

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний вищий навчальний заклад
«КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ВАДИМА ГЕТЬМАНА»

Інноваційний ресурс соціально-економічного прогресу України

**Збірник доповідей
83-ї наукової конференції
студентів КНЕУ**

25-27 квітня 2016 р.

УДК 338.242(477):330.341.1
ББК 65я431
І-11

Відповідальна за випуск О. А. Петухова

**І-11 Інноваційний ресурс соціально-економічного прогресу України [Електронний ресурс] : зб. доп. 83-ї наук. конф. студ. КНЕУ ; 25–27 квіт. 2016 р. / [відп. за вип. О. А. Петухова]. — К. : КНЕУ, 2016. — 646 с.
ISBN 978-966-926-105-5**

Збірник тез студентів університету укладено за підсумками їх досліджень, представлених на науковій конференції КНЕУ 25-27 квітня 2016 р. Доповіді студентів присвячено сучасним особливостям міжнародної конкурентоспроможності країн світу, глобалізаційним тенденціям, новітнім підходам у менеджменті і маркетингу, економіці праці і соціальному забезпеченню, розвитку фінансової сфери. Розкрито проблеми релігійної ситуації, сімейних відносин, вдосконалення правової системи України.

**УДК 338.242(477):330.341.1
ББК 65я431**

*Розповсюджувати та тиражувати
без офіційного дозволу КНЕУ забороняється*

ISBN 978-966-926-105-5

© КНЕУ, 2016

ЗМІСТ

<i>Акімова В.О., Пінчук О.К.</i> Проблеми оподаткування предметів розкоші в Україні.....	13
<i>Ананьєва А.А.</i> Емісія облігацій внутрішніх місцевих позик як ринковий інструмент фінансового забезпечення органів місцевого самоврядування.....	16
<i>Андрійчук Т.С.</i> Проблема та перспективи страхування життя в Україні.....	19
<i>Анісімов І.М.</i> Договір довічного утримання: проблеми та шляхи вирішення.....	21
<i>Артемчук Ю.М.</i> Операційні ризики банківської установи в сучасному житті.....	25
<i>Балко В.В.</i> Перспективи розвитку ринку аудиторських послуг в Україні.....	28
<i>Баранов С.М.</i> Бухгалтерська звітність як інструмент формування бази оподаткування прибутку підприємства.....	30
<i>Басиста А.С., Гапчук І.П.</i> Фіскальний федералізм у провідних країнах світу та доцільність його впровадження в Україні.....	33
<i>Басюл В.В.</i> Прихований соціально-економічний потенціал Українських стартапів.....	37
<i>Батусов В.О.</i> Використання економетричних моделей у прогнозуванні економічних показників.....	40
<i>Батюта А.Ю.,</i> Трансформація менеджменту корпорацій в умовах сталого розвитку.....	43
<i>Бережна Ю., Абросимова К.</i> Підвищення ефективності використання сільськогосподарських земель України.....	45
<i>Беспалова І.О.</i> Вдосконалення державної політики управління рівнем життя населення за допомогою соціальних стандартів.....	47
<i>Біланович М.</i> Ціннісні орієнтації сучасної молоді України.....	51
<i>Білоїван О.А.</i> Капітальні інвестиції: сутність і проблеми реалізації на підприємствах України.....	54
<i>Білокінь А.В., Марченко О.В.,</i> Електронні банківські послуги: сучасний стан і перспективи розвитку.....	56
<i>Білоус В.В.,</i> Сільське господарство України: благо чи виклик? (Agriculture of Ukraine – a Boom or a Challenge?).....	59
<i>Богадир Ю. О.</i> Податок на доходи фізичних осіб в Україні: проблеми та напрями вдосконалення.....	62

<i>Боднар О.А.</i> Програми лояльності: важливість, види та приклади використання.....	65
<i>Божко В.О.</i> , Щодо питання недобросовісної конкуренції.....	67
<i>Бондаренко А.І., Бондаренко К.І.</i> Корпоративна соціальна відповідальність – тенденція українських підприємств XXI століття.....	69
<i>Бородавка М.С.</i> Проблемні аспекти впровадження інноваційних проектів в Україні.....	72
<i>Бровчук В.В.</i> Статистичний аналіз інноваційної активності промислових підприємств України.....	75
<i>Бурадчук Т.В.</i> Контроль якості аудиторських послуг: зарубіжний і вітчизняний досвід.....	78
<i>Вдовиченко А.В., Малицька Н.Ю.</i> Аналіз конкурентоспроможності кондитерських виробів вітчизняних підприємств.....	81
<i>Видренко Є.І., Хвостик А.О.</i> Електронний цифровий підпис: переваги та недоліки його використання економічними суб'єктами.....	84
<i>Вишатицька О.Я.</i> Прогнозування демографічної ситуації в Україні.....	86
<i>Вінтер М.Д.</i> Монетарні інструменти стимулювання інвестиційної діяльності в Україні.....	88
<i>Власенко М.М., Черенович А.В.</i> Інноваційні механізми антикорупційної політики: досвід Польщі та України.....	91
<i>Власюк О.С.</i> Сучасні риси англо-американської правової сім'ї.....	96
<i>Вороненко А.П.</i> Право на підприємницьку діяльність і проблеми його реалізації в Україні.....	98
<i>Вороніченко А.О.</i> Правовий механізм регулювання пільгового оподаткування суб'єктів інноваційної діяльності.....	101
<i>Ву З.Н.</i> Порівняльний аналіз податкових систем України та В'єтнаму.....	103
<i>Гавловська В.І.</i> Адаптація моделі відкритої інновації у механізм державної підтримки підприємницької діяльності.....	106
<i>Гайдим Б.В., Нестринюк Г.Я.</i> Формування простору довіри як позитивний чинник зростання банківських ресурсів.....	109
<i>Галаганов В.О.</i> Стратегічні напрями відбудови та розвитку української економіки.....	112
<i>Галицька І.М.</i> Інноваційні методи просування банківських продуктів.....	114
<i>Герасимова М.В.</i> «Невідома» бідність сучасності: її вплив на добробут країн світу.....	118
<i>Гиренко Х.В.</i> Використання світового досвіду антикризового управління видатками державного бюджету.....	121
<i>Гіль О.В.</i> , Бізнес і корупція.....	123
<i>Гірняк К.Г.</i> Емоційний брендинг як стратегія успішного маркетингу.....	126
<i>Гнед М.В.</i> Ефективні держзакупівлі як інструмент державного розвитку.....	128

<i>Голубнюк А.О., Голубнюк М.О.</i> Тенденції у здійсненні іноземних інвестицій в Україну.....	131
<i>Гордейчук Т.О.</i> Проблеми рейдерства в Україні.....	134
<i>Грибанова В.В.</i> Потенціал і тенденції інноваційного розвитку високотехнологічних і традиційних секторів економіки України.....	136
<i>Грищенко Т.В.</i> Нейромережеві технології: сучасний стан і перспективи розвитку.....	139
<i>Грінченко Я.О., Ласюченко Я.В.</i> Антиофшорне податкове регулювання в Україні.....	141
<i>Гросіцька І.В.</i> Недовіра до банківської системи та шляхи її подолання.....	144
<i>Гузенко О.Ю.</i> Аналіз оцінки ефективності угоди M&A: на прикладі FACEBOOK і WHATSAPP.....	147
<i>Гук К.В.</i> Час: ресурси чи обмежувач досягнення перемоги у конкурентній боротьбі?.....	150
<i>Гулак М. І.</i> Інформаційна безпека в Україні.....	153
<i>Гулов С.В.</i> Проблеми участі України в системі світового ринку капіталу.....	156
<i>Гуляєв М.О.</i> Заборонені засоби ведення війни: застосування в ході збройного конфлікту на території України.....	159
<i>Гуцол І.А.,</i> Документування як елемент методу бухгалтерського обліку.....	162
<i>Давидкова К.М.</i> Застосування методу найменших квадратів при дослідженні зміни курсу валют.....	164
<i>Дарієнко А.В.</i> Правовий статус верховної ради України у сфері інноваційної діяльності.....	166
<i>Делєх І.В.</i> Податкові ризики в корпоративному менеджменті.....	169
<i>Дементьєв В.В.</i> Історико-економічні дослідження капіталу ХІХ століття Т. Пікетті.....	172
<i>Дем'янчук С. А.</i> Оцінка стану золотовалютного резерву України.....	174
<i>Денисенко Д. І.</i> Проблема корупції в Україні.....	177
<i>Дернова А. С.</i> Комунікації банків у соціальних мережах.....	179
<i>Дзензелюк К.В., Старинська М.Ю.</i> Державна політика подолання тіньової зайнятості в контексті мінімізації соціально-економічних ризиків.....	183
<i>Добрянський Р.В.</i> Малобюджетний маркетинг.....	186
<i>Драбинога А.І.</i> Особливості інтеграції молоді з вищою освітою на ринок праці України.....	188
<i>Дубенець А.О., Новак Є.С.</i> Пріоритетні напрямки банківського кредитування реального сектора української економіки.....	191
<i>Дубова А.В., Кабанець О.А.</i> Вплив демократичного устрою на інноваційний розвиток економіки.....	194
<i>Елгорт Є.С., Клівак В.В.</i> Місце України в інноваційному просторі світу.....	198
<i>Жванецька Ю.В.</i> Аналіз управління оборотними активами на підприємстві.....	200

<i>Жижка А.А.</i> Маркетинг банківських інновацій.....	203
<i>Жужа А. О.</i> Управління державним боргом України.....	206
<i>Загребельний Д., Подолянко О.</i> , Імплементация європейського досвіду формування інноваційних кластерів економічного зростання.....	210
<i>Загурна Т.Р.</i> Теорія обмежень в управлінні вітчизняним бізнесом.....	213
<i>Заліван Т.І., Тригубенко А.С.</i> Взаємовплив ділових очікувань підприємств і кредитної політики банків України.....	216
<i>Запорожченко А.В.</i> Особливості правового регулювання цивільного обігу нерухомого майна.....	219
<i>Заремба О.С.</i> Податки на заробітну плату та їх вплив на рівень життя населення.....	223
<i>Zasyrko V. E.</i> , Intellectual capital as a pillar of business competitiveness in the 21 st century.....	227
<i>Зелений М.О.</i> Суддя як учасник господарського процесу.....	230
<i>Зеленько А.</i> Когнітивні стани у навчальній діяльності студентів.....	232
<i>Іващенко М.Ф.</i> Особливості рекламної компанії банків на прикладі Приватбанку.....	235
<i>Ігнатів Т. Т.</i> Турецький Курдистан: на шляху державності.....	237
<i>Калита В. В., Кучерявець І. В.</i> , Інвестиційний портфель НПФ в Україні: проблеми та перспективи.....	239
<i>Кириченко В.В., Тімачов А.С.</i> Екологоорієнтоване інвестування підприємств електроенергетики у контексті реформування економіки України.....	243
<i>Кича Н.М.</i> Основні зміни у професійних орієнтаціях сучасної молоді України.....	247
<i>Кізілов В.В., Карпова В.О.</i> Аналіз типових схем фінансування ворожого поглинання підприємств.....	249
<i>Кірناз А.О.</i> , Щодо питання рейдерства в Україні.....	252
<i>Клічук Б.Р.</i> Факторинг як джерело фінансування інвестицій у національній економіці.....	254
<i>Клоченко А.Р.</i> Малі підприємництва в Україні.....	256
<i>Клочко Р.С.</i> Прогнозування ціни на бензин.....	259
<i>Ковальова В. В.</i> Римське право як основа становлення та розвитку юридичної освіти в країнах Західної Європи на прикладі болонського університету.....	262
<i>Коковін О.О.</i> Правове регулювання статусу держави у міжнародному публічному праві.....	265
<i>Колб О.Б.</i> Економічна безпека бізнесу в Україні.....	267
<i>Колесникова А. І.</i> Зовнішньоекономічна торгівля як чинник макроекономічного розвитку країни.....	270
<i>Колодій І.А., Лозінська Ю.В.</i> Партисипативний бюджет, як інновація для забезпечення самостійності регіонів.....	272
<i>Колодій В. Ю.</i> Використання інноваційних технологій у попередженні злочинів: статистична оцінка.....	276

<i>Комаренко А.О., Поліщук Ю.Р.</i> Проблеми ухилення від сплати податків.....	279
<i>Комарович-Халєвінська А.А.</i> Кредитні картки: перспективи та проблеми використання.....	282
<i>Копанчук М.В.</i> Електронне судочинство у господарському процесі.....	284
<i>Корнійчук Ю.Л.</i> Екскурсійний маршрут «Олевщина – туристична перлина Полісся».....	287
<i>Корчинський В.В.</i> Побудова системи ризик-менеджменту в комерційному банку.....	290
<i>Косенко Д.В.</i> Податок на нерухомість у системі майнового оподаткування, доцільність його запровадження.....	294
<i>Костах К.А.</i> Правові засади формування і реалізації державних інноваційних програм.....	297
<i>Котько Д.І.</i> Реакція інноваційної сфери української економіки на монетарні імпульси.....	299
<i>Кочуренко Я.І.</i> Облікова політика підприємства: проблеми та необхідність формування.....	303
<i>Кравченко В.О.</i> Недобросовісна конкуренція в Україні: види та форми прояву.....	305
<i>Крит'єв А.Г.</i> Великі платники податків і проблеми їх обслуговування.....	307
<i>Кузьменко М.С.</i> Венчурне інвестиційне середовище: світ та Україна.....	310
<i>Кучер П.В.</i> Прогнозування безробіття в Україні.....	313
<i>Лебедева В.В.</i> Стан і розвитку ринку аудиторських послуг в Україні та світі.....	316
<i>Лісовицька А.М.</i> Електронні гроші в Україні, як джерело скорочення видаткової частини бюджету та сектору тіньової економіки.....	318
<i>Лобайчук Н.В.</i> Організація внутрішнього і зовнішнього аудиту в центральних банках різних країн.....	321
<i>Логвиненко Д. А., Макаренко А. А.,</i> Сучасні засоби захисту електронної інформації: досвід використання вітчизняних підприємств.....	324
<i>Лозан І.О.</i> Сучасна реформа системи господарських судів в Україні.....	327
<i>Любовецька Д.О.</i> Корпоративне шахрайство: процедури ідентифікації та методи подолання.....	330
<i>Лялевич Ю.В.</i> Швидкісний залізничний транспорт як фактор розвитку економіки України.....	333
<i>Ляшок О.Я.</i> Оптимізація податкової політики задля виявлення економічно-соціального потенціалу України.....	336
<i>Майловська Б.Б., Лобачов А.Р.</i> Національна система масових електронних платежів: актуальність та особливості функціонування.....	339
<i>Мальковська Ю.Б.</i> Державне регулювання інноваційного розвитку природних монополій.....	342

<i>Манжула В.М.</i> Національна інноваційна система в забезпеченні економічної безпеки.....	345
<i>Марущак С.В.</i> Проблеми та перспективи розвитку вітчизняного регулювання та кредитних договорів.....	347
<i>Мачинська Г.Я.</i> Проблеми формування доходів домогосподарств в Україні.....	351
<i>Медяна І.В.</i> Інноваційний розвиток ринку енергоресурсів України.....	353
<i>Міхальцов А.О., Яценко Н.В.</i> , Організація аналізу господарської діяльності підприємства: проблеми та шляхи вирішення.....	356
<i>Мішков М.О.</i> Фінансова розвідка.....	359
<i>Мицюк Т.М.</i> Державний борг у контексті монетарної політики.....	362
<i>Михайлець С.В.</i> Видатки бюджету на оборону як рушійна сила економіки.....	364
<i>Мокляк Л.В.</i> Аналіз міжнародних рейтингів і методик у напрямі впровадження інновацій.....	366
<i>Мороченець Т.І.</i> Конкурентоспроможність податкової системи України в сучасних глобалізаційних умовах.....	370
<i>Музиченко Б.М.</i> Щодо питання недобросовісної конкуренції в банківських установах.....	372
<i>Мусійченко В.В.</i> Законодавство України про захист економічної конкуренції: перспективи реформування та зарубіжний досвід.....	375
<i>Мястковська В.С.</i> Вплив монетарного трансформаційного механізму на активізацію кредитування реального сектору економіки в умовах економічної стагнації.....	377
<i>Назарчук А. В.</i> Правомірне застосування сили в міжнародних відносинах.....	380
<i>Неверов А.С.</i> Проблеми визначення вартості фінансування компаній на ринках, що розвиваються.....	382
<i>Нікіфоренко В.В., Родніченко І.В.</i> Удосконалення екологічного оподаткування в Україні.....	387
<i>Низова Л.Ю.</i> Ефективність перерозподілу податків у процесі децентралізації.....	389
<i>Норенко А.О.</i> Рекламні комунікації банків.....	392
<i>Олефіренко А.В.</i> , Методичні підходи до збору аудиторських доказів.....	395
<i>Олійник Б.В.</i> Проблеми спадкування корпоративних прав в Україні.....	397
<i>Ольховікова Т.О., Сауляк А.М.</i> Податкове навантаження в Україні та шляхи його оптимізації.....	400
<i>Опанасенко К.С.</i> Особливості сучасного процесу кредитування в Україні.....	402
<i>Опеченик В.Д.</i> Національна економіка в умовах глобалізації: тенденції, проблеми та перспективи.....	404
<i>Павицька Ю.І.</i> Удосконалення основних напрямків діяльності НБУ щодо відновлення кредитування реального сектору економіки....	406

<i>Павлюк Р., Рудь К.</i> Адаптація механізмів монетарної політики розвинених країн світу для України.	410
<i>Pavliak H-A. K.</i> Determinants of social policy improvement in Ukraine.	413
<i>Паламарчук В.М., Члечко О.М.</i> Нерівномірність розподілу доходів населення як фактор впливу на розвиток економіки України.	416
<i>Паламарчук А.Н.</i> Щодо питання ідентифікації банками клієнтів.	419
<i>Пальчевська А.Ю., Жуков О.І.</i> Умови банківського кредитування та попит суб'єктів господарювання на кредитні ресурси в період виходу з фінансово-економічної кризи.	421
<i>Поляниця А.А.</i> Жінки-економісти в сучасному світі (на прикладі Польщі та України).	425
<i>Парипа О.Я.</i> Оцінка ефективності бюджетних видатків: сучасний стан та перспективи.	427
<i>Парицька К.А.</i> Вдосконалення державного управління структурою фінансування наукової та інноваційної діяльності в Україні.	431
<i>Парова О.Є.</i> Можливості адаптації концепції флексікьюриті на ринку праці України.	435
<i>Пасічник М.М.</i> Аналіз кредитних операцій банків з фізичними особами.	437
<i>Пастушок С.О.</i> Деякі парадокси теорії ймовірностей.	440
<i>Передерій В.О.</i> Захист суб'єктів господарювання від недобросовісної конкуренції: загальна характеристика та проблеми реалізації.	442
<i>Першута Ж.В.</i> Статистичний аналіз прямих іноземних інвестицій за регіонами України.	445
<i>Петренко А.В.</i> Аналіз цінової політики підприємства на прикладі компанії NESTLE.	447
<i>Петренко О.М.</i> Податкова реформа в Україні в контексті імplementації угоди про асоціацію між Україною та ЄС.	450
<i>Петрова В.К.</i> Зловживання процесуальними правами учасниками господарського процесу: теоретико-правовий аналіз.	452
<i>Підручняк Р.П.</i> Проблеми вдосконалення місцевого оподаткування в Україні.	455
<i>Пилипенко Є.В.</i> Економіко-статистичний аналіз продуктивності праці на прикладі ВАТ «Маріупольський металургійний комбінат імені Ілліча».	458
<i>Плахотнікова М.Г.</i> Проблеми відображення в обліку та фінансовій звітності нематеріальних активів підприємства.	461
<i>Полешико М.В.</i> Проблема енергетичних субсидій в економіці України.	463
<i>Поліна В.В., Вдовиченко О.М.</i> Проблеми ухилення й уникнення від оподаткування.	466
<i>Поліщук В.С.</i> Правове регулювання нотаріальної діяльності на тимчасово окупованих територіях України.	469
<i>Примачик А.Р.</i> Вплив транснів МВФ на економіку України.	473

<i>Прокопенко К.М.</i> Культурні аспекти Україно-Американських відносин.....	476
<i>Пронько О.А. Тетьора А.М.</i> Децентралізація влади у контексті вирішення проблем сталого розвитку в регіонах.....	478
<i>Пузан М.М.</i> Що потрібно знати, щоб ефективно управляти Millennials?.....	481
<i>Раков Б.В., Сарапін С.І.</i> Модель побудови раціональної структури портфелю цінних паперів з урахуванням ризику.....	484
<i>Рискаль В.Т.</i> Державне регулювання інноваційної діяльності підприємств.....	487
<i>Роговська А.А.</i> Аналіз мотивації персоналу на підприємствах України: сучасні проблеми, інструменти регулювання.....	490
<i>Рожко О.М.</i> Економічні реформи 90-х років і Україні через призму економічної теорії монетаризму.....	492
<i>Романенко А.Г.</i> Сутність аутсорсинга та методика прийняття рішень щодо його застосування.....	494
<i>Русин Ю.Ю.</i> Захист прав та інтересів суб'єктів інноваційної діяльності.....	497
<i>Сазонова М.Г.</i> Аналітичне забезпечення прийняття фінансових рішень на підприємстві.....	499
<i>Самсонов В.С.</i> Вплив співпраці України з МВФ на фінансову безпеку.....	502
<i>Сахар О.В.,</i> Болонська система навчання: переваги та недоліки в уявленнях сучасних студентів.....	504
<i>Святовець Ю.А.</i> Інноваційна компонента забезпечення продовольчої безпеки.....	507
<i>Семірекова Х.</i> Просування компанії та її товарів або послуг за допомогою соціальної мережі instagram.....	509
<i>Сєдов Є.С.</i> Деякі аспекти корпоративної соціальної відповідальності платників.....	511
<i>Сирмаїх В.В.</i> Інвестиційна привабливість туристичної галузі України.....	514
<i>Сич А.І.</i> Охоронні послуги в Україні.....	516
<i>Сіренко Я.С.</i> Пріоритети антикризового реформування тарифної політики у житлово-комунальній сфері.....	519
<i>Скіпальська В.А.</i> Механізм державних закупівель у стимулюванні інноваційного розвитку.....	522
<i>Скляр І.В.</i> Терміни самообслуговування як один із перспективних каналів продажу банківських продуктів в Україні.....	525
<i>Скрипченко К.Г.</i> Правовий статус кабінету міністрів України у сфері інноваційної діяльності.....	528
<i>Смакула Я.Р.</i> Реклама як впливовий чинник розвитку сучасної особистості, її вподобань, цінностей, стереотипів.....	531
<i>Смирнова Д.В.</i> Використання економіко-математичних моделей і методів у транспортній логістиці.....	533

<i>Спажева К.Л.</i> Напрямки розвитку світових фінансових центрів у епоху глобалізації.....	535
<i>Суплякова О.В.</i> Фінансовий аналіз: сучасний стан і перспективи його автоматизації.....	538
<i>Сухомлин Б.А.</i> Інноваційне управління динамікою валютного курсу в умовах глобалізації.....	541
<i>Терещенко А.О., Кривцова О.М.</i> Особливості голландської культури.....	544
<i>Терещенко В.М.</i> Проблемні аспекти договірних відносин у сфері трансферу технологій.....	546
<i>Тимченко О.В., Білойван О.А.</i> Проблеми справляння акцизного податку з нафтопродуктів і алкогольних напоїв.....	549
<i>Тімаков А.О.</i> Девальвація гривні та її вплив на економіку України.....	552
<i>Тимофєєв О.П., Ал Таббаа Л.В.</i> Обробка великих даних за допомогою R.....	555
<i>Ткаленко Н.А.</i> Оцінка інвестиційного клімату в енергетичній сфері України.....	556
<i>Токова Ю.Ю.</i> Кластерний аналіз конкурентного середовища пластикових карт комерційного банку України.....	559
<i>Томіна А.О.</i> Управління офіційними валютними резервами країни.....	562
<i>Троян В.О.</i> Промислове шпигунство: суть та форми прояву.....	565
<i>Федоренко С.А.</i> Система рейтингових оцінок фінансової стійкості банківських установ.....	567
<i>Федорова А. А.</i> Інноваційні перетворення вищої освіти в Україні.....	569
<i>Філозоф Ю.О., Мотрунецька Л.С.</i> Фіскальна роль великих платників податків в Україні.....	572
<i>Фоміна Д. В.</i> Податок на нерухоме майно: проблеми його впровадження в Україні, світовий досвід.....	575
<i>Фомкіна В.І.,</i> Реформування системи соціального захисту населення України в умовах європейської інтеграції.....	578
<i>Харченко Є.Ю., Батир І.</i> Кредитний портфель банків України: реалії, проблеми та вдосконалення управління в кризових умовах.....	581
<i>Хоменко Є.С.</i> Аналіз конкурентоспроможності та конкурентних позицій банків.....	584
<i>Хоміч В.Д.</i> Капітальні інвестиції як основа інноваційного розвитку підприємств.....	586
<i>Цвіток Н.І.</i> Особливості охоронного бізнесу в Україні.....	588
<i>Цвид М.О.</i> Порівняльний аналіз моделей оцінки ймовірності банкрутства підприємства на прикладі ПАТ “Укртелеком”.....	591
<i>Циганок О.В.</i> Проблеми та перспективи впровадження електронного парламенту в Україні.....	594
<i>Цоколенко А.С.</i> Практичні аспекти управління якістю кредитного портфеля банку в посткризовий період.....	597

<i>Червінська А.С.</i> Механізми розвитку територіальних громад у контексті децентралізації.....	599
<i>Чернишова В.В., Корчинський В.В.</i> Скорингова модель оцінки кредитоспроможності клієнтів банків на основі інструментарію нечіткої логіки.	602
<i>Чичун Л.О.</i> Аналіз міжнародної інвестиційної позиції та інвестиційних рейтингів як основа для оцінки міжнародної фінансової інтеграції привабливості України.	604
<i>Чмерук О.М.</i> Сек'юритизація як метод оптимізації управління ризиком кредитного портфеля.....	607
<i>Чорна Н.М.</i> Державні видатки на освіту в Україні: їх ефективність і доцільність збільшення.	609
<i>Шаманська К.С.</i> Електронні докази в господарському процесі України.	612
<i>Шамаріна Н.В.</i> Досвід ЄС у сфері корпоративної соціальної відповідальності.....	614
<i>Шарак В.О.</i> Статистичне моделювання пропорцій макроекономічних показників за таблицями «Витрати-Випуск» в умовах інноваційного розвитку України.	617
<i>Шевченко-Наумова О.А., Куцевол М.А.</i> Світова практика формування високотехнологічних кластерів: досвід для України.	619
<i>Шквара Л.В.,</i> Проблеми та шляхи вдосконалення податкової системи України.	622
<i>Щербина І.Ю.</i> Можливі шляхи реструктуризації системи управління Єврозоною для забезпечення захисту ЄЕЗ від асиметричних ризиків.	624
<i>Юрченко К.В.</i> Доказовий менеджмент: раціональність та інтуїція у прийнятті управлінських рішень.....	627
<i>Яковенко Д.</i> Фіксальна стійкість як підґрунтя для інноваційного розвитку економіки.	630
<i>Яковенко Н.П.</i> Податковий зашморг для державних підприємств України.	633
<i>Янківський А.В.</i> Сучасні підходи до мотивації персоналу.	635
<i>Ярошенко С.</i> Роль іпотечного кредитування в забезпеченні економічного зростання.....	638
<i>Яценко О.В.</i> Фіксальне значення місцевих податків і зборів після прийняття ПКУ.	641
<i>Яценко К.С.</i> Фінансові виклики сталого розвитку.....	643

Акімова В. О., Пінчук О. К.
(фінансово-економічний ф-т, IV курс)

ПРОБЛЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ПРЕДМЕТІВ РОЗКОШІ В УКРАЇНІ

Реалізація економічної та соціальної функцій держави передбачає не лише наповнення бюджету, а й забезпечення соціальної справедливості щодо членів суспільства. За даними Організації Економічного Співробітництва та Розвитку (ОЕСР), у світі спостерігається найбільше за останнє півстоліття розширення населення на багатих і бідних. Найгостріше проблема розширення населення відчувається у країнах, що розвиваються, і в країнах з перехідною економікою, до яких відноситься й Україна.

Для перерозподілу доходів між заможнішими платниками податків і рештою суспільства та одночасного наповнення бюджету якнайкраще підходять податки на розкіш. Оподаткування предметів розкоші у світовій практиці можливе як при оподаткуванні споживання таких речей (акцизний податок, податок з продажу, ПДВ), а також за рахунок оподаткування володіння такими об'єктами (податок на транспортні засоби, податок на майно, земельний податок, податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки).

Податок на розкіш в Україні намагалися запровадити кілька разів, до Верховної Ради України було подано ряд законопроектів. Один із них — Законопроект № 10558 від 5 червня 2012 р. [1], яким передбачалося запровадження нового обов'язкового місцевого податку — податку на майно. У документі містився найповніший перелік об'єктів оподаткування (квартира; дачний або садовий будинок, котедж або житловий будинок садибного типу, загальна площа якого перевищує 500 кв. м; легкові автомобілі; мотоцикли; судна; літаки і вертольоти; вироби з дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, годинники, мобільні телефони; зброя; вироби з хутра; предмети мистецтва, колекціонування та антикваріату вартістю понад 50 розмірів мінімальної заробітної плати) [1].

Основною проблемою при такому оподаткуванні було ухилення від сплати за умови реєстрації на юридичних осіб фізичними особами автомобілів, літаків і вертольотів, мотоциклів. Крім того, за умови продажу юридичними особами вже використаних транспортних засобів фізичним особам, то таке майно за законопроектом також не підлягало оподаткуванню [2, с. 92].

Досвід оподаткування предметів розкоші включає інші можливі податки та збори. Так, у 2003 р. в Україні діяв акцизний збір на ювелірні вироби. У Таїланді податком на розкіш вважається податок на користування Інтернетом, і становить він близько 30 доларів на місяць [3, с. 721].

Оподаткування розкоші передбачає, що платниками податку будуть багатії, проте більшість мільонерів мають предмети розкоші поза кордонами України та куплені не на території держави. Тому основним платником податку виступає середній клас. Головною небезпекою цього податку є те, що він може вважатися несправедливим, як покарання за багатство.

У 2016 р. було введено додатковий податок на нерухомість — 25 тис. грн за об'єкти сукупною площею понад 500 кв. м [4]. При цьому об'єктом оподаткування вважаються і нежитлові приміщення (курник, стайня, гараж, літня кухня). На противагу досвіду іноземних країн розмір українського податку на нерухомість ніяк не залежить від вартості оподатковуваного нерухомого майна, а лише — від кількості квадратних метрів.

Спробою встановлення соціальної справедливості було запровадження з 2015 р. транспортного податку, який мають сплачувати особи, що мають транспортні засоби об'ємом двигуна більше 3000 куб. см і строк використання до 5 років. Але і в цьому випадку не враховувалася до уваги вартість транспортного засобу.

У травні 2015 р. Верховній Раді подавався законопроект з пропозицією ввести податок на автомобілі, мотоцикли, моторні човни, яхти, літаки і вертольоти вартістю понад 50 тис. євро, але він не був прийнятий. У результаті цього ряд моделей преміум класу, таких як Porsche Cayenne, Bentley, вартість яких перевищує 100 тис. євро, що мають двигуни об'ємом менше 3 л, взагалі не оподатковувалися [5]. Також залишилися поза увагою яхти, літаки і вертольоти.

З 2016 р. податок на “розкішні” авто розраховується за новими правилами (хоча його величина залишилася колишньою — 25 тис. грн на рік): престижність машини залежить від віку — 5 років з дати випуску і від ринкової ціни, розрахованої за методикою Мінекономрозвитку і торгівлі. Відповідно до неї розкішним вважається автомобіль, який коштує дорожче 750 мін. зарплат (з 01.01.16 р. — 1 033 500 грн) [6]. Такий критерій оподаткування значно ближчий до міжнародної практики. Наприклад, протягом 1990–2002 рр. у США власники всіх автомобілів, дорожчих за 30 тис. дол., повинні були сплачувати податок на розкіш: 10 % суми, що перевищувала 30 тис. дол. У Данії за

авто, дорожчі за 18 тис. дол., власник платить податок у розмірі 180 % вартості машини [7].

Утім, дехто уже встиг назвати податок зрівнялівкою: 1 тис. дол. на рік сплатять і власник Volkswagen Passat бізнес-класу за 1 млн грн, і власник Bentley Mulsanne за 12 млн грн [7]. Крім того, середньоринкова вартість не передбачає оцінку комплектації авто. Так, вартість базової комплектації може на 50 % різнитися від максимальної. З іншого боку, середньоринкова вартість не враховує технічний стан автомобіля (вживаних авто та авто після ДТП) [7].

Розглядаючи питання оподаткування розкоші наразі лише нерухомості, транспорту та землі, доречно було б розширити перелік об'єктів оподаткування і включити до нього дорогоцінні метали, каміння та вироби з них, хутро, годинники. Безпосередньо податком на майно слід обкладати нерухомість, транспорт, землю. Інші об'єкти (хутро, годинники, дорогоцінні метали, каміння та вироби з них) необхідно оподатковувати через акцизний податок, диференційовану ставку ПДВ і мито. Оподаткування нерухомості та землі варто здійснювати в момент придбання та щорічно; транспорту, хутра, годинників, виробів з дорогоцінних металів і каміння — під час купівлі.

Що стосується вдосконалення безпосередньо оподаткування нерухомого майна, то в подальшому розмір податку варто поставити в залежність від справедливої вартості об'єкта нерухомого майна, яка має переглядатися кожні 5 років. Це дасть можливість наблизити оподаткування нерухомого майна до європейських правил і забезпечити дотримання принципу справедливості в оподаткуванні.

Список літератури

1. Проект Закону України "Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування багатства та предметів розкоші" від 5 червня 2012 року № 10558 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=10558&skl=7.

2. *Алексенко М. І.* Правові аспекти введення податку на розкіш в Україні / М. І. Алексенко // Управління розвитком. — 2013. — № 16 (156). — С. 91-93.

3. *Найденко О. Є.* Податок на розкіш (багатство): зарубіжний досвід та перспективи впровадження в Україні / О. Є. Найденко // Глобальні та національні проблеми економіки. — 2015. — Вип. 7. — С. 719-724.

4. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. Редакція від 01.02.2016 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

5. Рада не змогла змінити податок на розкішні автомобілі [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ua.korrespondent.net/business/taxes/3517353-rada-ne-zmohla-zminyty-podatok-na-rozkishni-avtomobili>

6. Податки на розкіш: за великий будинок або дорогий автомобіль доведеться платити по 25 тисяч гривень [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ukr.segodnya.ua/economics/enews/nalogi-na-roskosh-s-2016-g-za-bolshoy-dom-ili-avtomobil-cenoy-40-tysyach-dollarov-privdetsya-platit-ezhegodno-po-25-tysyach-griven--686256.html>

7. Скромний податок на розкіш для найбагатших [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/columns/2015/12/21/573264/>

Ананьєва А. А.,
(фінансово-економічний ф-т, III курс)

ЕМІСІЯ ОБЛІГАЦІЙ ВНУТРІШНІХ МІСЦЕВИХ ПОЗИК ЯК РИНКОВИЙ ІНСТРУМЕНТ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Нестача фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування та нестабільність їхніх доходів є хронічною проблемою нашої країни. Аналіз доходів і видатків місцевих бюджетів за 2012–2015 рр. показав, що місцеві бюджети в Україні характеризуються постійним дефіцитом коштів (без врахування міжбюджетних трансфертів). І не зважаючи на задекларований курс на децентралізацію, дефіцит місцевих бюджетів за 2015 рік зріс на 38 %.

Випуск облігацій місцевими органами влади у багатьох країнах світу є запорукою ефективного функціонування механізму залучення додаткових фінансових ресурсів до місцевих бюджетів, що підвищує їх автономність.

Міжнародний досвід доводить, що муніципальні облігації стимулюють розвиток на місцевому рівні, тому що кошти переважно використовуються для розвитку інфраструктури [3].

З 2003 року було зроблено 67 емісій облігацій місцевих позик, на суму 10,218 млрд грн (без Автономної республіки Крим) (рис. 1).

Починаючи з 2013 року інтерес міських рад до такого джерела фінансування взагалі пропав. У 2014 року НКЦПФР зареєстровано 1 випуск облігацій місцевих позик Київською міською Радою на суму 2,63 млрд грн для рефінансування минулих позик, а в 2013 та 2015 роках — жодного [5, с. 13; 6].

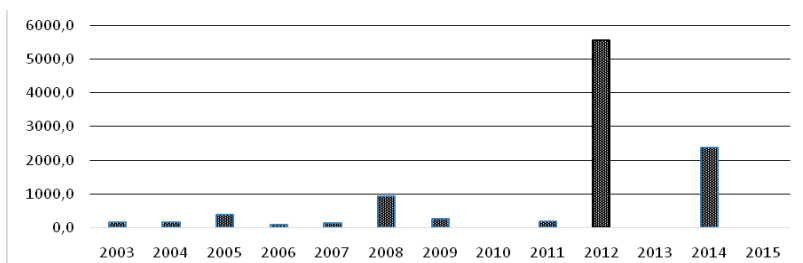

Рис. 1. Обсяги випуску ОМП у 2003–2015 роках, млн грн [6]

Також неможливо непомітити територіальну непропорційність і більший інтерес певних міських рад. Найбільшу кількість емісій здійснили Київська, Запорізька, Вінницька та Донецька міські ради [6].

Про в'ялість ринку муніципальних облігацій також говорить об'єм торгів, який з початку 2014 року склав не більше 0,56 % від загальномісячного об'єму торгів на всіх платформах, а в кінці 2015 року взагалі склав 0 %. Це явно свідчить про непопулярність ОМП серед інвесторів та повну неліквідність такого фінансового інструменту [5, с. 10]. Причин існує чимало (табл. 1).

Таблиця 1

**ГОЛОВНІ ПРИЧИНИ СУЧАСНОГО ЗАНЕПАДУ
РИНКУ МУНІЦИПАЛЬНИХ ОБЛІГАЦІЙ**

Непопулярність серед міських рад	Непопулярність серед інвесторів
<ol style="list-style-type: none"> 1. Небажання розкриття інформації щодо міського бюджету. 2. Недостатність проінформованості щодо процесу випуску. 3. Складність процесу випуску. 4. Високі комісії андеррайтингу. 5. Наявність додаткового навантаження на місцевий бюджет, створеного випуском муніципальних цінних паперів 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Низька дохідність у порівнянні з банківськими депозитами чи державними облігаціями. 2. Немає жодних преференцій. 3. Низька ліквідність. 4. Недовіра до емітентів через низьку транспарентність. 5. Низька проінформованість домашніх господарств щодо можливостей цього ринку. 6. Відсутність дієвого механізму гарантування прав кредиторів

Джерело: складено автором

Шляхи підвищення інтересу до цього ринку:

1) оптимізувати оподаткування доходів по облігаціям. Для стимулювання залучення коштів у довгострокові проекти потріб-

но звільнити від податку на прибуток дохід від довгострокових муніципальних облігацій (випущенні на термін більше 3-х років);

2) підвищення транспарентності діяльності міських рад щодо витрачання бюджетних коштів і щодо проекту, під який залучається кошти. Зобов'язати міські ради проводити аудити інвестиційних проектів, під які випускаються облігації, незалежними аудиторськими компаніями;

3) забезпечити можливість страхування коштів інвесторів;

4) розвиток фінансових посередників на ринку облігації місцевої позики.

Підсумовуючи, хотілося б зазначити, що розвиток ринку муніципальних облігацій є одним із шляхів до підвищення незалежності органів місцевого самоврядування. Головним завданням є підвищення прозорості діяльності міських рад, що в свою чергу збільшить довіру інвесторів і популярність цього ринку.

Облігації внутрішніх місцевих позик на сьогодні є незначними за обсягом джерелом доходів місцевих бюджетів і ризикованим з огляду на неврегульованість питань їх забезпечення. Проте це не знижує їх загальноекономічної цінності.

Список літератури

1. Положення про порядок здійснення емісії облігацій внутрішніх місцевих позик та їх обігу 29.04.2014 № 578 [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0570-14>.

2. Перспективи становлення ринку муніципальних цінних паперів в Україні [Електронний ресурс] // Аналітичні записки щодо проблем і подій суспільного розвитку. — 2009. — Режим доступу до ресурсу: <http://old.niss.gov.ua/Monitor/june2009/12.htm>.

3. Developing the municipal bond market [Електронний ресурс]. — 2014. — Режим доступу до ресурсу: <http://business.inquirer.net/166027/-developing-the-municipal-bond-market>.

4. Інструменти розширення ринку муніципальних цінних паперів як чинника ресурсного забезпечення регіонального розвитку [Електронний ресурс] // Аналітичні записки щодо проблем і подій суспільного розвитку. — 2011. — Режим доступу до ресурсу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1131/>.

5. Аналітичний огляд ринку облігацій України за I квартал 2015 року [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу: http://turik.com.ua/documents/research/bonds_1_kv_2015.pdf.

6. Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу: smida.gov.ua.

Андрійчук Т. С.

фінансово-економічний факультет, III курс

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ

У країнах з розвинутою економікою страхування життя є надійним варіантом вкладення коштів і привабливим інвестиційним інструментом, який забезпечує примноження заощаджень населення, зберігаючи таким чином їхню купівельну спроможність. У нашій країні спостерігається інша ситуація. В Україні страхування життя знаходиться лише на початковій стадії свого розвитку, займаючи досить низьку частку (близько 7 %) на вітчизняному ринку страхових послуг порівняно із страховими ринками розвинутих країн. Низький рівень попиту на послуги страхування життя пов'язаний з існуванням великої кількості проблем, притаманних страховому ринку.

Складна економічна та політична ситуація, нестабільність національної валюти, високий рівень інфляції, низький рівень доходів є тими основними проблемами, що стримують розвиток страхування життя в Україні. Переважна частина доходів населення спрямовується на споживання, а витрати на страхування життя складають лише 1 % їх доходів [1].

Не менш важливою проблемою, що негативно впливає на формування попиту на послуги страхування життя, є значний рівень недовіри з боку населення до страхових компаній, діяльність яких на ринку не завжди характеризується прозорістю. Часті випадки шахрайства, фіктивне перестраховання, низький рівень менеджменту страхових компаній і відсутність кваліфікованих кадрів — є тими стримуючими факторами, що обмежують використання послуги страхування життя в якості інвестиційного інструменту. Натомість населення продовжує зберігати свої заощадження в готівці або в іноземній валюті, нехтуючи можливістю ефективнішого їх розміщення на страховому ринку. Негативною тенденцією, що притаманна національному страховому ринку та ринку страхування життя зокрема, залишається відтік фінансових потоків за кордон внаслідок здійснення перестраховання компаніями з іноземним капіталом [2].

Недостатня ефективність функціонування ринку страхування життя спричинена також певною мірою низькою страховою культурою населення, відсутністю поінформованості щодо мож-

ливості вкладення власних коштів задля забезпечення фінансового захисту своєї родини в майбутньому. На відміну від країн Західної Європи, в Україні слабо розвиненим залишається корпоративне страхування, оскільки частка компаній, що включають страхування життя в соціальний пакет для своїх працівників, є незначною.

Аналіз ринку страхування життя в Україні впродовж останніх років надає можливість виділити як позитивні тенденції, що притаманні даному ринку, так і негативні. Спостерігається зростання загального обсягу страхових премій, підвищення рівня прозорості страхових компаній, збільшення обсягу страхових виплат. У той же час, протягом останніх двох років кількість компаній, що надають послуги страхування життя, постійно зменшується. Станом на 1.11.2015 року на страховому ринку функціонували 50 страхових компаній «life» [3]. Основну частину всіх страхових премій на страховому ринку акумулюють 20 найбільших компаній. За даними Ліги страхових організацій України, найбільші страхові премії у 2015 р. отримали такі компанії: MetLife, ТАС, РЗУ Україна страхування життя, АСКА-ЖИТТЯ, Юпітер Vienna Insurance Group, Ренесанс Життя, КД Життя, Іллічівська, Блакитний Поліс, Теком-Життя [4].

Незважаючи на певні покращення показників на вітчизняному ринку страхування життя, рівень його розвитку значно відстає від рівня розвитку аналогічного ринку промислово розвинених країн. У той час як у країнах з розвинутою економікою застраховано 90–95 % ризиків, в Україні — лише 10 %.

Україна має значний потенціал для розвитку ринку страхування життя в майбутньому, тому важливим завданням є забезпечення необхідних умов для покращення його стану. Це, насамперед, має стати складовою державної політики, оскільки страхування життя як джерело довгострокових інвестицій у національну економіку забезпечуватиме розширення ресурсних можливостей, що в свою чергу сприятиме підвищенню економічного розвитку країни.

Для подолання існуючих проблем на вітчизняному ринку страхування життя необхідним є проведення таких заходів:

- розвиток інфраструктури страхового ринку, розширення асортименту страхових послуг;
- створення єдиної бази даних страховиків і реєстрів незалежних посередників задля підвищення рівня прозорості діяльності страхових компаній і страхового ринку;

– підвищення довіри населення до страхових компаній шляхом використання механізмів протидії порушенням термінів виплат страхового відшкодування та врегулювання ситуацій відмов від виплат;

– посилення контролю за операціями вихідного перестраховання з метою зведення до мінімуму випадків шахрайства;

– якісна підготовка кваліфікованих кадрів у сфері страхування.

Отже, ринок страхування життя в Україні має значні перспективи розвитку в майбутньому. Подолання проблем, які стримують можливість ефективного функціонування даного ринку дозволить використовувати послугу страхування життя як надійний варіант вкладення коштів задля збереження їхньої купівельної спроможності та сприятиме залученню більшої кількості населення до користування цією послугою.

Список літератури:

1. *Копитіна І.В.* Страхування життя в Україні: аналітичний огляд і перспективи розвитку / І. В. Копитіна, В. М. Яценко // Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія: Економічні науки. — 2014. — Вип. 5.2. — С. 41–46.

2. *Сова О. Ю.* Проблеми та перспективи розвитку страхового бізнесу в Україні / О. Ю. Сова // Наука й економіка. — 2015. — Вип. 1. — С. 42–48.

3. Річний звіт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, за 2014 рік. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://nfp.gov.ua/content/rzviti-nackomfinposlug.html>

4. Показники діяльності компаній страхування життя за 9 місяців 2015 року. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://uainsur.com/stats/life>

Анісімов І. М.,
(юридичний ф-т, II курс)

ДОГОВІР ДОВІЧНОГО УТРИМАННЯ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

Низький життєвий рівень населення та перебування України у стані війни призводить до того, що громадяни намагаються вирішити матеріальні проблеми своїми силами — за рахунок своєї

власності. І тому, договір довічного утримання (догляду) займає досить важливе значення у практичному житті. Цей договір передбачає, згідно зі ст. 744 Цивільного кодексу України (надалі — ЦКУ), що одна сторона (відчужувач) передає другій стороні (набувачеві) у власність житловий будинок, квартиру або їх частину, інше нерухоме майно або рухоме майно, яке має значну цінність, взамін чого набувач зобов'язується забезпечувати відчужувача утриманням та (або) доглядом довічно. Судова практика показує, що останнім часом збільшилась кількість спорів пов'язаних з виконанням договору довічного утримання, хоч чинний ЦК достатньо детально регулює цей договір, але виникають різноманітні судові спори, які породженні зі змісту цього договору або з об'єктованих причин, які згодом впливають.

Метою роботи є дослідження лише малої частини проблемних аспектів договору довічного утримання (догляду), оскільки вони бувають досить індивідуальними. Тож буде розглянуто найпоширеніші проблеми для того, щоб знайти їх вирішення.

Насамперед, розглянемо саме формування змісту договору довічного утримання (догляду): у договорі повинно бути чітко визначена оцінка відчужуваного майна за погодженням сторін, яка певною мірою має бути адекватною, але точно визначити обсяг і розмір витрат на матеріальне забезпечення у натурі чи в грошовій сумі просто неможливо (це можна зробити лише приблизно) — це часто зумовлює те, що в договорі визначається сума забезпечення, що згодом може стати причиною судового спору і як наслідок розірвання договору. Тобто, тут йде мова про невідповідність відчужуваного майна передбачуваним витратам на матеріальне забезпечення у натурі чи у грошах. Варто пам'ятати, що це справа сторін — вони можуть дійти згоди навіть за наявності зазначеної невідповідності.

Необхідно підкреслити, що однією з особливостей договору довічного утримання (догляду) є момент виникнення права власності у набувача — з моменту нотаріального посвідчення, але окремий елемент — право розпорядження виникає після смерті відчужувача, тобто цей юридичний факт є моментом припинення договору і наслідком набуття набувачем усіх правомочностей.

Також у договорі довічного утримання (догляду) мають бути чітко визначені види, обсяг, якість та інші характеристики матеріального забезпечення у натурі, передусім окреслені види матеріального забезпечення в натурі. Якщо йдеться про житло, то воно має бути конкретно визначено: яка саме кімната, якого розміру, її місцезнаходження, опалення, освітлення тощо.

Складовою частиною матеріального забезпечення у натурі відчужувача майна може бути догляд за ним. У договорі також має бути чітко обумовлено, в чому полягатиме цей догляд (своєчасна заміна натільної і постільної білизни, прибирання кімнати, прогулянки у супроводі іншої особи, придбання одягу, взуття тощо). Аби уникнути спорів з цього приводу, необхідно у договорі визначити види, способи і форми такого догляду, їх періодичність, якість і зміст.

Усі зазначені обставини й умови не завжди закріплюються у договорі довічного утримання (догляду) у обсязі достатньому для ефективного регулювання правовідношення між відчужувачем і набувачем, тому часто будуть виникати підстави, що можуть призводити до судового спору. Тож як вирішити це питання? На мою думку, суб'єкти мають укладати такі договори, виходячи із принципу свободи договору (ст. 3 ЦКУ). Для вдосконалення самої моделі укладання договору буде доречним розробити спеціальні рекомендації щодо формування змісту договору на довічне утримання, тобто повинен бути певний перелік способів утримання (як саме?), категорій осіб (за певним станом) з рекомендаціями щодо утримання саме таких осіб тощо. Тобто, це зможе бути лише інструкцією без нормативно-обов'язкових положень, бо існує принцип свободи договору. Метою цього буде зменшення кількості судових спорів і допоміжним засобом формулювання договору. Тут виникає питання, на якому рівні це закріпити, але, на мою думку, доцільніше буде уповноважити певну особу (нотаріуса чи іншого правника) щодо ознайомлення з рекомендаціями сторін договору.

Дуже суперечливою є норма ч. 3 ст. 754 ЦКУ, яка зазначає, що при втраті або пошкодженні майна набувач повинен продовжувати виконувати свої обов'язки за договором у повному обсязі. Це положення є нелогічним і не справедливим, оскільки при укладенні будь-якого договору у сторін існує певна мета (те, заради чого договір укладається). У нашому випадку за договором догляду відчужувач укладає договір з метою матеріального або грошового забезпечення, а набувач з метою отримання права власності (не тільки де-юре, але й де-факто) на майно. При втраті майна під час дії договору мета у набувача втрачається, але законодавство змушує його й надалі утримувати відчужувача. Виходячи з цих обставин, необхідно внесення змін до Цивільного кодексу, а саме закріпити, що втрата майна буде другою підставою припинення договору догляду.

Також, на практиці є проблемними питання щодо зловживання відчужувачем своїми правами. Найпоширенішим є такий вид зловживання відчужувачем своїми правами: коли відчужувач через свої особисті конфлікти відмовляється приймати належне виконання, запропоноване набувачем, аргументуючи це його низькою якістю або ж коли він змінив своє місце проживання і не повідомив про це набувача. У ЦКУ це називається “прострочення кредитора” (ст. 613), тобто кредитор не вчинив дії, щоб виконати свої обов’язки за договором. Тут йде мова про те, що набувач хоче і здатен виконати своє зобов’язання, але з причин, що не залежать від нього свої зобов’язання не виконує. Згідно з ч. 3 ст. 613 ЦКУ відчужувач у такому випадку не матиме право на відшкодування збитків у разі, якщо набувач доведе, що прострочення не є наслідком його вини. Але це прострочення кредитора (набувача) може стати наслідком зловживання з боку набувача, бо якщо набувач не в змозі виконувати свої зобов’язання тривалий час, то він почне зловживати через те, що йому буде вигідно не виконувати зобов’язання. Тому така ситуація потребує законодавчого закріплення терміну протягом якого набувачу буде дозволено не виконувати свої зобов’язання, а після спливу терміну він повинен здійснити необхідні дії, щоб змінити такий стан. Зважаючи на динаміку змін до ЦКУ, доцільнішим буде прописувати ці умови у договорах.

Одним із найважливіших при укладенні і формуванні договору догляду є принцип справедливості, добросовісності, розумності (ст. 3 ЦКУ), який може недодержуватися. Наприклад, укладення такого договору відчужувачем без повідомлення своїх рідних (особливо своїх дітей). Звісно ж, це може вступити у протиріччя із принципом свободи договору, але для уникнення цього є необхідним закріпити положення про те, що про укладення даного договору мають знати близькі родичі.

Список використаної літератури:

1. Цивільний кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 2003. — № 40–44. — Ст. 356.
2. Коментар до Цивільного кодексу України: [Електронний ресурс] — uazakon.ua
3. Цивільне право України: За ред. Дзери О.В., Кузнецової Н.С.: Підручник. У 2-х книгах. Кн. 1. — К.: Юрінком Інтер, 2004. — 864 с.
4. Kim M. C. Принцип добросовісності за договором довічного утримання (догляду): [Електронний ресурс] — <http://www.realllook.com.ua>

Артемчук Ю.М.,

(ф-т інформаційних систем і технологій, IV курс)

ОПЕРАЦІЙНІ РИЗИКИ БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ В СУЧАСНОМУ ЖИТТІ

Поняття «операційний ризик» давно відоме банківським установам, які постійно з ним зіштовхуються. Хоча операційний ризик існує поруч з кредитним, валютним тощо, банки не так давно почали звертати увагу на збитки від цієї категорії ризиків. Розвиток інформаційних технологій і вудосконалення банківських продуктів і процесів значно вплинули на усвідомлення важливості управління операційним ризиком. Зазвичай він обумовлений недосконалістю організаційної, інформаційної, технічної структури та психологічного стану організації. Так як ні одна корпоративна структура не може бути визнана ідеальною, то і ситуації з операційним ризиком, викликані даною недосконалістю, існують завжди.

Існує багато причин виникнення операційного ризику. Їх поділяють на зовнішні та внутрішні. Головною причиною найчастіше виступають дії людини. Навіть коли проблема виникає з системами та технологіями, які використовуються у банківській діяльності, перед цим людина приймає рішення, яку програму використовувати, або дії некваліфікованого фахівця призводять до проблем з технікою чи системами. Класифікатор операційного ризику повинен мати найспрошенішу форму, яка на практиці дозволить чітко визначати причини його виникнення. Варто виділити три найважливіші причини виникнення операційних ризиків: комп'ютерні збої, помилки персоналу, шахрайство.

Основним органом управління операційно-технологічним ризиком у банку є правління, до повноважень якого входить формування політики з управління операційно-технологічним ризиком, затвердження відповідних політик і процедур. Комітет з питань управління операційними ризиками (КУОР) є виконавчим комітетом правління, до функцій якого входить втілення політики управління операційним ризиком, удосконалення бізнес-процесів, запровадження систем внутрішнього контролю. Організацію роботи з мінімізації операційного ризику та контроль за виконанням рішень КУОР і рекомендацій управління внутрішнього аудиту здійснює підрозділ ризик-менеджменту. Контроль за операційним ризиком здійснюється управлінням внутрішнього аудиту, департаментом інформаційних технологій, департаментом супроводження та підтримки операційної діяльності.

Інструменти управління операційним ризиком, що можуть використовуватися структурними підрозділами банку, стосуються:

- 1) управління якістю;
- 2) управління людськими ресурсами;
- 3) управління організацією банку;
- 4) страхування, аварійні плани та правові норми;
- 5) передбачення наслідків операційних випадків, у межах поточного управління операційним ризиком.

Ефективність системи управління операційним ризиком значною мірою залежить також від таких факторів, як культура банку, навчання працівників, взаємодія у підрозділах, оцінка якості управління та належної системи заохочення та стимулювання працівників.

У підході, що розвиває Базельський комітет, викладаються три підходи розрахунку розміру капіталу, що відраховують на операційний ризик:

- 1) базовий метод показників (BIA — Basic Indicator Approach);
- 2) стандартизований метод (TSA — Standardised Approach);
- 3) вдосконалені методи вимірювання (група методів AMA — Advanced Measurement Approaches).

Вибір відповідної методики залишається за банком. У міру свого розвитку банки можуть просуватися від простої методики BIA до складнішої AMA, і навіть розробити свою (внутрішньо-банківську) методику.

Існує чимало різноманітних методів щодо попередження та запобігання операційних ризиків, які можна вважати методами операційного контролю.

Усі ці методи включають такі заходи: поділ функцій, незалежну оцінку результатів діяльності, контроль ринковості цін, подвійне введення і підтвердження операцій, контроль за зміною умов операцій, момент підтвердження угоди контрагентом, контроль за юридичним оформленням операцій.

Щодо європейської практики, то аби управляти операційним ризиком, банки виробили відповідний інструментарій щодо його мінімізації із застосуванням відповідних індикаторів визначення позиції банку щодо ризику шляхом виявлення потенційних втрат до того, як вони дійсно стануться. Зменшенню операційного ризику сприяють: страхування та передача ризику, аутсорсинг, забезпечення безперервної діяльності.

Оптимізація методів і технології управління ризиками в банках стало однією з основних передумов набуття конкурентної переваги, залучення клієнтів і збільшення прибутковості банківсь-

кого бізнесу. Пошук оптимального співвідношення «ризик-дохідність» із суто наукової роботи перетворився у реалії повсякденного життя служб ризик-менеджменту.

Операційні ризики та їх вплив на діяльність банківських установ — явище досить нове, тому сьогодні варто активно займатися їх вивченням та аналізом, розробкою систем для їх подолання. Також слід продовжувати пошук нових концепцій і методів для вдосконалення існуючих підходів до його оцінювання та управління, що дозволить суттєво зменшити вплив операційного ризику на банківські установи.

Підсумовуючи, важливо зазначити, що необхідний подальший глибокий математичний аналіз операційного ризику, який у свою чергу приведе до значного зменшення обсягу капіталу, який банківська установа має резервувати під операційний ризик. Також для мінімізації операційних ризиків варто не забувати про підвищення рівня кваліфікації кадрів і про імплементацію і постійне вдосконалення єдиної системи управління операційними ризиками. Усе це є важливою складовою успішного розвитку банківської установи.

Список літератури

1. *Деревська О.Б.* Операційний ризик: категорії та управління // Вісник Університету банківської справи НБУ. — 2010. — №1 (7). — С. 137–140.
2. Моделювання оцінки операційного ризику комерційного банку [Текст] : монографія / [О. С. Дмитрова, К. Г. Гончарова, О. В. Меренкова та ін.]; за заг. ред. С. О. Дмитрова. — Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2010. — 264 с.
3. *Набок Р.* Окремі питання управління операційним ризиком у банках // Вісник Університету банківської справи НБУ. — 2013. — №1. — С. 61–65.
4. *Сазикін Б.В.* Управління операційним ризиком в комерційному банку / Б.В. Сазикін. — М. : Вершина, 2008. — 272 с.
5. *Стубайло Т. С.* Місце операційних ризиків у банках України / Т. Стубайло // Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє : збірник наукових праць Тернопільського національного економічного університету. — 2007. — Вип. № 12. — С. 297–304.
6. *Посохов І.М.* Операційні ризики: управління та основні напрями зниження / І.М. Посохов // Вісник економіки транспорту і промисловості. — 2012. — Вип. № 37 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/1326/1/vestnik_UDAZT_2012_37_Posohov_Opera.pdf

PROSPECTS OF AUDIT MARKET DEVELOPMENT IN UKRAINE

Auditing activities in Ukraine, despite certain achievements in the field of financial control, are in the process of formation. Today the questions about the nature of independent audit, its subject and objects are not fully resolved. This generates the differences in the views to the scope of the audit. The development of auditing in practical terms is not consistent with the theoretical generalization of the subject and purpose of audit. The set of unresolved issues are inhibited in the national audit, therefore the efficiency of audit activity in Ukraine remains low.

In contemporary scientific discourse auditing activities were analyzed, basically, in the economic plane, however, they remain not studied enough in the aspect of public administration. Therefore scientific clarification of problems and prospects of audit in Ukraine in modern conditions of European integration is required.

Analysis of problematic aspects of audit development in Ukraine, research of current state, problems and prospects of audit development in Ukraine form the core of the article.

Every country in the world has its own peculiarities in organizing its audit activities that determine the nature and purpose of audit, the terms of its regulations and regulatory approaches audit services [1].

For better understanding, it's advisable to define the concept of audit. According to the Law of Ukraine "On auditing activity", audit is the verification of accounting data and financial statements of the economic entity for the purpose of the statements of the independent auditor's opinion about reliability in all material aspects and compliance with the requirements of laws of Ukraine, regulations (standards) of accounting or other regulations in accordance with the requirements of the users [1], since every year the auditing activity in Ukraine survives both positive and negative changes. It is necessary to ensure that the auditor can master professional skills for practical use and to know exactly what is the basis of the audit market functioning and what is adjacent to this activity.

The fair use of international auditing standards in practice will allow the auditors to achieve success in their professional activities, to show the quality of the company work, maintain their accounting records and financial statements.

In our opinion, on the way of formation, development and functioning of the modern audit in Ukraine many problematic issues have an impact on the results of the enterprise's activities and economic situation of the state in general. A comprehensive and systematic overcoming these deficiencies will improve the credibility of the domestic auditor at the international level and ensure the high quality of audit services.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ АУДИТОРСЬКИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Аудиторська діяльність в Україні, незважаючи на певні досягнення в галузі фінансового контролю, знаходиться в процесі формування. Сьогодні питання про природу незалежного аудиту, його предмет і об'єкти не повністю вирішено. Це формує відмінності у поглядах на сферу аудиту. Розвиток аудиту в практичному плані не відповідає теоретичному узагальненню предмету і мети аудиту. Набір невирішених питань гальмує державний контроль, отже, ефективність аудиторської діяльності в Україні залишається низькою.

У сучасному науковому дискурсі аудиторська діяльність аналізувалася, в основному, в економічній площині, однак вона залишається недостатньо вивченою в аспекті державного управління. Тому потрібне наукове роз'яснення проблеми та перспективи розвитку аудиту в Україні в умовах євроінтеграції.

Аналіз проблемних аспектів розвитку аудиту в Україні, дослідження сучасного стану, проблеми та перспективи розвитку аудиту в Україні складають основу статті.

Кожна країна у світі має свої особливості в організації аудиторської діяльності, які визначають сутність і мета аудиту, терміни його положень і методи регулювання аудиторських послуг [1].

Для кращого розуміння необхідно визначити, що таке аудит. Згідно із Законом України "Про аудиторську діяльність", аудит — це перевірка даних бухгалтерського обліку і фінансової звітності суб'єкта господарювання з метою висловлення незалежної думки аудитора про достовірність у всіх суттєвих аспектах і відповідність вимогам законів України, положень (стандартів) бухгалтерського обліку або інших правил згідно із вимогами користувачів [1]. Кожен рік аудиторська діяльність України переживає як позитивні, так і негативні зміни. Це необхідно для того, щоб аудитор міг освоїти професійні навички для практичного засто-

сування і точно знати, що лежить в основі функціонування аудиторського ринку і що є прилеглим до цієї діяльності.

Добросовісне використання міжнародних стандартів аудиту на практиці дозволить аудиторам досягти успіхів у професійній діяльності, показати якість роботи компанії, ведення бухгалтерського обліку і фінансової звітності.

На наш погляд, на шляху становлення, розвитку та функціонування сучасного аудиту в Україні багато проблемних питань впливають на результати діяльності підприємства та економічний стан держави в цілому. Комплексне і систематичне подолання цих недоліків дозволить підвищити достовірність аудиту на міжнародному рівні і забезпечити високу якість надання аудиторських послуг.

Література:

1. Закон України "Про аудиторську діяльність", 22.04.1993 // Відомості Верховної Ради. — № 3125-ХІІ. — 1993.

2. Сахно Л.А. Способи проведення аудиту в Україні та ЄС / Л.А. Сахно // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету. — №4 (28). — 2014.

Баранов С.М.

(обліково-економічний ф-т, магістрант)

БУХГАЛТЕРСЬКА ЗВІТНІСТЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ БАЗИ ОПОДАТКУВАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах жорстких трансформаційних змін у національній економіці та значної рецесії у розвитку народного господарства, як ніколи гостро постає питання ефективного забезпечення виконання податками своєї основної функції — бюджетоутворюючої.

На жаль, сьогодні для формування бюджетних фондів держава пішла на вкрай несприятливі заходи для монетизації бюджетного дефіциту, які у довгостроковій перспективі матимуть негативний вплив на економіку, а саме на приватизацію об'єктів народного господарства, що неминуче призведе до концентрації народного багатства в руках вузького кола олігархічної еліти та до втрати державою контролю над стратегічно важливими підприємствами.

Протягом людської історії такі заходи ніколи не приводили до покращення економічного становища держави у довгостроковій перспективі [1, ст. 143].

В умовах економічного спаду найефективнішим є формування бюджетних фондів не за рахунок відчуження державного майна, а саме за рахунок податків і зборів [1, ст. 29]. Варто пам'ятати, що збільшення податкового навантаження лише погіршить ситуацію і сприятиме тонізації бізнесу. Саме тому, вітально необхідним є ефективна організація нарахування та сплати податків суб'єктами господарювання.

Податок на прибуток, як правило, є другим за величиною, після податку на додану вартість, податком, який сплачує підприємство.

Саме тому коректне визначення бази оподаткування податком на прибуток є ключовою проблемою як для платників податків, так і для держави.

Відповідно до ст. 134.1 Податкового кодексу України об'єктом оподаткування податком на прибуток є прибуток із джерелом походження з України та за її межами, який визначається шляхом коригування (збільшення або зменшення) фінансового результату до оподаткування (прибутку або збитку), визначеного у фінансовій звітності підприємства відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності, на різниці, які виникають відповідно до положень цього розділу [3, ст. 134].

Таким чином, базу оподаткування ми визначаємо як фінансовий результат до оподаткування, який відображений у формі №2 «Звіт про фінансові результати», відкоригований на суми податкових різниць.

Фінансовий результат до оподаткування визначається за формулою: $FR_{до\ опд.} = (Чистий\ дохід\ від\ реалізації\ продукції + інші\ операційні\ доходи + дохід\ від\ участі\ в\ капіталі + інші\ фінансові\ доходи + інші\ доходи) - (Собівартість\ реалізованої\ продукції + адміністративні\ витрати + витрати\ на\ збут + інші\ операційні\ витрати + фінансові\ витрати + витрати\ від\ участі\ в\ капіталі + інші\ витрати)$.

Розглянемо різниці, які необхідно враховувати при визначенні бази оподаткування.

Перший вид різниць — різниці, що виникають при нарахування амортизації. Вони можуть як збільшувати базу оподаткування податком на прибуток (сума нарахованої амортизації основних засобів або нематеріальних активів; сума уцінки та втрат від зменшення корисності основних засобів або нематеріальних активів,

включених до витрат звітнього періоду; сума залишкової вартості окремого об'єкта основних засобів або нематеріальних активів) так і зменшувати її (сума розрахованої амортизації основних засобів або нематеріальних активів відповідно до Податкового кодексу; сума залишкової вартості окремого об'єкта основних засобів або нематеріальних активів, визначеної з урахуванням положень Податкового кодексу, у разі ліквідації або продажу такого об'єкта; сума дооцінки та вигід від відновлення корисності основних засобів або нематеріальних активів в межах попередньо віднесених до витрат уцінки та втрат від зменшення корисності основних засобів або нематеріальних активів відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності [3, ст. 138].

Також до різниць, які ми зобов'язані враховувати, ми відносимо різниці, які виникають при формування резервів. Вони можуть збільшувати базу оподаткування на суму витрат на формування резервів та забезпечень для відшкодування наступних (майбутніх) витрат (крім забезпечень на відпустки працівникам та інші виплати, пов'язані з оплатою праці) і резервів, а також зменшувати її на суму витрат (крім оплати відпусток працівникам та інші виплати, пов'язані з оплатою праці, та резервів), які відшкодовані за рахунок резервів та забезпечень сформованих відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності; на суму коригування (зменшення) резервів і забезпечень для відшкодування наступних (майбутніх) витрат (крім забезпечень на відпустки працівникам та інші виплати, пов'язані з оплатою праці, та резервів), на яку збільшився фінансовий результат до оподаткування відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності [3, ст. 139].

Вплив на базу оподаткування також мають різниці, що виникають при здійсненні фінансових операцій.

Підводячи підсумок, можна зауважити, що, на жаль, на сьогоднішній день порядок формування бази оподаткування податком на прибуток є не досить чітким і потребує вдосконалення, на що необхідна політична воля органів державної влади. Адже, саме ефективне реформування податкової системи є єдиним правильним шляхом подолання розриву у доходах і видатках державного бюджету та також сприятиме активізації підприємництва, що у свою чергу матиме позитивний вплив на економічний розвиток держави.

Література

1. Соколов Я.В. Бухгалтерский учет от истоков до наших дней: Учебное пособие для вузов. — М.: Аудит, ЮНИТИ, 1996. — 638 с.
2. Фінанси: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни. — 2-ге вид., перероб. і доп. / О.Р. Романенко, С.Я. Огородник, М.С. Зязюн, А.А. Славкова. — К.: КНЕУ, 2003. — 387 с.
3. Податковий кодекс України.

Басиста А.С., Гапчук І.П.

ФІСКАЛЬНИЙ ФЕДЕРАЛІЗМ У ПРОВІДНИХ КРАЇНАХ СВІТУ ТА ДОЦІЛЬНІСТЬ ЙОГО ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ

Фіскальний федералізм бере свій початок саме з США, а потім він уже поширився на країни не лише з федеральним устроєм, але й з унітарним. Конкурентна американська модель будується на відносно великій самостійності окремих штатів і вважається класичною моделлю бюджетного федералізму. На його функціонування значний вплив мають особливості американської вертикалі державної влади, оскільки країна поділена на відомчі федеральні округи, які не співпадають з адміністративно-територіальним поділом. Американська модель фіскального федералізму характеризується відсутністю чітко встановленої системи міжбюджетного перерозподілу ресурсів та автономністю територій у процесі вибору напряму своєї діяльності [5]. Основними ознаками американської моделі фіскального федералізму є:

- простота механізму перерозподілу ресурсів;
- висока фінансова самостійність території та самостійність у виборі напрямів здійснення бюджетних видатків;
- висока ефективність використання урядових грантів;
- на забезпечує громадянам однаковий рівень суспільних послуг;
- можливість встановлення власних місцевих податків.

Окрім податків на міжнародну торгівлю, які віднесені до компетенції федерального уряду, і податків на власність, закріплених за урядами штатів і місцевими органами влади, доступ до решти податкових баз є відкритим для всіх рівнів бюджетної системи. Уряди штатів мають право самостійно вводити податки, встановлювати податкові бази і ставки, якщо це не суперечить Конституції. Основну частку податкових надходжень федерального уря-

ду складають податки на доходи фізичних (дві третини усіх податкових надходжень) і юридичних осіб [1]. Особливістю міжбюджетних відносин є відсутність федеральної програми бюджетного вирівнювання, що включається в цільові програми (наприклад, шкільні програми). Як правило, субсидії з федерального бюджету надаються виходячи з чисельності мешканців окремої території та їх доходів. Використовуються також і спеціальні розрахункові показники, наприклад, щільність автодоріг, частка застарілого житлового фонду, чисельність безробітних та інші. Прямі витрати штатів складають близько 40 % усіх бюджетних витрат країни. На місцевому рівні основними видами доходів бюджетів є податок на власність, різноманітні збори, платежі за комунальні та інші послуги.

Фіскальний федералізм у Канаді — це складний, періодично змінюваний комплекс міжбюджетних відносин на основі компромісного розподілу повноважень між федеральним центром і провінціями, що включає:

- закріплені податки за певними ланками бюджетної системи;
- федерально-провінційні податкові угоди у формі дольової участі в доходах від окремих податків («податкові пункти»);
- систему федеральних трансфертів провінціям і спільне фінансування загальнодержавних програм.

З 1977 р. у Канаді діє субсидіарний механізм вирівнювання фінансового потенціалу провінцій за рахунок спеціального фонду, створеного з коштів федерального бюджету. Величина субсидій визначається залежно від суми податків, які надходять у бюджети провінцій. У результаті уряди всіх провінцій розпоряджаються фінансовими ресурсами, достатніми для фінансування загальнонаціонального стандартного рівня видатків з урахуванням кількості населення. Система фіскального вирівнювання доповнюється федеральними цільовими субсидіями на фінансування соціальної сфери.

Канадська модель федеративного устрою має високий ступінь децентралізації. У той же час для країни характерна єдність податкового законодавства, яке сформовано федеральним парламентом. Провінції мають право самостійно встановлювати деякі податки та використовувати механізм «добудови» податкових ставок, також держава вимагає сплати податків із будь-яких доходів, у тому числі і нелегального походження [1].

У сфері видатків до компетенції федерального уряду належать оборона, грошово-кредитна політика, залізничне і повітряне сполучення, зовнішньоекономічні відносини, страхування по безро-

біттю. Канаді притаманне бюджетне вирівнювання, яке здійснюється у вигляді щорічних нецільових грантів тим провінціям, у яких податковий потенціал менше стандартного рівня, тобто не дозволяє профінансувати суспільні послуги.

Німецька система фіскального федералізму передбачає активну участь держави в процесі бюджетного регулювання. Сформована в ФРН бюджетна система передбачає, що всередині кожного суб'єкта федерації існує власна методика перерозподілу ресурсів між бюджетами муніципальних утворень. Для німецької бюджетної системи характерна триступенева система міжбюджетного вирівнювання. По-перше, здійснюється прибуткове вирівнювання через надходження ПДВ до бюджетів суб'єктів федерації.

Другий вид міжбюджетного вирівнювання полягає в перерозподілі бюджетних ресурсів між бюджетами земель без втручання з боку федерального уряду. Третім видом фінансової підтримки регіонів у ФРН є прямі федеральні гранти деяким територіям [3, с. 43].

Слід зазначити, що основою фінансової автономії муніципалітетів є місцевий бюджет. Доходи місцевих бюджетів у Німеччині складаються з податків (у Німеччині доходи від місцевих податків перевищують 20 % бюджетних доходів); неподаткових надходжень (у Німеччині 6 %); субсидій і дотацій з центрального бюджету (у Німеччині на державні трансферти припадає 49,7 % бюджетних доходів, у тому числі 32,4 % дотацій, 17,3 % субсидій); запозичень [3, с. 44].

До місцевих податків у Німеччині відносяться транспортний податок, податок на спадщину, основними місцевими податками є податок на нерухомість і підприємницький податок.

На нашу думку, побудова в Україні бюджетної системи на принципах фіскального федералізму забезпечить урегульованість міжбюджетних відносин, створить стимули для співробітництва між окремими адміністративними одиницями в реалізації спільних проєктів і в цілому сприятиме підвищенню ефективності використання бюджетних коштів на всіх рівнях управління.

Із основних моделей бюджетного федералізму, які застосовуються в процесі децентралізації в бюджетних системах унітарних держав, для України є доцільною адаптація окремих чинників цих моделей, що повинні передбачати:

- обов'язкове розмежування та законодавче закріплення повноважень між центральною та місцевою владою за видатками
- надання відповідному рівню влади достатніх для виконання повноважень доходних джерел для виконання програм розвитку територіальних громад, установлювати місцеві податки та збори;

- вертикальне та горизонтальне бюджетне вирівнювання з використанням механізму бюджетних відносин;
- виключення ситуацій, які дозволяють перекладати відповідальність за прийняття рішень одне на одного та встановлення мінімальної взаємної відповідальності за виконання завдань.

Оскільки, Україна прагне приєднатися до Європейського Союзу, вона повинна провести велику кількість різноманітних реформ, включаючи і фінансову децентралізацію, оскільки без фінансового забезпечення неможливо досягти значних і вагомих результатів в інших сферах реформування. За результатами досліджень, нині діючий бюджетний механізм в Україні, при якому місцеві ради вищого рівня встановлюють нормативи відрахувань від регулюючих податків і зборів і суми дотацій, призводить до погіршення функціонування місцевих бюджетів нижчого рівня. Це, у свою чергу, не дає змоги профінансувати всі необхідні видатки, що спричиняє погіршення стану соціально-економічного розвитку. В Україні спостерігається певна неоднорідність регіонального економічного розвитку, що негативно впливає на загальні темпи економічного розвитку країни. Тож тільки за умови втілення в життя принципів бюджетного федералізму можна забезпечити реформоване місцеве самоврядування реальними фінансовими ресурсами, без яких будь-яка владна інституція перетворюється на фікцію.

Список використаних джерел

1. Балацький О.Є. Особливості бюджетного федералізму деяких країн світу України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://lib.uabs.edu.ua/library/Visnik/Numbers/2_27_2009/27.3.06.pdf
2. Державна фіскальна служба України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://sta-sumy.gov.ua/modernizatsiya-dps-ukraini/arkchiv/mijnarodniy-dosvid-rozvitk/svitovui-dosvid/canada/?print> — Світовий досвід оподаткування: Канада
3. Деркач М. І., Литвин М. В. Досвід Німеччини у фінансуванні економічного розвитку регіонів // Бізнесінформ. — 2012. — №9. — С. 42–47.
4. Деркач М.І. Моделі фіскальної децентралізації країн світу [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.vestnikdnu.com.ua/archive/201263/3-10.html>
5. Мацук З.А. Фіскальний федералізм як децентралізована модель формування бюджетного регулювання в Україні [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ir.kneu.edu.ua:8080/handle/2010/7105>
6. Нікітін В.В. Бюджетний федералізм як чинник становлення громадянського суспільства в Україні [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2009-1/doc/4/04.pdf>

Басюл В.В.,

(ф-т міжнародної економіки та менеджменту, II курс)

ПРИХОВАНИЙ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНСЬКИХ СТАРТАПІВ

У нашому швидкоплинному сучасному світі багатому на інноваційні ідеї та зростаючі технології, стартапи розпочинають зовсім нову еру соціального та економічного розвитку України. Вони кардинальним чином реформують шляхи створення корпорацій і професіоналів світового рівня. Ця течія абсолютно знищує будь-які межі створені: віком, освітою, соціальним класом, статтю, расою, релігією тощо. До того ж, найуспішніші та найвпливовіші стартапи є рушійною силою інновацій та їх впровадженням. Вони зважуються на найвідчайдушніші та на перший погляд неможливі ідеї, які вони пізніше успішно втілюють у життя. Ця стаття розкриє: 3 топових стартапи, їх економічний і соціальний потенціали, а також їхній майбутній розвиток.

По-перше, треба розпочати з най впливовіших українських стартапів:

Lookserу — це український стартап з Одеси, який фокусується на доданні безлічі різних ефектів до зображення людського обличчя в реальному часі. Він став одним з найприбутковіших стартапів України, створюючи близько \$1 млн прибутку щомісячно, але нещодавно був проданий канадській компанії Snapchat за \$150 млн.

Petcube — це розумна камера, яка надає змогу залишатися на зв'язку зі своїм домашнім улюбленцем, навіть тоді, коли людина не вдома. Наразі, це найвідоміший український стартап у світі.

VOX — це найкращий музичний плеєр для комп'ютерів Mac, який забезпечує відтворення музики у високій якості. Він був створений у співпраці з розробником плеєра Winamp, який має мільйони користувачів.

По-друге, має сенс зазначити соціальний вплив стартапів. Згідно з Elance, відомим фрилансовим сайтом, «Україна займає 3-є місце у світі з пошуку людей з розвиненими навичками. До того ж, багато з цих людей працюють у стартапах, де вони кожного дня покращують свої професійні вміння». Також, Євген Сисоєв з AVentures, венчурної капітальної фірми в Києві стверджує, що «Україна має високо кваліфіковану та дешеву робочу силу». На основі мого дослідження, можемо чітко побачити, що українці є

надзвичайно спроможні конкурувати на міжнародному ринку праці. Стартапи надають досить гарні умови праці, високі заробітні плати, цінний досвід і створюють успішних індивідів.

По-третє, ми маємо економічний потенціал. Слід зосередити увагу на одному з найкращих прикладів сьогодення — Petcube. У своєму дослідженні я розрахував розвиток цієї компанії за короткий проміжок часу. Вона розпочала збір грошей на Kickstarter, відомій платформі для фінансування стартапів. Фінансувалася з 24 вересня 2013 року по 5 листопада 2013 року. Це зайняло 43 дні. Їхньою метою було залучити \$100,000. Вони успішно зібрали \$251,226 з допомогою своїх 1758 шанувальників. У середньому вони щоденно збирали \$5844. Це виходить по \$143 з шанувальника. Також пізніше вони мали додаткові інвестиції. За перші 14 місяців компанія змогла продати продукції на \$2,5 млн. Це приблизно 1000 % повернення інвестицій.

Нарешті, ми дійшли до майбутнього розвитку. Не існує ніяких сумнівів, що інноваційні технології будуть продовжувати розвиватися з високими темпами та Євген Сисоев знову це підтверджує, оцінюючи український ринок у \$5 млрд.

У підсумку, необхідно відмітити, що Україна повним чином може змагатися на міжнародній арені стартапів, що слугуватиме позитивним впливом, як економічного так і соціального характеру для нашої країни.

Джерела

1. <http://www.forbes.com/sites/gregsatell/2014/11/24/could-ukraine-be-the-next-silicon-valley/>
2. <http://petcube.com/>
3. <http://coppertino.com/>
4. <http://lookstery.com/>
5. <https://www.kickstarter.com/projects/petcube/petcube-stay-closer-to-your-pet>

Basyul V.V.

(International economics, sophomore)

THE HIDDEN SOCIO-ECONOMIC POTENTIAL OF UKRAINIAN STARTUPS

In our rapidly developing contemporary world rich in innovative minds and evolving technologies, startups initiate a completely new

era of Ukraine's social and economic growth. They utterly reform the way corporations and world-class professionals are made. Its movements terminate and absolutely eliminate any boundaries set by: age, education, social class, gender, race, religion, etc. Moreover, the most successful and influential startups are the innovation's driving force, which keeps pushing forward. They set up in motion the most courageous and seemingly impossible ideas and successfully implement them. This article will cover: the top 3 startups of Ukraine, their economic and social potential as well as their future development.

Firstly, let's start with the most influential Ukrainian startups, which are:

Looksery is a Ukrainian startup originally located in Odessa, which focuses

on adding various effects to a human face in real time. It became one of the most profitable startups in Ukraine, generating slightly over \$1 million of profit monthly and was sold to a Canadian app company Snapchat for \$150 million last year. Petcube is an intelligent camera, which allows you to stay in touch with your pets even when you are not at home. Currently, it is the most famous Ukrainian startup in the world. VOX is the best music player for Mac computers, which is capable of playing high quality music files. It has been developed in cooperation with Winamp's creator and has millions of users.

Secondly, it would be reasonable to mention their social impact. According to Elance, the leading online freelance site: "Ukraine is the third best place in the world to find people with advanced skills." Moreover, a lot of these people work in startups, where they improve their professional skills on a daily basis. Additionally, Yevgen Sysoyev of AVentures, a venture capital firm in Kyiv states that: "Ukraine has got a high quality, low cost workforce." Based on my research, we can clearly see that we are extremely competitive on the international labor market. Startups provide great conditions for job placement, high salaries, valuable experience and build outstanding individuals.

Thirdly, we have the economic potential. Let's take a look at one of the prime examples of nowadays, which is Petcube. In my research, I have calculated its development over a short period of time. It will show us a real case study with all the numbers included. They were crowdfunding on Kickstarter, a famous crowdfunding platform for startups:

- Crowdfunding: Sep 24th, 2013 — Nov 5th, 2013
- 43 days

- Pledged of \$100,000 goal
- Successfully raised \$251,226 with 1,758 backers
- $\$251,226 / 43 \text{ days} = \text{Raised } \$5844 \text{ daily (on average)}$
- $\$251,226 / 1,758 \text{ backers} = \$143 \text{ per person}$
- Had some additional investments later on
- Made \$2,5 million dollars of revenue in just 14 months
- With around 1000 % ROI

Finally, we are at its future development. There is no doubt that innovative technologies are developing ultra quickly and again, AVenture's Sysoyev agrees estimating Ukrainian tech industry at about \$5 billion.

In conclusion, I would like to say that Ukraine is totally capable of competing with all the other international startups, which definitely has a positive impact on Ukraine's social and economic development.

References:

1. <http://www.forbes.com/sites/gregsatell/2014/11/24/could-ukraine-be-the-next-silicon-valley/>
2. <http://petcube.com/>
3. <http://coppertino.com/>
4. <http://lookserly.com/>
5. <http://www.kickstarter.com/projects/petcube/petcube-stay-closer-to-your-pet>

Батусов В.О.
(ф-т маркетингу, II курс)

ВИКОРИСТАННЯ ЕКОНОМЕТРИЧНИХ МОДЕЛЕЙ У ПРОГНОЗУВАННІ ЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ

Мета роботи: побудова економетричної моделі курсу гривні.
Дослідження я проводив основними 5 методами:

1. Система одночасних структурних рівнянь.
2. Ковзне середнє.
3. Експоненціальне згладжування.
4. Лінії тренда.
5. Метод середніх групових точок.

Система одночасних структурних рівнянь

Так як цей метод передбачає використання 2 взаємозалежних змінних, то метою роботи було за допомогою системи одночас-

них структурних рівнянь побудувати економетричну модель зв'язку курсу гривні та середньомісячної заробітної плати. Для розрахунків я використовував реальні статистичні дані за 2003–2014 роки.

Загальний вигляд економетричної моделі:

- y_1 — офіційний курс гривні;
- y_2 — середньомісячна заробітна плата;
- x_1 — обсяг експорту;
- x_2 — обсяг імпорту;
- x_3 — індекс споживчих цін;
- x_4 — ВВП (у фактичних цінах);
- x_5 — облікова ставка НБУ.

З таблиці статистичної функції «ЛИНЕЙН» я отримав:

1. Рівняння курсу гривні: $y_1 = 429,333234 + 0,211578y_2 + 0,006911x_1 - 0,010532x_2 + 0,000110375x_4 + 3,541874822x_5$
2. Оцінка рівня достовірності моделі, тобто:
  - $R^2 = 0,784514087$
  - $F = 3,640674594$

З таблиці статистичної функції «ЛИНЕЙН» я отримав:

1. Рівняння середньомісячної заробітної плати:
2. $y_2 = -1245,522 + 4,369937y_1 - 0,03046x_1 + 0,048749x_2 - 6,936186658x_3 - 0,0005x_4$
3. Оцінка рівня достовірності моделі, тобто:
  - $R^2 = 0,932734$
  - $F = 13,86639$

Отже, в отриманні рівняння я підставив дані 2014-го року і отримав такі значення:

- $y_1 = 1180,34$;
- $y_2 = 3310,24$.

Коефіцієнти еластичності дають змогу оцінити ступінь взаємного впливу. Тобто, зі збільшенням курсу гривні на 1 % заробітна плата зростає на 1,613 %, а при збільшенні заробітної плати на 1 % курс гривні зростає на 0,573 %.

Висновок

Коефіцієнти детермінації ($R^2 = 0,78$ для 1-го і $R^2 = 0,93$ для 2-го рівняння) показують, що отримана модель не найкращої якості, але має право на життя. Адже, різниця між розрахованими і фактичними значеннями за 2014 рік невелика:

1. Офіційний курс гривні:
  - розраховане значення — 1180,34 грн;
  - фактичне значення — 1188,67 грн.
2. Середньомісячна заробітна плата:

- розраховане значення — 3310,23 грн;
- фактичне значення — 3480 грн.

Ковзне середнє

Даним методом я розраховував курс гривні з кроком 2, 3 і 4, але найкраще значення прогнозу було отримане з кроком 2.

Експоненціальне згладжування

Експоненціальне згладжування я проводив, використовуючи коефіцієнти 0,7, 0,8 і 0,9. І найкращий прогноз був отриманий з коефіцієнтом 0,9. На кожному кроці обчислення нове значення коригується зваженням попереднього розрахованого і реального.

Лінія тренда

Найкращий прогноз показала поліноміальна функція.

Метод середніх групових точок

У ряді значень курсу гривні чітко простежувалося дві групи, що і було підставою використання даного методу.

Висновок

Отже, для прогнозування економічних показників краще використовувати систему одночасних структурних рівнянь, бо вона враховує максимальну кількість факторів, які впливають на ендогенну змінну. Але інші методи дозволяють розраховувати прогнози для часових рядів, коли відсутні статистичні дані щодо факторів впливу. Тобто, фактично в результаті розрахунків може бути сформована область допустимих значень прогнозу економічного показника.

Список використаних джерел

1. Вітлінський В. В., Наконечний С.І., Шарапов О.Д. та ін. Економіко-математичне моделювання: Навчальний посібник/ За заг. ред. В.В. Вітлінського. — К.: КНЕУ, 2008. — 536 с.
2. Вітлінський В. В. Моделювання економіки: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2002.
3. Вітлінський В.В., Білик Т.О., Великоіваненко Г.І., Волощук С.Д., Водзянова Н.К., Матвійчук А.В., Савіна С.С, Шатарська І.Ф. Економіко-математичні методи і моделі. Практикум (електронний ресурс. — К.: КНЕУ, 2014. — 221 с.
4. Присенко Г., Равікович Є. Прогнозування соціально-економічних процесів: Навчальний посібник. — К.: КНЕУ. 2005.

Батюта А.Ю.,
(фінансово-економічний ф-т, III курс)

ТРАНСФОРМАЦІЯ МЕНЕДЖМЕНТУ КОРПОРАЦІЙ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

З часів виникнення корпорацій дві концепції менеджменту компанії конкурують між собою: shareholder's і stakeholder's теорії.

Перша говорить, що основне призначення компанії — максимізація капіталу інвесторів. Так як пропозиція інвестицій обмежена, то компанії конкурують за додаткові кошти, пропонуючи вищі дивіденди. Отже, значна частина прибутку направляється на виплату інвесторам.

Теорія зацікавлених сторін виходить з того, що спочатку компанія має виростити позитивний імідж і тоді він працюватиме на себе. Імідж визначається в її оточенні, в просторі, де вона функціонує і з якими зацікавленими сторонами співпрацює. Їх прийнято поділяти на внутрішніх (керівництво, працівники, власники, спонсори) і зовнішніх (державні регулятивні, законодавчі органи, конкуренти, місцеве населення, ЗМІ).

Саме ця теорія є домінуючою у XXI столітті. Адже, беручи за основу сталий розвиток, управління компанії ґрунтується на створенні сприятливого навколишнього середовища.

Це середовище характеризується складовими ESG-критерію. Він характеризує соціальну відповідальність компанії за трьома основними напрямками: екологія (погляд на використовувану енергію, шкідливі викиди та еко-інвестиції), соціальний напрям (відносини як всередині компанії з працівниками, так і з зовнішніми суб'єктами — постачальниками, місцевою владою і громадою жителів) і напрям управління (унікнення корупції, прозорість діяльності, відкритість результатів аудиту) [1].

Основна трансформація відбувається в місії компаній. Тепер вони беруть на себе не тільки задоволення потреб споживача в певному товарі, а й окремі суспільні функції.

Так, соціальну відповідальність корпорації реалізують у напрямках, які мають забезпечувати державні інституції:

- вдосконалення і поширення освіти;
- подолання голоду в бідних країнах;
- пошук альтернативних джерел енергії, впровадження екологічних практик;

— симетричний розвиток ринку праці: професійне стажування, переорієнтація чи популяризація певної професії;

— інформаційна кампанія з приводу світових проблем і їх вирішення.

Отже, як видно, найважливіші питання компанії беруть на себе. Це ставить під сумнів майбутнє існування держави як суспільного інституту. Є ймовірність, що в умовах глобалізації виникне єдина спільна держава, де окремі функції виконуватимуть корпорації.

Також важливо зазначити, що до 6 грудня 2016 року країни ЄС мають ввести в дію закони, що несуть положення Директиви 2014/95/EU. У чому її суть: компанії, що «викликають інтерес у суспільства» (більше ніж 500 працівників) мають надавати свої щорічні не фінансові звіти. Саме в них відображається вся соціальна відповідальність компанії. Ця інформація має надаватись з 1 січня 2017 року [2].

Україні ж варто брати вектор на транспарентність діяльності вітчизняних компаній, адже дані законодавчі зміни чекають і нас.

Чому компанії можуть бути зацікавлені в висвітленні не фінансової звітності ньому зацікавлені?

По-перше, це забезпечує їм стабільний позитивний імідж і можливість загладити негативні ситуації.

По-друге, це має вплив на вибір інвестора саме вашої компанії, адже виконання цього критерію забезпечує порівняну стабільність компанії. Тобто певні ризики ви мінімізуєте відразу, а більшу увагу приділяєте прибутковості.

По-третє, це розширює сегмент ринку, приваблює свідоміших працівників і надає можливість отримати специфічні пільги і квоти.

Варто зауважити, що поки не існує єдиного стандарту не фінансової звітності, тому компанії можуть творчо підходити до цього. Та існують рекомендовані стандарти: GRI, ISO26000, UN Global Compact.

На мою думку, дана стандартизація свідчить про майбутнє розширення і використання не фінансової звітності компаніями. Саме задля порівняння їх і створені ці стандарти.

Отже, корпорації починають конкурувати по-іншому — соціальною користю. Добре це чи погано?

Я вважаю, що будь-які справи, що мають позитивний соціальний наслідок, — це добре. Навіть якщо вони йдуть на поліпшення іміджу корпорацій.

Список використаної літератури

1. Environmental, social and corporate governance [Електронний ресурс] // Вікіпедія : — Електрон. дані. — Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/Environmental_social_and_corporate_governance. — Назва з екрана. — Дата звернення: 12.05.16.

2. Директива ЄС по раскрытию нефинансовой информации: все, что вы хотели спросить [Електронний ресурс] // Rostyslav Kurinko : [веб-сайт]. — Електрон. дані. — Режим доступу: [https:// http://kurinko.com/ru/direktiva-es-po-raskrytiyu-nefinansovoj-informacii-vse-chto-vy-xoteli-sprosit/](https://http://kurinko.com/ru/direktiva-es-po-raskrytiyu-nefinansovoj-informacii-vse-chto-vy-xoteli-sprosit/). — Назва з екрана. — Дата звернення: 12.05.16.

Бережна Юлія, Абросимова Катерина
Університет банківської справи ХННІ

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ УКРАЇНИ

Сільське господарство — одна з найважливіших і життєво необхідних галузей народного господарства, яка виробляє продукти харчування для населення країни та сировину для галузей промисловості. Тільки ефективне сільськогосподарське виробництво може бути надійною матеріальною основою функціонування всіх галузей і сфер економіки держави.

Підвищення ефективності виробництва означає, що на кожному витраті і застосованих ресурсів одержують більше продукції і доходу, що має значення для народного господарства, зокрема для кожного сільськогосподарського підприємства, та населення країни.

Ріст можливостей промислового, сільськогосподарського виробництва та невиробничої сфери ускладнює взаємовідносини суспільства та природи, в результаті виникає необхідність збереження та покращання системи життєзабезпечення в глобальному та регіональному форматі. Господарська діяльність може завдавати природному середовищу екологічних, економічних і соціальних збитків.

Збитки можуть виникнути внаслідок знищення елементів природного середовища, вони можуть проявлятися через деградацію водних комплексів, атмосфери, флори, фауни, ґрунтів, ландшафтів, погіршення здоров'я людей і скорочення тривалості їхнього життя.

Із проведенням земельної реформи в Україні сталися зміни організаційно-правових форм власності на землю і господарювання

на ній, у результаті чого збільшилася кількість приватних землекористувачів. Одержавши у користування землю, сільськогосподарський виробник самостійно обирає шляхи отримання максимального прибутку від земельної ділянки. Частіше при цьому відбувається порушення технології раціонального землекористування, не дотримуються сівозміни. У спеціальній літературі зазначається, що зацікавленість землевласників і землекористувачів у здійсненні заходів, спрямованих на попередження негативних процесів, що погіршують стан земель, може бути досягнуто тільки за умови, що такі дії будуть для них економічно вигідними.

Ми пропонуємо такі шляхи вдосконалення використання земельних ресурсів: вдосконалення структури посівних площ з урахуванням кон'юнктури ринку, поглиблення спеціалізації, застосування прогресивних форм організації та оплати праці, вдосконалення форм господарювання; раціональне використання економічного родючості ґрунтів; удосконалити методику нормативної грошової оцінки земель; запровадити автоматизовану систему обліку платників земельного податку та плати за землю; розробити цільову програму відтворення родючості ґрунтів та її послідовну реалізацію.

EFFICIENT USE OF AGRICULTURAL LAND IN UKRAINE

Agriculture is one of the most important and vital sectors of the economy that produces food for the population and raw materials for various industries. Only efficient agricultural production can be a reliable material basis for the functioning of all sectors of state economy.

Increased efficiency means that each unit costs and applicable resources get more output and income that matters for the economy, including all agricultural enterprises and population.

Growth opportunities for industrial, agricultural production and non-production area complicates relations between society and nature, the result is the need to preserve and improve the support system at the global and regional format. Economic activity may cause ecological environment, economic and social losses.

Losses may appear from the destruction of elements of the environment, they can manifest through degradation of water systems, air, flora, fauna, soil, landscape, deteriorating health and shortening of life.

Since the land reform in Ukraine has changed legal forms of land ownership and management on it, the result is increasing number of private land. Upon receipt of the use of land, the farmer chooses ways

to maximize profits from the land. There is a violation of technologies of rational land use and not respected rotations. The literature states that the interest of landowners and land users in implementing measures to prevent negative processes that degrade the land can only be achieved in case such actions will be cost effective for them.

We offer the following ways to improve land use: improving the structure of sown areas, taking into account market conditions, deepening specialization of progressive forms of organization and remuneration, improved forms of management; the rational use of economic soil fertility; improving technique regulatory monetary value of land; implementation of an automated system of accounting payers of land tax and land tax; developing a targeted program of reproduction of soil fertility and its consistent implementation.

Список літератури

1. Agricultural Intensification and Ecosystem Properties // P. A. Matson, W. J. Parton, A. G. Power, M.J. Swift. — Vol. 277, Issue 5325. — P. 504–509.

2. G. Power, in Agroecology: Researching the Ecological Basis for Sustainable Agriculture, S. R. Gliessman, Ed. (Springer-Verlag, New York, 1990). — P. 47–69.

3. Bravo-Ureta, B. E. (2007). Technical efficiency in farming: Ameta-regression analysis. *Journal of Productivity Analysis*, 27, 57–72.

4. Lissitsa A. The data envelopment analysis (DEA) — Modern methods of production efficiency /Lissitsa, A., Babitcheva, T. IAMO Discussion Paper №. 50, Halle(Saale), available at: <http://www.iamo.de/iamo/publikationen/dokumenty-predstavlennye-na-obsuzhdenie-discussionpapers/html>

5. M. J. Swift and J. M. Anderson, in Biodiversity and Ecosystem Function, E.-D. Schulze and H. A. Mooney, Eds. (Springer-Verlag, Berlin, 1993), pp.29–41.

6. R. Delmas, D. Serca, C. Jambert, Nutrient Cycling in Agroecosystems, in press; E. A. Davidson, W.Kingerlee, Nutrient Cycling and Agroecosystems, in press.

Беспалова І.О.
(ФЕтаУ, 4 курс)

ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РІВНЕМ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ ЗА ДОПОМОГОЮ СОЦІАЛЬНИХ СТАНДАРТИВ

Прообразами стандартів життя можна вважати споживчий кошук, споживчий бюджет, тарифно-кваліфікаційні карти для ви-

значення розряду складності праці. Відмінність стандарту полягає в тому, що в стандарт закладається загальніші уявлення про соціальне життя людини, в той час як споживчий кошик, тарифно-кваліфікаційні карти виділяють лише окремі сторони та характеристики життя людини.

Можливість досягнення даного нормативу обмежує умови життя території, які там уже склалися, інфраструктура задоволення потреб, що входять у стандарт та ін. Відповідно (як варіант розрахунку інтегрального показника), можна розрахувати, скільки стандартів по кожній групі фактично може забезпечити територія. І на співставленні нормативного та фактичного значення визначити досягнуту величину рівня життя.

Відповідно до всіх класифікацій і вимог, щодо формування груп показників, які будуть відповідним чином характеризувати рівень і якість життя населення України, було розроблено загальну систему оцінки рівня й якості життя населення [1].

Згідно із Законом України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії», який набрав чинності з 07.11.2000 р., «Державні соціальні стандарти — встановлені законами, іншими нормативно-правовими актами соціальні норми і нормативи або їх комплекс, на базі яких визначаються рівні основних державних соціальних гарантій; державні соціальні гарантії встановлені законами мінімальні розміри оплати праці, доходів громадян, пенсійного забезпечення, соціальної допомоги, розміри інших видів соціальних виплат, встановлені законами та іншими нормативно-правовими актами, які забезпечують рівень життя не нижчий від прожиткового мінімуму» [2].

Взагалі, право громадян на достатній життєвий рівень закріплене ст. 46 Конституції України: «Пенсії, інші види соціальних виплат та допомоги, що є основним джерелом існування, мають забезпечувати рівень життя, не нижчий від прожиткового мінімуму, встановленого законом». Відповідно до багатьох Законів України соціального спрямування, ПМ є основним соціальним стандартом, який застосовується для загальної оцінки рівня життя населення в Україні, є основою для реалізації та розроблення окремих державних соціальних програм [3].

Необхідно звернути увагу, що протягом 2012–2015 років, прожитковий мінімум, також як і мінімальна заробітна плата, майже не змінювались, що вже свідчить про наявність значних проблем. У таблиця 1 представлено дані щодо мінімального прожиткового мінімуму всіх соціальних і демографічних груп населення [4].

Прожитковий мінімум на одну особу в Україні є заниженим, так як прожитковий мінімум розраховується кожен рік відповідно до споживчого кошику, його рівень прописується у законі про бюджет. По закону «Про прожитковий мінімум» (ст. 3) споживчий кошик повинен бути переглянутий на рідше, ніж один раз у п'ять років. Але в Україні він не змінювався з 2000 року [5].

Отже, якщо розглядати рівень бідності за таким критерієм оцінки, як кількість громадян, які витрачають менше фактичного прожиткового мінімуму в Україні, можна звернути увагу, що за таким критерієм 22,1 % або кожен п'ятий українець проживає за порогом абсолютної бідності [6].

Абсолютна бідність визначається шляхом порівняння загального доходу індивідуума чи сім'ї із загальною вартістю деякого *кошика* товарів і послуг, що складають базові потреби у суспільстві. Люди, чий доходи менші від базових потреб, перелічених у кошику, живуть у абсолютній бідності.

Хоча Україна зобов'язувалась перед ООН довести рівень бідності до 7 % громадян до 2015 р., можна зробити висновок, що через кризове становище та політичну нестабільність це не відбулося.

У табл. 2 наведено дані щодо інтегрального регіонального індексу людського розвитку України. За наведених у таблиці даних можна зробити висновок, що найрозвинутішими областями України є Львівська, зі значенням показника 4,0100, Чернівецька, зі значенням 4,1621, та Харківська, зі значенням 4,2097, області.

Найвагомішим значенням у структурі інтегрального індексу людського розвитку у Львівському регіоні є значення соціального середовища, яке складає 0,717, що в свою чергу ще й найвище значення серед усіх регіонів України. (рис. 1) [7]. Проте, значного дисбалансу в регіональній структурі не визначається.

Щодо найвагомішого показника у структурі інтегрального індексу людського розвитку в Чернівецькій області, то це є відтворення населення, яке складає 0,738, що є майже найбільшим значенням серед усіх регіонів України (рис. 2). У складі ж інтегрального індексу людського розвитку Харківської області найвагомішим є значення освіти, що складає 0,850, та є майже найбільшим серед усіх регіонів (рис. 3).

Також, необхідно звернути увагу, що у структурі інтегрального індексу людського розвитку є високі значення по одних показниках і низькі по інших, що й впливає на значення індексу.

Отже, якщо розглядати інтегральний регіональний індекс людського розвитку по його складових, то слід відмітити, що в Терно-

пільській області загальне значення ІРЛП складає 3,77 і найвагомішою складовою є відтворення населення, але за іншими складовими показники далекі від найвищих (рис. 4). Найпроблемнішою складовою у структурі ІРЛП Тернопільського регіону є Добробут, що має майже найменше значення серед регіонів (0,475) (рис. 5). Також слід звернути увагу і на Одеську область, де значення складової «гідна праця» є максимальним серед регіонів, але значення добробуту та соціального середовища є дуже низькими (рис. 6). Щодо добробуту, то його найвище значення у структурі ІРЛП серед регіонів належить Запорізькій області (рис. 7). Але значення складових «соціальне середовище» залишається низьким.

За допомогою проведеного аналізу складових параметрів ІРЛП регіонів було виявлено значні диспропорції. Структура параметрів на відміну від загального значення не є рівномірною, що повинно звертати увагу уряду.

На підставі того, що виявлені диспропорції мають різний характер походження в різних регіонах, на нашу думку, має сенс надати більшої свободи уряду на регіональному рівні. Тобто децентралізувати можливість прийняття управлінських рішень.

Відповідно, таким чином, регіональний уряд буде діяти у напрямку єдиної державної політики але спрямовуватися на вирішення власних проблем найефективніших для конкретного регіону способом.

Отже, для підвищення комфорту та добробуту та соціальної сфери у Харківському, Тернопільському та Одеському регіонах, на нашу думку, є можливим введення електронних черг ув державних і медичних установах для сіл, селищ і районних центрів, що підвищить зручність отримання відповідних послуг. Це в свою чергу підвищить комфорт громадян відповідних регіонів. Для підвищення добробуту, на нашу думку, також може бути ефективним будівництво великих гіпермаркетів за аналогією «місто в місто» на кордонах районних центрів, сіл або селищ і регіонів. Це нововведення, на нашу думку, допоможе регулювати ціни на одяг і продукти харчування при віддалені від великих міст та обласних центрів.

Список літератури

1. Економіка праці та соціально-трудові відносини [електронний ресурс] / В.М. Гриньова, Г.Ю. Шульга / Навчальний посібник. — 2007. — Режим доступу: http://pidruchniki.com/10981205/ekonomika/riven_zhittya_naselennya

2. Закон України «Про державні стандарти та державні соціальні гарантії» № 2017-III від 5 жовтня 2000 р. // Відомості Верховної Ради. — 2000. — № 48. — Ст. 409; від 28.12.2007 // ВВР. — 2008. — № 5–6, 7–8. — Ст. 78. — [http://zakon.rada.gov.ua].

3. *Вітеп В.* Прожитковий мінімум у системі вимірів рівня життя населення України // Україна: аспекти праці. — 2010. — №1. — С. 26–36. — С. 32.

4. Прожитковий мінімум у 2012, 2013, 2014, 2015 роках [електронний ресурс] / режим доступу: <http://www.zkg.ua/prozhytkovuj-minimum-u-2012-2013-2014-2015-rokah/>

5. Закон України про прожитковий мінімум/Верховна Рада України; Закон від 15.07.1999 № 966-XIV [електронний ресурс] режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/966-14/print1384438509277188>

6. Кожен п'ятий за межею бідності [електронний ресурс] режим доступу: http://ukr.lb.ua/news/2014/11/25/287139_kazhdiy_pyatiy_chertoy_-bednosti.html

7. Інтегральний індекс регіонального людського розвитку України 2015 [електронний ресурс] // Інститут демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи. Національна академія наук України. режим доступу: http://www.idss.org.ua/ukr_index.html

Біланович Мирослава
(обліково-економічний факультет, III курс)

ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ УКРАЇНИ

Найважливіше місце в соціально-психологічній структурі як особистості, так і соціальної групи посідають ціннісні орієнтації. Соціальна детермінація ціннісних орієнтацій, їх взаємозв'язок із соціально-економічними відносинами в суспільстві проявляється в тому, що коли суспільство видозмінюється, то з'являються нові соціальні норми і цінності, тобто ціннісні орієнтації особистості та різних соціальних груп так само трансформуються.

За останні десятиріччя проблема ціннісних орієнтацій набула особливої актуальності як у нашій країні, так і за кордоном.

Ціннісні орієнтації — це елементи внутрішньої структури особистості, сформовані і закріплені життєвим досвідом індивіда у ході процесів соціалізації і соціальної адаптації. Ціннісні орієнтації розглядаються у теоретичних концепціях видатних філософів О. Конта, Е. Дюркгейма, Т. Парсонса, З. Фрейда, М. Вебера та інших вчених, які аналізували різні напрями соціалізації індивіда.

Дана робота містить аналіз результатів дослідження «Молодь України-2015». Дослідження було проведено ГФК ЮКРЕЙН у 2015 році на замовлення Міністерства молоді та спорту України за підтримки системи ООН в Україні. Цільовою групою дослідження є молодь України — громадяни України у віці від 14 до 35 років.

Визначаючи цілі та пріоритети у своєму житті, респонденти назвали передусім народження та виховання дітей, забезпечення їм освіти — 48 %. Другу позицію займають пріоритети, пов'язані з роботою — пошуком та/або досягненням певних результатів у ній — 44 %. Заробляння/отримання достатньої кількості грошей на третій позиції — 36 %. Така трійка цілей і пріоритетів характерна для старших вікових категорій молоді (25–34 роки), тоді як для респондентів 20–24 років на першому місці стоїть робота або улюблене заняття, а для респондентів 14–19 років — здобуття освіти для себе та робота або улюблене заняття. З віком знижується пріоритетність пошуку коханого (-ної), а також добрих друзів (що закономірно, адже з віком багато молодих людей досягають даних цілей) і підвищується пріоритетність цілей, пов'язаних з дітьми, зароблянням грошей і здоров'ям [2]. У соціокультурних цінностях переважають споживацькі орієнтації.

Аналіз стану політичних вподобань молоді дає можливість стверджувати, що вони в достатній мірі різнополюсні. Кількість молодих людей, які постійно цікавляться політичними подіями в країні, значно зросла у зв'язку з недавніми політичними подіями, що склалися в Україні.

Сім'я у рейтингу цінностей молоді займає одне із пріоритетних місць. Мета з якою люди створюють сім'ї є передусім кохання і бажання жити поруч з близькою і рідною людиною (81 %). 77 % також зазначали, що сім'ї створюють, щоб народжувати та виховувати дітей [2].

Освіта в життя молоді займає чільне місце. Серед основних мотивів прагнення до підвищення освіти: особиста потреба у підвищенні рівня освіти — 53 %, можливість влаштуватися на більш престижну роботу — 53 %, можливість вищого заробітку — 50 % [2].

Стосовно стану здоров'я, то молодь високо цінить стан свого здоров'я: — за даними соціологічного дослідження „Ставлення молоді України до здорового способу життя”, проведеного Державним інститутом розвитку сім'ї та молоді за підтримки ЮНІСЕФ, майже 40 % респондентів вважають, що здоров'я є найважливішою цінністю у їхньому житті; — лише майже три чверті

молодих людей вважають своє здоров'я дуже гарним чи гарним; — здоров'я як життєва цінність домінує в усіх вікових групах молоді, причому зі збільшенням віку його важливість зростає.

З роками молодь стала краще оцінювати своє соціальне, матеріальне становище, правда економічна криза негативно вплинула на цей процес. У молоді дещо змінилось ставлення до праці, ролі доходів: з віком молоді люди все більше бояться втратити роботу або не знайти її; зростає кількість схильних до того, що потрібні значні відмінності в доходах як стимулу індивідуальних зусиль.

Молода людина, організовуючи свою діяльність у соціальному просторі і часі, еволюціонує разом із суспільством. У зв'язку з позитивною тенденцією до «патріотизму», відсоток молоді, яка пишається, що є громадянином України, значно зросла. Також зросла частка участі молодих людей у громадських організаціях, особливо у волонтерських організаціях (13 %) [2].

Молоді люди постійно приділяють досить високу довіру до засобів масової інформації, при цьому останнім часом найавторитетнішим для них став Інтернет. Електронні засоби масової інформації виступають як важливий інструмент формування духовного світу, культурних цінностей та установок для них.

Таким чином, механізм соціалізації молоді включає в себе зовнішні фактори: цілеспрямований вплив соціокультурного середовища, у якому людина постійно перебуває, виховується і формується як особистість, її норми, цінності, соціальні очікування, стандарти поведінки, а також внутрішні фактори — соціальну активність самої особистості, самостійність у виборі та засвоєнні знань, уміння зіставляти різні точки зору, критично їх оцінювати.

Список використаних джерел:

1. *Лібанова Е.М.* Молодь та молодіжна політика в Україні: соціально-демографічні аспекти / За ред. Е.М. Лібанової. — К.: Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України, 2010. — 248 с.

2. Публікація з аналізом результатів дослідження «Молодь України 2015» // ООН в Україні, 2015. — Режим доступу: https://www.gfk.com/fileadmin/user_upload/dyna_content/UA/Molod_Ukraine_2015_UA.pdf — Назва з екрана.

3. *Соколянський А.Ю.* Ціннісні орієнтації сучасної молоді України (за результатами досліджень) : Інформаційна брошура. — К.: СПД Соколянський А.Ю., 2011. — 23 с.

КАПІТАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ: СУТНІСТЬ І ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

Сучасний стан України в економічній, політичній і соціальній сферах характеризується значною напруженістю із все чіткішими рисами системної кризи. Для виходу з даної кризи необхідні інвестиції, адже вони відіграють ключову роль у розвитку економічних процесів. Важливим у розширенні суспільного виробництва є саме капітальні інвестиції [1].

Капітальні інвестиції — це переважно кошти, що спрямовуються на збільшення основних засобів, інших необоротних матеріальних активів, нематеріальних активів, а також на їх реконструкцію і модернізацію, що призводять до збільшення первісно очікуваних майбутніх економічних вигод [2]. Тобто, досить важливо будувати відносини в напрямку капітальних інвестицій. Прикладом, досить потужної співпраці українського підприємства та ЄБРР є фінансування Біогазового заводу. Використання біоенергії — важливе питання енергетичної безпеки за зростаючих світових цін на енергоресурси. Енергія з відновлюваних ресурсів є наразі однією з найобговорюваніших тем у Європі та в усьому світі.

Даний завод був побудований в смт. Рокитне (Київська область, на відстані 120 км від столиці) в безпосередній близькості до Рокитнянського цукрового заводу. Цей регіон має низьку екологічну чутливість, тобто в найближчій близькості до місця будівництва, майже відсутні екологічно охоронювані райони та території культурного, історичного або археологічного призначення. Найближча водойма — річка Рось, яка розташована в 5 км від будівельного майданчика, а найближчі житлові забудови — будинки в Рокитному, розташовані на відстані 800 м від проектної ділянки.

Комплекс розташований на території 2,18 га. На сьогоднішній день з 1 м³ біогазу заводом проводиться 2,382 МВт/год електроенергії і 2,378 МВт/год теплової енергії, для цього Завод буде використовувати приблизно 106,700 т сировини кожного року та вироблятиме приблизно 9,3 млн кубометрів біогазу на рік.

Отримана «зелена енергія» буде поставлятися в державну енергетичну мережу України відповідно до Законів України: «Про

електроенергетику», «Про альтернативні джерела енергії», «Про альтернативні види палива», і відповідно до «Енергетичної стратегії України до 2030 року».

Експлуатація комплексу дозволяє:

- отримувати екологічно чисту енергію з відновлюваних джерел;
- ефективно очищати та утилізувати органічні відходи сільськогосподарського виробництва;
- знизити хімічне і бактеріологічне забруднення ґрунтів, води і повітря;
- виробництво біогазу дозволяє зменшити викиди парникових газів в атмосферу згідно вимог Кіотського протоколу;
- отримувати високоякісні добрива. На виході з біогазової станції в біомасі зберігаються всі активні речовини, при цьому вони знаходяться у вільній формі, що дозволяє рослинам легко їх засвоювати. При використанні біодобрив врожайність підвищується на 30–50 %.

Даний завод новими робочими місцями, а також забезпечив проходження курсів по технології виробництва біогазу у іноземних фахівців.

За місяці експлуатації можна зробити такі висновки:

1. Виробничі потужності Біогазового заводу вражають своїми високими результатами. Тенденція перевищення планових показників над фактичними продовжується і надалі, що свідчить про позитивну тенденцію. Зокрема в лютому 2016 року було зафіксоване рекордне перевищення над плановими показниками на 137 мВТ/міс.

2. Сировина, котра необхідна для виробництва зеленої енергії, є в достатній кількості на сільськогосподарських підприємствах, і ціна на них протягом останніх півроку не збільшувалась, що є позитивним у період зростання цін на велику кількість сировини.

Роблячи певні підсумки аналізу проекту, хотілось би відзначити, що такі проекти надзвичайно важливі і життєво необхідні для нашої держави. Завдяки конкретно цьому проекту, вже до кінця 2016 року, Рокитнянський район Київської області отримає електроенергію і тепло, виготовлені з екологічно чистої сировини, а буряковий жом, який раніше просто вивозився, в основній своїй масі, на поля — подарує людям світло.

Враховуючи потенціал нашої держави та зацікавленість іноземних інвесторів у даному процесі, є вирогідність, що невдовзі аналогічні та схожі за направленням проекти (по виробництву альтернативної енергії) будуть широко реалізовуватись в Україні. Важливо також сказати, що даний Біогазовий завод є найбільшим

в Україні. І вже сьогодні ЄБРР прагне побудувати найбільший у Європі Біогазовий завод саме в Україні, що є досить актуальним в умовах зменшення енергетичної залежності від країни агресора.

Роль ЄБРР у таких проєктах важко переоцінити, оскільки окрім «довгих» і «дешевих» інвестицій (довгострокових кредитів під низькі відсотки), Банк надає профільні консультації, контролює процес і допомагає оперативно приймати правильні рішення, необхідність у яких завжди виникає при будівництві таких масштабних і важливих об'єктів.

Список використаної літератури

1. *Гаврилюк М. В.* Роль капітальних інвестицій у розвитку підприємництва в Україні /Гаврилюк М. В. // [Електронний ресурс] — Режим доступу — <http://naub.oa.edu.ua/2015/>

2. Обсяг капітальних інвестицій в Україні у 2015 скоротився на 1,7 % / Колегія журналістів [Електронний ресурс] — Режим доступу — <https://www.rbc.ua/ukr/news/obem-kapitalnyh-investitsiy-ukraine-1456323024.html>

Білокін А.В., Марченко О.В.,
(ф-т обліково-економічний, 4 курс)

ЕЛЕКТРОННІ БАНКІВСЬКІ ПОСЛУГИ: СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Впровадження Інтернет-банкінгу обумовлено розвитком банківської системи під впливом технологічного прогресу та потребою у дистанційному обслуговуванні клієнтів. Дистанційне банківське обслуговування — це комплекс інформаційних послуг за рахунком клієнта та здійснення операцій за рахунком на підставі дистанційних розпоряджень клієнта. Таке обслуговування рахунку клієнт може здійснювати за допомогою систем «клієнт–банк», «клієнт–Інтернет–банк» (Інтернет-банкінг), «телефонний банкінг» і відеобанкінг. Таким чином, Інтернет-банкінг дає можливість клієнтам банку здійснювати через мережу Інтернет певний перелік банківських операцій, за винятком операцій з готівкою [5].

Піонером інтернет-банкінгу є ПрибатБанк, який у 1999 році ввів у користування нову послугу — за допомогою sms з мобільного клієнти банку могли поповнювати телефонний рахунок і переказувати кошти між картами. Успіх технології спонукав банк розробити систему Приват24. З того часу електронна банківська

система набула значного поширення серед учасників банківської сфери. Згідно з фінансовим дослідженням GfK Ukraine нині найбільшими і найтехнологічнішими учасниками ринку є інтернет-сервіси Привату, Альфа-Банку, VTB Банку, ПУМб, Райффайзен Банку Аваль, УкрСиббанку та Укрсоцбанку [2].

Усі ці фінустанови активно просувають онлайн-банкінг клієнтам. Наприклад, оператори Альфа-Банку завжди згадують про інтернет-сервіс, спілкуючись по телефону з клієнтами з приводу операцій з платіжними картками. А в ПУМб навіть відкрили спеціальне відділення, де, крім стандартних послуг, клієнтів учать користуватися інтернет-банкінгом.

Популярність онлайн-розрахунків у країні щороку зростає, зазначає Олена Коробкова, виконавчий директор Незалежної асоціації банків України. І наводить статистику Нацбанку: 2014-го року кількість платежів через інтернет зросла зі 120,5 млн до 256,4 млн, а в грошовому вираженні обсяг трансакцій збільшився більш ніж удвічі — до 112,7 млрд грн. Але вітчизняним фінансистам і їхнім клієнтам ще є куди рости: за даними консалтингової компанії McKinsey&Company, сьогодні за допомогою комп'ютерів і гаджетів українці проводять близько 40 % розрахунків. У Польщі ж, наприклад, через цифрові канали проходить 96 % роздрібних платежів і переказів коштів.

У дослідницькій компанії GfK підрахували, що в Україні в 2015-му році хоча б одну онлайн-операцію на квартал здійснюють лише 10 % із 70 млн клієнтів, підключених до інтернет-банкінгу. У Польщі цей показник дорівнює 61 %.

Ринок мобільного та інтернет-банкінгу в Україні стрімко зростає і вже перейшов за позначку в 100 млрд грн на рік. Смартфон замість пластикової картки, банкомата та банківського клерка — тепер це найближча перспектива для українців, яка, зокрема, уже досягнута у Швейцарії: у березні цього року швейцарська фінансова група UBS запустила сервіс, який змінює звичні уявлення про класичні банківські послуги. Тепер її клієнти можуть відкривати рахунки за допомогою смартфона, ідентифікація відбувається безпосередньо за допомогою відеозв'язку зі співробітником банку. Договір на відкриття банківського рахунку та іншу документацію клієнти отримують у зашифрованому форматі на електронну пошту.

Також Bank of America зробить месенджер Facebook одним з каналів спілкування з клієнтами. Банк заявив про підтримку платформи для спілкування під час FS Developer conference. Адже Facebook messenger — другий за популярністю додаток на IOS, і

саме швидкозростаючий додаток у США в 2015 році. Спочатку банк буде відправляти через месенджер важливі оповіщення в режимі реального часу. Клієнти банку отримають доступ до нових можливостей у кінці цього року [3].

Понад 80 % банків планують впроваджувати відео-сервіси (дослідження) спочатку на мобільному телефоні, потім на комп'ютері клієнта, в останню чергу — у відділеннях і банкоматах.

Інтернет-сервіси вигідні власне банкірам — за їхньої допомоги останні скорочують адміністративні витрати: на персонал, приміщення тощо. За даними НБУ, у січні-лютому 2016 року банки спрямували на цю статтю витрат 5,7 млрд грн — це 21 % від їхніх загальних витрат [1].

Інтернет став виходом з проблеми скорочення операційних витрат. Зокрема, на кожному активному користувачеві системи інтернет-банкінгу UniCredit Online її установа заощадує не менше 2 грн на місяць. Собівартість банківської операції у відділеннях становить не менше 7 грн за кожен платіж, а в онлайні вона не коштує банку нічого. Виграють і клієнти: завдяки інтернет-банкінгу не потрібно стояти в чергах, комісія за платіж онлайн становить у середньому 3,5 грн (у відділенні — не менше 10 грн).

Незважаючи на зручність, далеко не всі клієнти готові замінити похід у відділення маніпуляціями з мобільним або комп'ютером. За інформацією Максима Падуна, начальника центру електронних каналів Фідобанку, найбільше інтернет-банкінгом користуються люди віком 25–34 років, серед них активних юзерів — 43 %. У решті вікових категорій їх частка не перевищує 22 %. Така ж картина і в інших банках.

Відповідно до досліджень компанії GfK Ukraine, 55 % людей успішно використовують інтернет, якщо порівняти з показником користування інтернет-банкінгу (6,5 %), виходить геп у 50 %, даний розрив означає, що ще 50 % населення повинні навчитися користуватися технологічними банківськими каналами, такими як інтернет-банкінг [2].

Тому існують такі *проблеми* щодо впровадження і вдосконалення нових сервісів електронного банкінгу. За даними компаній Kaspersky Lab і B2B International, 46 % користувачів інтернету в Україні вважають, що відвідування традиційного банківського відділення безпечніше, ніж інтернет-банкінг. І такі побоювання небезпідставні. У 2015-му р. у країні зафіксували 20-відсоткове зростання числа несанкціонованих переказів, тобто шахрайства через онлайн-банкінг, за даними Української міжбанківської асоціації платіжних систем ЕМА.

Ситуація може змінитися з упровадженням принципу нульової відповідальності, анонсованого місяць тому міжнародною платіжною системою Visa. Компанія оголосила, що з 1 серпня 2016 року вона стане автоматично відшкодовувати клієнтам усі кошти, вкрадені шахраями з карткового рахунку. Винятком стануть випадки, коли держателя картки помітять у пособництві злодіям [4].

Ключова перешкода на шляху глобальної інтернетизації банкінгу — законодавча вимога проводити очну ідентифікацію клієнта у відділенні. В Україні неможливо придбати валюту або відкрити рахунок у банку через інтернет — в обох випадках необхідно особисто звертатися до співробітника фінустанови. Для того щоб обійти цю вимогу, банки вигадали схему, за якою клієнт може зареєструватися, відкрити вклад або взяти кредит онлайн, а потім документи для підпису привозить кур'єр. Але це все одно гальмує процес.

Література

1. *Виговська Л., Оліярник М.* 100 млрд на рік. Ринок мобільного та інтернет-банкінгу в Україні б'є рекорди // НВ Бізнес [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://biz.nv.ua/ukr/publications/>.

2. Кожний третій український користувач Інтернет проводить банківські операції онлайн — Gfk Ukraine [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://privatbank.ua/>.

3. *Ормоцадзе М. Рушан Хвестюк:* «2016-й стане для українських банків точкою розвороту» // Forbes Україна. — К., 2015. — №11. — С. 62–64.

4. Про боротьбу з картковим шахрайством [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://lv.20minut.ua/>.

5. *Сербина О., Загузова О.* Інтернет-банкінг: українська практика та світовий досвід // Молодий вчений. — Дніпропетровськ, 2014. — №4(07). — С. 122–125.

Білоус В.В.,
1 курс

СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО УКРАЇНИ: БЛАГО ЧИ ВИКЛИК? (AGRICULTURE OF UKRAINE — A BOOM OR A CHALLENGE?)

The advantages and disadvantages of the Ukrainian agriculture.
Contents:

I. The importance of agriculture.

- II. Current state of agriculture in Ukraine.
- III. Advantages of agriculture in Ukraine.
- IV. Disadvantages of agriculture in Ukraine.
- V. Summary.

I picked this particular topic for my research due to the fact that I'm quite interested in agriculture as such, and because I've been working as a harvest team leader for some 2 years and have some knowledge of what is going on there. Also, just recently I had a talk with two operation managers from the farming company "Danosha" I work for. They shared with me their ideas of what pluses and minuses they see in the state of the Ukrainian agriculture.

After my presentation I expect you to expand your views on everyday things and, hopefully, get rid of stereotypes that farming is all about driving a tractor.

I. Have you ever even thought of how the products you consume daily get to your table and what story is behind them? In case you haven't — I will tell you about what is going on in the business, which is aimed at soil.

In my presentation I'm going to cover such aspects as:

- The importance of agriculture for Ukraine;
- Advantages and disadvantages of agriculture in Ukraine;

For Ukraine, agriculture and farming, both large- and small-scale, have always been an essential branch of economy. However, now, under current military-state conditions they have become probably the last leg for Ukraine to stand on. I checked the data from the national State Statistics Service and figured out that other leading industries — metallurgy and mining, have dropped by 17 and 22 percent respectively (as of the spring 2015).

Fortunately for Ukraine, we are currently already leading in growing sunflower (1st in the world with 4,3 mn t), corn (3rd in the world with 18 mn to), barley (4th in the world with 2,7 mn t) and wheat (6th in the world with 11 mn t). (State Statistics data of the year 2015). Such a fact does sound inspiring, but this is just the surface. Indeed, the real conditions might look different.

Advantages:

- The Ukrainian agriculture currently operates on 32,5 million hectares which are available for crop production. It is a well-known fact that Ukraine possesses 30 % of the world's richest black soil, which means that the production potential is more than just high. After some conversions from the American system of measurements I figured out that the average wheat yield in the US is 35.4 hundredweight per hectare (of the year 2015), while in Ukraine the

same indicator is 33.9. It's not difficult to calculate that the difference is 1.5 hundredweight per hectare, and with the potential of the Ukrainian agriculture its not that difficult to gain up.

- Another characteristic of the Ukrainian agriculture, which is positive for the industry, but not too favorable for the employees, is inexpensive labor. According to the State Statistics Service of Ukraine, the average salary of agriculture staff in September 2015 was 2637 UAH (which equals 125.5 dollars at that time), while in the US, in the state of Iowa, the corn state, the average salary was 59,781 dollars -22,5 times higher than in Ukraine. It means, that in theory, the Ukrainian agriculture saves thousands of dollars on salary payouts, which could be invested. It is theory.

Disadvantages:

Unfortunately, currently the Ukrainian agriculture seems to have more problems than positive sides.

- Corruption and bureaucracy are the largest trouble-makers. The numbers are quite frustrating: In 2014 Transparency International Corruption Perceptions Index ranked Ukraine 142nd out of the 175 countries investigated. In 2012, for instance, Ernst & Young put Ukraine among the three most corrupt nations in the world together with Colombia and Brazil.

- This state of affairs makes the development of the Ukrainian agriculture face numerous obstacles:

o First of all, due to corruption and bureaucracy, small farming companies are struggling to rent new land, increase their productivity and income, and become important players on the market. However, according to 2015 budget the Ukrainian agriculture received the smallest amount of money over the last 10 years, which is a chance to decrease corruption rates, says Oleg Nivievsky from the Institute for Economic Research and Policy Consulting.

o Secondly, high corruption rates act as a deterrent for foreign investors, however Ukrainian agriculture is just craving for the money input for improving the machinery, as well as for some other purposes.

o Due to corruption in state agencies, fuel companies are not properly controlled, therefore the quality of fuel in Ukraine is low.

- Some other problems include the following:

▪ out-of-date machinery, which requires a large injection of money to be sustained in proper technical condition;

▪ dealership for spare parts and other agriculture-related equipment, which is not well-developed, takes a lot of time and suffers from bureaucracy;

▪ low transparency on the market — clients often hardly know what they are buying.

To sum up, Ukraine possesses a huge potential in agriculture, which is one of lifebuoys of its economy. However, leading economists emphasize the fact that the state cannot rely solely on agricultural products or crude products, such as ore, and has to develop its industry.

Unfortunately, the young Ukrainian state is being torn apart by politicians, neighboring states and its own youth and inexperience, and disadvantages far outweigh the advantages of the Ukrainian agriculture. But I do believe in the bright future, and as today Ukraine is the market leader in sunflower oil production, it can reach the same heights in many other areas.

References:

1. http://www.payscale.com/research/US/Employer=U.S._Department_Of_Agriculture/Salary
2. <http://www.usda.gov/nass/PUBS/TODAYRPT/cropan15.pdf>
3. <http://agronews.ua/node/24886>
4. https://ukrstat.org/en/operativ/operativ2015/gdn/Szp_ed/Szp_ed_e/Szp_ed_2015_e.html

Богатир Ю. О.,
(ф-т фінансово-економічний, IV курс)

ПОДАТОК НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Одним із головних елементів податкової системи України є прибуткове оподаткування громадян, зокрема податок на доходи з фізичних осіб (ПДФО). Реформа податкового законодавства, зокрема прийнятий Закон України від 24 грудня 2015 року № 909-VIII, внесла певні корективи у механізм стягнення ПДФО [1]. Відтак, актуальним постає питання дослідження впливу цих новацій на оподаткування громадян, а також пошук важелів удосконалення процесу стягування даного податку.

Перше, на що треба звернути увагу, податкові ставки, за якими справляється ПДФО в нашій державі. На сьогоднішній день в Україні діє єдина ставка податку — 18 %, натомість в інших роз-

винених країнах світу використовується прогресивна шкала оподаткування: у Франції, Канаді та Іспанії діє 5 ставок ПДФО, у Японії — 6, а в Китаї та США — 7. Україна ж створила систему прибуткового оподаткування зі значним податковим навантаженням саме малозабезпечених громадян.

Вирішити зазначену проблему можливо таким чином: 1) диференціювати ставки ПДФО пропорційно до рівня доходів громадян і встановити вищі рівні неоподатковуваних сум; 2) при оподаткуванні ПДФО враховувати сімейний стан платника, кількість працюючих у сім'ї, наявність дітей та утриманців тощо, як, наприклад, у Німеччині та США.

По-друге, як реакція на велике податкове навантаження на фонд оплати праці, в Україні має місце масове поширення практики приховування доходів. У даному контексті, на мій погляд, варто наголосити на тому, що акцентом податкової реформи 2016 року було зменшення загального навантаження на фонд заробітної плати, у тому числі за рахунок зниження ставки ЄСВ до 22 % і скасування ЄСВ у частині утримання із заробітної плати [2].

З одного боку, проведена реформа є досить дієвою, адже спрямована на розширення легального фонду оплати праці в країні, що в результаті має призвести до додаткових надходжень до бюджету від ПДФО. З іншого боку, головна проблема цієї реформи в тому, що таке різке зменшення ЄСВ призвело до різкого зменшення надходжень до Пенсійного фонду.

З цього приводу має сенс реалізувати таке: 1) експеримент із диференціацією ставки ЄСВ залежно від розміру підприємства, проте існує ризик того, що рівень неофіційного працевлаштування, особливо на великих підприємствах, стрімко зросте; 2) завершити реформу пенсійної системи, що, звісно, не вирішить ксієї проблеми, проте зменшить навантаження на Пенсійний фонд.

Окрім зазначених пропозицій, слід пам'ятати про те, що проблема тінізації трудових відносин не лише в рівні оподаткування, а й у ймовірності настання та розмірі відповідальності за ухилення від сплати податків. У цих умовах необхідно: запровадити непряме оцінювання доходів фізичних осіб. На сьогоднішній день, зазначений метод успішно діє в Австралії, Аргентині, Великобританії, Данії, Ізраїлі, Італії, Франції, Швеції та ін.; реформувати слідчі і судові органи.

Третій аспект дослідження стосується обґрунтування доцільності законодавчих змін у розмежуванні ПДФО між бюджетами. Згідно з чинним законодавством, бюджети місцевого самовряду-

вання рівня села і селища залишаються майже повністю позбавленими фінансового ресурсу. Однак, у 2016 році законопроектом № 3754 пропонується зарахувати 25 % ПДФО до сільських і селищних бюджетів [3].

При цьому для повного вирішення вищезазначеної проблеми необхідно взагалі віднести ПДФО до місцевих податків. Наприклад, у таких країнах Європи, як Болгарія, Кіпр, Естонія, Греція, Латвія, Норвегія, Румунія, ПДФО належить до місцевих податків, а в Бельгії, Данії, Фінляндії, Швеції та Швейцарії органи місцевого самоврядування самостійно визначають ставки податку.

Далі зупинимось на змінах 2016 року, які оцінені досить позитивно, — системі сплати ПДФО. З 2016 року, відповідно до ст. 64 Бюджетного кодексу України, ПДФО, який сплачується податковим агентом зараховується до відповідного місцевого бюджету за його місцезнаходженням (розташуванням), що було одним із важливих кроків на шляху запровадження фіскального федералізму в Україні [4].

Останнє, на чому варто зупинитися, — це оподаткування пасивних доходів, зокрема дивідендів. Нагадаємо, що розмір ПДФО на дивіденди залежить від того, чи є податковий агент платником податку на прибуток: 5 % — для платників, 18 % — для інших. Так от, у даному аспекті більшість європейських країн взагалі відмовляються від оподаткування дивідендів. Вважається, що корпорація — це лише форма організації бізнесу, а доходи від нього вже оподатковані на стадії оподаткування прибутку. Тобто доцільним, на мою думку, є скасування ставки 5 % для оподаткування дивідендів.

Список літератури

1. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році» від 24.12.2015 № 909-VIII // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 2016. — № 5.
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI.
3. Проект Закону про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо зарахування податку на доходи фізичних осіб до бюджетів сіл, селищ та міст районного значення від 05.01.2016 № 3754.
4. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI.

Боднар О. А.,
(ф-т маркетингу, магістрант)

ПРОГРАМИ ЛОЯЛЬНОСТІ: ВАЖЛИВІСТЬ, ВИДИ ТА ПРИКЛАДИ ВИКОРИСТАННЯ

На сьогоднішній день, коли існує велика кількість товарів і послуг приблизно однакової якості та рівня ціни, саме лояльність споживача, сформована програмою лояльності може стати тим вирішальним критерієм вибору клієнта.

Серед основних визначень, які надали керівники різних компаній потрібно виділити такі.

Програми лояльності — довгострокові програми взаємовигідного співробітництва між клієнтами і компанією. Програми лояльності — широкий простір для творчості і активності співробітників компанії, причому не тільки маркетологів і рекламистів, а всіх без винятку.

Програми лояльності споживача до бренду — це маркетинговий алгоритм (механізм), який включає маркетингові програми, що використовують певний набір привілеїв для стимулювання клієнтів, направлений на збільшення числа повторних продажів послуг і товарів у майбутньому. Такі програми не завжди є програмами, що формують лояльність споживача. Програми побудови довгострокових відносин з клієнтами) — маркетингові програми метою яких є формування і підтримка лояльності клієнтів.

Класичні цілі програми лояльності. Підвищення CLV (Customer Lifetime Value — довічної цінності клієнта). Це відбувається за рахунок збільшення терміну життя клієнта в компанії, частоти покупок, середнього чека або доходу з однієї транзакції.

Створення бази даних клієнтів, яка включає дані про самих клієнтів і їх поведінку (переваги і частота покупок), можливість для спілкування компанії з клієнтами

Найбільша цінність карток постійного клієнта для фірми полягає в тому, що вона дозволяє отримати дані, які допомагають зрозуміти поведінку клієнтів. Інформація, яку повідомляють клієнти при оформленні або використанні картки, збільшує знання про них, дозволяючи приймати будаліші рішення у багатьох областях діяльності компанії

У літературі виділяють кілька критеріїв класифікації програм лояльності залежно:

I. від використовуюваного інструментарію заохочення клієнта;

II. від типу «входження» в програму;

IV. від об'єкту;

V. від часу та цілей;

VI. від способів надання послуги;

Розглянемо програми лояльності, які працюють по-різному, але дають однаково хороший результат, а також подивимось на секрет успіху кожної з них і дізнаємося, як оцінювати ефективність програми підвищення лояльності.

Boloso — американська мережа ресторанів, знаменита своїми буріто. Програма підвищення лояльності Boloso увазі видачу учаснику картки, яку він пред'являє при кожній покупці.

Patagonia — бренд одягу для суворих умов, що позиціонується як «дружній до навколишнього середовища». У 2011 році, спільно з Ebay, Patagonia запустила програму Common Threads, у рамках якої покупці могли перепродувати свій одяг марки Patagonia один одному. По суті, мова йде про майданчик для уживаних товарів в рамках сайту Patagonia.

Virgin Atlantic, пропонуючи дещо складнішу послугу, ніж харчування, стимулює учасників своєї програми лояльності до «зростання». Приєднавшись до програми, учасники стають членами «червоного клубу» (Club Red), які мають можливість заробляти милі і отримувати знижки на оренду машин, постій у готелях при аеропортах, парковки.

Гнучкість і широта вибору за рахунок великої кількості великих партнерів. Як пише Fortune Magazine, «Навіть для таких рітейлерів, як Macy's, у яких є власні розвинені програми підвищення лояльності, Plenti є можливістю отримати доступ до бази клієнтів усіх партнерів, скоротити витрати на просування програми і підняти продажі за рахунок більш вигідних для покупців пропозицій».

GrubHub — інтернет-магазин продуктів харчування і готових страв. У 2011 році GrubHub запустив програму Yummy Rummy Sweepstakes, у рамках якої після кожного третього замовлення покупцеві пропонується зіграти в гру. На вибір пропонується чотири карти, одна з них — виграшна. Виграти можна безкоштовний напій, знижку, десерт і т.п.

У Apple є програма підвищення лояльності? Ні. Проте, лояльних клієнтів у цій компанії є безліч.

Бренд, почуття своєї індивідуальності. Apple спочатку позиціонувала себе як щось відмінне, призначене для не менше відмінних від сірої маси людей. Як говорив Гай Кавасаки, колишній евангелістом Apple, «Лояльність — справа добровільна і довгострокова».

Список літератури

1. Програми лояльності: види та приклади. Режим доступу: <http://darksiteofmarketing.com/stati/programmy-lojalnosti-vidy-i-primery.html>.
2. Бугорская Ю. От стимулирования сбыта — к повышению лояльности потребителей: программы поощрения // Маркетинговые коммуникации. — 2003. № 3.
3. Аакер Д. Створення сильних брендів / Д. Аакер ; пер. з англ. — 2-ге вид. — М. : Видавничий дім Гребеникова, 2008. — 320 с.
4. Широценська І. П. Основні поняття та методи вимірювання лояльності // Маркетинг в Росії та за кордоном. — 2008. — № 2.
5. Кочкарева Ю. Программы вознаграждения потребителей как инструмент повышения лояльности к бренду [Електронний ресурс]. — Режим доступа: [www. bi-marketing.ru](http://www.bi-marketing.ru).

Божко В.О.,
(ф-т фінансово-економічний, II курс)

ЩОДО ПИТАННЯ НЕДОБРОСОВІСНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

Конкуренція — є основою для розвитку будь-якої ринкової економіки. Але дуже часто підприємці ведуть між собою нечесну гру задля укріплення своїх позицій на ринку. Така «нечесна гра» називається недобросовісною конкуренцією.

У Законі України «Про захист від недобросовісної конкуренції» поняття недобросовісної конкуренції визначене як будь-які дії у конкуренції, що суперечать правилам, торговим та іншим чесним звичаям у підприємницькій діяльності [1].

Антимонopolний комітет України визнає недобросовісною конкуренцією нечесні дії підприємця, що спрямовані на усунення чи обмеження конкуренції на ринку через використання чужої ділової репутації, створення перешкод конкуренту та досягнення неправомірних переваг у конкуренції на ринку, неправомірне збирання, розголошення та використання комерційної таємниці [2].

Згідно з Паризькою Конвенцією про охорону промислової власності, недобросовісною конкуренцією вважається будь-який акт конкуренції, що суперечить чесним звичаям у промислових і торговельних справах [3].

Метою недобросовісної конкуренції є отримання різних переваг (збільшення частки на ринку, створення «goodwill» тощо) над своїми конкурентами.

Згідно з Законом України «Про захист від недобросовісної конкуренції» до недобросовісної конкуренції відноситься:

— неправомірне використання ділової репутації суб'єкта господарювання;

— створення перешкод суб'єктам господарювання в процесі конкуренції і досягнення неправомірних переваг у конкуренції;

— неправомірний збір, розголошення і використання комерційної таємниці [1].

Причинами виникнення недобросовісної конкуренції у суспільстві є «дірки» у нормативно-правовому регулюванні, неефективність судової системи, низький розвиток економіки, корупція і тінізація економіки, жорсткість податкової політики, неповага суб'єктів господарювання один до одного та несформовані в суспільстві знання про ведення «чесної гри» на ринку. До інших причин можна віднести: нерівномірність розвитку суб'єктів господарювання, вузькість ринків діяльності, низька професійна підготовка спеціалістів та керівників, застарілі та неефективні технології виробництва та криміналізація значної частки підприємницької діяльності.

Недобросовісної конкуренція проявляється через неправомірне ведення підприємницької діяльності. У той час як чесні підприємці витрачають свої гроші та час на створення «goodwill», реалізацію інновацій, тобто чесно конкурують, їхні опоненти будь-якими шляхами намагаються неправомірно використати чужу ділову репутацію, створити перешкоди своїм конкурентам і, як наслідок, досягти неправомірних переваг у бізнесі.

Наслідки недобросовісної конкуренції:

— зниження темпів розвитку суб'єктів господарювання;

— зниження конкурентоспроможності суб'єктів господарювання;

— введення в оману споживачів.

Недобросовісна конкуренція негативно впливає не тільки на підприємців, але і на споживачів. Дуже часто продавці надають споживачам необ'єктивну інформацію про свої товари чи товари своїх конкурентів, а також намагаються видати свої товари за «брендіві», щоб, таким чином, ввести в оману споживача і змусити його купити свій товар.

Що стосується України, напевно, кожний другий громадянин стикався у своєму житті із недобросовісною конкуренцією. Це характеризується насамперед тим, що у нашому суспільстві не сформувалися правила ведення «чесної гри», через те, що кожен намагається заробити більше грошей шляхом введення в оману.

Тобто, основна проблема — це наші цінності та ментальність народу. Ще однією проблемою є недосконала нормативно-правова база, яка дозволяє підприємцям знаходити «дірки» у законах і, таким чином, виходити чистим із води. У Законі «Про захист від недобросовісної конкуренції» дуже нечітко сформовано визначення про правила чесної гри. Розподіл конкуренції на добросовісну і недобросовісну, тобто на законну та незаконну, моральну та аморальну допустимо з точки зору права та моралі, але не з економічної точки зору, бо замасковує її об'єктивну суть.

Отже, недобросовісна конкуренція — це активні неправомірні дії суб'єктів господарювання, які посягають на встановлені державою та міжнародними організаціями закони та нормативні акти, задля отримання переваг на ринку шляхом дискредитації інших підприємців, введення в оману споживачів і створення різних перешкод для своїх конкурентів.

Потрібно активно боротися з недобросовісною конкуренцією насамперед через покращення та доопрацювання законів. Також, необхідно ввести ефективну систему штрафів у разі недотримання цих законів задля того, щоб вигідніше було конкурувати чесно та прозоро. І останнє, найголовніше, це необхідність на рівні держави піднімати культуру ведення бізнесу та заохочувати підприємців до чесної конкуренції.

Список використаної літератури:

1. Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції». — [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/236/96-%D0%B2%D1%80>
2. Офіційний веб-портал Антимонопольного комітету України. [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.amc.gov.ua/amku/control/main/uk/publish/article/84521.jsessionid=3DA9755CD132E11401E7B0C705664986>
3. Паризька Конвенція про охорону промислової власності. — [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_123

Бондаренко А.І., Бондаренко К.І.
(*ф-т маркетингу, IV курс*)

КОРПОРАТИВНА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ — ТЕНДЕНЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ХХІ СТОЛІТТЯ

В Україні ХХІ-го століття усе більшої популярності набуває загально визнана у світі концепція сталого розвитку, яка передба-

час, що як теперішнє, так і майбутнє покоління людей мають бути забезпеченими усіма необхідними ресурсами для нормальної життєдіяльності. Зрозуміло, що досягти даної мети наодинці неможливо, тому впровадження концепції передбачає існування «трикутника сталого розвитку», тобто активну співпрацю між державою, суспільством і бізнесом. Реалізація ідей і положень сталого розвитку зі сторони бізнесу стає можливою через дотримання та розвиток підприємствами концепції корпоративної соціальної відповідальності (КСВ).

Ідеї КСВ зародилися ще у XVIII столітті, але впродовж багатьох років у наукових колах точилися дискусії, стосовно того, що необхідно вкладати у дане поняття. І тільки на початку XXI століття Всесвітня рада підприємців зі сталого розвитку надала таке визначення КСВ: це зобов'язання бізнесу сприяти сталому економічному розвитку, працюючи з найманими працівниками, їхніми родинами, місцевою громадою та суспільством загалом з метою покращення якості життя.

Також дослідженнями було доведено, що реалізація підприємствами ідей КСВ сприяє їх довгостроковій конкурентоспроможності і позитивній репутації серед громадян, що і підтверджує актуальність і необхідність глибшого розгляду даної теми.

Проте КСВ українських компаній перебуває на стадії становлення. Адже в Україні зареєстровано близько 37253 підприємств, які займаються різноманітними видами діяльності. З них трохи більше 100 компаній є залученими в процес впровадження та розвитку концепції КСВ у свою діяльність, і ще менше, лише 20 з них, активно реалізують освітні проекти пов'язані з КСВ. Саме тому дуже важливим є поширення інформації про вітчизняні практики успішної реалізації КСВ з метою подальшої інтеграції концепції в життя українського суспільства.

Найактивнішими у даному напрямку на українському економічному просторі є представництва іноземних компаній, а також і великі вітчизняні підприємства.

Яскравим прикладом є крупний медіахолдінг «1+1 media», який є членом Центру розвитку КСВ України і активно розвиває дану концепцію за такими трьома напрямками: співробітники, навколишнє середовище, суспільство.

Турбота і розвиток співробітників «1+1 media» проявляється у безкоштовних медичних оглядах, майстер-класах, курсах підвищення кваліфікації, мотивації до здорового способу життя. Турбота про навколишнє середовище — у програмах економії природних та енергоресурсів. Соціальна відповідальність за даним

напрямом має гарні результати: у рамках останнього збору макулатури співробітниками було зібрано такий обсяг паперу, який врятував від вирубки 142 дерева, а в рамках квітневого суботнику в парку було зібрано близько 7 тонн сміття. Турбота ж про суспільство розвивається у рамках регулярних Днів донорів, програм стажування для студентів «Ближче до ТБ», профорієнтаційних екскурсій для школярів, щорічних благодійних акцій по зборі коштів на кардіологічне обладнання до Дня Святого Миколая.

Міжнародна компанія ««Данон» в Україні» — інший приклад організації, що впровадила концепцію КСВ і реалізує її в нашій країні. Окрім молочного бізнесу, «Данон» проводить активну роботу у таких напрямках: співпраця з партнерами, турбота про суспільство, турбота про довкілля, розвиток співробітників. Напрямки роботи з партнерами реалізується за рахунок підтримки компанії аграрної галузі України. Прагнучи зробити позитивний внесок в економіку країни, «Данон» інвестує у приватні господарства — кооперативи та сімейні ферми. Турбуючись про суспільство, компанія організовує благодійні заходи, допомагаючи покращити фізичний стан українців. Так, наприклад, через «Пробіги з вірою в серці» у 2015 році було зібрано благодійних коштів на суму понад 1 300 000 грн, що компанія витратила на сучасне кардіологічне медичне обладнання для 5-х лікарень України, що допомагатимуть у лікуванні вроджених хвороб серця у немовлят. Програма «Danprint» — доказ того, що «Данон» думає про збереження екосистеми, тому розробила власний інструмент виміру викиду діоксиду вуглецю. За його використанням було зменшено викиди вуглецю на 30 % за 4 роки роботи. Розвиток співробітників реалізується через постійне навчання (тренінги, програми обміну) та соціальний захист працівників.

Результати впровадження концепції КСВ вищезгаданими компаніями у вітчизняному просторі є гарним прикладом того, що реалізація сталого розвитку через КСВ під силу українському бізнесу. Проте, хоч КСВ є відповідальністю підприємств, підтримка держави дуже потрібна у заохоченні інших підприємств приєднуватися до даної тенденції.

Для прискорення залучення бізнесу до КСВ можемо порекомендувати:

1. Проводити всебічну підтримку державою напрямків реалізації КСВ українського бізнесу.
2. Розробити Національну стратегію розвитку соціально-відповідального бізнесу в Україні.

3. На постійній основі проводити щорічні бізнес-конкурси на виявлення та реалізацію найкращих кейсів з питань КСВ.

4. Проводити наукові та бізнес конференції з питань КСВ з метою поширення інформації та практичного досвіду реалізації проектів сталого розвитку.

5. Активна підтримка наукових досліджень на національному та між бізнесовому рівні, що сприятиме подальшому розвитку концепції КСВ.

Список літератури

1. Марущак Н.В. Еволюція концепції корпоративної соціальної відповідальності // Європейські перспективи. Науково-практичний журнал. — № 2. — Ч. 1. — К.: ДАК, 2012. — С. 213–221.

2. Корпоративна соціальна відповідальність/ Конкурентоспроможність бізнесу [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.conf.eu.org/ua/competitiveness/csr.html>

3. Сайт компанії 1+1 media. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://media.1plus1.ua/>

4. Сайт компанії Danone. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://danone.ua/ru/social-responsibility/>

5. Сайт компанії Okko. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.okko.ua/ru/sustainability>

6. Сайт Центру розвитку КСВ в Україні. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://csr-ukraine.org/>

Бородавка М. С.
(юридичний ф-т, III курс)

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ В УКРАЇНІ

Людству характерний постійний розвиток і вдосконалення, а також пошук тих шляхів, які можуть докорінно полегшити її життя, зробити його простішим. Саме з цього контексту впливає такий термін, як «інновація».

Чинне законодавство розглядає дану категорію як новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукцію або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери [1].

Думка іноземних вчених щодо самого поняття інновація дещо відрізняється. Зокрема американський учений Й.А. Шумпетер визначає інновацію як успішну розробку та застосування комерційної ідеї, що виникає з винаходу і завдяки поширенню знає адаптації серед широкого кола осіб [5, с. 1].

Основною підставою для розвитку законодавства у даній сфері є, в першу чергу, окреслення основних проблемних питань, які виникають у процесі його реалізації. Саме тому нині актуально досліджувати практичні проблеми здійснення інноваційної діяльності, які, у свою чергу, відобразатимуть основні недоліки окремих актів законодавства.

У своїй роботі І.А. Чикаленко вказує, що Україна є аутсайдером по впровадженню інноваційної діяльності не тільки серед зарубіжних, а й серед пострадянських країн [3, с. 96].

За рейтингом глобальної конкурентоспроможності Всесвітнього економічного форуму, в основу якого входить інноваційне забезпечення підприємств, як основний фактор їх спроможності виступати конкурентом на ринку, в 2015 році Україна займала 79 місце з 140 держав, що в свою чергу підтверджує думки науковця.

На думку Р.В. Яковенка, нині не відповідають завданням розвитку національної інноваційної системи умови правової охорони інтелектуальної власності в Україні, не належним чином ведеться облік об'єктів права інтелектуальної власності та нематеріальних активів. Це є причиною низької патентної активності науково-промислового комплексу [4, с. 435].

Т.Є. Андрєєва виділяє основні проблеми інноваційної діяльності у сфері будівництва, до яких, на її думку, потрібно віднести громіздку та високо витратну систему отримання дозволів і погоджень у процесі будівництва. Так, за словами експертів будівельного ринку в собівартості будівництва 1 кв. м. нерухомості закладається 1,5–2 % коштів на отримання погоджень і дозволів [2, с. 17].

Також негативним аспектом є малозабезпеченість підтримки державою венчурного інвестування. Відомо, що, зокрема, в країнах Європи і США венчурний капітал — один із найважливіших інструментів фінансування науково-дослідних робіт і розвитку високих технологій, підтримки малого і середнього бізнесу, а в Україні його роль, на жаль, незначна [2, с. 48–39].

Ще однією проблемою можна виділити низьку кількість інноваційних підприємств, що зареєстровані у відповідних органах, серед яких: створення вертикально інтегрованої структури із замкнутим циклом виробництва м'яса свинини; організація серійного виробництва агрегатів гідравлічної паливної системи літака

АН-148; створення виробництва вітчизняних малолітражних дизельних двигунів серії ДТ із залученням державних інвестиційних ресурсів; серійне виробництво сучасних тролейбусів, автобусів та їх модифікацій; Сільськогосподарський кластер захищеного вирощування та збирання врожаю [7].

Насправді в Україні діє більше ніж 16 інноваційних проектів, але лише вказані були зареєстровані у встановленому порядку. Знову ж таки, причиною цієї проблеми виступає те, що держава не спонукає осіб реєструвати свої нові проекти у державних органах і саме тому це відштовхує громадян від реєстрації своїх розробок.

На відміну від українських «інновацій», більшість країн створює окремі кластери, де існують виключно підприємства, які займаються інноваційною підприємницькою діяльністю. Таким прикладом виступають США, які мають окреме місто — Силіконову долину, що знаходиться на заході штату Каліфорнія. Серед найвідоміших інноваційних підприємств, які зареєстровані та здійснюють виробництво новітніх технологій і надання сучасних послуг можна виділити: Intel, Adobe, Ebay, Google, Nvidia, Facebook, SanDisk, AMD та інші підприємства.

Іноземні вчені, такі як Крістофер Вудруф, Девід Маккензі вказують на те, що інновації для малих і середніх підприємств це лише нововведення в плані маркетингу та випуску продукції, тобто інновації виключно лише для самої компанії. Відповідно до цієї моделі можна виділити, що розмір компанії впливає на обсяг інновацій та їх значення для держави, які виробляє дане підприємство [6, с. 3].

Таким чином, можна зробити висновок, що в зарубіжній доктрині виділяють два типи інновацій: які спрямовані на впровадження в самому підприємстві для підвищення ефективності, та інновації, які визнаються як загальнодержавні та, в першу чергу, спрямовані на забезпечення розвитку суспільства.

Отже, підводячи підсумки, можна вказати, що нині існує ряд проблемних областей, які потребують детального вивчення та доопрацювання, для того щоб вивести нашу країну на новий рівень і забезпечити конкурентоспроможність підприємств на міжнародній арені. Зокрема, актуальними залишаються питання будівництва, венчурного інвестування, регулювання прав інтелектуальної власності, мотивацію та матеріальне забезпечення інновацій з боку держави та інші. Порівнюючи інноваційні проекти, які зареєстровані в Україні та ті, які вже діють у США, дуже складно віднести наші вітчизняні проекти до категорії «інновації». Тому виникає та-

ке твердження, що наша інноваційна політика перебуває лише на стадії розвитку і зараз головне — забезпечити, з боку держави, належні умови для її подальшого удосконалення.

Список літератури:

1. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04. 07 2002 р. № 40-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 2002. — № 36 — Ст. 266.

2. Проблеми та перспективи розвитку інноваційної діяльності в Україні : VIII Міжнародний бізнес-форум (Київ, 19 березня 2015 р.) ; відп. ред. А.А. Мазаракі. — К. : Київ. нац. торг.-екоп. ун-т, 2015. — 272 с.

3. *Чикаленко І.А.* Проблеми державного регулювання інноваційної діяльності в Україні // Державне управління та місцеве самоврядування. — 2012. — № 4(15). — С. 95–106.

4. *Яковенко Р.В.* Інноваційна діяльність в Україні: проблеми та перспективи / Р.В. Яковенко, А.М. Чернега // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. — 2012. — № 22(2). — С. 434–439.

5. Luke A. S. The Impact of Regulation on Innovation in the United States : A Cross-Industry Literature Review. — National Academies Press (US), 2011. — 211 с.

6. Suresh de Mel, David McKenzie, Christopher Woodruff Innovative Firms or Innovative Owners? Determinants of Innovation in Micro, Small, and Medium Enterprises. — IZA, 2009. — P. 39.

7. Перелік чинних інноваційних проєктів, що включені до державного реєстру [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://mon.gov.ua/activity/nauka/innovacijna-diyalnist-ta-transfer>

Бровчук В. В.

(ф-т інформаційних систем і технологій, магістрант)

СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ІННОВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Розвиток економіки України за роки незалежності відбувався переважно за рахунок екстенсивних факторів (застосування постійно зростаючого обсягу суспільних ресурсів — персоналу, виробничих фондів). Така тенденція в Україні має місце і на сучасному етапі функціонування економіки. Тому розвиток та інтенсифікація сучасного виробництва мають базуватися переважно на нових рішеннях у галузі технології, техніки, організацій-

них форм і економічних методів господарювання. Опрацювання, прийняття і реалізація таких рішень складають зміст так званих інноваційних процесів.

Об'єктом роботи є промислові підприємства, як господарюючий суб'єкт, а предметом — інноваційна діяльність. Метою було визначено: дослідити і проаналізувати стан і тенденції активності промислових підприємств України в період з 2010 по 2014 роки. Актуальність теми полягає в тому, що будь-які інновації є рушієм прогресу в економіці, у промисловості країни, у загальнодержавному розвитку. Тому дослідження і аналіз активності промислових підприємств нашої держави є важливим питанням на сьогодні.

Інновація (нововведення) — результат науково-технічної діяльності, оформлений як об'єкт інтелектуальної власності, матеріалізований у виробничій сфері (здійснений у сфері послуг), а також користується попитом серед споживачів [1]. Інновація — це складова підприємництва, що завжди існує у ринковій економіці. Вона поєднує раціональне та ірраціональне, тому що, з одного боку, зміни повинні забезпечувати матеріальний або соціальний ефект, а з іншого — рушієм інновації є талант і неординарність мислення [2]. Інноваційним підприємством визнається підприємство будь-якої форми власності, якщо більше ніж 70 % обсягу його продукції (у грошовому вимірі) за звітний податковий період є інноваційні продукти або інноваційна продукція. Під інноваційно-активним підприємством вітчизняна статистика розуміє підприємство, що проваджує інноваційну складову в будь-який етап процесу виробництва товару або послуги [3].

Проаналізувавши динаміку кількості інноваційно активних підприємств і підприємств, що впроваджували інноваційні продукти, було виявлено, що частка підприємств, які впроваджували інноваційні продукти у 2010–2014 рр. є значно нижчою за частку підприємств, що займалися інноваційною діяльністю. Даний факт можна пояснити тим, що на етапі виведення інноваційного продукту чи послуги на ринок підприємства зіштовхуються з деякими проблемами, серед яких можна виділити: низький рівень державної підтримки, суперечність законодавства України, пов'язаного з інноваційною діяльністю, бюрократія з боку державних службовців, недоліки у методиці оцінки інноваційних проектів, нестача власних коштів, недосвідченість та інші. Розрахунок показників динаміки витрат на інноваційну діяльність серед промислових підприємств показав, що середній рівень витрат промислових підприємств на інноваційну діяльність у період з 2010 по 2014 роки становив 10223,7 млн грн, обсяг витрат про-

мислових підприємств на інноваційну діяльність в Україні в період з 2010 по 2014 роки щорічно зменшувався в середньому на 87,4 млн грн або на 1,1 %.

За весь досліджуваний період найменшу частку в загальному обсязі витрат на інноваційну діяльність займають витрати на внутрішні та зовнішні науково-дослідні розробки — від 0,4 до 6,9 % від загальної кількості витрат на інноваційну діяльність, а найбільшу частку займало придбання машин та обладнання для ПЗ — від 58 до 73,2 %. Це є свідченням не лише недостатніх обсягів фінансування інноваційного розвитку в Україні (в першу чергу з боку держави), а й повільних темпів структурної перебудови її економіки. Витрати підприємств спрямовуються для переобладнання виробництва більш сучасним удосконаленим обладнанням, а на власні розробки виділяється незначна частка коштів. Бракує кваліфікованих кадрів, недосконалим є законодавство нашої держави, ситуація в країні є політично та економічно нестабільною. З огляду на це, підприємства фактично не мають змоги створювати та впроваджувати власні інновації.

У ході дослідження було також виявлено, що варіація валового регіонального продукту пов'язана з варіацією витрат промислових підприємств на інноваційну діяльність на 89,2 %. Коефіцієнт введення нової продукції показав, що лише 2–3 промислових підприємства із 100 виводять на ринок нову продукцію. Коефіцієнт результативності промислових витрат показав, що на 1 тисячу гривень витрат на інноваційну діяльність припадало 34 тисячі гривень від реалізації інноваційної продукції.

Розвиток будь-якого інноваційно активного підприємства потребує постійного збільшення обсягів витрат у першу чергу держави на інноваційну діяльність. Цей обсяг прямо залежить від обсягів фінансування. Пасивність органів державної влади стосовно існуючої проблеми гальмує розвиток економіки нашої країни. Тому особливо важливим є залучення коштів від іноземних і вітчизняних інвесторів, що дасть змогу активізувати наукові дослідження і проектно-конструкторські роботи на самих підприємствах або закуповувати їх в інших. Це сприятиме переходу України на вищий щабель свого розвитку.

Література

1. Інновації: сутність, функції, види, особливості — Електронний ресурс // Режим доступу: http://studme.com.ua/1290072013149/-investirovanie/innovatsii_suschnost_funktsii_vidy_osobennosti.htm

2. Поняття інновацій, їх вплив на економічну систему — Електронний ресурс // Режим доступу: http://pidruchniki.com/10561127/-menedzhment/ponyattya_innovatsiy_vpliv_ekonomichnu_sistemu

3. Кількість інноваційно-активних промислових підприємств— Електронний ресурс // Режим доступу: <http://www.frontmanagement.org/fomants-34-1.html>

Бурадчук Т.В.

(факультет обліково — економічний, IV курс)

КОНТРОЛЬ ЯКОСТІ АУДИТОРСЬКИХ ПОСЛУГ: ЗАРУБІЖНИЙ І ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД

Нині розвиток України обумовлюється інтеграцією економіки у світовий економічний простір, залученням у країну іноземного капіталу та проблемами конкурентоспроможності окремих галузей економіки, особливої важливості набувають питання достовірності та якості інформації про діяльність українських компаній.

Контроль якості роботи аудитора (аудиторської фірми) — це система заходів, практика та процедури контролю, спрямовані на забезпечення виконання всіх аудиторських перевірок і надання супутніх послуг відповідно до встановлення стандартів аудиту та іншого чинного законодавства, які здійснюються шляхом зовнішніх і внутрішніх контрольних дій.

Формуюючи визначення поняття «контроль якості», О.А. Петрик зазначає, що слід виходити з того, що це процес, який має певну послідовність та елементи і здійснюється не лише аудиторською фірмою, а й зовнішніми стосовно до неї установами та професійними організаціями [3, с. 84].

Що стосується системи контролю якості аудиторських послуг в Україні, то вона формується Аудиторською палатою України (АПУ) і передбачає: регулярну звітність суб'єктів аудиторської діяльності за затвердженою АПУ формою; моніторинг із питань якості аудиторських послуг, додаткові процедури із забезпечення контролю якості та дисциплінарні заходи за наслідками контролю; інформування суспільства про функціонування системи контролю якості аудиторських послуг в Україні.

За офіційними даними упродовж 2014 року АПУ було перевірено 125 аудиторських фірм з 267 суб'єктів, включених до Плану зовнішніх перевірок системи контролю якості на 2014 рік. Комітетом з контролю було розглянуто 17 скарг, що надійшли до

АПУ від замовників аудиторських послуг, користувачів бухгалтерської звітності та інших [8].

Оскільки Україна декларує європейську інтеграцію, саме тому вітчизняній аудиторській спільноті важливо вивчити досвід країн Європейського Союзу у побудові системи незалежного нагляду за професією аудитора та за якістю аудиторських послуг.

В усіх країнах Європи існують спеціальні інституції, які на постійній основі здійснюють моніторинг роботи аудиторських фірм (аудиторів). Існують певні особливості практики контролю якості аудиту в окремих країнах. При проведенні перевірки якості у Франції застосовуються два підходи:

— горизонтальний: відповідно до якого перевіряються всі професійні аудитори та всі види аудиторських завдань;

— вертикальний: передбачає детальне вивчення файлів аудиторських перевірок суспільно значимих компаній; одночасно здійснюється перевірка застосовуваних аудиторами процедур [4, с. 85].

Інститут сертифікованих аудиторів Греції "Some Orkoton Elegton (SOE)" — це офіційна професійна організація аудиторів цієї країни. Ця Спостережна Рада уповноважена здійснювати моніторинг діяльності аудиторів, зареєстрованих SOE.

У Португалії аудитори, що здійснюють зовнішній контроль, належать до професійної організації CROC, яка функціонує як спостережна організація. Аудиторська палата (CROC) відповідає за реєстрацію аудиторів, дисципліну, аудиторські стандарти, контроль якості аудиту та дотримання етичних норм.

У Норвегії існує дві категорії аудиторів, яких ліцензує Комісія з питань банківської справи, страхування та цінних паперів. У країні діють дві різні інституції для аудиторів: NSRF — для державних аудиторів і NRRF — для зареєстрованих аудиторів. Аудитори NRRF здійснюють перевірку виключно на підприємствах малого та середнього бізнесу [1, с. 38–40].

Якщо порівняти умови роботи працівників таких інститутів контролю за якістю аудиту, як CROC (Португалія), SOE (Греція), NRRE і NRRF (Норвегія) з можливостями АПУ та Спільки аудиторів України, то порівняння, на жаль, не на користь останніх. В АПУ п'ять осіб з Контрольно-реєстраційної комісії, які працюють на громадських засадах, повинні охопити контролем більш як 1700 суб'єктів аудиту в усій Україні.

Подальший розвиток і підвищення якості послуг, що надаються вітчизняними фірмами, залежить від вирішення таких проблемних питань в аудиті:

- дефіцит кваліфікованих сертифікованих аудиторських кадрів;

- слабка організація системи зовнішнього контролю якості аудиту;
- недосконала законодавча база;
- низька практика страхування ризиків аудиторської діяльності;
- відсутність методологічних розробок у сфері контролю якості аудиту;
- практика введення міжнародних стандартів аудиту та концепцій без урахування особливостей рівня економічного розвитку країни;
- фактор ціни на аудиторські послуги.

Підвищити рівень якості аудиту можна на основі здійснення таких заходів у межах діяльності аудиторської фірми:

- ✓ встановлення чітких вимог користувачів інформації під час укладання договору на проведення аудиту;
- ✓ дотримання нормативних вимог у сфері аудиту та фінансового обліку (для підприємства – замовника);
- ✓ дотримання аудитором принципів професійної етики;
- ✓ розробка методик організації та проведення перевірок якості аудиту на аудиторських фірмах;
- ✓ підвищення рівня професійних знань фахівців аудиторської фірми.

Вітчизняний аудит пройшов значний шлях свого становлення і розвитку, внаслідок чого був накопичений відповідний досвід практичного аудиту. Але, зважаючи на досить нетривалу історію свого функціонування, разом з певними надбаннями у сфері аудиторської діяльності залишається досить великий обсяг невирішених питань, пов'язаних з подальшим розвитком і становленням аудиту на належному рівні зі світовими лідерами цієї сфери.

Список використаних джерел

1. Бондар В. П. Організація контролю якості аудиторських послуг / Бондар В.П. / ISSN 1994-1749. — 2015. — № 1 — С. 36–64.
2. Положення з національної практики контролю якості аудиторських послуг 1 «Організація аудиторськими фірмами та аудиторами системи контролю якості аудиторських послуг», затверджене рішенням Аудиторської палати України від 27.09.2007 №182/4 зі змінами згідно рішення АПУ від 27.11.2014 №203 / 13. [Електронний ресурс] — Режим доступу: www.apu.com.ua/files2/cq_poloz_nac.doc
3. Аудит [Електронний підручник]: підручник / О.А Петрик, В.О Зотов, Б.В. Кудрицький / за заг. ред. проф. О.А. Петрик. — К.:КНЕУ, 2015. — С. 83–103.

4. Аудит: Практикум / О.А. Петрик, В.О. Зотов, Б.В. Кудрицький. — К. :КНЕУ, 2011. — С. 364.

5. *Христофорова І.В.* Перевірка якості аудиторських послуг в Україні та Європі: внутрішній та зовнішній аспект / І. В. Христофорова, Ю. О. Маслова // Інвестиції: практика та досвід. — 2014. — №11. — С. 82–86.

6. *Соловійов Д.І.* Сутність, мета та завдання контролю якості аудиторської діяльності / Д. І. Соловійов // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. —2014. — № 4. — С. 130–132.

7. Концептуальна основа контролю аудиторської діяльності в Україні, затверджена рішенням АПУ № 182/3 від 27.09.2007 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://apu.com.ua>

8. Звіт Аудиторської палати України до Кабінету Міністрів України за 2014 рік / [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.apu.com.ua/zvit-do-kmu>

9. Кодекс етики професійних бухгалтерів (редакція 2012 року). Міжнародна федерація бухгалтерів / Пер. з англ. — К. : Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України, 2014. — 136 с.

Вдовиченко А.В., Малицька Н.Ю.,
(факультет маркетингу, III курс)

АНАЛІЗ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ КОНДИТЕРСЬКИХ ВИРОБІВ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Український ринок кондитерських виробів — один із найрозвинутіших у вітчизняній харчовій промисловості. Підвищення попиту на продовольчі товари, посилення вимог покупців до якості та безпеки харчових продуктів є основними факторами збільшення виробництва в кондитерській галузі. Наявність високої конкуренції між провідними виробниками на внутрішньому ринку кондитерської продукції спонукає їх до постійного підвищення конкурентоспроможності власних виробів.

Від конкурентоспроможності продукції напряму залежить конкурентоспроможність підприємства, що означає здатність до ефективної господарської діяльності та забезпечення стабільної прибутковості. Найчастіше під конкурентоспроможністю продукції мають на увазі сукупність властивостей продукції та її сервісу, яка характеризується ступенем реального або потенційного задоволення нею конкретної потреби, порівняно з аналогічною продукцією, що представлена на ринку; характеристику продукції, що відображає її відмінність від продукції конкурентів за

ступенем відповідності конкретній суспільній потребі та за витратами на її задоволення [1].

Тому для підвищення ефективності діяльності підприємства треба визнати необхідність розробки чіткої методології аналізу конкурентоспроможності виробів. Для того, щоб виявити конкурентоспроможність продукції, підприємству слід дотримуватися певних етапів аналітичних досліджень.

Алгоритм аналізу конкурентоспроможності продукції передбачає: визначення мети аналізу конкурентоспроможності товарів, збирання та аналіз даних про ринок, покупців і конкурентів, формування вимог до товару — еталона, визначення переліку параметрів, які підлягають аналізу, та їх питомої ваги (за допомогою методу експертних оцінок), обчислення одиничних параметрів індексів, обчислення групових параметричних індексів за технічними та економічними параметрами, обчислення інтегрального показника конкурентоспроможності товарів, підготовка висновку щодо рівня конкурентоспроможності товарів [2].

Кондитерський ринок характеризується широким номенклатурним рядом товарів, які традиційно об'єднують у три групи: шоколадні вироби, що містять какао, цукристі вироби без какао і вироби борошняні [3].

Ринок кондитерських виробів України є висококонцентрованим, на ньому працює близько 800 компаній. Загальний обсяг виробництва зазвичай становив близько 1 млн т продукції на рік. Проте за 2014 рік виробництво кондитерських виробів в Україні скоротилося на рекордні за останні роки 20 % до 779 тис. т [4]. Більше 65 % кондитерського ринку поділено між 5 компаніями: АТ «Кондитерська корпорація «Roshen», АТ ВО «КОНТИ», АТ «АВК», АТ «Харківська БФ» і АТ «Житомирські ласощі». Невеликі підприємства не схильні до конкуренції з великими компаніями і намагаються займати вільні сегменти в регіонах [3].

Для аналізу конкурентоспроможності продукції нами було обрано такий продукт, як молочний шоколад. Мета аналізу полягала у встановленні основних вітчизняних виробників на кондитерському ринку, виявленні серед них лідера по виробництву найконкурентоспроможнішого молочного шоколаду та встановленні конкурентоспроможності товарів інших виробників відносно товару лідера. Для оцінювання параметрів застосовувався метод експертних оцінок. Аналіз конкурентоспроможності продукції було проведено за 5 вітчизняними виробниками молочного шоколаду: «Roshen», «Любимов», «Світоч», «Повна чаша» та «Крафт Фудз Україна» (ТМ «Корона»).

Технічними параметрами молочного шоколаду обрано: смак, аромат, вміст поживних речовин, вигляд продукту та дизайн упаковки. Економічним параметром є ціна.

За зваженою бальною оцінкою по технічних параметрах, лідером стала продукція ТМ «Roshen», тому її дані використовувалися як база порівняння. Розрахувавши інтегральний показник конкурентоспроможності, ми побачили, що продукція жодного з виробників не є конкурентоспроможною відносно продукції ТМ «Roshen», оскільки всі інтегральні показники конкурентоспроможності виявилися меншими, ніж 1. Застосовані для підприємства «Roshen» SWOT-аналіз і якісний аналіз ризиків продемонстрували, що підприємство не лише має найконкурентоспроможнішу продукцію, але й великі можливості щодо завоювання ще більшої частки ринку через те, що на основних його конкурентів («КОНТИ» та «АВК») вплинула нестабільна політична ситуація.

Недоліками використаного алгоритму аналізу конкурентоспроможності продукції є те, що не враховується вагомість впливу окремих технічних параметрів на споживчий вибір, а також можливість суб'єктивності оцінювання експертами. Слід зазначити, що в умовах конкуренції, в т. ч. з зарубіжними компаніями, необхідні оригінальні управлінські рішення і насамперед у маркетинговій сфері. Цього можна досягти використовуючи функціонально-вартісний аналіз. Він застосовується при обстеженні споживчих якостей товарів, обґрунтуванні інноваційного продукту, підготовці проектів з раціоналізації маркетингових служб.

Література

1. *Троян А. В.* Проблеми оцінки конкурентоспроможності продукції вітчизняних підприємств / А. В. Троян // Сталій розвиток економіки. — 2013. — №5. — С. 98–107.
2. *Холодний Г.О.* Маркетингова товарна політика: навч. посібн. / Г.О. Холодний — Х. : Вид. ХНЕУ, 2006. — 324 с.
3. *Поліщук І.І.* Сучасний стан та оцінка прибутковості діяльності підприємств кондитерської промисловості України / І.І. Поліщук, А.І. Ковальчук // Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова. — Т.20. — Вип.6. — 2015. — С. 52–56.
4. *Шестак О.В.* Сучасний стан та тенденції розвитку кондитерської галузі / О. В. Шестак // Вісник Національного технічного університету "ХПІ". Сер. : Актуальні проблеми розвитку українського суспільства. — 2013. — № 6. — С. 132–137.

ЕЛЕКТРОННИЙ ЦИФРОВИЙ ПІДПИС: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ ЕКОНОМІЧНИМИ СУБ'ЄКТАМИ

Сучасне законодавство України надає електронному цифровому підпису (далі ЕЦП) статус аналогу власноручного підпису, створює правову основу для застосування ЕЦП і здійснення юридично значущих дій шляхом електронного документообігу. Тобто, як і власноручний, електронний підпис:

- засвідчує, що підписаний документ надходить від особи, яка його підписала;
- є гарантією того, що підписаний документ не зазнав модифікації з боку третіх осіб;
- позбавляє особу, яка підписала документ, можливості відмовитися від зобов'язань, викладених у документі.

У листі ДФСУ від 04.05.2016 р. №9985/6/99-95-42-01-16-01-15 [3] щодо можливості використання електронно-цифрового підпису податківці зауважують, що за правовим статусом ЕЦП прирівнюється до власноручного підпису (печатки), якщо:

- ЕЦП підтверджено з використанням посиленого сертифіката ключа за допомогою надійних засобів цифрового підпису;
- під час перевірки використовувався посилений сертифікат ключа, чинний на момент накладення ЕЦП;
- особистий ключ підписувача відповідає відкритому ключу, зазначеному у сертифікаті.

Завдяки застосуванню ЕЦП можна:

- замінити при безпаперовому документообігу традиційні печатку та підпис;
- удосконалити і здешевити процедуру підготовки, доставки, обліку і зберігання документів, гарантувати достовірність документації;
- значно скоротити час руху документів, прискорити і полегшити процес візування одного документа кількома особами;
- побудувати корпоративну систему обміну електронними документами;
- забезпечити цілісність інформації — гарантію того, що інформація зараз існує в її початковому вигляді, тобто під час її зберігання або передання не було внесено несанкціонованих змін.

ЕЦП повинен володіти наступними властивостями [1]:

1) повинна бути можливість перевірити автора, дату і час створення підпису;

2) повинна бути можливість аутентифікації під час створення підпису;

3) підпис повинен бути перевірений третьою стороною для вирішення спорів.

Електронні документи створюють єдиний інформаційний простір, який для повноцінного функціонування потребує обов'язкового нормативного регулювання.

Згідно з п. 2.3 Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку № 88 [2], первинні документи в електронному вигляді застосовуються у бухгалтерському обліку за умови дотримання вимог законодавства про електронні документи та електронний документообіг, а також законодавства у сфері ЕЦП.

Також Положенням передбачено, що первинні документи, облікові реєстри та бухгалтерська звітність, створені у формі електронного документа, повинні зберігатися на електронних носіях інформації у формі, що дає змогу перевірити їх цілісність на цих носіях, та протягом строку, що не повинен бути меншим від строку, встановленого для відповідних документів на папері.

Проаналізувавши нормативну складову системи електронного документування в Україні, можна зробити висновок, що у цьому напрямку планомірно здійснюються певні заходи. Закони України прирівнюють за юридичною силою електронні документи, що підписані ЕЦП, і документи з власноручним підписом або печаткою, а також створюють правову основу для застосування ЕЦП і здійснення юридично значимих дій шляхом електронного документообігу. Але незважаючи на існування Закону України “Про цифровий електронний підпис” відсутній єдиний підхід в органах державної влади до запровадження ЕЦП і не розроблено уніфіковану методологію впровадження.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Закону України “Про цифровий електронний підпис” № 852-15, редакція від 28.06.2015 р. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/852-15>

2. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку від 24 травня 1995 №88: Затверджено наказом Міністерства фінансів України. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95>

3. Лист ДФСУ від 04.05.2016 р. №9985/6/99-95-42-01-16-01-15 Щодо можливості використання електронно-цифрового підпису. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/baneryi/podatkovyi-konsultatsii/konsultatsii-dlya-yuridichnih-osib/67999.html>

Вишатицька О.Я.
(ФІСІТ, II курс)

ПРОГНОЗУВАННЯ ДЕМОГРАФІЧНОЇ СИТУАЦІЇ В УКРАЇНІ

Мета: розглянути основні методи прогнозування демографічної ситуації в Україні, визначити фактори, що впливають на кількість населення в Україні, спрогнозувати зміни в чисельності населення України в наступні періоди.

Такі дослідження в подальшому стають основою для бюджетних прогнозів і планів щодо соціально-економічних процесів загалом.

Об'єктом мого дослідження є зміна чисельності населення і всі фактори, що зумовлюють цей процес. Предметом є вивчення методології прогнозування демографічної ситуації України на основі закономірностей і факторів впливу.

Проблема виникла вже на етапі підбору статистичних даних. Джерелами інформації для демографічного прогнозування виступають статистичні дані Державної служби статистики України. (дані про чисельність населення з 1991 по 2013 рік). Мало хто акцентує на цьому увагу, але останній перепис населення на території України проводився у 2001 році. За встановленою практикою і згідно з рекомендаціями Організації Об'єднаних Націй переписи населення у більшості країн світу проводяться раз на десять років. Тобто, в Україні вже 5 років дані щодо чисельності населення вважаються застарілими і не точними.

Для побудови багатфакторної економетричної моделі необхідно вибрати фактори, які впливають на чисельність населення в Україні.

Нехай Y — чисельність населення незалежної України з 1991 до 2013 року. В якості незалежних змінних візьмемо такі фактори:

- X_1 — середній вік жіночого населення України;
- X_2 — середній вік чоловічого населення України;
- X_3 — кількість шлюбів на 1000 осіб;
- X_4 — кількість розлучень на 1000 осіб;
- X_5 — завантаженість особами від 0 до 14 років на 1000 осіб;

X_6 — завантаженість особами більше 65 років на 1000 осіб;

X_7 — коефіцієнт народжуваності на 1 жінку;

X_8 — кількість вперше зареєстрованих випадків хвороби.

Кореляційний аналіз проводимо на основі матриці коефіцієнтів парної кореляції залежної змінної Y від факторів $X_1, X_2, X_3 \dots X_8$.

У результаті ми отримуємо двофакторну модель з факторами X_4 (кількість розлучень на 1000 осіб) та X_6 (завантаженість особами більше 65 років на 1000 осіб).

Параметри моделі оцінюємо за допомогою функції ЛИНЕЙН у середовищі Excel. У результаті перевірки за критерієм Фішера модель виявляється адекватною, параметри значущими за критерієм Стюдента, а мультиколінеарність відсутньою згідно алгоритму Феррара-Глобера. Побудуємо точковий та інтервальний прогнози результативного показника.

За даними отриманого демографічного прогнозу можна стверджувати, що чисельність населення в 2014–2016 рр. і далі продовжує зменшуватись. Тобто, економіка України потребує негайних реформ, щоб перервати цю негативну тенденцію.

2. Для моделювання залежності демографічної ситуації в часі застосовано екстраполяційні методи: метод експоненційного згладжування та метод Хольта.

k — коефіцієнт згладжу вального ряду, який задається вручну і перебуває в межах від 0 до 1, добираємо експериментально. Розглядаються значення $k=0,8$ і $k=0,1$. Виявляється, що точність моделі з першим значенням є більшою (99,9 % > 99,8 %).

Метод експоненційного згладжування Хольта також передбачає вибір коефіцієнтів згладжування. Точність прогнозу 0,999 досягається за рахунок вдалого підбору коефіцієнтів.

Запропоновані моделі дають змогу всебічно досліджувати змінювання чисельності населення під впливом різних чинників. Дослідження рядів динаміки особливо важливе як для визначення темпів і пропорцій у розвитку економічних процесів, так і для виявлення закономірностей і змін тих чи інших показників у майбутньому, тобто можливої поведінки їх у межах прогнозованого періоду.

Висновок:

Для запобігання ускладнення демографічної ситуації в Україні загалом необхідна активна демографічна політика, яка б впливала на формування розширеного режиму відтворення населення, а також забезпечувала зміну кількісних і якісних параметрів у структурі населення, у темпах змін динаміки процесів народжуваності, смертності, сімейного складу, внутрішньої й зовнішньої міграції.

Список літератури

1. Балдич Н. І. Прогнозування розвитку територій. Демографічне прогнозування : навч. посіб. з компакт-диском / Н. І. Балдич, О. В. Берданова, Н. М. Гринчук [та ін.] ; за заг. наук. ред. М. М. Білинської. — К. : НАДУ, 2013. — 120 с.
2. Денисенко Ю.А. Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки// Сучасне суспільство. — 2012. — №1. — С. 120–126.
3. Дорошенко Л. С. Демографія: Практикум. — К.: МАУП, 2007. — 80 с.
4. Наконечний С.І. Економетрія: Пдручник / Наконечний С.І., Терещенко Т. О., Романюк Т. П. — Вид. 3-тє, доп. та перероб. — К.: КНЕУ, 2004. — 520 с.
5. Пальян З.О. Демографічна статистика: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. — К.: КНЕУ, 2003. — 132 с.
6. Чепелевська Л.А. Стан демографічної ситуації в Україні: проблеми та шляхи їх вирішення/ Ю.Б. Ященко, Н.Ю. Кондратюк, О.А. Семенюк. — К.: Український інститут стратегічних досліджень МОЗ України, 2012.
7. Черенько Л.М. Рівень життя населення України / Інститут демографії та соц. дослідж., Держ. ком. статистики України; За ред. Л. М. Черенько. — К.: ТОВ «Видавництво «Консультант», 2006. — 428 с.

Вінтер М. Д.

(фінансово-економічний факультет, II курс)

МОНЕТАРНІ ІНСТРУМЕНТИ СТИМУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

На сьогоднішній день економіка України як ніколи потребує значного обсягу інвестиційних ресурсів, що пов'язано із високим рівнем зношеності основних засобів, економічним спадом, дефіцитом бюджету та зростанням державного боргу, обмеженістю зовнішнього кредитування в силу необхідності здійснення непопулярних кроків задля отримання нових кредитів. Враховуючи політичну нестабільність та недосконалість інституціонального середовища, що стримує зовнішні інвестиційні потоки, варто робити акцент на внутрішній інвестиційній спроможності національної економіки. Одним із чинників активізації інвестиційної діяльності в Україні виступає монетарна політика.

Направленість політики центрального банку залежить від стану національної економіки. Якщо економічна активність на ринку спадає і відбувається скорочення виробництва, зростання безробіття, центральний банк, завдяки наявним інструментам, може стимулювати економіку шляхом збільшення грошової маси в обігу. І навпаки, якщо сукупні витрати в економіці обумовлюють різке зростання темпів інфляції, проводиться рестрикційна політика з метою вилучення частини грошей з обігу.

До основних інструментів грошово-кредитної політики відносяться операції на відкритому ринку, облікова ставка, норма обов'язкових резервів, операції на валютному ринку, за допомогою яких центральний банк впливає на інвестиційну активність в країні. Однак, як показує вітчизняний досвід, існує низка проблем, що стримують інвестиційну діяльність в країні: обмеженість довгострокової ресурсної бази банків, висока вартість кредитів, недовіра до банків та політики центрального банку; нестабільність валютного курсу, високий рівень інфляції (рис. 1). Все це свідчить про неефективність політики Національного банку України.

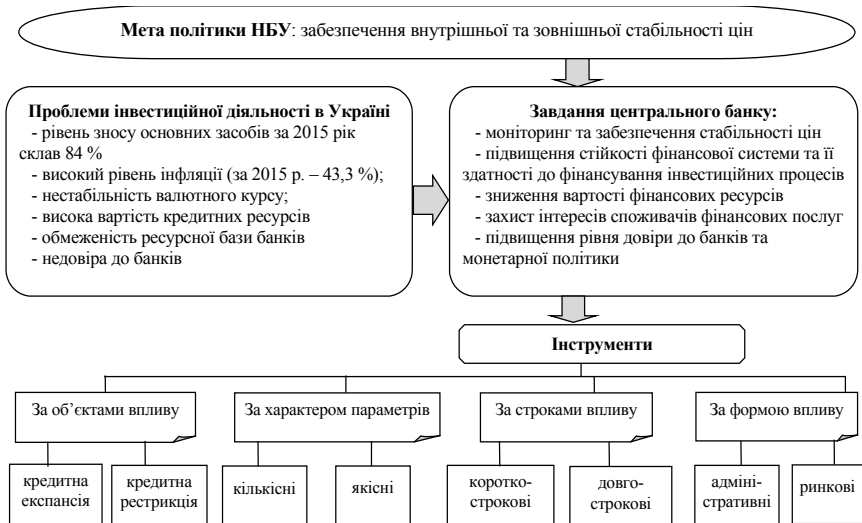

Рис. 1. Механізм стимулювання інвестиційної діяльності центральним банком

Джерело: побудовано автором

Фінансові ресурси комерційних банків виступають одним із джерел інвестування, і центральний банк через політику рефінансування, встановлення облікової ставки впливає на нього (рис. 2).

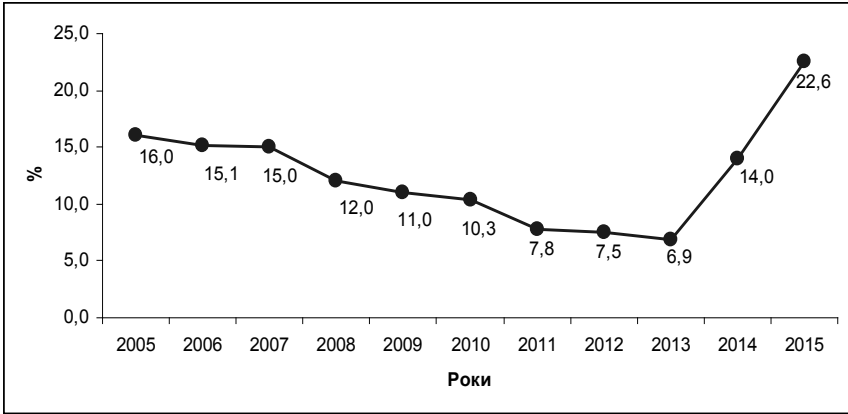

Рис. 2. Динаміка облікової ставки НБУ протягом 2005–2015 років, %

Джерело: побудовано за даними офіційного сайту НБУ

Аналіз динаміки облікової ставки свідчить, що у кризові 2008–2009 роки та в післякризовий період центральний банк зменшував облікову ставку з метою стимулювання інвестиційної та економічної активності. Проте з 2014 року вона зростає, що пов'язано із політичною та економічною кризою, зростанням інфляції. Це негативно впливає на рентабельність інвестиційної діяльності.

З огляду на динаміку облікової ставки в останні роки, обсяги депозитних операцій та кредитів рефінансування (рис. 3), монетарна політика на даному етапі має рестрикційний характер, що пов'язано із необхідністю забезпечення стабільності цін. Адже високі ціни обумовлюють і високі відсотки за банківськими кредитами, а інвестиції для підприємств будуть вигідні тоді, якщо очікувана норма прибутку буде вища за цей відсоток, що досить важко забезпечити. Таким чином, висока інфляція є найістотношою перешкодою для поживлення інвестиційної діяльності в країні.

Рис. 3. Динаміка обсягів рефінансування та депозитних операцій протягом 2005–2015 рр., млрд грн

Джерело: побудовано за даними річних звітів НБУ за 2005–2015 рр. / Офіційний сайт НБУ. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>

Дослідження дає змогу зробити такі висновки. Для формування сприятливих інвестиційних умов монетарна політика має спрямовуватися на: зменшення вартості кредитних ресурсів шляхом забезпечення стабільності цін і зниження облікової ставки; підвищення довіри до банків і політики центрального банку; удосконалення системи нагляду за ризиками банківської діяльності; підвищення прозорості діяльності банків; сприяння створенню інвестиційних банків для надання пільгових кредитів за участю держави.

Власенко М.М., Черенович А.В.
(ф-т економіки та управління, III курс)

ІННОВАЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ: ДОСВІД ПОЛЬЩІ ТА УКРАЇНИ

Укорінення корупції в Україні, на нашу думку, на сьогодні має руйнівний вплив на реалізацію украї важливих для економічного прориву завдань:

1) вступ до ЄС. Євросоюз очікує суттєвих результатів українських реформ, зокрема у сфері боротьби з корупцією;

2) повернення довіри населення до уряду. Укорінення в свідомості населення думки про те, що всі урядовці є корупціонерами і переслідують тільки матеріальний інтерес призводить до поширення негативних настроїв у масах і виходу у тінь;

3) збереження державності. Корупція може бути причиною відставки як окремих посадових осіб, так і цілих урядів. У зовнішній же сфері наслідками корупції можуть бути: втрата країною політичних та економічних позицій на міжнародній арені; погіршення її іміджу; перешкоди у вступі в авторитетні та престижні міжнародні організації або виключення з них; міжнародна ізоляція та застосування міжнародних санкцій; скорочення чи навіть повне припинення зовнішніх інвестицій.

За даними Антикорупційного Бюро України, станом на 2013 рік найкорумпованішими областями вважалися Київська, Львівська, Харківська, адже саме у даних регіонах було зафіксовано більш, ніж 200 корупційних правопорушень (офіційні звернення громадян) [2].

Порівняно з 2013 роком за даними Українського Інституту стратегій глобального розвитку та адаптації найкорумпованішими галузями і досі залишаються судова система (66 %), правоохоронні органи (64 %), державна влада загалом (56 %), медицина (54 %) та інші. При чому ріст корупції у кожній із галузей за 2 роки виріс щонайменше на 10 % [3].

За матеріалами інтернаціонального агентства Transparency international, з 2001 року до 2014 Україна у світовому рейтингу з 82 опустилася на 142 місце. Найкращі позиції у нас можна було спостерігати у 2001 (83 місце), 2002 (86 місце), 2006 (99 місце) роках [4].

В Україні для боротьби з гострою проблемою корупції існує багато електронних ресурсів, які публікують на своїх сайтах антикорупційні матеріали. Також на відомому навчальному ресурсі Prometheus було представлено курс "Боротьба з корупцією". До заходів щодо подолання корупції урядом було створено програму «Гармонізація системи державних закупівель в Україні зі стандартами ЄС» [7] (у галузі державних закупівель), створено організацію Vox Ukraine [8] (дослідження стану корупції, поради відомих американських та європейських економістів щодо боротьби та публічне викриття фактів корупції), підписано «Меморандум про розвиток та імплементацію системи децентралізованих онлайн-аукціонів» [5], встановлено кримінальну, адміністративну, цивільно-правову та дисциплінарну відповідальність [6].

Для обґрунтування доцільних заходів щодо удосконалення антикорупційної політики в Україні необхідно спиратися на пози-

тивний світовий досвід. Зокрема, звернемося до практики антикорупційної боротьби Польщі, яка 2000 року перебувала за кілька кроків до вступу в ЄС, для цього було необхідно провести низку реформ, серед яких і боротьба з корупцією. Індекс сприйняття корупції на цей момент в Польщі складав 4,1 і за цим рейтингом вона займала 43 місце.

Можна виділити чотири основні етапи боротьби з корупцією, які мали місце в Польщі з 2000 року і продовжуються по сьогоднішній день (табл. 1).

Таблиця 1

ПРАКТИКА РЕАЛІЗАЦІЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПРОГРАМИ ПОЛЬЩІ

Етапи реалізації антикорупційної програми та їх заходи			
2000–2003 рр.	2003–2009 рр.	2009–2014 рр.	2014–2019 рр.
<ol style="list-style-type: none"> 1. Розробка нормативно-правової бази для боротьби з корупцією 2. 2002 рік поява першої «Антикорупційної стратегії» 3. Відкриття доступу громадськості до раніше закритої інформації. 4. Утворення Групи у справах координації Антикорупційної стратегії 5. Системний підхід до боротьби з корупцією 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Виховання у суспільстві відповідних етичних настанов, які б не сприяли корупційним діям 2. Активна участь у реалізації не лише урядових структур, а й самоврядних органів, позаурядових організацій, науково-дослідних центрів 3. Можливість громадянам подавати до компетентних органів заяви, щодо виявлених ними корупційних правопорушень 4. У 2003 р. утворена Антикорупційна група, основним завданням якої є протидія корупції у фінансовій сфері 5. Заснування у 2006 році Центрального антикорупційного бюро 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Наказ про публічні фінанси, згідно якому в інституціях публічного фінансового сектору введено управлінський контрольний підрозділ 2. Різного роду антикорупційні програми (наприклад Антикорупційна стратегія міністерства сільськогосподарства і розвитку сільських районів, а також Програма по боротьбі з корупцією в польській митній службі 2010–2013+) 3. Розробка етичних кодексів 4. Тренінги працівників публічних установ тощо 	<p>Розробка «Урядової програми протидії корупції на 2014–2019 роки», яка включає такі заходи</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) посилення превентивних дій і освітня діяльність для протидії корупції 2) посилення боротьби з корупцією 3) сприяння зростання Індексу сприйняття корупції до 64 пунктів до 2009 року

Джерело: складено авторами на основі даних [1].

Впроваджуючи дані заходи в життя Польща досягла неймовірних результатів: з 2005 по 2015 рік вона перемістилася з 70 місця на 30 за індексом сприйняття корупції (з 3,4 зріс до 6,2). Та-

ким чином майже виконавши одну з цілей «Урядової програми протидії корупції на 2014–2019 роки» — зростання індексу сприйняття корупції до 6,4 пунктів.

Спираючись на позитивну практику Польщі щодо боротьби з корупцією, можна визначити ключові інноваційні механізми, які необхідно застосувати в Україні в процесі реформування антикорупційної політики (табл. 2).

Таблиця 2

ІННОВАЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Заходи	Очікувані результати	Потенційні загрози
Застосування системного підходу до боротьби з корупцією	Системні зміни протидії корупції дозволять усунути не поодинокі аспекти її виникнення, а загалом корупцію як явище у всіх її проявах	Неготовність в фінансовому плані до повної перебудови діючої системи
Максимальне пристосування діючого законодавства з питань корупції до міжнародних стандартів і процедур	Це дозволить максимально перейняти успішний досвід розвинутих країн і пристосувати законодавство України, до норм, які дозволять інтеграцію у ЄС	Стимування застосування міжнародних стандартів через неготовність країни в моральному та технічному плані до змін системи
Заснування при потенційно загрозливих для виникнення корупції інституціях незалежних департаментів, які би слідкували, виявляли та протидіяли корупційним механізмам	Діяльність незалежних департаментів з боротьби з корупцією дозволить постійно слідкувати та виявляти випадки корупції в поодиноких інституціях і буде сприяти об'єктивній роботі публічних службовців	Необхідність заснування цілої системи інституцій, які б готували кадри для роботи в таких антикорупційних департаментах, брак спеціалістів
Максимальне залучення громадськості для протидії корупції	Залучення громадськості є одним з факторів комплексності або системності протидії корупції	Невелика кількість охочих для участі в заходах з протидії корупції
Проведення просвітніх заходів щодо шкідливості корупції	Це дозволить поширити серед населення переконання в можливості протидії корупції і уникнення корупційних дій	Незацікавленість населення в даних питаннях
Регулярні семінари та бесіди у колі публічних службовців щодо шкідливості та методів протидії корупції	Виховання у публічних службовців переконання про шкідливість корупції та ознайомлення з наслідками, які можуть принести корупційні дії службовців	Брак спеціалістів, які би проводили дані семінари та несерйозне сприйняття чиновниками даних звернень

Заходи	Очікувані результати	Потенційні загрози
Залучення науково-дослідних центрів та позаурядових інституцій до боротьби з корупцією	Це дозволить науково обґрунтувати шкідливість корупційно-генних дій та більше пропагування серед населення	Брак коштів для державного фінансування таких інституцій
Розробка «міні-стратегій» для різних галузей, які вразливі до корупції (наприклад Програма по боротьбі з корупцією в польській митній службі 2010–2013+)	Розробка певного плану дій згідно зі специфікою сфери, у якій ця програма буде діяти	Залучення додаткових коштів та персоналу для розробки таких програм

Джерело: складено авторами на основі даних [1].

Позитивний приклад антикорупційних реформ Польщі показує, що для України проблема подолання корупції може бути ефективно вирішеною, втім це потребує двосторонньої відповідальності: державних службовців, з одного боку, та суспільства, — з іншого. Головним каталізатором демократичного «перезавантаження» України стане викорінення зі свідомості людей стереотипу про те, що відмова від корупційної дії ніяк не змінить ситуацію.

Список літератури

1. Rządowy Program Przeciwdziałania Korupcji na lata 2014–2019: Uchwała nr 37 Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 2014 r. — Monitor Polski. — Warszawa, 2014 r. — 50 s.
2. Сайт мережі викривачів корупції. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://corruptua.org/map>.
3. Рейтинговий сайт антикорупційно гопорталу. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://antikor.com.ua/articles/37032v_ukrajini_sklali_top_najbiljsh_korumpovanih_derhorganiv_infografika
4. Глобальна мережі боротьби з корупцією Transparency International. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.transparency.org/country/#UKR>
5. Блокчейн-платформа Action 3.0. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://forklog.com/v-kieve-podpisan-istoricheskij-memorandum-ozapuske-blokchejn-platforny-e-auction-3-0/>
6. Закон України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 р.
7. Проект «Гармонізація системи державних закупівель в Україні зі стандартами ЄС». Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://eupublicprocurement.org.ua/?lang=UK>
8. Простий рецепт подолання корупції в Україні. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://voxukraine.org/2015/03/13/prostiy-retsept-podolannya-koruptsii-v-ukraini/>

Власюк О.С.

(юридичний факультет, I курс)

СУЧАСНІ РИСИ АНГЛО-АМЕРИКАНСЬКОЇ ПРАВОВОЇ СІМ'І

Сьогодні дана правова сім'я включає правові системи майже всіх англомовних країн і країн Британської співдружності. Вона розвивалась на основі загального права, що виникло у Великій Британії ще у 13 ст. Зважаючи на те, що загальне право розвивалося юристами-практиками (а не вченими в університетах, як в країнах ром-герм. правової сім'ї), йому притаманна певна стихійність, відсутність строгої логіки і структури в побудові. Головною особливістю є те, що прецедент є основним джерелом права, тобто норма права створюється з конкретного рішення і є менш абстрактною. Прецедент має бути зразком, прикладом, як поводитися у подібній ситуації якщо вона виникне знову.

Для англо-американської правової сім'ї є характерними такі риси:

- 1) основним джерелом права є судовий прецедент;
- 2) відсутність поділу права на приватне та публічне, на галузі, і відповідно, відсутній поділ норм права на імперативні та диспозитивні;
- 3) натомість, характерний поділ на загальне право та право справедливості;
- 4) за меншим значенням, але джерелом права також є закони та підзаконні нормативно-правові акти, правовий звичай і правова доктрина [4, ст. 254];
- 5) наявність ієрархії ступенів обов'язковості судових рішень;
- 6) домінування процесуального права над матеріальним.

Розглядаючи історичний аспект розвитку англо-американської правової сім'ї варто відзначити що вона розвивалася автономно від права континентальної Європи, а також вплив на неї римського права був дуже не значний. Та в 19–20 ст. в історії англійського та американського права почалися суттєві зміни [5, ст. 2]. На сучасному етапі розвитку англо-американської правової сім'ї варто відзначити такі зрушення:

По-перше, зросла роль статутів (законів) у системі джерел права. Згідно з традицією, закон відігравав другорядну роль і на практиці обмежувався доповненням положень чинного права: скасування, доповнення положень загального права і права справедливості, введення нових положень, які ще не є врегульова-

ні законодавством. Таке положення змінилося в наш час. Зараз, закони і підзаконні нормативно-правові акти не можна назвати дургорядними. Хоча в силу історичних особливостей і специфічного розуміння права роль статутів відіграє в Англії дещо іншу роль ніж на континенті. Судовий прецедент все ще є основним джерелом права, і тому для англійських та американських юристів право — це право судової практики. Норми, які встановлюються законодавцем не вважаються юристами нормальним типом норм. Тобто, юрист радше скористається текстом судового рішення, яке застосовують закон, ніж самим текстом закону. Це дає повноту розуміння, що ж саме має на увазі законодавець. Статути по-справжньому інтегруються в систему права лише після того, як вони будуть витлумачені і застосовані судами і буде можливість посилатися не на норми, а на судові рішення що їх застосовують [4, ст. 260].

Бромхед ілюструє взаємодію прецедентного і статутного права наступним чином. Він порівнює загальне право зі «стіною, в яку постійно додають цеглини (у вигляді готових рішень судів, які містили прецеденти) і на якій з'являються нові написи (у вигляді законів, які приймаються). Але зараз більша частина стіни вкрита надписами — росте вона скоріше за рахунок нових законів, ніж за рахунок нових прецедентів».

Таким чином, активізація законодавчої діяльності спричинила запозичення деяких цінностей континентального права, але разом з тим не порушила важливість і місце прецеденту як основного джерела права в системах країн англо-американської правової родини.

По-друге, відбулося активне формування і розвиток матеріального права. Відомо, що в правовій системі країн сім'ї загального права чільне місце займають процесуальні, а не матеріальні норми. Розвиток англійського права, переважно як процесуального, перш за все був пов'язаний з судовою процедурою та доказами. Процедура розгляду спорів має для суддів велике значення, тому процесуальна техніка (система доказів) є досконалою [2, ст. 185]. Норми матеріального права, які встановлюють права і обов'язки суб'єкта, набувають більшого розвитку на основі процесуального права. Корені даного підходу слід шукати в історії становлення системи загального права. З самого початку загальне право зводилося до певного числа процесуальних форм (видів позовів), в рамках яких можна було отримати рішення, але ніколи не можна було точно передбачити, яким буде це рішення. Основна проблема полягала в тому, щоб королівський суд прийняв справу до розгляду, а потім вже довів його до кінця крізь хащі формалізованої процедури [6].

Це є також однією з головних специфічних особливостей права країн англо-американської правової сім'ї.

Отже, англо-американська правова сім'я як система загального права (common law) являє собою сукупність національних правових систем, які мають загальні риси, що проявляються у єдності закономірностей і тенденцій на основі норми, сформульованої суддями у судовому прецеденті, який є основним джерелом (формою) права, у поділі його на загальне право і право справедливості, у превалюванні процесуального права над матеріальним. Останнім часом для цієї сім'ї є характерним збагачення внутрішнього змісту права, запозичення деяких рис континентальної сім'ї і поряд з цим збереження традицій та звичаїв, своїх основних відмінностей, консерватизм у поглядах та розуміння права як такого.

Література

1. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: підручник. — К., 2013.
2. Скакун О.Ф. Общее сравнительное правоведение: учебник. — К., 2008.
3. Луць Л.А. Сучасні правові системи світу: Навч. посібник. — Львів, 2003.
4. Давид Р., Жоффре-Спінозі К. Основні правові системи сучасності. — М., 1996.
5. Корчевна Л.О. Актуальні проблеми держави і права. Співвідношення прецедентного і статутного права, наук. стаття.
6. Малишев Б.В. Судовий прецедент в правовій системі Англії, монографія.
7. Рабинович П. М. Основи загальної теорії права та держави: Навчальний посібник. — К., 2001.
8. Теорія держави і права. Проблеми теорії держави і права: Навчальний посібник / Автор-упорядник Кравчук М.В. — Тернопіль, 2002.
9. Загальна теорія держави і права: Навчальний посібник / За редакцією В.В. Копейчикова. — К., 2001.

Вороненко А.П.,
юридичний ф-т, III курс

ПРАВО НА ПІДПРИЄМНИЦЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ І ПРОБЛЕМИ ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

Актуальність теми полягає в тому, що в умовах розвитку економіки України, а тим більше ринкових відносин, прагнення до

соціально-орієнтованої ринкової економіки як найвищого щаблю розвитку має підтверджуватись фактичними обставинами. Наша Україна, як правова держава, має забезпечити наявність механізмів регулювання та реалізації цього права задля покращення економічної та правової сфери.

Відповідно до ст. 42 Основного Закону нашої держави: “кожен має право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом” [1, ст. 42]. Особа сама може обирати, в якій сфері їй працювати і чи працювати підприємцем взагалі.

Досить великою проблемою є недосконала законодавча база. Де юре законодавством України не передбачено сплати адміністративного збору за реєстрацію фізичної особи-підприємця та юридичної особи. Де факто люди платять за це кошти.

Хоча основу для захисту прав і відшкодування збитків інвесторів у нас покладено в Законі України «Про режим іноземного інвестування», все одно, інвесторів не приваблює наша система економіки, тому що індекс легкості подання позовів акціонерами та індекс міри захищеності інтересів інвестора мають низькі показники, що є головним чинником для інвесторів.

Ще однією проблемою є податкова система, що тільки ускладнює ведення підприємницької діяльності. За даними щорічного міжнародного звіту "Doing bussiness 2015–2016» фізична або юридична особа-підприємець має сплачувати більше 50 % податків. Наприклад, такі обов’язкові податки, як: єдиний соціальний внесок складає 38,19 %, податок на прибуток — 21 % від прибутку. Єдиний соціальний внесок кожна фірма сплачують підприємці в різній сумі (до 49,7 %) залежно від класу професійного ризику виробництва [4, с. 67]. Відсоток податків для окремих підприємств збільшується.

Зараз дуже актуальною та дійсно впливовою є організація "Молодіжний міжнародний бізнес", яка має на меті допомогти почати свій бізнес молодим людям, та залучається підтримкою багатьох міжнародних компаній. Хоча Україна і входить до цієї організації, але масових реформ з цього приводу ми не помічаємо.

Одним із найважливіших моментів євро інтеграції, поглиблення конкурентоспроможності та розвитку країни є міжнародна торгівля. Процес експорту та імпорту товарів складає однакову сукупність дій: митне оформлення та перевірки, підготовка документів, транспортування, перевірка в портах. Але експортувати товари виходить набагато дешевше, аніж імпортувати їх сюди. За даними 2015 року експорт товарів коштує \$1,880, а імпорт \$2,455 [4, с. 71]. Не зважаючи на те, що наша країна є експортно-

орієнтованою, споживачів можна назвати «імпортозалежними», оскільки більшість товарів, які ми купуємо — не є товарами вітчизняного виробника. Беручи до уваги той факт, що стратифікація України не досконала, і середній клас наразі складає близько 13–15 % від усього населення, наша середня заробітна плата, не дозволяє купувати товари з-за кордону кожному.

Висновок. Під час реалізації права на підприємницьку діяльність, підприємців очікує безліч проблем, які вони самостійно не можуть подолати, оскільки це проблеми всього суспільства та держави. Якщо ж говорити про те, як можна покращити реалізацію права на підприємницьку діяльність в Україні, то, на мою думку, потрібно звернути увагу на такі аспекти: організація роботи щодо усунення прогалин у законодавчій базі; проведення реформи щодо подолання корупції, в тому числі вдосконалення роботи Антиторупційного бюро; спрощення податкової системи, зниження податкової навантаженості забезпечення стабільності грошової одиниці (гривні) для можливості прогнозування довгострокових завдань підприємства; звернути увагу на розвиток тих структур, які відповідають за конкурентоспроможність України; розробка програми для забезпечення та захисту прав іноземних інвесторів; інтеграція в проект молодіжного міжнародного бізнесу для надання змоги молодим підприємцям розпочати свою підприємницьку діяльність; покращення антимонопольної політики, керування над діяльністю антимонопольних комітетів; зниження величини бюрократичного навантаження; підвищення стандартів та розвиток галузей, на які є попит у світі в рамках орієнтації на світові ринки.

Список літератури

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 1996. — № 30. — Ст. 141.
2. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 2003. — № 18, 19-20, 21-22. — Ст.144.
3. Закон України від 19 березня 1996 р. "Про режим іноземного інвестування" // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 1996. — № 19. — Ст. 80.
4. Doing Business 2016 : Understanding Regulations for Small and Medium-Size Enterprises. — Washington, DC : The World Bank, 2014.
5. The Global Competitiveness Report 2014-2015., Klaus Schwab, Switzerland : World Economic Forum. — 2014.

Вороніченко А.О.,
(фінан.-екон. ф-т, III курс)

ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ РЕГУЛЮВАННЯ ПІЛЬГОВОГО ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Світова економіка щораз більше розвивається з використанням інновацій. Ось чому стимулювання державою інноваційної діяльності підприємств є необхідним та актуальним. Основним видом непрямого стимулювання інноваційної діяльності є стимулювання через надання податкових пільг суб'єктам господарювання, які займаються чи тільки планують займатися інноваційною діяльністю. При цьому держава повинна не лише пропонувати чіткі програми інноваційного розвитку, а й розробити ефективні механізми управління цими процесами. Важливим напрямом розвитку інноваційного інвестування в Україні стало створення законодавчої бази, яка забезпечує формування і проведення в державі узгодженої науково-технічної політики, ефективного функціонування і розвиток сфери досліджень і розробок. Сучасна нормативно-правова база (закони, укази Президента, підзаконні акти у формі постанов Уряду, наказів центральних органів виконавчої влади тощо) стосовно науково-технічної та інноваційної діяльності налічує близько 200 документів.

Так, в Україні згідно із законом «Про інноваційну діяльність» визначено основні форми державного регулювання інноваційної діяльності. І серед них, податкові пільги є найкращим інструментом для зацікавлення підприємств здійснювати та розширити свою інноваційну діяльність. У чинному законодавстві податкова пільга — це передбачене податковим і митним законодавством звільнення платника податків від обов'язку щодо нарахування та сплати податку та збору, сплата ним податку та збору в меншому розмірі за наявності підстав [1].

На початкових етапах формування українського законодавства питання інноваційної діяльності підприємств були висвітлені в ЗУ «Про основи державної політики у сфері науки і науково-технічної діяльності» (Закон №1977), де було передбачено ряд пільг для суб'єктів науково-технічної діяльності. Пізніше було розроблено Декрет Кабінету Міністрів України «Про податок на прибуток підприємств і організацій», який був чинним до жовтня 1996 року. ЗУ «Про оподаткування прибутку підприємств», встановлював особливості оподаткування інноваційної діяльності інноваційних центрів, внесених до державного реєстру, 16 липня 1999 р. було

прийнято ЗУ «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків». У 2002 р. в Україні було вперше впроваджено податковий метод регулювання інноваційної діяльності, а саме було прийнято ЗУ "Про інноваційну діяльність" від 04.07.2002 р. №40-IV. Ним було передбачено особливості оподаткування та митного регулювання інноваційної діяльності [1]. Проте діяли ці пільги лише до 2005 року, адже закони про Держбюджет призупиняли дію пільг на інноваційну діяльність підприємств.

Варто зазначити, що на сьогоднішній день даному питанню приділяють значно менше уваги. У Податковому кодексі України, за останніми редакціями було вилучено статті, пов'язані з пільговим оподаткуванням суб'єктів інноваційної діяльності, однак 21.01.2016 р. було внесено Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України (щодо сприяння розвитку інноваційної діяльності) [3], що дозволять інноваційним підприємствам здійснювати прискорену амортизацію основних фондів (щорічна норма прискореної амортизації основних фондів групи 3 становить 20 %). Тимчасово, до 1 січня 2026 року, за умови, що інноваційне підприємство існує не більше восьми років та інвестує в науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи не менше ніж 15 % загальних витрат, у перші три роки звільняти його від сплати податку на прибуток підприємств, а наступні два роки — сплачувати 50 % діючої ставки податку на прибуток підприємств; плата за землю — 50 % діючої ставки.

Також 21.06.2016 р. було винесено на розгляд проект Закону «Про внесення змін до Митного кодексу України (щодо сприяння розвитку інноваційної діяльності)» [2]. Пропонується: тимчасово до 1 січня 2026 р. звільняти від оподаткування ввезним митом при ввезенні на митну територію України та поміщенні в митний режим імпорту необхідні для виконання інноваційним підприємством сировину, устаткування, обладнання, комплектуючі та інші товари.

На жаль, в Україні проблеми як фінансового, так і правового регулювання інноваційно-інвестиційної діяльності в Україні залишаються невирішеними, а зважаючи на загальний економічний стан у країні, можна передбачити, що фінансові ресурси державного бюджету в найближчі роки будуть досить обмеженими. Таким чином, одним із напрямків сприяння інноваційної діяльності має стати саме податкове стимулювання.

Список літератури

1. Закон України «Про інноваційну діяльність» / [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/40-15>

2. Проект Закону про внесення змін до Митного кодексу України (щодо сприяння розвитку інноваційної діяльності) / [Електронний ресурс] / (Верховна Рада України) — Режим доступу : www.rada.gov.ua

3. Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України (щодо сприяння розвитку інноваційної діяльності) / [Електронний ресурс] / (Верховна Рада України) — Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=57704

Бу З.Н.,
(ф-т фінансово-економічний, IV курс)

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПОДАТКОВИХ СИСТЕМ УКРАЇНИ ТА В'ЄТНАМУ

Як і податкова система України, податкова система В'єтнаму, складається із державних і місцевих податків і зборів, але головна відмінність полягає у тому, що усі податкові відносини регулюються законами та додатками до них, а не єдиним кодексом.

Динаміка співвідношення податкових надходжень до ВВП в обох країнах є різною. У В'єтнамі даний показник знижувалось з кожним роком з 2010 по 2014 роки із 22,4 % до 17,7 %, у той час як в Україні дане співвідношення з 2010 по 2012 роки зростало від 21,66 % до 26 %, а потім знизилося до 23 % у 2014 році [1].

Якщо розглядати детальніше структуру податкових надходжень до бюджетів В'єтнаму та України, то надходження із податку на додану вартість є найбільшими доходами до Зведених бюджетів обох країн. Також слід зазначити, що акцизний податок має однакову частку в обох країнах. Головною відмінністю податкових надходжень полягає у частці надходжень прямих податків. У В'єтнамі податок на прибуток підприємств складають майже третину податкових надходжень, у той час як в Україні його частка складає 11 %. Щодо податків на доходи фізичних осіб (ПДФО), то у В'єтнамі вони складають лише 6 %, а в Україні 20 % [1].

Проаналізуємо детальніше динаміку основних статей податкових надходжень, а саме: податок на прибуток підприємств, ПДФО, ПДВ.

Податок на прибуток підприємств

Частка надходжень від податку на прибуток підприємств до бюджету у В'єтнамі зростали з 19,3 % у 2009 році до 30,69 % у 2014 році. Найбільше зростання відбулось у 2013 році і було зумовлено прийняттям нового закону про податку на прибуток під-

приємств та активізацією міжнародної торгівлі підприємств із країнами ASEAN. Частка надходжень від податку на прибуток підприємств в Україні є значно меншою, та має тенденцію до зменшення (з 16 % у 2010 році до 11 % у 2014 році) [2].

Слід зазначити, що в обох країнах ставки знижуються, але відмінність полягає в тому, що ставка податку на прибуток підприємств в Україні зменшується майже щорічно та за період 2009–2014 рр. вона зменшилась від 25 % до 18 %, у той час як у В'єтнамі ставка спадає на 3 % кожні кілька років [3].

Податок на дохід фізичних осіб

Надходження від ПДФО в Україні є значно більшими ніж у В'єтнамі та складають у середньому п'яту частину від загальних податкових надходжень, що свідчить про високий рівень податкового тягаря на населення [4]. У В'єтнамі частка надходжень є нижчою і в середньому складає приблизно 6 % [5]. Причиною є те, що у В'єтнамі діють диференційовані прогресивні ставки, що залежать від рівня доходу фізичної особи, а в Україні діє єдина пропорційна ставка у 18 % [6].

Податок на додану вартість

Податок на додану вартість є основним джерелом доходу як в Україні, так і у В'єтнамі, але його динаміка є дещо різною. В Україні надходження до бюджету за останні роки коливаються від 37 % до 39 % від загальних податкових надходжень. У 2010 році надходження ПДВ у В'єтнамі зросли від 29 % до 32,5 %, але до 2012 вони зменшили до 30 % і до 2014 році знову зросли до 33,89 %.

У В'єтнамі на даний момент діє три ставки [7]:

- 1) 0 % застосовується до експорту, перестраховання за кордоном, кредитних послуг за кордоном, закордонним фінансовим інвестиціям, закордонним портфельним інвестицій;
- 2) 5 % застосовується до таких товарів, як вода, добрива, ліки, освітній обладнання, дитячі іграшки, книги з науки і мистецтва, натуральні агропромислові продукти, корм для тварин, послуги наукового і агрокультурного призначення і т.п.;
- 3) стандартна ставка в 10 % застосовується до більшості товарів і послуг.

В Україні є також три ставки ПДВ [6]:

- 1) 0 % застосовується до експорту;
- 2) 7 % застосовується до фармацевтичних продукцій;
- 3) стандартна ставка в 20 % застосовується до більшості товарів і послуг.

Базуючись на податковій системі В'єтнама, я вважаю, що, враховуючи об'єктивні умови та особливості розвитку націона-

льної економіки, можна обрати такі напрями щодо подальшого удосконалення податкової системи України:

- надання податкових канікул і пільг для підприємств або навіть галузей, які мають велике значення у розвитку економіки країни. Наприклад, слід звільнити від оподаткування проєктів щодо розвитку районів із соціально-економічними проблемами, підприємства з розвитку охорони здоров'я, освіти, а також такі види діяльності компанії як надання інформаційних послуг в науково-технічній сфері або виконання контрактів, що сприяють технологічному розвитку і проведенню наукових досліджень, професійної підготовки етнічних меншин, інвалідів, дітей, умови проживання яких визнані особливо важкими або осіб, які мають соціальні проблеми тощо;

- у В'єтнамі є прогресивна ставка ПДФО, тому на мою думку, в Україні теж слід запровадити цю ставку від 15 % для групи населень з низьким рівнем доходу до 20 % для групи населень із високим рівнем доходу. Така ставка зумовлюється тим, що в середньому вона буде складати приблизно 17–18 % серед всього населення, але через те, що дана ставка 20 % буде сплачено групою населення з високим рівнем доходу, це скоріш за все збільшить податкові надходження до бюджету та буде стимулювати збільшенню частки середнього класу населення України. Отже, така ставка зможе перенести податковий тягар від частки населення з низьким рівнем доходу до частки населення із більш високим.

Список літератури

1. Офіційний сайт податкової служби В'єтнаму: <http://www.gdt.gov.vn/wps/portal>
2. Закон «Про корпоративний податок на прибуток» № 14/2008 / QH12 від 12.06.2008 р. — [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://www.moj.gov.vn/vbqp/Lists/Vn %20bn %20php %20lut/View_Detail.aspx?Item ID = 12821
3. Закон «Про внесення змін до корпоративного податку на прибуток» № 32/2013 / QH13 від 19.06.2013 р. — [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://thuvienphapluat.vn/archive/Luat-thue-thu-nhap-doanh-nghiep-sua-doi-2013-vb197250.aspx>
4. Закон «Про податок на доходи фізичних осіб» № 26/2012 / QH13 від 01.07.2012 р. — [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.tracuuphapluat.info/2012/12/luat-sua-doi-luat-thue-thu-nhap-ca-nhan-nam-2012.html>
5. Ставка особистого прибуткового податку — [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.kpmg.com/Global/en/services/Tax/tax-tools-and-resources/Pages/individual-income-tax-rates-table.aspx>

6. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI — [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/-2755-17>

7. Закон «Про податок на додану вартість» № 04/2008 / QH12 від 01.01 2009 р. — [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://www.moj.gov.vn/vbpq/Lists/Vn%20bn%20php%20lut/View_Detail.aspx?ItemID=12820

Гавловська В.І

(ф-т економіки та управління, IV курс)

АДАПТАЦІЯ МОДЕЛІ ВІДКРИТОЇ ІННОВАЦІЇ В МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Важливим інструментом структурної перебудови економіки є розвиток підприємництва, приватного сектору, малого і середнього бізнесу, що є потенціалом для створення нових робочих місць, підвищення інноваційності економіки, зростання доходів населення.

Однією з цікавих і прогресивних концепцій, що дасть змогу значно покращити діяльність вітчизняних підприємств, і не набула значного розширення, є концепція відкритих інновацій.

Порівняння принципів закритих та відкритих інновацій наведено в табл. 1.

Таблиця 1

ПРИНЦИПИ ЗАКРИТИХ І ВІДКРИТИХ ІННОВАЦІЙ [1, С. 31–32]

Принципи закритих інновацій	Принципи відкритих інновацій
1. Талановиті люди, що працюють у цій галузі, працюють на нас	1. Далеко не всі талановиті люди працюють на нас. Ми повинні взаємодіяти з талановитими людьми, які діють як у нашій компанії, так і за її межами
2. Щоб отримати прибуток від НДДКР, ми повинні самостійно здійснити відкриття, розробити його до рівня продукту та довести до кінцевого результату	2. Значну цінність можуть створювати зовнішні НДДКР; внутрішні НДДКР необхідні, щоб отримати частину цієї цінності
3. Якщо ми здійснили відкриття самостійно, то можемо першими вийти з ним на ринок	3. Нам не обов'язково самим проводити дослідження, щоб на основі їх результатів отримати прибуток

¹ Чесбро Г. Открытые инновации. Создание прибыльных технологий / Г. Чесбро. – М.: Поколение, 2007. – 336 с.

Принципи закритих інновацій	Принципи відкритих інновацій
4. Компанія, яка доводить інновацію до ринка першою, перемагає	4. Створення досконалішої моделі бізнесу важливіше, ніж вихід першим на ринок
5. Якщо ми самостійно створимо більшу кількість кращих ідей, ми переможемо	5. Якщо ми найкращим чином скористаємося внутрішніми та зовнішніми ідеями, ми переможемо
6. Ми повинні добре контролювати нашу інтелектуальну власність, щоб конкуренти не скористалися нашими ідеями з прибутком для себе	6. Ми повинні отримувати прибуток від використання іншими нашої інтелектуальної власності, і ми самі повинні купувати інтелектуальну власність у інших компаній, якщо вона відповідає нашій бізнес-моделі

У сучасних умовах існує проблема створення дієвого механізму підтримки на державному рівні розвитку підприємницької діяльності.

Так, за даними Державної служби статистики, питома вага виконаних наукових і науково-дослідних робіт у ВВП дорівнювала у 2015 р. 0,68 %, частка інноваційно-активних промислових підприємств у країні скоротилася і становила у 2015 році 15,8 % від загальної кількості підприємств, питома вага підприємств, що впроваджували інновації, — 11,8 %, частка реалізованої інноваційної продукції в загальному обсязі промислової продукції знизилася до 2,3 % [2].

Сприяти підвищенню інноваційної активності вітчизняних підприємств можливо шляхом застосування нових підходів і використання нестандартних інструментів до управління інноваційною діяльністю.

Взагалі під відкритими інноваціями розуміють підхід, який дає змогу отримувати максимальний прибуток від спільного створення та комерціалізації інноваційних проектів, передбачає, з одного боку, використання зовнішніх джерел винаходів і технологій для того, аби ефективно реалізувати свої проекти, з іншого — відкриття доступу до своїх винаходів і технологій, щоб одержати від їх реалізації максимальний прибуток [3, с. 6] (рис. 1).

² Драчук Ю. Як виживає вугільна промисловість без інвестування інновацій [Електронний ресурс]./ Ю. Драчук, Н. Трушкіна. – Режим доступу: http://gazeta.dt.ua/energy_market/yak-vizhivaye-vugilna-promislovist-bez-investuvannya-innovaciy-.html

³ Черваньов Д. Пріоритетні напрямки реалізації відкритих інновацій в Україні / Д. Черваньов, Л. Названова // Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Економіка. – 2012. – № 136. – С. 4–7.

Рис. 1. Інтелектуальні ресурси, що використовуються в моделі відкритої інновації

Модель відкритої інновації в тій або тій формі використовують Bayer, Connect&Develop, Dell, Intel, Kraft Foods, Merck, Nestle, Microsoft, Procter&Gamble, Sun, Unilever і ряд інших компаній.

На рис. 2 зображено рівень розвиненості інновацій і динаміку індексу інновацій в Україні з 2011 р. по 2015 р.

Саме розглядаючи модель відкритої інновації в контексті національної економіки може виникнути питання про доцільність її адаптації.

Рис. 2. Рівень розвиненості інновацій

Адже вітчизняні виробники виставляючи свої проблеми на аналогічних сайтах можуть стимулювати інноваційну активність науковців і практиків інших країн гальмуючи, тим самим, розвиток національної інноваційної інфраструктури.

Може скластися враження, що залучення інноваційних ресурсів інших країн для вирішення конкретної проблеми буде економічно доцільнішим чим фінансування своїх розробок. Сьогодні це неможливо. У країнах Європейського союзу стимулювання інноваційної діяльності вийшло за національні рамки й усе більшою мірою стало загальним завданням.

Можна зробити висновок, що сьогодні для національної економіки використання моделі відкритої інновації може бути корисним. У період, коли вітчизняна інноваційна інфраструктура знаходиться у стані розвитку використання міжнародних інноваційних ресурсів може бути корисним для української економіки.

Гайдим Б. В., Нестринюк Г. Я.
(фінансовий ф-т, III курс)

ФОРМУВАННЯ ПРОСТОРУ ДОВІРИ ЯК ПОЗИТИВНИЙ ЧИННИК ЗРОСТАННЯ БАНКІВСЬКИХ РЕСУРСІВ

Довіра населення відіграє основоположну роль у забезпеченні сталого розвитку будь-якої економіки світу, зокрема банківської системи. В Україні банківська система знаходиться під впливом економічних коливань і криз, що спричинило підвищення ризиків банківських вкладів. Унаслідок цього банківські установи втратили довіру населення.

У рейтингу країн з найнижчим рівнем довіри до банків Україна посідає дев'яту сходинку, бо 61 % громадян не довіряє українським банкам. Такий рейтинг склав американський Інститут Геллапа.

Ще гірша ситуація виявилась у восьми країнах. Серед них сім країн Європи: Великобританія та Угорщина, де лише 27 % громадян довіряють своїй банківській системі, Італія — 20 %, Іспанія — 18 %, Ірландія та Ісландія — 16 %. А найменше довіряють своїм банкам жителі Греції: лише 13 % населення висловлюють у них впевненість.

Лідерами рейтингу стали Руанда, Шрі Ланка, Таїланд, Камбоджа та Малайзія. Саме у цих країнах показник рівня довіри населення до банківської системи становить 86 % і більше.

Особливо гостро ця проблема постала сьогодні, коли населення, побоюючись за свої кошти та очікуючи ще більшого падіння курсу гривні, почало забирати свої депозити з банків та купувати іноземну валюту, тим самим призвівши до панічного стану на фі-

нансовому ринку та ще більшого падіння гривні. Загалом можна виділити такі проблеми формування банківських ресурсів в умовах зниження довіри населення до банків:

- низька готовність населення зберігати свої гроші на депозитах [1, с. 19];

- значна кількість проблемних, зокрема, ліквідованих банків [2, с. 19];

- погіршення матеріального стану більшості населення та загальний низький рівень життя (понад 82 % українського населення не має можливості робити заощадження) [3, с. 102];

- недостатнє поширення банківськими установами відкритої, прозорої та достовірної фінансової звітності;

- невіра, що найближчим часом поліпшиться економічна ситуація в країні [2, с. 19];

- низькі державні гарантії вкладникам банків.

Обтяжує стан зазначених проблем в Україні ще й значні перешкоди внаслідок військового конфлікту та трансформаційних процесів в економічній системі. Проте вирішення цих проблем має пріоритетне значення не тільки для розвитку банківської системи і формування довіри населення до неї, але й для забезпечення економічного зростання і добробуту населення загалом.

Підвищення довіри до банків — це актуальне завдання загальнодержавного значення. Зволікання з її вирішенням відчутно загальмовує розвиток економіки країни. Тому необхідно невідкладно вживати заходів, насамперед самим банкам.

Можна виділити такі шляхи вирішення цих проблем:

- підвищення ролі державних банків і зміцнення їх авторитету серед населення;

- підвищення ефективності банківського нагляду в Україні;

- реформування системи гарантування вкладів фізичних осіб;

- забезпечення інформаційної прозорості та публікація достовірних даних щодо фінансових результатів діяльності;

- розширити можливості підтримання ліквідності банків на основі програм фінансового оздоровлення;

- підвищити ефективність управління активами і пасивами;

- зробити прозорими критерії визначення ділової репутації власників.

За останні півтора року збанкрутувало 55 банків [4]. Отже сьогодні небездоганною є репутація сотень банкірів, і питання відновлення своєї репутації важливе для тих із них, які мають намір залишитися працювати у цій галузі. Банкіри вважають, що до керуючих і власників таких установ мають застосовуватися різні санкції.

Практикуючі банкіри повинні мати спеціальний орган, який розглядатиме індивідуально бізнес-кейс кожної особи, що має ознаки небездоганної репутації, але планує продовжити роботу на ринку. Є випадки, коли банкір був непричетний до банкрутства банку і до нього немає ніяких питань з боку контролюючих або правоохоронних органів. Таким чином, чесні банкіри зможуть довести свою непричетність до дій чи бездіяльності осіб, через яких банк став проблемним.

Наведені шляхи вирішення сприятимуть зростанню довіри населення до банків, що в свою чергу матиме вплив на економіку. Загальноекономічний ефект від зростання довіри населення до банків є таким:

— збільшення ресурсної бази банків завдяки інтенсивнішому припливу вкладів, нарощуванню кредитних та інвестиційних відрахувань в економіку, внаслідок чого поліпшується забезпечення фінансовими ресурсами суб'єктів господарювання, і, в свою чергу, підвищує фінансовий стан останніх;

— здешевлення банківських ресурсів, а отже, і кредитів, оскільки, довіряючи банкам, населення нарощуватиме вклади навіть у разі зниження процентних виплат за ними.

Таким чином, основною проблемою, що стоїть перед державою відносно банківської системи, є абсолютна відсутність довіри як населення, так і корпоративних структур до українських банків. І одним з основних завдань будь-яких реформ, що проводяться у банківському секторі, має бути відновлення цієї довіри. В умовах кризових явищ держава і банківські установи мають об'єднати свої зусилля і комплексно підійти до розробки програми відновлення довіри до кредитно-ощадної системи, що створить підґрунтя для стабілізації економічної ситуації в державі.

Список літератури:

1. *Базадзе К. М.* Відновлення довіри до банківської системи: міф чи реальність / Базадзе К. М. // Фінансовий простір. — 2015. — № 1 (17). — С. 18–22.

2. *Шаутіна М. Ю.* Формування довіри населення до банків як передумова економічного розвитку України / Шаутіна М. Ю. // Міжнародний науковий журнал Фінансово-економічна наукова рада. — 2015. — С. 19.

3. Заощадження населення України: формування та залучення в банки: монографія [Електронний ресурс] / Л. О. Примостка, В. Г. Шевалдіна. — К. : КНЕУ, 2014. — 234 с.

4. Офіційний веб-сайт Національного банку України. Режим доступу — <http://www.bank.gov.ua/control/uk/index>.

Galaganov V.O.
(MESF faculty, II course)

STRATEGIC DIRECTIONS OF RECONSTRUCTION AND DEVELOPMENT OF UKRAINE'S ECONOMY

There is a difficult situation in socio-economic and political spheres of modern Ukraine. Problems caused by Russian aggression and questions in the «Strategy 2020» require a comprehensive and fair solution in accordance with the conditions that are developed in the country and global trends of economic development.

One of key elements of political orientation in the program of Ukraine's reconstruction is improving the recovery mechanism of war reparations from the country-aggressor, making recommendations concerning the creation of funds of reimbursement of damages and minimization of risks in the long-term prospects.

Talking about Ukraine, it should be noted that the point of reparations can be related only to the annexation of the Crimea by Russian Federation. To recover reparations for the lost Crimea Ukraine should involve independent international economic experts, who will provide assessment of economic losses and provide services concerning transferring of an action for their compensation by Russia. But above all, it is necessary to stop the armed conflict and only then to decide as to reparations recovery [2, p. 56].

In addition to political aspects of development, there is still a number of unresolved economic problems the solution of which will create conditions for the sustainable development of Ukraine in long-term prospects. Special attention in this program is required for improvement of a business sector, because it ensures the creation of GDP in the country and its development. To solve the key issues of business development in Ukraine the government needs to develop a program that will include a range of measures to minimize the negative impact and to encourage citizens to do business [1].

Special attention is given to the issue of transformations in a structure of enterprise. In global management the organizational management structure (OMS) received considerable attention, because the structure is a central element in all economic mechanism [3].

Summing up it should be said that Ukraine needs radical reforms and transformations in political, social and economic spheres. The application of these transformations will be most effective in terms of

their integrated use. The implementation of the proposed reforms will create conditions for reduction of military tensions in the country and lay the foundation for stabilization of the economic situation and raising the standards of living of Ukrainian population in the short- and long-term prospects.

Галаганов В.О.
(факультет МЕСФ, II курс)

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ ВІДБУДОВИ ТА РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ

На сьогоднішній день в Україні склалась складна ситуація як у соціально-економічній, так і в політичній сферах. Проблеми, викликані російською агресією та питаннями у «Стратегії 2020», потребують комплексного і об'єктивного вирішення відповідно до умов, що склались у нашій країні та загальносвітових тенденцій розвитку економіки.

Одним із ключових елементів політичного спрямування у програмі відбудови України є вдосконалення механізму стягнення військових репарацій з країни-агресора, надання рекомендацій стосовно створення фондів відшкодування завданих збитків і мінімізації ризиків у довгостроковій перспективі.

Говорячи про Україну, необхідно відзначити, що питання репарацій може стосуватися лише анексії Криму Російською Федерацією. Для стягнення репарацій за втрачений Крим необхідно залучити незалежних міжнародних експертів в області економіки, які зможуть надати оцінку економічних втрат і нададуть послуги стосовно передачі позову для їх компенсації Росією. Але перш за все необхідно припинити збройний конфлікт і лише тоді приймати рішення стосовно стягнення репарацій [2, с. 56].

Окрім політичних аспектів розвитку, залишається ряд невирішених економічних завдань, розв'язання яких створить умови для збалансованого розвитку України у довгостроковій перспективі [1].

Особливої уваги потребує питання трансформацій у структурі підприємства. У світовому менеджменті питанням удосконалення організаційної структури управління (ОСУ) приділялася велика увага, адже структура є центральним елементом усього господарського механізму [3].

Підводячи підсумок, необхідно відзначити, що українська держава потребує радикальних реформ і трансформацій у політичній, соціальній та економічній сферах. Застосування запропонованих реформ буде найефективнішим за умови їх комплексного використання. Здійснення запропонованих реформ створить умови для зниження військової напруженості в країні, закладе основи для стабілізації економічного становища й рівня розвитку українського населення як у короткостроковій, так і в довгостроковій перспективі.

Список літератури

1. Ефективна державна економічна політика [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.economonitor.com/blog/2008/11/what-makes-fiscal-policy-more-effective/>
2. Лобанов А.А. Деякі погляди на побудову системи забезпечення воєнної безпеки в Україні // А.А. Лобанов. Наука і оборона. — 2009. — № 1. — С. 55–57.
3. П'ять типів організаційної структури підприємства [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.forbes.com/sites/jacobmorgan/2015/07/06/the-5-types-of-organizational-structures>

Галицька І. М.

(фінансово-економічний ф-т, IV курс)

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ПРОСУВАННЯ БАНКІВСЬКИХ ПРОДУКТІВ

Сьогодні населення всіх країн світу все більшими темпами споживає банківські продукти та користується їх послугами. Оплата комунальних платежів, поповнення мобільних рахунків, переказ коштів як у національному, так і в міжнародному масштабах, інші регулярні платежі — це те, що змушує майже кожного громадянина звертатися до банків. Так як останніх в Україні більше сотні, то зрозуміло, що серед них існує величезна конкуренція у будь-якій сфері. Тому банкам потрібно просувати та популяризувати свої продукти та послуги таким чином, аби привабити нових і втримати існуючих клієнтів. Саме й це є основною ціллю служби маркетингу в банку.

Створення та підтримання іміджу та репутації серед своїх клієнтів, фінансових і контролюючих установ цілком є інтересом банку, оскільки цей інструмент може принести йому більше прибутків. Із розвитком технологій на зміну старим традиційним методам просування банківських продуктів приходять інноваційні способи поширення їх продуктів та послуг.

Комунікаційною функцією маркетингу є просування банківського продукту. Просування — це цілеспрямовані комунікаційні дії для того, щоб переконати клієнта звернутися в банк для отримати допомоги при здійсненні певної фінансової операції. Виходячи з цього воно є основним засобом для досягнення стратегічних цілей банку і тому потребує детального моніторингу протягом усього свого циклу (від визначення цілі до кінцевого його використання).

Комунікаційна політика банку — система засобів і методів інформаційної взаємодії банку зі своїми нинішніми, майбутніми клієнтами і громадськістю в цілому, спрямована спонукати їх купувати банківські послуги. До основних елементів відносять рекламу, пропаганду, стимулювання збуту, прямий маркетинг і зв'язки з громадськістю [2, с. 189].

Важливою є класифікація видів банківської реклами залежно від рекламованих об'єктів. Мета реклама банківського продукту — ознайомити клієнтів з новими послугами. Вона спрямована не безпосередньо для збуту конкретної послуги, а для залучення уваги та приваблення споживачів до конкретного банку. Реклама також повинна стимулювати попит і спонукати до покупки. Основним завданням є продемонструвати клієнту ті переваги, які він отримає, довіривши своє обслуговування даному банку.

Сучасним напрямком розвитку реклами в банку є використання BTL-технологій. Легенда про походження терміну BTL народилася 50 років тому, коли один з керівників компанії P & G, складаючи кошторис витрат на маркетинг, включив до неї рекламу і підвів підсумкову риску. Але згадав, що не врахував витрати на роздачу безкоштовних зразків та інші акції по просуванню товару. Тому довелося вписувати ці цифри нижчі, тобто під ризику. [2, с. 193]

Прямий маркетинг (direct marketing) — маркетинг, що виключає будь-який попередній контакт покупця з товаром до моменту його доставки. Основна відмінність директ-маркетингу — особистісний елемент, елемент спілкування. При цьому активно використовуються знижки, купони і подарунки, конкурси. Ці заходи мають адресність і вибірковість, дозволяючи визначити цільову

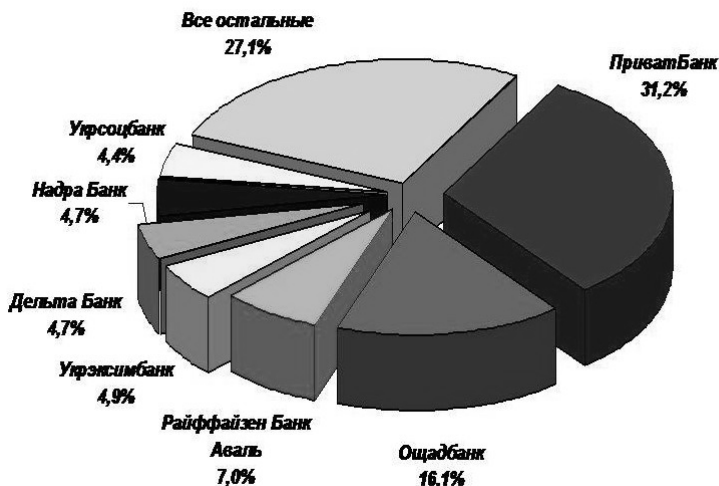
аудиторію найчіткіше, сформувавши вибірку цих людей і скласти грамотне звернення до них. До них належать: пряма реклама; поштові розсилки; телефонний маркетинг (call-центри); телевізійний маркетинг; SMS-розсилки.

Коли рекламні заходи обмежуються рамками ринків збуту, робота з громадськістю виходить за ці рамки. Вона поширюється на установлення і розвиток сприятливих зв'язків з органами влади та управління, ЗМІ та через них — з широкою громадськістю, лідерами думок серед цільових споживачів, включає в себе благодійність, спонсорство і т.д. Сутністю праці з громадськістю, за образним висловом американських фахівців, є "бізнес по створенню друзів і однопумців". Public relations (PR) включають прес-конференції, презентації, симпозіуми, зв'язки зі ЗМІ, управління іміджем і репутацією банку, внутрішньокорпоративний PR; громадська та благодійна діяльність, лобіювання, спонсорство та ін. [2, с. 194]

Експерти з «Біржового лідера» на основі даних з пошукової системи Яндекс з'ясували рівень популярності банків, які діють на території України, станом на кінець жовтня 2015 року. Дослідники розрахували показник з кількості запитів у системі за останній місяць. Це свідчення того, наскільки реклама банку в Інтернеті є ефективною. На першому місці знаходиться Приватбанк, який ось уже кілька років займає лідируючі позиції у багатьох маркетингових рейтингах. Можливою причиною такої ситуації можна назвати те, що Приватбанк дійсно вважається інноватором у створенні спеціальних додатків для смартфонів та платіжних онлайн-інкасацій. Наступні 9 позицій виглядають так: Ощадбанк, УкрСиббанк, Дельта банк, А-Bank, ліквідований банк «Фінанси і кредит», Укргазбанк, Сбербанк, Банк «Київ», ОТП банк. Також експерти зазначили, що за останні два роки найменший інтерес українців до банків був у квітні 2013 року, а найбільший — у лютому 2015 року [3].

Також важливим показником є ефективність PR — це показник між кількістю запитів у Яндекс.Директ і кількістю згадок в агрегаторі Яндекс.Новини. При достатній кількості публікацій у ЗМІ коефіцієнт ефективності PR показує якість інформації, яка розповсюджується про банки через Інтернет, а також те, як співпраця зі ЗМІ впливає на кількість запитів серед користувачів. Найефективнішою виявилася реклама в УкрСибБанку, далі в Приватбанку, ПУМБі, Платинум банку, ліквідованого банку «Фінанси і кредит» [3].

За рейтингом згадок найбільших українських банків у 2014 році лідером є знову Приватбанк, близько 66 000 згадок, на другому місці Ощадбанк із вдвічі меншою цифрою. У першу десятку також потрапили Райффайзен банк Аваль, Укрексім банк, Дельта банк, Надра, Укрсоцбанк, Укргазбанк, УкрСибБанк і ПУМБ [1].

Рис 1. Відносна медіа присутність найбільших українських банків в Інтернеті у 2014 році [1]

За допомогою InfoStream за 2014 рік було проаналізовано більше 27,9 млн публікацій Інтернет-ЗМІ на українській і російській мовах. За результатами, загальна кількість публікацій, які згадують банки, збільшилася порівняно з 2013 роком на 41,8 % і склала 208,8 тис. публікацій. Негативна динаміка спостерігається лише у трьох банках: "Укрсоцбанка" (-30,2 %), "Райффайзен Банка Аваль" (-11,0 %) і ПУМБа (-9,1 %). Порівняно з 2013 роком найстабільнішими виявилися Укргазбанк та Укрексімбанк. Сумарна доля двох банків-лідерів склала майже половину загальної кількості публікацій — 47,3 % [1].

Отже, можна сказати, що просування є чи не найефективнішим методом залучення нових клієнтів, а сучасні шляхи роблять цей процес легшим і дешевшим. На жаль, не всі банки встигають за інноваціями і це частково стримує їх роботу. Проте сам банк повинен самостійно впевнитися у позитивних якостях сучасних методів просування їх продуктів і послуг.

Список літератури

1. Рейтинг згадуваності найбільших українських банків у 2014 році. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://elvisi.com/node/157529>
2. Финансовый маркетинг: теория и практика : учебник для магистров / О. А. Артемьева [и др.] ; под общ. ред. С. В. Карповой. — М. : Издательство Юрайт, 2015. — 424 с.
3. Найпопулярніші банки України у листопаді 2015 року. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.profi-forex.org/biznes/-banks/ukraine/entry1008275887.html>

Герасимова М.В.

(ф-т управління персоналом, соціології та психології, II курс)

«НЕВІДОМА» БІДНІСТЬ СУЧАСНОСТІ: ЇЇ ВПЛИВ НА ДОБРОБУТ КРАЇН СВІТУ

*Бідність — це не лише відсутність грошей.
А. Дітон*

Людство пройшло довгий шлях до освоєння тих технологій, які дозволяють нам сьогодні жити відносно довгим і насиченим життям. За останні 250 років ми здійснили прорив, який привів до якісних покращень рівня життя. Однак, прилив добробуту, який торкнувся одних країн, зачепив інші у меншому ступені. Прогрес породив нерівність і визначив картину сучасного світу: багатство і достаток співіснують поруч із злиднями.

Актуальність вивчення проблеми бідності на даному етапі для світової спільноти та українського суспільства як її складової полягає у необхідності пошуку шляхів викорінення згубних для світового прогресу причин і наслідків бідності, а також сприяння перетворенню життя мільярда людей, що живуть у злиднях, у щось більше, ніж просто виживання.

Метою тез є розгляд проблеми бідності через призму сучасності на основі роботи лауреата Нобелівської премії 2015 року Ангуса Дітона «Велика втеча. Здоров'я, багатство і витоки нерівності», а також визначення шляхів її подолання. Сьогодні проблема бідності вимагає багатостороннього вивчення, оскільки в її центрі знаходиться людина як суб'єкт різнопланової діяльності. Тому Анкус Дітон протиставляє бідності не багатство, а загальне

благополуччя, аналізуючи його складові та спростовуючи лінійні стандарти його вимірювання.

Що ми сьогодні знаємо про бідність? Та чи достатньо використання лише економічного інструментарію для вимірювання її масштабів? Щоб відповісти на ці питання, необхідно для початку зрозуміти, що таке благополуччя. Економічний погляд на благополуччя знайшов відображення у критерії Парето, який свідчить, що всяка зміна, яка нікому не приносить збитків, а деяким людям приносить користь, є поліпшенням. Але оцінка добробуту з точки зору тільки доходів не відображає реальної ситуації, адже щоб відчувати себе задоволеними, ми повинні бути не тільки фінансово забезпеченими, а й фізично здоровими.

Тому благополуччя в загальному розумінні — це все те, що корисно для людини, що дозволяє зробити її життя гідним. Звідси випливає, що і доходи, і показники смертності, народжуваності, захворюваності, чисельності населення є факторами, які сприяють благополуччю, але не забезпечують його. Дослідження показали, що рівень доходів і очікувана тривалість життя взаємопов'язані. Так, наприклад, чверть дітей, що народилися в Демократичній республіці Конго, де дохід на душу населення становить близько 0,75 % доходу на душу населення США, не доживають навіть до свого п'ятиріччя. Однак є й винятки: у Китаї та Індії, де очікувана тривалість життя становить 73 і 64 роки відповідно, багато людей живуть менше, ніж на один долар у день, тобто можна сказати, що кожен п'ять китайців ділять між собою дохід одного американця.

Ці виключення свідчать про те, що цілісний погляд на світ передбачає зіставлення не тільки показників здоров'я та рівня доходів, але і щастя. В ході глобального опитування, проведеного Gallup Organization, окрім питань, що стосуються оцінки якості життя, респондентам ставилися запитання про почуття й емоції. Виявилось, що відчуття щастя залежить від розміру національного доходу в меншій мірі, ніж може здатися на перший погляд. Так, наприклад, Данія виявляється не найкращим місцем для того, щоб відчути себе щасливим, так само як і Італія. У той же час більшість жителів Бангладеш, Кенії, Непалу, Пакистану переживають почуття щастя набагато частіше датчан чи італійців. Це означає, що бідність викликає у людини відчуття нещастя, але лише до певного рівня (близько 70 тис. дол. США на рік), вище якого гроші вже не мають жодного впливу на відчуття щастя. Цей феномен, що пов'язує доходи і відчуття задоволеності жителям, отримав назву «формула щастя» Ангуса Дітона.

Якщо існує формула, яка дозволяє «виміряти» щастя, то яким чином найточніше виміряти бідність? Досліджуючи бідність, Ангус Дітон, зосередив увагу на рівні індивідуума, використовуючи дані про індивідуальне споживання, що дозволило поліпшити розуміння детермінант добробуту людини. Розроблена ним методологія вимірювання бідності базується на мікропереписі домогосподарств, дослідженні від часткового до загального з наступним підсумовуванням даних. Раніше використовувалися довгострокові дослідження однієї і тієї ж вибірки домогосподарств, але цей метод не досить точний. Тому Ангус Дітон розробив новий метод: повторювані спостереження за групами ровесників. Їх простіше дослідити, так як у них виробляється певний тип споживання. Порівнюючи, як він змінюється залежно від коливань економічного зростання, ми можемо скласти певне уявлення про рівень бідності.

Отже, економічна наука повинна стати інструментом для проведення економічної політики, однією із стратегічних цілей якої у глобальному масштабі є боротьба з бідністю. І ця боротьба сьогодні лягає на плечі розвинених держав. При цьому рівність доходів або перерозподіл доходів багатих на користь бідних не є справедливим і необхідним. Фінансова допомога в боротьбі з бідністю буде ефективною тільки в тому випадку, якщо вкладати гроші у медицину і систему освіти бідних країн. Розвинені держави повинні допомогти населенню цих країн самостійно зробити свою власну «втечу» від злиднів, роблячи доступними необхідні для цього знання і вміння.

Список літератури.

1. Дітон А. Велика втеча. Здоров'я, багатство і витоки нерівності / Ангус Дітон; пер. з англ. А. Гуськов. — М.: Інститут Гайдара, 2016. — 367 с.
2. Антипина О. Экономическая теория счастья как направление научных исследований / О. Антипова // Вопросы экономики. — 2012. — №2. — С. 94–107.
3. Лавриненко В.М. Запити економічних смислів щастя / В.М. Лавриненко // Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України. — 2013. — № 3. — С. 56–60.

ВИКОРИСТАННЯ СВІТОВОГО ДОСВІДУ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ВИДАТКАМИ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ

В умовах фінансової нестабільності важливим є подолання дефіциту державного бюджету та формування оптимальної його структури, спрямованої на виконання державою свої функцій і забезпечення фінансової стабільності в суспільстві. В таких умовах фіскальна політика відіграє важливу роль як інструмент фінансового антикризового управління. Цим пояснюється актуальність проблеми використання світового досвіду антикризового управління видатками державного бюджету.

Розглянемо досвід Великобританії у подоланні цієї проблеми. Для країни характерний жорсткий контроль за здійсненням бюджетних витрат (з метою забезпечення їх раціональності та відповідності бюджетним призначенням). Головною проблемою бюджетної політики Великобританії в сучасних умовах є непомірне зростання бюджетного дефіциту. Тому урядом було розроблено програму реформ, яка передбачила втілення комплексу заходів, а саме:

— реалізацію впродовж чотирьох років плану скорочення бюджетних видатків усіх міністерств і відомств у середньому на 20–40 %, крім міністерств оборони та освіти (для них передбачене зниження видатків на 10–20 %) та міністерства охорони здоров'я. Поряд з цим, заморожено на трирічний термін заробітну плату працюючим у державному секторі із доходом понад 21 тис. ф. ст. у рік. Завдяки цим заходам було додатково вивільнено близько 30 млрд. ф. ст. бюджетних коштів. Водночас, негативним наслідком такого кроку стане скорочення зайнятості у державному секторі на 0,6–1,0 млн осіб до 2016 року;

— підвищення з 2011 року основної ставки ПДВ з 17,5 % до 20 % з метою мобілізації додатково 13 млрд. ф. ст. щорічно. При цьому прораховано, що збільшення податкового навантаження на неможливих буде мінімальним;

— підвищення ставки податку на страхову премію з 6 % до 20 %;

— поступове зниження ставок корпоративного податку з 28 % до 24 % для великих і середніх підприємств у з 21 % до 20 % — для малих підприємств; підвищення неоподаткованого доходу підприємств; часткове звільнення підприємств за межами Вели-

кого Лондона від сплати внесків на соціальне страхування; кредитування малого бізнесу [1].

Аналіз динаміки видатків місцевих бюджетів у розрізі основних функцій демонструє тенденцію до зменшення асигнувань (у межах 0,5–10,5 %) на загальне державне управління, економічну діяльність, охорону здоров'я (наслідок проведення реформи), однак найбільше скоротилися видатки на житлово-комунальне господарство — на 26,2 %.

Фіскальна політика Франції за останні роки спирається на стійкий тренд подолання дефіцитності бюджету.

На виконання завдань Програми стабілізації французької економіки на період 2011–2014 роки, урядом було реалізовано низку заходів:

- підвищення з 2012 року пільгової ставки ПДВ з 5,5 % до 7 % для всіх товарів, крім продуктів харчування. Очікується, що від кожного відсотка збільшення ставки додаткові надходження до бюджету складуть 5 млрд євро;

- введення на 2011–2012 роки спеціальних податків на найбільші корпорації (орієнтовний дохід 1,1 млрд євро щорічно);

- введення додаткового податку для осіб з високими доходами зі ставками 3 % — для доходів вище 0,25 млн євро, 4 % — для доходу вище 0,5 млн євро.);

- скасування податкових знижок і звільнень від оподаткування для заможних громадян;

- зменшення адміністративних витрат на 3 % (щорічна економія 0,3 млрд євро), видатків на соціальне забезпечення та медичне обслуговування державних службовців на 1,2 млрд євро;

- скорочення зайнятості у державному секторі на 31 тис. осіб і скасування індексації заробітної плати державних службовців (економія коштів 0,8 млрд євро);

- скорочення видатків на соціальну сферу на 0,4 млрд євро, зменшення видатків на компенсаційні виплати в охороні здоров'я на 1,5 млрд євро в рік і видатків на виплату допомог з безробіття на суму більше 1 млрд євро;

- зменшення трансфертів місцевим органам влади на 3 млрд євро в рік [2].

Для досягнення скорочення дефіциту бюджету у США на 4 трлн дол. за 12 років уряд поставив завдання на початку 2011 року:

- скасування знижених податків для багатих (з доходом більше 250 тис. дол. у рік);

- скасування податкових пільг в енергетиці на суму 46,2 млрд дол.;

— зниження видатків, а саме оборонного бюджету — на 400,0 млрд дол., кошторису внутрішніх федеральних програм — на 770,0 млрд дол., субсидій виробникам сільськогосподарської продукції — на 360 млрд дол.

Висновок. Україна має запозичити практику обмеження бюджетних дефіцитів, проведення ефективної видаткової політики. Вважаємо за доцільне продовжити політику жорсткого розподілу видатків державного бюджету, а саме: скорочення бюджетних видатків усіх міністерств і відомств у середньому на 20–40 %, крім міністерств оборони; скоротити видатки на житлово-комунальне господарство — на 26,2 %; зменшення адміністративних витрат на 3 %, видатків на соціальне забезпечення та медичне обслуговування державних службовців; скорочення зайнятості у державному секторі та скасування індексації заробітної плати державних службовців, зменшення трансфертів місцевим органам влади.

Література

1. Budget 2011 // Her majesty's treasury. — London: Crown Copyright, 2011. — 105 p. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://cdn.hmctreasury.gov.uk/2011budget_complete.pdf

2. Programme de stabilite de la France 2012-2016 // Le forum de la Performance. — 2011. — avril. — 72 p. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.performancepublique.budget.gouv.fr/fileadmin/-medias/documents/enjeux_fipu/prog_annuel_fipu/programme_de_stabilite_2012-2016.pdf

3. United States Federal State and Local Government Revenue 2010–2012 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.usgovernmentrevenue.com/download_gr.php?span=usgs302&year=2010&view=1&expand=F042&expandC=&units=b&fy=fy12&state=US&local=undefind

Гіль О.В.

(ф-т кредитно-економічний, II курс)

БІЗНЕС І КОРУПЦІЯ

Сьогодні в Україні корупція є однією з найширше поширених проблем. На державному рівні неодноразово приймалися відповідні закони, концепції та програми боротьби з цим ганебним для

українців явищем, особливо за останні 2 роки боротьби нашого народу за вільну і незалежну державу. Проте, масштаби корупції в Україні залишаються, на нашу думку, незмінними і досить значними [1].

Метою цієї статті є визначення основних теоретичних засад поняття корупція, з'ясування рівня корупції в Україні і порівняння його із корупцією розвинених країн світу, а також виявлення шляхів подолання цього явища у нашій державі.

Як свідчать окремі енциклопедичні словники, слово «корупція» походить від латинського «corruptio», що означає «псування», «розбещення», тобто може розумітися як розбещення окремих посадових осіб, як соціальна корозія, що роз'їдає суспільство в цілому [2, с. 578].

Нормативно-правові акти України дають чіткіше визначення поняття корупції. Так, у Законі України «Про боротьбу з корупцією» наводиться таке формулювання: «під корупцією у цьому Законі розуміється діяльність осіб, уповноважених на виконання функцій держави, направлена на протиправне використання наданих їм повноважень для одержання матеріальних благ, послуг, пільг або інших переваг» [3].

Про широкомасштабність даної проблеми говорить той факт, що Україна посіла 130 місце за рівнем корупції зі 168-ми країн світу. Про це йдеться у звіті міжнародної правозахисної організації Transparency International за 2015 рік [4].

Transparency International — міжнародна громадська організація по боротьбі з корупцією та дослідженні питань корупції у світі, відома публікацією свого щорічного Індексу сприйняття корупції (ІСК) у країнах світу. На сьогодні має близько 100 національних осередків.

Трійкою лідерів у найвідомішому світовому антикорупційному рейтингу СРІ 2015 року є Данія, Фінляндія та Швеція із 91, 90 і 89 балами відповідно. Найкорупційнішими країнами світу є Північна Корея та Сомалі із 8 балами. На жаль, «колегами» України за ганебним антикорупційним індексом 27 балів є Іран, Камерун, Непал, Нікарагуа і Парагвай [4].

За 2015 рік Україні вдалося заробити лише один додатковий бал за результатами світового дослідження: на сьогоднішній день індекс сприяння корупції у нашій країні складає 27 балів зі 100 можливих, що лише на 1 бал більше, ніж минулого року. Якщо у цьому році Україна посідає 130 місце зі 168 позицій, то у минулому році це було 142-ге місце зі 175 позицій [5].

Здійснити невеличке зростання індексу України вдалося завдяки збільшенню суспільного осуду корупціонерів, створенню антикорупційних органів та появі руху викривачів корупції. Про це свідчать дані дослідження Bertelsmann Foundation Transformation Index, які враховуються при визначенні ІСК. І головною причиною цього, вважаємо, революційні події 2014–2015 років. А от зволікання із реальним покаранням хабарників, а також збільшення корупційної складової у стосунках бізнесу та влади не дають Україні зробити рішучий крок уперед за показниками. Питання невідворотності покарання корупціонерів залишає бажати кращого [6].

Отже, виходячи з рекомендацій Transparency International, для справжніх антикорупційних змін в Україні український уряд, парламент та президент повинні зробити п'ять головних кроків:

— невідкладно забезпечити роботу незалежних антикорупційних органів. Здійснити запуск Національного агентства з питань запобігання корупції та ініціювати роботу системи електронного декларування. Передбачити належне фінансування цього органу у бюджеті. Забезпечити прозоре функціонування Національного антикорупційного бюро, яке нещодавно почало діяти;

— імплементувати закон про прозоре фінансування політичних партій;

— здійснити реальну судову реформу. Довести до завершення розслідування злочинів режиму В. Януковича;

— забезпечити принцип невідворотнього покарання для посадовців, що вчинили корупційний злочин, у тому числі за подання неправдивої інформації в декларації;

— імплементувати закон про публічні закупівлі. Знизити корупційні ризики при закупівлях за державні кошти [4].

Список літератури

1. Жданов І. Корупція в Україні: спроба аналізу // Часопис "І". — Львів, 2002.

2. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. — К. : Ірпінь : ВТФ "Перун", 2005. — 1728 с.

3. Закон України «Про запобігання корупції» // Відомості Верховної Ради (ВВР). — 2014. — № 49. — Ст. 2056). [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>

4. Річні звіти Transparency International Індекс корупції CPI-2015. [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://ti-ukraine.org/%D0%A1PI-2015>

5. Річні звіти Transparency International [Електронний ресурс] // — Режим доступу : [http://ti-ukraine.org/ %D0 %A1PI-2015](http://ti-ukraine.org/%D0%A1PI-2015)

6. Аналіз динаміки рівня корупції України [Електронний ресурс] // — Режим доступу : <http://chp.com.ua/all-news/item/39585-lishe-na-odin-bal-pidnyalas-ukrayina-u-svitovomu-reytingu-spriynyattyakoruptsiyi>

Гірняк К.Г.
(ф-т маркетингу, 3 курс)

ЕМОЦІЙНИЙ БРЕНДИНГ ЯК СТРАТЕГІЯ УСПІШНОГО МАРКЕТИНГУ

Світ маркетингу стає все більш складнішим і вимогливішим і маркетологи в розвинених країнах приділяють більше уваги емоційному аспекту брендингу для позначення своїх товарів і послуг. Емоційний брендинг наразі виступає новою парадигмою, здатною вирішити одну з головних завдань маркетингу: об'єднати компанію і людей, встановити між ними міцний і в той же час досить результативний зв'язок. Маркетологи, займаючись вибудовуванням образу того чи того бренду, можуть користуватися найрізноманітнішими емоціями покупців — і передавати в їх контексті найрізноманітніші повідомлення, мета яких, як правило, одна: зацікавити потенційного покупця торговою маркою та проявити у нього інтерес. Люди керуються своїми емоціями і, як показали дослідження, тільки 30 % покупок вважаються раціональними, в той час як інші 70 % покупок — чисто емоційні. Цей факт, у кінцевому рахунку, показує, що кожен бізнес потребує стратегії, яка включає емоційне залучення їх аудиторії.

Наочною ілюстрацією слугує наступний експеримент. Групі людей були роздані пляшки з Пепсі і Кока-Колою. Випробовувані не знали, який напій знаходиться в пляшці. В результаті експерименту виявилось, що Пепсі в п'ять разів більше активізує відділ мозку, що відповідає за відчуття задоволення, ніж Кока-Кола. Коли ж випробовувані дізналися, що вони п'ють, підсумки виявилися протилежними. Тобто люди отримують більше задоволення від бренду, а не від смакових відчуттів.

Дослідження з впливу емоцій на поведінку людей виявили, що: завдяки позитивному стану прискорюється процес обробки інформації і скорочується час прийняття рішення; активізація настрою призводить до того, що людина згадує бренди, з якими у

нього пов'язані позитивні асоціації; емоції можуть активізувати стан спонукання.

Однак, негативні емоції також мають сильний вплив на споживачів, а саме: емоція страху сприяє запам'ятовуванню небезпечних або неприємних подій, що дозволяє в майбутньому уникати їх; емоція сорому мотивує споживачів, адже вказівка на відсутність яких-небудь навичок або фізичних недоліків вже є неприємним для особистості; емоція відрази викликає ефект зацікавленості, що викликає бажання уникнути пропонованої ситуації або навпаки призведе до проектування на себе проблеми, що призведе до запам'ятовування неприємного моменту.

Всі відомі бренди намагаються налагодити емоційний зв'язок зі своєю цільовою аудиторією на різних рівнях. Найкращим прикладом слугує компанія Coca-Cola. Вона рекламує свій продукт у всіх регіонах світу, але виходячи з того, яким чином її буде готовий прийняти споживач. У різних ситуаціях споживання і місцях продажу (ресторан, аеропорт) вона позиціонує свій продукт або як спосіб освіжитися, або як тип товару, що споживається з закускою (фастфуди), або як святковий напій (новорічні промокампанії) та ін. При цьому компанія не змінює свою упаковку і не видозмінює продукт. Компанія Coca-Cola встановлює емоційні взаємини зі споживачем на рівні комунікацій і ситуацій споживання.

Важливим є також факт, що торгова марка може мати стійку емоційну складову тільки якщо фізичні властивості продукту зможуть їй це дозволити. Тоді «спусковим гачком» для формування бренду з торгової марки можуть служити її фізичні властивості. Прикладом є McDonalds з незмінним смаком їжі та стандартами обслуговування у будь-якій країні.

Отже, любов до бренду викликається міцними аргументами: якістю продукту, історією компанії, особистостями засновників, цінностями бренду і тощо. Незважаючи на всі переваги використання емоційного брендингу існують серйозні сумніви, щодо можливості штучного створення бренду-ікони — дослідження показують, що один емоційний меседж ніяк не впливає на продажі. Завоювання довіри аудиторії — це раціональна робота.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. *Psychology [Текст] : увлекательное путешествие в мозг современного потребителя* : [пер. с англ.] / Мартин Линдстром. — М. : Эксмо, 2011. — 235 с.

2. Кудирко О. В. Особливості використання негативних емоцій у маркетинговій діяльності / О. В. Кудирко // Економічний простір. — 2014. — № 91. — С. 160–170. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/espros_2014_91_17.

3. Райс Эл, Траут Джек. 22 непреложных закона маркетинга / Э. Райс, Дж. Траут — Переводчик А. Исаева. — М., 2007. — 160 с.

4. Мазур О.Є. Дослідження структури емоційних цінностей товару (бренду) для цілей маркетингу / О.Є. Мазур // Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління: наук. праці; Т. 1. — 2014. — Вип. 2/2. — С. 76–82 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/5919/1/76-82.pdf>

5. Акулич М. Эмоционирование брендов [Электронный ресурс]. — 2011. — Режим доступа: <http://marketing.spb.ru>

Гнєд М.В.

(факультет економіки АПК, II курс)

ЕФЕКТИВНІ ДЕРЖЗАКУПІВЛІ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО РОЗВИТКУ

Україна, курсуючи до Європейського союзу, зіткнулася з рядом проблем економічного і політичного характеру. Для того, щоб виконати умови приєднання, країна має подолати корупційну складову, яка досягла свого апогею саме у процесі держзакупівель. Тому реформування цієї системи є нагальним питанням і викликом української економіки.

Система державних закупівель в Україні характеризується нестабільністю законодавства, відсутністю належних засобів моніторингу, що майже унеможливує проведення оцінки результативності й ефективності даного процесу.

Корупційні чинники, невміння ефективно, з погляду суспільних інтересів, взаємодіяти з постачальниками стали негативним явищем у діяльності розпорядників державних коштів [1, с. 68].

З моменту проголошення незалежності Україна процес держзакупівлі був організований неефективно, тому цей дієвий і прозорий механізм конкуренції перетворився на полігон для зловживань і корупційних проявів [2, с. 46]. На противагу застарілому формату у вигляді тендерів, коли майже ніколи не було проінформовано правила, а переможці були визначені заздалегідь, при чому представлялися одними й тими ж «обличчями», нарешті створено нову онлайн систему держзакупівель.

Так, у 2016 році відбувся тендер Міністерства оборони України на реформування системи харчування. Стартова ціна лоту становила 3,24 млн грн, у ході торгів його вартість зменшилась на третину до 2,15 млн грн. Таким чином економія державних коштів на закупівлі становила 34 %.

Такі цілком позитивні зрушення стали можливими завдяки впровадженню інноваційного шляху держзакупівель, яка представлена онлайн системою «ProZorro», назва якої виступає символом принципу, на якому і має ґрунтуватися процедура держзакупівель. З 1 квітня 2016 року проведення держзакупівель онлайн стало обов'язковим для центральних органів виконавчої влади. Переваги включають: оголошення про проведення процедури закупівлі — не пізніш як за 20 робочих днів до дня розкриття пропозицій конкурсних торгів; нижчі ціни закупівель; економія часу; ширший загал постачальників; автоматизація процесу.

Станом на початок квітня кількість тендерів проведених за допомогою «ProZorro» сягнула 84 тис., а цифра замовників — 4,4 тис. Онлайн процедура зекономила державних коштів на 1,2 млрд грн. 2,9 пропозиції на торги сприяють відносно високому рівню конкуренції та можливість замовника зупинитися на кращій пропозиції [3]. Такі показники дійсно доводять, що все таки існує можливість зменшити планову собівартість товарів, робіт і послуг та зекономити державні кошти, раціонально спрямовуючи гроші на становлення економіки держави або, наприклад, на започаткування професійної освіти у сфері держзакупівель.

Проте існують такі особливості системи, які ставлять під сумнів прозорість держзакупівель. Наприклад, Закон України «Про здійснення державних закупівель» наголошує, що «Замовник не встановлює кваліфікаційні критерії та не визначає перелік документів, що підтверджують подану учасниками інформацію про відповідність їх таким критеріям, у разі закупівлі нафти, електричної енергії, телекомунікаційних послуг, послуг з централізованого водопостачання та водовідведення. В Україні представниками даних сфер бізнесу здебільшого є виробники — монополісти, які за даної ринкової ситуації диктують умови реалізації власної продукції. У цьому випадку держава не має можливості отримати привілеї з конкуруючої системи і відповідно ціна ніяк не регулюються іншими учасниками тендеру.

Ще один яскравий приклад дискусійного елементу системи виступає у ролі переговорної процедури закупівлі. За зазначеним Законом така процедура може використовуватися за умови «нагальної потреби у здійсненні закупівлі у зв'язку з виникненням

особливих економічних чи соціальних обставин, якщо замовником виступає Міністерство оборони України та його розвідувальний орган, Міністерство внутрішніх справ України, Служба безпеки України тощо. На жаль, чинне законодавство не роз'яснює і не наводить приклади таких особливих економічних чи соціальних обставин. Тому, як видно, з формулювання цього положення найбільші за часткою замовники можуть цілком легально здійснювати держзакупівлі, не використовуючи тендерної основи, і підписувати договір з потрібним учасником, не завжди економічно і соціально вигідним країні.

За словами заміністра економіки Максима Нефедова, є ще одна хитрість, яку використовують несумлінні замовники в системі — вказують назву товарів, які планують придбати, з граматичними помилками і розміщують свою заявку в неправильних розділах. Таким чином, потенційний постачальник не може знайти оголошення про тендер і запропонувати свою заявку [4].

Висновки. Держзакупівлі мають виконувати ряд першочергових функцій, таких як підтримка національних виробників для стимулювання росту сукупного попиту, створення конкурентного середовища для активної діяльності ринкових суб'єктів. Оскільки економіка України сьогодні пронизана корупційними схемами та бюрократією, актуальним постає вирішення питання прозорості держзакупівель як важливого інструментарію розвитку країни. Система «ProZorro» може стати тим варіантом, який приведе процес держзакупівель на відносно прозорий рівень. Абсолютної чесності досягти не вдасться, принаймні в перші роки застосування через суперечливе трактування законів щодо регулювання даної процедури. Проте точно можна сказати, що система онлайн закупівель є кращою порівняно з до того існуючою. На даний момент контроль з боку громадськості та виробників як потенційних учасників тендерів збільшує ефективність даної системи та економію державних коштів і перенаправлення вивільнених грошей до потребуючих галузей.

Список використаної літератури

1. *Заєць Н. М.* Неконкурентна процедура закупівлі: відсутність альтернативи чи збитки в результаті порушення принципу економії державних коштів? / Н. М. Заєць. // Незалежний аудитор. — 2014. — № 8. — С. 66–71.

2. *Узунов Ф.В.* Державні закупівлі як форма партнерських відносин бізнесу і влади./ Ф.В. Узунов // Інвестиції: практика та досвід. — 2013. — № 24 — С. 145–147.

3. Відкритий моніторинг державних витрат [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://prozorro.gov.ua/>

4. *Литвин О.* ProZorro: українці можуть заощадити 50 млрд на припиненні корупції в держзакупівлях [Електронний ресурс] / Газета «Сьогодні». — Режим доступу: <http://ukr.segodnya.ua/economics/enews/prozorro-kak-ukraincy-mogut-sekonomit-na-korruptcii-50-mlrd-grn--693183.html>

Голубнюк А.О., Голубнюк М.О.
фінансово-економічний факультет, III курс

ТЕНДЕНЦІЇ У ЗДІЙСНЕННІ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНУ

В реаліях сьогодення Україна не спроможна забезпечити соціально-економічний розвиток за рахунок власних фінансових ресурсів і потребує притоку іноземного капіталу. Події останніх років суттєво дестабілізували ситуацію в Україні, призвели до серйозних структурних деформацій економічної системи і, як результат, політична й економічна нестабільність викликали вплив прямих іноземних інвестицій через відсутність гарантій безпеки для інвестора та високий ступінь ризику. Це обумовлює актуальність дослідження сучасних тенденцій і закономірностей руху іноземного капіталу в Україну, визначення стримуючих чинників та перспектив його активізації.

У ході дослідження виявлено основні тенденції, притаманні розвитку іноземного інвестування в Україні, а саме:

- обережність більшості фірм у здійсненні прямих інвестицій;
- спрямування іноземних інвестицій у вже розвинені сфери економіки;
- значна частка рухомого і нерухомого майна в загальному обсязі інвестицій;
- слабке використання механізмів ринку для здійснення інвестицій;
- поступове збільшення частки інвестицій з країн ближнього зарубіжжя;
- нерівномірність розподілу інвестицій між галузями і регіонами України;
- висока частка офшорних країн-інвесторів.

Аналіз тенденцій надходження іноземних інвестицій в Україну свідчить, що наша молода незалежна держава на сьогодні ще не створила належних умов для залучення капіталів із-за кордону, але в роки відносної стабільності в нашу державу спрямовувалися значні обсяги іноземних інвестицій. Слід зазначити, що серед галузей національної економіки найбільшою популярністю у іноземних інвесторів користуються будівництво, харчова промисловість, внутрішня торгівля, машинобудування та металообробка, фінанси, кредити та страхування [1]. Майже всі залучені інвестиції спрямовуються у вже розвинені сфери економічної діяльності. Неоднорідною є й інвестиційна привабливість регіонів України. Лідерами з залучення інвестицій багато років поспіль є місто Київ, Дніпропетровська, Донецька і Харківська області. Таке спрямування прямих іноземних інвестицій у регіональному розрізі не сприяє рівномірному соціально-економічному розвитку регіонів та посилює подальше збільшення розриву в їх розвитку.

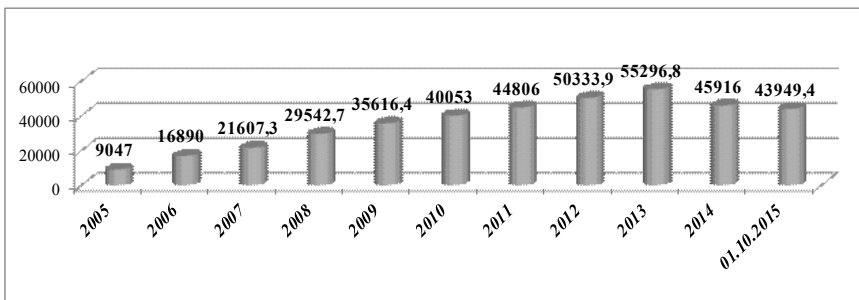

Рис. 1. Обсяг залучених прямих іноземних інвестицій в українську економіку, млн дол.

Джерело: розроблено за даними Державної служби статистики України.

Аналіз обсягу прямих іноземних інвестицій в Україну за період 2005–2015 рр., показав, що з 2005 по 2013 рр. спостерігалася тенденція до зростання обсягу залучених інвестицій, який збільшився з 9047,0 млн дол. до 55,3 млрд дол. або на 83,6 %; враховуючи складне політико-економічне становище в Україні з 2014 по 2015 рр. обсяг залучених інвестицій зменшився з 55,3 млрд дол. до 43,9 млрд. грн. або на 20,5 %.

Проаналізувавши статистичні дані щодо обсягів прямих іноземних інвестицій з країн світу в економіці України за 2015 рік (рис. 2) можна зробити висновок, що до основних країн-інвесторів

входять: Кіпр, Нідерланди, Німеччина, Російська Федерація, Австрія, Велика Британія, Віргінські Острови (Брит.). Слід також зазначити, що на 31.12.2015 р. обсяги прямих іноземних інвестицій з переважної частини країн мали тенденцію до зменшення, і лише з Нідерландів і Російської Федерації — до збільшення.

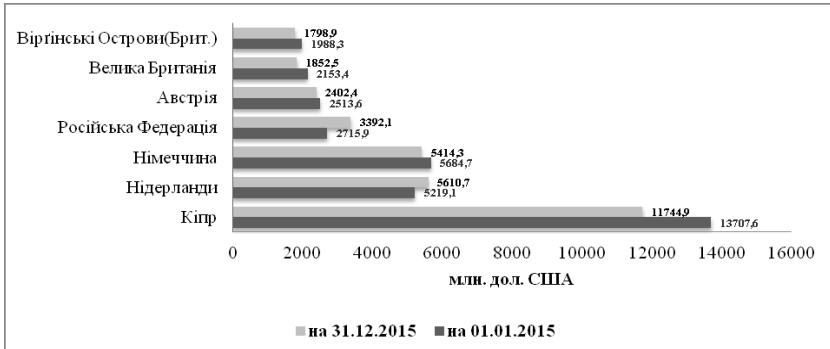

Рис. 2. Обсяг прямих іноземних інвестицій із країн світу в економіці України в 2015 р.

Джерело: розроблено за даними Державної служби статистики України.

Малий обсяг іноземних інвестицій в Україну свідчить про несприятливий інвестиційний клімат. Основними напрямками вирішення проблем іноземного інвестування в Україні є:

- подолання тенденцій криміналізації суспільства;
- підвищення стабільності та прозорості політичної системи України, зменшення рівня її корумпованості;
- створення стабільної та ефективної податкової системи;
- розвиток фондового ринку;
- забезпечення стабільності законодавства у сфері інвестування та оподаткування;
- розвиток інфраструктури, яка могла б забезпечити швидкий та оперативний зв'язок України з іншими країнами;
- боротьба з інфляцією (зниження її до нормативного значення та підтримка на стабільному рівні);
- спрощення реєстраційних, ліцензійних, сертифікаційних і митних процедур.

Отже, питання залучення іноземних інвестицій в економіку України стоїть дуже гостро, адже в сучасних умовах іноземні інвестиції виступають важливим засобом забезпечення умов виходу з економічної кризи, структурних зрушень у народному гос-

подарстві, зростання технічного прогресу. Україна зацікавлена у залученні та оптимальному використанні іноземних інвестицій, однак для цього необхідно створити ефективну систему державного регулювання та підтримки інвестиційної діяльності. Вирішення даного питання повинно стати пріоритетним, оскільки інвестиції — це основа для розвитку економіки.

Список літератури

1. *Красножон С.В.* Тенденції іноземного інвестування в Україну. — 2015. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.sworld.com.ua/konfer38/78.pdf>

Гордейчук Т.О.
(*ф-т фінансово-економічний, II курс*)

ПРОБЛЕМИ РЕЙДЕРСТВА В УКРАЇНІ

Поняття «рейдерство» роз'яснюється як фактор недосконалості політичних, правових структур влади в державі, її чинного законодавства, відсутності належних умов для захисту бізнесу, прав власників і рівноправної конкуренції. І те, що в Україні існує явище рейдерства, неодноразово підкреслює масштабність і глибину проблем нашої держави та нерозвиненість суспільних інститутів у цілому [2].

Яскравими прикладами рейдерських атак були такі резонансні справи, як захоплення фабрики солодошів «Житомирські ласощі» та магазинів торговельної мережі "Амстор", напад на власність міжнародної групи компаній "Bunge" та ін. Не менш публічною є ситуація навколо ТОВ "Годинниковий салон "Кристал", який був пограбований працівниками прокуратури Печерського району та РВ УМВС у Печерському районі м. Києва на загальну суму близько 30 млн грн. Ще одним яскравим прикладом "зухвалості рейдерських атак" є ситуація навколо ТОВ "Агрейн менеджмент", коли відразу на 20 підприємств ГПУ відкриває кримінальне провадження, одночасно постановами різних судів накладається арешт на майно [4].

На даному етапі розвитку проблема рейдерства набуває в Україні загальнонаціонального масштабу. На думку членів Антирейдерського союзу підприємців України, саме ця ситуація скла-

лась через бездіяльність законодавчої, виконавчої та судової гілок влади щодо усунення рейдерської загрози та відсутність рішучих дій із захисту прав власників. Сьогодні спостерігається така тенденція, що рейдерство залишається безкарним з боку держави. Саме цей негативний елемент спричиняє зростання обсягів виробництва тіншового сектору економіки, перехід до нього деякої кількості підприємств відбувається, зокрема, внаслідок рейдерських операцій [1].

Однією з найвагоміших причин попиту на рейдерські послуги вважається не що інше, як початок переходу України до ринкових відносин та активне здійснення всеохоплюючого перерозподілу власності. За останні роки цей попит стає свідомим, організованим і масовим, на що вплинули такі фактори: недосконалістю чинного законодавства, корумпованістю виконавчої та судової влади; нестабільністю політичної ситуації та перерозподілом власності між фінансово-промисловими групами; імпортом рейдерських технологій, команд і капіталів, зокрема з Російської Федерації, які вже не можуть знайти там свого призначення у зв'язку з удосконаленням чинного законодавства [3].

Спираючись на погляди та оцінки експертів можна відмітити те, що в Україні діє від 35 до 50 професійних рейдерських груп. Базуючись на масовий комплекс засобів — психологічний натиск, шантаж, підробка документів, підкуп силових структур, — вони створюють умови для рейдерських атак, захоплення і перерозподілу власності за рамками закону. Від рейдерських атак у цілому в Україні вже постраждали 3,7 тисячі суб'єктів господарювання. Річний обсяг рейдерського перерозподілу власності сягає в середньому від 2 до 3 млрд дол. США [1].

Приватизація деяких підприємств в Україні проводилася за стандартними рейдерськими схемами. Податкова адміністрація кожного разу висвітлює дані про створені схеми ухилення від податків, що також тягне за собою несплату дивідендів, приховання прибутків, заниження зарплати і та іншого, що в свою чергу призводить до незадоволення окремих акціонерів господарюючих суб'єктів і розширенню кордонів для діяльності рейдерів [2].

Для вирішення даного проблемного питання Україні необхідно застосовувати ряд методів:

— концентрація акціонерного капіталу або викуп частки в учасників, які не беруть участі в діяльності підприємства; регулярний моніторинг змін у структурі акціонерів; реструктуризація підрозділів зі зміною їх організаційно-правового статусу; контрольне скуповування акцій і додаткова емісія;

— визначення правового статусу власності, здійснення переоцінки майна. В умовах значного ризику буде корисною структуризація власності з використання дочірніх структур, створення штучної заборгованості підприємства і передача нерухомості та інших активів у позичку під кредитування;

— протидія виникненню та простроченню кредиторської заборгованості;

— удосконалення роботи менеджменту та персоналу (виключення конфліктних ситуацій, протиправного звільнення працівників та ін.);

— підвищення культури суб'єктів господарювання (прозорі конкурентні відносини, підтримання ділової репутації тощо);

— використання в службі економічної безпеки способів і методів конкурентної розвідки;

— залучення громадськості й засобів масової інформації до активної протидії рейдерству [4].

Список літератури

1. Національний антикорупційний портал [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://antikor.com.ua/articles/news/reidar>

2. Журнал Верховної Ради України «Віче» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.viche.info/journal/2105/>

3. Наукове видання «Правовий тиждень» [Електронний ресурс] — Режим доступу: legalweekly.com.ua

4. *Габор Зіммерер*. «Рейдерство в Україні» [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://ti-ukraine.org/system/files/research/raider/-attacks/ti/ukraine/ukr/pdf>

Грибанова В.В.

(фінансово-економічний ф-т, IV курс)

ПОТЕНЦІАЛ І ТЕНДЕНЦІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ВИСОКОТЕХНОЛОГІЧНИХ І ТРАДИЦІЙНИХ СЕКТОРІВ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Забезпечення інноваційного шляху розвитку України багато в чому визначається наявністю ефективно функціонуючих інноваційних систем, які забезпечують оптимальні умови для розгортання інноваційних процесів у регіонах. У сучасному світі інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) формують новий

технологічний базис суспільства. Тому економічне зростання, покращення конкурентоспроможності національної економіки, якості життя громадян в Україні неможливе без ширшого використання ІКТ у суспільному виробництві, життєдіяльності населення, оскільки їх позитивні зовнішні ефекти кумулятивно впливають на соціальний, економічний, технологічний, інтелектуальний, інфраструктурний потенціал за рахунок самопідтримуючого синергетичного ефекту.

Сектор ІКТ в Україні є потужною галуззю національної економіки, що динамічно розвивається. За даними Державної служби статистики України, в 2014 році частка сфери ІКТ у ВВП становила 1,54 %, а в 2015 році частка сфери ІКТ у ВВП становила вже 1,61 %. Основні показники розвитку свідчать про позитивну динаміку за кількістю підприємств, кількістю зайнятих, за обсягом реалізованої продукції підгалузей ІКТ. Водночас динаміка показників підгалузей ІКТ у складі "Промислове виробництво комп'ютерів, електронної, оптичної продукції" переважно негативна. При цьому телекомунікаційні підгалузі ІКТ мають високі фінансові показники (чистий прибуток, рентабельність операційної та усїєї діяльності), що формує їх привабливі інвестиційні перспективи для залучення внутрішніх і зовнішніх інвестицій [1].

Сектор ІКТ України має значний кадровий потенціал. Україна займає четверте місце у світі за кількістю сертифікованих ІТ-спеціалістів (після США, Індії, Росії), входить до ТОП-30 локацій замовлень на розробку програмного забезпечення (ПЗ).

За даними Державної служби статистики України загальний обсяг українського експорту послуг у сфері телекомунікації, комп'ютерних та інформаційних технологій за 2015 рік склали 15,9 % (1516,2 млн дол. США), а зазначені послуги імпорту — 10,4 % (537,0 млн дол. США). За 2015 рік використано капітальних інвестицій у програмне забезпечення та бази даних на суму 4,25 млрд грн, що склало 24,2 % від інвестицій у нематеріальні активи та 1,7 % від загального обсягу освоєних капітальних інвестицій за видами активів.

В Україні значною мірою сформовані передумови самопідтримуючого розвитку потенціалу сектора ІКТ, що формують принципово нові технологічні платформи. Вітчизняний ринок ІКТ має стати фундаментом розвитку інформаційного суспільства в Україні. Стратегічною метою його розвитку в Україні є прискорення розробки та впровадження новітніх конкурентоспроможних ІКТ в усі сфери суспільного життя, зокрема в економіку, що дозволить підвищити її конкурентоспроможність, ефектив-

ність державного управління, продуктивність праці в усіх сферах економіки, рівень інформаційної безпеки; забезпечити перехід економіки до моделі науково-технічного та інноваційного розвитку, збільшити частку наукомісткої продукції, сприяти якості та доступності послуг освіти, науки, культури, охорони здоров'я за рахунок впровадження ІКТ; розширити можливості людини отримувати доступ до національних і світових інформаційних електронних е-ресурсів; створити нові робочі місця, поліпшити умови роботи і життя; прискорити запровадження нормативно-правових засад інформаційного суспільства [2].

Для економіки України необхідні високоефективні каталізатори економічного зростання, якими є впровадження ІКТ у всі сектори національної економіки. Поки в Україні ці процеси успішно розвиваються у напрямках електронного е-бізнесу, е-комерції, ІТ (інформаційних технологій), дещо відстають у ТКП (телекомунікаційні послуги) та е-урядування (у безготівкових розрахунках, наданні публічних (комунальних) послуг) [3].

В Україні реалізується Концепція інформатизації охорони здоров'я на 2014–2018 рр. Широкі перспективи відкриває застосування ІКТ у системі охорони здоров'я — один з найперспективніших ринків. Зокрема, використання е-медкарток (EHR) поліпшує оцінку, якість догляду, доступ і передачу медичної інформації, планування громадської охорони здоров'я; телемедицина — важливий інструмент оптимізації і поліпшення доступу до охорони здоров'я, особливо в сільських і віддалених місцевостях.

Отже, забезпечення інноваційного шляху розвитку України багато в чому визначається наявністю ефективно функціонуючих інноваційних систем, які забезпечують оптимальні умови для розгортання інноваційних процесів у регіонах. Однак практичні дії регіональних органів влади в сфері інноваційного розвитку не завжди спираються на міцний науковий фундамент, нерідко мають безсистемний характер і, як наслідок, не дають очікуваних результатів. Ускладнює ситуацію той факт, що в більшості регіонів зменшення кількості промислових підприємств, які впроваджували інновації, та обсяг впровадження нових прогресивних технологічних процесів відбувалися на тлі збільшення загального обсягу інноваційних витрат. Проте, слід відмітити, є певні досягнення окремих підприємств, які мають провідні технології виробництва. Так, Україна належить до восьми країн світу, які мають необхідний науково-технічний потенціал для створення та виробництва найсучасніших моделей авіаційної техніки, входить до десятки найбільших суднобудівних держав світу. Вітчизняна

продукція енергетичного машинобудування займає одне з провідних місць у світі.

Список використаних джерел

1. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://apitu.wordpress.com/2016/02/17/stat/>
3. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://nkrzi.gov.ua/index.php?r=site/index&pg=151>

Грищенко Т.В.

(обліково-економічний ф-т. IV курс)

НЕЙРОМЕРЕЖЕВІ ТЕХНОЛОГІЇ: СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Перехід до ринкових відносин в економіці і науково-технічний прогрес надзвичайно прискорили темпи впровадження в життя суспільства останніх наукових розробок у галузі інформаційних технологій. Створення комплексних систем безпеки, діагностики та контролю з використанням нейронних мереж дозволили вирішити ряд проблем автоматизації та підвищити ефективність підприємств.

Розробки в галузі штучного інтелекту розпочались з ідеї побудови системи, подібної до нервових клітин людини, що була запропонована Дж. Маккалоком та У. Піттом у 1943 р. і втілена у моделі штучного нейрона і принципах побудови штучних нейронних мереж, що здатні до навчання. Практичне втілення розробленої методики відбулося через 20 років американським нейрофізіологом Ф. Розенблаттом у роботі 1962 р. «Принципи нейродинаміки», де була запропонована модель перцептрона.

Технології штучних нейронних мереж добре зарекомендували себе в якості інструментарію для економіко-математичного моделювання різноманітних задач в економіці та фінансах. Штучні нейронні мережі, основані на принципах функціонування їх біологічних аналогів, спроможні розв'язувати значне коло задач ідентифікації, кластеризації, прогнозування, оптимізації та управління складними об'єктами [1]. Особливо ефективним є використання нейронних мереж тоді, коли «правильне рішення» залежить від великої кількості факторів — для нейронних мереж не

існує проблеми «прокляття розмірності», яка не дозволяє ефективно моделювати лінійні залежності від значного масиву даних.

Однією із сфер, де виникають задачі класифікації на основі великої кількості факторів, є кредитна діяльність, де ключовим аспектом виступає задача розпізнавання позичальників типу «Good», які повертатимуть кредити повністю та у встановлені терміни, та позичальників типу «Bad», які не здійснюватимуть цього.

Широко розповсюдженим підходом до розпізнавання/ класифікації позичальників у сегменті кредитування фізичних осіб виступає технологія кредитного скорингу. За своєю сутністю скоринг являє собою автоматизовану систему кількісної оцінки кредитного ризику, яка на основі використання різноманітної інформації про позичальника дозволяє класифікувати їх за типами «Good» і «Bad». Банки та кредитні установи у країнах із розвиненими ринками фінансових послуг застосовують скоринг починаючи із 1950-х років [2]. При цьому вони використовують весь доступний математичний інструментарій для побудови скорингів та оцінки кредитних ризиків на їх основі. Обумовлюється це тим, що покращення точності прогнозу (класифікації) навіть на долю відсотка може привести до значної економії [3].

Іншими важливими сферами застосування нейронних обчислень у галузі економіки є прогноз ситуації на фондовому ринку, оцінка вартості нерухомості, прогнозування динаміки біржових курсів, оптимізація товарних і грошових потоків, автоматичне зчитування чеків і форм тощо.

У галузі медицини нейронні мережі використовуються переважно в діагностиці захворювань. Зокрема, прикладом систем діагностики є програмний пакет для кардіодіагностики, розроблений R Informati, та пакет діагностики раку молочної залози. Подібні системи успішно використовуються у деяких госпіталах Англії для попередження інфаркту міокарда та інших серцево-судинних захворювань.

У галузі безпеки і охоронних системах нейронні мережі необхідні для ідентифікації особи, розпізнавання голосу, осіб у натовпі, розпізнавання автомобільних номерів, аналіз аерокосмічних знімків, моніторингу інформаційних потоків, виявлення підробок.

У галузі обробки інформації нейронні мережі можуть застосовуватися для обробки чеків, розпізнавання підписів, відбитків пальців і голосу. Нейромережеві пакети серії FlexRd, використовуються для розпізнавання і автоматичного введення рукописних платіжних документів і податкових декларацій. У разі податкових декларацій розпізнаються фіскальні коди і суми податків.

Отже, гнучкість і потужність нейронних мереж відкриває перед ними практично необмежені можливості застосування як аналітичних інструментів управління в таких погано формалізованих і багатокритеріальних областях як аналіз операційної, фінансової, інвестиційної, маркетингової діяльності для прийняття виробничих, фінансових, інвестиційних, стратегічних рішень. Сьогодні на світовому ринку аналітичного програмного забезпечення представлено широкий спектр нейромережових технологій, починаючи від систем, орієнтованих на суперкомп'ютери, до нейропакетів, що працюють на платформі персональних комп'ютерів і робочих станцій. Це робить доступною технологію нейронних мереж для практично будь-якого рівня. Їх масове застосування — питання найближчого майбутнього.

Список літератури:

1. Камінський А.Б., Сікач В. “Нейромережіві технології в управлінні портфелем простроченої заборгованості”, 2011. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://goo.gl/6X48eB>
2. Anderson R. The Credit Scoring Toolkit. — Oxford University Press Inc., New York, 2007. — 731 p.
3. West D., Dellana S., Qian J. Neural Network Ensemble Strategies for Financial Decision Applications // Computer Journal of Operations Research. — 2005. — Vol. 32. — №. 2.

Грінченко Я.О., Ласюченко Я.В.
(ФЕФ, IV курс)

АНТИОФШОРНЕ ПОДАТКОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ

Останнім часом крупні бізнесмени часто кажуть, що використовують офшори для заключення договорів, тому що не вірять в українську судову систему, крім того вони виправдовують діяльність через офшори невпевненістю в тому, що податки йдуть на потреби громадян. Саме з цим пов'язане і використання бізнесменами офшорних центрів. Багато юристів вважає, що будь-які операції, проведені через офшорні центри, є незаконними. Їхні опоненти дотримуються протилежної точки зору. Вони стверджують, що цілком доречно використовувати податкове законодавство для зниження податкового тягаря, звертаючись до послуг офшорних центрів, але тільки не піддаючи себе ризику адмініст-

ративної чи судової відповідальності за можливі порушення закону. Такі правознавці не бачать нічого поганого у використанні офшорних центрів з метою несплати чи мінімізації податків. Для платника податків важливо знати, чи законна проведена ним операція, чи ні [2, с. 52].

Україна ще не визначилась щодо юридичного оформлення офшорних зон, умов і доцільності їх застосування. Чинне українське законодавство з урегулювання взаємовідносин офшорної діяльності умовно можна поділити на три групи: 1) базове офшорне законодавство; 2) антиофшорне законодавство; 3) законодавство, що регулює заходи, спрямовані на збирання та аналіз інформації, яка стосується взаємовідносин «резидент України — офшорна компанія».

Нині в Україні діє базовий у цій сфері Закон України «Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон» від 13 жовтня 1992 року, який визначає державну стратегію і тактику в галузі розбудови спеціальних зон і територій пріоритетного розвитку. Законодавством передбачається запровадження на території спеціальної (вільної) економічної зони пільгових, митних, валютно-фінансових, податкових та інші умов економічної діяльності національних та іноземних юридичних і фізичних осіб [4].

Офшорні компанії на даному етапі можуть доволі суттєво вплинути на розвиток економіки, адже їх закріплення в українському законодавстві дасть змогу інвесторам залучати інвестиції в Україну в більших розмірах. Нині склалася цікава ситуація: 50 % інвестицій, що спрямовано у нашу країну, є власне українськими коштами, реінвестованими з офшорів [3].

Застосування офшорних зон в Україні є пріоритетним не тільки для залучення іноземних інвестицій, але й для створення нових підприємств та організацій, адже нині дуже багато новостворених фірм не витримують конкуренції вже на початковому етапі й закриваються, а переваги офшорних зон надали би можливості таким фірмам розвинути для нормального існування на ринковому просторі.

До уживаних механізмів мінімізації впливу офшорів на вітчизняну систему оподаткування класично відносять валютне регулювання, контроль і регулювання банківських операцій, трансфертне ціноутворення, прямий контроль НБУ за фінансовими операціями, контрольно-ревізійні перевірки тощо.

Проте, хотілося б виділити альтернативний варіант для підприємств, що матиме позитивний вплив, а саме законодавче за-

кріплення дозволу компаніям використовувати недоліки українського податкового законодавства як це було зроблено у США. Тобто, платник податків, розробивши схему мінімізації податкових платежів на 5 % і більше на основі недоліків українського законодавства без використання офшорів чи трансфертного ціноутворення, реєструє дану схему в Державній фіскальній службі України та отримує виключне право на її використання протягом певного періоду (наприклад наступного за даним податкового року), за який готуються зміни до податкового законодавства для закриття знайдених «дірок». Подібна практика дозволить переорієнтувати частину користувачів офшорних схем на використання недоліків української податкової системи, оскільки легальне зниження податків на 5 % і більше дозволить отримати значні прибутки цілком легально без необхідності постійного вдосконалення сірих схем виведення коштів до офшорів у відповідь на якісне та кількісне вдосконалення українського антиофшорного законодавства [1, с. 52–53].

Економічний ефект від такого механізму на сьогодні прорахувати неможливо через відсутність відповідних статичних показників, однак досвід США показує, що із удосконаленням національного законодавства в рамках наведеного механізму, відбувається скорочення виведення коштів до офшорів у середньому на 1 % щороку, що в умовах України становить 140–160 млн дол. США, які будуть додатково отримані бюджетом України, тоді як адміністрування такого механізму потребує мінімальних людських та технічних ресурсів.

Останнім часом міжнародні бізнес-групи поширили практику активного та інколи агресивного використання неузгодженості податкових систем окремих юрисдикцій та преференційних положень податкових конвенцій, з метою максимального зниження податкового навантаження на свою діяльність, тому боротьба з агресивним податковим плануванням не під силу окремо взятій державі [1, с. 54].

Підсумовуючи все сказане, ми пропонуємо законодавчо закріпити дозвіл компаніям використовувати розроблені ними схеми мінімізації податкових платежів на основі недоліків українського законодавства. Крім того, вже будучи учасником Глобального форуму з прозорості та обміну інформацією для податкових цілей, вважаємо доцільним підписати міжнародну міжвідомчу конвенцію про автоматичний обмін інформацією щодо рахунків нерезидентів, що сприятиме боротьбі з агресивним податковим плануванням.

Список літератури:

1. *Моисеев В.* Офшорная экономика / В. Моисеев, Е. Шуртухина // Человек и труд. — 2015. — №8. — С. 52–54.
2. *Новицький В. А.* Досвід Великобританії у сфері оподаткування операцій із офшорними центрами / В. А. Новицький // Малий та середній бізнес (право, держава, економіка). — 2014. — №1–2. — С. 52–53.
3. Про перелік офшорних зон: Розпорядження Кабінету Міністрів України: від 23 лютого 2011 р. №143-р із змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. — Режим доступу: [http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/143-2011- %D1 %80](http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/143-2011-%D1%80).
4. Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон: Верховна Рада України від 13.10.1992 № 2673 — XII. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2673-12>.

Гросіцька І.В.

(ф-т фінансово-економічний, магістрант)

НЕДОВІРА ДО БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ

Внаслідок останніх подій, що відбувались у світі та безпосередньо в Україні цілком актуальною проблемою сьогодення є недовіра населення до банківської системи України. Клієнти є визначальними для банківських установ, тож повернення довіри населення до банків є неабияким важливим фактором.

Розглядаючи дане питання, необхідно враховувати дослідження провідних науковців (табл. 1), які сходяться на такому:

— довіра є основною передумовою будь-якої фінансової операції, а отже, банківська система базується на довірі;

— панічні настрої учасників фінансового ринку є однією з основних причин непередбаченої втрати довіри до банківської системи.

Отже, на наш погляд недовіра — це взаємовідносини, що базуються на підвищеній ненадійності та ризику, не вигідності економічних результатів взаємодії та невпевненості в добросовісності.

За дослідженнями науковців, 67 % населення України висловлює недовіру до банків (30,3 % переважно не довіряють, 37 % повністю не довіряють) [4].

ПОГЛЯДИ НА ТРАКТУВАННЯ ДЕФІНІЦІЇ «ДОВІРА»

Автор	Визначення
Хілько А.А. [1]	Довіра — це основа капіталу, насамперед банківського, це результат щоденної кропіткої праці, результат, який напрацьовується роками
Коваленко М.О. [2]	Довіра до банків — це ключова передумова ефективного формування банківських заощаджень
Хосмер Л. [3]	Довіра — це оптимістичне очікування людини, групи або фірми в умовах вразливості і залежності від іншої людини, групи або фірми в ситуації спільної діяльності або обміну з метою полегшення взаємодії, що призводить до взаємовигідних результатів
Фукуяма Ф. [3]	Довіра — це очікування, яке виникає у суспільстві на рахунок того, що інші його члени будуть поводитись передбачувано, чесно і з розумінням потреб оточуючих, тобто відповідно до деяких спільних норм

На довіру до банківської системи впливають: дотримання банками обов'язкових економічних нормативів, відношення грошової маси до ВВП, обсяги і динаміка отриманого банками прибутку, стан сектору банківських депозитів, низький рівень інфляції, своєчасне відшкодування вкладів.

Перш за все варто зазначити, що банківська система України не вкладається в усі нормативні показники, особливо щодо адекватності регулятивного капіталу та нормативу максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами, так починаючи з вересня 2015 року, банки не дотримуються даних нормативів.

Вагомим показником визначення рівня довіри населення до банківської системи є стан і динаміка депозитів. За перші 10 місяців 2015 року банківська система втратила 21 млрд грн (-11 %) і 4,3 млрд дол. США (-32 %) вкладів фізичних осіб. Таким чином, скорочення коштів фізичних осіб у 2015 р. порівняно з минулим роком дещо уповільнилось, проте його швидкість залишається загрозливою. За даними НБУ, загальний обсяг депозитів в Україні на 1.02.2016 р. становив 718,0 млрд грн, з них: депозити фізичних осіб: 392,0 млрд грн (54,6 %); депозити юридичних осіб: 325,9 млрд грн (45,4 %).

Згідно даних опитування, проведеного українською компанією «Inmild», лише 11 % респондентів зберігає у банках більшу

частку власних заощаджень, 7 % — половину заощаджень, 49 % — лише незначну частку [5].

Як зазначають науковці [4;5], основними напрямками підвищення довіри є:

— створення умов для курсової стабілізації національної грошової одиниці;

— зниження рівня інфляції шляхом обмеження емісії;

— безумовне та своєчасне відшкодування вкладів у проблемних банках за рахунок Фонду гарантування вкладів фізичних осіб у межах законодавчо затвердженого ліміту;

— безумовне дотримання нормативів НБУ, що регулюють діяльність комерційних банків;

— підвищення рівня фінансової грамотності населення та, паралельно з цим, збільшення ступеня прозорості банківської діяльності;

— стабілізація політичної ситуації у країні.

Отож, банківська система сьогодні переживає важкий період свого розвитку, маючи ряд проблем, основною причиною яких є недовіра населення до банків і НБУ. Так, для відновлення довіри громадян необхідно стабілізувати політичну ситуацію, стабілізувати курс національної валюти, наростити ресурси Фонду гарантування вкладів фізичних осіб.

Список літератури

1. Хілько А.А. Банківський сервіс. Реалії та майбутнє, якість послуг — запорука довіри населення /А.А. Хілько // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://hilko.com.ua/bankivski-poslugi-vidnovlennya-doviri-naselennya-ta-indeks-hilko-shho-pokazuju-stan-bankivskoyi-sistemi/>

2. Коваленко М.О. Роль довіри у процесі формування банківських заощаджень /М.О. Коваленко // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://ir.kneu.edu.ua:8080/bitstream/2010/6799/1/%D0%9A%_1.pdf

3. Турчин Л.Є. Сутність поняття «довіра» як економічної категорії [Електронний ресурс] // Ефективна економіка. — № 5. — 2012. — Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1173>

4. Базадзе К.М. Відновлення довіри до банківської системи: міф чи реальність [Електронний ресурс] / К. Базадзе // Фінансовий простір. — № 1 (17). — 2015. — Режим доступу: <http://fp.cibs.ubs.edu.ua/files/1501/15bkmvdd.pdf>

5. Гладких Д.М. Стабілізація банківської системи шляхом підвищення довіри до банків та забезпечення прозорості діяльності НБУ [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/dovira_do_bankiv-8d9b8.pdf

АНАЛІЗ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ УГОДИ M&A: НА ПРИКЛАДІ FACEBOOK І WHATSAPP

2015 рік став рекордним з точки зору ринку злиття та поглинання (mergers and acquisitions — M&A), загальна сума усіх угод склала 3,8 трлн дол. США. Експерти зазначають, що у 2016 р. ділова активність у цій сфері залишиться високою. Так, однією з рекордних угод стала купівля компанією Facebook сервісу WhatsApp у 2013 р. Ця угода є найбільшою за всю історію Facebook, хоча компанія поглинула вже понад 50 фірм, її сума досягла \$21,8 млрд дол. США. Отже, важливо оцінити ефективність таких угод, що і є метою нашого дослідження.

На основі аналізу вищезазначених даних бачимо, що якщо Facebook має досить високу рентабельність і значний прибуток, компанія WhatsApp фактично є збитковою, однак темпи зростання доходу значні (+167 % за 1-й рік).

Зазвичай, для оцінки компанії, що поглинається, використовуються один з методів: метод оцінки за дисконтованими грошовими потоками, метод аналогічних угод, або метод оцінки за активами.

Для того щоб оцінити угоду за методом аналогій, слід проаналізувати останні поглинання схожих компаній. Наприклад, дуже подібний за функціоналом додаток Viber було поглинуто у 2014 р. компанією Rakuten за 900 млн дол. Ціна угоди була у 21 раз нижче, ніж WhatsApp через значно нижчу (у 4 рази менше) кількість активних користувачів і фактично — збитковість компанії. Інших схожих за розмірами угод цієї підгалузі — немає.

Якби компанія була оцінена за методом оцінки за активами, вона була б значно недооцінена, адже згідно з балансом Whatsapp активи компанії становили \$50,786 млн. Однак, кількість користувачів і потенціал месенджера був значно більший.

Під час застосування методу оцінки за дисконтованими грошовими потоками є значні ризики, адже цей метод зазвичай застосовується до зрілих компаній. Тоді як WhatsApp належить до компаній, які базуються на швидко зростаючих технологіях. Науковці сервісу Investaura, змінюючи базові показники, зробили висновок, що за максимальних показників у 2 млрд користувачів, з яких 90 % мають платний профіль, компанія може бути оцінена

у 7 млрд. А реальна ціна досягається за нереальних умов, що окрім всього ще й вартість передплати має зрости у 2,5–5 разів.

Як ми бачимо, жоден з класичних методів не дає можливість зробити висновок про ефективність угоди.

Проаналізувавши темпи росту Facebook до поглинання ним месенджера та побудувавши на основі цих даних поліноміальну лінію тренду, бачимо, що змодельований прибуток (якби угода не відбулась) значно випереджує фактичний. Однак, це не означає, що можна робити висновок про неуспішність угоди. Спробуємо оцінити темпи росту кількості споживачів, адже однією з основних причин поглинання зі сторони Facebook було саме уповільнення зростання кількості користувачів. У WhatsApp ситуація абсолютно протилежна.

Так само як і для прибутку, побудуємо поліноміальну лінію тренду для значень кількості користувачів Facebook до поглинання:

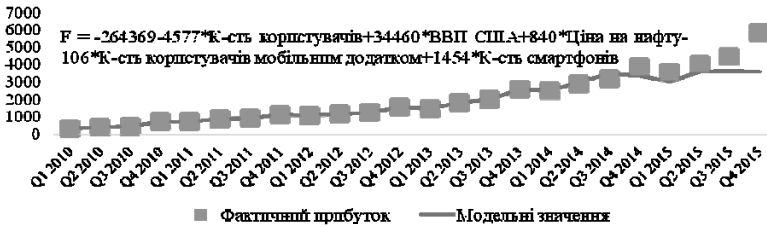
Як видно з графіка, хоч спочатку реальні значення були менші за прогнозовані без поглинання додатку, однак, починаючи з II кварталу 2015 р., кількість користувачів почала зростати швидше та найімовірніше збереже свій тренд. На кількість користувачів месенджера поглинання вплинуло слабо.

Однак, розгляд динаміки кількості користувачів і прибутку окремо не дозволяє отримати повну картину про динаміку розвитку компанії.

Для отримання детальнішої інформації, спрогнозуємо розвиток компанії Facebook за умови, якби угода б не відбулась, а на показники прибутку впливають ряд зовнішніх факторів: кількість користувачів, ВВП США, ціна на нафту, дефлятор ВВП США, відсоткова ставка, державний борг США, кількість Інтернет-користувачів на 100 осіб, активних користувачів мобільного додатку Facebook щомісяця, кількість вироблених смартфонів. Нормалізуємо вхідні показники, для цього масиву будуюмо регресію.

Не всі зовнішні фактори виявились значущими за результатами регресії, оскільки критерії t -статистики та P -значення не відповідало нормам. Провівши 5 ітерацій, у кінцевій версії моделі залишилися такі фактори, як кількість користувачів Facebook, ВВП США, ціна на нафту, кількість користувачів тільки мобільним додатком Facebook і кількість відвантажених смартфонів у світі.

Прибуток Facebook, у млн. дол.

Як видно з графіка, зростання компанії без здійснення угоди найімовірніше відбувалося б повільнішими темпами.

Зазначені методи оцінки угоди можуть стати частиною ретроспективної оцінки, тоді як класичні методи, що були розглянуті на початку роботи, є перспективними. Нами було доведено, що для оцінки злиття технологічних, IT-компаній, що швидко розвиваються, класичних методів недостатньо. Розробка не тільки ретроспективних, а й перспективних методів є вкрай актуальним і необхідним напрямком подальших досліджень у цій сфері.

Список літератури

1. Baigorri M. 2015 Was Best-Ever Year for M&A; This Year Looks Good Too [Electronic resource] / M. Baigorri // Bloomberg. — Mode of access: World Wide Web: [<http://www.bloomberg.com/news/articles/2016-01-05/2015-was-best-ever-year-for-m-a-this-year-looks-pretty-good-too>]
2. Boyte C. Explaining WhatsApp's \$19B Valuation [Electronic resource] / C. Boyte // Axial Forum. — Mode of access: World Wide Web: [<http://www.axial.net/forum/explaining-whatsapps-19b-valuation/>]
3. Гончарова О.М. Оцінка синергетичного ефекту в угодах М&А / О. М. Гончарова, О. Ю. Нікітнік // Економіка та держава. — 2015. — № 3. — С. 98–102.
4. Устюгова Ж. В. Теоретичні аспекти організації процесу злиття та поглинання підприємств на сучасному етапі [Електронний ресурс] / Ж. В. Устюгова // Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія : Економіка. — 2011. — Вип. 9. — С. 196–206. — Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvamu_ekon_2011_9_27]

Гук К. В.,
(ф-т економіки та управління, IV курс)

ЧАС: РЕСУРС ЧИ ОБМЕЖУВАЧ ДОСЯГНЕННЯ ПЕРЕМОГИ У КОНКУРЕНТНІЙ БОРотьБІ?

У майбутньому будуть два типи компаній — швидкі і мертві

К'єлл Нордстрем [1]

У найширшому значенні час — це загальна форма буття матерії, що виражає тривалість її існування і послідовність зміни станів усіх матеріальних систем і процесів у світі [2]. Але водночас час — це і особливий економічний ресурс.

Часовий фактор присутній протягом усієї діяльності підприємства та відіграє одну з найважливіших ролей. Часові ресурси являють собою фонд часу, який використовує підприємство для реалізації мети, заради якої воно існує. Ці ресурси тісно пов'язані з використанням технічних, технологічних і кадрових ресурсів і проявляються як у виробництві, так і в сфері послуг у різних економічних категоріях.

У вивченні впливу часового ресурсу на виробництво певних товарів використовуватимемо показник «продуктивність». Продуктивність (в економіці) — позасистемна величина, що дорівнює відношенню обсягу виконаної роботи до часу, за який вона була здійснена. Для сфери послуг яскравим показником виміру часу є швидкість надання послуги. І в тому, і в тому випадку час як ресурс відіграє важливу роль в організації діяльності підприємства; він є важелем для формування всіх інших конкурентних відмінностей, що складають загальну конкурентну перевагу компанії. Саме тому економія часу у сучасному світі — не примха, а необхідність. Організації, що недооцінюють «фактор часу» і не здатні ефективно управляти часом, просто приречені на втрату найважливішої стратегічної переваги, на втрату конкурентоспроможності, на загибель.

Можна виділити кілька основних напрямків підвищення ефективності управління часом (табл. 1).

Таблиця 1

УПРАВЛІННЯ ЧАСОМ — ЦІЛЬОВІ ОРІЄНТИРИ (РОЗРОБЛЕНО НА ОСНОВІ [3])

Завдання	Інструменти досягнення
Цільовий орієнтир №1 — «Прискорити»	
Прискорення виконання операції	У виробництві — зміна нормативів; дроблення операцій (конвеєр); підвищення злагодженості системи; комп'ютеризація операційної діяльності; застосування САПР і АСУВ. У сфері послуг — організація робочого місця
Підвищення ефективності прогнозування	Аналіз ринкових тенденцій і впливу зовнішнього середовища на об'єкт; моніторинг можливих ризиків; врахування всіх можливих джерел фінансування видатків
Створення ефективної системи прийняття рішень	Зменшення кількості рівнів управління; розширення повноважень менеджерів нижчих рівнів; підвищення кваліфікації менеджерів; оцінка імовірності реалізації кожної з майбутніх ситуацій
Побудова ефективної системи комунікацій	Управлінське регулювання; вдосконалення системи зворотного зв'язку; впровадження системи збору пропозицій; популяризація неформального спілкування та використання його в управлінні організацією; створення сприятливої робочої атмосфери; вдосконалення комунікаційних навичок працівників; використання сучасних інформаційних технологій
Підвищення особистої ефективності кожного співробітника	Навчання; підвищення кваліфікації; семінари з Time-менеджменту; мотивація
Цільовий орієнтир № 2 — «Вповільнити»	
Збільшення терміну працездатності обладнання	Ремонтне обслуговування
Формування політики закріплення цінних співробітників	Поліпшення умов праці; вдосконалення системи матеріального стимулювання і нормування праці; підвищення ступеня механізації і автоматизації робіт; впровадження нових форм організації праці; формування у працівників відповідного ставлення до організації
Створення запасів стратегічного характеру	Створення проміжних запасів у вигляді буферів за наявності «вузьких місць»

Завдання	Інструменти досягнення
Цільовий орієнтир № 3 — «Накопичити»	
Визначення пріоритетів на всіх рівнях діяльності по всіх підрозділах	Аналіз поставлених завдань; правильне планування витрат часу (переважна більшість часу — на найважливіші завдання)
Реструктурування фонду робочого часу організації	Наукова організація праці; раціоналізація режиму робочого часу і відпочинку; вміння визначити пріоритетні завдання; налагодження системи комунікативних зв'язків; перегляд правил внутрішнього трудового розпорядку
Цільовий орієнтир № 4 — «Упорядкувати»	
Підвищення ефективності планування	Запровадження систем ERP, MRP I, MRP II, CRP, DRP, SCM
Впровадження ефективної системи контролю та зворотного зв'язку	Встановлення стандартів і критеріїв; вимірювання досягнутих результатів і зіставлення їх зі стандартами; прийняття рішень про коригування дій
Забезпечення точності в часі як найважливішої цінності організації, пов'язаної з системою контролю і мотивації	Уведення «жорстких часових стандартів» і контроль часових витрат по кожному виду діяльності

Найменування цільових орієнтирів в управлінні часом не випадково взято в лапки — вони носять умовний, метафоричний характер. Зрозуміло, що в буквальному сенсі слова «прискорити» об'єктивно протягом часу неможливо, але ось скоротити час виконання будь-яких дій і раніше наміченого (типового) терміну досягати будь-яких проміжних цілей — цілком можливо.

То все ж таки час для будь-якої організації — ресурс чи обмеження досягнення перемоги у конкурентній боротьбі? Відповідь проста: все залежить від того, наскільки ефективно менеджмент організації опанував інструменти управління часовим ресурсом, наскільки випередив у цьому своїх конкурентів.

Перетворити часовий ресурс на конкурентну перевагу можна, якщо:

- ініціювати та реалізовувати програми зі скорочення витрат;
- відмовитися від надання вигод покупцям до тих пір, поки ці вигоди не стануть значними (тобто не діяти передчасно);
- фокусувати маркетингові ресурси на тих клієнтах, які отримують найбільшу вигоду від прискореної реакції і погодяться сплачувати надбавку до ціни;

- виграти час за рахунок переключення уваги конкурентів від змін, що відбуваються у вашій організації;

- зберігати своє лідерство за допомогою регулярного поліпшення реакції [4].

Проте час може виступати і як перешкода у тому разі, якщо цей ресурс є непідкореним.

Список використаних джерел

1. Nordstrom K. A. Funky Business: Talent Makes Capital Dance // Kjell A. Nordström, Jonas Ridderstrale. — Pearson Education, 2002. — 288 p.

2. Философский энциклопедический словарь / гл. ред. Л. Ф. Ильичев, П. Н. Федосеев, С. М. Ковалев, В. Г. Панов. — М. : Сов. энциклопедия, 1983. — 840 с.

3. *Калинин С. И.* Тайм-менеджмент: Практикум по управлению временем / С. И. Калинин. — СПб. : Речь, 2006. — 371 с.

4. *Сток Дж.* Время — секретное оружие бизнеса [Электронный ресурс] / Джордж Сток, мл. (George Stalk, Jr.), вице-президент Boston Consulting Group. — Режим доступа : http://www.elitarium.ru/2006/08/16/vremja_sekretnoe_oruzhie_biznesa.html

Гулак М. І.

(ф-т фінансово-економічний, II курс)

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА В УКРАЇНІ

Характерною ознакою сучасного етапу економічного та науково-технічного прогресу є стрімкий розвиток інформаційних технологій, їх якнайширше використання як у повсякденному житті, так і управлінні державою. Інформація і інформаційні технології усе більше визначають розвиток суспільства та слугують новими джерелами національної могутності. Становлення інформаційного суспільства радикально змінює політичну, екологічну та соціальну сфери життєдіяльності людства. У цих умовах формування інформаційного суспільства змінює предмет праці на інформацію і знання. У свою чергу основою глобалізації стають інтеграція інформаційних систем різних держав до єдиної загальносвітової інформаційної системи, формування єдиного інформаційного простору, створення глобальних інформаційно-телекомунікаційних тенет, інтенсивне впровадження нових інформаційних технологій у всі галузі суспільного життя, включаючи і державне управління [1, с. 480].

У ЗУ «Про інформацію», визначено, що інформація — будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді [2, ст. 2].

Інформаційна безпека — це стан захищеності систем обробки і зберігання даних, при якому забезпечено конфіденційність, доступність і цілісність інформації, або комплекс заходів, спрямованих на забезпечення захищеності інформації від несанкціонованого доступу, використання, оприлюднення, руйнування, внесення змін, ознайомлення, перевірки, запису чи знищення (у цьому значенні частіше використовують термін «захист інформації») [1, с. 480–481]. У свою чергу, захист інформації — сукупність правових, адміністративних, організаційних, технічних та інших заходів, що забезпечують збереження, цілісність інформації та належний порядок доступу до неї [2, ст. 2].

Виокремлюють три рівня забезпечення інформаційної безпеки:

— рівень особи (формування раціонального, критичного мислення на основі принципів свободи вибору);

— суспільний рівень (формування якісного інформаційно-аналітичного простору, плюралізм, багатоканальність отримання інформації, незалежні потужні ЗМІ, які належать вітчизняним власникам);

— державний рівень (інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності державних органів, інформаційне забезпечення внутрішньої і зовнішньої політики на міждержавному рівні, система захисту інформації з обмеженим доступом, протидія правопорушенням в інформаційній сфері, комп'ютерним злочинам) [1, с. 481–483].

В інформаційній сфері України вирізняються такі інтереси держави:

— недопущення інформаційної залежності, інформаційної блокади України, інформаційної експансії з боку інших держав та міжнародних структур;

— ефективна взаємодія органів державної влади та інститутів громадянського суспільства при формуванні, реалізації та коригуванні державної політики в інформаційній сфері;

— побудова та розвиток інформаційного суспільства;

— забезпечення економічного та науково-технологічного розвитку України;

— формування позитивного іміджу України;

— інтеграція України у світовий інформаційний простір [3, п. 3].

Принципами забезпечення інформаційної безпеки в Україні є:

- свобода збирання, зберігання, використання та поширення інформації;
- достовірність, повнота та неупередженість інформації;
- обмеження доступу до інформації виключно на підставі закону;
- гармонізація особистих, суспільних і державних інтересів;
- запобігання правопорушенням в інформаційній сфері;
- економічна доцільність;
- гармонізація українського законодавства в інформаційній сфері з міжнародним;
- пріоритетність національної інформаційної продукції [3, п. 2].

Згідно з ЗУ «Про інформацію» порушення законодавства України про інформацію тягне за собою дисциплінарну, цивільно-правову, адміністративну або кримінальну відповідальність згідно із законами України [2, ст. 27].

Інформація не може бути використана для закликів до повалення конституційного ладу, порушення територіальної цілісності України, пропаганди війни, насильства, жорстокості, розпалювання міжетнічної, расової, релігійної ворожнечі, вчинення терористичних актів, посягання на права і свободи людини [2, ст. 28].

Внаслідок розвитку суспільства, нових технологій, тощо перед державою постає питання про забезпечення інформаційної безпеки, правдивості надаваної інформації, регулювання діяльності ЗМІ, тощо. Адже внаслідок того, що даний контроль здійснюється не належним чином, виникає таке явище як інформаційна війна. Що це таке, напевно, знає кожен українець, тому що зараз ми з вами можемо спостерігати як розгортається інформаційна війна і які це має наслідки, не тільки всередині нашої країни, але й ззовні, з нашим сусідом. Тому, вважаємо, забезпечення повноцінної інформаційної безпеки має бути основним із завдань керівництва України.

Список літератури

1. В.А. Липкан. Національна безпека України [2-е вид.]. — К. : КНТ, 2009. — 576 с.
2. ЗУ «Про інформацію» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>
3. Рішення РНБО «Про невідкладні заходи щодо забезпечення інформаційної безпеки України» / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/n0010525-08>

Гулов С.В.

(ф-т міжнародної економіки та менеджменту, IV курс)

ПРОБЛЕМА УЧАСТІ УКРАЇНИ В СИСТЕМІ СВІТОВОГО РИНКУ КАПІТАЛУ

Світове фінансове середовище динамічно змінюється протягом останніх десятиліть, відзначаючись структурними змінами світового економічного середовища: зміни у відношеннях між сировинними та промислово розвиненими країнами; перехід промислово розвинених країн від трудомісткого до наукомісткого виробництва; підвищення значення міжнародного руху капіталу; зростання ступеня диверсифікації діяльності багатонаціональних корпорацій, зокрема міжнародного інвестування в спільні підприємства та угоди про партнерство [1, с. 2]. Серед змін світового фінансового середовища слід відзначити такі: зростання ринку євровалюти, розвиток загального європейського ринку, посилення ролі ТНК, міжнародні фінансові кризи, низка нафтових криз, міжнародна криза заборгованості, перехід до ринкової економіки постсоціалістичних країн [1, с. 2].

У цілому процес неперервної мобілізації фінансового капіталу країни забезпечує ефективну її як внутрішню, так і міжнародну діяльність, врівноваження платіжного балансу та призводить до сталого соціально-економічного розвитку в цілому.

Зауважимо, що український грошовий ринок, ринок капіталу, фондовий ринок, ринок дорогоцінних металів за більш, ніж 20 років діяльності, все ще знаходяться на стадії формування [2]. Тому на сьогодні актуальним є питання вивчення сучасного стану розвитку та інтеграційних перспектив українського фінансового ринку у світову фінансову систему.

Теоретико-методологічні та практичні аспекти становлення та розвитку фінансового України були розкриті у працях багатьох українських вчених, таких як Баторшина А.Ф., Величко О.Г., Возіанов К.С., Дороніна І.І., Корнєєв В.В., Котляров С.Л., Леонов Д.А., Лук'яненко Д.Г., Лупенко Ю.О., Мозговий О.М., Молчанова Е.Ю., Отченаш К.Г., Паценко О.Ю., Прилипенко С.І., Токар В.В., Фролова Т.О. та ін.

На сьогодні однією з головних передумов успішного соціально-економічного розвитку будь-якої країни світу є її ефективна інтеграція у глобальну фінансову систему. Одним з аспектів такої інтеграції є налагодження співробітництва держави з провідними

міжнародними фінансово-економічними організаціями та окремими представниками великого бізнесу, що, в свою чергу, сприяє створенню найсприятливіших умов для ведення сучасних напрямків бізнес-діяльності, залученню іноземного капіталу в усіх формах його прояву.

В сучасних ринкових умовах розвитку, країни постсоціалістичного простору, зокрема і Україна, об'єктивно орієнтовані на системне реформування економіки у напрямку інтеграції до глобального фінансового ринку. Однак даний процес є доволі складним із-за структурного впливу багатьох факторів: недосконалості законодавчого процесу, недосконалості системи валютного регулювання, несприятливого інвестиційного клімату, відсутності системного розвитку ринку капіталу й ін.

Зазначимо, що на 2015 рік Україна займала 79 місце у Індексі глобальної конкурентоспроможності (у 2014 році 78 позиція) [3], 96 позицію в Індексі легкості ведення бізнесу (у 2014 році 112 позиція) [4], 162 місце в Індексі економічної свободи (у 2014 році 155 позиція) [5]. Кредитні рейтинги України, що були представлені агенціями Standard & Poor's, Moody's Investors Service і Fitch Ratings на 2015 рік відзначились негативними прогнозами (С, Са, С відповідно) [6–8].

На нашу думку, системне реформування фінансового ринку України має бути спрямоване на: 1) лібералізацію валютного законодавства в цілому; 2) розробку стратегічного плану дій щодо покращення інвестиційного клімату; 3) формування комплексної системи державної підтримки іноземних інвесторів (зокрема орієнтація на мінімізацію податкового навантаження у напрямі реалізації прямих іноземних інвестицій); 4) впровадження різновекторної державної підтримки малого та середнього бізнесу; 5) створення ефективної системи державного гарантування капіталовкладень від рейдерського захвату; 6) системну підтримку розвитку технологічних парків, бізнес-інкубаторів, промислових зон та інших інноваційно-інвестиційних структур; 7) підтримку розвитку програм із залученням інвестиції, через створення комунальних підприємств на базі міських рад; 8) розробку та реалізацію державних регіональних стратегій розвитку на період від 10 до 15 років.

Серед зазначених напрямків реформування фінансового ринку України, особливе місце, за критерієм інноваційного підходу, займають такі: створення комунальних підприємств на базі міських рад і реалізація державних регіональних стратегій розвитку на період 10–15 років.

Серед інших міст України, у даному контексті, цікавим прикладом є місто Біла Церква. Одним із інноваційних напрямків утверджені стратегії розвитку м. Біла Церква на період до 2025 року є створення комунального підприємства на базі міської ради [9]. Метою такого проекту є розробка стратегічного напрямку розвитку міста через забезпечення конкурентоспроможного інвестиційного клімату на локальному рівні.

Діяльність такого комунального підприємства при Білоцерківській міській раді спрямована на: розробку стратегії розвитку м. Біла Церква спільно з компетентними європейськими експертами; адаптацію розробленої стратегії до соціально-культурного середовища міста; розробку та впровадження науково-дослідних та дослідно-конструкторських програм на основі грантового фінансування; покращення умов ведення бізнес-діяльності шляхом налагодження ділових контактів у системі «влада — бізнес»; налагодження різновекторної дипломатичної співпраці міста Біла Церква з розвиненими містами, які є провідними бізнес-центрами інших держав світу; залучення потенційних інвесторів через систему підтримку реалізації бізнес-проектів.

Зазначимо, що в сучасних ринкових умовах розвитку, реалізація стратегічних пріоритетів України можлива лише у напрямі здійснення комплексного реформування ринку капіталу у напрямі інтеграції до світового фінансового ринку. Сьогодні Україна має значні можливості реалізації свого економічного потенціалу зокрема на європейських фінансових ринках, однак соціально-економічний ефект таких операцій буде значно залежати від реалізації стратегії вирішення фундаментальних кризових явищ в економіці України, що існують протягом всього періоду незалежності.

Список літератури:

1. *Петрашко Л.П.* Міжнародні фінанси : навч. — метод. посіб. для самост. вивч. дисц. — К. : КНЕУ, 2003. — 221 с.
2. Фондовий ринок [Електронний ресурс] : підруч. / О.М. Мозговий, А.Ф. Баторшина, О.Г. Величко та ін. ; за заг. ред. екон. наук, проф., О.М. Мозгового. — К. : КНЕУ, 2012. — 543 [1] с.
3. The Global Competitiveness Report 2015–2016 [Електронний ресурс] // WEF. — 2015. — Режим доступу до ресурсу: http://www3.weforum.org/docs/gcr/2015-2016/Global_Competitiveness_Report_2015-2016.pdf.
4. Doing Business 2015: Going Beyond [Електронний ресурс]. — режим доступу: <http://www.doingbusiness.org/reports/global-reports/doing-business-2015>
5. The Heritage Foundation [Електронний ресурс]. — режим доступу: <http://www.heritage.org/index/country/ukraine>

6. Fitch Ratings [Електронний ресурс]. — режим доступу : www.fitchratings.com

7. Moody's Investors Service [Електронний ресурс]. — режим доступу :: <http://www.moody.com>

8. Standard & Poor's [Електронний ресурс]. — режим доступу :: <http://www.standardandpoors.com>

9. Офіційний сайт Білоцерківської міської ради [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу: <http://bc-rada.gov.ua/>.

Гуляєв М. О.,

студент спеціальності 6401, група ЮПР-305

ЗАБОРОНЕНІ ЗАСОБИ ВЕДЕННЯ ВІЙНИ: ЗАСТОСУВАННЯ В ХОДІ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ В УКРАЇНІ

У міжнародно-правовій доктрині розділ права збройних конфліктів, основні принципи і норми, якого обмежують засоби ведення воєнних дій закріплені в Гаазьких конвенціях 1899 і 1907 рр. та іменується “правом Гааги”.

З метою уникнення зайвих страждань і невиправданих жертв серед цивільного населення і спричинення широкої, довготривалої і серйозної шкоди природному середовищу, сполученого з бойовими діями сучасне міжнародне право обмежує держави в застосуванні засобів, необхідних для досягнення цілей війни, встановлює заборони та обмеження воюючим сторонам у виборі способів і засобів ведення бойових дій.

Заборонені засоби ведення війни — це засоби, які спричиняють зайві страждання своїми вражаючими властивостями. Засобами визначають зброю та іншу військову техніку, що застосовується збройними силами воюючих для знищення живої сили і матеріальних засобів супротивника для придушення його сил і здатності до опору. Дані заборони стосуються переважно зброї, яку використовують сухопутні війська та яка становить високу вірогідність уразити цивільне населення.

Сучасне міжнародне гуманітарне право забороняє такі засоби ведення війни як отрута або отруєну зброю; будь-яка зброя, основна дія яких полягає в нанесенні ушкоджень осколками, які не виявляються в тілі людини за допомогою рентгенівських променів, а також мін пасток, що нагадують дитячі іграшки; снаряди, єдине призначення яких — поширювати задушливі або шкідливі

гази; саморушні міни, які, не потрапивши в ціль, не робляться безпечними; задушливі, отруйні та інші гази так само як і всякі аналогічні рідини, речовини і процеси; автоматично що від дотику міни, поставлені біля берегів і портів противника з метою переривати торгове мореплавання; снаряди, які за вазі менш 400 р часто мають здатність вибуховості чи споряджені ударним чи пальним складом; кулі, легко розгортаються або сплющуються в людському тілі, до яких відносяться кулі з твердою оболонкою, що не покриває всього сердечника або яка має надрізи; зброя, яка не робиться безпечною через годину після втрати над нею контролю; бактеріологічні (біологічні) засоби ведення війни і токсини; інша зброя масового винищення.

Вибухові та запальні кулі — кулі с зарядом вибухової речовини та кулі, начинені запальним складом, які використовуються для займання легко горючих матеріалів.

Використання таких куль було зафіксовано в боях 28 травня 2014 року за населений пункт Рубіжне Луганської області. Яка сторона використовувала невідомо, але звинувачується Національна гвардія України.

Кулі, що легко розгортаються або сплющуються в людському тілі. Мова йде про експансивні кулі — це спеціальні кулі, конструкція яких передбачає значне збільшення їх діаметра при попаданні в м'які тканини людини, що веде до суттєвого зростання їх вражаючої здатності та/або зменшення глибини проникнення кулі. Їх ще називають “квітками смерті”. На даний час використання таких боеприпасів заборонено.

Здебільшого такі кулі використовують групи найманців і незаконні військові формування. За офіційними даними, на території України випадків їх використання не зафіксовано.

Кулі зі змінним центром тяжіння. Дані кулі спочатку розроблялися для підвищення швидкості польоту кулі, але на практиці отримали кулю, яка при попаданні в ціль змінює свою траєкторію і може летіти в хаотичному порядку в іншу сторону.

В ході збройного конфлікту на території України даний вид боеприпасів неофіційно використовується. Це пояснюється тим, що в Радянському Союзі такі кулі виготовлялись та використовувались, зокрема під час військової кампанії в Афганістані.

Зброя, що спричиняє шкоду осколками. Точного визначення не зазначено, це може бути і звичайна граната і помпова рушниця (або дробовик).

Така зброя на території України в зоні АТО використовується кожен день. Це використання гранат Ф-1 і РДГ-5, підствольних

гранатометів, помпових рушниць, осколочних снарядів артилерійських і танкових гармат.

Касетні (кулькові) бомби. Касетні бомби — авіабомби і артилерійські снаряди, що складаються з виштовхуваного заряду і сотень вибухонебезпечних малих бойових елементів. Ці елементи розкидаються великою територією. Касетні боєприпаси перебувають на озброєнні армій багатьох країн і не одноразово застосовувалися у збройних конфліктах.

На території України зафіксовано використання таких боєприпасів РСЗВ “Торнадо”.

Противікотні міни. Під «мінами» розуміються будь-який боєприпас, установлений під землею, на землі або поблизу землі або іншої поверхні і призначений для детонації або вибуху від присутності, близькості або безпосереднього впливу людини або засобу, що рухається, і «дистанційно встановлювана міна» означає будь-яку в такий спосіб визначену міну, встановлену за допомогою артилерії, ракет, мінометів або аналогічних засобів або скинену з літального апарату. «Міна-пастка» — це пристрій або матеріал, що призначений, сконструйований або пристосований для того, щоб вбивати або заподіювати ушкодження, і який спрацює зненацька, коли людина доторкається або наближається до предмету, що здається нешкідливим, або чинить дію, що здається безпечною. У ході збройних конфліктів на території України використовується диверсійно-розвідувальними підрозділами, хоча й неофіційно.

Хімічна, біологічна та осліплююча зброя. Зброя масового ураження, що полягає у розпиленні хімічних речовин, зараженні територій і водойм і осліпленні лазером відповідно. Даних про використання такої зброї на території України немає.

В ході збройного конфлікту на території України заборонені методи та засоби ведення війни використовуються з боку супротивника, таке використання є неофіційним і несанкціонованим. Варто зазначити, що Міністерство оборони прийняло ряд позитивних рішень, які будуть сприяти унеможливленню використання заборонених засобів ведення бойових дій.

Список літератури:

1. Петербурзька декларація про відміну використання вибухових та запальних куль 1868 р.
2. Гаазька декларація про заборону застосування куль, що легко розгортаються або сплющуються в людському тілі 1899 р.

3. Конвенція про заборону або обмеження використання конкретних видів звичайної зброї, які можуть визнаватися такими, що спричиняють надмірні ушкодження або мають невібіркову дію 1980 р. з протоколами: 1) Протокол 2 — про заборону або обмеження застосування мін, мін-пасток та інших пристроїв; 2) Протокол 3 — про заборону чи обмеження застосування запальної зброї; 3) Протокол 4 — про осліплюючу та лазерну зброю.

Гуцол І.А.

(обліково-економічний ф-т, II курс)

ДОКУМЕНТУВАННЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ МЕТОДУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Документування є важливою ланкою в ланцюгу функціонування бухгалтерського обліку. Це початок і основа бухгалтерського обліку. Бухгалтерський запис бере початок з належно оформленого документа, від нього залежить повнота і достовірність облікової інформації для користувачів.

Документ — це матеріальний об'єкт, що містить у зафіксованому вигляді інформацію, оформлений у заведеному порядку й має відповідно до чинного законодавства юридичну силу. За ступенем узагальнення господарських операцій документи поділяються на первинні та зведені.

У практичній діяльності установ організацій і підприємств найчастіше використовують текстові документи, інформація яких фіксується рукописним, машинописним чи друкарським способом.

Первинне спостереження, документування та документація відіграють велику роль в управлінні діяльністю підприємством, а саме:

- дають уявлення про фактичний стан господарських засобів і їх зміни в процесі кругообороту засобів,

- забезпечують прозорість у роботі підприємства та контроль за наявністю руху майна і коштів;

- є юридичним (правовим) свідченням господарських операцій, що здійснюються;

- є важливим джерелом контролю для зовнішніх і внутрішніх користувачів при проведенні ревізії, аудиту, аналізу господарської діяльності.

У процесі діяльності підприємства використовуються різноманітні бухгалтерські документи, від якості котрих значною мі-

рою залежить ефективність управління. На якість інформації суттєво впливає і те, чи дотримуються вимог, що пред'являються до бухгалтерських документів, працівники підприємства в процесі фіксації фактів здійснення господарських операцій. Саме тому питання удосконалення форми та змісту бухгалтерських документів є дуже актуальним у сучасних економічних умовах.

Нині є три форми удосконалення бухгалтерських документів: централізована, децентралізована та змішана. За централізованої форми обов'язки вдосконалення бухгалтерських документів покладаються на державні органи — Міністерство фінансів України і Державна служба статистики України. Децентралізована форма реалізується в системі міністерств, відомств, підприємств. За змішаної форми вдосконаленням бухгалтерських документів можуть займатись на госпдоговірних умовах залучені спеціалісти та науковці з науково-дослідних установ, вищих навчальних закладів, конструкторських бюро, а також інші юридичні та фізичні особи.

Проте незалежно від рівня використання побудова документів має бути завжди раціональною: документи повинні бути зручними і змістовними, складатись і опрацьовуватись у стислі строки, використовуватись у різних галузях економіки. Саме тому вдосконалення бухгалтерських документів найчастіше здійснюється шляхом стандартизації, типізації та уніфікації.

Під уніфікацією документів розуміють розробку єдиних зразків документів для оформлення однотипних господарських операцій на підприємствах, в організаціях і установах незалежно від виду діяльності та форм власності. Так, уніфіковано всі банківські та касові документи, бланки авансових звітів і посвідчень на відрядження, товарно-транспортних накладних, розрахунково-платіжних відомостей, податкових накладних та інших документів. Уніфікація документів забезпечує великий діапазон використання, можливість широкого опрацювання на комп'ютері, масове тиражування бланків, що здешевлює їх вартість.

Під стандартизацією документів розуміють встановлення для бланків однотипних документів однакового, найраціональнішого розміру і форми із завчасним визначенням розміщення відповідних реквізитів. Друкування стандартних бланків документів великими тиражами дає значну економію паперу, здешевлює їх виготовлення.

Під типізацією документів розуміють розробку бланків документів, придатних для оформлення однорідних операцій у різних галузях економіки.

Результати уніфікації та стандартизації документів дають змогу підвищити продуктивність праці на різних етапах технологічного процесу роботи з документами. Уніфікація та стандартизація корисні і при традиційних, ручних методах роботи з документацією, але їхня ефективність зростає в міру механізації та автоматизації управлінського процесу. Мета уніфікації та стандартизації управлінської документації полягає в тому, щоб шляхом удосконалення їх змісту і форми створити систему документів, впровадження якої дасть максимальний соціальний та економічний ефект.

Отже, удосконалення бухгалтерських документів — це складний процес, що потребує від працівників бухгалтерії постійної кропіткої творчої роботи. Передовсім необхідно знати стан інформаційного забезпечення, засади гарантування раціональності документообороту, якості первинних документів, порядок відповідальності виконавців за належне оформлення й опрацювання бухгалтерських документів. Корисним буде також використання зарубіжного досвіду, досвіду роботи різних галузей і виробництв. Робота з удосконалення бухгалтерських документів має бути чітко скоординованою і відображатись у конкретних заходах підприємства стосовно його облікової політики.

Список літератури

1. Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" від 16.07.1999 р. №996-ХІУ.
2. Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» від 22.05.2003 № 851- ІV.
3. *Комова М.В.* Діловодство: Навч. посібник. М-во освіти і науки України. Нац. ун-т «Львівська політехніка» 3-тє вид. — Львів: Тріада плюс; К. Алерта 2009. — 218. с.
4. *Кужельний М.В., Лінник В.Г.* Теорія бухгалтерського обліку: Підручник. — К.: КНЕУ, 2001. — 334с.

Давидкова К.М.
(ОЕФ, I курс)

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ НАЙМЕНШИХ КВАДРАТІВ ПРИ ДОСЛІДЖЕННІ ЗМІНИ КУРСУ ВАЛЮТ

Метод найменших квадратів використовується при аналізі статистичних даних для встановлення функціональної залежності між кількома спостережними величинами. Він отримав таку на-

зву, тому що за певним критерієм необхідно знайти такі значення оцінок параметрів, щоби сума квадратів відхилень була мінімальною. Метод найменших квадратів має широке застосування в економіці, оскільки не вимагає знання закону розподілу випадкових величин і має достатньо розроблений математичний апарат, а також дозволяє отримати параметри прямої, параболи або гіперболи так, що вона (пряма, парабола, гіпербола) буде проходити якнайближче до точок.

Метою даної роботи є встановлення функціональної залежності між часом і зміною курсу долара.

Використовуючи метод найменших квадратів будемо шукати функціональну залежність у вигляді прямої і у вигляді параболи (квадратичного тренду) між часом і зміною курсу долара.

Потрібно знайти наближені залежності лінійного та квадратичного видів:

$$y = \alpha + \beta x, \quad y = \alpha + \beta x + \gamma x^2,$$

де x — час, y_i — курс долара США в i -ому місяці 2015 року.

Використовуючи курси Національного Банку України [1], отримаємо динаміку зміни курсу валюти у 2015 році за 12 місяців

$$Y = \{15.76, 16.14, 24.82, 23.48, 21.04, 21.07, 21.00, 21.47, 21.98, 21.14, 23.01, 23.84\}.$$

Використовуючи *Wolfram Mathematica* [2] можна побудувати лінійну і квадратичну залежність між змінними x та y . Нижче представлені лінійна та квадратична тенденції зміни курсу долара в 2015 році, знайдені методом найменших квадратів.

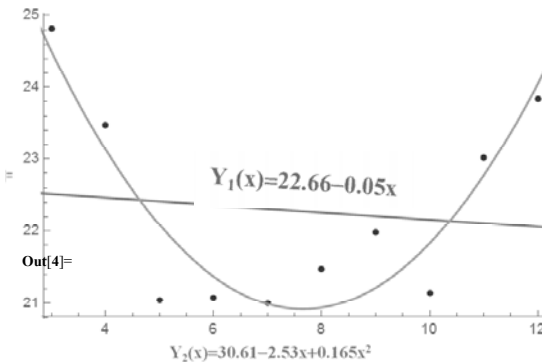

Рис. 1. Лінійна та квадратична тенденції зміни курсу долара в 2015 році

Виникає питання: Чи буде зберігатись тенденція хоча б в січні 2016 року?

Підставимо $x=13$ в наведені вище формули, знайдемо для $y_1(x)=22.01$, для $y_2(x)=25.69$, тоді як насправді в кінці січня 2016 р. курс долара був 25.87.

Отриманий прогноз у випадку *квадратичного тренда* виявився відносно вдалим, але варто ясно розуміти, що прогнозування будь-якого економічного показника лише за його попередніми значеннями без врахування інших, пов'язаних з ним індикаторів, дуже ненадійне.

Даний приклад ілюструє застосування методу найменших квадратів при дослідженні курсу валют, і може бути використаний для подальших прогнозних значень валюти з урахуванням інших параметрів.

Список використаних джерел.

1. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://index.minfin.com.ua/chart/>

2. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.wolfram.com/mathematica/>

Дарієнко А.В.,
(ФЕФ, III курс)

ПРАВОВИЙ СТАТУС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ У СФЕРІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Актуальність даної теми визначається в першу чергу тим, що однією з передумов успішного функціонування національної економіки в умовах активного розвитку світового господарства є ефективне державне регулювання інноваційної діяльності. Тому дуже важливо визначити правовий статус Верховної Ради України у сфері інноваційної діяльності, оскільки вона є законодавцем у країні.

Для того, щоб правильно розкрити дану проблему потрібно визначити, що таке інновації та яка діяльність вважається інноваційною.

Інновації — новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкуренто-здатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного,

комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери.

Інноваційна діяльність — діяльність, що спрямована на вихористання і комерціалізацію результатів наукових досліджень і розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг.

Основним документом в Україні, який регулює інноваційну діяльність є Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 №40-IV. У статті 2 даного закону визначено, що законодавство України у сфері інноваційної діяльності базується на Конституції України і складається із законів України "Про інвестиційну діяльність", "Про наукову і науково-технічну діяльність", "Про наукову і науково-технічну експертизу", "Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків", "Про спеціальну економічну зону "Яворів", "Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні", цього Закону та інших нормативно-правових актів, що регулюють суспільні відносини у цій сфері.

Проаналізувавши численні визначення поняття «правового статусу особи», спробуємо окреслити що ж таке правовий статус, як юридична категорія. Отже, правовий статус як юридична категорія не лише визначає стандарти можливої та необхідної поведінки, що забезпечують нормальну життєдіяльність соціального середовища, а й характеризують реальну взаємодію держави та особи.

Найпоширенішим є визначення правового статусу як системи законодавчо встановлених і гарантованих державою прав, свобод, законних інтересів і обов'язків особи. Правовий статус є засобом нормативного закріплення основних принципів взаємодії особи та держави. Таким чином, правовий статус характеризує становище суб'єкта у взаємовідносинах із суспільством та державою.

Це — самостійна юридична категорія, що характеризується наступними ознаками: 1) правовий статус має універсальний характер, оскільки поширюється на всіх суб'єктів; 2) права та свободи, що складають основу статусу, не можуть реалізуватись без інших його компонентів — обов'язків та відповідальності; 3) дана юридична категорія забезпечує системність прав, свобод та обов'язків.

Під правовим статусом Верховної Ради розуміють його роль і місце в системі інших державних органів, які закріплені на конституційному і законодавчому рівнях.

Основні положення, що визначають правовий статус Верховної Ради:

- порядок визначення основних завдань Верховної Ради;
- характер взаємовідносин Верховної Ради з органами державної влади;
- відповідальність Верховної Ради.

Законом України «Про інноваційну діяльність» (в статті 7) визначено такі повноваження Верховної Ради України в сфері інноваційної діяльності:

- визначає єдину державну політику у сфері інноваційної діяльності, а саме: створює законодавчу базу для сфери інноваційної діяльності;
- визначає стратегічні пріоритетні напрями інноваційної діяльності;
- в межах Державного бюджету України визначає обсяг асигнувань для фінансової підтримки інноваційної діяльності.

Можна помітити, що в сфері інноваційної діяльності Верховна Рада України бере майже опосередковану участь. Крім повноважень законодавчого характеру та стратегії, всі повноваження перекладені або на Верховну Раду Криму, або на місцеві та обласні ради, або на Кабінет Міністрів.

Законодавчо не наводиться жодної відповідальності Верховної Ради України у сфері інноваційної діяльності.

У стаття 39 Закону України «Про наукову та науково-технічну діяльність» визначено повноваження Верховної Ради України у сфері наукової та науково-технічної діяльності, а саме: 1) здійснює державне регулювання у сфері наукової і науково-технічної діяльності; 2) визначає основні засади і напрями державної політики у сфері наукової і науково-технічної діяльності; 3) затверджує пріоритетні напрями розвитку науки і техніки та загальнодержавні програми науково-технічного розвитку України; 4) здійснює інші повноваження, які відповідно до Конституції України віднесені до її відання.

Підсумовуючи проведений аналіз законів, на нашу думку, можна виділити кілька цікавих моментів:

Оскільки Верховна Рада — законодавчий орган, який створює законодавчу базу в нашій країні, вона повинна носити певні обов'язки та відповідальність за недосконалість, «прогалини», неефективність застосування тих документів та законів, які є створені.

У законодавстві спостерігається лиш виділення відповідальності та обов'язків Кабінету Міністрів як виконавчого органу, але

потрібно також зазначити, що виконання нераціональних і неструктурованих законів є нереальним або просто безглуздим.

Тому пропонуємо, для збільшення ефективності та здійсненні як інноваційної діяльності, так і наукової та науково-технічної діяльності, потрібно щоб Верховною Радою приймалися такі нормативно-правові акти, які б відповідали сучасним потребам інноваційного розвитку і були дійсно дієві. А винні в призупиненні даного процесу чи то з процесуальних, чи з причин недосконалості законодавства несли і мали визначену відповідальність.

Список літератури

1. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 № 40-IV — [Електронний ресурс] // Правова база : [сайт] / Верховна Рада України : [сайт]. — Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/40-15>.

2. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» від 13.12.1991 № 1977-ХІІ — [Електронний ресурс] // Правова база : [сайт] / Верховна Рада України: [сайт]. — Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1977-12>

3. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV — [Електронний ресурс] // Правова база: [сайт]/ Верховна Рада України: [сайт]. — Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.

4. Поняття, ознаки та структура категорії «правовий статус» // Панчишин А.В. — [Електронний ресурс] // Режим доступу : http://kul.kiev.ua/images/chasop/2010_2/95.pdf

Делєх І.В.

(фінансово-економічний факультет, IV курс)

ПОДАТКОВІ РИЗИКИ В КОРПОРАТИВНОМУ МЕНЕДЖМНТІ

Реагуючи на зміни, що відбуваються у світі, більшість корпорацій вважає ефективне управління податковими ризиками однією зі своїх першочергових завдань. Згідно з наказом Державної фіскальної служби України від 28 липня 2015 р. №543 «Про забезпечення комплексного контролю податкових ризиків з ПДВ», податковий ризик трактується як ймовірність невиконання (неналежного виконання) платниками податків податкового обов'язку, підтверджена сукупністю наявної податкової інформації [1].

Основні ризики, що існують у корпоративному менеджменті, можна характеризувати як неминучі та необхідні. Податкові ри-

зики як неминучі, в основному, виникають у тому випадку, коли компанія здійснює не типові для неї господарсько-фінансові операції, які можуть бути наслідком порушень: навмисних або ненавмисних. При цьому причиною ненавмисних порушень переважно є незнання податкового законодавства та відсутність самостійного всебічного аналізу діяльності корпорації. «Необхідність» податкових ризиків, в основному, виникає при навмисних порушеннях підприємством правил податкового законодавства з метою мінімізації об'єкта оподаткування або ухиляння від сплати податків.

Слід відзначити, що податкові ризики належать до категорії спекулятивних ризиків, оскільки їх наслідки можуть виявлятися не тільки у вигляді втрат, але й у вигляді позитивних результатів. І цей процес носить двосторонній характер. Наприклад, законодавче «пом'якшення» умов оподаткування зумовлює зменшення податкового навантаження, збільшення прибутку і грошового потоку для компанії, зменшення порушень і, як наслідок, зменшення податкових надходжень до державного бюджету [4].

Кількісна оцінка податкового ризику корпорацій визначається збитком від настання ризикової ситуації, його величина визначається за формулою [2, с. 30]:

$PЗ = (З60 - З61) + П + Ш + В$, де $PЗ$ — величина податкового збитку; $(З60 - З61)$ — величина попереднього податкового збитку; $П$ — величина пені; $Ш$ — величина штрафів; $В$ — величина витрат, понесених у процесі досудового і судового розгляду.

Визначити, яку частину фінансового результату може втратити корпорація під впливом податкового ризику і порівнювати варіанти виконання фінансової операції за рівнем ризику дозволяє показник частки податкового збитку в чистому прибутку [2, с. 31]:

$Ч = (PЗ/ЧП) * 100 \%$, де $Ч$ — частка податкового збитку в чистому прибутку, у %; $PЗ$ — податковий збиток; $ЧЗ$ — чистий прибуток.

Для забезпечення прибутковості бізнесу необхідно дотримуватися прийняттого рівня ризику і не допускати критичного, при якому економічна доцільність діяльності втрачається. Для збереження допустимого рівня необхідно платникам податків застосувати систему управління ризиками, яка являє собою сукупність методів, прийомів і заходів. Існують способи управління податковими ризиками, зменшення податкових ризиків: уникнення, передача ризику, зниження ступеню ризику, стримування ризику [4].

Корпоративний податковий менеджмент повинен стати однією з найважливіших функцій управління підприємством, яка, на

жаль, поки не має належного теоретичного обґрунтування, а застосовується на практиці безсистемно і лише в цілях зменшення податкових платежів у бюджетну систему, використовуючи часто і незаконні методи, не враховуючи існуючих функціональних взаємозв'язків у внутрішній організаційній структурі підприємства [3].

Згідно з тенденціями щодо розвитку корпоративного податкового менеджменту в Україні, складовими системи податкового менеджменту підприємства повинні стати такі елементи:

— стратегія оптимізації податкових зобов'язань з чітким планом її реалізації;

— планування раціонального розміщення активів не тільки з погляду прибутковості інвестицій, але і розмірів податків, що сплачуються при отриманні доходів;

— застосування обґрунтованих і ефективних методик розподілу непрямих витрат, що дозволяють зменшити податкові платежі;

— визначення і моніторинг пільг, що діють в поточному і подальшому податкових періодах, якими має право користуватися підприємство;

— розробка системи контролю за наднормативними витратами, що не враховуються з метою оподаткування.

Список літератури:

1. Наказ Державної фіскальної служби України від 28 липня 2015р. №543 «Про забезпечення комплексного контролю податкових ризиків з ПДВ» [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.profiwins.com.ua/uk/letters-and-orders/gna/6370-543.html>

2. *Болдова А.А.* Податковий ризик-менеджмент на фінансовому ринку України [Електронний ресурс] / А.А. Болдова, Ж.Е. Гаглоєва, М.О. Моргун // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. — 2015. — № 1. — С. 27–33. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpnudps_2015_1_5

3. *Валеева Д.Р.* Корпоративний податковий менеджмент у системі управління підприємством [Електронний ресурс] / Д.Р. Валеева. — Режим доступу : <http://intkonf.org/valeeva-dr-korporativniy-podatkoviy-menedzhment-u-sistemi-upravlinnya-pidpriemstvom/>

4. *Лашенко О. Ю.* Системний підхід щодо управління податковими ризиками на підприємстві [Електронний ресурс] / О. Ю. Лашенко, В. В. Томашевська. — 2012. — Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/ppei/2011_29/Tomash.pdf.

Дементьєв В.В.

(фінансово-економічний ф-т, II курс)

ІСТОРИКО-ЕКОНОМІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ КАПІТАЛУ ХІХ СТОЛІТТЯ Т. ПІКЕТТІ

Незважаючи на те, що світовій економіці в цілому вдалося відновитися після кризи в 2008–2009 р, доходи середнього класу і бідних верств населення в усьому світі зростають набагато повільніше, ніж доходи найбагатшого населення. Ситуація, коли зростає нерівність при зростанні загального багатства, далека від розвитку нормальної ринкової економіки. Лауреат Нобелівської премії 2001 року Джозеф Стігліц називає це «сурогатним капіталізмом» [1]. Тому нерівність як серйозна соціально-економічна проблема сьогодення вимагає від держав застосування нових методів і підходів для подолання цього явища.

Метою даної статті є аналіз соціально-історичних досліджень майнової нерівності Томаса Пікетті, виявлення запропонованих вченим методів подолання проблеми, визначення можливості їх застосування у світі та в Україні.

Проблема майнової нерівності вже є давно відомою економістам, їй присвячені праці багатьох учених: М. Вебера, Е. Дюркгейма, В. Парето, А. Маслоу, Кінгслі Девіса і Вілберта Мура, Т. Парсонса, С.Кузнеця та ін.

Однією з останніх спроб з'ясувати причини і запропонувати шляхи подолання майнової прірви стала робота французького економіста Томаса Пікетті «Капітал в ХХІ столітті» [2], що вийшла в квітні 2014 року. Розглянувши історію розподілу багатства у США та країнах Європи протягом кількох століть, Пікетті приходить до висновку, що, за винятком періоду з 1914 по 1980 рік, завжди спостерігався величезний розрив між багатими і рештою громадян. На думку автора, це явище породжує фундаментальне протиріччя ринкової економіки — з одного боку, кожна людина має рівні права і його матеріальне благополуччя повинно залежати від індивідуальних здібностей і бажання багато працювати, а з іншого боку, спостерігається зростаюче майнова нерівність між дуже багатими і рештою суспільства, що приводить до того, що успіх є результатом сімейних зв'язків і успадкованого стану.

На думку Пікетті, таке протиріччя зумовлюється внутрішніми законами капіталізму: навіть незначне перевищення прибутково-

сті капіталу над рівнем зростання економіки протягом тривалого періоду призводить до значного зростання капіталу, а також є потужним впливом на структуру і динаміку соціальної нерівності.

Провівши історичний аналіз майнової нерівності, автор приходиться до висновку, що вкрай висока концентрація багатства стабільно зберігалася у країнах Європи протягом XVIII та XIX століть. До 1910 року найбагатші 10 % населення володіли 80–90 % національного багатства країн, а найбагатший 1 % володів 50–60 % національного багатства. Це пояснюється тим, що в цей час рівень доходності капіталу завжди був вище рівня зростання економіки.

І тільки в період 1914–1950 рр. зростання доходів від капіталу впала зі звичайних 4–5 % до 1–1,5 %. Така динаміка спостерігалася в усіх країнах Європи. Цьому сприяла одночасна дія таких факторів, як дві світові війни, повоєнна розруха, введення прогресивної системи оподаткування та швидке зростання економіки. При цьому доля найбагатшого 10 % населення впала до 60–70 % у 1950–1970 рр., а доля найбагатшого 1 % — до 20–30 %. Це призвело до появи середнього класу Але Пікетті зазначає, що це відбулося в результаті економічних і політичних потрясінь, а не через дію необмеженої конкуренції та ринкових відносин. На думку дослідника, це свідчить на користь державного втручання в економіку.

Стрімке зниження прогресивного податку на доход у США та Великій Британії у 1970–1980 рр. та значне зростання зарплат і бонусів топ-менеджерів корпорацій і банків, розвиток податкової конкуренції між країнами призвів до значного зростання купівельної спроможності найбагатшого 1 % населення Європи та США, в той час як у середньостатистичного громадянина вона знаходилася в стагнації. Ця тенденція, за прогнозами автора, буде продовжуватися найближчими десятиліттями. Причому зарплати менеджерів не знаходяться в прямій залежності від якості рішень, що приймаються, а є лише «платою за везіння». Приблизно дві третини приватного капіталу в розвинутих країнах є успадкованим, і якщо ця тенденція продовжиться, до 2050 року розмір отриманого у спадок, а не заробленого багатства складе 90 %. При цьому в розвинутих країнах процентні платежі за державним боргом перевищує розмір інвестицій у вищу освіту.

Для подолання майнової нерівності пропонується ввести ставку прибуткового податку у розмірі 50–80 % залежно від розміру прибутку, введення глобального прогресивного податку на багатство, що має супроводжуватися підвищенням рівня прозорості

міжнародних фінансових операцій. Тобто, пропонується суттєво підвищити роль держави в регулюванні економіки в міжнародному масштабі. Але зрозуміло, що на сьогодні такі пропозиції є фактично утопічними, оскільки вимагають недосяжного на теперішній час рівня міжнародного співробітництва та політичної інтеграції між провідними країнами світу.

В Україні 100 найбагатших осіб володіють \$20 млрд [3], при цьому, за критеріями ООН, приблизно 80 % населення країни перебуває за межею бідності. Але особливістю нерівності в нашій країні є те, що більша частина великого приватного капіталу є не успадкованою, а заробленою незаконними шляхами. При цьому, в сучасних ринкових умовах неможливо будь-яким чином вилучити ці статки, це сильно вдарить по інвестиційному клімату України. Тому, на нашу думку, для зменшення майнової прірви в Україні необхідно ввести податок на багатство, як радить Пікетті, та здійснювати більш активну антимонопольну політику. Введення ж значного прогресивного податку на доходи сприятиме відтоку капіталу та буде негативно впливати на економічне зростання в Україні.

Список використаної літератури

1. *Стиглиц Д.* Америка и новый экономический порядок после глобального кризиса / Дж. Е. Стиглиц. — М.: Эксмо, 2011. — 510 с.
2. *Piketty T.* Capital in the Twenty-First Century / Thomas Piketty. — Cambridge: MA: Harvard University Press, 2014. — 696 p.
3. Рейтинг Forbes: 100 найбагатших-2016 [Електронний ресурс] // Forbes. — 2016. — Режим доступу до ресурсу: <http://forbes.net.ua/ua/ratings/4>.

Дем'янчук С. А.
(ФІСІТ, IV курс)

ОЦІНКА СТАНУ ЗОЛОВОВАЛЮТНОГО РЕЗЕРВУ УКРАЇНИ

Усім добре відомо, що золотовалютні резерви є ключовим елементом захисту економіки країни від зовнішніх шоків та несприятливих факторів. Маючи достатньо резервів, щоб вивести власну економіку з кризового стану, «підживити» її в потрібний момент, країна почувається економічно захищеною та незалежною. Зростання обсягу золотовалютних резервів та ефективне

використання їх сприяє стабільності, надійності та захищеності як національної грошової одиниці, так і економіки загалом. Саме тому управління міжнародними золотовалютними резервами країни становить вагомую частку в роботі НБУ як органу валютно-го регулювання.

Наразі необхідно досліджувати теперішній стан золотовалютних запасів і на основі результатів досліджень розробляти план дій і впроваджувати якісно нові економічні реформи, які допоможуть вивести економіку з кризового стану і стабілізувати національну грошову одиницю.

Порівнюючи обсяги резервів за останні десять років, можна сказати, що найбільші ЗВР (золотовалютні резерви) Україна мала в 2010 році (34 576,40 млн дол.). Трохи менші обсяги спостерігались у 2007 році (32 479,06 млн дол.). Критично низької відмітки у 7533,33 млн дол. було досягнуто у 2014 році. Таке різке зменшення було пов'язано з політикою, яку проводив Національний банк, намагаючись виконати свою основну функцію — укріпити національну грошову одиницю в умовах нестабільної політичної ситуації та масштабної економічної кризи.

Протягом досліджуваного періоду спостерігались певні коливання обсягів. За період з 2006 по 2007 роки ЗВР зростали, а з 2007 по 2009 рік спостерігалось певне зниження їх обсягів. У 2010 році показники знову зросли і досягли свого максимального значення. І починаючи з 2010 року, ЗВР стрімко зменшувались. При цьому, частка золота у 2012 році дещо зросла порівняно з попередніми періодами. А починаючи з 2014 року резерви знову почали зростати завдяки кредитуванню з боку МВФ і станом на кінець 2015 року їх офіційні обсяги становили 13 299,99 млн дол.

Розглядаючи структуру ЗВР, можна сказати, що найбільшу частку в структурі золотовалютних резервів складають резерви в іноземній валюті, а найменшу — резервна позиція в МВФ. Спеціальні права запозичення також займають незначну частку у ЗВР. Отже, золотовалютні резерви України складаються в основному з іноземної валюти і золота. У 2006 році основну частку ЗВР складала резерви в іноземній валюті (98 %). Частка спеціальних прав запозичення і резервної позиції в МВФ дуже незначна, а частка золота становила лише 2 %. У 2015 році, порівняно з 2006 частка золота зросла з 2 % до 7 %, відповідно резерви в іноземній валюті скоротились до 93 %. Ситуація з іншими активами не змінилась: їх частка так і залишилась дуже незначною. За останні роки Національний банк поступово нарощував обсяги монетарного золота в резервах. Зазвичай у структурі золотовалю-

тних резервів європейських країн частка монетарного золота становить 15 % і очевидно, Україна прагне наблизитись до цього показника.

Золотовалютні резерви країни відіграють важливу роль у визначенні її міжнародної інвестиційної позиції. Статистичним вимірником адекватності резервів потребам країни є відношення їх обсягу до імпорту товарів і послуг.

$$\frac{\text{Резервні активи}}{\text{Тижневий імпорт}} = \frac{\text{Резервні активи}}{\text{Імпорт товарів і послуг} / 52}. \text{ Це відно-}$$

шення показує тривалість періоду, за який наявні резерви можуть забезпечити фінансування імпорту, і розглядається як міра міжнародної ліквідності. У міжнародній практиці достатнім вважається тримісячне покриття імпорту товарів і послуг, тобто у разі різкого падіння експортних доходів економіка країни протягом 12 тижнів спроможна адаптуватися до зовнішнього шоку і провести заміщення імпорту. Міра міжнародної ліквідності ЗВР за 2010–2015 роки.

Рік	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ЗВР в міс. імпорту	4.4	3.8	3	3.5	1.8	3.5

Критично низького значення показник досяг у 2014 році — всього 1,8 місяця. А у 2015 році знову підвищився до оптимального рівня за рахунок кредитів МВФ.

Використані статистичні методи аналізу економіки дозволили оцінити стан золотовалютного резерву України. Обсяги резервів, на жаль, є заниженими, що є вкрай несприятливим явищем для економіки країни, адже занижений обсяг золотовалютних резервів погіршує її платоспроможність на світовому ринку та обмежує регулятивні можливості держави у монетарній сфері. Тому кошти ЗВР не повинні безпосередньо використовуватись навіть на найгостріші потреби суспільства, наприклад на ліквідацію наслідків стихійного лиха. Усі подібні потреби мають фінансуватися з державного бюджету чи інших цільових фондів. В умовах кризи золотовалютні резерви потрібно використовувати особливо виважено, адже під час кризи підвищується попит на іноземну валюту і знижується її пропозиція. Широке застосування в такому випадку валютної інтервенції може призвести до повної втрати резервів держави і не дати бажаних результатів.

Література

1. Гроші та кредит: підручник / [М. І. Савлук, А.М. Мороз, І. М. Лазепко та ін.]; за наук. ред. М. І. Савлука. — 6-те видання, перероб. і доп. — К.: КНЕУ, 2011. — 589 с.
2. Економічна статистика: підручник: у 2 ч. — Ч. 1. Макроекономічна статистика / [І. Г. Манцуров, А. М. Єріна, О. К. Мазуренко та ін.]; за наук. ред. чл.-кор. НАНУ І. Г. Манцура. — К.: КНЕУ, 2013. — 325, [3] с.
3. Статистика: підручник / А. М. Єріна, З. О. Пальян. — К.: КНЕУ, 2010. — 351 с.
4. [Електронний ресурс]: <http://www.bank.gov.ua> . Платіжний баланс України.

Денисенко Д. І.

(ф-т фінансово-економічний, II курс)

ПРОБЛЕМИ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

Корупція — невід’ємна проблема кожної з держав. Чим вищий рівень корупції у державі, тим менш ефективним вважається її правове регулювання, оскільки корупція є проявом невиконання таких основних демократичних засад, як рівноправність і справедливість [1].

Сьогодні про корупцію говорять абсолютно всі: політики, економісти, чиновники, студенти та звичайні громадяни. Але науковці в своїх дослідженнях майже не торкаються цього питання, тому актуальність його залишається на високому рівні. Тим паче у сьогоденні корупція — це головний ризик євроінтеграції України, загроза національній безпеці та конституційному ладу.

Актуальності також додає факт того, що попри повалення режиму экс-президента та "Революцію гідності" трансформаційних змін в Україні не відбулося, а основні реформи є неповними. Тобто, незважаючи на зміну влади в Україні, корупція у державі продовжує функціонувати як раніше. Вважаємо, вирішити проблему корупції однією лише правовою реформою не вдасться. Поточні правові реформи часто характеризують як нагромадження нових законів на величезному пострадянському базисі.

Звичайно, правова та судова реформа є дуже важливими для зниження рівня корупції. Але закон — це лише частина потрібних зусиль. Велику кількість антикорупційних заходів перелічено

в звіті про реформи права та урядування в Україні [2]. Вважаємо, що деякі із них треба вжити негайно, зокрема:

- запровадження комплексного захисту свідків корупційних діянь;

- вимога розкриття інформації про кінцевих власників бізнесу та підприємств (офшорні структури мають стати «прозорими»);

- посилення суспільного нагляду та незалежності антикорупційного агентства;

- суспільний тиск щодо продовження реформи державної системи прокуратури з метою забезпечення її об'єктивності та прозорості.

Але щоб досягнути успіху в боротьбі з корупцією, теперішню культуру корупції має замінити нова культура чесності. Українська революція виявила, що багато українців прагнуть змін, як це показав ненасильницький активізм та бажання жертвувати (зокрема, й власним життям) заради змін. Створення нової культури вимагає активності бізнес-спільноти, шкіл та університетів, сімей і неурядових організацій.

Для того, щоб перейти від держави, де корупція проникає в усі аспекти щоденного життя, до держави, де громадяни та підприємства зустрічаються з корупцією лише в дуже рідкісних випадках, потрібна широка суспільна відповідь. За найсприятливіших умов вплив закону все одно є надто слабким для того, щоб запобігти корупції, він має бути, перш за все, доповнений етичними переконаннями [3].

Найважче з корупцією боротись там, де вона злилась з менталітетом. В Україні інша сторона медалі високорівневої (чиновницької) корупції є корупція «від злиднів», тобто від скрутного становища громадян. Єдиним шляхом подолання цієї проблеми є економічний розвиток, що дозволить урегулювати рівень життя в державі шляхом підвищення доходів населення, якості охорони здоров'я, соціальної допомоги і т.п.

З іншого боку, в Україні більшість корупційних практик відбувається внаслідок мовчазної згоди громадян, які знають про факти корупції, але не збираються про них повідомляти.

Так, згідно з даними Transparency International лише 1 % українців протягом 2015 року повідомили про корупцію в генпрокуратуру або поліцію, проте 16 % людей зацікавлені повідомляти, а 6 % — зацікавлені дізнатися, як це зробити [4].

Причини такої пасивності не досліджувалися, але вони можуть бути пов'язані з небажанням людей вирішувати свої проблеми самостійно та відсутністю знань про свої права.

Тому, потрібно зосереджуватись не лише на правових, щоб створити нову культуру, потрібні ширші суспільні зусилля. Нова культура обов'язкова для заміни укоріненої корупції, успадкованої від Радянського Союзу та періоду після його розпаду. Нова культура відображатиме любов до України як до окремої національної спільноти.

Список літератури

1. Скулиш С. Д. Корупція в Україні: основні напрями протидії. / С. Д. Скулиш // — 2007. — Т. Вип. 16.
2. Звіт про реформи права та урядування в Україні. — 2015. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://pravo.org.ua/ua/about-monthly_reports/combating_corruption/
3. Кузьмінов С. В. Стратегія антикорупційних реформ в Україні: Міжнародний досвід чи інновація? / С. В. Кузьмінов // Економічний нобелівський вісник. — 2015. — № 1 (8).
4. Звіт Transparency International. — 2015. [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://ti-ukraine.org/CPI-2015/data_sources_CPI-2015

Дернова А. С.
(ф-т фінансово-економічний, IV курс)

КОМУНІКАЦІЇ БАНКІВ У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ

В сучасних реаліях стрімкого інформаційного розвитку суспільства банківські установи все частіше почали звертатися у соціальні мережі для налагодження взаємодії з існуючими та майбутніми клієнтами, але, на відміну від компаній інших галузей економіки, використовують їх можливості досить обмежено.

Соціальні медіа стали відмінним інструментом обслуговування клієнтів у багатьох сферах бізнесу, і банки не стали винятком. Для банків, які активно залучають своїх клієнтів через соціальні канали, дослідження в реальному часі можуть бути корисними у вирішенні проблем з клієнтами. Для багатьох клієнтів можливість спілкуватися в мікроблозі з банком сприймається як належне. Відповідно, банк може використовувати цей канал зв'язку з клієнтами банку.

Часто переписка в соц. мережах переходить з ініціативи клієнта в спілкування по телефону, електронній пошті і т. д. Соціальні мережі стають більш популярними, ніж інші ресурси, зокрема,

традиційні інтернет-медіа. Якщо говорити про результативність просування в соціальних мережах, то можна впевнено сказати, що на таку рекламу споживач звертає більше уваги. Стандартна форма реклами в ЗМІ вже набридла і споживач просто її ігнорує. Найуспішніша рекламна компанія в соціальній мережі — це реклама, органічно вписана в сценарій процесів і інтегрована в спілкування та інтерфейс.

Що стосується популярності соціальних мереж, то згідно з більшістю рейтингів найпопулярнішими є такі соціальні мережі, як: «Facebook», «ВКонтакте», «Однокласники», «Instagram», «Google+», «Blogger» «YouTube» та багато інших. Привабливість соціальних мереж у тому, що банки мають можливість:

- анонсувати нові банківські продукти, пресрелізи, інформувати наявних і потенційних клієнтів про проведення заходів, які можуть бути корисні для клієнтів;

- моніторити потенційних клієнтів на стадії підготовки до видавання кредиту (оцінити активність, постійність, коло спілкування, характер бізнесу та ін.);

- захистити від небажаних дій користувачів, які навмисно запустили негативну інформацію про банк;

- оперативно обмінюватися інформацією між співробітниками банку в режимі онлайн;

- підвищити відвідування сайта банку та підтримка подій;

- рекрутингу банківського персоналу;

- надати допомогу клієнтам;

- популяризації бренду та підвищення його пізнаваності;

- проведення рекламних кампаній;

- використовувати дані зворотного зв'язку в режимі реального часу, відстежувати відгуки про послуги, тенденції;

- зменшити витрати часу, вартості на створення та підтримку групи в соціальній мережі, ніж на розроблення і просування сайта-візитки

Сьогодні в Україні стрімкими оборотами набирає популярність комунікацій банків у соціальних мережах, а тому я провела дослідження щодо присутності українських банків у соц. мережах (табл. 1). Відбір банків я здійснювала за даними щодо кількості активів банків станом на кінець 2015 р. [4].

Я обрала такі соціальні мережі, як «ВКонтакте», Facebook і «Твітер». Чому саме ці три мережі? Все просто: «ВКонтакте» має найчисельнішу армію користувачів на теренах СНД, це стосується й України, а Facebook і «Твітер» — це найпрогресуючіші соціальні мережі не лише у світі, а й в Україні.

Проаналізувала присутність банків України в соціальних мережах ВКонтакте, Facebook і «Твіттер» я склала відповідний рейтинг станом на кінець 2015 року щодо найбільшої кількості прихильників в соц. мережах (табл. 2) [6, 8, 9].

Таблиця 1

ПРИХИЛЬНИКИ БАНКІВ У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ

Банк	Кількість прихильників у «ВКОНТАКТ»	Кількість прихильників у «Facebook»	Кількість прихильників у «Твіттері»	Всього
Приватбанк	33174	64412	<u>8780</u>	106366
Ощадбанк	5487	<u>14917</u>	19	20423
UKREXIMBANK	69	307	137	513
ПРОМІНВЕСТБАНК	11	43	0	54
<u>Райффайзен Банк Аваль</u>	466	19669	1743	21878
Укрсоцбанк, UniCredit Bank	<u>2051</u>	<u>10736</u>	<u>252</u>	13039
Альфа-Банк Україна	18531	<u>2756</u>	<u>2756</u>	24043
<u>УкрСиббанк</u>	761	<u>18760</u>	<u>954</u>	20475
ПУМБ	42163	56090	2793	101046
Банк Михайловский	926	2378	31	3335

Отже, за результатами лідерами в соціальних мережах є Приватбанк і ПУМБ. Майже однакові результати серед популярності в соц. мережах мають «Приватбанк», «ПУМБ» (у середньому приблизно 100 тисяч людей, які слідкують за новинами спільноти в соцмережі). Аутсайдерами виявились такі банки, як: «UKREXIMBANK» та ПРОМІНВЕСТБАНК», які майже не використовують засоби соціальних медіа в якості каналів для просування компаній і вирішення інших бізнес-завдань. Цікаво також те, що, віднайшовши статистичні дані за минулі роки щодо активності банків в соціальних медіа, два державних банки «Ощадбанк» та «УКРЕКСІМБАНК» майже не використовували SMM у своїй маркетинговій діяльності.

Але за результатами можна стверджувати, що активно почав використовувати засоби соціальних мереж у своїй діяльності державний банк «Ощадбанк» і займає середні позиції у ТОП-10, а ось щодо «УКРЕКСІМБАНКУ», то він досі не вважає за потрібне використовувати засоби соціальних медіа в якості каналів для

просування компанії. Отже, можна зробити висновок, що ПриватБанк, а також банк «ПУМБ» продовжують утримувати лідерство серед українських банків за кількістю прихильників у соціальних мережах. А також продовжують активно здійснювати маркетингову діяльність у соц. мережах «Райффайзен Банк Аваль», УкрСиббанк, UniCredit Bank.

Серед розглянутих у таблицях банків я дослідила теми публікацій про згадані банки, що обговорювалися найактивніше. Отже, в досліджуваних мною соц. мережах найпопулярнішими темами для обговорення у соцмедіа були: імідж, обмін валют, депозити, Акції, спеціальні пропозиції [6, 8].

Сьогодні клієнти стали вимогливішими: вони звертають увагу не тільки на якість та умови банківських продуктів і послуг, а й на рівень обслуговування, яке забезпечують співробітники банку. Для того щоб вітчизняна банківська система зберегла клієнтів і зробила їх постійними партнерами, потрібні грамотна стратегія, уміле управління внутрішньою структурою і вибір правильного способу взаємодії з клієнтами.

Активізація процесу «проникнення» банків у соціальні мережі з метою управління взаємовідносинами з клієнтами, а також здійснення широкого кола операцій, від управління брендом до надання банківських послуг, стає нагальною необхідністю у вітчизняній банківській системі.

Список літератури:

1. SEO словник. [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://igroup.com.ua/seo-articles/smm/>
2. Маркетинг в соціальних мережах [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://amstrategy.net/marketing-v-socialnix-merezhah>
3. NOKs fishes [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://noksfishes.kiev.ua>
4. Простобанк. [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.prostobank.com/uk>
5. Як поведуться банки у соціальних мережах [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://ua-ekonomist.com/6348-yak-povodyatsya-ukrayinsk-banki-v-socialnih-merezhah.html>
6. ВКонтакті [Електронний ресурс] — Режим доступу: <https://vk.com>
7. ПростоБанкір [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://www.prostobankir.com.ua/spravochniki/rejtingi_bankov/rejtingi_nbu/
8. Фейсбук [Електронний ресурс] — Режим доступу: <https://www.facebook.com>
9. Твіттер [Електронний ресурс] — Режим доступу: <https://twitter.com>

Дзензелюк К.В., Старинська М.Ю.
(ф-т економіки та управління, III курс)

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ПОДОЛАННЯ ТІНЬОВОЇ ЗАЙНЯТОСТІ В КОНТЕКСТІ МІНІМІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ РИЗИКІВ

Високий рівень тінізації національної економіки супроводжується поширенням нелегальної економічної діяльності, розповсюдженням неформальної (тіньової) зайнятості, зростанням економічної злочинності та корупції в органах державної влади, що є наслідком низької правової і податкової культури, слабкості соціально-економічних інститутів.

Теоретичні й практичні аспекти тіньової зайнятості знаходяться в полі зору багатьох фахівців і науковців вітчизняних інституцій (Міністерства соціальної політики України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Інституту економіки та прогнозування, Інституту демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи, Інституту регіональних досліджень ім. М.І. Долишнього та ін.). Проте значне розповсюдження тіньової зайнятості в Україні з її негативними наслідками соціально-економічного характеру, обумовлює необхідність подальшого вивчення цієї злободенної проблеми та пошуку шляхів її вирішення. Метою нашого дослідження є оцінка масштабів тіньової зайнятості в Україні, аналіз її прояву за причинно-наслідковими зв'язками та обґрунтування напрямків протидії.

За офіційними статистичними даними за 2005–2011 рр. обсяг тіньової економіки в Україні становив 15–18 % від офіційного ВВП [4], за розрахунками Мінекономрозвитку України протягом 2012–2014 рр. її обсяг майже подвоївся — до 34–40 % [6], а відповідно до розрахунків австрійського економіста Ф. Шнайдера сьогодні складає 52,8 % [2]. Тіньова економіка як нелегальна, неврахована, фіктивна, корислива діяльність, спрямована на отримання прихованого доходу, навіть кримінальним або протизаконним шляхом [1].

За останні роки в Україні стрімко поширюється тіньова зайнятість, охоплюючи значну кількість робочих місць на підприємствах та організаціях формального й неформального сектору економіки. У I півріччі 2015 р. кількість зайнятого населення, яке працювало на неформальних робочих місцях, становила 4,3 млн осіб або 26,4 % від загальної кількості зайнятих, а в 2005 р. цей показник становив 21,5 % [4]. У неформальному секторі націона-

льної економіки переважно працюють особи працездатного віку (94,2 %). Аналіз неформальної зайнятості у розрізі вікових груп показує, що найвищий рівень характерний для осіб у віці 15–24 роки (35,8 %) та у віці 60–70 років (36,2 %), саме ці категорії населення є найуразливішими та соціально незахищеними в сучасних умовах господарювання. Аналіз освітнього рівня неформально зайнятих свідчить, що основну масу становлять особи з повною загальною середньою (35,3 %) та професійно-технічною освітою (32,1 %), частка осіб із вищою та неповною вищою освітою складає 26,9 %. Половина неформально зайнятих (50,9 %) проживають у сільській місцевості [4].

До основних причин і наслідків поширення тіньових схем у вітчизняній сфері зайнятості слід віднести: скорочення виробництва в основних видах економічної діяльності під впливом розгортання соціально-економічної та політичної кризи в країні; гальмування економічних реформ унеможлиблює активізацію інвестиційно-інноваційних процесів, що надало б можливість збільшити кількість нових робочих місць; недосконалість регулятивних механізмів ринку праці спричинює низькі економічні стимули до офіційного працевлаштування працівників; відсутність ефективної системи контролю й покарання за порушення роботодавцями чинного законодавства у сфері трудових відносин; нестабільність фіскальної політики в державі та несприятливі умови для ведення легального бізнесу; розбалансованість ринку праці й освітніх послуг зумовлює перекося в професійно-кваліфікаційній структурі робочої сили та її невідповідність потребам роботодавців; надмірний податковий тягар, фінансово-економічна вразливість і низькі доходи населення, поширення бідності серед працюючих; недовіра до організаційно-інституціональних механізмів антикорупційного законодавства; низька якість державних послуг і відсутність системи державних стандартів з їх надання знижує мотивацію населення до наповнення бюджету та соціальних фондів; низька довіра до державних інституцій і ліберальна система покарання за порушення додаткового й трудового законодавства провокують ухилення від оподаткування та внесків у соціальні фонди.

Тіньова зайнятість супроводжується ризиками для держави та суспільства в цілому: обмеження можливостей реалізації більшості соціальних прав, передбачених Конституцією і трудовим законодавством, нестабільної зайнятості та отримання постійного доходу, недоодержання нарахувань до бюджету та соціальних фондів, досягнення цілей реформування системи пенсійного страхування. Специфікою тінізації ринку праці в Україні є наявність комбінованих

форм оплати праці, які передбачають часткову виплату заробітної плати «у конвертах». За даними Мінсоцполітики України обсяг тіньової зарплати щорічно складає близько 170–200 млрд грн. При цьому орієнтовні втрати бюджету оцінюються на рівні понад 46 млрд грн, а недоотримані соціальні внески — більш ніж 97 млрд грн на рік [5]. Такі факти підтверджують неможливість саморегуляції даної сфери та необхідність державного регулювання через фіскальну політику, політику зайнятості та доходів і відповідні програми.

Пріоритетними напрямками детінізації ринку праці повинні стати такі:

посилення ринкового регулювання економіки та проведення антикорупційної реформи за допомогою системи спеціалізованих заходів профілактики та покарання корупційних дій; посилення зв'язку між фактично сплаченими страховими внесками та розміром пенсійності забезпечення через пенсійну реформу; посилення відповідальності за ухилення від сплати податків і страхових внесків за допомогою запровадження жорстких санкцій у сфері оплати праці; перехід від моделі з дешевою робочою силою до моделі з високим рівнем оплати та ефективною працею; поліпшення адміністрування податків, а саме збільшення ролі електронних систем; зменшення навантаження на оплату праці податками та страховими внесками; реформа банківської системи — поширення безготівкових розрахунків. Важливого значення набуває необхідність удосконалення вітчизняного законодавства з метою створення сприятливого податкового та інвестиційного клімату, розроблення проектів щодо легалізації заробітної плати та робочих місць, реформування системи загальнообов'язкового державного соціального страхування (у частині посилення державного контролю за цільовим використанням страхових коштів), сприяння організації стажувати студентів вищих і професійно-технічних навчальних закладів на підприємствах, в установах, організаціях, удосконалення порядку організаційно-правового та науково-методичного забезпечення професійної підготовки осіб з інвалідністю та розробку механізму застосування гнучких форм трудового договору з метою підвищення рівня зайнятості.

Література

1. *Баранов С.О.* Тіньова економіка: сутність, причини, соціально-економічні наслідки та шляхи подолання в Україні / С.О. Баранов // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. — 2015. — № 3. — С. 47–55. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadu_2015_3_9

2. *Бочі А.* Тіньова економіка в Україні: причини та шляхи подолання [Електронний ресурс] // Міжнародний центр перспективних досліджень : [сайт] / А. Бочі, В. Поворозник. — Режим доступу: http://icps.com.ua/assets/uploads/files/t_novaekonom_kaukra_ni.pdf

3. *Краус Н.М.* Тіньова зайнятість і офіційне безробіття на ринку праці: світовий досвід і українські реалії / Н.М. Краус, Є.Г. Самойленко // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Сер.: Економічні науки. — 2014. — № 1. — С. 64–71. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvpushk_2014_1_11

4. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

5. Офіційний сайт Міністерства соціальної політики [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/index>.

6. Офіційний сайт Мінекономрозвитку [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>

Добрянський Р.В.
(ф-т маркетингу, 4 курс)

МАЛОБЮДЖЕТНИЙ МАРКЕТИНГ

Нечасто компанії замислюються на тим, наскільки прихильні до них клієнти. Ще менша кількість компаній знають, що розуміти під «прихильністю».

У бізнес середовищі «прихильність» замінюють словом «лояльність». Проблема в тому, що під «лояльністю» більша частина українських компаній має на увазі дисконтні програми, бонусні картки, купони, знижки та інші маркетингові інструменти.

Простий спосіб виміряти лояльність винайдений в 2003 році. Фредерік Райхельд представив у журналі *HarvardBusinessReview* Індекс NPS (NetPromoterScore, індекс споживчої прихильності). Перевага цього методу в тому, що він заснований на одному питанні: «Наскільки ймовірно за 10-бальною шкалою, що Ви нас порекомендуєте своїм знайомим, друзям, колегам?».

За результатами опитування респонденти діляться на три групи:

— Лояльні клієнти (промоутери) — від 9 до 10 балів;

— Нейтральні клієнти (нейтралі) — від 7 до 8 балів;

— Незадоволені клієнти (критики) — від 1 до 6 балів.

Індекс NPS обчислюється, як різниця між відсотків промоутерів і відсотком критиків:

$$NPS = \% \text{ промоутерів} - \% \text{ критиків.}$$

Значення NPS може дорівнювати значенню від -100 % (всі клієнти — критики) до + 100 % (всі клієнти — промоутери). Обидва варіанти малоймовірні. У першому випадку компанія на межі банкрутства, або безсердечний до клієнтів монополіст. У другому випадку компанія, швидше за все, живе в ідеальному світі. Середнє значенням NPS вважається, за різними джерелами, від 5 до 20 %.

Основна мета NPS — не просто вивести якесь значення, але й почути, чому клієнти ставлять такі оцінки. Для цього досить задати лише одне додаткове (і знову — просте) питання: «Чому ви поставили таку оцінку?».

Переваги вимірювання лояльності за допомогою індексу NPS:

Швидкість. Одне питання — все, що потрібно для розрахунку показника.

Простота. Індекс споживчої лояльності використовує загальноприйнятій технології.

Порівнянність. Можна порівняти результати компанії з показниками конкурентів, адже сотні компаній так само використовують NPS.

Магія маркетингу

У бізнес-середовищі приказка:

Немає клієнтів → немає продажів → немає бізнесу → немає системи залучення клієнтів → немає самих клієнтів. Коло замкнулося.

Є маса причин і факторів, ось 5 ключових джерел провалів:

- Товари та послуги низької якості; →
- Відсутність чіткої системи залучення і утримання клієнтів;
- Нерозуміння своєї цільової аудиторії, її потреб і мотивів;
- Відсутність позиціонування і диференціювання від конкурентів;
- Відсутність контролю ефективності використання маркетингового бюджету.

Що потрібно врахувати при роботі з клієнтами?

Покупці хочуть якісний сервіс.

Покупці люблять індивідуальний підхід.

Покупці запам'ятають Вашу компанію, якщо Ви знаєте їх по імені.

Ніщо не викликає так ажіотаж, як приємна дрібничка при покупці.

Створення надійних взаємин з покупцями залежить від того, що ви робите, а не скільки платите.

Покупці люблять історії навколо бренду — чим далі їх переказують, тим більше їм вірять.

Якщо Ви любите все інноваційне, Ваші покупці можуть стати для Вас прекрасним джерелом натхнення.

Продавайте час, а не гроші, і покупці оцінять Ваш бренд по достоїнству.

Якщо ви використовуєте в рекламі образ грошей, покупці стануть егоїстичнішими.

Ефект «безкоштовно».

Ефект «безкоштовно» має сильний вплив на людей. Якщо зануритися в психологію людини і подивитися на її страхи, то дізнаємося, що одним з найсильніших страхів є страх втрати. Коли ми за щось платимо, то боїмося, що можемо зробити неправильний вибір і втратити гроші. Таким чином, ми важко розлучаємось з грошима або іншими речами. Коли ж ми стикаємось з безкоштовним, то страх втрати зникає, адже втрачати нічого. Саме тому ефект «безкоштовно» сильно впливає на людей. Дізнаючись про безкоштовну пропозицію, наша свідомість відмовляється тверезо оцінювати всі мінуси і можливі наслідки, тому ми так часто робимо абсолютно непотрібні покупки.

Список літератури

1. *Дарья Луговская* «Как измерить любовь клиента» [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://marketing-in-russia.ru>
2. *Татьяна Иевлева* «Индекс NPS. Отслеживаем лояльность клиентов» [Електронний ресурс] — Режим доступу: <https://blog.anketolog.ru>
3. *Энциклопедия маркетинга* [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.marketing.spb.ru>

Драбинога А. І.,
(обліково-економічний факультет, III курс)

ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕГРАЦІЇ МОЛОДІ З ВИЩОЮ ОСВІТОЮ НА РИНОК ПРАЦІ УКРАЇНИ

Сьогоднішня молодь вступає у самостійне життя в дуже складний і динамічний час. Особливість становища молодих людей полягає в тому, що, з одного боку, вони входять у той соціальний простір, який було організовано незалежно від них попередніми поколіннями, з іншого боку, молодь може змінити, перебудувати створені структури.

За результатами дослідження «Випускники на ринку праці України: актуальні питання дослідження» Л.Н. Ракової і В. Торкіної, український ринок праці випускників ВНЗ формується протягом останніх двох десятиліть під впливом таких основних факторів: існує об'єктивно обумовлене протиріччя між можливостями підготовки фахівця у ВНЗ і потребами в його знаннях і навичках на ринку праці; ВНЗ в умовах абсолютного скорочення чисельності молоді активізують залучення абітурієнтів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Формування ринку праці молоді активно досліджують О. Лаврук та О. Ягірська. Останнім часом В. Липчук і А. Линдюк вивчають мотиваційні чинники працевлаштування молоді на сільськогосподарських підприємствах. М. Корчун аналізує шляхи підвищення економічної активності та зайнятості молоді на ринку праці України.

Інтеграція молоді. За даними дослідження І. О. Курило «Демографічні процеси та структури в Україні: сучасні регіональні особливості», молоді люди, які наразі здобувають професійну освіту, по-різному оцінюють свої можливості щодо отримання підходящої роботи після закінчення навчання: кожен дев'ятий з опитаних вважає, що зможе доволі легко знайти роботу, 36 % усвідомлюють, що у пошуку роботи на них чекають певні труднощі, однак все ж оптимістично оцінюють свої можливості її знайти, а от 37 % опитаних вважають, що знайти підходящу роботу після закінчення навчання їм буде вельми складно або й практично неможливо. Майже половина (48 %) опитаної студентської молоді визнала, що у вирішенні питань свого працевлаштування насамперед розраховує на допомогу своїх батьків або інших родичів. Водночас третина опитаних заявила, що у вирішенні цього питання розраховує лише на себе. Кожен десятий покладається на допомогу друзів або знайомих. Показово, що на сприяння навчального закладу у працевлаштуванні розраховують лише 5 %, а на служби зайнятості — ще менше (лише 2 %).

Так, наразі за спеціальністю, отриманою у навчальному закладі (ВНЗ, ПТНЗ тощо), працює лише дещо менше половини (48 %) опитаної працюючої молоді. Працюють не за первинно набутою спеціальністю 37 %, а кожен десятий опитаний уже отримав іншу спеціальність і працює за нею.

Молодь на ринку праці. За даними Державної служби статистики за 9 місяців 2015 року рівень зайнятості серед осіб віком 15–24 роки становив 28,5 %. Низький рівень зайнятості таких осіб обумовлений тим, що молодь у такому віці навчається та не має стійких конкурентних переваг на ринку праці.

Шляхи вирішення проблеми безробіття молоді. Існує два принципово різних підходи до скорочення безробіття або упередження його розвитку — американський («жорсткий») і шведський («протекціоністський»).

Думка експертів. Віце-президент асоціації експертів ринку праці О. Краснощок розповіла, що 80 % студентів під час навчання планують знайти роботу за фахом, проте насправді так вдається влаштуватися лише 30–40 %. "Трохи поступившись спочатку у своїх вимогах до роботодавця і здобувши необхідний досвід, за кілька років можна стати гарним фахівцем і самому обирати, де і на яких умовах працювати", — підсумувала експерт.

Екс-міністр освіти С. Ніколаєнко наголосив, що проблема працевлаштування молодих спеціалістів є вкрай гострою. Потрібно ще на третьому-п'ятому курсі шукати підприємство, спеціалізуватися, ходити туди, вчитися, здобувати навички.

Нещодавно Український Інститут соціології оприлюднив шокуючі дані. Виявляється, близько 50 % українців не бачать перспектив нормального життя і роботи на Батьківщині. За останні десять років кількість громадян, які сподіваються на поліпшення умов побуту і праці, скоротилася з 40 % до 13 % . Як стверджують експерти, Україну масово залишають молоді люди, причому більшість з них — висококласні фахівці з прекрасним знанням іноземних мов. Топ-5 країн, куди відбувається відплив розумового потенціалу України: 1. США і Канада. «Рай» для програмістів і топ-менеджерів. 2. Німеччина. «Інженерна Мекка». 3. Австралія. «Швидка медична допомога». 4. Росія. Економія по-братськи. 5. Аргентина. В комуни до співвітчизників.

Отже, основними заходами, які повинні проводитися для зменшення безробіття серед молоді, мають бути агітаційна та просвітницька роботи. Сьогодні необхідно: розробляти проекти, орієнтовані на фінансування активних заходів сприяння зайнятості серед молоді; розробити механізм пропагування серед студентів та учнів роботи за сумісництвом у вільний від навчання час та організацію експериментальних підприємств у навчальних закладах; проводити інформативні й навчальні семінари та тренінги щодо можливостей працевлаштування, активізації власних зусиль у вирішенні проблем зайнятості та підвищенні самооцінки; проводити координацію міжнародної діяльності: в частині обміну студентами з метою стажування, виконання волонтерських та тимчасових робіт тощо.

Список використаних джерел:

1. Державна служба статистики України. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Експериментальне вибіркове та соціально-психологічний аналіз поведінки безробітної молоді з питань трудової мотивації / Л. Башук // Україна: аспекти праці : Науково-економічний та суспільно-політичний журнал. — 04/2008. — №3. — С. 13–18.
3. *Маршавін Ю.М.* Регулювання ринку праці України: теорія і практика системного підходу Монографія. — К. : Альтерпрес, 2011. — 396 с
4. Мотиваційні чинники працевлаштування молоді у сільськогосподарських підприємствах / А. О. Линдюк // Економіка АПК. — 2008. — № 7. — С. 131–136.

Дубенець А.О., Новак Є.С.
КРД-402

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМКИ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ РЕАЛЬНОГО СЕКТОРА УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ

Розвиток реального сектору економіки ніколи не був другорядним питанням. Але за сучасного стану економіки України набуває особливої актуальності. Реальний сектор економіки — це та частина, яка по справжньому забезпечує розвиток країни. Тому, в першу чергу, необхідно кредитувати підприємства усіх рівнів бізнесу в частині оновлення матеріально-технічної бази, адже це основний важіль, щодо забезпечення зниження витрат підприємств, а отже збільшення їх прибутків.

На сьогодні основними експортними галузями економіки є металургійна промисловість, сільське господарство, машинобудівна та хімічна промисловості, частка яких становить понад 60 % експорту. Одним з напрямків кредитування мають стати наукоємкісні галузі, адже саме вони виробляють найдорожчі кінцеві продукти, а база для розвитку цього напрямку є потужною.

Найгостріше потреба фінансування стоїть у сфері АПК. Агропромисловий сектор значно відстав від сучасних тенденцій. Використання застарілих знарядь праці та методик призводять до збільшення затратності та низької кінцевої якості продукції.

Кредитування підприємств АПК передбачає ряд особливостей, що зумовлені специфікою галузі, основною з яких є необхідність кредитування всього кругообігу капіталу. Крім сезонної

специфіки кредитування сільського господарства має інші особливості:

- низька рентабельність сільськогосподарських підприємств;
- висока ризиковість діяльності;
- складність забезпечення кредитів.

Ці та інші особливості зумовлюють ускладнення отримання для аграрних підприємств кредитів, а отже вони стають недоступними для широкого кола позичальників.

На кінець 2014 року портфель кредитів суб'єктів сільського господарства становив 57 млрд грн. За строками користування кредитними ресурсами переважають середньострокові (від 1 до 5 років), які складають понад 49 %. Також значна частина припадає на короткострокові кредити (до 1 року) — майже 47 %; довгострокові кредити, на термін більше 5 років, становлять зовсім незначну частку (близько 4 %). Довгострокове кредитування, незважаючи на збільшення обсягів за останні 5 років, все ще становить малу частку. Та все ж можна стверджувати, що збільшення обсягів довгострокового кредитування є позитивною тенденцією, адже свідчить про те, що банки, хоча і не в значних обсягах, але проявляють зацікавленість до інвестиційного кредитування сільськогосподарських підприємств.

Навіть у періоди економічного піднесення банківська система надавала перевагу кредитуванню не аграрної сфери, а інших галузей економіки. За умов економічної кризи загальне скорочення обсягів кредитування відбувається здебільшого за рахунок обмеження кредитування АПК.

Кредитне забезпечення АПК, окрім інших факторів, великою мірою залежить від суми коштів державного бюджету, спрямованих на програму здешевлення позик АПК. Законом України «Про Державний бюджет України на 2015 рік» було передбачено видатки загального фонду за програмою «Фінансова підтримка заходів в агропромисловому комплексі шляхом здешевлення кредитів» з обсягом фінансування 300 млн грн. За підсумками року фактично використано 290,6 млн грн. Спрямовані бюджетні кошти дозволили здешевити кредити загальним обсягом 7,8 млрд грн. Враховуючи, яку частку ВВП займає в аграрному секторі, те, що здешевлено було лише 7,8 млрд (14 % від кредитного портфелю АПК), а бюджетні кошти були використані не повністю можна зробити висновок, про те що:

а) програма є маловідомою серед аграріїв;

б) або умови для доступу до програми є неможливими до виконання для більшості потенційних позичальників.

Ці цілому можна зробити висновки, що ключовими факторами, що впливають на ринок кредитування аграрної сфери є:

- високі відсоткові ставки, що є наслідком високих ризиків галузі;

- відсутність ліквідної застави;

- наявність менш ризикових альтернатив для банків;

Незважаючи на наявні проблеми кредитування, сільське господарства є перспективним напрямом. Сьогодні аграрна сфера є одним з лідерів експорту. Враховуючи, зростаючий попит на сільськогосподарську продукцію ця галузь є дуже перспективною для розвитку.

Основними напрямками подолання проблем пов'язаних з кредитуванням аграрного сектору є:

- підтримка зі сторони держави, що може проявлятися у формі програм здешевлення кредитів, або у створенні спеціалізованого банку, метою якого буде не прибуток, а забезпечення ефективного зростання галузі;

- створення програми державного сприяння розвитку лізингових операцій;

- державна підтримка створення кооперативних банків.

Доцільним є введення пільг для сільськогосподарських підприємств повного циклу. Це дозволить переорієнтувати частину експорту з сировинної продукції до експорту готової продукції, що має більшу додану вартість.

Вирішення проблем, що пов'язані з банківським кредитуванням АПК, призведе до:

- економічного ефекту;

- зростання економічного потенціалу країни;

- підвищення конкурентоспроможності галузі та економіки України;

- розв'язання соціального питання.

В Україні існують історичні та географічні підстави для розвитку АПК. Враховуючи, якою важливою складовою АПК є і у ВВП, і в структурі експорту, держава має створити всі можливі умови для розвитку сільського господарства. Для держави сприяння розвитку АПК має бути пріоритетним, і не тільки на папері, але й у реальних діях.

Список використаних джерел

1. Збарський В.К. Особливості та проблеми кредитування аграрного сектору економіки України [Текст] / Збарський В.К. // Збірник праць

Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) — 2014. — № 3 (27). — С. 155–160.

2. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.minagro.gov.ua>

3. Кредитування сільськогосподарських корпорацій іншими депозитними корпораціями (банками) [2011–2016 рр.] [Електронний ресурс] // Національний банк України. — Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.

4. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua/

Дубова А.В., Кабанець О.А.
(факультет економіки та управління, III курс)

ВПЛИВ ДЕМОКРАТИЧНОГО УСТРОЮ НА ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ

Інноваційний розвиток економіки країни є шляхом до створення сильної та незалежної держави. Країни з усталеним демократичним устроєм мають високі економічні показники, але перехід до вільної демократії має чимало перешкод, що не дають реалізуватися інноваційному розвитку. Саме тому метою дослідження є виявити вплив рівня демократичності країни на процеси інноваційного розвитку економіки та обґрунтувати заходи щодо усунення антидемократичних бар'єрів задля забезпечення інноваційного зростання економіки України.

Демократія тісно пов'язана з політикою, економікою і соціальною складовою життя держави, основою розвитку є співпраця владних органів і населення щодо усіх аспектів життєдіяльності всередині країни. За висновками міжнародної неурядової організації «Freedom House», яка проводить дослідження для підтримки демократії, політичних свобод і прав людини, дійсно вільних демократичних країн станом на 2016 рік у світі існує лише 86, частково вільних — 59, та абсолютно недемократичних — 50 [3]. У цьому рейтингу Україна отримала 4,68 бала та опинилася серед країн з частково вільною демократією. Основними факторами, що вплинули на малий результат, є високий рівень корупції, а також слабкість судової системи.

Макроекономічні показники, а також ціла низка індексів підтверджують зразковість для наслідування країн Скандинавії, Європейського Союзу (Австрія, Німеччина, Бельгія та багато ін-

ших), а також США і Канади. За рівнем ВВП на душу населення у 2015 р. усі ці країни входили до топової двадцятки, з обсягом ВВП на душу населення від 40 тис. дол. до 100 тис. дол. [6]. Варто зазначити, що тільки 3 країни з 20 не були демократичними, Україна з 2 тис.дол. ВВП на душу населення посіла 133 місце [2].

Демократія — це дієвий механізм, що надає можливості та дозволяє активізувати творчу співпрацю у бізнес-середовищі та в суспільстві в цілому, що сприятиме інноваційному розвитку. На рівні бізнес-середовища повинні створюватися внутрішні венчурні для комерційної реалізації ідей і винаходів.

Інноваційна активність українських підприємств не перевищує 20 % (за даними обстежень інноваційної діяльності), тоді як середній показник по ЄС, не кажучи про країни, які є інноваційними лідерами, становить 44 % [1, с. 312]. Позиція України у світовому рейтингу інноваційного розвитку вже понад 15 років залишається незмінною, і коливається в межах 61–63 місць [5]. За індексом людського розвитку як основної характеристики людського потенціалу в країні станом на 2016 рік Україна займає 81 місце у світі, хоча у перший рік незалежності посідала 33 місце.

На шляху до інноваційного розвитку існують високі бар'єри. Для обґрунтування заходів щодо покращення рівня інноваційного розвитку необхідним є виявлення каналів впливу рівня демократичності країни на впровадження інновацій (табл. 1).

Таблиця 1

**ВПЛИВ ДЕМОКРАТИЧНОГО УСТРОЮ
НА ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ**

Інструменти впливу на інноваційну сферу	Бар'єри, що існують на шляху до демократії	Заходи протидії бар'єрам з адля забезпечення інноваційного розвитку
Конкуренція	монополізація; підтримка владою лише "корисних" для неї підприємців	сприяння розвитку малого та середнього бізнесу; посилення контролю за ринком
Інвестиції	низький рівень бізнес-активності; бюрократія; неефективне використання інвестиційних коштів	ефективне інвестування у нові прибуткові сфери; прями контроль за інвестиційними коштами
Державний апарат	влада олігархії; бюрократія та корупція	контроль за вищим управлінським апаратом; електронна звітність; реорганізація державної служби
Державні видатки	значні витрати на утримання державного апарату та проведення державних адміністративних заходів	скорочення апарату управління та бюджету для реалізації зустрічей керівництва

Інструменти впливу на інноваційну сферу	Бар'єри, що існують на шляху до демократії	Заходи протидії бар'єрам з адля забезпечення інноваційного розвитку
Наукова діяльність	недостатнє фінансування з боку держави та приватного сектору через відсутність інтересу до модернізації	посилене державне фінансування пріоритетних галузей досліджень; стимулювання приватного інвестування
Освіченість	відтік умів; застаріла матеріально-технічна база; невідповідність змісту вищої освіти й освітніх технологій суспільним вимогам	відповідність освіти вимогам роботодавців; збільшення фінансування та оновлення матеріально-технічної бази навчальних закладів; закріплення за спеціалістами робочих місць
Трудові ресурси	експорт робочої сили через високу заробітну плату	надання робочих місць і гідної зарплати кваліфікованим працівникам
Зайнятість/ бідність	відсутність середнього класу, обмежена кількість робочих місць	стимулювання створення середнього класу, створення нових робочих місць
Оплата праці	висока диференційованість оплати за галузями, низька оплати праці у галузі, що створюють науку та інновації	врегулювання соціальних стандартів; стимулювання фінансування оплати праці в інноваційних галузях економіки
Тіньова економіка	відсутність контролю з боку держави; недоотримання доходів у державний бюджет; порушення ринкової рівноваги	підвищення контролю за діяльністю підприємств; збільшення штрафних санкцій; розробка анти-тіньових стратегій
Оподаткування	відсутність налагодженої системи оподаткування; недієва робота фіскальної політики	зменшення податкового тиску на підприємства, спрощена система оподаткування
Міжнародна демократична позиція	псевдо-демократія; тягар реформ перекладають на населення; сприяють лише збільшенню популізму та кількості партій	обмежити кількість партій, сприяти лише їх якісному зростанню; контролювати політичний рух у країні
Сфера поширення інновацій	відсутність державного стимулювання; розкрадання коштів; відсутність мереж, що забезпечують зв'язок науки та інновацій, та їх контролю	інвестування держави в підприємства, що займаються інноваційною діяльністю; створення прямих каналів зв'язку між інноваціями та підприємцями

Джерело: розроблено авторами.

Україна має значний потенціал, щоб стати інноваційно успішною країною. Водночас, закріплений “олігархічний” тип правління формує та узгоджує власні корпоративні інтереси, нівелюючи інноваційним розвитком. Стримується інвестування в підприємства через бюрократизацію держапарату, що дозволяє збагачува-

тися владним особам, процвітає лобювання, монополізація та корупція, а демократично налаштовані політичні партії не мають достатнього фінансування.

Кількість політичних партій в Україні постійно збільшується, що дозволяє маніпулювати виборчими голосами та настроями громадян, не дає дійти згоди в напрямках економічного та інноваційного розвитку. Станом на жовтень 2015 року в Україні було офіційно зареєстровано 297 політичних партій, найбільша кількість яких була створена за 2015 рік (63 партії) [4]. Порівнюючи з розвиненими демократичними країнами, Україна має найбільшу їх кількість. Зокрема, в Норвегії нараховується 8 партій, у Німеччині — 17, Канаді — 38, а в США — 40.

Таким чином, політична неефективність гальмує інноваційний розвиток України, стримує зростання ВВП і посилює інфляційні процеси. Лише дійсно сформована демократія дає поштовх до розвитку підприємництва та розбудови державних інституцій, що створює базис для залучення нових інвестицій для впровадження інновацій.

Список літератури

1. Інноваційна Україна 2020 : національна доповідь [Електронний ресурс] / за заг. ред. В.М. Гейця та ін. ; НАН України. — К., 2015. — 336 с. — Режим доступу: <http://ief.org.ua/wp-content/uploads/2015/07/%D0%86%D0%BD%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B0-%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B0-2020++.pdf>
2. Офіційний сайт Всесвітнього економічного форуму [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://gtmarket.ru/ratings/global-competitiveness-index/info>
3. Офіційний сайт всесвітньої організації 'Freedom House' [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://freedomhouse.org/report/-freedom-world-2016/maps-graphics>
4. Офіційний сайт Департаменту державної реєстрації [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://ddr.minjust.gov.ua/uk/ca9c78cf6b-6ee6db5c05f0604acdbdec/politychni_partiyi/
5. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2015/02/weodata/index.aspx>
6. Офіційний сайт Програми розвитку ООН [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://hdr.undp.org/en>

МІСЦЕ УКРАЇНИ В ІННОВАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ СВІТУ

Головною умовою досягнення довготривалих позитивних темпів економічного розвитку як економіки країни в цілому, так і окремих її підприємств, є активна інноваційна сфера діяльності. Однак проблема полягає в тому, що Україна, ще до Євромайдану та наступних за ним подій, маючи майже удвічі більший інвестиційно-інноваційний фінансовий ресурс ніж у Польщі і Чехії, зокрема, знаходилася набагато нижче у рейтингу глобальної конкурентоспроможності та рейтингу інноваційного фактору загалом, завдячуючи їй вкрай неефективній інноваційній політиці [1]. Нині ж, за умов кризової ситуації та військової агресії Росії, майже відсутні чинники, які б спровокували поштовх розвитку інноваційних процесів.

Окрім того загальновідомо, що міжнародна конкурентоспроможність країни, у першу чергу, залежить від інвестицій в інновації. Відповідно до даних Всесвітнього економічного форуму, негативними факторами для розвитку підприємництва в Україні, в тому числі інвестування інноваційних проектів, є слабкий доступ до фінансування, неефективна податкова політика і, особливо, корупція, а також зростаюча інфляція. Треба врахувати, що й політична нестабільність серйозно впливає на стан справ в економіці та на довіру до економічних процесів. Загальним підсумком наведених тенденцій є те, що розвиток української науково-технічної та інноваційної діяльності має суперечливий характер. Незважаючи на суспільний інтерес до феномена інноваційної моделі розвитку, в Україні до сьогодні не сформовано науково обґрунтованої інноваційної політики, яка б враховувала нагромаджений зарубіжний досвід формування інноваційних систем і була адаптована до українських реалій.

Варто наголосити, що саме інтенсифікація міжнародної науково-технологічної співпраці України є необхідною для досягнення стратегічних цілей, осучаснення науково-технологічного базису держави, посилення її інтеграційного потенціалу в регіоні і світі.

У рейтингу найінноваційніших економік світу за версією Bloomberg Україна зайняла 41 місце. Відповідний рейтинг агентство оприлюднило 19 січня 2016 року. Індекс інноваційної еко-

номіки за версією Bloomberg складається з семи субіндексів: витрати на інновації і дослідження, продуктивність, ефективність, концентрація досліджень, дослідників і високотехнологічних компаній, реєстрація патентів і ін. Перше місце з показником 91,31 пункту зайняла Південна Корея, за нею розташувалися Німеччина, Швеція, Японія та Швейцарія. США посіли восьме місце в рейтингу, Росія — 12, Китай — 21. Загальний показник України склав 56,77 пункту [2].

В умовах нових геополітичних зрушень в Україні, існує гостра необхідність пошуку нових напрямів підвищення конкурентоздатності як окремих галузей, так і всій економіки в цілому. У даному контексті за результатами 2015 року Україна посіла 79 місце в рейтингу глобальної конкурентоспроможності серед 140 країн [3]. Відповідно до даного індексу, Україна відноситься до 2-ї групи країн, де економічне зростання залежить від зростання ефективності ринків і рівня освіти. Орієнтація на інновації та розвиток сектору ІТ забезпечує економічне зростання всіх розвинутих і деяких країн, що розвиваються. Тому для України розвиток ІТ галузі може стати саме таким новим напрямком підвищення конкурентоздатності країни, як у світовому інноваційному просторі загалом, так і в європейському зокрема.

Однак ситуація в Україні складається не на користь розвитку, зокрема, аутсорсингу, а навпаки. Клієнти аутсорсингових компаній у розвинутих країнах продовжують платити в доларах, тому з підвищенням курсу прибуток зростає. На нашому ж внутрішньому ринку такого немає, інфляція призводить до зменшення прибутку, при цьому витрати, наприклад, на утримання офісу, продовжують зростати. Внутрішній ІТ-ринок продовжує скорочуватися. Через економічні проблеми в країні він впав у 2014 р приблизно на 45–50 % [4]. Слід зазначити, що аутсорсинг — продукт сучасних тенденцій розвитку світової економіки, протилежних тенденціям монополізації.

Досить цікавою є інформація Міжнародної асоціації ІАОР, за даними якої 10 українських компаній з надання аутсорсингових послуг заняли почесні місця у рейтингу The Global Outsourcing 100. Компанії EPAM, Ciklum, Luxoft, Intetics, Softjourm і TEAM International Services, представлені в рейтингу, є міжнародними компаніями з великими офісами в Україні. Ще чотири учасники рейтингу — SoftServe, Eleks, Sigma і Miratech — компанії, засновані в Україні [5]. Загалом, варто акцентувати, що українські ІТ (інформаційні технології в широкому сенсі) — топ-5 експортна галузь, з потенціалом значного зростання на міжнародній арені та

виходу на провідну позицію в Україні до 2025 року. Однак, впровадження програми розвитку цієї галузі вимагає політичної волі можновладців та діалогу з її представниками, хоча ІТ галузь уже організувалась в асоціації, від яких й будуть висунуті представники. Слід також зазначити, що на сьогодні уряд України не використовує ІТ інструменти, що успішно застосовуються в приватному секторі, хоча потенційно для української держави саме інвестиції в ІТ-інфраструктуру мають принести вагомий результат з підвищення ефективності та сприяти економічному розвитку країни загалом.

Список літератури

1. *Дерманська Л.В.* Місце України в європейському інноваційному просторі // Сталий розвиток економіки. — 2013. — № 3. — С. 59–63. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sre_2013_3_15
2. *Мішель Джамріско та Вей Лу.* Від Benchmark January 19, 2016. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.bloomberg.com/news/articles/2016-01-19/these-are-the-world-s-most-innovative-economies>
3. Рейтинг глобальної конкурентоспроможності 2015. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://widgets.weforum.org/global-competitiveness-report-2015/>
4. Національний проект Інноваційна Україна. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.slideshare.net/YevgenSysoyev/ss-32717561>
5. Всесвітня Організація Аутсорсингу. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.iaop.org/FORTUNE>

Жванецька Ю.В.,
(ф-т фінансів, магістрант)

АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Управління оборотними активами є важливою частиною забезпечення ефективної діяльності промислових підприємств, оскільки від правильності визначення потреби в оборотних активах та ефективності їх використання залежить виконання запланованих показників виробництва і реалізації продукції, стійкість фінансового стану, ліквідність, отримання прибутку з кожного обороту та інвестиційна привабливість.

Сьогодні питання управління оборотними активами висвітлено у працях провідних українських економістів, таких як Білик М.Д., Бланк І.А., Василик А.Д., Володькіна В.М., Власова Н.О., Ізмайлова К.В., Лігоненко Л.А., Покропивний О.Ф., Поддєрьогін А.М., Терещенко О.О., Чухно І.С. та інші.

Головна мета управління оборотними активами в контексті максимізації прибутку полягає в забезпеченні їх достатності для нормального функціонування підприємства, а також у найефективнішому їх використанні у процесі виробничо-господарської діяльності.

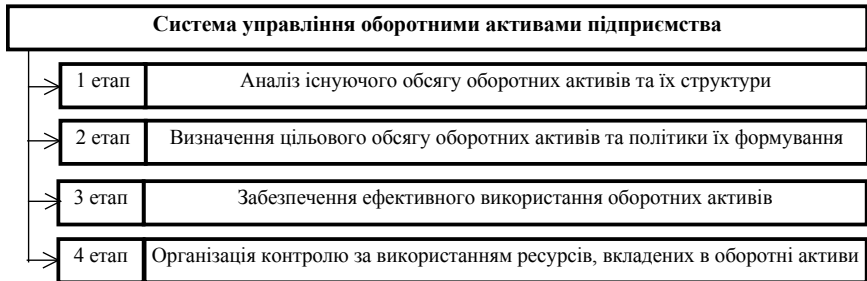

Рис. 1. Етапи організації системи управління оборотними активами промислового підприємства

Аналіз управління поточними активами було проведено на основі даних фінансової звітності ПАТ «ПлазмаТек». Дослідження динаміки та структури оборотних активів підприємства за 2013-2015 рр. (Табл.1) показало щорічне нарощування оборотних активів, які у загальній структурі активів за 2015 рік склали 55,4%, а також, збільшення частки дебіторської заборгованості у поточних активах до 64,3%, що є типовою ситуацією для вітчизняних підприємств у сучасних умовах. Також відбувається зменшення розміру виробничих запасів на 13,2% порівняно із 2014 роком.

Таблиця 1

**АНАЛІЗ ДИНАМІКИ ТА СТРУКТУРИ
ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПАТ «ПЛАЗМАТЕК»**

Показник	Структура						Динаміка,%	
	2013		2014		2015		2014/ 2013	2015/ 2014
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%		
Активи	332446	100,0	550519	100,0	657202	100,0	65,6	19,4
Оборотні активи	141971	42,7	297723	54,1	363931	55,4	109,7	22,2

у тому числі:								
Запаси	46487	32,7	118968	40,0	103250	28,4	155,9	-13,2
Дебіторська заборгованість	68625	48,3	132540	44,5	234026	64,3	93,1	76,6
Грошові кошти	7104	5,0	33828	11,4	12372	3,4	376,2	-63,4
Інші оборотні активи	19755	13,9	12387	4,2	14283	3,9	-37,3	15,3

Стрижнем політики фінансування оборотних активів є визначення оптимального для компанії розміру чистого оборотного капіталу чи «робочого капіталу». Він є тією частиною поточних активів, яка фінансується за рахунок власних коштів та довгострокових зобов'язань. Відсутність чистих оборотних активів на підприємстві (Табл. 2) у 2013 та 2015 рр. свідчить про вимушене використання ПАТ «ПлазмаТек» агресивного підходу щодо їх фінансування через обмежений доступ до довгострокових позик.

Таблиця 2

**ДИНАМІКА ПОКАЗНИКІВ, ЩО ХАРАКТЕРИЗУЮТЬ
УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПАТ «ПЛАЗМАТЕК»**

Показник	Формула	2013	2014	2015
Чисті оборотні активи	$ЧОА = ОА - ПЗ$	-13016	12259	-48078
Рентабельність оборотних активів, %	$Роа = \frac{ЧДР}{ОА} \times 100$	30,3	20,5	17,5
Тривалість операційного циклу, Тоц	$Тоц = Тдз + Тз$	134,0	163,8	216,0

Крім того, бачимо, що операційний цикл підприємства у 2015 році збільшився на 52 дні. Отже капітал, вкладений в оборотні активи, проходив повний цикл і знову набував грошову форму довше, ніж у попередніх роках.

Аналіз ефективності використання поточних активів, показав суттєве зниження показників рентабельності що, суперечить головним цілям підприємницької діяльності — отримання максимального прибутку і нарощення капіталу. Це можна виправити, прискоривши операційний грошовий потік, тобто скоротивши операційний цикл. Для цього, за напрямом управління запасами, підприємству необхідно провести наступні оптимізаційні заходи:

1. застосування АВС — методу, що передбачає зосередження основної уваги на сировині групи А, тобто запасів, які є найцін-

нішими для підприємства, і для яких обов'язково потрібно розраховувати їх оптимальний розмір.

2. використання правила Парето в управлінні запасами, згідно якого 20% відсотків зусиль дають 80% результату.

3. впровадження логістичної системи Just In Time, яка прискорить цикл виробництва і реалізації продукції шляхом скорочення витрат на ті види діяльності, які не додають вартості, (інспектування, транспортування, складування цінностей) і забезпечить мінімально необхідний розмір ТМЦ.

Оптимізація дебіторської заборгованості передбачає наступні заходи: впровадження системи знижок за дострокову оплату товарів; поділ дебіторської заборгованості на групи за різними ознаками (за боржниками, термінами, підставами виникнення) з метою визначення групи клієнтів, які забезпечують підприємству найбільший прибуток і втрачати яких небажано; зменшення періоду обороту за рахунок альтернативних інструментів (факторинг, форфейтинг, облік векселів).

Список літератури:

1. Коритько Т.Ю., Управління оборотними коштами промислового підприємства/ Т. Ю. Коритько// Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі — 2013. — № 1. — с. 325-329.

2. Майстро Р.Г., Прискорення обігу оборотних коштів на підприємстві/ Р.Г. Майстро // Вісник НТУ «ХПІ» — 2014. — №4. — с. 41-44.

3. Морозюк Д.І., Сучасні методи управління оборотним капіталом підприємств та оцінка їх ефективності/ Д.І.Морозюк// Інвестиції: практика та досвід — 2015. — № 1. — с. 114-119.

Жижка А.А.

(фінансово-економічний ф-т, IV курс)

МАРКЕТИНГ БАНКІВСЬКИХ ІННОВАЦІЙ

Стрімкий розвитку інформаційних технологій, зростання обсягу виконуваних операцій клієнтами змушує банки активно включатись в процес створення інновацій. В сучасному світі нематеріальні активи організацій, насамперед інновації, визначають їх економічний розвиток та стійкі конкурентні переваги, тим самим забезпечуючи банкам високий рівень конкурентоздатності.

В умовах фінансової кризи вітчизняні банки втрачають значну кількість клієнтів, що значною мірою обумовлено невваженою політикою щодо їх залучення, обслуговування та збереження, а також відмовою від застосування спеціального інструментарію управління ними.

Саме тому банки України відчувають гостру потребу у впровадженні нових концепцій банківського маркетингу, зокрема маркетингу інновацій.

Виокремивши значення маркетингу банківських інновацій, необхідно чітко визначити суть даного поняття. У широкому розумінні **маркетинг банківських інновацій** слід розуміти як філософію, стратегію і тактику банку, спрямовану на ефективне задоволення потреб, запитів і очікувань, вирішення проблем існуючих і потенційних банківських клієнтів шляхом успішної реалізації на ринку банківських продуктів, які враховують тенденції розвитку ринку і приносять користь суспільству завдяки управлінню активами та пасивами, прибутками та витратами, ліквідністю банку, рівнем ризику його операцій. У вузькому значенні **маркетинг інновацій у банку** — це використання новітніх технологій для вдосконалення існуючих видів послуг або для розроблення нових банківських продуктів, які в кінцевому результаті приносять прибуток [1].

Впровадження наукових досягнень і винаходів в організацію банківського обслуговування забезпечує постійне відновлення і поліпшення банківських продуктів та послуг.

Аналізуючи банківські інновації національного ринку, ми можемо побачити структуру продуктів, які є копією продуктів, застосованих зарубіжними ринками. Це правомірний підхід, оскільки більшість банківських контрагентів вкладають кошти на внутрішньому ринку і відповідно будуть сприймати банківські продукти, які вперше з'явилися на національному ринку як інноваційні [2]. Так, наприклад, український банк «Хрещатик» [5] наслідував практику американського «Commerce Bancorp» («Commerce Bancorp» оголосив девіз «Найзручніший банк Америки», не лише продовжив і без того довгий робочий день, а і ввів практику роботи семи днів на тиждень) [2].

Сучасний стан залучення вітчизняних банків до інноваційної діяльності показав, що на сьогодні поступово збільшується кількість банків, які значну увагу приділяють інноваційним продуктам і технологіям. Однак цей процес має швидше стихійний характер, ніж системний [2].

В Україні банківськими інноваціями можуть вважатися:

- новий для України зарубіжний банківський продукт;
- новий український банківський продукт, який раніше не мав аналогів на вітчизняному ринку банківських послуг;
- нові технології обслуговування клієнтів.

Переважна кількість вітчизняних банків застосовує стратегію запозичення банківських інновацій, а не розроблення власних. Це пов'язано, у першу чергу, з тим, що банківські установи України порівняно з банками промислово розвинених країн мають відносно невеликий термін існування. Застосовуючи таку стратегію, вітчизняні банки страхують себе від ризиків, пов'язаних з веденням інноваційної діяльності. Крім того, такий підхід дозволяє їм значно скоротити витрати на розроблення та впровадження інновацій, обмежуючись при цьому лише витратами на проведення досліджень щодо адаптації новинки на внутрішньому ринку [2].

На сьогоднішній день лідером з впровадження інновацій в Україні є «ПриватБанк». Інноваційна політика «ПриватБанку» орієнтована принципово на нові, провідні банківські послуги, які надають клієнтам нові можливості управління своїми фінансами. «ПриватБанк» першим в Україні запропонував своїм клієнтам послуги Інтернет-банкінгу «Приват24» та GSM-банкінгу, а також послуги з продажу через мережу своїх банкоматів та POS-терміналів електронних ваучерів провідних операторів мобільного зв'язку та IP-телефонії [4].

Досить великого поширення сьогодні набувають інновації у Private Banking. Традиційно під Private Banking розуміють відносини між банком та клієнтом, характерними відмінностями яких є персональний підхід до клієнта, комплексність послуг, що надаються, і висококласне обслуговування. Слід зазначити, що одні вітчизняні банки акцентують увагу більше на послугах з консультивання, а інші — на додаткових послугах для VIP-клієнтів.

Також вітчизняні банки пропонують ряд інших послуг своїм клієнтам, зокрема, організацію відпочинку, туристичних і ділових поїздок, підбір шкіл для дітей за кордоном, тест-драйв автомобілів класу «люкс», арт-банкінг.

Окрім «ПриватБанку», інновації на сьогодні активно впроваджують «ОТП Банк», «Укрсоцбанк», «Райффайзен Банк Аваль» та інші [3].

Отже, на сьогодні впровадження банківських маркетингових інновацій в Україні відбувається досить невисокими темпами, так як стикається з великою кількістю проблем:

- обмеженість спектру надаваних вітчизняними банками послуг;

- недовіра населення до банківської системи;
- низький рівень попиту на банківські інноваційні продукти;
- низький рівень витрат на інновації у структурі витрат банків;
- короткострокова орієнтація керівництва банків на прибуток.

Вирішенні перелічених вище проблем в подальшому неодмінно має покращити стан розвитку маркетингових інновацій, а також банківської системи України.

Список літератури:

1. Пересадько Г. О., Улько С. В., Литвин О. Л. // Маркетинг банківських інновацій в Україні на фоні закордонного досвіду // «ДВНЗ Українська академія банківської справи НБУ» // Вісник. Наука і практика. — 2012.
2. Эра банковских инноваций // Банковская практика за рубежом. — 2006. — № 7. — С. 58-68.
3. Офіційний сайт Національного банку України. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>
4. Офіційний сайт Публічного акціонерного товариства Комерційний банк «ПриватБанк» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.privatbank.ua/
5. Офіційний сайт Публічного акціонерного товариства Комерційний банк "Хрещатик" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://xcitybank.com.ua/>

Жужа А. О.

(ф-т економіки та управління, магістрант)

УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ УКРАЇНИ

Економіки усіх країн знаходяться на різному рівні розвитку, а тому, принциповим питанням є те, що економіки деяких країн, таких як США та Японія, можуть нормально функціонувати із державною заборгованістю, рівень якої перевищує ВВП, а от така країна як Греція, маючи високий рівень боргу зазнала дефолту. Якщо ж проаналізувати ту ситуацію, яка склалась сьогодні в Україні, то можна сказати, що економіка нашої країни знаходиться у переддефолтному стані, маючи державну заборгованість на рівні 80 % від ВВП на кінець 2015 року. Саме через таку непорівнянність стану економіки та рівня боргу виникають сумніви щодо повноти розуміння стану заборгованості країни за використання такого показника як відношення обсягу державного боргу до ВВП.

Але однією із найголовніших проблем залишається проблема управління державною заборгованістю. Уряди багатьох країн спрямовують свої зусилля на досягнення згоди із іноземними кредиторами щодо реструктуризації боргів у різних проявах (подовження строків погашення, зміна ставок, зміна умов кредитування) не зважаючи на те, які наслідки матимуть такі дії через 5 чи 10 років, чи не зажине таке рішення, прийняте сьогодні, країну через певний час у глухий кут і чи зможуть наступні покоління розплатитися із цими боргами, тобто наскільки сильним стане їх борговий тягар.

Метою наукової роботи є обґрунтування основних чинників впливу на обсяг державного боргу та управління ними.

Об'єктом даного дослідження є державний борг країни.

Предметом дослідження є методика управління державним боргом.

Потрібно зазначити, що показник співвідношення боргу до ВВП не є ідеальним для його використання в цілях моніторингу ефективності бюджетної політики, оскільки поєднує у собі показник потоку і показник запасу, що не є грамотним із точки зору економічного змісту. Показник, який описує рівень державного боргу, повинен показувати спроможність країни розраховуватися за своїми борговими зобов'язаннями, тому, пропонується використовувати показник відношення витрат на обслуговування та погашення державного боргу до ВВП.

Провівши міжкраїновий порівняльний аналіз та розрахувавши такий показник для деяких країн, можемо зробити висновок щодо погашення основної суми боргу у моніторинговому періоді.

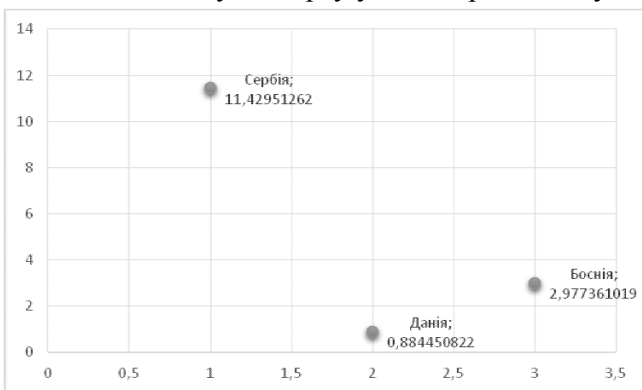

Рис. 1. Виплати на обслуговування та погашення державного боргу в Сербії, Данії та Боснії, % до ВВП [3, 5, 6, 7]

Із Рис. 1. Бачимо, що витрати Сербії на обслуговування та погашення боргу є більшими за 10 % від ВВП, що свідчить про те, що країна має боргові проблеми, так як при порівняно середньому рівні державної заборгованості має багато платити за своїми зобов'язаннями. Рівень боргових витрат у Данії є низьким, що свідчить про контрольований стан державного боргу і показує спроможність країни його обслуговувати і погашати. Якщо ж розглянути Боснію, то рівень витрат на обслуговування та погашення державного боргу знаходиться на рівні 2-4 % від ВВП, що свідчить про те, що економіка даної країни спроможна платити за свої борги і таким чином поступово їх зменшувати.

На Рис. 2. Представлена динаміка виплат на обслуговування та погашення державного боргу України у 2000-2014 роках. Така динаміка характеризується збільшенням таких виплат, а отже зростанням боргового бюджетного тиску, оскільки у 2014 році рівень виплат перевищив 10 % від ВВП.

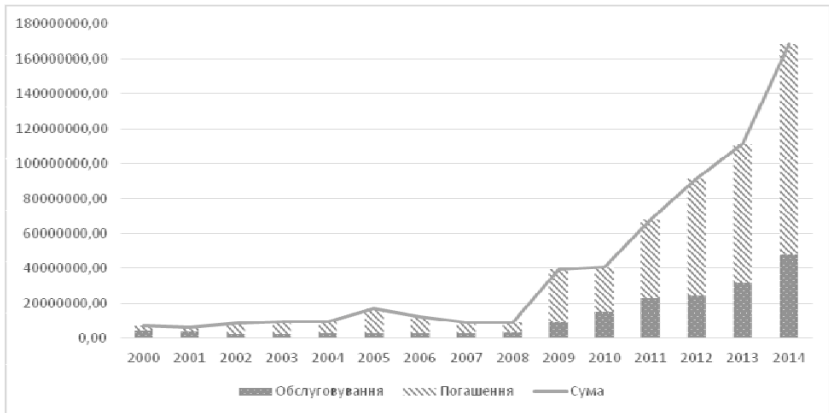

Рис. 2. Виплати на обслуговування та погашення державного боргу України у 2000-2014 роках, млн. грн. [1]

Враховуючи зазначене вище, можемо рекомендувати граничний розмір показника рівня витрат на обслуговування та погашення державного боргу до ВВП — 4 %.

Чи не найбільшим недоліком формування боргової політики на сьогодні є відсутність актуальної стратегії управління державним боргом. Слід зазначити, що останні три роки в Україні функціонувала Середньострокова стратегія управління державним боргом на 2013-2015 роки, але така стратегія хоч і була чинною, проте втратила свою актуальність після подій кінця 2013 року та

початку 2014, які сприяли збільшенню заборгованості України більше ніж на 20% у 2014 році порівняно із 2013 роком.

Тому, першочерговим завданням органів державної влади має стати формування довгострокової і середньострокової стратегії реалізації боргової політики, та визначення інструментів їх реалізації в управлінні державним боргом, у тому числі, за рахунок реструктуризації та можливого списання частини державного боргу України.

Підсумовуючи проведене дослідження можна зробити висновок про те, що рівень заборгованості потрібно обчислювати на щорічній основі, виходячи із співвідносних макроекономічних показників, якими є виплати на обслуговування та погашення державного та гарантованого державою боргу і ВВП, що дасть можливість встановлювати, яку частку ВВП необхідно використовувати на всі боргові виплати.

Список використаної літератури:

1. Лист Міністерства фінансів України № 31-12130-05/28-760/794 від 16.12.2015 р. Заступник Міністра з питань європейської інтеграції А. В.Шевальов

2. Статистичні дані щодо обсягу ВВП України. — Офіційний сайт Державної служби статистики України — [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

3. Статистичні дані щодо рівня державного та гарантованого державою боргу України, Сербії, Данії та Боснії. — Офіційний сайт Міжнародного Валютного Фонду. — [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.imf.org/external/index.htm>.

4. Статистичні дані щодо структури державного та гарантованого державою боргу України. — Офіційний сайт Міністерства фінансів України — [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/archive/main?cat_id=392721

5. Статистичні дані щодо погашення та обслуговування державного та гарантованого державою боргу Боснії та Герцеговини. — Офіційний сайт Міністерства фінансів Боснії і Герцеговини. — [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.fmf.gov.ba/>

6. Статистичні дані щодо погашення та обслуговування державного та гарантованого державою боргу Данії. — Офіційний сайт Міністерства фінансів Данії. — [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://uk.fm.dk/>

7. Статистичні дані щодо погашення та обслуговування державного та гарантованого державою боргу Сербії. — Офіційний сайт Міністерства фінансів Республіки Сербія. — [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.mfin.gov.rs/>

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ КЛАСТЕРІВ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

Кластер — це природне скупчення компаній з однією спеціалізацією на невеликій території. Найбільшою перевагою кластерів є те, що вони виступають стимуляторами й генераторами інновацій, підвищуючи конкурентноспроможність і наукоємність. Під час розгляду стану кластерів найрозвиненіших країн-членів ЄС можна дійти таких висновків: в кластери об'єднуються переважно середні та малі компанії; вони продукують НДДКР та інновації частіше, аніж стандартну виробничу діяльність (вона йде на аутсорсинг); спрямованість на обслуговування світових ринків; за статистикою, приблизно 38% всіх працюючих європейців працюють на підприємствах, що є учасниками кластерів. Чітко прослідковується спрямування на кластеризацію у програмі розвитку Європейського Союзу «Європа 2020».

1.1. Чеський досвід розвитку кластерів

Цілеспрямована кластерна політика була запроваджена в Чехії у 2002 році. У 2003 році була створена перша кластерна організація, у 2005 — міністерство промисловості та торгівлі впровадило програму підтримки кластерів. Окрім цього, за допомогою фондів ЄС, було розпочато кластерні ініціативи у галузях ІТ, азотних технологій, деревообробки, автомобілебудування, а також були введені програми навчання та допомоги розвитку кластерних ініціатив.

Чеський досвід свідчить про те, що кластерні організації мають тенденцію до утворення у регіонах, що потребують кардинальних змін та відходу від типових видів діяльності. Наприклад, в Оставі, в регіоні розвитку вугледобувної та металургійної промисловості, місцевою владою був утворений природно-туристичний кластер. Завдяки цілеспрямованій політиці кластерних організацій, у 2012 році було сформовано 80 кластерів. За рахунок національної програми підтримки кластерів фінансуються такі напрямки, як НДДКР та інновації. Для отримання кластерною організацією державної підтримки чеська Національна асоціація кластерів встановила певні умови: від 15 до 70 учасників організації та обов'язкова наявність університету або дослідницького інституту.

У 2014 році було затверджено широкомасштабну кластерну програму OPPIK-COOPERATION, розраховану до 2020 року, що спрямована на підтримку міжгалузевих проєктів, розвиток дослідницьких робіт та інтернаціоналізацію кластерів. Фінансування здійснюється з держбюджету (10%) та фондів ЄС й складає 400 млн євро. [1]

1.2. Ірландський досвід розвитку кластерів

Ірландський сектор ІКТ (Інформаційно — Комунікаційних Технологій) став кластером вагомого значення в світі, оскільки багато провідних фірм у своїй галузі надають перевагу розміщенню своїх штаб-квартир регіону ЕМЕА (Europe, Middle East, Asia) саме в Ірландії. Кластер розвивається за рахунок великих, транснаціональних компаній, але не менш важливо, включає в себе багато молодих перспективних ірландських компаній. Світові лідери в області обчислювальної техніки, такі як Google і Microsoft, встановили свої штаб — квартири ЕМЕА регіону в Ірландії. Згідно з Capital IQ, цей кластер включає в себе понад 400 фірм. До основних галузей кластеру належать: електронна торгівля та комерція, послуги мобільного зв'язку та інтернету, програмне забезпечення та аутсорсинг. [2]

1.3. Український досвід розвитку кластерів

Історія українських кластерів розпочинається ще в 90-х рр. минулого століття. Передумовою було створення асоціації «Поділля Перше», після чого, у 1998 р. на Хмельниччині з'явився перший в Україні будівельний кластер, а поряд з ним — туристичний, харчовий й швейний. На жаль, подальша кластеризація зупинилася лише на першому етапі з метою якнайшвидшого отримання прибутку. Для цього найбільш сприятливими виявилися галузі АПК, туризму, будівництва та легкої промисловості. [3]

Іншим прикладом є інноваційний регіональний аерокосмічний кластер «Мехатроніка», створений у Харкові у 2015 році на базі корпорації «FED». До кластеру увійшли провідні підприємства авіаційної галузі України, дослідно-конструкторське бюро авіації, науково-освітні установи. Сьогодні однією з головних цілей діяльності кластеру є створення безпілотних літальних апаратів. Окрім цього, корпорація «FED» займається виробництвом громадянських літаків "Антонов-148" і "Антонов-158". Минулого року вона отримала тендер на постачання теплообмінника для французького супутника, а цього — стала офіційним постачальником авіаційних агрегатів у Китаї. [4]

Найрозвинутішим кластером України на даний момент є Львівський кластер інформаційних технологій та бізнес-послуг

“Lviv it Cluster”. Компанії-учасники кластеру отримують постійне представництво своїх інтересів перед органами муніципальної влади, можуть впливати на розвиток ІТ індустрії у місті через представництво у Раді Конкурентоспроможності міста Львова. Наразі “Lviv it Cluster” об’єднує 35 компаній, 45% з яких іноземні, а кожен другий ІТ-фахівець Львову — учасник кластеру. [5]

З метою передачі досвіду, наданні допомоги, ноу-хау і технологій було створено кластер «Асоціація для України». Кластер є об’єднанням підприємств і організацій у галузях міжнародної торгівлі, консалтингу та будівництва і спеціалізується у галузях водопостачання, каналізації та інших комунальних послуг. [6]

Для розвитку потужних інноваційних кластерів Україні вважаємо слід обрати різні спрямування кластерних утворень, щоб сформувати конкурентні умови, а також встановити партнерські стосунки між державними інститутами, університетами та іншими організаціями. Спираючись на чеський досвід, нам необхідне зосередження на локальному зростанні, підтримці малого бізнесу, а також залученні іноземних інвестицій. З метою стимулювання економічного зростання в Україні пропонуємо створити фармацевтично-медичний кластер. На нашу думку, його утворення є можливим завдяки величезному попиту на фармацевтичну продукцію й медичні послуги, тенденціям до обирання власного виробника з економічної точки зору, а також наявності величезного потенціалу й ресурсів, які можна залучити для утворення кластеру.

Підсумовуючи все вище зазначене, можна зробити висновок, що розвиток кластерів надає ряд переваг як компаніям-учасникам, так і економіці країни в цілому. По-перше, конкуруючі підприємства об’єднують свої сили в НДДКР і витрачають менше коштів. По-друге, створюються нові робочі місця. По-третє, завдяки встановленню взаємозв’язку освіта-бізнес, уможлиблюється набуття практичних навичок студентами, а компанії мають змогу робити запити на створення необхідних їм спеціальностей. Отже, ми переконані, що розвиток кластерів на території України сприятиме не лише ефективній діяльності вітчизняних компаній, підвищенню їх продуктивності та конкурентоспроможності на світових ринках, а й прогресу освіти, науки й, перш за все, інноваційності [7].

Список літератури:

1. <http://cluster.hse.ru/news/1988/>
2. The Irish Internet Cluster: Helping A Tiger Regain Its Stripes, Greg Ayres, Prof. Michael Porter, - May 2013
3. <http://ucluster.org/universitet/klastery-ukraina/>

4. https://m.censor.net.ua/resonance/375564/predsedatel_soveta_aerokosmicheskogo_klastera_mehatronika_viktor_popov_my_ojidaem_chetkosformulirovannyh
5. <http://itcluster.lviv.ua/>
6. <http://www.vital-finance.com.ua/9.pdf>
7. <http://innovations.com.ua/ua/articles/op-manage/19558/biznes-klasteri-potrijna-sila>

Загурна Т.Р.
(ФЕтаУ, 4 курс)

ТЕОРІЯ ОБМЕЖЕНЬ В УПРАВЛІННІ ВІТЧИЗНЯНИМ БІЗНЕСОМ

Всяке підприємство у своїй діяльності стикається з низкою проблем, проте вирішити їх, спираючись на єдині теоретичні за-сади неможливо: нинішні погляди на природу підприємства є до-волі різноманітними. Виходом з даної ситуації є застосування міждисциплінарного підходу, у якому поєднуються знання з різ-них наук, і тому можна виявити кореневу проблему та провести її глибший аналіз.

Вітчизняні підприємства в складних чи кризових обставинах за-звичай використовують традиційні підходи, напрацьовані економі-чною теорією. Водночас у світі посилюється взаємовплив методо-логічних і теоретичних досягнень різних галузей знань. Таким прикладом слугує теорія обмежень, розроблена Е. Голдраттом та його послідовниками У. Детмером, Дж.Коксом, Н.Талобом. Не зва-жаючи на численні публікації та чимало прикладів успішного засто-сування цієї теорії в зарубіжній практиці, в економіці вітчизняних підприємств вона використовується вкрай недостатньо.

Центральне місце в теорії обмежень (ТОС) Еліяху Голдратта належить припущенню про те, що в основі успіху й ефективності всієї системи бізнесу в цілому знаходиться пошук і управління ключовими обмеженнями системи. Фундаментальний принцип ТОС радить компанії знайти обмеження для зростання прибутку й для ефективного функціонування системи. Для результативної діяльності підприємства необхідно, щоб були досягнуті не тільки локальні показники, а й глобальна мета, тому робота підприємства має проходити у вигляді ланцюжка, тобто гармонійної взаємо-дії усіх елементів [2].

Дуже близькими до досліджень Е. Голдратта є дослідження Е. Шрагенхайма. Суть його рекомендацій полягає у тому, що ТОС дає можливість керівникові спрощувати найскладніші механізми

роботи бізнес-систем. Як і Е. Голдратт, він стверджує, що для того, щоб вийти із проблемної ситуації, необхідно вирішити дилему, у якій є два варіанти дій з певними наслідками. Проаналізувавши дану дилему, стане зрозуміліше, який саме варіант краще обрати, щоб бути у більш виграшному положенні, тобто вибрати «з двох бід меншу» [1].

Для підприємств, які працюють на ринках споживчих товарів, особливою проблемою є асортиментна політика. Досліджуване нами підприємство — «СанІн Бев Україна» є українським підрозділом найбільшого світового пивоварного концерну «Anheuser-Busch InBev». Компанія є лідером на українському ринку пива з 2000 р. [4]. Відомо, що конкуренція на ринку пива є дуже гострою. Близькими є могутні й досвідчені конкуренти «Carlsberg Group Україна», «SAB Miller» та «Перша Приватна Броварня». Проаналізувавши ситуацію на ринку пивоваріння за допомогою стратегічного аналізу (матриця Мак-Кінсі, конкурентна карта ринку лідерів-ринку пивоваріння, карта стратегічних груп конкурентів), ми дійшли до висновку, що «Сан ІнБев Україна» є підприємством з конкурентною позицією, що погіршується. «На п'яти» наступає «Carlsberg Group», яке зараз поки що знесилене конкурентним протистоянням. Конкурентні позиції «SAB Miller» та «Першої Приватної Броварні» мають позитивну динаміку.

Аналіз тенденцій у споживанні пива в Україні свідчить, що у 2015 році в порівнянні з 2014 роком зростання є незначним: лише на 1%. У той же час обсяги продажу продукції «Сан ІнБев Україна» зросли на 3,67%. Така позитивна тенденція не є показником стабільного успіху, адже на ринку пива ключовим чинником успіху є оновлення асортименту. Аналітики запевняють, що нові види пива починають швидко входити в споживання, тому можна швидко втратити споживачів [5].

Згідно із ТОС, вироблений товар потрібно реалізовувати в максимально короткі строки. Якщо замовлень немає, не треба виробляти продукцію про запас, адже для неї необхідні кошти на зберігання, або ж навіть втрати від виходу пива із строку придатності. Не варто також закуповувати сировину не під замовлення, а тільки тому, що її зараз пропонують за вигідною ціною. Очевидні переваги від запровадження принципів ТОС відчули на собі, як свідчить досвід, роздрібні мережі. В Україні цей підхід почали застосовувати з 2005 р., системою користуються близько 10 роздрібних мереж: «Фармація» (Одеса), «Космо», аптеки «Космо», «Аптека гормональних препаратів», MOYO, Zarina, «Аптеки Запоріжжя», ELIT [3].

Ринок пива має певні особливості, на які треба зважати у виробленні асортиментної політики. Любителі пива хочуть спробувати новинку, тому підприємству необхідно відслідкувати споживання новинок, проводити моніторинг. Це необхідно зробити для того, щоб не упустити момент, коли обсяг реалізації певного пива спадатиме. Швидка зміна асортиментного ряду може сприяти покращенню ефективності виробництва.

Для того, щоб ефективно продавати пиво, необхідно думати так, як думають споживачі пива, зрозуміти де, яке, як і з ким вони люблять пити пиво, та передбачувати зміни. Основною цільовою аудиторією споживачів є чоловіки віком від 30 до 45 років. Для них, наприклад, можна випускати певні тематичні партії пива, з новими етикетками, акціями. Левову частку пива споживають під час перегляду футболу, тому можна, за допомогою кодів під кришечками чи через надіслані СМС-повідомлення із реєстрацією в акціях рандомно вибирати переможців квитків на футбол чи певних сувенірів різних футбольних клубів.

Так як пиво споживається не тільки чоловіками, а й жінками, особливо безалкогольне, то для жінок можна запропонувати пиво у пляшках особливої форми, з особливими етикетками чи способами відкриття, запустити виробництво пива з новими смаками.

Дуже велику роль на ринку пива відіграє обізнаність споживачів про бренд. Підприємству про себе потрібно постійно нагадувати, тому дуже ефективною є реклама. З червня 2015 року в дію ввійшла заборона реклами пива з 6-ї год. ранку до 23-ї год. вечора, в рекламі не може звучати назва пива, не можна показувати процес споживання, не можна говорити про смакові якості. Виходом із даної ситуації, на нашу думку, може бути брендування найбільш відвідуваних спортивних ресурсів на літо 2016 року, адже в червні-липні проходить Чемпіонат Європи з футболу, а в липні-серпні — Олімпійські ігри. Новий цікавий слоган, який би запам'ятовувався, та динамічна музика під час реклами — саме те, що є ефективним для рекламування впродовж спортивних заходів.

Для ринку пива характерною рисою є сезонність. Тому до літа потрібно глибше проаналізувати ринок пива і зрозуміти, що ж є кореневою проблемою для підприємства, чому за два останні роки динаміка була відносно стабільною, а вже наприкінці 2015 року спостерігаються тривожні симптоми. Можливо, причина не в якості продукту, а в тому, як його «подають» споживачу, або ж в тому, що традиційні методи продажу та просування вже застаріли. Потрібен системний підхід як у виявленні проблем підприємства, так і в їх розв'язанні.

Проведені результати наших досліджень дозволили дійти висновку про можливість використання міждисциплінарних підходів до розв'язання традиційних проблем в економіці підприємства. Напрямами подальших досліджень мають стати розробки конкретних методичних рекомендацій для регулювання асортиментом на основі використання теорії обмежень в управлінні підприємством.

Список використаних джерел:

1. Эли Шрагенхайм. Теория ограничений в действии: Системный подход к повышению эффективности компании = Management Dilemmas. — М.: Альпина Паблицер, 2014. — 286 с.
2. Элияху М. Голдратт, Джефф Кокс. Цель. Процесс непрерывного совершенствования = англ. The Goal: A Process of Ongoing Improvement. — Минск: Попурри, 2009. — 496 с.
3. Вікторія Покатіс. Як в аптеці: чи реально збільшити доходи, зменшуючи асортимент // Журнал Forbes. - 2015. — №11.
4. Загальна інформація про компанію «Сан ІнБев Україна» [Електронний ресурс] //Офіційний сайт «Сан ІнБев Україна». — Режим доступу: <http://www.suninbev.com.ua>.
5. Рейтинг «Споживання пива в Україні». Незалежний міжнародний моніторинг TNS MMI Galileo.

Заліван Т.І., Тригубенко А.С.,
ФЕФ, III курс

ВЗАЄМОВПЛИВ ДІЛОВИХ ОЧІКУВАНЬ ПІДПРИЄМСТВ ТА КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКІВ УКРАЇНИ

Наш час доводить наявність суттєвого чинника впливу на функціонування підприємств малого та середнього бізнесу, який неабияк пов'язаний із фінансуванням їх діяльності. Маємо на увазі кредитування, яке здатне вагомо розширити параметри ведення малого та середнього бізнесу в Україні за рахунок додаткового фінансового ресурсу. Але сьогодні суб'єкти малого та середнього бізнесу відчують, з однієї сторони, необхідність залучення кредитного ресурсу, з іншої сторони, наявність доволі суттєвих проблем у системі їх ефективного кредитування.

За нещодавно проведеним опитуванням НБУ підприємства очікують на поживлення ділової активності у 2016 році. Другий

квартал поспіль індекс ділових очікувань перевищує значення 100%, якого не спостерігалось з II кварталу 2014 року (Рис. 1). Така тенденція є наслідком покращення очікувань бізнесу щодо перспектив зростання обсягів реалізації продукції та інвестицій, а також покращення фінансово-економічного стану підприємств [1].

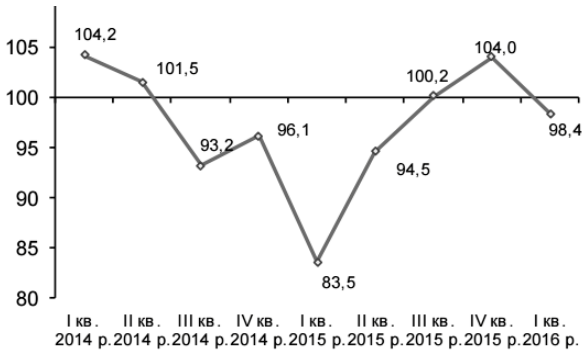

Рис.1. Індекс ділових очікувань підприємств України (у відсотках)

Джерело: Аналітичний звіт НБУ [2]

У IV кварталі збільшилась кількість респондентів, що зазначали посилення жорсткості стандартів кредитування суб'єктів господарювання з 16% до 37%. Найбільшою мірою посилення жорсткості відбулось за довгостроковими кредитами та кредитами великим підприємствам (Рис.2.) [2].

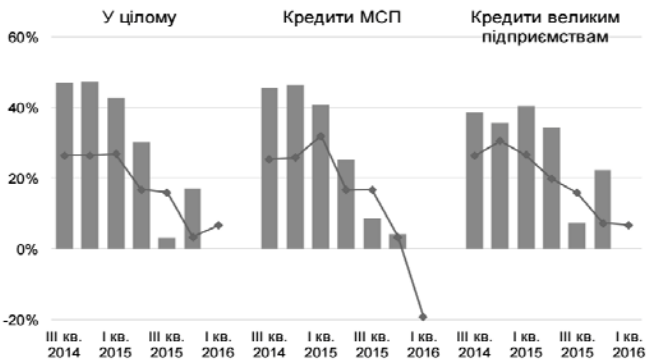

Рис.2. Зміна стандартів схвалення кредитних заявок суб'єктів господарювання

Джерело: Аналітичний звіт НБУ [2].

У 2016 р. банки очікують збереження загальної тенденції посилення жорсткості стандартів, попри пом'якшення стандартів кредитування МСП та короткострокових кредитів. Також зберігається негативний вплив ризику застави. У IV кварталі 2015 року рівень схвалення заявок на кредити суб'єктів господарювання в цілому зменшився під впливом скорочення кредитування великих підприємств. Водночас збільшився рівень схвалення заявок кредитів МСП, короткострокових кредитів та кредитів в національній валюті [2].

Розглядаючи середньозважену вартість кредитів бачимо, що відсотки по кредитах, які є найважливішими для розвитку економіки, є досить високими. Особливо ставки по довгостроковим кредитам були високі у 2012 році, ну і звичайно зараз, коли гривня знецінилась більше ніж у 3 рази (Табл.1.)

Дата	Середньозважена вартість у процентах річних, % для суб'єктів господарювання					
	національна валюта			іноземна валюта		
	<i>усього</i>	коротко- строкові	довго- строкові	<i>усього</i>	коротко- строкові	довго- строкові
31.12.11	14,2	14,5	13,5	10,7	9,4	10,7
31.12.12	18,7	18,4	21,6	11,3	12,3	10,2
31.12.13	18,4	18,5	16,6	2,5	2,5	0,0
31.12.14	20,5	20,8	16,1	11,1	11,0	11,1
31.12.15	18,9	18,8	26,4	14,9	14,9	0,0
18.04.16	19,3	19,1	23,0	7,7	7,6	11,0

Табл.1. "Вартість кредитів за даними статистичної звітності банків України (без урахування овердрафту)".

Джерело: Складено за даними Національного банку України [3].

Отже, кредитна політика банків відіграє досить високу роль в економіці. Способами вирішення ситуації, що склалась, мають бути: розвиток систем пільгового кредитування та оподаткування банків, які приймають участь у активному кредитуванні суб'єктів господарювання; спрощення вимог НБУ; введення новітніх кредитних технологій та нових банківських продуктів для суб'єктів малого підприємництва; запровадження системи пільгового кредитування для сільськогосподарських та промислових підприємств; активне залучення в Україну коштів міжнародних організацій.

Список літератури:

1. Ділові очікування підприємств України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document.jsessionid=D929ABВЕЕ8393C781BАВ185C941BBDC2?id=29626717>

2. Аналітичний звіт “Опитування про умови кредитування” [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=26405543>

3. Вартість кредитів за даними статистичної звітності банків України (без урахування овердрафту) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.bank.gov.ua/files/Procentlastb_KR.xls

Запорожченко А. В.
(ф-т юридичний, II курс)

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЦИВІЛЬНОГО ОБІГУ НЕРУХОМОГО МАЙНА

Дослідження проблеми правового регулювання обігу нерухомого майна в умовах постійної активності відносин власності, внесення нових змін до нормативно-правових актів є досить актуальним. В юридичній літературі цим питанням вже приділялася певна увага так, С. О. Слободянюк розглядав правове регулювання державної реєстрації речових прав на нерухоме майно, питання адміністративно-правового регулювання обігу нерухомості часто розглядалося у дисертаційних дослідженнях українських вчених, таких як: С. С. Овчарук, В. В. Сенчук, Я. О. Пономарьова та ін.

Цивільний кодекс України у ст. 181 [1] встановлює поділ речей на рухомі та нерухомі, так, ч.1 цієї статті визначає що: до нерухомих речей (нерухоме майно, нерухомість) належать земельні ділянки, а також об'єкти які на них розташовані, переміщення яких є неможливим без їх знецінення та зміни їх призначення.

Таким чином Цивільний кодекс використовує термінологію "нерухомі речі", "нерухоме майно", "нерухомість".

Відповідно до ч. 4 ст. 334 ЦК України [1] права на нерухоме майно, які підлягають державній реєстрації, виникають з дня такої реєстрації відповідно до закону.

Тобто, обіг нерухомого майна також регулюється Законом України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» (далі — Закон).

Варто зазначити, що до Закону було внесено зміни Законом України «Про внесення змін до Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» та деяких інших законодавчих актів України щодо децентралізації повноважень з державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» від 26.11.2015 [3], а саме викладено в новій редакції. Змінений Закон вступив у дію 01.01.2016.

Вважаємо за доцільне коротко розглянути які зміни стали новими для законодавчого закріплення правового регулювання обігу нерухомості.

Основною зміною в Законі є розширення суб'єктного складу осіб, які матимуть повноваження щодо реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень. Такі повноваження вже отримали: нотаріуси (у тому числі, якщо речове право виникло без вчинення ним нотаріальної дії); громадяни України, які відповідають кваліфікаційним вимогам та знаходяться у трудових відносинах із виконавчим комітетом міської ради міста обласного значення, районної, районної у місті, містах Києві та Севастополі державної адміністрації. [7]

В редакції нового Закону змінилися строки державної реєстрації прав. Відтепер державна реєстрація права власності та інших речових прав проводиться у строк, що не перевищує п'яти робочих днів; права власності на підприємство як єдиний майновий комплекс проводиться у строк, що не перевищує 14 робочих днів; обтяжень речових прав проводиться у строк, що не перевищує 24 годин, крім вихідних та святкових днів, з моменту прийняття заяви. Державна реєстрація прав у результаті вчинення нотаріальної дії нотаріусом проводиться після завершення такої дії у межах строків, встановлених ч. 1 та 2 ст. 19 Закону [2].

Крім того, одним із нововведень закону є те, що відтепер отримання документів за результатом розгляду заяв у сфері державної реєстрації прав в електронній чи паперовій формі за допомогою програмних засобів ведення Державного реєстру прав, мають однакову юридичну силу та використовуються відповідно до законодавства. [5,7]

З огляду на положення зазначеного Закону, особа вважається власником об'єкта нерухомості лише тоді, коли у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно міститься відповідний запис про реєстрацію права власності особи на це майно.

Відповідно до ч.1 ст. 5 Закону у Державному реєстрі прав реєструються речові права та їх обтяження на земельні ділянки, а також на об'єкти нерухомого майна, розташовані на земельній

ділянці, переміщення яких неможливе без їх знецінення та зміни призначення, а саме: підприємства як єдині майнові комплекси, житлові будинки, будівлі, споруди, а також їх окремі частини, квартири, житлові та нежитлові приміщення. [2]

Таке правове регулювання виникнення права власності на об'єкти нерухомості створює певні особливості розгляду справ про витребування нерухомого майна із чужого незаконного володіння та справ про визнання права власності на нерухоме майно. [6] Зазначені способи захисту цивільного права визначені у статтях 387 та 392 ЦК України. [1]

Так, згідно зі ст. 387 ЦК України власник має право витребувати своє майно від особи, яка незаконно, без відповідної правової підстави заволоділа ним, а відповідно до ст. 392 ЦК України власник майна може пред'явити позов про визнання його права власності, якщо це право оскаржується або не визнається іншою особою, а також у разі втрати ним документа, який засвідчує його право власності. [1]

Вирішуючи спори щодо визнання права власності варто звернути увагу на позицію Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ у справі №6-11085св12, викладену в ухвалі від 11.05.2012. Зокрема, у цій справі суд зазначив, що рішення про визнання права власності, прийняте в порядку ст. 392 ЦК України, не породжує право власності, а підтверджує право власності, яке вже виникло у сторін на підставі закону або договору, а тому відсутність реєстрації рішення суду як правовстановлюючого документа в органах державної реєстрації не впливає на правовий статус об'єкта нерухомості. [4]

Фактично, як зазначає Є. Левіцький, суд зазначив, що реєстрація права власності на об'єкт нерухомого майна у державному реєстрі не є критичною для підтвердження права власності на нерухоме майно у спорі щодо права власності. Хоча мотивувальна частина ухвали Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ і не містить розгорнутого правового обґрунтування зазначеного висновку суду [6], однак, цей висновок цілком відповідає викладеним у ст. 3 ЦК України таким принципам цивільного права, як добросовісність та розумність. [1]

В ході дослідження було встановлено, що правовий статус нерухомого майна закріплено Цивільним Кодексом України, Законом України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень», а також іншими нормативно-правовими актами які регулюють обіг нерухомого майна. Експерти вважають, що зміни які внесені до Закону України «Про дер-

жавну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» були продиктовані часом, і спрямовані на проведення реформи децентралізації у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень, розширення прав та обов'язків нотаріусів, розширення компетенції органів виконавчої влади. Закон спрямований на спрощення процедури реєстрації прав на нерухоме майно. Аналіз судової практики показав, що у мотивувальній частині Ухвали Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 11 травня 2012 року по справі №6-11085св12 суд визначив, що державна реєстрація прав на нерухоме майно не породжує право власності, а його підтверджує, а тому відсутність реєстрації рішення суду як правостановлюючого документа в органах державної реєстрації не впливає на правовий статус об'єкта нерухомості. Тобто суд визнав, що реєстрація права власності на об'єкт нерухомого майна у державному реєстрі не є критичною для підтвердження права власності на нерухоме майно у спорі щодо права власності.

Використані джерела:

1. Цивільний кодекс України від від 16 січня 2003 р. №435-IV (із змінами) [Електронний ресурс] — Режим доступу: www.rada.gov.ua
2. Закон України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» від 01.07.2004 № 1952-IV (із змінами) [Електронний ресурс] — Режим доступу: www.rada.gov.ua
3. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» та деяких інших законодавчих актів України щодо децентралізації повноважень з державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» від 26.11.2015 № 834-VIII [Електронний ресурс] — Режим доступу: www.rada.gov.ua
4. Ухвала Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 11 травня 2012 року по справі №6-11085св12 [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.reyestr-court.gov.ua/Review/24409742#>
5. Жанна Семенюк. Зміни в державній реєстрації речових прав на нерухоме майно з 1 січня 2016 року. [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://newlife.gv.ua/holovna/9-ризне/5326-зміни-в-державній-реєстрації-речових-прав-на-нерухоме-майно-з-1-січня-2016-року.html>
6. Євген Левіцький. Якщо власник насправді не власник. [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/yakshcho-vlasnik-naspravdi-ne-vlasnik.html>
7. А.А.Данов. З 01.01.2016 змінена процедура державної реєстрації речових прав на нерухоме майно [Електронний ресурс] — Режим до-

ступу: <http://vesele.com.ua/vesele/5306-z-01012016-zmnena-procedura-derzhavnoi-reyestracyi-rechovih-prav-neruhome-mayno.html>

Заремба О.С.
(ф-т фінансово-економічний, IV курс)

ПОДАТКИ НА ЗАРОБІТНУ ПЛАТУ ТА ЇХ ВПЛИВ НА РІВЕНЬ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ

Заробітна плата — одна з головних економічних категорій, що поєднує інтереси працівників, роботодавців, держави і, безпосередньо, впливає на рівень життя населення.[11] Відповідно до Податкового кодексу України, до загального місячного (річного) оподаткованого доходу платника податку включаються 20 видів доходу, серед них тільки з доходу у вигляді заробітної плати — 64 % надходжень йде у державний бюджет та 84% — у місцеві бюджети. Саме тому, питання оподаткування заробітної плати і його впливу на рівень життя населення є актуальним. [7,8]

На жаль, викликами часу сьогодення є схильність до ухилення від сплати податків в протизаг до легалізації доходів громадян, що суперечить постулатам теорії оптимального оподаткування, оскільки легалізація найманої праці це не просто джерело наповнення місцевих бюджетів, але й відновлення соціальних гарантій, прав найманих працівників та задоволення суспільних потреб населення.

Невтішна статистика показує, що сьогодні в Україні близько половини заробітної плати виплачується «у конвертах». Це впливає на суттєві недонадходження грошових коштів до дохідної частини бюджету.[6]

Крім того, в Україні працевлаштовано понад 12 мільйонів людей, але з них тільки 3 мільйони працюють офіційно і отримують повністю офіційну заробітну плату. Ще 3 мільйони-самозайняті, а 6 мільйонів — показують занижену заробітну плату. [1]

Опитування, проведене в серпні 2015 року, в якому взяло участь 5281 респондентів з різних регіонів України показало: четверо з п'яти працівників — не задоволені розміром матеріальної компенсації за працю, двоє з п'яти — вкрай не задоволені. За півроку кількість повністю незадоволених зросла на 10%. Відповідно, знизилася число тих, хто вважає свою заробітну плату гідною. Якщо в першому півріччі 2015 року часткову задоволеність

висловив кожен п'ятий офісний працівник, то в другому — тільки кожен сьомий. Як і раніше, повністю задоволені оплатою праці одиниці — 3-4% опитаних. [2]

З метою покращення такої ситуації були прийняті законодавчі зміни: диференційовані ставки нарахування ЄСВ з роботодавця знижені з 49,7-36,76% до єдиної ставки 22%, скасовано ЄСВ із заробітних плат працівників, при цьому застосовується базова ставка 18% до усієї бази оподаткування, незалежно від її розміру.

На сьогодні, оцінити реальний економічний вплив прийнятих податкових змін на надходження до державної казни дуже важко. Але, ці зміни розраховані на зменшення загальних витрат на оплату праці та зниження її тінізації.

Середня заробітна плата працівників загалом по Україні знизилася з 308 євро у 2013 р. до 135 євро у 2016-му, тобто в 2,3 рази. [9] Український рівень середньої заробітної плати нижчий, навіть, від мінімальної заробітної плати (далі по тексту — МЗП) у багатьох зарубіжних країнах. Якщо МЗП в Україні сьогодні становить 48 євро, то в Литві, Латвії, Естонії, Польщі — 300–410 євро, а в деяких країнах ЄС перебуває на рівні 1500 євро (Франція, Ірландія, Німеччина, Бельгія, Нідерланди). Найнижча МЗП у Болгарії (184 євро), найвища — у Люксембурзі (1923 євро). Тобто українська МЗП вчетверо менша за найнижчу та в 41 раз менша за найвищу. [10]

Слід зазначити негативну тенденцію посилення соціальної нерівності через збільшення розриву в заробітних платах найманих працівників і керівного складу підприємств. Оплата праці окремих керівників державних структур сягнули позахмарних висот порівняно з оплатою праці педагогів, науковців, лікарів, металургів і інших зайнятих у виробничому й бюджетному секторах економіки. Такі фінансові реалії призводять до надмірного розшарування працюючих на багатих і бідних.

Практично у всіх економічно розвинених країнах основну частину податкового навантаження на заробітну плату становить ПДФО, а не соціальні внески, як в Україні. Це є важливим в контексті децентралізації місцевих бюджетів. При збільшенні ставки податку на доходи фізичних осіб на 3% надходження ПДФО в цілому за I квартал цього року склали 28,7 млрд. грн., що на 40% більше, ніж у I кварталі минулого року. [5]

Для порівняння з іншими країнами: в даний час в цілому по Європі найнижча ставка ПДФО у Болгарії, вона становить близько 10%. Значна кількість країн в Європі застосовує ставки на доходи близько 15-16% (Чехія, Угорщина, Литва, Сербія, Румунія). [4]

До прийняття податкових змін у 2016 році, Україна входила до п'ятірки країн з найвищим у світі податковим навантаженням на оплату праці, разом із Францією, Бельгією, Китаєм та Італією. [3] Згідно з розрахунками, зменшення ставки єдиного соціального внеску та скасування ЄСВ, що сплачують працівники, зменшило сумарне податкове навантаження на оплату праці з 43% до 34%, що зробило Україну привабливішою в цьому аспекті за Чехію, Словаччину або Польщу, не кажучи вже про розвинуті країни ЄС. [4]

Зниження ставки ЄСВ призведе до зниження доходів сектора державного управління, що буде компенсуватися за рахунок видаткової частини бюджету. Таким чином, нове законодавство перерозподілить близько 3,0-4,0% очікуваного ВВП з державного у приватний сектор економіки.

Такий перерозподіл має сприятливо подіяти на українську економіку, оскільки державний сектор переважно використовує економічні ресурси менш ефективно, ніж приватний сектор, особливо у країнах зі слабкими інституціями. Підприємства, що отримали додатковий ресурс завдяки нижчому оподаткуванню, можуть використати його в декілька способів: підвищити заробітну плату працівників, таким чином підвищуючи кінцеве споживання домогосподарств; повністю або частково легалізувати заробітну плату «у конвертах» — і повернути частину ресурсів у державний бюджет. Збитковим підприємствам, котрі є більшістю, на даний час зниження податкового навантаження допоможе продовжити роботу в складних економічних умовах без жорстких обмежень витрат або виробництва. А прибуткові підприємства зможуть інвестувати додатковий ресурс.

Процес втілення таких реформ в практику функціонування та адаптації платників податків, що знаходились в тіньовому секторі, до нових умов оподаткування та легалізації заробітних плат може бути довгостроковим. Водночас, у середньостроковій перспективі це має сприяти зростанню інвестицій та споживання.

Але, отримати реальний економічний ефект можна лише за умови трактування заробітної плати не як окремої категорії, а її прямої залежності від розвитку економіки, зростання виробництва, продуктивності ресурсів, збільшення капіталу. Прикладом такої залежності може бути модель збалансованого зростання реальної заробітної плати, з комплексом заходів, які підсилюють результат одного чинника діями іншого (рис.1).

Рис.1 Модель збалансованого зростання реальної заробітної плати

Реалізація цієї моделі на практиці можлива за умови зростання продуктивності праці за рахунок іноземних та вітчизняних інвестицій, скорочення питомої ваги матеріальних витрат у собівартості продукції та підвищення за рахунок цього частки заробітної плати.

Наближення до максимального рівня задоволеності всіх сторін можлива за умови їх тісної взаємодії, врахування інтересів кожного та підкріплення законодавством, діючим на постійній основі.

Література:

1. Український журнал "Економіст" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ua-ekonomist.com/12086-stalo-vdomo-skliki-pracvnikv-v-ukrayin-otrimuyut-zarplatu-v-konvertah.html>
2. Дослідницький центр Міжнародного кадрового порталу «HeadHunter» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://hh.ua/article/18104>
3. Група всесвітнього банку «Doing business» .Оцінка бізнес регулювання [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.-doingbusiness.org/>
4. Taxing Wages 2015 Published on April 30, 2015 OECD , p.18 [Електронний ресурс]. — Режим доступу:http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/ocd/taxation/taxing-wages-2015_tax_wages-2015-en#page18
5. Державна фіскальна служба України. Офіційний портал [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/media-tsentr/novini/-243890.html>
6. Міністерство економічного розвитку в Україні та торгівлі. Офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.-me.gov.ua/?lang=uk-UA>
7. Податковий кодекс України :зі змінами та доповненнями станом на 5 лютого 2016 року, Розділ IV ,п. 164.2,ст. 164

8. Державна казначейська служба України : звіт про виконання Державного та місцевих бюджетів України за 2015 рік [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?-currDir=311513&&documentList_stind=1

9. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

10. Інтерактивна база даних по мінімальним зарплатам в світі [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.hmbee.ru/info/zarplaty>

11. Державна фіскальна служба України. Офіційний портал [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://poltava.sfs.gov.ua/media-ark/-news-ark/print-216068.html>

Zasytko V. E.,

(Faculty of International Economics and Management, II year)

INTELLECTUAL CAPITAL AS A PILLAR OF BUSINESS COMPETITIVENESS IN THE 21ST CENTURY

Introduction

Nowadays the developed countries live in the age of The 4th Industrial Revolution, which means the role of information technologies, internet of things and services tends to be much bigger than it has ever been. In general, it means that the world is fast moving from a production-based economy to a knowledge-based one. Production-based economies can no longer be competitive in the modern world, that's why the only way for production-based economies to succeed is to turn into knowledge-based ones by exceeding intellectual capital in business.

Role of intellectual capital

When defining intellectual capital we mean an asset, and it can broadly be considered as the collection of all informational resources the company has at its disposal that can provide the company with a competitive advantage, such as to drive profits, gain new customers, create new products, or improve business. It includes human capital with all employees' knowledge and skills, information capital with all organisation's know-hows, innovations, technologies etc., brand awareness and instructional capital [5].

Foreign countries' experience in innovation policies

Nowadays developed countries conduct innovation policies to make their countries more competitive. Their experience is a great example for Ukraine on how to turn from a production-based economy into a competitive knowledge-based one.

The British Government introduced an “Innovative UK” Strategy in 2015 which will make Britain an innovative nation by supporting innovative business, building innovation infrastructure etc [3]. The Federal Ministry of Education and Research of Germany created a “High-tech Strategy” in 2014 which included 3 branches: innovation for a healthy and safe lifestyle, innovation for communication and mobility, innovation at the intersection of technologies. Their aim is to integrate knowledge into production in order to develop highly-technological products and to ensure high productivity and efficiency. This policy implies development of the education system. Their education policy includes life-time studying which makes possible constant improvement and constant innovations, which are vitally important for the country’s competitiveness and prosperity [7].

Ukraine’s current state and perspectives

The results of my research show that intellectual capital is the guarantee for the country to be competitive. That’s why it’s important to analyze the current state of Ukraine in terms of using and developing intellectual capital. The Global Competitiveness Report 2015-2016 indicates Ukraine to be number 79 out of 140 economies in terms of competitiveness, which by the way is 5 positions higher than it was the year before. It means that Ukraine has significantly improved its efficiency due to implementing its innovation potential into production, which made the economy far more efficient on the global market [8].

In terms of higher education and training sub-index Ukraine has achieved the following results: it is number 14 in the world in terms of tertiary education enrollment and number 38 in terms of quality of math and science education. Analyzing the innovation sub-index we can see that Ukraine is number 52 in the world in terms of capacity for innovation, 29 in availability of scientists and engineers and the quality of scientific research institutions is also quite good. [8] Moreover, The Global Innovation Index 2015 highlights that Ukraine has impressive results in innovation output (47 out of 140) as well as The Global Talent Competitiveness Index has given Ukraine quite good results in labor and vocational skills (43 out of 120) and global knowledge skills (51 out of 120). Ukraine outperformed Australia, the United Arab Emirates and China in this index. That means that Ukraine has a huge potential to innovate and to be competitive on the global market [2], [4].

However, the Ukrainian economy is still efficiency driven rather than innovation driven, which means that there is much work to be done to improve the situation. The Global Competitiveness Report has

highlighted that Ukraine is number 136 out of 140 countries in terms of effectiveness of anti-monopoly policy and number 129 in effect of taxation on incentives to invest. Also it is number 120 in terms of intellectual property protection and number 95 in terms of strength of investor protection, which are the key obstacles for Ukraine to move forward. Other problematic factors are corruption, access to finance, inflation and policy instability [8]. Furthermore, the results of Decoding Global Talent Survey by Boston Consulting Group show that 60-70% of Ukrainians are willing to move to a foreign country to work [1]. The War for Talent Survey by McKinsey indicates that there will have been a 10% shortage in high-skill workers in advanced economies by 2020, so the task of the Ukrainian government is to avoid brain drain from the country [6].

To turn Ukraine into a prosperous country the government should provide an investment-friendly environment by reforming public administration, the tax system and institutions. Moreover, it requires an innovation-friendly climate, which will enable talents to innovate, will attract and retain talents and give them opportunities for growth. Finally, it implies increasing talents' mobility by using online talent platforms, which match individuals with work opportunities both inside and outside the country. If Ukraine makes such improvements, the country will definitely be competitive on the global market.

Conclusion

My research has indicated that intellectual capital is an inseparable part of a company's and a country's competitiveness. Intellectual capital is a part of any innovation processes, so it helps create unique innovative products to satisfy customers' needs. Ukraine has a huge intellectual potential, but it's not enough to be market leaders in the modern world. To turn this potential into intellectual capital requires a shift in the policy of the government, the duty of which is to provide a certain level of institutions and to create an investment-friendly environment as well as innovation-friendly one and increase talents' mobility. If Ukraine makes such improvements, the country will definitely be competitive on the global market.

References:

1. Boston Consultant Group. (2014). Decoding Global Talent. Retrieved from https://www.bcgperspectives.com/content/articles/human_resources_leadership_decoding_global_talent/
2. Cornell University, INSEAD, and WIPO. (2015). The Global Innovation Index 2015: Effective Innovation Policies for Development [E-

Reader Version]. Retrieved from <https://www.globalinnovationindex.org/userfiles/file/reportpdf/GII-2015-v5.pdf>

3. Innovative UK. (2015). Delivery Plan Financial Year 2016/17 [E-Reader Version]. Retrieved from https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/514838/CO300_Innovate_UK_Delivery_Plan_2016_2017_WEB.pdf

4. INSEAD. (2015). The Global Talent Competitiveness Index 2015-16 [E-Reader Version]. Retrieved from http://global-indices.insead.edu/gtci/documents/INSEAD_2015-16_Full_Book_Ebook.pdf

5. Intellectual Capital — Investopedia. Retrieved from http://www.investopedia.com/terms/i/intellectual_capital.asp

6. McKinsey. (2015). The War For Talents. Retrieved from <http://www.businessinsider.com/rich-countries-producing-too-few-grads-2012-11>

7. The Federal Ministry of Education and Research. (2014). The new High-Tech Strategy Innovations for Germany [E-Reader Version]. Retrieved from https://www.bmbf.de/pub/HTS_Broschuere_engl_bf.pdf

8. The World Economic Forum. (2015). The Global Competitiveness Report 2015-2016 [E-Reader Version]. Retrieved from http://www3.weforum.org/docs/gcr/2015-2016/Global_Competitiveness_Report_2015-2016.pdf

Зелений М.О.,
(юридичний ф-т, магістрант)

СУДДЯ ЯК УЧАСНИК ГОСПОДАРСЬКОГО ПРОЦЕСУ

Сьогодні все частіше і частіше лунають заклики до ліквідації системи господарських судів. Особи, що проголошують подібні заклики мотивують їх уявною корумпованістю суддів господарських судів, обґрунтовуючи свої твердження спостереженнями за рівнем життя окремих суддів та бездоказовими припущеннями про невиконання господарськими судами своїх завдань. Перше твердження в силу очевидної голослівності спростування не потребує, в той час, як друге твердження привертає певну увагу. Для того щоб обґрунтовано стверджувати, що господарські суди неефективні, потрібно дослідити чи виконують вони своє завдання, для того щоб визначитись виконують вони своє завдання чи ні потрібно визначити чи виконують судді господарських судів свої функції, однак проблема полягає в тому, що як на нормативному так і на доктринальному рівні чітко не окреслено місце суддів господарських судів як учасників господарського процесу.

Суддя господарського суду особливий суб'єкт господарського процесу — посадова особа господарського суду, наділена проце-

суальними правами щодо здійснення правосуддя у господарському суді.

У господарському процесу, на відміну від цивільного, суд не зобов'язаний сприяти повному та всебічному встановленню обставин справи шляхом вжиття конкретних процесуальних заходів, оскільки як законодавець так і судова практика передбачають можливість як розглянути господарський спір без встановлення усіх істотних обставин справи за наявними доказами, так і відмовити у розгляді спору у випадку відсутності достатніх для прийняття рішення доказів.

З вищенаведеного можна зробити висновок, що завданням господарського судочинства є не стільки відновлення порушеного права скільки вирішення господарського спору. При чому вирішення спору відбувається саме за поданими або витребуваними за клопотанням сторони доказами.

Відповідно суддя, як особливий суб'єкт господарського процесу — посадова особа господарського суду, наділена процесуальними правами щодо здійснення правосуддя у господарському суді, виконує роль арбітра, він здійснює оцінку наданих йому доказів та вирішує спір на їх основі. Він наділений правом на власний розсуд ініціювати процесуальні дії, спрямовані на встановлення істини у справі (витребувати докази, призначити експертизу тощо), однак не реалізація цього права, за умови процесуальної пасивності сторін, та прийняття рішення на основі наявних матеріалів не може бути причиною для скасування його рішення судом вищої інстанції.

Таким чином критерієм ефективності судді господарського суду та всього господарського судочинства повинна бути якість вирішення господарських спорів, тобто оперативність та якість рішень, прийнятих на основі наданих сторонами процесу відомостей. Суддя господарського суду не повинен шукати абстрактну істину, він повинен вирішувати спір.

Список літератури:

1. Господарський процесуальний кодекс України від 06.11.1991 року № 1798-XII // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 6. — Ст.56.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI // Відомості Верховної Ради України. — 2013. — № 9-10, № 11-12, № 13. — Ст. 88.
3. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 року № 1618-IV // Відомості Верховної Ради України. — 2004. — № 40-41, 42. — Ст. 492.

4. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 року № 2747-IV // Відомості Верховної Ради України. — 2005. — № 35-36, № 37. — Ст. 446.

5. Постанова пленуму ВГСУ від 26.12.2011 року № 18 «Про деякі питання практики застосування Господарського процесуального кодексу України судами першої інстанції» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0018600-11>

6. Балюк І.А. Господарське процесуальне право: навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / І.А. Балюк. — К.: КНЕУ, 2002. — 248 с.

7. Степанова Т. Поняття учасника господарського процесу / Т. Степанова // Національний юридичний журнал: теорія і практика, випуск серпень 2015, с. 83–88.

8. Чопко Ю.В. Оновлені принципи господарського процесу / Ю.В. Чопко // Юридичний журнал. — 2008. — № 4. — С. 56–59.

Зеленько А. Д.,
(обліково-економічний ф-т, I курс)

КОГНІТИВНІ СТАНИ У НАВЧАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

Метою даної роботи є дослідження когнітивних станів у процесі навчання студентів-економістів. Тема, якій вона присвячена, є досить актуальною для студентів економічних спеціальностей, адже протягом навчання їм доводиться сприймати, засвоювати великі обсяги навчальної та наукової інформації. Тому важливо знати особливості власної когнітивної сфери: особливості сприймання та переробки інформації, мислення, уваги, пам'яті. Основними завданнями роботи визначено наступні:

- опрацювати головні положення напрямку когнітивної психології;
- дослідити найбільш відомі когнітивні стани;
- розглянути домінуючі когнітивні стани студентів-першокурсників у процесі засвоєння дисциплін психолого-педагогічного циклу.

Когнітивна психологія (назва цього напрямку походить від латинського слова *cognitio* — знання, пізнання) — напрям в психології, який виник в США в кінці 1950-х — на початку 1960-х років ХХ століття, де головна увага була звернена на те, як людина сприймає, переробляє й зберігає різноманітну інформацію про світ і про себе, яким чином вона її використовує у практичній діяльності. Когнітивна психологія розглядає залежність поведінки

людини від наявних у неї пізнавальних схем (когнітивних карт), які дозволяють їй сприймати навколишній світ і вибирати способи оптимальної поведінки в ньому. Вивчення та дослідження когнітивних станів допоможе оптимізувати процес навчання студентів та підвищити його результативність [2; 3; 4; 5].

Сучасний американський психолог Роберт Солсо формулює основні напрями когнітивної психології: дослідження та виявлення сенсорних сигналів, уваги, розпізнавання образів, читання і переробки інформації; дослідження короткочасної та довготривалої пам'яті, абстрагування мовних висловлювань, вирішення задач; дослідження інтелекту, мовно-моторної поведінки, мовної переробки інформації; дослідження семантичної пам'яті, процесів збереження та забування [1].

Навчання для студента — це, в основному, процес сприйняття і засвоєння навчальної та наукової інформації. Саме тому для кожного студента важливо знати та враховувати тип власного сприймання інформації задля швидшого її засвоєння.

В залежності від особливостей сприйняття і переробки інформації людей можна розділити на три категорії: візуали, аудіали, кінестетики.

Велике значення у когнітивній психології приділяється увазі. Увага — це психічний процес, який характеризує інтенсивність пізнавальної діяльності, що виражається в її зосередженості на певному предметі при одночасному відволіканні від інших. Увага може бути зовнішньою і внутрішньою; вона характеризується стійкістю, концентрацією, розподілом, переключенням, об'ємом. Якість уваги — необхідна умова успішного оволодіння знаннями, вміннями і навичками. Тому кожному студентові потрібно формувати в собі уміння бути уважними.

Відомий психолог М. Холодна звернула увагу на те, що когнітивні стани класифікують за аналогією з класифікацією психічних процесів (пізнавальні, емоційні, вольові) [2].

Для визначення індивідуальних особливостей когнітивної сфери особистості ми провели емпіричне дослідження, в якому взяли участь 76 студентів 1-го курсу обліково-економічного ф-ту КНЕУ:

1. Дослідження *концентрації уваги* за методикою “Переплутані лінії”. За результатами методики були отримані такі дані:

Із 76 осіб виявили високий та вище середнього рівня та концентрації уваги 27 % осіб; 31% — середній рівень; 42 % — низький і нижче середнього рівня.

2. Визначення *домінуючого типу сприймання* інформації за допомогою відповідного опитувальника. За результатами методики були отримані такі дані: із 76 осіб 35% осіб виявили візуальний як домінуючий тип сприймання; 32 % осіб — аудіальний тип, 33 % — змішаний тип сприймання.

3. Дослідження *опосередкованого запам'ятовування* за методикою “Піктограми”. За результатами методики були отримані такі дані: 65% осіб виявили високий рівень опосередкованого запам'ятовування, 35% — середній рівень, жодної особи з низьким рівнем не виявлено.

4. Дослідження *логічності мислення* за допомогою тесту “Логічність мислення”. За результатами методики були отримані такі дані: Із 76 осіб 36% осіб виявили дуже високий і високий рівні логічності мислення; 42% осіб виявили вище середнього та середній рівні; 22 % осіб виявили нижче середнього і низький рівні логічності мислення.

5. Дослідження *типу мислення* за методикою «Тип мислення». За результатами методики були отримані такі дані: із 76 осіб 37% осіб виявили лівопівкульний тип мислення; 38 % осіб — правопівкульний, 25 % — змішаний тип мислення.

Отримані дані ми співставили з показниками навчальної успішності студентів даної вибірки, що надало можливість з'ясувати, чи залежать рівні навчальних досягнень студентів від індивідуальних особливостей їх когнітивної сфери. Було виявлено, що більш успішні у навчанні студенти з візуальним типом сприймання та високим рівнем концентрації уваги, високим рівнем логічності мислення.

Отже, когнітивна сфера особистості охоплює всю різноманітність і самотність проявів пізнавальних процесів, яка є неповторним інваріантом в структурі інтегральної індивідуальності людини.

Список використаної літератури:

1. Солсо Р.Л. Когнитивная психология. — М.: Тривола, 1996.
2. Холодная М. А. Когнитивные стили как проявление своеобразия индивидуального интеллекта. — Киев, 1990.
3. Формирование учебной деятельности студентов / Под ред. В.Я.Луядис. — М.: Изд-во Моск. ун-та, 1989. — 240 с.
4. <http://www.alleng.ru/d/psy/psy008.htm>
5. <http://ru.osvita.ua/vnz/reports/psychology/28395/>

Іващенко М.Ф.,

(фінансово-економічний факультет, IV курс)

ОСОБЛИВОСТІ РЕКЛАМНОЇ КОМПАНІЇ БАНКІВ НА ПРИКЛАДІ ПРИВАТБАНКУ

Банківську рекламу можна визначити як форму неособистого представлення певних ідей, послуг чи банку в цілому через посередництво специфічних платних засобів комунікації з метою інформування і переконання вибраних цільових аудиторій у необхідності здійснення дій, які бажає банк — рекламодавець.

Банківській рекламі властиві певні специфічні риси. Наявні труднощі, пов'язані із абстрактним характером переважної більшості банківських послуг. Це вимагає в якості об'єкту реклами показ не тільки банківських послуг, але і корисного ефекту, якого можна досягти з їх допомогою.

Специфіка банківської реклами обумовлена також необхідністю врахування особливої природи грошей і подолання відчуження споживачів від банків, їхньої недовіри і боязні вступати у тривалі та постійні відносини з банками. Реклама повинна переконати потенційних клієнтів у тому, що відносини з банками не обмежують їхніх прав, а навпаки — відкривають ширші можливості для їх реалізації. Яскравим прикладом слугує

У залежності від об'єкту та цільового призначення розрізняють:

1. Рекламу банку (іміджеву), яка призначена для підтримки позитивного образу та іміджу банку, яскравим прикладом слугує розділ «Факти про Приватбанк» де висвітлюються досягнення та переваги банку перед іншими банками та випуск пластикових карток з патріотичними зображеннями.

2. Рекламу комплексу банківських послуг, що має своєю ціллю ознайомити потенційних клієнтів з основним асортиментом послуг даного банку;

3. Рекламу банківського продукту, що дає детальне представлення про конкретну послугу банку.

В залежності від конкретних цілей рекламної кампанії розрізняють наступні чотири види банківської реклами:

1. початкову рекламу, метою якої є ознайомлення з банком і сферою його діяльності;

2. експансивну рекламу, спрямовану на розширення долі ринку;

3. стабілізаційну рекламу, метою якої є підтримка і збереження долі ринку;

4. обмежувальну рекламу, яка передбачає скорочення окремих операцій банку.

За засобами проведення рекламних акцій банківську рекламу класифікують наступним чином:

1. медіа-реклама, до якої відносять рекламу в ЗМІ (Інтернет, преса, радіо, телебачення) та зовнішня реклама (на транспорті, щитова реклама тощо);

2. пряма реклама, до якої відносять консультаційні бесіди з клієнтами, телефонна і поштова реклама, рекламні листівки, проспекти тощо;

3. реклама на місці продажу або на місці контакту із клієнтом (реклама у вітринах та фойє банків, рекламні матеріали на місцях обслуговування клієнтів).

З посиленням конкурентної боротьби банківська реклама стала зацікавлювати аудиторію нестандартним дизайном і помітними салоганами, і, як наслідок, виявилася більш ефективною. Фінансові установи прагнуть повернути довіру клієнтів та залучити нових будь-якими способами: тому реклама «Приватбанку» характеризується яскравим, ексцентричним образами часто комічного характеру направленими на привернення уваги масового споживача. Сучасна економічна ситуація вимагає не лише максимальної оптимізації розміщення реклами, але й створення все більш креативних ідей і повідомлень, що мають сильну дію на вибір споживачів. В цьому плані «Приватбанк» показує себе з кращого боку, слід відмітити випуск пластикових карток з патріотичною символікою, відеоролики на сайті «Приват24», які направлені звернути увагу на новину пов'язану з діяльністю банку. В рекламі активно використовуються посилання на відомі фільми та серіали: не так давно «Приватбанк» запустив акцію спільно з «MasterCard», головним призом якої є екскурсія на знімальний майданчик кіностудії Pinewood Studios, де відбувалися зйомки знаменитої саги «Зоряні війни».

Базовим елементом позиціонування фінансово-кредитної установи є банківський стиль, що означає, як банківська установа буде виглядати в очах клієнтів. Коли вдається сформувати вдалий імідж, то це сигналізує споживачам про лідерські позиції, стабільність і надійність.

Важливим елементом окрім іншого є колір, який застосовують банки в своїй рекламній компанії. Найпопулярнішими є червоний — колір активності, сили, енергії розвитку та зелений даний ко-

лір несе в собі довіру, стабільність та надію який використовує саме «Приватбанк».

Сучасна банківська реклама — це не тільки засіб задоволення потреб клієнтів, а й засіб їх стимулювання щодо придбання того чи іншого банківського продукту. Основним завданням рекламної кампанії є правильний вибір виду реклами, ефективна її реалізація у напрямку прискорення просування банківських продуктів на ринку фінансових послуг.

Список літератури:

1. Бондаренко А. Ф. к. т. н., доцент, доцент кафедри менеджменту, Стаття «Формування ефективної реклами банку». Ефективна економіка 12.2013. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.economy-science.com.ua/?op=1&z=2562>

2. Ткачук В.О. Маркетинг у банку: Навчальний посібник. —Тернопіль: "Синтез-Поліграф", 2006. — 225 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://buklib.net/books/21877/>

3. Приватбанк. Офіційний сайт . [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://privatbank.ua/>

Ігнатюк Т. Т.

(ф-т юридичний, III курс)

ТУРЕЦЬКИЙ КУРДИСТАН: НА ШЛЯХУ ДЕРЖАВНОСТІ

Схід — справа тонка ... Турецький Курдистан — це унікальне утворення. В регіоні, який ми називаємо Близьким Сходом, в будь-який момент може народитися незалежна курдська держава. Тому набуває актуальності правовий аспект легітимації цього державного утворення та його інтеграцію в міжнародне співтовариство, виходячи з основоположних принципів міжнародного права, насамперед, права народів на самовизначення.

При дослідженні теми необхідно розуміти, що створення великого Курдистану за територіальною ознакою, на даному етапі неможливо. Курди традиційно використовували всі можливості, надані їм історією, з метою реалізації суверенітету та здобуття власної державності. На території Іраку, курди під головуванням М.Барзані, а також збройних формувань пешмерга здобули собі автономію. 1/3 Іраку належить де-юре іракському Курдистану. У 2005 р. був проведений референдум, за результатами якого в

Конституції було закріплено автономію курдів, а також введення в країні двох мов — арабської та курдської. На території Сирії в січні 2016 року, були дані гарантії законним президентом Б. Асадом про надання сирійським курдам більшої автономії.

Єдина держава, що фактично агресивно налаштована щодо курдів на Близькому Сході — це Туреччина, з її офіційною політикою утиску та знищення курдської меншини. Курдське питання є одним з ключових під час обговорення питань подальшої інтеграції Туреччини до ЄС, який вимагає більшої регіоналізації та автономізації курдів, а також дотримання їхніх прав відповідно до міжнародних та європейських стандартів.

Зародження нової Курдської держави підтримується багатьма державами як Близького сходу, так Європи та Азії. Бойові загани курдів, активно чинять опір ісламському халіфату на Близькому Сході і роблять це з великими успіхами. Такі регіональні держави як Іран, Ізраїль, активно сприяють створенню турецького Курдистану. Бо курди — це камінь спотикання ісламського фундаменталізму. Курди не дають зникнути національним та релігійним меншинам на Близькому Сході.

Загально визнаним в міжнародному праві є право народів на самовизначення, водночас існує й принцип непорушності державних кордонів. Ці принципи і є головною зброєю на міжнародно-правовій арені між турецьким Курдистаном і Туреччиною.

В силу історичних особливостей, міжетнічних зв'язків, на наш погляд, співжиття курдського і тюркського етносу, в межах єдиної турецької держави є неможливим. Згідно з Декларацією про надання незалежності колоніальним країнам и народам 1960 р., а також Міжнародному пакту про громадські та політичні права 1966 р., всі народи мають право на самовизначення, в т.ч. на створення власної держави. Згідно Монтевідейської конвенції про права і обов'язки держав 1933 р., будь яке «утворення», для досягнення статусу «держави», має відповідати таким критеріям: постійне населення, територія, органи управління, можливість вступати в зносини з іншими державами. Курдистан відповідає всім перерахованими вище критеріями. Населення: за оцінками експертів Близького сходу, становить до 20 млн. Територія: Бінгел, Ван, Муш, Хаккярі, Сильван, Татван, Мардін, Ширнак, Кізільтеп, Ерзурум, Харан, столиця Діярбакир. Органи управління: РПК- робоча партія Курдистану, на чолі з А. Оджаланом, демократична партія народів. Армія — Народні сили оборони. А. Оджалан — духовний лідер курдів, який з 1990 р. є в'язнем.

Виходячи з викладеного вище, можна зробити висновок, що Турецький Курдистан має всі риси, які мають незалежні держави. Стабілізації ситуації в регіоні сприятиме направлення гуманітарної місії ООН, залучення політичного істеблїшменту до вирішення питання відповідальності за геноцид курдів, сприяння визнанню Туреччиною Курдистану. В іншому випадку регіональний конфлікт на Близькому Сході, може перетворитися в масштабну війну.

Список літератури:

1. Севрський договір від 1920 р. // [Електронний ресурс]: <http://www.diphis.ru/se-a1243.html>
2. Монтевідейська конвенція про права та обов'язки держав 1933 р. // [Електронний ресурс]: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_193
3. Демиденко С.В. Діяльність Робочої партії Курдистану / РПК / і її роль у збройній боротьбі турецьких курдів (1973-1999). Дисертація на здобуття наукового ступеню доктора філософських наук. // [Електронний ресурс]: <http://www.dissercat.com/content/deyatelnost-rabochei-partii-kurdistana-rpk-i-ee-rol-v-vooruzhennoi-borbe-turetskikh-kurdov-1>
4. Експертно аналітичний огляд РПК. // [Електронний ресурс]: <http://sabagdasarov.ru/publications/198>

Калита В. В., Кучерявець І. В.,
(фінансово-економічний ф-т, III курс)

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОРТФЕЛЬ НПФ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Від ефективності інвестування коштів недержавних пенсійних фондів буде залежати обсяг накопичень, які будуть знаходитися на індивідуальних пенсійних рахунках, та розмір пенсійних виплат, які отримає учасник-пенсіонер після виходу на пенсію. Проте у кризових умовах сьогодення досягти прийняттого рівня доходності інвестиційного портфеля достатньо складно. Окрім того існують жорсткі законодавчі обмеження стосовно диверсифікації та напрямків вкладання пенсійних активів. Таким чином, актуальним є дослідження інвестиційної діяльності НПФ та аналіз можливих шляхів її оптимізації.

Основні напрямки інвестування коштів представлені у таблицях 1, 2.

Таблиця 1

СТРУКТУРА ІНВЕСТИОВАНИХ ПЕНСІЙНИХ АКТИВІВ (МЛН ГРН)

Напрямки	2011	2012	2013	2014	2015
Грошові кошти, розміщені на вкладних (депозитних) банківських рахунках	409,8	572,7	760,2	953,8	780,7
Банківські метали	26,1	18,6	14,7	14,5	13,5
Цінні папери, дохід за якими гарантовано Кабінетом Міністрів України	209	196,9	241,1	377,7	675,2
Цінні папери, дохід за якими гарантовано Радою Міністрів АРК, місцевими радами відповідно до законодавства	7,4	3,2	10,7	0,0	0,0
Кошти на поточному рахунку	37,2	9,3	19,3	16,4	17,3
Акції українських емітентів	254,6	256,9	278,4	262,5	65,2
Об'єкти нерухомості	48,6	49,6	58,0	69,9	72,2
Облігації підприємств, емітентами яких є резиденти України	346,5	517,9	648,3	679,6	266,3
Активи, не заборонені законодавством України	47,7	13,6	26,6	25,9	25,7
Дебіторська заборгованість	0	21,3	32,5	68,9	63,9
Загальна вартість активів	1386,9	1660,0	2089,8	2469,2	198

Якщо розглядати інвестиційні активи у відсотковому відношенні до загальної вартості активів за напрямками інвестування, то ці дані наведені у таблиці 2.

Таблиця 2

СТРУКТУРА ІНВЕСТИОВАНИХ ПЕНСІЙНИХ АКТИВІВ,
% ВІД ЗАГ. СУМИ ПЕНСІЙНИХ АКТИВІВ

Напрямки	2011	2012	2013	2014	2015
Грошові кошти, розміщені на вкладних(депозитних) банківських рахунках	29,5	34,5	36,4	38,6	39,4
Банківські метали	1,9	1,10	0,7	0,6	0,7
Цінні папери, дохід за якими гарантовано Кабінетом Міністрів України	15,1	11,9	11,5	15,3	34,1
Цінні папери, дохід за якими гарантовано Радою Міністрів Автономної Республіки Крим, місцевими радами відповідно до законодавства	0,0	0,2	0,5	0,0	0,0

Напрямки	2011	2012	2013	2014	2015
Кошти на поточному рахунку	2,7	0,6	0,9	0,7	0,9
Акції українських емітентів	18,4	15,5	13,3	10,6	3,3
Об'єкти нерухомості	3,5	2,9	2,8	2,8	3,6
Облігації підприємств, емітентами яких є резиденти України	25,0	31,2	31,0	27,6	13,4
Активи, не заборонені законодавством України	3,4	0,8	1,3	1,0	1,3
Дебіторська заборгованість	0,0	1,3	1,6	2,8	3,2

За період 2011–2015 років інвестиції у об'єкти нерухомості збільшилися на 23,6 млн грн (+0,1 % до загальної вартості активів за цей період). Суттєвий приріст у відсотковому вираженні має дебіторська заборгованість, а саме 3,2 %, що у абсолютному вираженні складає +63,9 млн грн. Державні цінні папери протягом 2012–2015 років зросли на 478,3 млн грн або на 22,2 %. Тенденцію до спаду мають інвестиції у банківські метали, які протягом 2011–2014 років знизилися на 12,6 млн грн, або на 1,2 %. Щодо інших активів інвестування, то чіткої тенденції до спаду чи зростання не спостерігається.

В 2015 відбулося досить різке падіння загальної вартості активів НПФ, в 2015 порівняно з 2014 роком вартість активів скоротилась на 489,2 млн грн, тобто на 19,8 %. Загалом, динаміка структури інвестування пенсійних активів є відносно сталою, проте присутні чіткі тренди, що висвітлюють неефективне використання грошових коштів.

Найвагомішу частку в загальній структурі протягом аналізованого періоду становлять грошові кошти, що розміщені на депозитних рахунках. Це свідчить про неефективність використання фондів не тільки недержавних пенсійних фондів, але й відсутність доступної даним інститутам альтернативи на українському ринку. Сутнісно, депозитні рахунки в національній валюті є високоприбутковими, але ризиковими активами. Зростання інвестицій в даний актив суттєво підвищує ризикованість портфелю НПФ. Проте варто зазначити, що інвестиції у низькоприбуткові і надійні активи, а саме в державні цінні папери, збільшується і загальна їх частка в загальній вартості активів стрімко зростає.

Обмежене розміщення активів, передбачене законодавством України щодо НПФ, не дає змоги повністю захистити пенсійні

активи від коливань валютних курсів. Це стосується придбання цінних паперів іноземних емітентів без вирішення питання їх обліку в Україні, відсутність валюти у НПФ.

Таблиця 3

СТРУКТУРА ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОРТФЕЛЯ НПФ

№	Фінансовий інструмент	Мак частка
1.	Розміщення на банківських депозитних рахунках у грошових коштах та в ощадних сертифікатах банків	50%
2.	Цінні папери одного емітента	5 %
3.	Цінні папери, доходи за якими гарантовано Кабінетом Міністрів України	50%
4.	Цінні папери, доходи за якими гарантовано Радою міністрів Автономної Республіки Крим, та облігації місцевих позик	20%
5.	Облігації підприємств, емітентами яких є резиденти України	40%
6.	Акції українських емітентів	40%
7.	Цінні папери іноземних емітентів	20%
8.	Іпотечні облігації	40%
9.	Об'єкти нерухомості	10%
10.	Банківські метали (у тому числі відкриття поточних та депозитних рахунків в установах банків у банківських металах)	10%
11.	Інші активи, що можуть бути оцінені за ринковою вартістю та не заборонені законодавством України, але не зазначені у цій статті, включаючи акції, набуті внаслідок перетворення юридичної особи, корпоративні права якої перебували в активах пенсійного фонду, в акціонерне товариство	5%
12.	Цінні папери (корпоративних прав) одного емітента	10%

Позитивно вплинути на зростання інвестиційного доходу може збільшення вкладання коштів в об'єкти нерухомості та банківські метали, оскільки ціни на дані види активів визначаються в основному в іноземній валюті. Для повного використання потенціалу НПФ необхідними є забезпечення макроекономічної стабільності та становлення внутрішнього ефективного фінансового ринку.

Список літератури:

1. Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» № 1058-IV від 09.07.2003.
2. Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення» N 1057-IV від 9 липня 2003 року.
3. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://nfp.gov.ua/>.

Кириченко В. В., Тімачов А. С.
(ф-т економіки та управління, IV курс)

ЕКОЛОГООРІЄНТОВАНЕ ІНВЕСТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИКИ У КОНТЕКСТІ РЕФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Актуальність дослідження. З початку незалежності Україна прагне бути активним гравцем у системі світового господарства. Сьогодні для неї одним з найбільш важливих завдань є підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств завдяки послабленню державного регулювання і залучення інвестиційних ресурсів, що сприятиме прискоренню економічних процесів, нагромадженню виробничого капіталу і зростанню фінансово-економічного потенціалу країни.

Найбільш фундаментальною галуззю в Україні й у світі є енергетика, оскільки саме вона забезпечує функціонування практично всього промислового комплексу. Вітчизняна електроенергетична сфера характеризується суттєвим фізичним і моральним зносом основних фондів, що ставить під загрозу не лише забезпечення домогосподарств електроенергією, але й стабільну роботу більшості промислових підприємств.

На фоні послаблення енергетичної безпеки країни і загострення екологічної ситуації особливого значення набуває пошук і залучення інвестиційного капіталу для проведення техніко-технологічної модернізації українських електростанцій і їх подальшого інноваційного розвитку з одночасним зменшенням сукупних витрат на виробництво електроенергії і зниженням рівня викидів у навколишнє середовище.

За тематикою дослідження існує значна кількість наукових публікацій, що лише підтверджує його актуальність, зокрема ро-

боти В. Дергачової [1], І. Недіна [2], А. Шидловського [5] присвячені інноваційно-інвестиційному розвитку енергетичної галузі, Б. Серебреннікова [3] — обґрунтуванню вартості джерел залучення інвестиційних ресурсів у енергетику. Варто відзначити, що наукові розробки, присвячені обґрунтуванню саме екологічної складової в інноваційно-інвестиційному розвитку енергогенеруючих підприємств, є недостатньо вивченими і потребують подальшого дослідження, уточнення і удосконалення.

Постановка проблеми. Метою роботи є виявлення і характеристика основних тенденцій інвестування екологоорієнтованого розвитку енергетичних компаній (на прикладі ТОВ «ДТЕК»).

Результати дослідження. За визначенням Європейської комісії екологоорієнтоване виробництво володіє і використовує технічне забезпечення і технології, які є менш шкідливими для навколишнього середовища, ніж інші. До них відносять технології контролю за забрудненням, виготовлення товарів і надання послуг, що не вимагають масштабних витрат ресурсів і не забруднюють навколишнє середовище, а також управління ефективним використанням ресурсів [4, с. 39]. Основними очікуваними ефектами ековиробництва є підвищення економічної ефективності та позитивні екологічні зрушення.

У сучасній економіці розвинених держав світу екологічне виробництво поступово перетворюється на основний чинник сталого соціально-економічного розвитку. Воно забезпечує високий технологічний і конкурентоспроможний рівні як країнам, так і окремим регіонам, галузям та компаніям за рахунок продукування, впровадження та розподілу нових екологічно спрямованих ідей, які визначаються науково-технічною і ринковою нестандартністю і новизною. Ринку екологічно чистої продукції і технологій належить абсолютно важлива роль у створенні, залученні, використанні і відтворенні інноваційно-інвестиційного потенціалу як сукупності можливостей їх використання в інноваційному полі діяльності підприємств.

Компанії електроенергетики слугують «генератором» економічної системи, оскільки сьогодні електрична енергія є головним ресурсом забезпечення фінансово-економічної стабільності та ефективної організації господарської діяльності. Для енергогенеруючих підприємств одним з найбільш актуальних є питання спрямування концепції свого розвитку на інноваційні (у тому числі з екологічної точки зору) рейки.

На основі проведених досліджень варто виокремити такі результати інноваційно-інвестиційних проектів ТОВ «ДТЕК», що

мають стратегічне значення в українській енергетиці та які рекомендовано використовувати енергетичним компаніям з метою підвищення їх економічної і соціальної ефективності (на основі [6]):

- енергетичний перформанс-контракт, який дозволить залучити додаткові інвестиції в модернізацію основних фондів. Енергосервісний контракт — це договір на впровадження технологій енергозбереження, відповідно до якого розмір платежу підряднику залежить від рівня досягнутої економії енергоресурсів замовником і як наслідок — зниження витрат на них. Такий інструмент енергоменеджменту додатково дозволить реалізовувати проекти енергоефективності на суму більше 500 млн грн щорічно;

- базові компоненти Smart Grids, у т. ч. автоматизовані системи контролю обліку електроенергії для побутових споживачів, а також телемеханізацію диспетчерських пунктів і підстанцій, — для підвищення ефективності і керованості енергомереж, поліпшення якості електроенергії;

- зміни в обсягах впливу на навколишнє середовище та збільшення ефективності використання ресурсів: зменшення твердих часток (пилу) у викидах Луганської ТЕС у 46,2 рази, Запорізької ТЕС — у 6,8 разів, вуглекислого газу — на 5,9 млн т (10,2%), зменшення використання води для споживчих потреб на 13%, для виробничих потреб — на 16%, вугілля — на 589,3 тис. т (2,4%);

- обсяги інвестицій у охорону навколишнього середовища по компанії у середньому становили 889,87 млн грн щорічно протягом 2010–2015 рр.;

- розвиток напрямку відновлювальної енергетики. Вітроенергетика — це вклад компанії в енергетичну незалежність і екологічне благополуччя України. У 2014 році підприємство завершило будівництво Ботіївської ВЕС потужністю 200 МВт, яка стала першим проектом компанії в «зеленій» енергетиці, реалізованим від ідеї до втілення. Робота Ботіївської ВЕС допоможе щорічно скоротити викиди CO₂ в атмосферу на 730 тис. тон, що приблизно дорівнює обсягу викидів 365 тис. автомобілів.

Висновки. Інвестиційне забезпечення екологоорієнтованого інноваційного розвитку підприємств електроенергетики проявляється в реалізації проектів із модернізації, реконструкції та технічного переозброєння основних фондів. Цей розвиток повинен супроводжуватись цілісним комплексом дій енергокомпанії стосовно створення придатних умов визначення спрямованості вектору зростання в умовах підвищеної ризиковості. Визначальною рисою при формулюванні умов реалізації проекту є викори-

стання таких складових оцінювання: еколого-економічного ефекту, ризиків, результативності й ефективності конкретних інноваційних проектів.

Найважливішими факторами впливу на інвестування еколого-орієнтованого розвитку підприємств енергогенерації є: висока динаміка цін на традиційні джерела електричної енергії та їх постійно зростаюча нестача, підвищені вимоги споживачів до якісних характеристик електропостачання. Серед імперативів еколого-орієнтованого інвестування особливу увагу слід приділити дотриманню принципу обмеженості ресурсів, наявності адаптаційних витрат, який характеризує необхідність врахування витрат на забезпечення переходу від традиційних методів до інноваційних, та об'єктивності — показники у техніко-економічних документах повинні відповідати дійсності, тобто людський фактор має бути жорстко контрольованим.

Список літератури:

1. Дергачёва В. В. Инновационно-инвестиционная составляющая устойчивого развития энергетики Украины [Електронний ресурс] / В. В. Дергачова // Економічний вісник НТУУ «КПІ», № 9. — 2012. — С. 15-23. — Режим доступу до ресурсу: <http://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/2906/1/2.pdf>.

2. Недін І. В. Науково-інноваційний потенціал — інвестиційний ресурс електроенергетики / І. В. Недін, О. В. Шестеренко, В. В. Дергачова // Розвідка і розробка нафтових і газових родовищ: зб. наук. пр. Серія: Економіка підприємств і організація виробництва. — Івано-Франківськ: ІФДТУНГ, 1999. — Т. 7, № 36. — С. 54-60.

3. Серебренников Б. С. Моделирование сценариев долгосрочного развития генерирующих мощностей Об'єднаної енергетичної системи України з урахуванням надійності її функціонування / Б. С. Серебренников, Р. З. Подолець, О. А. Дячук // Сталый розвиток — XXI століття: управління, технології, моделі. Дискусії 2015: колективна монографія / за наук. ред. проф. Хлобистова Є. В. — Черкаси, 2015. — С. 411-423.

4. Сотник І. М. Ринок екологічних інновацій та проблеми його розвитку [Електронний ресурс] / І. М. Сотник, М. М. Чумакова // Mechanism of Economic Regulation. — 2013. — № 3. — С. 38-48. — Режим доступу до ресурсу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mre_2013_3_6.

5. Інноваційні пріоритети паливно-енергетичного комплексу України: монографія / за заг. ред. А. К. Шидловського. — К.: Українські енциклопедичні знання, 2005. — 512 с.

6. ДТЕК 2014: Інтегрований звіт [Електронний ресурс]. — 2014. — Режим доступу до ресурсу: <http://www.dtek.com/library/file/dtek-ar2014-ru.PDF>.

Кича Н. М.,
(обліково-економічний ф-т, III курс)

ОСНОВНІ ЗМІНИ У ПРОФЕСІЙНИХ ОРІЄНТАЦІЯХ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ УКРАЇНИ

Формування психологічної готовності випускників школи до усвідомленого вибору професії, навчального закладу стало нині не тільки гострою необхідністю, а й багатогранним і складним процесом. Від нього значною мірою залежить можливість само-реалізації, психологічний комфорт, статус у суспільстві, задоволеність працею, матеріальний добробут.

Загальні питання щодо проблем підготовки молоді до професійного самовизначення були висвітлені у працях відомих вітчизняних та зарубіжних дослідників. Проте, високий рівень безробіття, плінність кадрів, велика кількість людей, які незадоволені своєю спеціальністю та обраною професією, свідчать про те, що на сьогоднішній день питання вибору професії молоддю залишається актуальним і не вирішеним.

Дефіцит кваліфікованої робочої сили на ринку праці країни, а саме — робітників, практично у всіх галузях економіки є свідченням недосконалості системи профорієнтації населення.

Молодь здебільшого не є готовою до свідомого самостійного вибору сфери діяльності і тому потребує підтримки. Головною проблемою професійного самовизначення є те, що вибір професії сучасними старшокласниками обумовлений не лише внутрішніми об'єктивними факторами, а й зовнішніми, на які людина не може впливати.

При виборі професії, потрібно в першу чергу враховувати рівень конкуренції при влаштуванні на роботу та затребуваність на ринку праці. Український ринок праці сьогодні можна вважати «ринком роботодавця», тобто ринком, де роботодавці можуть більшою мірою вибирати і диктувати умови.

Найменше конкуренція за робоче місце у представників робочих спеціальностей, страховиків і співробітників медичної сфери. Кількість вакансій перевищує кількість резюме або майже збігається з ним. Нескладно працевлаштуватися на держслужбу або спробувати заробити в продажах. Існує надлишок спеціалістів таких професій, як топ-менеджери, початківців кар'єри, юристи, бухгалтери і менеджери. [1]

Щороку відбувається зменшення контингенту учнів і студентів в українських навчальних закладах. Яке в свою чергу відбува-

ється не тільки під тиском демографічних та політично-військових чинників. Ми спостерігаємо дуже активну, наполегливу рекламу західної освіти. Постійно чуємо про чудові пропозиції — низькі ціни; навчання російською й українською мовами; без ЗНО; можливості подальшого працевлаштування тощо.

Безумовно, ми прагнемо бути ефективними членами європейського і світового освітнього простору. Ми повинні сприяти долученню нашої молоді до можливостей кращої іноземної освіти. Але чи має це відбуватися ціною формування потужних потоків виїзду талановитої молоді за кордон? За даними CEDOS, у 2015 році за кордоном навчалася 53 тис. українських студентів, що еквівалентно сукупній чисельності двох потужних університетів. [2]

Молодь при виборі професії повинна розуміти, що через 5–10 років ринок повністю переформатується. фахівці Work.ua, Rabota.ua, HeadHunter Ukraine, Smart Solution, EY в Україні, Concorde Capital, Nestle в Україні, Баядера Груп, Метро Кеш енд Керрі Україна, Carlsberg Ukraine, Efes Ukraine, JTІ Україна, Olymр, Астарта, Київстар, Галнафтогаз, Zarina, Unicredit Bank, Фуршет, 1 + 1 Медіа, МА Group, компанія Євробуд склали рейтинг затребуваних професій в майбутньому. Першість по затребуваності закріплено за фахівцями ІТ-галузі. При цьому будуть затребувані не тільки фахівці, які займатимуться розробкою і тестуванням програмних продуктів, але і фахівці з підтримки вже розроблених і впроваджених систем. Друга позиція — за фахівцями з продажу та маркетингологами. Дефіцитними залишатимуться висококваліфіковані технічні фахівці на виробництві. Дуже необхідними є аграрії, лікарі вузької спеціальності (генетики, біохіміки), фінансисти та фінансові аналітики, архітектори, бізнес-тренери, управлінці (спеціалісти по зв'язкам з інвесторами, держорганами) та екологи. [1]

Молодь являє собою найменш захищену категорію населення, яка виходячи на ринок праці лише розпочинає свою самостійну професійну діяльність і тому так важливо зорієнтувати її у світі професій та надати допомогу в успішному старті своєї трудової кар'єри.

Для успішної організації професійного самовизначення учнівської молоді потрібно активно залучати до співпраці практичних психологів, класних керівників, вчителів-предметників, батьків та учнів. Має бути різноманітність форм та методів профорієнтаційної роботи в школі, а також системний підхід стосовно її проведення. Школи мають більш активно залучати для співпраці представників університетів, задля залучення молоді на затребувані спеціальності. Отже, вся робота, яка буде направлена на оп-

тимізацію навчання і виховання, буде сприяти активізації професійного самовизначення школярів та успішному вибору подальшого професійного шляху. Зрештою й самі абітурієнти мають розуміти всю відповідальність перед своїм вибором, вони мають усвідомлювати чим хочуть займатись по життю.

Список використаних джерел:

1. <http://www.liga.net/projects/jobtrends/>
2. Каленюк Ірина, Куклін Олег, Ямковий В'ячеслав SOS: освіта в зоні ризику / Каленюк І., Куклін О., Ямковий В. // Дзеркало тижня. Україна (електронний журнал). — 2016. — №15. Режим доступу: http://gazeta.dt.ua/EDUCATION/sos-osvita-v-zoni-riziku_.html
3. Пильтей О.М. Організація професійного самовизначення школярів як сучасна проблема учнівської молоді // Вісник. — 2014. — №.5 — С.15-22
4. Ховрич М. О. Досвід профорієнтаційної роботи в зарубіжних країнах / М. О. Ховрич // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки. — Вип. 97. — Чернігів : ЧНПУ, 2012. — С. 302 — 304
5. Якімова Н. С. Професійне самовизначення і професійна орієнтація молоді: сучасні тенденції та проблеми / Н. С. Якімова // Демографія та соціальна економіка. — 2011. — № 1 (15). — С. 142–149.

Кізілов В.В., Карпова В.О.
(ф-т фінансово-економічний, IV курс)

АНАЛІЗ ТИПОВИХ СХЕМ ФІНАНСУВАННЯ ВОРОЖОГО ПОГЛИНАННЯ ПІДПРИЄМСТВ

Світовий ринок транскордонних та національних злиттів і поглинань розвивається дуже активно, так як кількість і обсяг угод злиттів і поглинань значно зросли. Світова практика показує, що в більшості випадків злиття і поглинання проводяться за взаємною згодою вищого управлінського персоналу обох компаній. Однак частою є і практика ворожих злиттів і поглинань, коли над компанією або її активами встановлюється повний контроль як в юридичному, так і в фізичному сенсі всупереч волі менеджменту і / або власника (власників) цієї компанії.

В умовах ринкової економіки процес формування капіталу, оптимізація його структури, встановлення раціонального співвідношення різних джерел фінансування та, у зв'язку з цим, якість

управління ресурсами підприємства є особливо важливими. Для вітчизняної науки та практики сучасного періоду тема ворожого поглинання є відносно новою, що пов'язано із недостатнім розвитком фондового ринку та відсутністю напрацювань в правовому полі. Тому актуальним є дослідження та побудова методики аналізу системи захисту компанії від поглинань.

Процеси злиття і поглинання, як один з способів реорганізації підприємств відомий ще з кінця XIX століття в США. Сучасний розвиток фінансової інфраструктури та її трансграничний характер призвели до можливості швидкої мобілізації великих грошових ресурсів, що є основним джерелом даних процесів. За даними Thomson Reuters, в 2015 році фінансові інституції витратили на процеси злиття і поглинання 3,16 трлн. дол. США. Даний показник є другим в історії, після показника 2007 року, це свідчить, що дана тема є напрочуд актуальною.

Зауважимо, що до 80-х років XX ст. практично всі укладені угоди про злиття та поглинання компаній мали дружній характер. Починаючи з 80-90-х років характер угод змінюється: виникає тенденція ворожих поглинань та укладення угод з чітким стратегічним розрахунком отримати синергічний ефект від нового бізнес-альянсу.

Під «ворожим поглинанням» необхідно розуміти встановлення особою або групою осіб корпоративного контролю над акціонерним товариством всупереч волі та в умовах жорсткої протидії з боку менеджерів чи власників акцій, які забезпечують такий контроль.

Захист від «ворожого поглинання» передбачає систему заходів менеджерів чи власників фірми, які спрямовані на превентивне запобігання спробам її купівлі або отримання певного контролю над активами.

Інструменти, які використовуювані поглиначем в боротьбі за корпоративний контроль над компанією- жертвою:

- тендерна пропозиція (tender offer);
- скупка акцій на фондовому ринку (stock market acquisitions);
- боротьба за довіреності (proxy fight).

Основна відмінність вітчизняної практики проведення поглинань від існуючої практики розвинених країн полягає в тому, що поглинання, які проводяться українськими компаніями- покупцями, найчастіше лише формально можуть бути названі ринковим механізмом перерозподілу контролю над акціонерним капіталом, на практиці — це інструмент перерозподілу власності та особистих інтересів.

Українська практика ворожих поглинань цілком відрізняється від зарубіжного досвіду. З одного боку, арсенал правових і фінансових інструментів, створених для цих цілей на розвинутих фондових ринках світу, застосовується в Україні в дуже обмеженому вигляді. Проте, з іншого боку, вітчизняні поглиначі широко й успішно використовують «унікальні» технології, які практично не мають аналогів в світовій практиці.

Ретроспективний аналіз процесів злиття та поглинання свідчить про тенденцію до зростання об'ємів кожної наступної хвили. В свою чергу, питома вага ворожих поглинань також збільшується. Слід зазначити, що дослідження проведені в ЄС і США свідчать про те, що ворожі поглинання створюють більшу додану вартість, ніж дружні, також при ворожих поглинаннях на відміну від дружніх акціонери отримують більш високі премії. Даний факт свідчить про великі вигоди від злиття. При ворожих поглинаннях вище ймовірність проведення суттєвої реструктуризації в компаніях, які є метою, що обумовлює підвищення прибутків і рентабельності для її акціонерів.

Для вітчизняної практики рейдерство є актуальною проблемою, яка набирає статусу загрози національної безпеки України. Через нестійкість корумпованість державних органів прогалин у законодавстві несформованих інституцій прав власності такий феномен в Україні не лише виникає, а набирає високих темпів зростання. І хоча за кордоном рейдерство вважають цілком нормальним і прийнятним видом бізнесу, що регулюється законодавчими нормами і є ефективним інструментом впливу на неефективні підприємства у нас — це інструмент перерозподілу власності та особистих інтересів розвинених країнах рейдерів називають своєрідними «санітарами бізнесу» які поглинають підприємства зі слабким менеджментом; отже, побічно вони навіть сприяють поліпшенню макроекономічних показників країни.

Список використаної літератури:

1. А. Н. Асаул -Організація підприємницької діяльності. — Підручник. — СПб.: АНО ШПЕВ. — 2009. — 336с.
2. Основні методи досягнення корпоративного контролю за підприємством. — [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://goro.ua/ua/poleznaaya-informatsiya/po-voprosam-..>
3. Ярошук О. В., Ярошук І. Д. — Аналітичне обґрунтування рішень в системі корпоративного захисту бізнесу від поглинань.
4. Mergers & Acquisitions Review Financial Advisors Full Year 2015. — [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://thomsonreuters.com/en.html>

ЩОДО ПИТАННЯ РЕЙДЕРСТВА В УКРАЇНІ

У багатьох країнах з розвиненою ринковою економікою ефективне корпоративне управління тісно пов'язане з такими явищами, як злиття та поглинання. Саме вони досить часто стають ефективними інструментами в системі перерозподілу власності, адже передбачають в собі реструктуризацію підприємства з подальшим його оздоровленням та покращенням діяльності, часто зі зміною власника. Злиття як форма трансформації здійснюється шляхом об'єднання підприємства-боржника з іншими фінансово стійкими підприємствами.

Насамперед, потрібно зазначити, що рейдерство — це відчуження державного майна та корпоративних прав поза процесами приватизації, протиправне захоплення підприємств [1].

Рейдери — це команда висококваліфікованих спеціалістів із захоплення фірми або із перехоплення управління за допомогою навмисне розіграного бізнес-конфлікту [2].

Основна мета рейдерства — приборкання великого бізнесу, великих фірм, підприємств, захоплення значних площ, земельних ділянок, обладнання і нерухомості [3].

Риси беззаконня, такі як злочинний намір, корупційні методи, хабарництво, шантаж загалом характеризують рейдерство в Україні, яке підтримується шахрайськими судовими рішеннями і якому у більшості випадків сприяють правоохоронні органи.

Оскільки у корупційну діяльність залучені такі державні інстанції, як суди і організації правопорядку, існування рейдерської проблеми можна розглядати як втілення беззаконня у державних адміністративних органах, неадекватне управління діловим сектором і загалом бездіяльність права у країні.

Можна сказати, що причиною попиту на рейдерські послуги вважається початок переходу України до ринкових відносин та активне здійснення «глобального» перерозподілу власності. Останніми роками цей попит стає більш свідомим, організованим та масовим, що зумовлено кількома факторами:

- ✓ недосконалістю чинного законодавства, корумпованістю виконавчої та судової влади;
- ✓ нестабільністю політичної ситуації та перерозподілом власності між фінансово-промисловими групами;
- ✓ імпортом рейдерських технологій, команд та капіталів.

Спираючись на цілий комплекс засобів — психологічний натиск, шантаж, підробка документів, підкуп силових структур, — рейдери створюють умови для рейдерських атак, захоплення і перерозподілу власності за рамками закону.

Методологія проведення рейдерських операцій має такий вигляд (рис.1):

Рис.1 Методологія проведення рейдерських операцій

Методами боротьби з рейдерством є:

- 1) вчасна побудова власником кілька ліній оборони;
- 2) ретельно розроблена структура системи власності;
- 3) розроблені способи прийняття рішень;
- 4) концентрація акціонерного капіталу або викуп частки в учасників, які не беруть участі в діяльності підприємства;
- 5) визначення правового статусу власності, здійснення переоцінки майна;
- 6) недопущення виникнення та прострочення кредиторської заборгованості;
- 7) удосконалення роботи менеджменту та персоналу (недопущення конфліктних ситуацій, протиправного звільнення працівників) [3].

Також можна зазначити, що найефективнішим від захоплення підприємства рейдерами є захист превентивного характеру. Його стратегічна мета — максимальне підвищення вартості захоплення підприємства для того, щоб зробити атаку рейдерів нерентабельною, а отже — недоцільною. Відповідно власникові необхідно здійснити заходи, щоб перевести інтерес потенційного рейдера із площини корпоративного захоплення на цивілізований механізм об'єднання та поглинання. Для цього слід провести системну реструктуризацію бізнесу, що дасть змогу створити таку систему володіння і управління найбільш привабливими активами, яка зробить захоплення рейдерами підприємства нерентабельним бізнесом [3].

Отже, підсумовуючи, слід наголосити, що головними негативними наслідками рейдерства в Україні є: дестабілізація роботи вітчизняних підприємств, руйнування трудових колективів та со-

ціальні конфлікти; формування несприятливого інвестиційного клімату держави; сповільнення темпів промислового розвитку країни. Боротьба з рейдерством буде ефективною й матиме комплексний характер тільки в разі передбачення кримінальної відповідальності за замовлення, організацію та вчинення неправомірних дій, які мають ознаки рейдерства.

Список літератури:

1. Туник И., Поляков В. Антирейдер. – М.: Питер, 2007.
2. Шлыков В. Комплексное обеспечение экономической безопасности предприятия. – С-П.: Алатаея, 1999.
3. Бодрова Е. В. «Рейдерство как фактор дестабилизации экономики», випуск №4, 2014. — С.23-24

Клічук Б.Р.

(факультет економіки та управління, IV курс)

ФАКТОРИНГ ЯК ДЖЕРЕЛО ФІНАНСУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ

Інвестиції є складовою виробничого потенціалу країни, які впливають на зростання національної економіки, визначають її конкурентні позиції на світовому ринку. Одним із джерел фінансування інвестицій виступають факторингові операції, за допомогою яких відбувається стимулювання збуту продукції підприємств, збільшення рентабельності діяльності, а отже, зростання ВВП, рівня зайнятості населення, забезпечення економічної стабільності та інноваційного розвитку.

Згідно з теорією Й. Шумпетера, не власник капіталу, а підприємець з новими ідеями щодо ефективнішої комбінації економічних факторів є рушійною силою економічного розвитку. Забезпечувати дані нові комбінації фінансовими ресурсами покликана система фінансового посередництва, до якої відносяться факторингові компанії. Такий підхід до визначення ролі фінансового посередництва в економічному розвитку дістав назву «концепції інноваційного фінансування»[1].

Використання факторингу широко практикується у країнах Європи, Північної Америки вже протягом десятків років. В Україні відбувається лише становлення факторингу. Водночас він виступає перспективним видом діяльності, про що свідчить постійна тенденція зростання вартості договорів факторингу протягом 2005–2012

років (наприклад, у 2005р. — 62 млн грн, у 2012 р. — 11 702,8 млн грн). Послуги факторингу є досить дорогими для вітчизняних підприємств та занадто ризиковані для тих, хто їх надає. Це пояснює низьку частку обсягів факторингових операцій у ВВП — 0,6 % у 2010р., 0,7 % — в 2013 р. Наприклад, у прибалтійських країнах даний показник у 2002 р. становив 7,8 %, у Польщі — 1,4 %[2].

Найбільшою популярністю даний вид фінансових послуг користується у підприємств нафтогазової, гірничодобувної, транспортної, аграрної, легкої та харчової промисловості.[3] Зазвичай, це великі компанії, які мають високі обсяги продажів. На відміну від банківського кредитування, перевагами факторингу виступають оперативність здійснення операцій, відносно нижча вартість фінансової послуги, відсутність обов'язкової застави.

Дослідження ринку факторингових послуг в Україні крізь призму SWOT-аналізу дало змогу визначити гальмівні чинники його розвитку, а отже, обмеженості на шляху стимулювання інвестиційно-інноваційного зростання країни (табл. 1).

Таблиця 1

SWOT-АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ФАКТОРИНГОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Сильні сторони	Слабкі сторони
Висока інвестиційна привабливість	Недосконалість законодавчої бази
Швидка оборотність капіталу	Недосконалість процесу укладання договору
Висока дохідність	Нестача кваліфікованого персоналу
Можливості нарощування факторингового портфелю	Недосконалість ризик-менеджменту
Можливість розширення клієнтської бази	Недостатність інформації про факторинг
Високий інтерес стратегічних інвесторів до факторингу	Висока вартість факторингових послуг
Загрози	Можливості
Нестача засобів для розвитку бізнесу	Підвищення якості факторингових послуг
Зростаючий попит та обмежена пропозиція (низький рівень конкуренції) на факторингові послуги	Активний розвиток факторингового фінансування по регіонах
Висока вартість факторингових послуг може призвести до скорочення попиту на дані послуги	Розвиток міжнародного факторингу

Джерело: складено автором

Виходячи з проведеного аналізу, основними напрями стимулювання розвитку факторингової діяльності в Україні мають стати:

— удосконалення законодавчого регулювання факторингу в рамках реформування податкового, банківського, цивільного законодавства, урегулювання розбіжностей у законодавчому визначенні цього виду фінансової операції;

— створення мережі представництв, які займатимуться навчанням персоналу з факторингу в розрізі регіонів країни;

— податкове стимулювання закупівлі спеціалізованого програмного забезпечення для удосконалення процесу надання факторингових послуг;

— удосконалення методичних підходів до оцінки ризиків факторингових компаній з метою забезпечення стабільності їхньої діяльності.

Усе вище відзначене, сприятиме розвитку факторингу в Україні, а отже, підвищенню платоспроможності підприємств, і на цій основі створенню фінансових джерел інвестування національної економіки.

Список використаної літератури:

1. Зимовець В. В. Фінансове посередництво : навчальний посібник / В. В. Зимовець, С. П. Зубик. — К. : КНЕУ, 2004. — 288 с.

2. Малий І.І. Макрорегулювання фінансового сектору : монографія / Т. О. Корольок, І. Й. Малий. — К. : КНЕУ, 2015. — 312 с.

3. Офіційний сайт Асоціації факторингових компаній України. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://ukrfactor.com/-asotsiatsiya_Ukrfaktor/

***Клоченко Анна Романівна,
КРД-103, ДВНЗ КНЕУ***

SMALL BUSINESSES IN UKRAINE

The development of small businesses plays a key role at the present stage of establishing a market environment in Ukraine. It is small businesses that do not require large startup investment and guarantee the high turnover rate of resources.

The relevance of this topic is defined by objectively important role of small business in today's socially oriented market economy, a transition to it is the main vector of reforms in Ukraine.

A factor that causes high social importance of small business is the fact that small businesses are based on consideration of local needs, interests, with a focus on local markets, based on centuries-old historical and cultural traditions of the country.

For the last decade the domestic business environment has been marked by increased stability that was caused by an internal and global factors. Most significant among them were: financial and economic crisis of 2008-2009, socio-political events of 2013-2014.

In Ukraine the development of small business still remains at the low level. In Ukraine, in 2013 small businesses engaged only 26.6% of the working age population.

Among the experts who study small and medium businesses there is a list which includes about two dozen obstacles to the development of small business in Ukraine, such as imperfect laws and regulations which are frequently changing; excessive taxes; minor sources of funding; unequal opportunities in competition with big business; underdeveloped infrastructure; the lack of qualified entrepreneurs etc.

Nowadays the activities to enhance public policies of regulating the business sector are led. Its positive result is an improvement of licensing and registrating procedures of property rights, a facilitation of opening and closing a business, obtaining administrative services, tightening the direct administrative state control over the activities of economic entities and reforming administrative services, easing the tax burden, the development of infrastructure for supplying business entities with financial, logistical, information, consulting, marketing, human resources and educational support.

Instead, reforms have allowed Ukraine to rise in the ranking "Doing Business — 2015" from 96 to 112 position among 189 countries. There is a significant progress on the two key positions — "registering property" (position 59) and "paying taxes" (108 position).

To create a business environment in Ukraine close to the European one it is important to have a clear strategy for the development of small business sector accordingly to the corresponding budget. Government policy must focus on a development of administration, deregulation and improving the business climate, mainly by reducing taxes, licenses and permits.

In conclusion, there are some recommendations for priority actions which will effectively support small businesses development:

1. To establish mechanisms for public-private partnerships in supporting of small business at the local level;
2. To promote a favorable business climate;

3. To take measures as for small business development in rural areas;

And the last and the most important one:

4. We should listen to the entrepreneurs.

МАЛІ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

На сучасному етапі становлення ринкового середовища в Україні особливе значення має розвиток малого підприємництва. Саме малі підприємства, що не вимагають великих стартових інвестицій і гарантують високу швидкість обороту ресурсів.

Актуальність цієї теми визначена в першу чергу об'єктивно важливою роллю малого підприємництва в сучасній соціально орієнтованій ринковій економіці, перехід до якої є головним вектором реформ в Україні.

Чинником, що обумовлює високу соціальну значущість малого підприємництва, є й той факт, що за своїм характером мале підприємництво ґрунтується на врахуванні місцевих потреб, інтересів, з орієнтацією на локальні ринки, спирається на історичні та багатотисячолі культурні традиції країни.

Останнє десятиліття вітчизняне підприємницьке середовище відзначалося підвищеною нестабільністю, що була зумовлена внутрішньонаціональними і загальносвітовими чинниками. Найістотнішими серед них були: фінансова економічна криза 2008–2009 рр., суспільно-політичні події 2013–2014 рр.

В Україні й досі розвиток малого підприємництва залишається на низькому рівні. В Україні у 2013 р. малим підприємництвом займалось лише 26,6% населення працездатного віку.

Серед фахівців, які вивчають малий бізнес, і в середовищі підприємців фігурує перелік, в який входить близько двох десятків причин, що перешкоджають розвитку малого бізнесу в Україні. Серед них: недосконалі закони і правила, що часто змінюються; надмірні податки; вузькість джерел фінансування; нерівні можливості в конкуренції з великим бізнесом; нерозвиненість інфраструктури; професійна невідповідність самих підприємців і т. д.

На сьогоднішній день ведеться діяльність з активізації державної політики регулювання підприємницького сектору, позитивним наслідком чого стало удосконалення дозвільних процедур і реєстрації речових прав на майно, спрощення процедур відкриття та закриття бізнесу, одержання адміністративних послуг, звуження прямого адміністративного державного контролю за діяльністю суб'єктів господарювання та реформування сфери надання

адміністративних послуг, пом'якшення податкового тиску, розвиток інфраструктури для надання суб'єктам підприємництва фінансової, матеріально-технічної, інформаційної, консультативної, маркетингової, кадрової та освітньої підтримки.

Натомість зазначені дії та реформи дозволили Україні піднятися в рейтингу «Doing Business — 2015» з 112 на 96 позицію серед 189 країн світу. Зокрема, досягнуто значного успіху за двома ключовими позиціями — «реєстрація власності» (59 позиція) і «сплата податків» (108 позиція).

Для створення наближених до європейських умов підприємництва в Україні важливо мати чітку стратегію розвитку сектора малого бізнесу у поєднанні з відповідним бюджетом як на середньострокову, так і на довгострокову перспективи. Державна політика щодо малого підприємництва має спрямовуватися на розвиток адміністрування, дерегулювання та поліпшення ділового клімату, зокрема шляхом скорочення податків, ліцензування та дозволів.

Можна надати наступні рекомендації щодо першочергових заходів ефективної підтримки розвитку малого бізнесу:

1. Запровадити механізми державно-приватного партнерства у сфері підтримки малого підприємництва на місцевому рівні
2. Сприяти формуванню сприятливого підприємницького клімату
3. Вжити заходів щодо розвитку малого підприємництва у сільській місцевості

І останнє та найбільш важливе:

4. Ми повинні прислухатися до самих підприємців.

Клочко Р.С.,

(ф-т інформаційних систем і технологій, II курс)

ПРОГНОЗУВАННЯ ЦІНИ НА БЕНЗИН

Значення бензину як основного виду палива на сьогоднішній день складно переоцінити. І настільки ж складно переоцінити вплив його ціни на економіку будь-якої країни.

Актуальність обраної теми, зумовлюється тим, що нестабільність на вітчизняному ринку автомобільного пального, яка характеризується значною амплітудою у кризовий та посткризовий період, має значний вплив на всі галузі національної економіки.

Мета роботи полягає в комплексному дослідженні національного ринку бензину, побудові економетричної моделі, що характеризує економічну сутність утворення ціни на бензин, та прогнозуванні ціни на наступні періоди.

Відповідно до зазначеної мети виникає необхідність вирішення таких завдань: визначити особливості національного ринку пального; з'ясувати природу і сутність утворення ціни на бензин; з'ясувати, які фактори можуть суттєво впливати на ціну автомобільного палива; проаналізувати і чітко визначити, яка форма математичної моделі найкраще відображатиме змінювання ціни; побудувати економетричну модель; спрогнозувати ціну на наступні періоди.

Проаналізувавши особливості ринку автомобільного пального, я відібрав найбільш важливі фактори, що можуть суттєво впливати на утворення ціни на бензин. Дані наведено за 2013-2015 роки помісячно.

В даній роботі буде розглянуто залежність цін на бензин від таких факторів: X1- Ціна на нафту марки Brent, доларів США за 1 барель; X2- Офіційний курс долара на початок кожного періоду, гривень за долар США; X3- Індекс споживчих цін(базисні індекси до жовтня 2015 року), %; X4- Обсяг продажу автомобілів в Україні, шт.

Дані показники обрані невипадково. Ціна бензину, що є продуктом нафтопереробки, безпосередньо пов'язана з ціною зазначеного природного ресурсу. Курс же долара має істотний вплив на всю українську економіку. ІСЦ відображає загальну зміну цін усередині країни. Зважаючи на те, що бензин і автомобілі, з економічної точки зору є доповнюючими товарами, можна припустити, що обсяг реалізації останніх також може впливати на ціну палива.

Для відбору факторів використовувалось два підходи. Спершу було побудовано кореляційну матрицю. Після аналізу отриманих результати, було зроблено припущення, що фактори X1 і X2 є найзначущими ($r_{x_1y} = 0,864951691$, $r_{x_2y} = 0,912927422$), X4 майже не впливає на Y ($r_{x_4y} = 0,406668412$). Але, зважаючи на те, що їх парний коефіцієнт кореляції $r_{x_1x_2} = -0,9033586$ можливе існування мультиколінеарності між ними. Зробивши перевірку за методом Фаррара-Глобера, підтверджуємо цю гіпотезу.

Значущість параметрів при факторах X2 і X3, підтверджена критерієм Стьюдента ($t_{x_2} = 3,446424672$, $t_{x_3} = 1,825935308$), дала змогу скоротити кількість незалежних змінних у моделі.

Оцінювання параметрів здійснюється за МНК. Вибір функції зв'язку здійснюється з метою підбору найвищого коефіцієнта детермінації R². У ході дослідження виконується оцінка параметрів для лінійної, лінійно-логіфімічної, параболічної моделей.

Після відповідних розрахунків було визначено, що найбільший коефіцієнт детермінації має лінійно-логіфімічна модель- R²=0,9, а це означає, що змінювання ціни на бензин на 90% пояснюється зміною курсу долара США та ІСЦ.

Отримана модель має вигляд:

$$\ln(Y) = -2,0598 + 0,6535\ln(X_1) + 0,6661\ln(X_2)$$

Оцінка якості отриманої моделі полягає у перевірці її на адекватність та значущість параметрів, дослідженні залишків моделі на автокореляцію та гетероскедастичність.

Як показали розрахунки, модель адекватна, параметри значущі, автокореляція відсутня. Єдину проблему викликала присутня гетероскедастичність. В даному разі гетероскедастичність легко пояснюється сучасною економічною і політичною ситуацією в Україні. Суттєве коливання економіки не може не давати своїх негативних наслідків на утворення ціни на бензин в країні.

Для побудови точкового прогнозу результативного показника спершу маємо спрогнозувати поведінку факторів у наступних періодах. Це робимо за допомогою пакету аналізу Excel, що дає змогу підібрати лінію тренду і не лише відображає динаміку зміни фактору X₂ і X₃, а також визначає регресійне рівняння тренду та його коефіцієнт детермінації.

В результаті на підставі побудованої економетричної моделі зроблено точковий прогноз цін на бензин на листопад і грудень 2015 року, а також визначені межі інтервального прогнозу. При цьому прогнозована ціна на листопад — 25,35 грн/л, а на грудень 26,46.

Згідно інтервального прогнозу, ціна на бензин в листопаді буде коливатися від 25,17 грн за 1 л до 25,53 грн за 1 л, а в грудні від 26,27 грн за 1 л до 26,67 грн за 1 л.

Для відображення коливання цін на бензин, які важко відображати за допомогою економетричного моделювання, застосовано метод експоненціального згладжування за Хольтом. Добір коефіцієнтів згладжування (a=0,9, b=0,4) дає змогу отримати точність прогнозу, яка на один період складає 98,87%, а на три періоди 97%. Прогнозні значення ціни на листопад, грудень і січень визначені на рівні 20,47 грн, 20,23 грн, 19,99 грн за 1 л відповідно.

Висновок. Ціна бензину в листопаді була на рівні 20,45 грн за 1л, в грудні 20.24 грн за 1 л. Отже, бачимо, що прогноз, отриманий на підставі економетричної моделі, має значні відхилення від реальних значень показника. Це пояснюється тим, що економетрична модель дає задовільні результати у стабільних умовах, але не реагує на змінювання тенденцій. Щодо адаптивного методу Хольта, то він передбачає постійне оновлення інформації, але прогноз є короткостроковим. Як бачимо, прогнозні значення, отримані за цим методом, мало відрізняється від реальних статистичних даних, що свідчить про високу точність прогнозу.

Ковальова В. В.,
(юридичний ф-т, I курс)

РИМСЬКЕ ПРАВО ЯК ОСНОВА СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ В КРАЇНАХ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ НА ПРИКЛАДІ БОЛОНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Вивчення римського приватного права має багату традицію. Що ж до держав Західної Європи, то варто зазначити, що беззаперечну роль у виникненні та розвитку там юридичної освіти відіграв Болонський університет. Саме тому дане дослідження є актуальним для сучасних юристів, зокрема й майбутніх випускників спеціальності «Правознавство», оскільки глибоке вивчення юристом свого національного права неможливе без визначення шляхів його генезису.

Мета дослідження полягає в тому, щоб на базі наявних історіографічних даних дослідити роль римського права як основи становлення та розвитку юридичної освіти в країнах Західної Європи на прикладі Болонського університету. Досягнення цієї мети потребує вирішення наступних завдань:

- висвітлення історії виникнення юридичного факультету Болонського університету;
- опис римського право як навчальна дисципліна у Болонському університеті;
- визначення історичної ролі Болонського університету у вивченні та популяризації римського права, його вплив на розвиток юридичної освіти на теренах України.

У даному дослідженні аналізуються статті та праці таких вітчизняних дослідників як Ю. Задорожний, В. Лубський, Н. Сидор-

чук, О. Поддубей, Л. Бостан, О. Збаржевецький, І. Костенко, а також публікації іноземних науковців: Крашеніннікової Н., Суворова Н., Графського Г. Усі вони зробили значний внесок у дослідження розвитку римського права як навчальної дисципліни.

Важливим каталізатором процесу систематичного вивчення і викладання римського права стало виявлення в Пізі в середині XI ст. рукописи Дигест Юстиніана (копії VI або VII ст.), які отримали згодом назву Флорентійських рукописів. Студенти об'єднувались і наймали на рік вчителя, щоб він пояснював їм ці тексти. Юридично це об'єднання набувало форми партнерства професора і студентів [2, с. 122].

Особливої популярності набув один вчитель, який почав викладати в Болоньї приблизно в 1087р., якого звали Іварнерієм, хоча в історію він ввійшов під іменем Ірнерія [3]. Створена Ірнерієм школа римського права мала загальноєвропейське значення й отримала назву школи глосаторів. Сама назва школи встановилося тому, що глосатори, слідуючи за ранніми каноністами, робили свої пояснення, уточнення за текстом Юстиніанових пам'ятників римського права у вигляді глос, тобто записів (коментарів) на полях або між рядків рукописи [2, с. 122].

Програма навчання в школі права XII ст. складалась, перш за все, з читання тексту Дигест. Вчитель вголос читав і виправляв рукописний текст, а студенти слідкували за ним по своїх рукописних копіях і робили необхідні виправлення. До цього заняття і прикріплювався термін «лекція», що означав «читання». Студенти записували під час диктовки вчителя глоси між рядками тексту [3].

У Болонському університеті активно велись наукові дискусії та викристалізовувались теоретичні правові положення, теорії, доктрини, трактувались та пояснювались норми римського права, обґрунтовувались ідеї необхідності сприйняття права як важливого інструмента забезпечення порядку та справедливості у суспільстві [1, с. 22].

Глосатори, чи екзегети (тлумачники), творчість яких припадає на XI–XII ст., були зайняті поясненням змісту окремих законів, логічно-зв'язним викладом цілих вчень про призначення тих чи інших правових інститутів з опорою на знання і користування джерелами права (елемент власне догматичний). Згодом постглосатори у своїх коментарях нерідко відступали від початкових конструкцій римського права, але провели велику роботу із його узгодженням з нормами середньовічного канонічного, міського і звичаєвого права. Висновки і спостереження школи, результати

аналізу римських текстів були викладені в «Повній глоссі» останнього зі знаменитих глоссаторів Аккурсія (біля 1250 р.). Ця робота стала основою для юридичної практики на декілька століть [2, с. 123].

Відтак, просвітницька діяльність даного вищого навчального закладу позитивно вплинула на формування правової свідомості тогочасного соціуму у різних країнах Європи. Часто навіть правителі середньовічних держав у XII — XIII ст. за допомогою своїх юристів-консультантів, які були, як правило, випускниками Болонського університету, намагались обґрунтувати свою необмежену владу через норми римського права. Завдяки своїм методам і доктрині, юридична школа в Болоньї значною мірою відновила науку права і здійснила на законодавство, установи і на самі ідеї європейського суспільства величезний вплив, який відчувався впродовж всіх Середніх віків [1, с. 22].

Болонській університет став «ініціатором» утворення багатьох юридичних факультетів, як в Італії, так і за її межами. Так, в Італії були створені університети в: Віченці (1203), Арещо (1215), Падуї (1222). У Франції ж був заснований університет в Монпельє (1137) [4].

Болонські традиції в майбутньому зазнали трансформації у староукраїнських вищих навчальних закладах — Львівському університеті та Києво-Могилянській академії з погляду насиченості навчального процесу, атестаційної діяльності й значення для сучасного стану й законодавчих перспектив у сфері науки й освіти. Викладання римського права проводилося також у Київському університеті святого Володимира, де воно отримало ряд характерних особливостей [5].

Отож, варто підкреслити особливу роль римського права як основи становлення та розвитку юридичної освіти в країнах Західної Європи. Також необхідно зазначити, що проблема генезису римського права як навчальної дисципліни потребує майбутнього, більш детального вивчення в контексті не лише Болонського, а й інших західноєвропейських та українських університетів.

Список використаної літератури:

1. Задорожний Ю. А. Роль римського права у процесі становлення та формування юридичної освіти в країнах Західної Європи / Ю. А. Задорожний. // Юридичний журнал «Наукові праці Національного авіаційного університету. Юридичний вісник. Повітряне і космічне право». — 2007. — №1. — С. 21–26.

2. История государства и права зарубежных стран. Часть 1. Учебник для вузов. Под ред. проф. Крашенинниковой Н.А и проф. Жидкова О. А. – М. – Издательство НОРМА, 1996. — 480 с.

3. Церковне (канонічне) право: Підручник. / В. І. Лубський, Л. Є. А. Харьковщенко, М. В. Лубська, Т. Г. Горбаченко. — К.: «Центр учбової літератури», 2014. — 640 с.

4. Сидорчук Н. Італійські університети в XI-XIII століттях // Актуальні проблеми професійно-педагогічної освіти та стратегії розвитку: Зб. наук.праць / За заг. ред. О.А. Дубасенюк, Л.В. Калініної, О.С. Антонової. — Житомир: Вид-во ЖДУ, 2006. — С. 173-176.

5. Костенко І. В. Давні українські університети — носії болонських традицій/ І. В. Костенко // Вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут". Політологія. Соціологія. Право, 2012. т.№ 4.-С.51-56.

Коковін О.О.

(ЮПР-301, 3 курс, ЮФ, денна форма)

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СТАТУСУ ДЕРЖАВИ У МІЖНАРОДНОМУ ПУБЛІЧНОМУ ПРАВІ

Питання визначення держави, її статусу, є вкрай важливим у міжнародному публічному праві, оскільки повною міжнародно-правовою правосуб'єктністю наділені лише вони. Наразі переважно звичаєві норми міжнародного публічного права регулюють це питання. Чи не єдиним договірним джерелом є Панамериканська конвенція "Про права та обов'язки держав" (Конвенція Монтевідео) від 26.12 1933 року.

На основі формулювання положень преамбули цієї угоди та статті 11 можливо стверджувати, що держави-учасники беруть на себе обов'язок дотримуватись її положень. Угода набула чинності 26 грудня 1936 року (ст. 14). Конвенція є безстроковим договором, за виключенням можливості проходження процедури денонсації (ст. 15). Учасниками угоди є 16 держав.

Сама Конвенція закріплює низку положень:

➤ перелік із чотирьох ознак держави, як суб'єкта міжнародного права:

- постійне населення;
- визначена територія;
- уряд;
- здатність вступами в відносини з іншими державами. (Ст. 1)

- незалежність політичного існування держави від її визнання іншими державами (ст. 3).
- визнання однією державою іншої безпосередньо означає, що визнання є безумовним та безповоротним (ст. 6).
- застосування двох форми визнання держави:
  - пряме визнання.
  - автоматичне визнання (Ст. 7):
- невизнання територіальних надбань чи будь яких інших вигод, що були отримані (ст. 11):
  - силовим шляхом;
  - з застосуванням зброї;
  - загрозою дипломатичним представництвам;
  - будь якими іншими ефективними заходами примусу.

Також визначається, що територія держави є недоторканою й не може бути об'єктом військової окупації чи інших заходів застосування сили, нав'язаних іншою державою, прямо чи опосередковано, чи з будь-яких мотивів, навіть тимчасових;

- положення Конвенції не поширюється на міжнародні зобов'язання, що були прийняті учасниками до набуття чинності угодою/її ратифікації. Тобто до кінця 1930-тих років (ст. 12).

Таким чином хоча Конвенція й не містить положень щодо становлення держави (міжнародної правосуб'єктності нації, вільного руху), але досить повно виконує свою основну мету щодо визначення поняття держави на міжнародній арені, з переліком необхідних їй ознак; зазначення способів визнання; зобов'язання держав-учасників щодо невизнання територіальних надбань держав, здійснених за певних випадків.

Але попри всі ці положення та наявний обов'язковий характер Конвенції, відсутність санкцій за порушення її норм фактично зводить її нанівець.

Як показує застосування угоди, де-факто вона за свою історію не застосовувалася учасниками щодо випадків автоматичного визнання інших держав (за взаємодії держав) та незворотності акту визнання держави. Наразі це призводить до всіляких маніпулювань суб'єктів міжнародного права з таким статусом, створюючи поняття "квазідержав", "малих держав", загально невизнаних "національних автономій" тощо, що до тепер не мають належної регламентації.

Тож навіть за теперішнього рівня розвитку міжнародних відносин у міжнародному публічному праві наявні норми (договірні та звичаєві), на наш погляд, не виступають належною правовою

основою у такому важливому правовому питанні. Це фактично створює певну "сіру" зону сучасного міжнародного права.

Аби проілюструвати недостатність та невизначеність наявних норм, можна згадати «державу» Сіландію (Князівство Сіландія чи Принципат Сіландія).

Ця "державне" утворення володіє усіма чотирма ознаками, не має територіальних чи будь яких інших конфліктів щодо свого існування з іншими суверенними державами. Проте не визнається жодною.

Формальним ознакам Сіландія цілком відповідає. Представляє інтерес дослідження ймовірної відповіді ООН на можливу заяву Принципату Сіландії щодо вступу до Організації. Бо жодних формальних юридичних підстав стосовно відмови у такому прийнятті, на нашу думку, наразі не існує. Хоча й до такого моменту цій «державі» усе ж варто визначитись із своєю повною (та скороченою, за наявності) офіційною назвою.

Таким чином слід констатувати, що ситуація серед суверенних держав дещо подібна до закритого клубу: нових суб'єктів "пускають всередину" свого кола лише за згодою вже наявних членів. Також, попри задеклароване рівноправ'я усіх народів та суверенну рівність держав, є цілий ряд неврегульованих їх видів, повна правосуб'єктність яких іншими державами не визнається, оскільки відсутні норми для подібної аполітичної регламентації їх статусу.

Список літератури:

1. Збірник зареєстрованих міжнародних договорів Ліги Націй, реєстраційний номер 3802, [Електронний ресурс] // Режим доступу до документу: <https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/LON/Volume%20165/v165.pdf>.

2. Seas and Waterways of the World: An Encyclopedia of History, Uses, and Issues / John Zumerchik: ABC-CLIO Ltd., 2008 — с. 563. — ISBN 978-1-85109-711-1.

Колб О.Б.

(ф-т фінансово-економічний, II курс)

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Об'єктивне оцінювання економічної безпеки бізнесу та створення ефективної методики комплексного її аналізу — один із

пріоритетних напрямків дослідження на сучасному етапі у банківській сфері. Існуючі підходи до оцінки економічної безпеки банку відрізняються за складом факторів, що враховуються, системою показників, які характеризують складові економічної безпеки, пороговими значеннями показників тощо.

Економічна безпека підприємництва залежить передусім від наявності правової системи його захисту та ефективного механізму забезпечення її реалізації. Гарантом економічної безпеки підприємництва є держава.

Економічна безпека підприємництва є одним з необхідних принципів підтримання стійкості економічного і соціального становища, підвищення обороноздатності, виключення можливостей виникнення соціальних, трудових, міжнаціональних та інших конфліктів, які загрожують безпеці держави [1, с.142].

Найчастіше забезпечення економічної безпеки бізнесу зводять до протистояння, захисту від різноманітних економічних злочинів (пограбування, шахрайство, фальсифікація, підпали, недобросовісна конкуренція, промислове та комерційне шпигунство, інформаційна безпека тощо). Безсумнівно, ці загрози дуже важливі і повинні постійно аналізуватись та враховуватись, але поняття економічної безпеки підприємства має більш широке значення [2].

Забезпечення економічної безпеки підприємства вимагає створення на підприємстві власної системи безпеки. Даючи характеристику системи економічної безпеки підприємства, слід спочатку визначити деякі методологічні положення, а саме:

1. Система економічної безпеки підприємства не може бути шаблоною. Вона має бути унікальною на кожному підприємстві, оскільки залежить від особливостей кожного підприємства.

2. Система безпеки підприємства повинна бути самостійною, відокремленою від аналогічних систем інших виробничих одиниць. Але її відокремленість відносна. Багато завдань, які постають перед системою безпеки підприємства, не можуть бути виконані самостійно, без необхідних рішень, що приймаються на більш високому рівні, передусім на державному.

3. Система безпеки підприємства повинна бути комплексною. Вона покликана забезпечити безпеку економічну, науково-технічну, кадрову, інтелектуальну екологічну, інформаційну, фізичну, техногенну, пожежну, зв'язку тощо.

4. Але основним положенням є дієвість та ефективність економічної безпеки, оскільки унікальність, самостійність та комплексність системи економічної безпеки не дає жодної гарантії, що ця система буде діяти, окрім того, діяти ефективно [3].

Створення системи безпеки підприємства та організація її успішного функціонування повинні ґрунтуватись на методологічних основах наукової теорії безпеки. Повинні бути визначені цілі системи безпеки підприємства: що необхідно здійснити, чого слід досягти; які завдання необхідно вирішити для досягнення поставлених цілей; які основні функції системи безпеки підприємства — визначити коло діяльності цієї системи. Система безпеки будується на основі певних наукових принципів. Все це слугує методологічною основою створення системи безпеки підприємства.

Джерелами негативних впливів на економічну безпеку підприємства (організації) можуть бути:

1) свідомі чи несвідомі дії окремих посадових осіб і суб'єктів господарювання (органів державної влади, міжнародних організацій, конкурентів);

2) збіг об'єктивних обставин (стан фінансової кон'юнктури на ринках даного підприємства, наукові відкриття та технологічні розробки, форс-мажорні обставини тощо).

Залежно від суб'єктної обумовленості негативні впливи на економічну безпеку можуть бути об'єктивними і суб'єктивними. Об'єктивними вважаються такі негативні впливи, які виникають не з вини самого підприємства або його окремих працівників.

За сучасних умов правове регулювання безпеки підприємницької діяльності набуває важливого значення.

Насамперед треба відзначити, що в Україні відсутній окремий закон, який би регулював відносини між суб'єктами права щодо захисту бізнесу чи корпоративних прав, або від зазіхань, як з боку злочинних угруповань, так і з боку корумпованих владних структур. Тож норми права, які регулюють вказані відносини, містяться в окремих законах України та в підзаконних нормативних актах.

Список літератури

1. В. А. Ліпкан. Національна безпека України. [2-е вид.]. — К. : КНТ, 2009. — 576 с.

2. Економічна безпека підприємства [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/4894/1/95.pdf>

3. Зубок М.І. «Економічна безпека суб'єктів підприємства, банку» [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://ifsa.kiev.ua/files/ekonomsec.pdf>

Колесникова А. І.
(факультет економіки АПК, II курс)

ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ТОРГІВЛЯ ЯК ЧИННИК МАКРОЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ

Беззаперечним є той факт, що Україна має гірші торговельні умови, ніж розвинуті країни, експорт яких становить готова, середньо- і високотехнологічна продукція. Наша держава підтримує традиційні експорто-орієнтовані виробництва, такі, як металургійна та хімічна промисловості перших технологічних укладів. Унаслідок цього виникли диспропорції в структурі економіки, концентруючи ресурси у зазначені галузі й водночас стримуючи потенційний розвиток експорту інших виробництв вищого технологічного укладу. Формується залежність значної частки бюджетних надходжень від фінансового стану експорто-орієнтованих галузей, що зумовлює вразливість для макроекономічної стабільності.

Вивести Україну з розряду слабо розвинених країн можна лише шляхом тривалого економічного зростання, що передбачає динамічний розвиток та проведення модернізації економіки. Одним із чинників досягнення економічного зростання є зовнішня торгівля. Сьогодні, зважаючи на високу ступінь інтегрованості України у світову торгівлю, на особливу увагу заслуговує проблема удосконалення структури її зовнішньої торгівлі.

Міжнародна торгівля визначає місце окремої національної економіки в системі міжнародного поділу праці. На сьогодні економіка України є відкритою для побудови торгівельних відносин з сусідніми країнами [3]. Це пояснюється вільним рухом капіталу, трудовими ресурсами, значним стрибком у розвитку науково-технічного прогресу, значного людського потенціалу, яким славиться держава.

У структурі ВВП враховуються одночасно показники як експорту, так і імпорту, які формують чистий експорт та визначають ефективність зовнішньоекономічної діяльності країни. У світовому товарообігу лідируючі місця посідають країни, які мають налагоджену галузеву діяльність, податкову систему, яка частково контролює розвиток економіки та науковий потенціал в умовах глобалізації [2].

На жаль, Україна не входить до груп першості країн в структурі світового товарообороту. Проте все ж особливістю сучасності є зближення темпів зростання світової економіки та обсягів торгівлі. На основі показників зовнішньоекономічної торгівлі були зроблені такі висновки:

- Експортний потенціал у 2015 році в порівнянні з 2002 роком зріс на 112%, що свідчить про розвиток економіки в цілому та покращення діяльності з іншими країнами.

- Незважаючи на те, що сальдо у 2015 році є додатним, обсяги експорту 2015 року становлять лише 70% від показника минулого року. Аналіз свідчить, що такий позитивний результат у 2015 році було досягнуто не за рахунок покращення діяльності, а завдяки зниженню імпорту в порівнянні з 2014 роком на 31% [1].

Причинами таких змін є зовнішні та внутрішні чинники, зокрема: політична ситуація, економічна криза, зменшення купівельної спроможності населення, слабка законодавча база, зокрема нестабільна податкова система та монополізація виробництва призвели до зниження показників зовнішньоекономічної діяльності країни [2].

Важливою проблемою зовнішньоекономічної діяльності та економічного розвитку в цілому є те, що Україна є експортером лише сировинної, а не готової продукції. Проте найбільше готової продукції імпортується Україною саме з цих ресурсів та матеріалів. Наприклад, товарна структура торгівлі вказує, що найбільше ми експортуємо мінеральних продуктів (8%), машин, обладнань та механізмів (10%) та продукції хімічної промисловості (5%). Така ж проблема спіткає й імпорт країни, оскільки продукція цих галузей переважає найбільше: мінеральні продукти (33%), хімічна промисловість (14%), обладнання (18%) [1].

Якщо ж до мінеральних ресурсів ми не маємо загального доступу та наявного потенціалу, то такі галузі хімічної промисловості та машинобудівництва можна стимулювати для вироблення товарів кращої якості та тієї продукції, яка пройшла всі стадії виробництва та обробки.

Необхідно зауважити, що у товарній структурі експорту України значну частку займають продукти сільського господарства, а саме продукти рослинного походження (22%), жири та олії (9%), готові харчові продукти (7%), що спонукає до роздумів щодо подальшого інвестування та загального розвитку цих галузей [1].

Варто зазначити, що за останні роки, незважаючи на економічну нестабільність та втрату ринків збуту продукції, незмінними партнерами у експортній торгівлі залишаються такі країни-лідери, як РФ (11%), Іспанія (9%), Туреччина (8,5%), Китай (8%), Німеччина (7,8%). З іншого боку, найбільше продукції імпортуємо з РФ (19%), Китаю (18%), Німеччини (16%) та Білорусії (13%). З огляду на вищесказане, можна прослідкувати тенденцію посилення зв'язку з Східними країнами, а саме з Росією [1].

Таким чином, з огляду на зовнішньоекономічну діяльність країни можна виділити такі проблеми, як: низька сировинна база, недостатнє фінансування галузей, недостатні технологічні ресурси для виробництва кінцевої продукції, низьке стимулювання економіки. На даному етапі, зважаючи на економічну нестабільність та кризове становище, потрібно акцентувати увагу на розвитку перспективних галузей, товарна структура яких переважає на міжнародному ринку. Вважаємо за необхідне посилити завантаженість потужностей промислових підприємств та видобувних галузей, які є стратегічно важливими на теперішній час.

Висновки. Товарна структура зовнішньої торгівлі є непропорційною, оскільки увага акцентується лише на провідних галузях економіки, призводячи до уповільненого розвитку інших галузей. Задля економічного зростання країни необхідно вести активну державну політику, залучати інвестиції та впроваджувати удосконалену технологію виробництва. Активізація видів діяльності покращить економічні процеси на макrorівні та призведе до реструктуризації зовнішньоекономічної торгівлі в цілому.

Список використаної літератури:

1. Статистичні дані [Електронний ресурс] // Державна служба статистики України. — 2015. — Режим доступу до ресурсу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
2. Маркевич К. Перспективи виходу України на ринки висхідних країн [Електронний ресурс] / К. Маркевич, В. Сіденко, В. Юрчишин // Заповіт. — 2015. — Режим доступу до ресурсу: http://www.uceps.org/upload/1441184182_file.pdf.
3. Кислова Л. А. Вплив зовнішньої торгівлі на рівень економічно безпечного розвитку країни [Електронний ресурс] / Л. А. Кислова. — 2014. — Режим доступу до ресурсу: http://конференция.com.ua/files/image/konf_13/doklad_13_7_30.pdf.

Колодій І.А., Лозінська Ю.В.,
(ф-т фінансово-економічний, IV курс)

ПАРТИСИПАТИВНИЙ БЮДЖЕТ, ЯК ІННОВАЦІЯ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОСТІ РЕГІОНІВ

Активна перебудова євроінтеграційних процесів в Україні призвела до втілення на практиці реформ децентралізації. За результатами вже проведених реформ утворилося 159 об'єднаних

територіальних громад, запроваджено нові субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам — освітню та медичну, підвищено фіскальну незалежність органів місцевого самоврядування, щодо місцевих податків та зборів. Зокрема, шляхом надання права самостійного визначення ставок податків та встановлення пільг з їх сплати, зросла частка видатків на виконання самоврядних повноважень (частка видатків на житлово-комунальне господарство збільшилась з 1,9 % до 4,5 %, або на 7,0 млрд гривень, зросла частка видатків на транспорт і дорожнє господарство з 1,4 % у 2014 році до 2,3 % у 2015 році, або на 2,9 млрд гривень) [1]

Однак, практика втілення таких реформ показує, що їх необхідно вдосконалювати, змінювати та доповнювати новими — більш інноваційними. Позитивним досвідом таких нововведень може бути запровадження партисипативного бюджету на місцях.

Партисипативний бюджет являється складовою бюджету розвитку спеціального фонду в місцевому бюджеті. Його особливістю є те, що за потребою громади розробляються та затверджуються на конкурсній основі проекти необхідних змін на найближчий час. Втілення в життя такого бюджету сприяє підвищенню задоволення населення від наданих суспільних послуг та наближення функціонуючої податкової системи до рівня оптимальної, сутність якої полягає в максимальному ототожненні кількості сплачених податків до кількості отриманих суспільних благ.[2]

Партисипативний бюджет — фінансовий план проектів жителів громади, затверджений за результатами конкурсного відбору, з врахуванням першочергових потреб громад.(визначення складено авторами). Особливістю такого бюджету є те, що процес його затвердження та функціонування включає в себе 6 етапів. (див.рис.1).

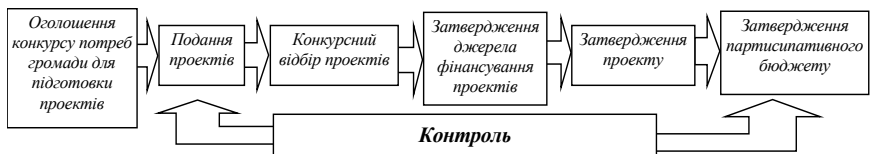

Рис.1.Основні етапи реалізації партисипативного бюджету

Джерело: складено авторами на основі [2]

Успішне функціонування остаточного варіанту затвердженого партисипативного бюджету можливе лише за умови дотримання послідовності та цілісної взаємодії всіх етапів бюджетного процесу.

Важливим є і той факт, що після проведення тендерів проєктів та затвердження найоптимальнішого варіанту, який задовольнить потреби громади, на кожному етапі бюджетного процесу має здійснюватися фінансовий контроль. Організація такого контролю представлена на рис.2.

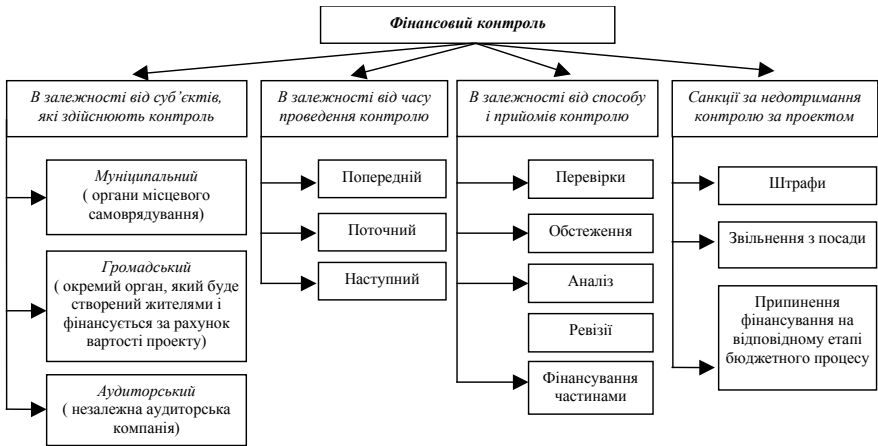

Рис.2.Фінансовий контроль партисипативного бюджету

Джерело: складено авторами на основі[3]

На початковому етапі реалізації партисипативного бюджету на місцях запровадження такого контролю є необхідним, як для виконавців, так і для самої громади. Для виконавців це проявляється у підтвердженні якості наданих робіт і послуг та підвищенні їх конкурентоспроможності. А для громади — у отриманні якісного результату від втілення затверджених проєктів та формування свідомості, щодо необхідності сплати податків.

Результати проведеної контрольної роботи за виконанням бюджету участі фіксуються показниками, які в результаті функціонування цього бюджету можуть доповнюватися або змінюватися. (див.табл.1, складену авторами).

ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

№	Показник	Короткий зміст	Формула	Пояснення
1	Коефіцієнт «економічної ефективності» (K_{ee}) або окупності	Узагальнений показник оцінки роботи контролюючого органу	$K_{ee} = O_{нк} * O_y$	$O_{нк}$ – обсяг коштів, які було витрачено на реалізацію проекту (грн); O_y – обсяг коштів, які було витрачено на утримання контролюючого органу (грн)
2	Коефіцієнт ефективності планування ($K_{пл}$)	Показує, наскільки ефективно здійснюється виконання проекту партисипативного бюджету	$K_{пл} = \frac{D_{пл} - B_{пл}}{D_{пл} + B_{пл}}$	$D_{пл}$ – запланована вартість проекту; $B_{пл}$ – фактична вартість проекту
3	Коефіцієнт якості контрольних заходів ($K_я$)	Показує, наскільки ефективно здійснюється контроль за втіленням проектів	$K_я = K_{нф} * C_{нв}$	$K_{нф}$ – кількість проектів на яких проводились контрольні заходи; $C_{нв}$ – кількість скарг на втілені проектів
4	Показник стягнення штрафних санкцій ($П_{ис}$)	Показує, кількість правопорушень при втіленні проектів	$П_{ис} = \frac{K_{вис}}{K_{зн}}$	$K_{вис}$ – кількість виписаних штрафних санкцій; $K_{зн}$ – кількість загальних порушень

Запровадження фінансового контролю на кожному етапі підвищить відповідальність виконавців затверджених проектів та задоволеність громади в отриманні необхідних потреб.

Оцінку ефективності контролю можна здійснювати шляхом: складання звітів на засадах відкритості та прозорості за результатами бюджетного року; анкетування, яке проводиться на офіційному сайті громади; складання рейтингів виконавців на основі анкет, що стимулює їх до конкурентної боротьби; обмін інформацією між громадами, щодо кращих виконавців, складеної на основі рейтингу.

Аналіз бюджетного процесу по закінченню року дозволить: дати оцінку партисипативному бюджету за звітний рік; проаналізувати недоліки затверджених проектів; спланувати конкурсний відбір потреб на наступний рік.

При ефективному впровадженні партисипативного бюджету автори проектів отримують можливість проявити себе, застосувати на практиці свої вміння, навички і досвід та підвищити рівень компетентності у межах громади. В свою чергу, громада на місцях, за умови ефективної реалізації бюджету участі на практиці, отримує можливість безтіньового поповнення місцевого бюджету, завдяки сплаті податків свідомими громадянами, які будуть бачити реальне втілення проектів в життя. [3]

Список використаних джерел:

1. Бюджетна децентралізація — 2015 та її результати — офіційно [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://decentralization.gov.ua/news/item/id/1674>
2. Бюджет участі [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://urbanua.org/dosvid/zakordonni-pryklady/141>
3. Бюджетний контроль [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://library.if.ua/book/103/7004.html>

Колодій В. Ю.,
(ф-т інформаційних систем і технологій, магістрант)

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПОПЕРЕДЖЕННІ ЗЛОЧИНІВ: СТАТИСТИЧНА ОЦІНКА

З розвитком інформаційного суспільства, відбулася трансформація в усіх сферах діяльності. Сьогодні ми спостерігаємо прихід четвертої промислової революції, відомої також під терміном «Індустрія 4.0», ключовими аспектами якої є фундаментальні технологічні досягнення сучасності. Новітні технології не тільки підвищують конкурентоспроможність, але збільшують продуктивність, дають поштовх розвитку економіки, сприяють промислому зростанню, що, відповідно, змінює вимоги до професійних навичок персоналу підприємств. Проте, існує ряд негативних явищ, які можуть бути спричинені таким прогресом в розвитку людства. За допомогою інформаційних технологій здійснюється ряд дій, що суперечать законодавству і, в свою чергу, несуть шкоду суспільству. Попередження таких незаконних діянь, протидія та ліквідація наслідків повинні здійснюва-

тися фахівцями з використанням інноваційних технологій. Оптимальне використання інноваційних методів попередження і розслідування злочинів дозволить значно зменшити кількість протизаконних діянь.

В дослідженні було проаналізовано правопорушення у сфері господарської діяльності, які чинять значний вплив на економічну ситуацію країни та посилюють напруженість у суспільстві. Особливу небезпеку господарські злочини становлять через те, що їх досить важко виявити без відповідних перевірок і вони завдають матеріальних збитків у великих об'ємах як на рівні підприємств, так і на рівні держави. Виникає необхідність обґрунтувати важливість інноваційних технологій у попередженні злочинності.

За допомогою статистичних методів та прийомів можна не лише охарактеризувати сучасний стан правового явища, але й дослідити тенденцію розвитку протягом певного періоду, спрогнозувати його розвиток та встановити наявність взаємозв'язку з іншими процесами та явищами [3].

Методологічною основою дослідження є теорія пізнання, що визначає наукові підходи до вивчення такого явища, як злочинність, діалектична логіка, що визначає наукові підходи, системний підхід та статистичні методи: середніх показників, метод оцінки взаємозв'язків, метод екстраполяції тренду, програмні пакети Statistica та SPSS.

В ході проведеного дослідження було отримано наступні результати.

У 2014 р. кількість злочинів у сфері господарської діяльності становила 3009 злочинів, що на 65% менше ніж у 2010 р. В середньому кількість злочинів у сфері господарської діяльності в Україні в період з 2005–2014 рр. зменшувалася на 644 випадки або у 0,886 разів щорічно[2]. Важливий аспект, що, незважаючи на зменшення кількості злочинних випадків, методи здійснення незаконної діяльності стають все більш інноваційними і потребують відповідного реагування з боку правоохоронних органів.

У структурі злочинів у сфері господарської діяльності в Україні за 2014 році лідирують порушення порядку здійснення операцій з металобрухтом та шахрайство з фінансовими ресурсами — 32,3% та 12,2% відповідно. Поряд з цим спостерігається різке збільшення частки ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів), а саме з 0,5% у 2012 р. до 11,7% у 2013 р.

Використавши кореляційний аналіз, практичними розрахунками було доведено, що наслідки від господарських злочинів

безпосередньо впливають на наповнення Державного бюджету та залежать від напруженості у суспільстві, що зумовлена безробіттям та зменшенням купівельної спроможності грошової валюти. Найбільший кореляційний зв'язок серед досліджуваних факторів виявлено між злочинами у сфері господарської діяльності та номінальною місячною заробітною платою. Це пояснюється тим, що зі збільшенням заробітної плати зменшується напруження у суспільстві та, відповідно, покращується криміногенна ситуація. Високе значення коефіцієнта кореляції (-0,64) між господарськими злочинами та ВВП, оскільки за меншої кількості злочинності у сфері господарської діяльності економічна ситуація покращується, що, в свою чергу, призводить до позитивної динаміки ВВП країни [1]. Тобто, необхідно підвищувати ефективність використання інформаційних технологій у правозастосовній галузі задля мінімізації втрат держави.

Отже, за допомогою статистичних методів та прийомів дослідження охарактеризовано сучасний стан злочинності у сфері господарської діяльності. Проведений аналіз вказує на суттєвість негативного впливу злочинів у сфері господарської діяльності. Враховуючи розвиток господарської діяльності в Україні та прискорення інформатизації, існує необхідність такого ж стрімкого впровадження інновацій в методи правоохоронних органів. Створення матеріально-технічного забезпечення на високому рівні та проведення інноваційних розробок, що спрямовані на аналіз злочинності, покращить криміногенну ситуацію в країні. До інноваційних методів боротьби та запобігання злочинності відносяться системи штучного інтелекту та штучні нейронні мережі, в основі яких покладений кластерний аналіз.

Література

1. Єріна А. М. Статистичне моделювання та прогнозування [Електронний ресурс]: підручник/ А. М. Єріна, Д. Л. Єрін. — К.: КНЕУ, 2014. — 348 с.
2. Злочинність в Україні: Статистичний збірник/Державна служба статистики України. Відповідальний за випуск Калачова І., Державна служба статистики України. — К.: 2011. — 117 с.
3. Калачова І. В., Трофімова Г. Г. Правова статистика: навч. посіб./ Калачова І. В., Трофімова Г. Г. — К.:КНЕУ, 2005. — 300 с.

ПРОБЛЕМИ УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ

Уникнення податків та ухилення від їх сплати притаманні будь-якому суспільству. Ухилення від сплати податків у сучасних умовах є досить поширеним явищем, яке має ряд причин. Ліквідація даних причин є основою для попередження та уникнення податкових правопорушень і відповідно відповідальності за ухилення від сплати податків. Зменшення масштабів ухилення від податків та уникнення їх сплати, необхідно для покращення економічної ситуації в нашій країні та зменшення тінізації економіки. Проблема ухилення від податків є актуальною і потребує вжиття заходів, спрямованих на її вирішення.

Внаслідок ухилення від сплати податків скорочуються фінансові надходження у бюджети, а це в свою чергу призводить до порушення правил чесної конкуренції, недостатнє фінансове забезпечення суспільного сектору господарства, зростанню корупції, відтоку капіталів за кордон тощо. Необхідність розроблення заходів боротьби з цим явищем важко переоцінити, адже необхідно сформуванати таку податкову систему, яка б не вимивала обігових коштів у суб'єктів господарювання і не спонукала їх шукати законодавчих прогалин, щоб зменшити податкове навантаження чи ухилитися від сплати податків [1].

Прямий вплив на економічні процеси, які відбуваються в країні, здійснюється через фінансову політику. Інструментами фінансової політики є податки, інвестиції, державні видатки, субсидії, тарифи та квоти і саме вони визначають напрями розвитку економіки [2, с. 52].

Проблема ухилення від оподаткування почала відігравати все більшу роль в українському економічному просторі. Подекуди прояв такої поведінки навіть став нормою для багатьох суб'єктів підприємницької діяльності [3].

Серед основних чинників, котрі спонукають платників уникати сплати податків, виділяють:

- погіршення фінансового становища бізнесу та населення;
- складність у розрахунках податкових сум;
- особливості податкової системи та податкової політики, що проводиться в країні;

- нераціональна структура оподаткування (висока частка непрямих податків);
- недосконалість юридичної техніки податкового законодавства — складність податкової системи. Вона обумовлює зниження ефективності податкового контролю та створює можливість уникнути сплати податків [4, с. 11–12];
- рівень довіри платників до владних структур, котрі виконують функцію розподілу коштів, отриманих від податків;
- брак досвіду боротьби з податковими правопорушеннями законодавства;
- недостатня захищеність працівників органів контролю при виконанні ними службових обов'язків [4, с. 258];
- недостатній розвиток міжнародної співпраці в справах боротьби з податковою злочинністю;
- негативне відношення до існуючої податкової системи — жорстка податкова система багато в чому не стимулює працю виробника, а, навпаки, підштовхує його до приховання прибутків та несплати податків. Платник податків не поважає систему, яка не поважає його як платника, не враховує його можливості по сплаті податків.
- Низька віддача з боку держави у виді суспільних благ [5, с. 817];

Проблема ухилення від податків є актуальною і потребує вжиття заходів, спрямованих на її вирішення. Вплинути на поведінку платника, тобто на його наміри приховувати об'єкт оподаткування можна за допомогою:

1. Забезпечення стабільного та зрозумілого податкового законодавства. Потрібно врегулювати та вдосконалити податкове законодавство, значно спростити його викладення, зробити його доступнішим, чіткішим та зрозумілішим.

2. Однією з важливих передумов протидії податковим ухиленням в Україні має стати запровадження обов'язкового декларування доходів фізичних осіб. Сьогодні в Україні декларуванню підлягають лише платники податків, що мають декілька джерел доходів, а також державні службовці. Водночас для покращення податкової свідомості подавати декларацію повинні всі без винятку громадяни, навіть ті, які отримують доход, який наразі не підлягає оподаткуванню, зокрема, пенсіонери, студенти, безробітні, які отримують допомогу по безробіттю та ін. Такий крок забезпечить більш повний податковий контроль за доходами в країні й дозволить мінімізувати випадки ухилень від оподаткування, зумовлені неподанням податкових декларацій.

3. Забезпечення зручних умов з подачі звітності (відсутність черг, належна культура обслуговування, перевірка даних декларації після її подання, тощо).

4. Проведення роботи з надання консультацій і роз'яснень платникам податків.

5. Посилення контролю за Державною фіскальною службою України, з метою усунення корупції.

6. Підвищення рівня податкової культури та податкової дисципліни шляхом активізації боротьби з корупцією, громадського контролю та ефективного використання податкових надходжень.

7. Перевищення величини граничної ставки податку граничною ставкою штрафних санкцій за порушення податкового законодавства.

8. Підвищення ефективності роботи Державної фіскальної служби України з виявлення фактів ухилення від оподаткування, створення умов, за яких практично неможливо ухилитися від сплати податкових зобов'язань.

9. Формування національної податкової свідомості шляхом проведення інформаційної та роз'яснювальної роботи, щоб максимізувати добровільність сплати податків.

10. Зниження податкового навантаження на оплату найманої праці.

Список літератури:

1. Рівень тіньової економіки [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/news/2015/08/14/555190/> — Назва з екрану.

2. Економічна енциклопедія / Відповід. ред. С.В. Мочерний. — К.: Академія. — 2002. — Т.3. — 952 с.

3. Демко Б. Оптимізація оподаткування та незаконне ухилення від сплати податків: позиція підприємців, фіскалів та юристів / Богдан Демко [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.audit.lviv.ua/-ru/nashi-publikacii/8-optymizacijaopodatkuvannja-ta-nezakonne-uhylennja-vid-splaty-podatkov-pozycja-pidpryjemcivfiskaliv-ta-jurystiv.html> — Назва з екрану.

4. Іванов Ю. Б. Податковий менеджмент / Іванов Ю. Б., Крисоватий А. І., Кізіма А. Я., Карпова В. В. — К.: 2010. — 525 с.

5. Іванов Ю. Б. Податкова система / Іванов Ю.Б., Крисоватий А. І., Десятнюк О. М. — К.: Атіка, 2007. — 920 с.

КРЕДИТНІ КАРТКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ

Завдяки стрімкому розвитку електронних платіжних засобів в наші дні складно знайти людину, в якій немає платіжної картки. Саме тому банки приділяють багато уваги поширенню карток серед власних клієнтів та наданню додаткових преференцій у вигляді кредитів та депозитів на них (рис. 1). Банки постійно випускають такі картки, хоча у 2016 році їх обсяги значно скоротились[1]. Це пов'язане зі скороченням кількості банків в Україні.

Рис. 2 Види платіжних карток, емітованих українськими банками за платіжною схемою (тис. штук)

Сьогодні майже кожен вже оцінив зручність розрахунків платіжними картками та їх значення для економіки країни. В першу чергу держатель банківської платіжної картки має можливість здійснювати оплату в торгово-сервісній мережі безготівково. Також дистанційно управляти власним рахунком через різноманітні internet-банкінги, здійснювати активні операції з переказу коштів, робити платежі в мережі Internet тощо.

Особливо зручними для використання є кредитні картки. Клієнт може скористатись кредитними коштами з карти як власними за необхідності, та за першої ж нагоди в зручний час погасити зобов'язання перед банком. Деякі банки пропонують так звані грейс-періоди, протягом яких за певних умов не нараховуються відсотки за користування кредитними коштами.

З точки зору банків картковий бізнес займає значну частку доходів банку. Він є перспективним та за теперішніх умов слід його розвивати й надалі.

За статистичними даними Національного банку України [1], протягом 2015 року було проведено 1965 мільйонів операцій з використанням платіжних карток на загальну суму 1232796 мільйонів гривень (рис. 2). До того ж з кожним роком ці показники зростають. Це свідчить про те, що ринок платіжних карток розвивається і ще не досяг свого піку.

Рис. 3 Динаміка суми та кількості операцій з використанням платіжних карток, які емітовані українськими банками

Національний банк України не залишається осторонь цієї сфери банківського бізнесу. Він активно впливає та регулює проведення операцій з використанням платіжних карток. Так, постанова Правління НБУ №140 від 03 березня 2016 року обмежує видачу готівкових коштів в іноземній валюті або банківських металах з поточних і депозитних рахунків клієнтів через каси та банкомати в межах до 50000 гривень на добу на одного клієнта в еквіваленті за офіційним курсом Національного банку України, а у національній валюті обмежує видачу готівкових коштів через каси та банкомати в межах до 500000 гривень на добу на одного клієнта [2]. Такі кроки необхідні для врегулювання ситуації на грошово-кредитному ринку.

Окрім таких обмежень Національного банку України, є ще обмеження самих банків — емітентів. Вони встановлюють ліміти по платіжним карткам, як правило, на розрахунки в торговельно-сервісній мережі, на зняття готівки в банкоматах, проведення операцій в мережі Internet та за кордоном. Ці ліміти мають як переваги так і недоліки. Прикладом останнього є неможливість проведення клієнтом операції на суму більшу, ніж встановлена в обмеженні. При цьому позитивною характеристикою лімітів є збереження коштів клієнта на платіжній карті у випадку шахрайських атак на держателя карти.

Банки ведуть наполегливу боротьбу також зі скімінговими пристроями на банкоматах та ненадійними сайтами в мережі

Internet, намагаючись захистити кошти своїх клієнтів та зберегти довіру до банківських установ. При цьому НБУ діє спільно з банківськими установами, розробляє та публікує на сайті рекомендації щодо користування платіжними картками, надає прості правила, які допомагають клієнтам зберегти власні кошти.

Отже, безперечно, розрахунки за допомогою пластикових карток — це сучасний та прогресивний напрямок банківського бізнесу. Але клієнтам слід бути уважнішими при користуванні власною платіжною картою та дотримуватися правил її використання. Це однозначно допоможе підтримати взаємовигідні відносини з банком та забезпечити комфортність отримання банківських послуг.

Список літератури

1. Матеріали Національного банку України. Офіційний сайт у мережі Інтернет / [Електронний ресурс] //Режим доступу:http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=79219

2. Про врегулювання ситуації на грошово-кредитному та валютному ринках України: Постанова Правління НБУ від 03.03.2016 №140// Верховна рада України. Офіційний веб-портал / [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0140500-16>

Копанчук М.В.,
(юридичний ф-т, IV курс)

ЕЛЕКТРОННЕ СУДОЧИНСТВО У ГОСПОДАРСЬКОМУ ПРОЦЕСІ

Правосуддя та судова реформа в Україні — одні з ключових питань сьогодення, вирішення яких має важливе соціальне, політичне та правове значення. Вектор удосконалення судової системи обумовлений стрімким розвитком інформаційних технологій застосування яких дозволяє автоматизувати певні судові процедури та спростити інформування зацікавлених осіб через Інтернет, а також підвищити доступність правосуддя.

Аналіз останніх досліджень свідчить, що тема електронного правосуддя, ще не отримала широкого висвітлення в науковій літературі. Деякі аспекти інформатизації судів досліджують українські та зарубіжні вчені, такі як І.Л. Бачило, В.В. Білоус, П. Гіллес, О.О. Денисова, Р.А. Калюжний, Ю.А. Климашевський, Н.В.

Кушакова-Костицька та інші. Проте, у зв'язку із відсутністю нормативного закріплення даного інституту, це питання є актуальним і потребує подальшого дослідження.

Модернізація правосуддя в даному напрямку розпочалося з 2013 року, коли наказом Державної судової адміністрації України «Про реалізацію проекту щодо обміну електронними документами між судом та учасниками судового процесу» з 17 червня 2013 р., в усіх місцевих і апеляційних судах загальної юрисдикції запроваджується порядок щодо обміну електронними документами. Також Указ Президента України «Про Концепцію вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів» визначає правову основу формування Єдиної судової інформаційної системи, у межах якої реалізується проект «Електронний суд». Вважаємо, що даний проект є досить ефективним засобом спрощення правосуддя, він отримав позитивні оцінки з боку практиків юристів, що дало поштовх для подальшого його розвитку і впровадження. Як зазначає керівник проекту «Електронний суд» О. Самборська: «Електронний суд — це суд, двері якого відчинені цілодобово та в якому немає черг» [4].

На сьогодні важливими проблемами електронного судочинства є: вимога забезпечення достовірності поданих до суду в електронній формі документів; необхідність забезпечити конфіденційність персональних даних учасників процесу за умов вільного доступу до матеріалів судових справ, особливо в наш час, коли розповсюджені випадки кіберзлочинності. Вказані проблемні аспекти функціонування інформаційної системи обумовлюють необхідність якісного правового регулювання питань безпеки інформації, визначення кола осіб, які забезпечуватимуть її конфіденційність, а також встановлення відповідальності за порушення у цій сфері [2, с. 18–19]. М.О. Душко за для захисту електронних даних пропонує визначити «електронний документ» як документ, інформація в якому зафіксована у вигляді електронних даних, включаючи обов'язкові реквізити, наявність яких підтверджує його цілісність. У зв'язку з чим необхідно внести зміни до ч. 1 ст. 5 Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг», та викласти її в такій редакції: «Електронний документ — документ, інформація в якому зафіксована у вигляді електронних даних, включаючи обов'язкові реквізити документа, наявність яких підтверджує його цілісність» [1]. Погоджуючись з вище зазначеною думкою пропонуємо доповнити ч. 2 ст. 5 зазначеного Закону переліком обов'язкових реквізитів

електронних документів, які є загальними для всіх документів: позначка часу та позначки про зміни доповнення.

Розв'язання проблеми регулювання інформаційних відносин вбачається у проведенні кодифікації інформаційного законодавства та створення Інформаційного кодексу, до якого повинні ввійти правові норми, загальні для суспільних відносин у різних сегментах інформаційної сфери та які в існуючій практиці повторюються в тій чи іншій формі в різних спеціальних законах. Також забезпечення належної правової основи для запровадження електронного судочинства власне в господарському процесі потребує внесення відповідних змін до ГПК України. Зокрема до змісту даного ГПК України повинні бути введені положення про: 1) можливість подачі усіх документів сторонами в електронній формі шляхом внесення до спеціальної бази даних; 2) складання всіх документів судом лише шляхом введення в автоматизовану базу даних; 3) можливість електронної сплати судового збору з участю системи; 4) можливість електронного повідомлення сторін замість «паперового»; 5) скасування переважної кількості вимог про надсилання сторонам копій різного роду документів — достатньо надати сторонам можливість доступу до матеріалів справи; 6) скасування правил про територіальну підсудність і автоматизований розподіл справ серед всіх суддів певної ланки незалежно від розташування суду [3].

З вище викладеного слідує, що запровадження електронного судочинства у господарському процесі є перспективним і необхідним напрямком вдосконалення правосуддя, який надасть можливість: 1) забезпечити істотну економію державних коштів за рахунок скорочення витрат на канцелярські приналежності, поштові розходи тощо; 2) забезпечити прозорість та запобігатиме зловживанням, пов'язаним з фальсифікацією матеріалів справ та судових рішень; 3) створити додаткові зручності для сторін, які зможуть здійснювати процесуальні дії, як і мати постійний доступ до матеріалів справи, дистанційно; 4) створити перешкоди для неправомірного впливу на суддів.

Список літератури

1. Душко М.О. Правове забезпечення розвитку електронного судочинства та системи електронного документообігу в судах України / М.О. Душко. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/handle/123456789/13260>

2. Колісник В.П. Становлення сучасного інформаційного суспільства та поширення спотвореної інформації / В.П. Колісник // Інформацій-

не суспільство і держава: проблеми взаємодії на сучасному етапі : зб. наук. ст. та тез наук. повід. за матеріалами міжнар. наук.-практ. конф, м. Харків, 26 жовтн. 2012 р. / редкол.: С.Г. Серьогіна, В.Г. Пилипчук, І.В. Яковюк. — Х.: НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування, 2012. — С. 17–21.

3. Мірошніченко А.М. Запровадження електронного судочинства у господарський процес / А.М. Мірошніченко. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.academia.edu>

4. Самборська О. Послуга щодо отримання від суду процесуальних документів у електронному вигляді, а також СМС-повісток поступово набирає популярності серед учасників процесу / О. Самборська. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zib.com.ua/ua/40018-elektronniy_sud

Корнійчук Ю. Л.
(ФІСІТ, 1-й курс)

ЕКСКУРСІЙНИЙ МАРШРУТ “ОЛЕВЩИНА-ТУРИСТИЧНА ПЕРЛИНА ПОЛІССЯ”

У нинішній складний для економіки України час виникає нагальна потреба розвитку галузей, які у перспективі можуть скласти потужну статтю національного доходу країни. Власне, перспективний економічний розвиток нашої держави повинен базуватися, здебільшого, на експлуатації відтворюваних ресурсів, оскільки досвід показує, що напрям розвитку країни, який базується на споживацькому ставленні до вичерпних ресурсів природи-це шлях у нікуди. Саме такими ресурсами є природні багатства країни, її колорит, гостинні й привітні люди, етнографічні багатства, яких мало торкнулась глобалізація. Україна-туристичний Клондайк і ці ресурси не є вичерпними, вони наявні майже на кожному квадратному кілометрі її території.

В нашій країні багато депресивних регіонів, де панує безробіття, технологічна відсталість у веденні господарства та інші негативні явища. Розвиток туризму може відкрити для цих регіонів перспективу подолання депресії, їх повноцінного включення у глобальну систему розподілу праці, відкрити їх багатства світові. Кожен такий регіон є загадкою для туриста й за вдалої маркетингової кампанії буде вабити його до себе. Тому стимулювання зі сторони не лише держави, а й усіх зацікавлених суб'єктів (органів місцевого самоврядування, громадських організацій, навчальних закладів тощо) розвитку туристичної галузі на місцевому

рівні може стати доволі вдалим кроком для поживлення економічного життя в депресивних регіонах країни.

Одним із регіонів України, який перебуває у стані соціально-економічної стагнації, є Полісся. На сьогодні цей край відомий бурштиновими війнами, передумовами яких є безробіття й відсутність перспективи для багатьох жителів краю. Проте, Полісся — це ще й край нескінченний лісів, задумливих річок та дзеркальних плесів мальовничих озер, все ще непрохідних боліт та всюдисущого піску, загублених у лісах сіл, дивовижно доброзичливих людей. Зачарування тишою, яке вселяє душевний спокій. Знайомство із лісами, які були колискою древлянського племінного князіння захоплює й вертає до далекого і, разом з тим, близько. Цей ліричний відступ є частиною туристичного бренду Поліської землі.

Також історико-етнографічний регіон Полісся приваблює увагу науковців та дослідників-аматорів особливими традиціями побутової матеріальної і духовної культури, мови його населення. Тут, у «загублених» в лісах селах і містечках, які зберегли колорит, котрого мало торкнулась глобалізація, можна відчутти атмосферу старих легенд і казок. Крім того, Поліський край є не надто віддаленим від крупних міст і тому він має великі перспективи для розвитку екскурсійного туризму (для початку слід розглядати екскурсії вихідного дня як засіб популяризації регіону серед жителів великих міст). Подальше масове знайомство із цікавинками Полісся відкриє перспективи розвитку сільського (зеленого туризму), оздоровчого, подієвого тощо.

Авторка роботи розробила і представляє маршрут екскурсії вихідного дня перлиною Поліського краю — Олевщиною. Полісся відоме своєю давньою іконописною традицією (зображення святих статичні, з глибокими очима, образи писалися на тлі краєвидів — неба, лісу тощо). Зібрання поліських ікон є частиною експозиції Музею української домашньої ікони в історико-культурному комплексі «Замок Радомисль». Де і пропонується перша зупинка маршруту.

Поліський бурштин відноситься до Поліського басейну, який є частиною найбільшої в Європі Балтійсько-Дніпровської бурштинової провінції. Основними «бурштиновиробничими» рослинами є хвойні породи дерева — Pinaceae, Taxodiaceae, Cupressaceae мелово-палеогенового століття. Цінність українського бурштину — у його самотності, яка передусім проявляється в різноманітності і унікальності забарвлення. Тому наступною зупинкою є родовище бурштину.

Славиться Полісся і Білокоровицьким кар'єром, що розташований поблизу села Білокоровичі Олевського району Житомирської області. Тут видобувалися пісковики топільнянської серії, що формує Білокоровицьку грабен-синкліналь. Великий за розмірами кар'єр відпрацьований, заповнений прозорою водою та оточений лісом. Майже вертикальні стінки кар'єру складені світло-рожевим кварцовим пісковиком. Тиша і спокій, які тут панують, іноді перериваються шумом падаючого каміння і працюючої техніки. Тут третя зупинка маршруту.

Четверта за маршрутом зупинка — Пержанське родовище берилію. Берилій є цінним металом, який застосовується у атомній енергетиці, рентгенотехніці, космічній промисловості та інших високотехнологічних галузях. Пержанське родовище берилію є поки що єдиним у світі, де промислові концентрації берилію пов'язані з гентгельвіном. А гентгельвінові руди характеризуються високою якістю за вмістом берилію та доброю збагаченістю, і за цими показниками вони перевершують всі відомі промислові типи руд берилію. Особливість Пержанського родовища ще й у тому, що воно комплексне: поряд з берилієм зустрічаються тантал, ніобій, цирконій, рідкісні землі, олово, молибден, літій, цинк, срібло, флуор. Пержанське родовище берилію детально розвідане і підготовлене для експлуатації з очікуваною високою рентабельністю розробки — понад 30%, за розрахунками провідних економістів. Це родовище за масштабами, якістю та новим типом зруденіння віднесено до типу унікальних у світі. Воно може стати об'єктом світової уваги у зв'язку із своєю винятковістю і високою економічністю. Це місце може бути перспективним не лише для екскурсійного, а й для для індустріального й інвестиційного туризму.

Наступна зупинка — озеро Безодне. За легендою, саме в цьому озері десь в 1100 роках втопилась церва із людьми на Пасху. З тих часів його називають безодним, тому що тут неможливо знайти дно. Вода в озері завжди холодна і прозора яка б не була спека влітку. Взимку ж вода не замерзає.

Далі за маршрутом зупиняємося в Камінному селі. Це одне з цікавих, але маловідомих місць України. Представляє воно собою декілька гектарів лісу, на яких розкидані валуни величезних розмірів. Величезні округлі валуни можна знайти в багатьох місцях країни, однак лише в Кам'яному селі вони досить великих розмірів і знаходяться у глухому лісі. Вчені поки не змогли точно визначити походження каменів. Варіантів пояснення є два: камені були принесені льодовиком зі Скандинавії

чи камені — це залишки древніх високих гір, які перебували на цій території та були оголені льодовиком. Доволі специфічне розташування каменів наводить на думку про можливе пересування їх нашими предками з місця на місце. Яким чином це могло здійснюватися, також поки невідомо, оскільки вага каменів просто величезна.

Остання зупинка маршруту — Меморіальний комплекс у селі Копище Олевського району. 13 липня 70 років тому фашисти за один день розстріляли та спалили живими 2887 жителів села Копище. Живих лишилося тільки четверо. І через 70 років Копище залишається гнітючою раною не тільки Поліського краю, але й всієї України.

Такий туристичний маршрут дасть змогу відкрити нові перспективи розвитку Олевського району Житомирської області, який є перлиною Поліського краю. Туристична галузь здатна створити умови для розвитку малого підприємництва: відкриття сімейних готелів, торгівлі, виробництва сувенірної продукції, продуктів харчування тощо. Тому реалізація екскурсійних маршрутів регіонами, які потерпають від економічної стагнації, зможе надати нове дихання для їхнього розвитку.

Література:

1. Глосарій термінів з хімії // Й. Опейда, О. Швайка. Ін-т фізико-органічної хімії та вуглехімії ім. Л. М. Литвиненка НАН України, Донецький національний університет. — Донецьк: «Вебер», 2008. — 758 с.

2. Лазаренко Є., Винар О. Мінералогічний словник. — К.: Наукова думка. — 1975. — 774 с.

Корчинський В.В.,

(ф-т інформаційних систем і технологій, IV курс)

ПОБУДОВА СИСТЕМИ РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ В КОМЕРЦІЙНОМУ БАНКУ

На сьогоднішній день, дослідження фінансової стійкості банківських установ є надзвичайно важливим завданням. У 2009 році, за даними Національного банку України [1], налічувалося 184 активних банки, а в 2016 році їх залишилось 116 (не враховуючи ті, що є неплатоспроможними). Частка простроченої заборгова-

ності у загальній сумі кредитів, наданих фізичним та юридичним особам, зросла з 13.5 млн грн у 2015 році до 22.8 млн грн станом на 1 лютого 2016. Станом на 22.03.2016 року в Україні близько 75 банківських установ є неплатоспроможними, функціонують під керівництвом тимчасової адміністрації або знаходяться на етапі ліквідації [2]. Отже, в банківській сфері спостерігається критична ситуація, що спричиняє необхідність досліджень в області моделювання фінансової стійкості.

На нашу думку, для забезпечення фінансової стійкості банківської установи, необхідним є проведення комплексного аналізу ризиків банківської діяльності, так як саме прийняття банком ризиків (таких як кредитний, операційний, ринковий) приносять йому основну частинку прибутку.

Після проведення детального якісного аналізу ризиків банківської діяльності, було визначено об'єкти, суб'єкти та чинники банківського ризику, проведено класифікацію ризиків за активними банківськими операціями та за значущістю впливу. Було здійснено ре-класифікацію на основі Міжнародної конвергенції виміру капіталу та стандарту капіталу [3], Постанови Національного банку України №361 «Про схвалення Методичних рекомендацій щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України» [4] та підручника «Кредитування та контроль» за авторством Вовк В.Я. [5].

З метою забезпечення фінансової стійкості банку, рекомендована побудова системи ризик-менеджменту, що являє собою систему управління ризиками, що включає в себе процеси ідентифікації, вимірювання ризику, контролю за ризиком та його моніторингу. Система ризик-менеджменту містить певні складові, що забезпечують її адекватне та ефективне функціонування. З усіх елементів одним з найважливіших є аналітична складова — моделі та математичні інструменти, що використовуються для моделювання ризиків банківської установи.

Серед моделей прогнозування кредитного ризику виділяються дискримінантні моделі, засновані на коефіцієнтах ефективності фінансової діяльності підприємств-позичальників. До вітчизняних моделей, зокрема, належать: універсальна модель Терещенка, галузева модель Терещенка (описана розробником моделі в статті [6]) та модель, представлена НБУ [7]. Останні дві модифіковані з метою врахування галузевої приналежності кожного підприємства, що оцінюється.

Розглянемо детальніше галузеву дискримінантну модель НБУ [7], зокрема, її варіант для розрахунку інтегрального пока-

зника для боржника-юридичної особи, великого підприємства, що веде фінансову та страхову діяльність. Модель має наступний вигляд:

$$Z = 0,025 \times K1 + 2,7 \times K3 + 0,005 \times K4 + 0,13 \times K7 + 2,4 \times K8 - 0,93 \quad (1)$$

де:

Z — інтегральний показник боржника — юридичної особи;

K1 — коефіцієнт покриття;

K3 — коефіцієнт фінансової незалежності;

K4 — коефіцієнт покриття необоротних активів власним капіталом;

K7 — коефіцієнт рентабельності продажу за фінансовими результатами до оподаткування;

K8 — коефіцієнт рентабельності активів за чистим прибутком.

В залежності від значення інтегрального показника, боржник може відноситися до класу А, В, С або D.

Якщо значення інтегрального показника від $-\infty$ до -0.84 — клас D;

Якщо значення інтегрального показника від -0.83 до 0.1 — клас C;

Якщо значення інтегрального показника від 0.11 до 1.19 — клас B;

Якщо значення інтегрального показника від 1.2 до ∞ — клас A.

Недоліком дискримінантних моделей є існування «зони невизначеності» на певному проміжку. На цьому проміжку неможливо з достатньою точністю оцінити ймовірність настання одного з варіантів стану підприємства: чи воно збанкрутує чи ні. Ймовірність обох варіантів дорівнюватиме 50%. Для зменшення рівня невизначеності, пропонується застосувати інструментарій нечіткої логіки. Як вхідні параметри обирається два показники: інтегральний показник боржника (наприклад, по моделі НБУ (1)) та стан обслуговування боргу позичальника-юридичної особи (дані по класифікації станів обслуговування боргу представлені в Постанові НБУ №23 [7]). Вихідним значенням є показник ризику по наданому кредиту, що може набувати значень від 0 до 1, або бути представлений у відсотках. Для підвищення ефективності прогнозування ризикованості, пропонується у функції належності граничні значення для термів інтегрального показника встановлювати не чітко послідовно а з 25-відсотковим зміщенням в області невизначеності. Це дозволить з певною мірою скоротити область невизначеності експертним шляхом.

Значення інтегрального показника, що потрапляє в зону невизначеності, буде підвищувати ризикованість кредиту.

Для демонстрації в середовищі MATLAB було створено систему (вхідні, вихідні терми, налаштовано функції розподілу, створено правила), та протестовано два випадки: досить фінансово стійке підприємство — клас В (інтегральний показник за дискримінантною моделлю (1) = 0.78; кількість днів прострочення погашення боргу = 4 дні) та доволі нестійке підприємство — клас С (параметри відповідно = -0.5 та 20 днів). Для фінансово стійкого підприємства був розрахований наступний показник ризику: 0.135 або 13.5% (можна інтерпретувати як низький). Для фінансово нестійкого підприємства показник ризику складає 0,75 або 75% (високий).

Література

1. Основні показники діяльності банків України [Електронний ресурс] // НБУ. — 04.03.16 — Режим доступу до ресурсу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807.

2. Неплатоспроможні банки, МФУ. — Стат. дані від 22.03.2016 р. [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. Режим доступу: <http://minfin.com.ua/banks/problem/>

3. Международная конвергенция измерения капитала и стандартов капитала: уточненные рамочные подходы, 2004. — 266 с.

4. Постанова №361 від 02.08.2004. «Про схвалення Методичних рекомендацій щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України». [Електронний ресурс] // НБУ. — 2004. — Режим доступу до ресурсу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/-document?id=36985>.

5. Вовк В. Я. Кредитування і контроль / В. Я. Вовк, О. В. Хмеленко. — Київ: Знання, 2008. — 463 с. — (Навчальний посібник).

6. Терещенко О. Дискримінантна модель інтегральної оцінки фінансового стану підприємства / О. О. Терещенко // Економіка України. — 2003. — № 8 — С. 38 — 44.

7. Постанова №23 від 25.01.2012. «Про затвердження Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями». [Електронний ресурс] // НБУ. — Режим доступу до ресурсу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0231-12>.

Косенко Д. В.

(фінансово-економічний ф-т, IV курс)

ПОДАТОК НА НЕРУХОМІСТЬ У СИСТЕМІ МАЙНОВОГО ОПОДАТКУВАННЯ, ДОЦІЛЬНІСТЬ ЙОГО ЗАПРОВАДЖЕННЯ

Майнове оподаткування є важливою складовою податкових систем розвинутих країн та істотним фінансовим ресурсом в першу чергу місцевих бюджетів. Найважливішим аспектом оподаткування нерухомості з погляду соціальної спрямованості є перерозподіл доходів від найбільш забезпечених прошарків населення, що володіють дорогою нерухомістю, до менш забезпечених. Податок на нерухомість у розвинутих країнах відіграє значну роль саме в соціальному плані, оскільки він дає можливість істотно збільшити бюджетні надходження за рахунок заможних верств населення і тим самим збалансувати соціальні інтереси.

База податку на нерухоме майно може бути визначена таким чином, щоб обмежити тягар податку на платників з низьким рівнем доходів, і в такий спосіб буде дотримано принцип платоспроможності.

Не зовсім коректним є підхід до встановлення ставок податку на нерухоме майно в Україні залежно від розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законодавством станом на 1 січня звітного року. Більш раціонально і справедливо визначати базою оподаткування податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, не житлову площу нерухомості, а її оціночну вартість, з урахуванням таких критеріїв: стан самої будівлі, престижність місця розташування, якість прибудинкової території, поверх, площа квартири. До того ж, варто звернути увагу на те, що переважна більшість житла, як в селах, так і в містах, була збудована у 60х-90х рр. минулого століття.

Усі країни, в яких застосовується оподаткування нерухомості, використовують диференційовані ставки оподаткування з огляду на асоціальний характер єдиної ставки. Розміри ж пільг зі сплати податку мають бути економічно обґрунтованими і надаватися менш забезпеченим платникам.

Визначення бази оподаткування на основі ринкової вартості застосовується у більшості західних країн, зокрема у Німеччині, Франції, Великобританії, Данії, Нідерландах, Швеції та ін. Водночас, використання ринкової вартості в якості податкової бази

потребує проведення періодичної переоцінки майна, здійснення якої базується на наявності спеціальних реєстрів та використанні сучасних комп'ютерних технологій [1].

Податок на нерухоме майно існує майже у 130 країнах світу. Так, наприклад у Франції, Німеччині, Австрії, Швейцарії, Англії й інших європейських державах ставки податку на нерухомість складають в середньому 1–2% від її вартості.

Світовий досвід показує, що при використанні правильного підходу, податок на нерухоме майно може стати однією із вагомих статей доходної частини бюджету. Зокрема, бюджету Російської Федерації цей податок становить 9% від усіх надходжень, 81% до місцевих бюджетів у Канаді, від 10% до 70% — у США [2]. Питома вага цього податку у власних надходженнях місцевих бюджетів становить від 10% у Данії, Фінляндії, Греції, Люксембурзі до 50% у Бельгії, Латвії, Литві, Польщі, Словаччині, Словенії, Іспанії і майже 100% у Великобританії, Естонії, Ірландії.

Справляння податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, в Україні запроваджено з 1 січня 2012 року. Надходження від податку у 2012 р. до місцевих бюджетів були вкрай незначними 86 тис. грн. У 2013 р. надходження становили 22 539, 96 тис. грн, у 2014 р. — 44 879, 94 тис. грн, у 2015 р. — 745 695, 88 тис. грн [3]. Надходження з податку на нерухомість залишаються незначними у 2015 р. — 0,76 % податкових надходжень місцевих бюджетів.

Оподаткування нежитлової нерухомості введено в Україні з 1 січня 2015 р., місцевим органам влади делеговані повноваження щодо встановлення ставки податку. Крім того, враховуючи те, що об'єкти нежитлової нерухомості раніше не оподатковувались, необхідно або вносити зміни до рішення органів місцевого самоврядування, яким було введено податок на нерухоме майно шляхом зміни об'єктів оподаткування або приймати нове рішення.

При побудові механізму оподаткування нерухомого майна проблемними питаннями є обґрунтування податкових пільг, створення Державного реєстру прав на нерухоме майно та забезпечення повноти й актуальності інформації в ньому, розроблення методики ринкового оцінювання нерухомого майна [4].

Окрім того, змінами до законодавства, які було здійснено останнім часом, так і не врегульовано проблеми осіб, котрі стали вимушеними внутрішніми переселенцями (мешканці Криму, частини Донецької та Луганської областей). Оскільки, їм доведеться платити податок на нерухомість в загальному порядку, незважа-

ючи на те, що вони фактично позбавлені права вільно володіти, користуватися і розпоряджатися своїм нерухомим майном, а в деяких випадках це майно вже втрачено.

Одна з головних проблем — адміністрування. Органи фіскальної служби не мають електронної бази оподаткування нерухомості житлової та комерційної, немає такої бази і в міській владі.

Отже, створення в Україні ефективного механізму оподаткування нерухомого майна є одним із важливих напрямів реформування податкової системи, що передбачає реалізацію фіскального і регульовального потенціалу оподаткування нерухомості.

Для досягнення цієї мети першочерговими є такі заходи:

— оцінка нерухомості для оподаткування за її ринковою вартістю;

— застосування диференційованої шкали оподаткування для різних типів нерухомого майна і для нерухомості з різною площею; для врахування місця розташування нерухомості варто використовувати коригувальні коефіцієнти;

— вдосконалення інформаційної бази Державного реєстру речових прав на нерухоме майно;

— надання пільг соціально незахищеним верствам населення, тобто тим платникам, що реально їх потребують.

Запропонований механізм нарахування такого податку дозволить:

- збільшити доходи місцевих бюджетів;
- забезпечити виконання принципів справедливості побудови податкової системи;
- розширити самостійність органів місцевого самоврядування у вирішенні питань місцевого значення.

Список використаних джерел:

1. Музиченко С. А. Зарубіжний досвід майнового оподаткування та концептуальні підходи щодо його вдосконалення в Україні // Формування ринкових відносин. — 2012. — №8. — С.8–15.

2. Статистичні звіти з податку на майно для США, Великобританії, Канади. Електронний ресурс: http://www.oecd-ilibrary.org/taxation/tax-on-property/indicator/english_213673fa-en.

3. Офіційний сайт Державної казначейської служби України Електронний ресурс: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/index>.

4. Фрадинський О. А. Вітчизняний та світовий досвід еволюції оподаткування нерухомого майна / О. А. Фрадинський // Вісник Хмельницького національного університету. — 2010. — № 6. — Т. 4. — С. 346-351.

5. Податковий кодекс України (редакція від.8.02.2016).

6. Соколовська А. М. Шляхи реформування податкової системи України / А. М. Соколовська. — Фінанси України — 2014 — №12 — С. 103-121.

Косташ К. А.,
(фінан.- екон. ф-т, III курс)

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ І РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОГРАМ

Досвід провідних країн світу свідчить про загальну тенденцію, яка безумно виводить країну на новий рівень — це розвиток інновацій. Відтак в Україні сучасна нормативно-правова база (законои, укази Президента, підзаконні акти у формі постанов уряду, накази центральних органів виконавчої влади й інші нормативні документи) стосовно інноваційної діяльності налічує близько 200 документів.

Основними правовими документами, що визначають правове поле інноваційної діяльності та статус науки є Закони України «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки», «Про науково-технічну інформацію», а також закони «Про інноваційну діяльність», «Про спеціальний режим інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків», «Про державні цільові програми» та іншими нормативно-правовими актами.

Крім того, сьогодні правові питання регулювання правовідносин в інноваційній сфері вирішуються Цивільним кодексом України, Господарським кодексом України. Вихідні правові передумови державної інноваційної політики закладено в Конституції України (ст. 54). Крім згаданих законодавчих актів, слід окремо відмітити прийняту ВРУ 13 липня 1999 року «Концепцію науково-технічного та інноваційного розвитку України», яка містить основні цілі, пріоритетні напрями та принципи державної науково-технічної політики, механізми прискореного інноваційного розвитку, орієнтири структурного формування науково-технологічного потенціалу та його ресурсного забезпечення.

На думку Міністерства юстиції України, ключовою проблемою державної інноваційної політики є формування та забезпечення реалізації її пріоритетів як головних та найважливіших напрямів системної діяльності [1]. Відтак, формування і реалізація

державних цільових програм має деякі перешкоди на своєму шляху. Розглянемо дані проблеми детальніше.

1. Перше на що хочеться звернути увагу — відсутність в класифікації державних цільових програм спрямованості на інноваційні програми. Такий недолік існує незважаючи на те, що реалізація останніх передбачена Законом України «Про інноваційну діяльність» [2,3].

2. Навіть якщо не брати до уваги попередній факт і відносити інноваційну діяльність «...на розв'язання інших проблем, у тому числі регіонального розвитку, що мають державне значення...» [3], потрібно наголосити на наступних недоліках:

- в цьому Законі не визначена взаємна відповідальність державних замовників і виконавців за виконання і досягнення цільових показників програм;
- не розкрито фінансово-кредитний механізм розробки і реалізації програм, відсутні економічні важелі управління їх виконанням;

- відсутній прозорий механізм подання звітності всіма учасниками процесу інноваційної діяльності;

- відповідно до Постанови Кабінету Міністрів від 31.01.2007 р. № 106. — «Порядок розроблення та виконання державних цільових програм» певною мірою визначає механізм розроблення, погодження і подання для затвердження та виконання державних цільових програм, але цей документ в більшості статей повторює Закон, а також потребує конкретизації.

3. Розробка програм покладена на обмежене коло осіб, основу яких становлять представники державної влади, при цьому виключається право голосу інших зацікавлених сторін з приватного сектора або академічних кіл [3, ст.6].

4. Наявні розбіжності в Законі України «Про державні цільові програми» та «Положення про державну наукову і науково-технічну програму» при взаємній чинності (ст.6, ст. 7, ст. 11 та п. 3, п. 5, п. 32 відповідно).

5. Фінансування залишається найгострішим питанням реалізації державних інноваційних програм. Програми, прийняті і оголошені парламентом, часто не можуть отримати ресурси, які закладалися в бюджеті. Саме тому фактично виконуються лише ті пункти, які не передбачають фінансування.

5. На обсяг вкладених і по факту реалізованих коштів суб'єктом інноваційної діяльності впливає податковий тягар. Йдеться про відсутність податкових стимулів інноваційної діяль-

ності, зачатки яких поступово скасовуються щорічними правками до відповідних законів.

6. Відповідно до попередніх зауважень хотілось би відмітити фактор від якого згідно механізму причинно-наслідкових зв'язків залежить розвиток інноваційної діяльності. Йде мова про наявну в Україні неефективну судову систему, а також антимонопольне законодавство.

Відтак, про яку відповідальність за виконання/не виконання цільових програм може бути й мова, коли Фемида країни не є втіленням безпристрастя та справедливості? Відповідь можна побачити з сьогодення: безвідповідальність учасників розробки та реалізації програм; відсутність у інноваційної активності вітчизняних підприємств; маленька частка інноваційно-розвиненої інфраструктури; відсутність прозорості та доступності в конкурсних відборах та гнітюче податкове законодавство.

Література:

1. Кучерява З. І. Правове забезпечення інноваційного розвитку в Україні [Електронний ресурс] // Міністерство Юстиції України — Режим доступу до ресурсу: <http://old.minjust.gov.ua/13958>.

2. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 № 40-IV [Електронний ресурс] // Правова база : [сайт] / Верховна Рада України : [сайт]. — Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/40-15>

3. Закон України «Про державні цільові програми» від 18.03.2004 № 1621-IV [Електронний ресурс] // Правова база : [сайт] / Верховна Рада України : [сайт]. — Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1621-15>

Котько Д.І.,

(ф-т економіки та управління, магістрант)

РЕАКЦІЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СФЕРИ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ НА МОНЕТАРНІ ІМПУЛЬСИ

Розвиток інноваційної сфери створює передумови для вирішення низки актуальних для всіх національних економік проблем, а саме забезпечення конкурентоздатності на світових ринках, гарантування стійких темпів економічного зростання, формування високих стандартів зайнятості, добробуту та соціального захисту громадян.

Синонімом інноваційної сфери є поняття «сектор R@D», яке знайшло широке використання в зарубіжних дослідженнях [1].

Частка інноваційної сфери в розвинених економіках є достатньо високою і складала у 2013 р. відносно до ВВП у %, наприклад, у Німеччині — 2,85, Франції — 2,23, США — 2,81, Канаді — 1,62, Японії — 3,47. В Україні частка інноваційної сфери оцінюється у 0,76 [2].

Для оцінювання інноваційної сфери у іноземних джерелах, наприклад, офіційній статистиці ЄС, використовуються десятки показників. Для оцінювання стану інноваційної сфери в українській економіці [3] можна скористатись чотирма основними показниками: кількість організацій, що використовують науково-дослідні роботи; кількість науковців; обсяг виконаних наукових та науково-технічних робіт; загальна сума витрат на наукову діяльність [3].

Основні макроекономічні процеси та явища в українській економіці значно реагують на монетарні імпульси. Тому виникає проблема оцінювання впливу цих монетарних імпульсів на показники інноваційної сфери.

У якості двох основних проявів монетарних імпульсів в українській економіці ми розглядаємо:

- зміни пропозиції грошей (оцінені за грошовим агрегатом M3),
- зміни курсу гривні (оцінені в кількості одиниць національної валюти за один дол. США).

Такі показники інноваційної сфери, як кількість організацій, зайнятих науковими роботами, та кількість наукових установ не можуть бути безпосередньо пов'язані зі змінами пропозиції грошей та курсу національної валюти. Вони знаходяться під впливом інших (в тому числі й інституційних чинників). Тому об'єктом нашого аналізу стали ті зв'язки, існування яких впливає з макроекономічної теорії, а саме:

- між грошовою пропозицією (M3) й курсом валюти (e) та обсягами виконаних наукових та науково-технічних робіт (Y_{in}),
- між грошовою пропозицією (M3) й курсом валюти (e) та загальною сумою витрат на наукову діяльність (E_{in}).

Графіки чотирьох залежностей, які описують зв'язки відповідних змінних подано далі (рис. 1, 2, 3, 4).

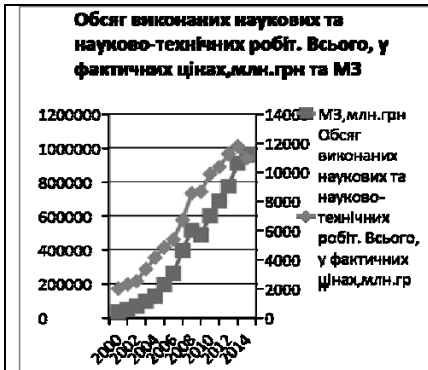

Рис. 1. Динаміка обсягів наукових та науково-технічних робіт і грошового агрегату МЗ

Рис. 2. Динаміка обсягів наукових та науково-технічних робіт і курсу національної валюти

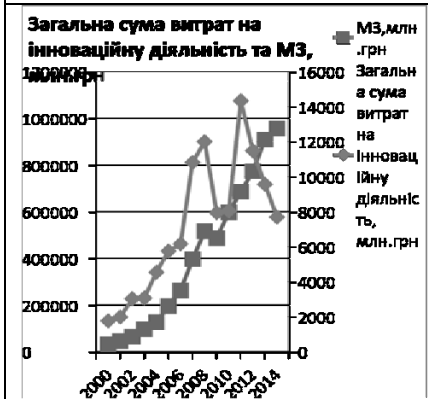

Рис. 3. Динаміка загальної суми витрат на інноваційну діяльність та МЗ

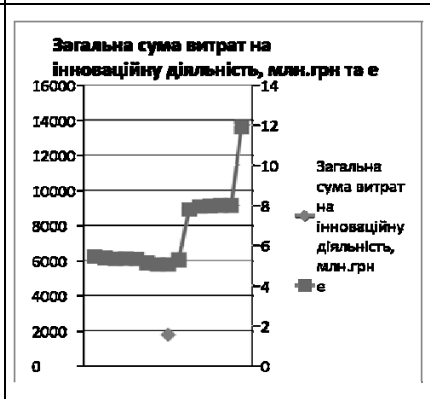

Рис. 4. Динаміка загальної суми витрат на інноваційну діяльність та курсу національної валюти

Регресійні рівняння, які віддзеркалюють аналізовані зв'язки, є такими:

$$1. (Y_{in}) = 2398,67846382758 + 0,0108248199730893 * M3$$

(R² = 0,96; f — критерій = 4,54; t — критерій = 2,14 DW = 0,5)

присутня автокореляція

$$2. (Y_{in}) = -2271,7630587315 + 1381,18244291701 * e$$

(R² = 0,57; f — критерій = 4,54; t — критерій = 2,14 DW = 0,78)

присутня автокореляція

$$3. (E_{in}) = 3382,12215931007 + 0,00935024969957708 * M3$$

($R^2 = 0,59$; f — критерій = 4,54; t — критерій = 2,14 $DW = 1,01$)
зона невизначеності автокореляції

4. (E_{in}) = 2012,10059379013 + 788,746852162093 * e

($R^2 = 0,16$; f — критерій = 4,54; t — критерій = 2,14 $DW = 0,77$)

При спробі побудови моделі множинної регресії між обсягом наукових досліджень та одночасно МЗ й е одержано рівняння з низькими показниками якості. Зокрема змінна е виявилась незначущим фактором за t -критерієм Стьюдента. Натомість, модель множинної регресії між загальною сумою витрат на інноваційну діяльність та одночасно МЗ й е виявилась значущою та такою, що має гарні показники якості:

(E_{in}) = 10678,7273702728 + 0,0174947358264781 * МЗ-1613,19329534171 * e

($R^2 = 0,79$; f — критерій = 4,54; t — критерій = 2,14 $DW = 1,88$)

За результатами оцінювання зв'язків досліджуваних змінних можна зробити такі висновки:

1. Показники інноваційної сфери в українській економіці — обсяг виконаних наукових та науково-технічних робіт й загальна сума витрат на інноваційну діяльність — реагують на монетарні імпульси, які економіка отримує у вигляді зміни пропозиції грошей та зміни курсу національної валюти. Але зв'язок інноваційної сфери з монетарними імпульсами є своєрідним, про що свідчить економетричний аналіз.

2. Економетричний аналіз дав можливість зробити такі узагальнення:

— оскільки в усіх рівняннях парної регресії присутня автокореляція, то це свідчить про те, що зв'язок між обсягом інноваційних робіт та грошовою пропозицією, між обсягом цих робіт та курсом валюти, між витратами на інноваційну діяльність та грошовою пропозицією, між цими витратами та курсом валюти не враховував якісь впливові змінні. Можна припустити, що ці невраховані впливові змінні опосередковують зв'язок між показниками інноваційної сфери та показниками монетарної сфери, а для нормально функціонуючої економіки такою опосередковуючою змінною могла б бути ставка проценту фінансового ринку;

— витрати на інноваційну діяльність значущо залежали одночасно від змін пропозиції грошей (зв'язок прямий), й від курсу валюти (зв'язок обернений, що означає: при девальвації національної валюти витрати зменшуються),

— монетарні імпульси, за фундаментальними положеннями інноваційної теорії, не є основними факторами впливу на інноваційну діяльність, але монетарні імпульси у вигляді змін курсу на-

ціональної валюти в українській економіці, яка технологічно й сировинно є дуже залежною від інших країн, мають враховуватись при моделюванні й прогнозуванні інноваційної сфери.

Список літератури

1. Innovation Union Scoreboard 2015 [Електронний ресурс] Режим доступу: http://ec.europa.eu/growth/index_en.htm
2. Сайт Світового банку реконструкції та розвитку [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://data.worldbank.org/indicator/GB.XPD.RSDV.GD.ZS/countries/1W?display=default>
3. Сайт державної служби статистики України [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Кочуренко Я.І.,
(обліково-економічний ф-т, IV курс)

ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА: ПРОБЛЕМИ ТА НЕОБХІДНІСТЬ ФОРМУВАННЯ

Облікова політика є засобом управління успішністю фінансового управління підприємства. Незважаючи на досить тривале існування даного поняття в обліковій практиці України, досі актуальним є питання як правильно використовувати цей засіб в інтересах власників при створенні повної безпечної системи управління підприємством.

З появою в національній системі обліку облікової політики, яка згідно із Законом України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” є сукупністю принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності, можна говорити про одночасне виникнення креативного обліку. Відповідальність за організацію бухгалтерського обліку відповідно до Закону України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” покладено на власника або керівника підприємства.

Необхідність формування облікової політики для цілей оподаткування пояснюється тим, що дозволяє оптимізувати суму податкових платежів в умовах неоднозначності норм податкового законодавства та П(С)БО, існування в альтернативних варіантах системи оподаткування господарюючих суб’єктів.

Зокрема, з 2015 року ліквідовано поняття “податковий облік” для податку на прибуток, а весь облік повинен будуватися виключно за правилами бухгалтерського обліку згідно національних чи міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та звітності, що прямо визначено п. 2 ст. 44 та п.п.1 п.1 ст.134 Податкового кодексу України. Однак відмінності між правилами ведення бухгалтерського обліку та ведення податкових розрахунків залишилися.

Також п.п.1 п.1 ст.134 Податкового кодексу України встановлює, що для платників податку на прибуток (річний обсяг за минулий рік за вирахуванням ПДВ більше 20 млн. грн.) встановлюється необхідність ще розраховувати “податкові коригування” та на відповідні суми коригувати свій бухгалтерський фінансовий результат з метою оподаткування. Наприклад, платники коригують фінансовий результат на іншу (податкову) амортизацію, на формування резервів, на різницю при здійсненні фінансових операцій, на штрафи по податках та по розрахунках тощо.

Вказані положення мають пряме відношення до облікової політики. Необхідно обов’язково закріпити в ній вибір методу розрахунку податку на прибуток з урахуванням податкових різниць чи без них, закріпити даний перелік різниць і перелік витрат, а також передбачити порядок документального обґрунтування витрат, що враховуються при обчислення податку на прибуток.

При формуванні облікової політики особливого значення набувають такі елементи облікової політики, як:

1) Метод амортизації основних засобів, який дозволить зменшити або збільшити фінансовий результат.

2) Метод списання запасів: при зниженні закупівельних цін на запаси зменшить податок на прибуток — метод ФІФО; при підвищенні закупівельних цін на запаси зменшить податок на прибуток — метод ЛІФО; коли важко визначити тенденцію зміни ціни на закупівельні товари — метод середньозваженої собівартості. У цілому, обравши певний метод списання запасів, підприємство визначає для себе рівень виробничих витрат, а також витрат періоду, що визначається специфікою діяльності підприємства.

3) Метод обліку транспортно-заготівельних витрат (ТЗВ): транспортно-заготівельних витрати безпосередньо включаються до собівартості придбаних запасів, при тенденції збільшення цін на закупівельні запаси зменшує прибуток до оподаткування, і як наслідок податок на прибуток. Іншим варіантом є відображення ТЗВ на окремому субрахунку рахунків обліку запасів загальною сумою, яка щомісяця розподіляється між сумою залишку запасів на кінець звітного місяця і сумою запасів, що вибули за звітний

місяць. В такому випадку витрати будуть списуватися рівномірно і послідовно.

Іншими об'єктами бухгалтерського обліку, які визначають зміну фінансового результату, можуть бути резерви, доходи (при здійсненні робіт більше одного операційного циклу), формування окремих витрат в частині допоміжних видів діяльності підприємства. Важливою умовою при цьому залишається грамотна побудова гнучкого та ґрунтового Положення про облікову політику, наявність якого на підприємстві є обов'язковою.

Починаючи з 2015 року, податкові органи мають право перевіряти правильність та повноту визначення доходів, витрат та фінансового результату до оподаткування, проводити перевірку правильності ведення бухгалтерського обліку відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності. На законних підставах формуючи наказ про облікову політику, підприємства практично знімають із себе відповідальність та підозри у маніпуляціях даними бухгалтерського обліку, виходячи із законних норм їх ведення.

Кравченко В.О.

(факультет фінансово-економічний, II курс)

НЕДОБРОСОВІСНА КОНКУРЕНЦІЯ В УКРАЇНІ: ВИДИ ТА ФОРМИ ПРОЯВУ

У Законі України "Про захист від недобросовісної конкуренції" поняття "недобросовісна конкуренція" визначено як будь-які дії у конкуренції, що суперечать правилам, торговим та іншим чесним звичаям у підприємницькій діяльності [1].

Визначено три форми прояву недобросовісної конкуренції:

1. неправомірне використання ділової репутації суб'єкта господарювання;
2. створення перешкод суб'єктам господарювання у процесі конкуренції та досягнення неправомірних переваг у конкуренції;
3. неправомірне збирання, розголошення та використання комерційної таємниці [1].

Антимонопольний комітет України визнає недобросовісною конкуренцією нечесні дії підприємця, що спрямовані на усунення чи обмеження конкуренції на ринку через використання чужої ділової репутації, створення перешкод конкуренту та досягнення не-

правомірних переваг у конкуренції на ринку, неправомірне збирання, розголошення та використання комерційної таємниці [2].

Недобросовісна конкуренція завдає шкоди як споживачам, так і ринку. На конкурентному ринку споживачі мають змогу ознайомитися з перевагами та недоліками товарів, що пропонуються, і вибрати ті, що можуть повністю задовольнити їхні потреби. Ідеальне становище на ринку — це наявність реклами та можливість для споживача об'єктивно оцінити продукцію та прийняти усвідомлене рішення стосовно купівлі [3, с. 92].

Виділяють наступні ознаки недобросовісної конкуренції:

1. недобросовісна конкуренція, на відміну від монополістичної діяльності, може здійснюватися тільки активними діями, можливість пасивної поведінки у вигляді бездіяльності не передбачена;

2. дані дії будуть розглядатися як правопорушення, якщо вони суперечать не тільки положенням чинного законодавства, але і звичаям ділового обороту, вимогам добропорядності, розумності, справедливості;

3. суб'єктами недобросовісної конкуренції можуть бути лише господарюючі суб'єкти, тобто організації, що займаються підприємницькою діяльністю, а також індивідуальні підприємці;

4. метою активних дій суб'єктів недобросовісної конкуренції є придбання перевагу підприємницькій діяльності [3, с. 93-94].

Недобросовісна конкуренція завдає шкоди як споживачам, так і ринку. На конкурентному ринку споживачі мають змогу ознайомитися з перевагами та недоліками товарів, що пропонуються, і вибрати ті, що можуть повністю задовольнити їхні потреби. Ідеальне становище на ринку — це наявність реклами та можливість для споживача об'єктивно оцінити продукцію та прийняти усвідомлене рішення стосовно купівлі [4].

Система захисту від недобросовісної конкуренції на сьогодні є достатньо розвинутою, включає в себе відповідну нормативно — правову базу — конкурентне законодавство, контрольну діяльність у цій сфері державного органу із спеціальним статусом Антимонопольного комітету України, а також діяльність державних органів, суб'єктів господарювання, їх об'єднань, споживачів та громадськості, що регулюється законодавством. Тому одним із головних наслідків боротьби з недобросовісною конкуренцією є захист інтересів споживачів [4].

Для вдосконалення системи захисту інтересів суб'єктів господарювання від недобросовісної конкуренції в Україні необхідно:

1) Вдосконалити роботу системи органів захисту інтересів суб'єктів господарювання, а саме: покращення матеріально-

технічного та кадрового забезпечення, викорінення корупційних проявів, вдосконалення координації діяльності між даними органами в процесі боротьби з недобросовісною конкуренцією.

2) Систематизувати норми законодавства зі створенням єдиного Конкурентного Кодексу.

3) Модифікувати норми вітчизняного законодавства в напрямку наближення до норм Європейського Співтовариства та ратифікувати міжнародні угоди, які досі не були ратифіковані.

4) Провести інформаційно — роз'яснювальну роботу, направлену на висвітлення переваг добросовісної конкуренції як для підприємців, так і для споживачів, порядку захисту їх від недобросовісної конкуренції [3, с. 65-67].

Список літератури:

1. Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції» [Електронний ресурс]/ Режим доступу <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/236/96-%D0%B2%D1%80>

2. Антимонопольний комітет України офіційний веб-портал [Електронний ресурс]/ Режим доступу <http://www.amc.gov.ua/amku/control-main/uk/publish/article/84521.jsessionid=3DA9755CD132E11401E7B0C705664986>

2. Що таке «недобросовісна конкуренція» та які її види визначені законодавством? [Електронний ресурс]/ Режим доступу <http://radnuk.info/posibnuk/komer/576-saniahmetova/14907---q-q-----.html>

3. Слободчикова, Ю. В. Форми недобросовісної конкуренції і методи її регулювання [Текст] / Ю. В. Слободчикова // Економіка та держава. — 2010. — №2. — С. 92-94.

4. Захист від проявів недобросовісної конкуренції [Електронний ресурс]/Режим доступу <http://intkonf.org/litvinyuk-ov-zahist-vid-proyaviv-nedobrosovisnoyi-konkurentsiyi/>

Крим'єв А.Г.,
(ф-т фінансово-економічний, магістрант)

ВЕЛИКІ ПЛАТНИКИ ПОДАТКІВ ТА ПРОБЛЕМИ ЇХ ОБСЛУГОВУВАННЯ

Подальший розвиток України залежить від ефективності фінансової стратегії, яка забезпечує підвищення добробуту населення, виконання державою своїх обов'язків та функцій. Адже стабільність та економічний розвиток держави залежить від її по-

даткової політики, і як наслідок забезпечення сумлінної сплати податків. Податки, особливо нині, повинні стати суттєвим важелем державного регулювання, за допомогою якого можна досить ефективно впливати на процес економічного зростання та соціального розвитку.

Для досягнення високого рівня сумлінного дотримання вимог податкового законодавства суб'єктами підприємницької діяльності нашої країни, як показує європейська практика, неабияку роль має ефективне та успішне адміністрування податків. Удосконаленню податкового адміністрування багато років приділяється особлива увага. Після «Революції гідності» з початку 2014 року над цим напрямом працюють не лише провідні економісти України, спеціалісти Міністерства фінансів, спеціально створені робочі групи з числа фахівців у фінансовій галузі економіки та промисловців, та урядовці. З метою спрощення процесу оподаткування та удосконалення процесів адміністрування, з січня 2015 року внесені зміни до Податкового кодексу України, проведено реформування ДФС України (в рамках скорочення апарату та територіальних органів міністерств, відомств, інших центральних органів виконавчої влади на засіданні Кабінету Міністрів України було прийнято рішення скоротити кількість територіальних органів ДФС), що дало змогу значно скоротити штат органів ДФС.

В 2016 році вперше всі великі платники податків, які включені до Реєстру великих платників податків на 2016 рік, а саме 1727 платників, обслуговуються в МГУ ДФС — ЦО з ВПП та підпорядкованих СДП.

Крім того представлену у лютому 2015 року Концепцію реформування Центрального офісу великих платників податків Державної фіскальної служби реалізовано вже в 2016 році.

З метою оптимізації структури ДФС, покращення менеджменту та спрощення бюрократичних процедур ухвалена відповідна Постанова — від 30.03.2016 № 247, яка передбачає перейменування Міжрегіонального головного управління Державної фіскальної служби — Центрального офісу з обслуговування великих платників в Офіс великих платників податків Державної фіскальної служби та реорганізацію Спеціалізованих державних податкових інспекцій з обслуговування великих платників (у м. Дніпропетровську, м. Донецьку, м. Запоріжжі, м. Луганську, м. Львові, м. Одесі, м. Харкові) шляхом приєднання до Офісу великих платників податків Державної фіскальної служби.

Очікується, що відповідне рішення дасть змогу побудувати офіс європейського зразка із застосуванням найкращих світових практик, створити більш сприятливі умови для великих платників податків, забезпечити зручність та високий рівень надання послуг, а також індивідуальне обслуговування. Крім того, оновлення Офісу великих платників податків сприятиме спрощенню та зменшенню документообігу, що дасть можливість більш швидко та якісно обслуговувати платників податків.

З метою реалізації Постанови КМУ від 30.03.2016 № 247 ДФС України наказом від 26.04.2016 № 377 утворено комісії з реорганізації та визначено тримісячний строк з дня опублікування повідомлення про рішення щодо припинення юридичної особи.

Проте слід зауважити, що сьогодні так і не вирішенні деякі проблемні питання, які уповільнюють процеси реформування податкової системи та податкового адміністрування. Внесені за останні два роки зміни до Податкового кодексу України мають множинне трактування, що спричинює, і, як наслідок, значну кількість звернень платників податків щодо роз'яснення окремих податкових норм, а відповіді на них у більшості випадків не дають конкретних роз'яснень, а носять загальний характер. Критерії відбору до переліку великих платників значно застарілі та призвели до того, що до реєстру ВПП на 2016 рік потрапило досить багато «випадкових» платників, за результатами поглибленого аналізу звітності яких встановлено, що вони не мають великих обсягів діяльності та не сплачують значних сум податків, крім того деякі із них розпочали процедури ліквідації. Тому протягом 2016 року необхідно терміново переглянути критерії відбору, щоб з 2017 року на обслуговуванні у Офісі великих платників податків були лише реально великі платники податків. Також залишилась невирішеною проблема обслуговування та адміністрування особливо багатих громадян. Крім того для спрощення процесів податкового адміністрування необхідні подальші зміни програмного забезпечення.

Ще вагомими проблемами, які впливають на плинність кадрів та наявність великої кількості вакансій у Офісі великих платників податків Державної фіскальної служби, є низька оплата праці фахівців, відсутність спеціальних навчальних семінарів щодо однакового застосування норм чинного законодавства.

Отже залишилось обмаль часу для: перегляду критеріїв відбору великих платників, вирішення питання обліку, обслуговування та адміністрування особливо багатих громадян, вирішення питань удосконалення програмного забезпечення для спрощення

процесів адміністрування, впровадження спеціальних навчальних семінарів щодо однакового застосування норм чинного законодавства, забезпечення достойної оплати праці фахівців.

Список літератури:

1. Постанова КМУ від 30.03.2016 № 247 «Про деякі питання територіальних органів Державної фіскальної служби». [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?-docid=248939660>
2. Наказ ДФС України від 26.04.2016 № 377 «Про реорганізацію територіальних органів ДФС з обслуговування великих платників»

Кузьменко М.С.

(ф-т міжнародної економіки та менеджменту, IV курс)

ВЕНЧУРНЕ ІНВЕСТИЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ: СВІТ ТА УКРАЇНА

Google, Apple та Facebook — лише невелика частина тих відомих корпорацій, які, як вважається, завдячують своєму бізнес-успіху венчурним компаніям. У світі завдяки, наприклад, Midas List, де Forbes щорічно визначає найбільш успішні венчурні фонди, створюється враження того, що венчурний капіталізм — це найбільш динамічний сектор економіки та фінансового ринку з найвищим рівнем доходності. Сектор, розвиток якого забезпечується наявністю майже екстрасенсорних здібностей у так званих «бізнес янголів» та портфельних менеджерів венчурних компаній, які мають унікальне чуття до успішної в перспективі компанії.

Але це лише на перший погляд. Насправді, набагато більше start-up компаній, підтримуваних венчурними фондами, зазнають невдачі, аніж успіху; а власне венчурні фонди генерують приблизно такий же рівень доходів для своїх вкладників, як й інші класичні фонди.

Функціонування венчурних фондів у світу й в Україні, зокрема, супроводжується існуванням усталеного набору міфів, що створює хибне уявлення про справжню роль та вплив венчурного капіталу.

- Міф №1: венчурний капітал продукує найбільший прибуток на ринку.

Дослідження показують, що ROI венчурної галузі є співрозмірним з середньою прибутковістю будь-якого іншого інвестиційного фонду в заданий проміжок часу. Причому, починаючи з середини 90-х рр венчурні компанії повернули своїм інвесторам грошей менше, аніж ті вклали [1]. Більшість венчурних фондів діє за принципом поділу свого інвестиційного портфелю на 3 частини, де третина компаній, в які вкладаються гроші, — банкрутують, інша третина — лише повертають капітал, і останні 33% — розвиваються успішно (Whatsapp, Twitter, Amazon серед них) [2]. Однак саме існування перших двох частин зумовлює середні для ринку результати інвестиційної діяльності як мінімум у коротко- та середньостроковій перспективі.

- Міф №2 : “чим більше венчурного капіталу, тим краще”.

В 1990 році в США було 100 активних венчурних фондів, що управляли 30 мільярдами. Зараз фондів більше 1000, а в їх управлінні перебуває 444 млрд дол. США [3]. В секторі венчурного капіталу, як і в будь-якому іншому секторі, при зростанні кількості доступних грошей, ризикованість інвестування, як і його дохідність, зменшується. Дослідження показали, що показники дохідності венчурного фонду починають спадати по мірі перетину розміру фонду в 250 млн. Це викликано, насамперед, тим, що портфельні менеджери венчурних фондів за умов наявності значних коштів в управлінні вже прагнуть не надприбутків, а рівня дохідності близького до рівня бенчмарку: S&P, Nasdaq або Dow Jones.

- Міф №3: інвестиції в start-up найбільш ризикові.

Менеджери венчурних фондів в більшості випадків володіють не більше ніж 1% фінансових ресурсів фонду. Решта грошей — залучений в інвесторів капітал. Частково по причині вищезазначеного, а частково через те, що венчурний фонд щорічно отримує плату не за фінансові результати інвестицій, а просто за кількість залучених фінансових ресурсів, менеджмент венчурного фонду може йти додому з багатомільйонними чеками в той час, коли інвестиції портфелю будуть збитковими.

- Міф № IV: венчурний капітал — це основний засіб залучення фінансових ресурсів в інноваційний проект.

Згідно з даними дослідження ‘How Entrepreneurs Access Capital and Get Funded’, лише 6,5% start-up фінансуються за допомогою ресурсів венчурних фондів. Незважаючи на значний вклад венчурного капіталу в розвиток інновацій, він все таки не є провідним засобом. Разом з венчурним капіталом існують такі джерела фінансування як: особисті заощадження (67%), банків-

ські позики та короткострокове банківське фінансування (86%), “angel investors” (8%), сімейні заощадження (21%) тощо [4]. До прикладу, “angels investors” інвестували в США в 2011 році \$22 млрд. в 65 тис. компаній, а венчурні фонди \$28 млрд. в лише 3700 компаній.

Навіть враховуючи все вищезазначене, венчурні фонди були, є і скоріше за все будуть залишатися не головною, але однією з провідних рушійних сил технологічного та економічного розвитку країн так званого першого світу.

Щодо України, то в національній фінансовій системі венчурний фонд є лише формою оптимізації сплати податків. Зареєстровано 968 венчурних інститутів спільного інвестування, що складають 80% від загальної кількості ІСІ [5]. В управлінні цих венчурних фондів знаходиться 235 млрд. грн. Однак, в активах цих фондів домінують цінні папери сумнівної якості та дебіторська заборгованість інсайдерських компаній. Подібний стан речей не є чимось дивним. Повноцінний венчурний капітал не може з’явитися з нічого. Обов’язковими факторами його розвитку є достатній рівень особистих заощаджень (тобто багатство домогосподарств), доступний банківський капітал (тобто дешеві позики), покоління успішних бізнес-янголів та грамотна інноваційна політика уряду.

Список літератури:

1. Diane Mulcahy. Six Myths About Venture Capitalists [Електронний ресурс]: Harvard Business Review (Гарвардський бізнес-огляд), 2013. — Режим доступу: <https://hbr.org/2013/05/six-myths-about-venture-capitalists>
2. Seth Levine. Venture Outcomes are Even More Skewed Than You Think [Електронний ресурс]: VC Adventure (VC Пригода), 12 серпня 2014. — Режим доступу: <http://www.sethlevine.com/archives/2014/08/venture-outcomes-are-even-more-skewed-than-you-think.html>
3. 2015 Preqin Global Private Equity & Venture Capital Report [Електронний ресурс]: Preqin Alternative Assets, 2015. — Режим доступу: <https://www.preqin.com/docs/reports/2015-Preqin-Global-Private-Equity-and-Venture-Capital-Report-Sample-Pages.pdf>
4. Jason Wiens, Jordan Bell-Masterson. How Entrepreneurs Access Capital and Get Funded [Електронний ресурс]: Ewing Marion Kauffman Foundation, 06.02.15. — Режим доступу: <http://www.kauffman.org/what-we-do/resources/entrepreneurship-policy-digest/how-entrepreneurs-access-capital-and-get-funded>
5. Сайт Української Асоціації Інвестиційного Бізнесу (УАІБ) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.uaib.com.ua/>

Кучер П.В.,

(ф-т інформаційних систем і технологій, II курс)

ПРОГНОЗУВАННЯ БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ

Безробіття як невід'ємна складова ринкової економіки є одним з негативних наслідків самої природи ринку. Прогнозування рівня безробіття в Україні є метою даного дослідження. Для моделювання і прогнозування рівня безробіття в Україні взято офіційні статистичні дані з січня 2011 року по червень 2013 року. Дані з липня 2013 по грудень 2013 використані для перевірки прогнозних значень і визначення найкращої моделі. Прогнозування здійснювалось за допомогою економетричних та адаптивних методів Хольта і Хольта-Вінтерса.

При побудові економетричних моделей серед впливових чинників безробіття розглядалися чотири: кількість безробітних, тис. ос., попит на робочу силу, тис. ос. ВВП, млн. грн, інфляція, %).

Передусім, було відібрано 2 найвпливовіші фактори за допомогою кореляційного аналізу (кількість безробітних і ВВП). Після оцінювання параметрів моделі, що відображає залежність рівня безробіття від цих факторів, здійснено перевірку її адекватності за допомогою різних критеріїв. Зокрема, виконувалась перевірка за допомогою: коефіцієнта еластичності, критерію піків, RS-критерію, критерію Стьюдента, F-критерію Фішера, а також перевірено залишки на гетероскедастичність за тестом Вайта. Модель за всіма показниками виявилась адекватною і придатною для прогнозу, за цією моделлю побудовано точковий та інтервальний прогнози.

Побудовано також модель залежності рівня безробіття від кількості безробітних та рівня інфляції. Після її перевірки зазначеними методами, обчислено точковий та інтервальний прогнози результативного показника.

Розглядаючи рівень безробіття як динамічний показник, який змінюється лише під впливом часу, побудовано його прогноз за допомогою лінії тренду на основі лінійної регресії, поліноміальної лінії тренду, логарифмічної лінії тренду та фіктивних змінних.

Як відомо, економетричні методи дають задовільні прогнози у стабільних умовах і не відображають змінювання тенденцій. Тому з метою урахування змін останніх років побудовано прогноз за допомогою методу Хольта. Цей метод використовується для

прогнозування часових рядів, в яких є тенденція до зростання або спадання значень часового ряду, а також для рядів, що не мають сезонності, або її неможливо виділити (наприклад, за неповний рік для прогнозування по місяцях). Метод Хольта ефективний для короткого прогнозу, тому при появі нових даних модель слід заново перераховувати, причому коефіцієнти згладжування добираються експериментально.

Наявність сезонної компоненти часового ряду спонукала до застосування методу Хольта-Вінтерса. Цей метод використовується для прогнозування часових рядів, в структурі яких є сформований тренд і сезонність. Як і у методі Хольта спершу було розраховано експоненціально-згладжений ряд та значення тренду, а потім після оцінювання сезонності здійснено прогноз на кілька місяців уперед.

Висновок: Порівнявши всі розрахунки прогнозів із реальними значеннями, можна дійти висновку, що найближчим до справжніх значень є метод Хольта. Відхилення прогнозних значень від реальних становить в середньому приблизно 0,030081. Отже, найкращою моделлю для прогнозування у короткостроковому періоді є — модель Хольта. Для прогнозу на більші відрізки часу можна застосувати економетричні моделі з кількісними та фіктивними змінними. Результати розрахунків наведені у таблицях:

Реал. знач.	Місяці	Інтерв. прогноз 1		Інтерв. прогноз 2	
1,7	липень (2013)	1.6455	1,7502	1,6752	1,7082
1,6	серпень (2013)	1.6398	1.7443	1,6691	1,7020
1,5	вересень (2013)	1.6345	1.7387	1,663	1,6959
1,4	жовтень (2013)	1.6226	1.7330	1,6568	1,6898
1,5	листопад (2013)	1.6226	1.7273	1,6507	1,6837
1,8	грудень (2013)	1.6169	1.7216	1,6446	1,677

Реал. знач.	Місяці	Мет. Хольта	Лінійна регресія	Поліном. лінія	Логарифм. лінія	Фіктивні змінні	Мет. Хольта-Вінтерса
1,7	липень (2013)	1,6553	1,687	2,016	1,6818	1,687	1,7
1,6	серпень (2013)	1,5699	1,680	2,0732	1,6759	1,681	1,85
1,5	вересень (2013)	1,4844	1,674	2,1343	1,6701	1,674	2,0
1,4	жовтень (2013)		1,668	2,1995	1,6643	1,668	2,12
1,5	листопад (2013)						
1,8	грудень (2013)						

Список літератури:

1. Палехова В.А. Макроекономіка: Навчальний посібник.— 2-ге вид., доп. та перероб. — Миколаїв: Вид-во МДГУім. Петра Могили, 2005. — 304 с.
2. Васильченко В. С. Державне регулювання зайнятості /В. С. Васильченко. — К.: КНЕУ, 2003. — 289 с.
3. Журавлева Г.П. Экономика: Учебник. — М.: Юристь, 2001. — 505 с.
4. Основні проблеми зайнятості населення України / Л. С. Мельничук // Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу "Києво-Могилянська академія"]. Серія : Економіка. — 2012. — Т. 189, Вип. 177.
5. Наконечний, С. І.Економетрія [Текст] : підручник / С.І. Наконечний, Т.О. Терещенко, Т. Романюк. — К. : КНЕУ, 2004. — 520 с.Вітлінський В. В., Наконечний С. І., Шарапов О. Д. та ін. Економікоматематичне моделювання: Навч. посібник/ За заг. ред. В. В. Вітлінського. — К.: КНЕУ, 2008. — 536 с.

Лебедєва В.В.,
(обліково-економічний ф-т, IV курс)

СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РИНКУ АУДИТОРСЬКИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

“Людина, яка відчула вітер змін, має будувати не щит від вітру, а вітряк”
(Стівен Кінг)

Україна стрімко інтегрує у світове економічне середовище, а отже страждає від перехідного становища і всебічного впливу глобалізації. Тож масштаб змін можна порівняти з часом формування українського аудиту на початку 90-х років минулого століття.

17.07.14 на Форумі аудиторів АПУ проведено експертне опитування[2], за результатами якого виявлено: 55,5 % опитаних вважає, що з євроінтеграцією якість аудиторських послуг і конкуренція на ринку аудиторських послуг зростає (5,6 % так не думають, 16,6 % для цього не вважають причиною входження в ЄС).

Основною проблемою є монополізація ринку аудиторських послуг. За даними Аудиторської палати України [4] станом на 26.02.16 р. у Реєстрі аудиторських фірм та аудиторів АПУ налічується 1066 найменувань, левова частка яких (485) припадає на м. Київ.

Зараз на ринку аудиторських послуг головними суб'єктами виступають іноземні компанії, так звана “Велика четвірка”. Вони використовують новітні технології та передові методики, що дозволяє регулювати основну частину ринку аудиторських послуг в Україні. Так надаючи переваги лише міжнародним фахівцям, українські залишаються без роботи, а більшість вітчизняних компаній будуть змушені піти з ринку.

Варто врахувати макроекономічну ситуацію в країні, а саме девальвацію курсу національної валюти, що зменшувало реальні доходи суб'єктів аудиторської діяльності. Збільшення цін на аудиторські послуги пояснюються інфляцією та зменшенням кількості замовлень в кризовий для України період.

За роки незалежності України ринок аудиторських послуг суттєво розширився. Згідно останніх даних Звіту АПУ до Кабміну України можна прослідити динаміку показників аудиторської діяльності в Україні. Кількість замовлень у 2014 році у порівнянні з 2009 роком зменшилася на 25125 одиниць, а середня вартість одного замовлення у відповідному порівнянні збільшилася на 15540 грн. Згідно цього середній дохід на одного суб'єкта аудиту за отриманими даними збільшився на 452120 грн.

21.07.15 в ЛігаБізнесІнформ відбувся круглий стіл на тему “Монополізація аудиторського ринку України: приховані загрози” на якому учасники наголосили, що нині “велика четвірка” охоплює 57 % ринку і ця цифра може зрости [1]. Між тим, відповідно до положень ЗУ “Про захист економічної конкуренції” монопольним (домінуючим) вважається становище суб’єкта господарювання, частка якого на ринку товару перевищує 35 %, а також становище двох чи більше суб’єктів господарювання, якщо між ними немає конкуренції або є незначна конкуренція за умови виконання окремих положень закону [3].

Окрім потреби в зміні законодавства й монополізації ринку, можна виділити такі проблеми, як: низька довіра до аудитора; відсутність чіткого механізму формування ціни аудиторських послуг; вплив “тіньового” бізнесу й дослівного перекладу закордонних стандартів і концепцій без врахування особливостей економічного розвитку нашої країни тощо.

З метою успішного розвитку в Україні, насамперед потрібно вирішити низку проблем, які пов’язані з професійною діяльністю аудиторів та аудиторських фірм.

Для покращення становища аудиту в Україні пропонуємо: “детінізувати-економіку; зобов’язати суб’єктів господарювання надавати аудиторський висновок регіональним органам Держкомстату, а також ДФС (зменшить кількість перевірок на підприємствах); оновити положення ЗУ “Про аудиторську діяльність”; забезпечити цивілізовану конкуренцію в аудиті (можливо встановити регулювання тарифів й цін на аудиторські послуги, що буде ефективніше працювати, ніж “невидима рука ринку” Сміта); зобов’язати суб’єктів господарювання надавати аудиторський висновок регіональним органам Держкомстату, а також ДФС України; розробити роз’яснювальні інструкції для аудиторів щодо змісту прийнятих МСА тощо.

Отже, інтеграційні процеси та існуючий стан аудиту в нашій державі вимагають кардинального вдосконалення законодавчого забезпечення аудиторської діяльності, приведення її у відповідність до вимог ЄС та світових стандартів. Але відмінність в стандартах роботи українських і міжнародних аудиторських компаній зменшує ефективність впроваджених змін в системі економіки України. Але як в Україні, так і за кордоном: головне завдання аудитора — надати кваліфіковану допомогу і рекомендації бізнесу, як працювати грамотно і чесно в рамках чинного законодавства.

Список літератури:

1. Круглий стіл “Монополізація аудиторського ринку України: приховані загрози” /Прес-центр Інформаційне агентство ЛІГАБізнесІнформ.– [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://press.liga.net/releases/krugliy_st_1_monopol_zats_ua_auditorskogo_rinku_ukra_ni_prikho_van_zagrozi/#print
2. Артеменко С.О. Реформирование аудиторского рынка Украины: экспертный опрос / С.Артеменко // Інтернет-видання “Обозреватель”. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://finance.obozrevatel.com/analytics-and-forecasts/48126-reformirovanie-auditorskogo-ryinka-ukrainyi-ekspertnyij-opros.htm>.
3. Закон України “Про захист економічної конкуренції” № 2210-III від 11.01.2001 затверджений Верховною радою України — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2210-14>
4. Сайт Аудиторської палати України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://apu.com.ua/zvit-do-kmu>.

Лисовицька А.М.,

(обліково-економічний факультет, IV курс)

ЕЛЕКТРОННІ ГРОШІ В УКРАЇНІ, ЯК ДЖЕРЕЛО СКОРОЧЕННЯ ВИДАТКОВОЇ ЧАСТИНИ БЮДЖЕТУ ТА СЕКТОРУ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ

На початку XXI століття стрімке зростання торгового та платіжного обороту багатьох країн світу, вимагає мінімізації витрат грошового обігу та підвищення ефективності функціонування платіжних систем. За умов стрімкого розвитку науково-технічного прогресу та глобалізації фінансових ринків електронні гроші стали одним із засобів платежу революційного значення. Під електронними грошима слід розуміти одиниці вартості, які зберігаються на електронному пристрої, приймаються як засіб платежу іншими особами, ніж особа, яка їх випускає, і є грошовим зобов'язанням цієї особи, що виконується в готівковій або безготівковій формі.

Не дивлячись на те, що електронні гроші є новим платіжним засобом для України, розрахунки з їх використанням успішно здійснюються багатьма українськими компаніями.

Метою дослідження є дослідження характеристики ролі електронних платіжних інструментів в економіці, основних переваг

електронних грошей порівняно з готівкою, аналізу впливу електронних грошей на видаткову частину бюджету та сектор тіньової економіки.

Розвиток обігу електронних грошей обумовлює необхідність створення системи його правового регулювання, що сприятиме підвищенню ефективності та поширенню операцій з електронними грошима. Особливості випуску електронних грошей і здійснення операцій з ними встановлені у ст. 15 ЗУ «Про платіжні системи», згідно з якою випуск електронних грошей може здійснювати:

- виключно банк, який має відповідну ліцензію;

- випуск здійснюється шляхом їх надання користувачам або комерційним агентам в обмін на готівкові або безготівкові кошти.

В Україні на сьогодні лише 17 банків мають право здійснювати емісію електронних грошей, які функціонують у межах Національної системи масових електронних платежів (НСМЕП), Visa International та «Глобал Мані».

В цілому ринок електронних грошей в Україні характеризується:

- слабким розвитком банками емісії електронних грошей;

- активним використанням небанківських систем електронних грошей на програмній основі, проте вони не мають такого статусу через обмеження законодавства.

Існує ряд причин, через які впровадження безготівкових платежів сприяє прискоренню економічного розвитку країни:

- поширення електронних платежів при розрахунках за інших рівних умов стимулює споживання домогосподарств. Коли споживач розраховується готівкою, він може придбати не більше, ніж є грошей у нього в гаманці. Це особливо обмежує імпульсивні покупки, але також може змусити споживача відмовитись від вигідної, але обмеженої за часом угоди.

- розвиток електронних платежів позитивно впливає на фінансову систему та монетизацію економіки, сприяє залученню коштів населення та компаній у банківську систему і зменшує обіг готівки.

- запровадження електронних платежів означає скорочення операційних витрат економіки та держави в цілому. Обслуговування готівкової платіжної системи пов'язане з істотними витратами, які фактично покриваються суспільством. Ці витрати включають витрати центрального банку на друк паперових грошей і обслуговування міжбанківських розрахунків, витрати держави на здійснення нагляду та запобігання злочинам у цій сфері, витрати часу споживачів і підприємств на облік і проведення

розрахунків, тощо. Загальна економія від розповсюдження електронних платежів може сягати 1% від ВВП.

— збільшення електронних платежів може сприяти зменшенню тіньової економіки, яка використовує для розрахунків переважно готівкові розрахунки, що, дає можливість проводити достатньо великі транзакції, які не можуть контролюватись правоохоронними органами. Таким чином, збільшення популярності електронних платіжних інструментів за інших рівних умов може призвести до появи конкурентних переваг у легально працюючих підприємств, які приймають такі інструменти. Впровадження електронних платіжних інструментів зменшує грошовий потік, доступний для тіньового обороту й обмежує ухиляння від податків.

— електронні платежі мають велике значення для розвитку туризму та електронної комерції. Розширення платіжної інфраструктури та збільшення електронних платежів дозволило збільшити доходи, отримані від туризму, а також стимулювати зростання галузей, пов'язаних з ним.

Отже, декларуючи жорсткі наміри стати членом Європейського Союзу, Україна наполегливо працює над адаптацією свого законодавства у сфері платіжних систем до європейських практик. Зараз Національний банк України розглядає питання про надання права небанківським фінансовим установам здійснювати випуск електронних грошей. Національний банк надав право користувачам — фізичним особам отримувати від нерезидентів електронні гроші, випущені емітентом-нерезидентом, з використанням міжнародних систем інтернет-розрахунків.

Список літератури:

1. Пантелеєва Н. Нові форми грошей в умовах формування інформаційного суспільства / Н. Пантелеєва // Вісник Національного банку України. — 2015. — № 5. — С. 25-31.

2. Барабан Л. М. Електронні гроші: можливості, тенденції та перспективи розвитку в Україні / Л. М. Барабан // Фінансовий простір. — 2014. — № 3. — С. 10-17.

3. Дмитро Науменко, Віталій Кравчук, Андрій Глибовець. Електронні гроші в Україні. / Аналітичний звіт. — 2012 р.

4. Постанова Правління Національного банку України від 04.11.2010 р. № 481 “Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України з питань регулювання випуску та обігу електронних грошей”. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1336-10>.

5. Закону України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» від 05.04.2001 року. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2346-14>.

6. Закону України «Про електронну комерцію» від 03.09.2015 року. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/675-19>.

Лобайчук Н.В.

(Обліково-економічний університет, магістрант)

ОРГАНІЗАЦІЯ ВНУТРІШНЬОГО І ЗОВНІШНЬОГО АУДИТУ В ЦЕНТРАЛЬНИХ БАНКАХ РІЗНИХ КРАЇН

Контроль є складовою управління суспільним відтворенням. Будь-яке суспільство не може нормально функціонувати і розвиватися без чітко організованої системи контролю за виробництвом і розподілом суспільного продукту та іншими сферами суспільного життя.

Національний банк України є одним з урядових структур, який проводить свій контроль відповідно до норм, які притаманні всім контролюючим органам.

Аудит є різновидом внутрішнього і зовнішнього контролю державних установ, який здійснюється відповідно до норм чинного законодавства та міжнародних стандартів. Чинна практика організації системи державного внутрішнього фінансового контролю потребує розроблення та реалізації новітніх інформаційно-програмних проектів, задоволення потреб у підготовці кадрів та підвищенні їх кваліфікації, посилення наукового потенціалу.

Міжнародна організація вищих контролюючих закладів (INTOSAI) видала Рекомендації зі стандартів внутрішнього контролю, згідно з якими внутрішній аудит — це діяльність, пов'язана з незалежним, об'єктивним засвідченням та наданням рекомендацій, що допомагають організації в удосконаленні своєї діяльності. Він допомагає банку в досягненні своїх цілей шляхом застосування систематичних та регламентованих підходів до оцінки та підвищення ефективності процесів управління ризиками, контролю та корпоративного управління.

Національний банк контролює діяльність своїх структурних підрозділів шляхом проведення внутрішнього аудиту, який здійснює Департамент внутрішнього аудиту НБУ. Цей Департамент є

самостійним структурним підрозділом Національного банку України, який безпосередньо підпорядкований Голові Національного банку. Очолює Департамент аудиту директор, який призначається на посаду і звільняється з неї Головою Національного банку України. Департаменту підпорядковуються відділи (сектори) внутрішнього аудиту при територіальних управліннях. Ці відділи не мають права самостійно приймати рішення про проведення будь-яких перевірок за дорученням правоохоронних органів, органів контролю та місцевого самоврядування. Отже, структура апарату аудиту НБУ побудована так, що забезпечує незалежність аудиторів від керівників об'єктів, які контролюються.

Центральний банк як державна установа несе відповідальність перед громадянами за стабільність і надійність банківської системи країни, а як установа комерційна — організовує та забезпечує ефективну роботу комерційних банків. Ці обставини зумовлюють необхідність особливого контролю за роботою центрального банку країни шляхом розвитку інституту аудиторської діяльності. Згідно з законом та статусом діяльність центрального банку є неприбутковою, відповідні корективи стосуються і мети його аудиту — на перші позиції виходить оптимізація діяльності і мінімізація ризиків, притаманних центральному банку. Аудит характеризується комплексністю, незалежністю, а також розробкою позитивних рекомендацій в інтересах банку. Загальним завданням внутрішнього аудиту є допомога організації в ефективному виконанні нею своїх обов'язків відповідно до її призначення. Служба внутрішнього аудиту забезпечує керівництво організації інформацією про результати виконаного аналізу, оцінки діяльності того або іншого підрозділу різними рекомендаціями. Результати внутрішнього аудиту керівництво організації використовує для управління і поточного ведення справ з урахуванням наявних ресурсів і в рамках діючих законів.

Основні завдання служб внутрішнього аудиту центральних банків — перевірка діяльності підрозділів центрального банку, його установ, організацій, підприємств, оцінка достатності й ефективності системи внутрішнього контролю, а також розробка пропозицій щодо її поліпшення та мінімізації ризиків.

Нині стрімко зростає актуальність проведення аудиту в напрямі інформаційних систем і технологій. Це пов'язано зі збільшенням залежності суб'єктів господарювання, особливо банків, від інформації та інформаційних систем. Крім того, підвищилася вразливість інформаційних систем через ускладнення її елементів, появу нових технологій передачі та зберігання даних.

Головна мета внутрішнього аудиту в системі Національного банку — періодичне здійснення перевірок та оцінка рівня, достатності й ефективності діючого у структурних підрозділах НБУ внутрішнього банківського контролю, визначення шляхів щодо можливості його вдосконалення з метою забезпечення повноти й достовірності обліку та звітності, дотримання чинного законодавства і нормативно-правових актів НБУ, а також оцінка банківських та внутрігосподарських процесів чи операцій.

Окрім внутрішнього аудиту в центральних банках та банках другого рівня, обов'язково здійснюється зовнішній аудит, сутність якого полягає у перевірці достовірності фінансових звітів, оцінці фінансового стану та результатів діяльності. Згідно статті 27 «Протоколу про Статут Європейської системи центральних банків та Європейського Центрального банку» аудит рахунків ЄЦБ та національних центральних банків належить здійснювати незалежним зовнішнім аудиторам, що їх рекомендує Керівна Рада й затверджує Рада. Аудиторам належить мати найширші повноваження перевіряти всі бухгалтерські книги й рахунки ЄЦБ та національних центральних банків та діставати повну інформацію про їхні операції.

Цього протоколу дотримуються всі центральні банки Європи, не виключенням став і Центральний банк Німеччини. В центральному банку Німеччини зовнішній аудит здійснюється одним або декількома аудиторам, якізначаються Радою Бундесбанку за узгодженням з Федеральною Рахунковою палатою. Звіт незалежного аудитора є основою для Рахункової палати під час проведення нею аудиту Банку. Щорічно звітність Бундесбанку з коментарями Рахункової палати подається федеральному Міністру. Діяльність Федерального банку постійно контролюється органами влади. Оскільки Німецький федеральний банк виступає в якості складової частини Європейського центрального банку, то він звітує перед ним про проведену політику, всіх сферах своєї діяльності. У зв'язку з цим Рада центральних банків Європи за згодою Федерального уряду призначає аудиторські перевірки річного звіту Німецького федерального банку.

Важливими аспектами діяльності внутрішнього аудиту є визначення й аналіз можливих зовнішніх і внутрішніх ризиків у діяльності банку, а також розробка рекомендацій щодо зменшення рівня ризику або мінімізації втрат. Деякі центральні банки СНД (Казахстану, Киргизстану, України) розробили та затвердили правила класифікації, оцінки ризиків і вимоги щодо управління ними. Національний банк Литви використовує систему оцінки

ризиків Банку Англії. В основу методики оцінки ризику, розробленої Національним банком Білорусі, покладено систему оцінки ризиків Федерального резервного банку США. Національний банк України за допомогою зовнішнього аудиту розподілив ризики, притаманні банку даного рівня, за основними напрямками діяльності на високий, середній та низький. Розроблену карту ризиків затверджено Правлінням НБУ і направлено структурним підрозділам для керівництва.

Література:

1. Акентьева О. Б. Система внутрішнього аудиту банку: проблеми та шляхи їх вирішення / Акентьева О. Б., Хомич О. І. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.rusnauka.com/5_NITSB_2009/-Economics/40841.doc.htm

2. Говорушко Т.А. Центральний банк і грошово-кредитна політика: Підруч. / за заг. ред. Т.А. Говорушко.— Львів: «Магнолія 2006», 2015. — 224 с.

3. Кондратишина І.А. Внутрішній аудит в центральному банку України / І.А.Кондратишина, Н.А.Овчарук, Г.В.Даценко. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.rusnauka.com/12_ENXXI_2010/-Economics/65427.doc.htm

4. Косова Т.Д., Папаїка О.О. Центральний банк і грошово-кредитна політика. Навч. посіб./ Т.Д.Косова, О.О.Папаїка. — К.: Центр учбової літератури, 2011. — 328 с.

5. Краснова І. Роль і значення внутрішнього аудиту в центральному банку / І.Краснова, М. Жукова // Вісник НБУ. — №3. — 2008. — С 20-25.

6. Мороз А.М. Центральний банк і грошово-кредитна політика: Підручник / Кол. авт.: А. М. Мороз, М. Ф. Пуховкіна, М. І. Савлук та ін.; За ред. д-ра екон. наук, проф. А. М. Мороза і канд. екон. наук, доц. М. Ф. Пуховкіної. — К.: КНЕУ, 2005. — 556 с.

***Логвиненко Д. А., Макаренко А. А.,
(обліково-економічний ф-т, 4 курс)***

СУЧАСНІ ЗАСОБИ ЗАХИСТУ ЕЛЕКТРОННОЇ ІНФОРМАЦІЇ: ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Під час відображення господарських операцій працівниками бухгалтерії, або під час налагодження комп'ютерних систем частина облікової інформації стає доступною для сторонніх осіб. Тому слід за допомогою особливих внутрішніх положень (нака-

зів, інструкцій) обмежити доступ сторонніх осіб до інформації, яка може бути або є комерційною таємницею підприємства, а також впровадити механізм перевірки звітної інформації, що виходить за межі підприємства. Необхідною є також кадрова робота з персоналом бухгалтерії. Вона полягає, з одного боку, в забезпеченні охорони приміщення та документів, роз'яснювальній роботі, а з іншого боку — у забезпеченні суворого нагляду за діями бухгалтерів, — інформація, що накопичується підсистемою управлінського обліку, зазвичай, є основним об'єктом промислового шпигунства.

Служба безпеки підприємства повинна слідкувати за можливістю акустичного прослуховування приміщення бухгалтерії, відсутністю підслуховуючих пристроїв в комп'ютерах, комп'ютерних мережах, телефонах, копіювальній техніці тощо.

Контроль за діями облікового персоналу і системою обліку дозволяє виявити причини виникнення помилок в звітній документації. Серед співробітників бухгалтерії можуть бути шахраї. Для боротьби з шахрайством слід дозволити доступ до здійснення бухгалтерських проводок тільки бухгалтеру[1].

Кожен з нас регулярно користується мережами Wi-Fi в публічних місцях — кафе, транспорті, магазинах, автобусній зупинці і т.д. Кількість точок доступу зростає з кожним днем. Люди хочуть залишатися на зв'язку і безкоштовний Wi-Fi відмінно вирішує цю проблему в будь-якій ситуації. Але насправді Wi-Fi мережі є небезпечними.

Що може статися при підключенні до шахрайського Wi-Fi?

1. Встановлення шкідливого ПЗ на ваш смартфон / ноутбук. Зловмисники заражають публічні мережі, після чого пропонують жертвам встановити, на перший погляд, саме звичайне оновлення від Adobe Flash або Google. В процесі скачування на девайс користувача встановлюється сторонній додаток, який шукає бухгалтерські документи та іншу корпоративну інформацію.

2. Створення хакерами клону публічної мережі для викрадення даних. Зловмисники створюють нову мережу, яка схожа з оригінальною за назвою. Наприклад, мережа “Romashka” і шкідлива “Romashka_guest”. У такому випадку весь трафік користувачів, всі логіни, паролі, дані, які користувач вводить, проходять через хакера.

3. Хакер може проникнути в поточний сеанс публічної мережі. Шляхом нескладних махінацій практично будь-який зловмисник може вклинитися в сеанс користувача через безкоштовний Wi-Fi

шляхом злому роутера і дублювання трафіку через новий порт. Користувач і не буде підозрювати, що всі дані копіюються.

4. Фішингові атаки. Ще один вид інтернет-шахрайства, метою якого є отримання доступу до конфіденційних даних користувачів — логінів і паролів, даних на картці. Суть проста: зловмисник створює клон відомого користувачеві сайту. Після того, як користувач потрапляє на підроблену сторінку, шахраї намагаються різними психологічними прийомами спонукати користувача ввести на підробленій сторінці свої логін і пароль, які він використовує для доступу до певного сайту, що дозволяє шахраям отримати доступ до акаунтів і банківських рахунків. Це може бути форма логіна в пошту користувача або в інтернет-банкінг, наприклад.

Що робити [2]?

1. Дізнаватися у власників публічної мережі її точну назву.

2. Використовувати антивірусне ПЗ. Як би банально це не звучало, але багато користувачів і сьогодні не встановлюють його на свій смартфон.

3. Не використовувати безкоштовний Wi-Fi для проведення банківських операцій.

4. При необхідності проведення таких операцій перевіряти чи в адресному рядку адресі призначено хост сайту з «https://».

5. Опція автоматичного підключення до відкритої мережі повинна бути вимкнена.

6. Виявлення девайсу повинно бути забороненим.

7. На пристрої (смартфоні або комп'ютері) повинно бути встановлене VPN-з'єднання. Це найбезпечніший варіант виходу в інтернет. У такому випадку весь трафік користувача буде передаватися в зашифрованому вигляді і ніхто не зможе отримати до нього доступ.

Завдання організації захисту та безпеки даних в бухгалтерії полягає в забезпеченні цілого комплексу організаційно-технічних, організаційно-режимних заходів та кадрової роботи, спрямованої на збереження комерційної таємниці та належного контролю роботи облікових працівників.

Список літератури:

1. Студопедія / Захист інформації в бухгалтерії // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://studopedia.info/1-112716.html>.

2. Чим небезпечні безкоштовні Wi-Fi мережі // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://news.finance.ua/ua/news/-/345683/chym-nebezpechni-bezkoshtovni-wi-fi-merezhi>.

Лозан І.О.,
(юридичний факультетт, магістрант)

СУЧАСНА РЕФОРМА СИСТЕМИ ГОСПОДАРСЬКИХ СУДІВ В УКРАЇНІ

Судова реформа входить в п'ятірку основних необхідних реформ для нашої країни. Зважаючи на це варто доцільно розглянути реформу судової системи в аспекті реформування господарських судів. У наш час питання реформування судової системи стало актуальним як ніколи. Адже Президент України Указом схвалив «Стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки», де серед першочергових реформ, які необхідно впровадити, особлива увага приділяється судовій реформі, метою якої є утвердження такого правопорядку, який ґрунтується на високому рівні правової культури в суспільстві, діяльності всіх суб'єктів суспільних відносин на засадах верховенства права та захисту прав і свобод людини, а в разі їх порушення — справедливого їх відновлення в розумні строки. Тема дослідження є новітньою для сучасної науки, є цікавою для розгляду та найважливіше- важливою для нашого майбутнього.

13 січня 2015 року Верховною Радою України прийнято за основу одразу два законопроекти, направлені на реформування судоустрою України. За основу було взято зареєстрований групою народних депутатів проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та інших законодавчих актів щодо удосконалення засад організації та функціонування судової влади відповідно до європейських стандартів» (далі по тексту — Законопроект № 1497) (підготовленого авторським колективом на чолі з віце-спікером парламенту Оксаною Сироїд («Самопоміч») оскільки саме його положеннями пропонується ліквідувати в Україні систему господарського судочинства, передавши її функції загальним судам (тобто тим, що вирішують нині цивільні, кримінальні справи та справи про адміністративні правопорушення).

У пояснювальній записці до Законопроекту № 1497 ліквідація господарських судів мотивована складністю судової системи, що, на думку розробників проекту, констатовано у Спільному висновку Венеційської комісії і Генерального директорату Ради Європи з прав людини і правових питань (CDL-AD (2010) 027) (У тексті Спільного висновку немає прямої вказівки на ліквідацію

господарських судів). Також, відзначено економію коштів Державного бюджету України внаслідок ліквідації 9 апеляційних господарських судів та зменшення видатків держави на оплату поштових послуг. Однією з основних проблем в триваючій з цього приводу дискусії постало те, що позиція в Законопроекті № 1497 про необхідність ліквідації господарських судів належно не обґрунтована на рівні пояснювальної записки та не підкріплена економічними розрахунками.

Існує багато думок з приводу питання ліквідації господарських судів. Ряд науковців вважають доцільно ліквідувати господарські суди, наводячи такі аргументи: невелике навантаження суддів господарських судів (у порівнянні з судами загальної юрисдикції); зниження рівня корупції; ліквідація господарських судів вплине на видатки держави на поштові послуги; економія бюджетних коштів. Проте існують аргументи і «проти» ліквідації господарських судів:

- Ефективність господарських судів найбільша
- Кількість суддів у господарських судах становить 13% (1173 судді) від загального числа суддів в Україні (9035 суддів). Однак господарські суди забезпечують більше половини доходів держбюджету від сплати судового збору: в 2014 р. — понад 500 млн грн при загальному розмірі отриманого збору близько 1 млрд грн. Варто уваги, що лише 100 млн грн з отриманого судового збору були спрямовані на фінансування господарських судів. Решта суми пішла на фінансування судів інших юрисдикцій. При цьому, лише 3,6% рішень, прийнятих господарськими судами, скасовуються чи змінюються судами вищої інстанції.

Також варто звернути увагу, що Проект Закону про внесення змін до Закону України "Про судоустрій і статус суддів" щодо удосконалення засад організації та функціонування судової влади відповідно до європейських стандартів та Проект змін до Конституції України в частині Правосуддя у разі їх прийняття ініціює низку змін в питаннях обрання суддів в господарських судах та призначення їх на адміністративні посади. Наступні тези характеризують ключові моменти новаторських положень у цій царині.

Суддя буде обіймати посаду безстроково. Суддів призначає на посади Президент України за поданням Вищої ради правосуддя в порядку, встановленому законом, проте роль Президента дещо «церемоніальна». Призначення суддів на посади здійснюється за конкурсом, крім випадків, передбачених законом.

Законопроект розрізняє підстави для звільнення суддя та окремо підстави припинення повноважень судді. Останні включають: 1) досягнення суддею 65 років; 2) припинення громадянства України або набуття суддею громадянства іншої держави; 3) набрання сили рішенням суду про визнання судді безвісно відсутнім або оголошення померлим, визнання недієздатним або обмежено дієздатним; смерті судді; 4) набрання сили обвинувальним вироком щодо нього за вчинення ним злочину.

Залишилися вимоги щодо несумісності посад суддів з іншими видами діяльності. Вимоги до особи, що претендує на посаду судді дещо розширено: на посаду судді може бути призначений громадянин України, не молодший тридцяти та не старший шістдесяти п'яти років, який має вищу юридичну освіту і стаж роботи у галузі права щонайменше п'ять років, проживає в Україні щонайменше десять років та володіє державною мовою. Законом можуть бути передбачені додаткові вимоги для призначення на посаду судді.

На нашу думку, на даному етапі розвитку українського суспільства необхідно не ліквідувати господарські суди, а докласти зусиль для очищення системи правосуддя від корупції, в тому числі, шляхом законодавчої зміни повноважень Вищого господарського суду та Верховного суду, а також впровадження ефективного механізму притягнення до відповідальності представників суддівського корпусу, що порушують присягу.

Список літератури:

1. Указ Президента України від 12 січня 2015 року №5/2015 Стратегії сталого розвитку «Україна — 2020».
2. Проект Закону про внесення змін до Закону України "Про судоустрій і статус суддів" щодо удосконалення засад організації та функціонування судової влади відповідно до європейських стандартів від від 17.12.2014 № 1497; [Електронний ресурс] : Режим доступу — http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=52976
3. Проект змін до Конституції України в частині Правосуддя; [Електронний ресурс] : Режим доступу — <http://constitution.gov.ua/work/item/id/13>
4. Остаточний висновок Венеціанської комісії щодо проекту змін до Конституції України в частині Правосуддя від 24 жовтня 2015 року (CDL-PI(2015)027); [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/229B826C8AC787DEC2257D87004987C3](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/229B826C8AC787DEC2257D87004987C3)

Любовецька Д.О.,
(ф-т обліково-економічний, IV курс)

КОРПОРАТИВНЕ ШАХРАЙСТВО: ПРОЦЕДУРИ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ТА МЕТОДИ ПОДОЛАННЯ

Одним із гарантів ефективності діяльності підприємства є фінансова звітність, тому її достовірності сьогодні приділяється достатня увага. В умовах нестабільного економічного, політичного, соціального середовищ ймовірність шахрайства на вітчизняному підприємстві останнім часом швидко зростає. Відповідно до цього факту зростають як ймовірність недостовірності фінансової звітності суб'єкта господарювання, так і втрата його репутації у разі виявлення цього факту.

Шахрайство — навмисно неправильне відображення і представлення даних обліку і звітності службовими особами та керівництвом підприємства. Шахрайство полягає в маніпуляціях обліковими записами і фальсифікації первинних документів, навмисно неправильній оцінці активів і методів їх списання, навмисному пропущенні або приховуванні результатних записів або документів, незаконному отриманні в особисту власність матеріальних цінностей, невідповідному відображенні записів в облікових регістрах [5].

Виділяють три основні категорії шахрайських схем у сфері обліку:

- 1) незаконне привласнення активів шляхом помилкових рахунків, платіжних відомостей, шахрайства та скімінгу;
- 2) корупція шляхом отримання або пропонування хабара чи вимагання коштів від третіх осіб;
- 3) фінансова звітність, складена шляхом шахрайства, тобто "приготування звіту" із зазначеними фіктивними доходами або приховування витрат чи зобов'язань [7].

Існують три елементи, які у сукупності створюють так званий "трикутник шахрайства», який включає:

1. Тиск фінансових обставин;
2. Можливість здійснити та певний час приховувати акт шахрайства;
3. Здатність виправдати цю дію [3].

За даними досліджень компанії «Deloitte & Touche» корпоративні шахрайства здійснюються в наступному співвідношенні [2].

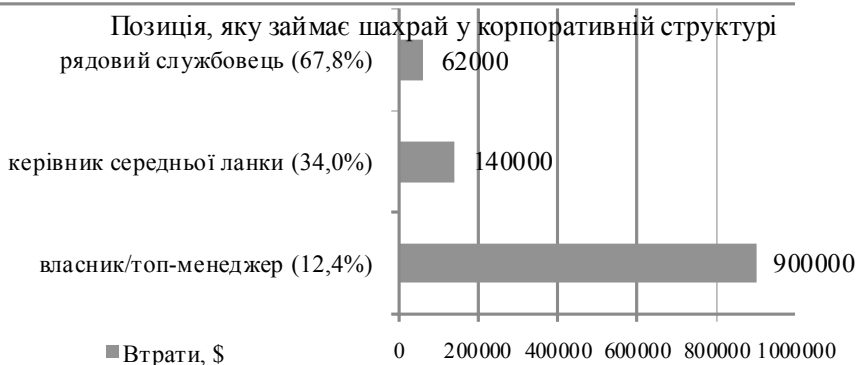

Рис. 1. Позиція, яку займає шахрай у корпоративній структурі

За даними дослідження PwC Україна займає 6 місце в рейтингу країн світу за рівнем корпоративного шахрайства (45%); Росія — 1 місце (71%), Південна Африка — 2 (62%), Кенія — 3 (57%), Канада — 4 (56%), Мексика — 5 місце (51%) [1].

Для боротьби з корпоративним шахрайством світова бізнес-практика виробила особливий механізм самоконтролю за дотриманням персоналом корпорацій всіх зовнішніх і внутрішніх регламентів — систему комплаєнс (від англ. compliance — «відповідність»).

Ядром цієї системи є так званий anti-fraud compliance, націлений на протидію корпоративному шахрайству. Його сутність зводиться до самостійного виявлення, оцінки та відстеження компанією комплаєнс-ризиків — ризиків збитків за наявності конфлікту інтересів або порушення працівником встановлених правил поведінки в особистих цілях [4].

Методика «комплаєнс» полягає, по-перше, у створенні служби внутрішнього контролю. По-друге, взаємодія з внутрішнім аудитором. По-третє, методика «комплаєнс» включає в себе створення низки внутрішніх регламентів суб'єкта господарювання. Як правило, головним документом є Кодекс корпоративної поведінки, який регламентує норми поведінки співробітників.

Функції комплаєнс-контролю наступні:

- виявлення регуляторного ризику;
- кількісна оцінка ймовірності виникнення та можливих наслідків регуляторного ризику;
- координація та участь у розробці заходів щодо зниження рівня регуляторного ризику, розробка і доведення до органів управління і керівників структурних підрозділів рекомендацій з управління регуляторним ризиком;

- моніторинг ефективності управління регуляторних ризиком;
  - участь у розробці внутрішніх документів з управління регуляторним ризиком;
  - виявлення конфлікту інтересів у діяльності організації та її службовців;
  - участь у розробці внутрішніх документів, спрямованих на протидію комерційного підкупу та корупції;
  - участь у розробці внутрішніх документів та організації заходів, спрямованих на дотримання правил корпоративної поведінки, норм професійної етики;
  - інші функції, пов'язані з регуляторним ризиком, передбачені внутрішніми документами організації [4].
- Підприємствам доцільно використовувати методику «комплаєнс», адже вона має наступні переваги:
- вдосконалює та систематизує внутрішній контроль, відповідно до вимог нормативних регламентів держави;
  - сприяє створенню та підтримці корпоративної поведінки;
  - зменшує ймовірність здійснення фактів корпоративного шахрайства, за рахунок відповідних внутрішніх документів, запобігаючих їх здійсненню;
  - за допомогою співпраці служби внутрішнього контролю із внутрішнім(и) аудитором(ами) значно зменшується ймовірність виникнення шахрайств, адже господарська діяльність постійно піддається суцільним перевіркам, складанню звітів про стан суб'єкта господарювання, при цьому служба внутрішнього контролю та служба внутрішнього аудиту є незалежними один від одного органами на підприємстві.

Список використаних джерел:

1. Бугай Д., Лук'яненко О. Корпоративне шахрайство. Неетична / недобросовісна поведінка менеджменту компаній / Бугай Д., Лук'яненко О. // Ukrainian law firms — 2015 // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://vbpartners.ua/uk/publications/2015/item/1322-korporatyvne-shakhraistvo-neetychna-nedobrosovishna-povedinka-menedzhmentu-kompanii>
2. Економічні злочини у період кризи. Всесвітній огляд динаміки злочинності компанією «PwC» — Листопад 2009 // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.pwc.com/ua/en/services/forensic/assets/gecs_2009_report_ukraine_ukr.pdf
3. Елінсон А. Боротьба з корпоративним шахрайством // [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://fr.slideshare.net/dn131282nvj/-deloitte-5814595>

4. Комплаенс. Вікіпедія // [Електронний ресурс] — Режим доступу: <https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BE%D0%BC%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D0%B5%D0%BD%D1%81>

5. Кришевич О. В. Аудит: помилки чи шахрайство / Кришевич О. В. // Вісник університету «Україна» — 2010 // [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://visnyk.vmurol.com.ua/2010_01/Kryshev.PDF

6. Неспляк І. Я. Шахрайство в аудиті / Неспляк І. Я. // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції до 20-річчя кафедри обліку і аудиту ІФНТУНГ «Сучасний стан, актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, контролю та аналізу» тези доповідей. Івано-Франківськ — 2015. — с. 224-225

7. Пантелєєва О. С. Шахрайство у сфері обліку та шляхи його усунення на досвіді США — 2012 // [Електронний ресурс] — Режим доступу: <https://docviewer.yandex.ua/?url=http>

8. Петрик О.А., Зотов В.О, Кудрицький Б.В. Аудит: підручник; за заг. ред. проф. О.А Петрик. — К.: КНЕУ, 2015. — 498 с. // [Електронний ресурс]

Лялевич Ю.В.
(ф-т МЕіМ, II курс)

ШВИДКІСНИЙ ЗАЛІЗНИЧНИЙ ТРАНСПОРТ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ TGV COMME LEVIER DE L'ÉCONOMIE UKRAINIENNE

Étant donné l'état de l'économie ukrainienne ces dernières années, il est évident que les instruments ordinaires de son assainissement sont peu efficaces, pour cette raison il lui faut un pas innovant qui améliorera tous ses indicateurs macroéconomiques. Ayant étudié l'expérience économique de la France nous sommes venus à la conclusion que le train à grande vitesse pourrait être un tel pas.

Le réseau à grande vitesse de France représente une alternative appréciable à l'avion. Tous les jours, 450 trains sillonnent la France. TGV est un train propulsé par des moteurs électriques et atteignant régulièrement la vitesse de 320 km/h sur des lignes à grande vitesse (LGV) et 220 km/h sur des lignes classiques. Il a atteint 574,8 km/h lors d'un record du monde de vitesse sur rail en 2007.

Chaque année environ 45 000 voyageurs effectuent quotidiennement la navette entre leur domicile et leur lieu de travail par TGV. Le réseau à grande vitesse de France est devenu une poussée importante du développement de l'économie des régions.

Les trains à la traction électrique sont moins chers que les trains classiques: le coût de l'énergie ne représente que 5 % environ du coût de traction, et le coût d'une rame électrique est d'environ 10% plus élevé que celui d'une rame à turbines. De plus, ces trains sont faits pour minimiser l'impact sur l'environnement.

Le premier projet était entièrement financé par la SNCF en 1981. Cela a entraîné une explosion de l'endettement de la société nationale. Cet endettement a conduit à la création en 1997 de RFF (Réseau ferré de France, établissement public, où les citoyens français faisaient une partie des actionnaires). Cet établissement est devenu, dès lors, le maître d'ouvrage de toute nouvelle ligne intérieure, SNCF continuait de s'occuper de son fonctionnement.

Si en 2012 le profit de SNCF des TGV faisait 376 millions d'euros, en 2013 ses pertes étaient de 180 millions, en raison d'une nouvelle dépréciation de la valeur du parc TGV de 1,4 milliard d'euros. Mais grâce à la déclaration publique d'aggravation de la situation, à une bonne maîtrise des coûts, à la réduction des actifs matériels, à la maintenance du coefficient de remplissage élevé, à la création des propositions spéciales, aux innovations dans le commerce (la réservation obligatoire) en 2014 l'entreprise a obtenu le revenu net de 605 millions d'euros. En 2015 le revenu net des TGV a fait 377 millions d'euros.

Ainsi, à notre avis, la création du réseau à grande vitesse en Ukraine peut être un des moyens efficaces de son développement car tout d'abord c'est un puissant système technologique, en même temps ce projet peut créer un nombre considérable d'emplois et encourager l'économie des régions.

Une condition favorable pour l'Ukraine dans ce projet c'est qu'elle n'a pas besoin d'importer des ressources de l'énergie, mais de grands investissements financiers sont nécessaires (seulement les lignes de TGV coûtent 15,9 millions d'euros le kilomètre). Le gouvernement ukrainien peut impliquer des investisseurs étrangers, mais aussi prendre le crédit aux institutions internationales, les citoyens ukrainiens peuvent également devenir actionnaires. En même temps ce projet nécessitera des changements législatifs dans les domaines des finances, de business, de travail, d'imposition etc.

Спостереження динаміки економічного розвитку України демонструє, що стандартні інструменти її оздоровлення малоефективні, отже вона потребує певного інноваційного стрибка, який покращив би всі її макроекономічні показники. Вивчивши економічний досвід Франції, ми прийшли до висновку, що таким імпульсом міг би стати швидкісний залізничний транспорт.

Французький швидкісний залізничний транспорт представляє собою гідну альтернативу літакам. Щодня Францією курсують 450 потягів, які оснащені електродвигунами і регулярно досягають швидкості 320 км/год на високошвидкісних залізних дорогах, на звичайних дорогах — 220 км/год. У 2007 р. французький швидкісний потяг встановив світовий рекорд швидкості — 574, 8 км/год.

Кожного року приблизно 45 тис. пасажирів щодня використовують швидкісні потяги для переїздів між домом та роботою. Мережа швидкісного залізничного транспорту у Франції стала значним поштовхом для розвитку економіки регіонів.

Потяги з електричною тягою є дешевшими, ніж звичайні: вартість електроенергії складає всього 5% від вартості тяги, а вартість електричного потягу на 10% більша, ніж вартість потягу на турбінах. Більше того, такі потяги є безпечнішими для навколишнього середовища.

Перший проєкт був повністю профінансований SNCF (Державна компанія французьких залізниць) у 1981 р. Повне фінансування проєкту призвело до заборгованості компанії. Для вирішення цієї проблеми у 1997 році була створена RFF (Французька публічна залізнична мережа), акціонерами якої частково є громадяни Франції. Ця компанія і розробила та побудувала нову залізну дорогу, а її функціонуванням продовжувала керувати SNCF.

Якщо у 2012 році прибуток SNCF від швидкісних потягів складав 376 млн євро, то у 2013 вона мала збитки у розмірі 180 млн євро через переоцінку амортизаційних витрат, які склали 1,4 млрд євро. Але завдяки публічному визнанню погіршення ситуації, ефективному управлінню коштами, урізанню матеріальних фондів, підтриманню наповненості потягів, створенню спеціальних пропозицій, інноваціям у комерційній сфері (обов'язкове резервування квитків) у 2014 р. компанія отримала чистий прибуток у розмірі 605 млн євро. У 2015 р. чистий прибуток становив 377 млн євро.

Таким чином, на нашу думку, створення мережі швидкісного залізничного транспорту може бути для України одним з ефективних факторів розвитку, адже, перш за все, це потужна технологічна система, водночас, такий проєкт може створити значну кількість робочих місць та стимулювати регіональний розвиток.

Сприятливим фактором для України у втіленні цього проєкту є те, що вона забезпечена електроенергетичними ресурсами, проте необхідними є значні фінансові вкладення (лише швидкісні залізні дороги коштують 15,9 млн євро за кілометр). Український уряд може залучити іноземних інвесторів, а також взяти кредит у

міжнародних інституцій, окрім того в якості акціонерів можуть виступати самі громадяни України. Водночас даний проект вимагатиме змін законодавства у сфері фінансів, підприємництва, праці, оподаткування тощо.

Список використаних джерел:

1. SNCF Group financial information 2013 Annual Results. Press Release No. XX — PARIS, February 13, 2014. SNCF Group 2014 Annual Results. Press Release No. 07– PARIS, February 12, 2015. Електронний ресурс: <http://www.sncf.com/>
2. SNCF Mobilités : SNCF Group 2015 Annual Results. Business wire, March 16, 2016. Електронний ресурс: <http://www.businesswire.com/>
3. Train TGV. Rail Europe. Електронний ресурс: <https://www.-raileurope.ca/>
4. Comment le TGV a changé la France. Cécilia PANDOLFI. La Croix, 21/09/2006. Електронний ресурс: <http://www.la-croix.com/>
5. SNCF: les trois leçons de l'année 2014. Philippe Jacqué. Le Monde, 12.02.2015. Електронний ресурс: <http://www.lemonde.fr/>

Ляшок О.Я.

(фінансово-економічний ф-т, IV курс)

ОПТИМІЗАЦІЯ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ ЗАДЛЯ ВИЯВЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНО-СОЦІАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ

Податкова політика в Україні постійно перебуває в центрі уваги суспільства адже саме наслідки проведення податкової політики проявляються в конфліктах інтересів платників податків, підприємств та держави. Недосконала система акумулювання податків, високе податкове навантаження, непрозорий механізм поповнення Державного і місцевих бюджетів України та боргова залежність, нецільове використання бюджетних коштів, фіктивність проведення реформ, блокування важливих законопроектів, — проблеми, які потребують вирішення. До того ж поступова уніфікація ДФС України потребує таких реформ, які були б спрямовані на дотримання угоди асоціації з ЄС і сприяли підвищенню рівня фінансової безпеки країни. [1]

Однак, вплив інструментів податкової політики на макроекономічне становище та виявлення економічно-соціального потенціалу України залишається недостатньо дослідженим. Відсут-

ність всеохоплюючого аналізу податкової безпеки та необхідність системної розробки напрямків вдосконалення податкової політики в рамках інституційних змін і глобальних тенденцій зумовлюють актуальність теми.

Основною метою оптимізації податкової політики в умовах глобалізації є створення сприятливих умов для ведення бізнесу, здійснення інвестицій, зростання споживчого попиту на внутрішньому ринку при одночасному динамічному збільшенні сукупних податкових надходжень до бюджетів держави. Це потребує:

- підвищення регулюючого потенціалу системи оподаткування на основі запровадження інноваційно-інвестиційних преференцій;

- поетапного зниження податкового навантаження на платників;

- стимулювання зміцнення позицій вітчизняного бізнесу в конкурентній боротьбі за рахунок зменшення частки податків у витратах. [2]

Одним із шляхів досягнення мети є проведення податкової амністії доходів, капіталів та майна громадян шляхом разового всезагального декларування, так званої «нульової декларації». Наступним кроком може стати розширення шкали оподаткування доходів фізичних осіб із запровадженням нових ставок у 10% та 30 (35)% в залежності від доходу, а також сімейного стану та кількості дітей платника податків. [1]

Для більшої соціальної справедливості житлового податку необхідне виключення з об'єкта оподаткування допоміжних приміщень, до яких належать сараї, хліви, гаражі, літні кухні, майстерні, вбиральні, погребі, навіси тощо, адже вони є невід'ємною частиною підсобного господарства в сільській місцевості. Вкрай необхідне введення податку на розкіш, що стосується дорогої нерухомості, яхт і приватних літаків. А також важливим є правильне оцінювання об'єктів розкоші. Вирівнювання соціальної справедливості та збільшення надходжень до бюджету шляхом диференціації ставок ПДВ наблизить національну систему до європейської практики. Введення знижених ставок на основні продукти харчування допоможе розподілити податкове навантаження між різними верствами населення, адже у рейтингу європейських країн Україна займає останнє місце із найбільшою часткою витрат сімейного бюджету на продукти харчування — 50,2%. За цих умов можна збільшити основну ставку ПДВ на 1%. [2]

Необхідно проводити поступові і виважені зміни ставок акцизного податку. При розробці поступового порядку підвищення ставок акцизного податку на тютюнові вироби варто врахувати європейський досвід, де мінімальний рівень податкового зобов'язання становить 90 євро.[1]

Налагодження взаємодії неурядових ініціатив, громадських організацій, зокрема, врахування даних незалежних аналітичних центрів у впровадженні вдалих реформ в бюджетно-податковій сфері допоможе врахувати погляди зацікавлених у змінах осіб. Соціологічні опитування, відкриті сайти та обговорення, робота аналітичних центрів буде сприяти рівномірному представленню інтересів малого бізнесу, громадян, інвесторів та великого бізнесу і держави. Проведення активної роз'яснювальної роботи органами Державної фіскальної служби України дозволить підвищити рівень податкової обізнаності громадян та сформувавши певну податкову культуру в суспільстві.[3]

Таким чином, пріоритетними напрямками оптимізації податкової політики задля виявлення економічно-соціального потенціалу України є: стимулювання бізнесу шляхом зменшення податкового навантаження без нанесення збитків для держави, вирівнювання соціальної справедливості та збільшення надходжень до бюджету шляхом диференціації ставок ПДВ, врахування «сірої зони» експорту підакцизного тютюну, перегляд бази оподаткування для введення податку на розкіш. Окрім застосування податкових важелів, варто приділити значну увагу інституційним чинникам, зокрема проведенню ефективної реорганізації органів, на які покладено обов'язки контролю за виконанням податкових надходжень до бюджету, зовнішнього та внутрішнього аудиту, взаємодії неурядових ініціатив, громадських організацій, зокрема, аналітичних центрів у впровадженні вдалих реформ в податковій сфері.

Список літератури:

1. Варналій З. Підвищення ефективності податкової політики як чинник конкурентоспроможності підприємництва України // Теоретичні питання економіки: Зб. наук. пр. — К.: Вид.-поліграф. Центр «Київський університет», 2011. — Вип. 19. — с. 24-27, 30.

2. Paying Taxes 2015: Ключевые факторы, влияющие на рейтинг Украины [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://kherson.minrd.gov.ua/data/material/000/016/74108/0.pdf>

3. Майбууров И. А. Налоговые реформы. Теория и практика: монография / [И.А. Майбууров и др.]: под. ред. И.А. Майбуурова, Ю.Б. Иванова. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2010. — 463 с.

Майловська Б. Б., Лобачов А. Р.

(студенти фінансово-економічного факультету, III курсу)

НАЦІОНАЛЬНА СИСТЕМА МАСОВИХ ЕЛЕКТРОННИХ ПЛАТЕЖІВ: АКТУАЛЬНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ

Платіжні системи, як засіб переміщення коштів між банками, відіграють провідну роль в економіці країни, забезпечуючи здійснення суб'єктами економіки переказу коштів та рахунків за зобов'язаннями, що виникають у процесі внутрішньо та зовнішньо-економічної діяльності. Актуальність теми є беззаперечною, оскільки для економіки платіжна система є визначальною складовою та головною ланкою фінансово-кредитної системи.

Національна система масових електронних платежів НСМЕП (або ПРОСТІР) — внутрішньодержавна банківська багатоємінтна платіжна система масових платежів, в якій розрахунки за товари та послуги, одержання готівки та інші операції здійснюються з використанням спеціальних платіжних засобів за технологією, що розроблена НБУ [1]. Можна зазначити особливості даної системи: 1) ПРОСТІР працює тільки в Україні; 2) В НСМЕП довший термін дії картки ніж у карт міжнародного значення; 3) На карті відсутня магнітна смуга, натомість присутній квадратний чіп; 4) У НСМЕП використовується електронний гаманець та електронний чек.

Для того, щоб дізнатися більше про функціонування системи, пропонуємо розглянути дані про функціонування НСМЕП в Україні у 2008-2015рр, що наведені на рисунках 1 та 2.

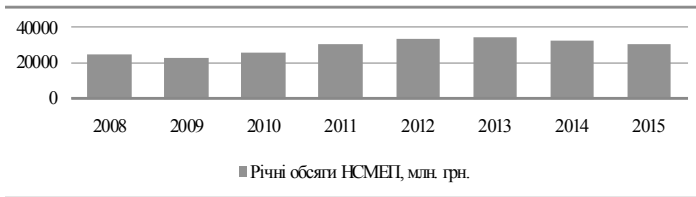

Рис. 1 Річні дані обсягів НСМЕП в Україні з 2008-2015рр, млн грн

Джерело: складено авторами на основі [1; 2]

Із наведених даних ми можемо побачити, що дана система має майбутнє, оскільки вона користується попитом.

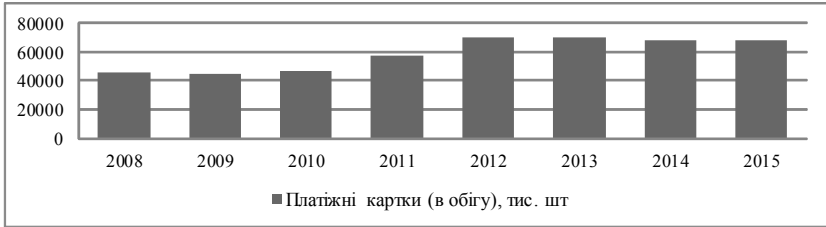

Рис.2 Платіжні картки в обігу, шт

Джерело складено авторами на основі [1; 2]

Також слід зазначити, що у НСМЕП в останні роки помітно скоротилась кількість як карток в обігу так і їх держателів, оскільки в фізичних та юридичних осіб виникла недовіра до банківської системи, а це відповідно вплинуло на стан НСМЕП. Українська платіжна система ПРОСТІР має певні позитивні та негативні сторони, які б ми хотіли розглянути у таблиці 1.

Таблиця 1

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ НСМЕП УКРАЇНИ

Переваги	Недоліки
високий рівень захисту: У НСМЕП застосовуються платіжні картки з вбудованими чіп-модулями — смарт-картки. Смарт-картка, яка є носієм копії фінансової інформації в НСМЕП, на відміну від пластикової картки з магнітною смугою, найбільш повно задовольняє вимоги безпеки;	система ПРОСТІР потребує спеціальних апаратів для зчитування із карток інформації, з цього стає зрозуміло, що необхідні додаткові капіталовкладення від постачальників послуг даної платіжної системи. Нерозвиненість системи, ускладнює користування послугами даної системи;
своя внутрішньо українська система дає певну незалежність від міжнародних платіжних систем;	картки ПРОСТІР функціонують, поки що тільки на території України;
використовуючи НСМЕП Україна може розробити певні продукти (технологічні рішення), які будуть оптимально підходити саме під українські реалії, будуть зручними для українських користувачів. Відповідно, користуючись МПС можливості розробки таких рішень суттєво обмежені;	висока вартість переходу банків на нову платіжну систему, оскільки переобладнання апаратів для зчитування інформації із карток може дорого коштувати для банків. А також для розрахунків в Інтернеті необхідно купувати card reader;

Переваги	Недоліки
у НСМЕП використовуються платіжні картки з платіжними інструментами, як електронний гаманець та електронний чек.	Недостатність реклами ПРОСТІР серед населення.
ще одною перевагою можна вважати відносно дешеву вартість операції.	

ПРОСТІР має достатньо переваг, щоб розвиватись і мати якийсь майбутнє, але системі спершу потрібно усунути хоча б основні недоліки. Ми пропонуємо такі заходи для ПРОСТІР, щоб вона набрала популярності серед населення: по-перше, зменшити вартість додаткових засобів: терміналів та card readerів шляхом їх виготовлення на державне замовлення; по-друге, спробувати змінити card reader на якісь інші електронні системи, котрі б не ускладнювали процес оплати в Інтернеті; по-третє, забезпечити рекламу ПРОСТІР для населення.

Система ПРОСТІР має великий потенціал для розвитку в Україні, як система, що має задовольнити потреби населення у вільних розрахунках в електронному обігу коштів. Система є національною, а отже, до неї може підключитись кожен, що збільшує всеосяжність сфери її застосування. Єдинофункціональність ПРОСТІРу може допомогти малому бізнесу, що веде справи тільки на території України, без виходу на зарубіжні ринки. ПРОСТІР дозволить проводити внутрішньодержавні операції з Р2Р та міжбанківських переказів, оплати за вільними реквізитами, розвиток електронної комерції.

Список літератури:

1. Офіційний сайт НБУ [Електронний ресурс]. — 2016. — Режим доступу до ресурсу: <http://www.bank.gov.ua>.
2. НСМЕП [Електронний ресурс]. — 2016. — Режим доступу до ресурсу: <http://nsmer.com.ua/>.
3. Шелевер О. Пластикова карта патріота : в очікуванні прориву НСМЕП [Електронний ресурс] / Олеся Шелевер. — 2015. — Режим доступу до ресурсу: <http://www.prostobank.ua>.
4. Дорошенко І. Національна платіжна система НСМЕП-2: підсумки 2015 року, виклики 2016 [Електронний ресурс] / Ігор Дорошенко. — 2015. — Режим доступу до ресурсу: <http://delo.ua/finance>.

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПРИРОДНИХ МОНОПОЛІЙ

Природна монополія — ринкова структура, яка забезпечує мінімізацію витрат завдяки економії на масштабі, що проявляється на всіх рівнях виробництва [3, с.5]. В сучасних умовах господарської діяльності, коли фінансові ресурси більшості учасників ринку обмежені, природні монополії, які мають диверсифіковані активи є локомотивом інноваційної активності держави, але природні монополії рідко мають за мету самостійне освоєння нових технологій, сучасних матеріалів, конструкцій, що обумовлює першочергову роль держави у формуванні цілісної та ефективної системи інструментів, які дозволяють залучати внутрішні та зовнішні інвестиції як самою природною монополією, так і державою.

На нашу думку, інноваційна діяльність природних монополій в Україні має обмежені можливості через невідповідність світовим аналогам, що у свою чергу призводить до завищення витрат на час освоєння нових технологій та техніки. У даному випадку природні монополії стикаються із такою проблемою з урахуванням специфічних умов (а саме висока вартість об'єктів основних засобів; низька інтенсивність приватизаційних процесів; державне регулювання цін і тарифів) та високих ризиках оновлення [1].

Основні шляхи фінансування інноваційного розвитку природних монополій у світі такі: централізоване фінансування за рахунок коштів державного бюджету; мобілізація власних коштів компаній — амортизаційних відрахувань і прибутку; залучення до участі в реалізації великомасштабних інвестиційних проектів коштів кредитних організацій (і в тому числі міжнародних — таких, як ЄБРР, МБРР, МВФ тощо); приватизацію частини активів компанії або передання функцій управління державними корпоративними правами іншим суб'єктам ринку на конкурсній основі за умови фінансування певних інвестиційних програм; державні облигації, що випускаються галузевими державними структурами; залучення іноземних інвестицій, метод програмно-цільового регулювання [4, с.296]. В Україні згідно Закону «Про інвестиційну діяльність» державна підтримка щодо розробки та реалізації інвестиційних проектів здійснюється через фінансування за рахунок коштів

державного або місцевих бюджетів, надання державних і місцевих гарантій з метою забезпечення виконання боргових зобов'язань за запозичення суб'єкта господарювання. По факту, обсяги залучення капітальних інвестицій підприємств України у січні-вересні 2015 року складають 160,7 млрд грн, що становить 94,0 відсотка до відповідного періоду 2014 року (рис. 1).

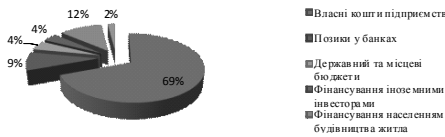

Рис. 1. Джерела фінансування капітальних інвестицій в Україні, 2015 р.

В економіках зі сформованими національними інноваційними системами більша частина витрат на дослідження і розробки (НДДКР, або R&D) здійснює бізнес (рис. 2). Традиційно участь держави в цій сфері вище в пострадянських економіках: Польщі, Болгарії, Румунії, Словаччині, Литві та ін. [5].

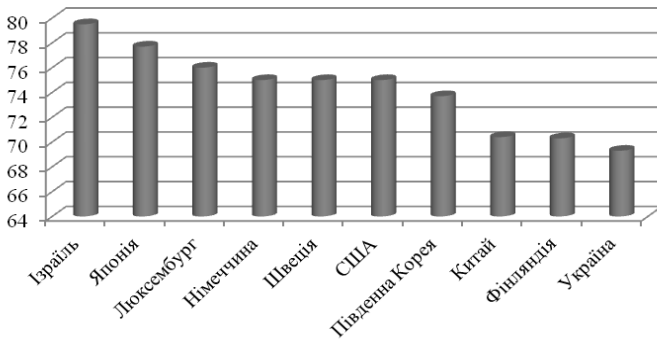

Рис. 2. Частка витрат бізнесу на дослідження та розробки

Тому, на нашу думку, враховуючі специфіку економіки України доцільним у сфері регулювання та стимулювання інноваційного розвитку природних монополій буде застосування методу програмно-цільового регулювання.

Необхідність активної участі держави в інноваційному процесі природних монополій диктується кількома факторами:

1) держава за відповідальністю і горизонтом свого бачення далеко перевершує горизонт і відповідальність керівників природних монополій;

2) держава формує інноваційний клімат. Сприятливий інноваційний клімат включає певні преференції для учасників інноваційного процесу природних монополій при реалізації державою програмно-цільового управління, а саме: компенсації підвищених витрат через освоєння нових технологій; податкові та митні пільги; пільгові кредити для здійснення інноваційних проектів; систему страхування інноваційних ризиків і т.п.;

3) держава зобов'язана вибрати стратегію і здійснювати базисні інновації в неринковому секторі економіки (оновлення фундаментальної науки, державного управління, екологічного моніторингу);

4) держава має сприяти розвитку інноваційної інфраструктури та малого інноваційного бізнесу, обслуговуючого природні монополії;

5) безпосередній предмет турботи держави при реалізації програмно-цільового управління інноваційним розвитком — підготовка кадрового потенціалу для інноваційного розвитку природних монополій;

6) важливим полем інноваційної діяльності держави при реалізації програмно-цільового є захист інтелектуальної власності [1, с.10-13].

Отже, при здійсненні програмно-цільового управління слід було б також передбачити пряму участь держави в інноваційній трансформації неринкового сектора і в освоєнні базисних інновацій природних монополій, а також підтримку реалізації ефективних винаходів і їх застосування в природні монополії.

Література:

1. Аляров С.А. Принципи управління інноваційним розвитком природних монополій та можливості реалізації державою інноваційно-стратегічної функції / С.А. Аляров // Російське підприємництво. — 2006. — №6. — С. 7-13.

2. Асауленко Є.В. Проблеми інноваційного розвитку природних монополій (на прикладі залізниці) / Є.В. Асауленко // МІР (Модернізації. Інновації. Розвиток). — 2014. — №2. — С. 47-53.

3. Ахтирко Є. Посібник з економічного регулювання природних монополій / Є. Ахтирко, О. Бакун, А. Блінов, О. Блінов та інші. — К., 2005. — С. 69.

4. Скорик А.П. Модель регулювання діяльності суб'єктів природних монополій в житлово-комунальному комплексі // Труди Одеського політехнічного університету. — №1. — 2006. — С. 295–301.

5. Щемелинин С.А. Державне стимулювання та регулювання інноваційної діяльності природних монополій / С.А. Щемелинин // Сучасні тенденції в економіці та управління: новий погляд. — 2011. — №10. — С. 127-133.

Манжула В.М.

(ф-т економіки та управління, IV курс)

НАЦІОНАЛЬНА ІННОВАЦІЙНА СИСТЕМА В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Глобалізація світової економіки та становлення незалежності України в умовах військового протистояння актуалізували проблеми забезпечення економічної безпеки держави.

Різноманіття та складність світу, що нас оточує, і дедалі більше ускладнення структури людського суспільства породжують таку сукупність проблем, вирішення яких є можливим тільки при формуванні нової інноваційної управлінської парадигми економічної безпеки держави.

Економічна безпека — це такий стан економіки й інститутів влади, за якого забезпечуються гарантований захист національних інтересів, соціальна спрямованість політики, достатній оборонний потенціал навіть за несприятливих умов розвитку внутрішніх та зовнішніх процесів. Іншими словами, економічна безпека — це не тільки захищеність національних інтересів, але і готовність і здатність інститутів влади створювати механізми реалізації і захисту національних інтересів, розвитку вітчизняної економіки, підтримки соціально-політичної стабільності суспільства. [1. с.14]

Структура економічної безпеки є складною. Проте, відповідно до наказу Мінекономрозвитку «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України» структурними складовими економічної безпеки є [2]:

- Виробнича безпека;
- Демографічна безпека;
- Енергетична безпека;
- Зовнішньоекономічна безпека;
- Інвестиційно-інноваційна безпека;

- Макроекономічна безпека;
- Продовольча безпека;
- Соціальна безпека;
- Фінансова безпека;

Для визначення проблем у забезпеченні економічної безпеки України необхідно досліджувати динаміку розвитку її компонентів та показників, які їх оцінюють.

Розрахований автором інтегральний індикатор рівня економічної безпеки (ІЕБ) свідчить, що економіка України знаходиться в незадовільному стані, на рівні 50% в діапазоні характеристичних значень економічної безпеки.

Для України основна можливість подолати існуючий складний період — створити інноваційну систему забезпечення економічної безпеки в основі якої буде технологічна безпека (рис.1) [3.с.215].

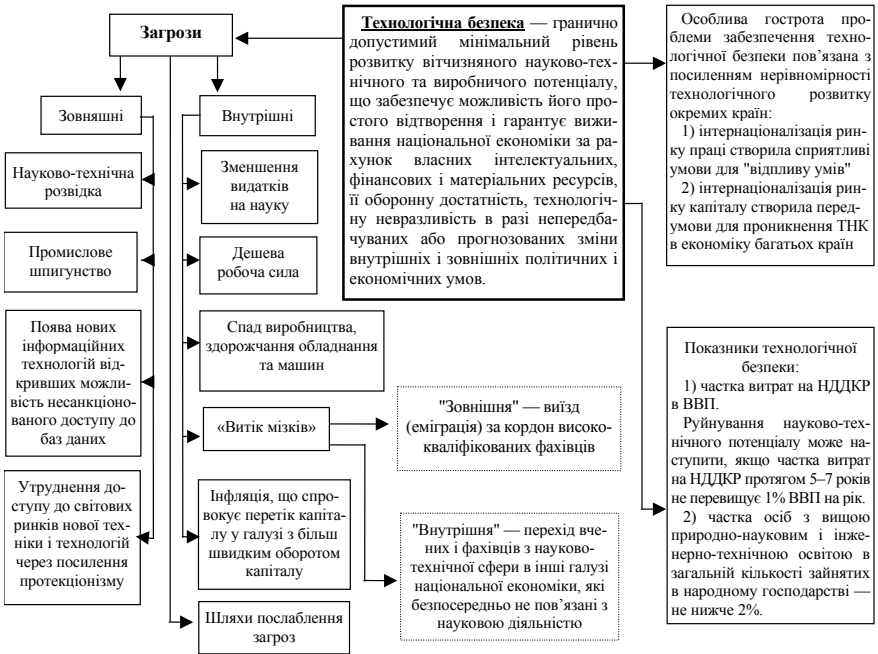

Рис.1. Концепція інноваційної системи забезпечення економічної безпеки

Економічна безпека повинна розглядатися як складне утворення, як в елементному, так і функціональному плані. Для України в майбутньому стоїть завдання технологічного оновлення виробництва. Крім того, у найближчі роки повинно бути визначене місце національної економіки в світовому розподілі праці.

Інтелектуальний потенціал економіки України дозволяє вийти на зовнішні ринки з принципово новою продукцією, але для її випуску необхідно сформувати нову інноваційну та інвестиційну системи. Іншими словами, життєво важливі економічні інтереси нашого суспільства можуть бути реалізовані при пріоритетному дотриманні умови — забезпечення технологічної безпеки в найширшому її розумінні.

Список використаної літератури:

1. Предборський В.А. Економічна безпека держави : Монографія. — К.: Кондор, 2005. — 391 с.
2. «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України» / [Електронний ресурс]: наказ Міністерства економічного розвитку та торгівлі України, від 29 жовтня 2013 року N 1277. — Режим доступу: http://cct.com.ua/2013/29.10.2013_1277.htm
3. Мясникович М.В. Управление системой обеспечения экономической безопасности — Мн.: ИООО «Право и экономика». 2005. — 264 с.

Марущак С.В.,
(ф-т юридичний, II курс)

«ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОГО РЕГУЛЮВАННЯ КРЕДИТНИХ ДОГОВОРІВ»

Постановка проблеми. В умовах становлення банківської системи України, розвитку товарно-грошових, а отже, і кредитних відносин неухильно зростає роль кредитного договору, який є основною юридичною формою відносин з надання, використання і повернення грошей. Саме кредитний договір опосередковує використання вільних грошових коштів, які накопичуються у суспільстві, для становлення нових підприємств, впровадження нової техніки і технологій, розвитку торгівлі, задоволення особистих потреб громадян. Функціонування економіки неможливе без чіткої системи мобілізації грошових доходів, заощаджень і

перетворення їх на капітал. Основною ланкою такої системи є банки, а правовою формою реалізації економічних відносин з надання і використання вільного капіталу є договір [6].

Аналіз останніх наукових досліджень. Питання правового регулювання кредитних договорів розглядалися, зокрема, такими науковцями, як С.Г. Закірова, В.В. Коваленко, О.В. Дзера, О.Й. Шевцова, О.Р. Яременко, В.Д. Базилевич, О.Д. Вовчак, О.С. Іоффе, М.М. Агарков, В.А. Другова, І.В. Ковалишина, Н.В. Ревуцька, В.Н. Василенко та інші.

Таким чином, **метою** даної праці є з'ясування сутності кредитних договорів, дослідження особливостей сучасного стану кредитних договорів в Україні, виокремлення основних проблем та шляхів їх вирішення.

Викладення основного матеріалу. Згідно зі ст. 1054 Цивільного кодексу України: «За кредитним договором банк або інша фінансова установа (кредитодавець) зобов'язується надати грошові кошти (кредит) позичальникові у розмірі та на умовах, встановлених договором, а позичальник зобов'язується повернути кредит та сплатити проценти» [1].

Розглянемо проблеми в даній сфері через іншу актуальну на сьогодні тему. В Україні станом на 14 вересня 2015 р. офіційно зареєстровано 1 млн 483 тис. 119 внутрішньо переміщених осіб зі Сходу України та Криму, однак реальна кількість вимушених переселенців є суттєво більшою. Так, за відомостями Управління з координації гуманітарних питань ООН, в Україні налічується понад 2,5 млн внутрішніх переселенців [9]. Більшість з цих людей мають прострочені іпотечні кредити, хоча вони не відмовляються сплачувати взяті кошти, але не мають змоги це зробити, адже фінансових ресурсів через велику кількість проблем не вистачає, а продати отримане майно не можливо, через заборону будь-яких операцій з нерухомістю на непідконтрольній Україні території (реєстр нерухомості в цих регіонах закрито). Вирішити дану проблему може визнання ситуації на Сході воєнним конфліктом, що б означало початок дії форс мажору, оскільки згідно з Порядком застосування норм ст. 102 Податкового кодексу України (затвердженого наказом ДПАУ № 1044 від 24 грудня 2010 р.), який визначає обставинами непереборної сили оголошену та неоголошену війну, загрозу війні, терористичний акт та інші обставини [4]. А згідно зі підпунктом Ж ст. 14.1.11. Податкового кодексу України, безнадійною заборгованістю є заборгованість, яка відповідає такій ознаці: заборгованість, стягнення якої стало неможливо у зв'язку з дією обставин непереборної сили, стихійного ли-

ха (форс-мажорних обставин), підтверджених у порядку, передбаченому законодавством [2]. Тобто за чинним законодавством України в такому випадку кредитор (банк) має визнати заборгованість безнадійною, тобто такою, стягнення якої стало неможливим [10].

Також актуальними питання на сьогодні залишаються питання щодо застосування підвищених відсотків, які стягуються у разі прострочення повернення кредиту, і їх співвідношення з пенею. Згідно зі ст. 55 Закону України «Про банки та банківську діяльність»: «Банкам забороняється в односторонньому порядку змінювати умови укладених з клієнтами договорів, зокрема, збільшувати розмір відсоткової ставки за кредитними договорами або зменшувати її розмір за договорами банківського вкладу (крім вкладу на вимогу), за винятком випадків, установлених законом» [3]. ЦК України зазначає, що умова кредитного договору щодо права банку змінювати розмір фіксованої процентної ставки в односторонньому порядку є нікчемною. На перший погляд, важко визначити проблему, однак на практиці банки активно користуються даною помилкою законодавця та як показує судова практика постійно порушують дану норму. З метою підвищення якості кредитного портфеля банку необхідно розробити заходи щодо покращення його фінансової діяльності та якості кредитного портфелю. Зокрема, методика оцінки кредитоспроможності позичальника та врахування ступеня кредитного ризику банку в момент прийняття рішення про доцільність (можливість) надання кредиту, на підставі якої можна було б адекватно провести порівняльний та кількісний аналіз фінансового стану позичальника.

Висновки. Отже, кредитні договори — є однією з найпоширеніших фінансових операцій, які здійснюють банки в усіх розвинених країнах світу. В Україні обсяги договірного кредитування зменшуються через негативний вплив нестабільної ситуації на Сході країни, фінансово-економічної та політичної кризи, яка зумовлює підвищення кредитних ризиків; зниження купівельної спроможності населення; зменшення довіри до банків; зростання вартості придбання товарів у кредит. Для подолання зазначених вище проблем необхідно: удосконалити взаємовідносин між кредиторами та позичальниками; розробити заходи для підвищення рівня доходів населення; удосконалити державне законодавство, яке регулює сферу кредитування; підвищити фінансову грамотність населення. Одним з ефективних засобів комплексного врегулювання кредитних правовідносин було б прийняття закону України «Про банківське кредитування».

Цікава, на мою думку, ідея професора В.В. Коваленка, який пропонує для захисту прав вкладників та користувачів фінансових послуг створення окремого інституту Фінансового омбудсмена, в функції якого входить досудове вирішення суперечок та скарг між фінансовими установами та їх клієнтами — фізичними особами. «Така інституція має виступати як вікно звернень скарг вкладників та інших споживачів фінансових послуг й допомагати їм роз'яснити свої права та обов'язки» [8].

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — №№ 40-44. — Ст. 356.
2. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI // Відомості Верховної Ради України. — 2011. — № 13-14, № 15-16, № 17. — Ст. 112.
3. Про банки та банківську діяльність: Закон України від 07 грудня 2000 р. № 2121-III // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 5-6. — Ст. 30.
4. Про затвердження Порядку застосування норм пунктів 102.6-102.7 статті 102 Податкового кодексу України: Наказ ДПА України від 24 грудня 2010 р. № 1044 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/zakonodavstvo/podatkove-zakonodavstvo/nakazi/53613.html>
5. Судова практика розгляду цивільних справ, що виникають з кредитних правовідносин [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.scourt.gov.ua/clients/vs.nsf/0/F7B77DDB0B200007C22577F200512993>
6. Цивільне право України: Підручник: У 2-х кн. / Ц58 Д.В. Боброва, О.В. Дзера, А.С. Довгерт та ін.; За ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнецової. — К.: Юрінком Інтер, 1999. — 864 с.
7. Коваленко В.В. Кредитний ринок України: проблеми та перспективи розвитку / В.В. Коваленко // Регіональна економіка та управління. — 2015. — № 6. — С. 79-82.
8. Кредитна діяльність банків України: проблеми та перспективи розвитку: монографія / За ред. В.В. Коваленко. — Одеса: Видавництво «Атлант», 2015. — 217 с.
9. «У Мінсоцполітики нарахували вже майже 1,5 млн переселенців. Закликають оформляти субсидії // Архів новин і подій. — Вівторок, 15 вересня 2015 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.newsru.ua/ukraine/15sep2015/minsocprizyvaut15_print.html
10. Закірова С. Проблема іпотечних кредитів переселенців: Cumtacent, clamant (красномовне мовчання) // Громадська думка про право творення. — 2015. — № 17 (99) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://nbuviap.gov.ua/images/dumka/2015/17.pdf>

Мачинська Г.Я.,
(фінансово-економічний ф-т, III курс)

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ ДОМОГОСПОДАРСТВ В УКРАЇНІ

Однією з основних ознак розвитку будь-якої країни, якості життя її населення є рівень доходів домогосподарств. Вивчення стану сфери доходів населення необхідне для вдосконалення процесів, механізмів та інститутів, які забезпечують регулювання розподілу і перерозподілу доходів.

За методологією Державного комітету статистики України в залежності від основного джерела отримання доходів, виділяють наступні види доходів домогосподарств: оплата праці найманих працівників; змішаний дохід (прибуток) роботодавців та самостійно зайнятих працівників; соціальні допомоги, інші поточні та капітальні трансферти; доходи від власності та інші фінансові надходження. Основними факторами, що впливають на доходи домогосподарств, є макроекономічна та політична стабільність, стан розвитку ринку праці, а також особисті якості суб'єктів домогосподарств.

Протягом останніх п'яти років рівень номінальної та реальної заробітної плати мав постійну тенденцію до зростання. Проте внаслідок політичної, військової та економічної кризи у 2015 році реальні доходи домогосподарств суттєво зменшилися. У минулому році рівень інфляції становив 43,3 %, а курс долара відповідно до гривні підвищився більше, ніж в три рази. Проблемою формування доходів стало те, що лише кожному десятому працівнику роботодавець проіндексував зарплату з урахуванням інфляції, в інших випадках оплата праці не змінилася або зростає лише номінально (див. рис.1) [3].

Рис.1 Темп зростання номінальної та реальної зарплати в Україні, 2006-2015 рр., % [4]

Розширення території бідності спричинене швидким зменшенням доходів, а відповідно і заощаджень домогосподарств. На думку К.Г. Губіна, загрозливою ознакою абсолютної бідності в Україні є висока частка бідних серед працюючого населення. На відміну від розвинених країн наявність роботи і високої кваліфікації в Україні не є гарантією хоча б середнього статку [1].

На додаток до низького рівня доходів існує проблема їх надмірної диференціації. Основній частині населення, що не має суттєвих ресурсів для забезпечення людського розвитку, протистоїть вузький прошарок багатих та надбагатих людей, які можуть собі дозволити доступ до всіх сучасних можливостей людського розвитку, включаючи освіту чи стажування за кордоном, а також послуги найкращих медичних закладів світу. Середній рівень доходів має невелика частина громадян. За дослідженням Держкомстату у 2014 році до середнього класу відносили себе лише 0,8 % опитуваних респондентів й 29 % до небідних, але ще не представників середнього класу [2].

Рівень формування фінансових ресурсів домогосподарств в значній мірі впливає на доходну базу бюджетів різних рівнів, зокрема через сплату членами домогосподарства ПДВ, ПДФО, акцизного податку та інших.

Важливою проблемою для України є значна частка тіньової економіки, а саме поширення такого явища, як оплата праці через «зарплати в конвертах». Незважаючи на введені у 2015 році штрафи та відповідальність за невиконання трудового законодавства, роботодавці продовжують використовувати схему виплати «заробітної плати в конвертах» для оптимізації податкового навантаження [3].

Населення, яке працює у власному сільському господарстві або самозайняте (фрілансери, особи задіяні у сфері мережевого маркетингу та інші самозайняті) сплачує незначну частку прямих податків переважно з наявного майна. Відзначена тенденція має вплив в першу чергу на ефективність функціонування пенсійної системи, адже в майбутньому за діючої системи пенсійного забезпечення, такі громадяни будуть претендувати на отримання пенсійних виплат за віком, збільшуючи таким чином дефіцитність бюджету Пенсійного фонду.

Отже, реальний рівень доходів домогосподарств зменшився у 2015 році під впливом об'єктивних чинників. Задля покращення процесу формування доходів домогосподарств необхідно сприяти диверсифікації джерел отримання доходів, також доцільно підвищувати фінансову грамотність населення для формування свідомого економічного мислення.

Уряд України має активізувати економіку, щоб забезпечити умови виходу країни з економічної кризи, наприклад, через зменшення податкового навантаження. Завдяки політиці «дешевих грошей» держава може збільшити обсяги споживчого кредитування домогосподарств, що уможливить підвищення добробуту населення країни в цілому. Адже доходи, які надходять у розпорядження домогосподарств, є чинником матеріального достатку, запорукою стабільності відтворення населення та складовою передумов духовного розвитку.

Список літератури:

1. Губін К. Г. Система формування доходів населення в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку / К. Г. Губін. // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». — 2013. — С. 105–117.

2. Самооцінка домогосподарствами України рівня своїх доходів у 2014 році [Електронний ресурс] // Статистичний збірник. — 2014. — Режим доступу до ресурсу: https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/Arhiv_u/17/Arch_sdrd_zb.htm.

3. Як змінились зарплати українців [Електронний ресурс] // Український журнал "Економіст". — 2016. — Режим доступу до ресурсу: <http://uaekonom.merkel.org.ua/12237-yak-zmnilis-zarplati-ukrayincv.html>.

4. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

Медяна І.В.,

(ф-т міжнародної економіки та менеджменту, III курс)

«ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК РИНКУ ЕНЕРГОРЕСУРСІВ УКРАЇНИ»

Очевидно, що альтернатива енергетика стає невід’ємною частиною нашого майбутнього і усі країни шукають нових джерел енергії та інновацій у технологіях, причиною цьому є вичерпність традиційних, не є виключенням і Україна. Основними причинами виникнення дисбалансу в енергетичній сфері є об’єктивний і необоротний процес глобалізації, невідновлюваність деяких природних ресурсів, нестійкі ціни на нафту і газ тощо. Сукупність даних причин призводить до того, що роль відновлюваних джерел та інновацій на ринку енергоресурсів в

глобальній структурі енергопостачання продовжує зростати, сприяючи забезпеченню енергетичної та екологічної безпеки, збереження навколишнього середовища. Світ показує гарний досвід втілення інновацій на ринку енергоресурсів, Україні ж залишається лише трансформувати і модифікувати його на свій лад та піднімати свою репутацію на міжнародних ринках.

Теплові електростанції, гідро електростанції й атомні електростанції поставляють більшу частину електричної енергії, що використовується в Україні. Проте в Україні запаси викопного палива незначні, що дає додаткового поштовху для розвитку альтернативної енергетики.

На думку, американського економіста і радника Єврокомісії Джереми Ріфкіна лише альтернативні джерела енергії та інтернет-технології здатні вивести світ із кризи й гарантувати стабільність у майбутньому. Євросоюз вже визнав п'ять «основ» третьої промислової революції (основи теорії Ріфкіна): до 2020 року перейти на 20-ти відсоткове використання альтернативних джерел енергії (для всіх країн ЄС); переобладнати 191 млн будівель на маленькі електростанції; винайти технології енергозберігання; пов'язати інтернет-революцію з енергетичною; транспорт. Їхня сила — у їхній єдності, шляхом створення єдиної інфраструктури.

Відповідно, користуючись основами даної теорії, Україна зможе досягти поставлених цілей по розвитку альтернативної енергетики, зменшенню викидів парникових газів та вуглецю. До того ж, з огляду на зобов'язання перед ЄС, Україна, яка приєдналася до Європейського енергетичного співтовариства, зобов'язалася до 2020 року збільшити частку відновлюваних джерел енергії у своєму енергобалансі до 11% у кінцевому споживанні енергії. Тобто причин для перегляду енергетичної політики держави, орієнтованої нині на традиційні джерела енергії достатньо.

Світ активно переорієнтовується на відновлювальні види енергії і це підтверджують цифри. У 2013 році майже чверть світового споживання енергії — 22,1% — було задоволено з відновлюваних джерел. Найбільш поширеним і перспективним стимулом розвитку альтернативної енергетики є "зелений" тариф — механізм заохочення виробництва енергії. В Україні даний інноваційний інструмент діє ще з 2008 року.

Більшість країн усього світу вже усвідомили важливість переходу до альтернативних джерел енергії та попередження кліматичної зміни, в підтвердження цьому варто згадати про кліматичний саміт COP21 в Парижі у грудні 2015, серед учасників

конференції були і представники України. Це стане прекрасною можливістю для України отримати необхідні фінансові ресурси та підняти свій рейтинг на міжнародній арені. Найважливішими цілями щодо переходу до «чистої енергії» по завершенню саміту COP21 визначено, що розвинені країни повинні мобілізувати \$ 100 млрд на рік до 202р., в основному через Зелений кліматичний фонд; забезпечити баланс між фінансуванням громадського та приватного сектору в досягненні мети; якою мірою слід державному фінансуванню орієнтуватися на фінансові механізми у порівнянні з грантами.

Інструментами досліджуваного ринку, за допомогою яких Україна зможе залучити капітальні та інфраструктурні інвестиції, є: 1. ЕСКО — енергосервісний контракт; 2.Зелені Облігації; 3.Приватне фінансування з енергоефективності (PF4EE); 4.Фонд фінансування у природний капітал (NCFF; 5.Зелені муніципальні облігації. Поки що на ринку України є практика використання лише Енергосервісних контрактів. Інші інструменти допоки не використовувалися в Україні, адже відсутні «зелені» проекти та технології, під які можливо залучати кошти такими інструментами. Для того, аби розвивати подібні проекти та технології та залучати інвесторів, пропонуємо розглянути новий вид стандартів по не фінансових звітностях. Однією з найбільш перспективних інновацій на ринку енергоресурсів є заміна існуючих принципів CSR принципами ESG — комплексом стандартів для діяльності компанії, що соціально свідомі інвестори використовують для моніторингу інвестицій.

Важливо зауважити, що спред кредитно-дефолтних свопів (CDS) є індикатором поточного сприйняття ринком суверенного ризику. Звернемо увагу на те, що чим вищий спред кредитно-дефолтних свопів, тим гірший рейтинг у країни по показниках ESG. Всі три показники в Україні є дуже низькими: держава не турбується ні про екологічний аспект, ні про соціальний, ні про управлінський. Відповідно поширеність CDS є надзвичайно високою, що вказує на велику ймовірність державного дефолту.

Спираючись на проведені дослідження та аналіз, можна зробити висновок, що ринок енергоресурсів України знаходиться лише на початковій стадії трансформації до більш розумного та ефективного виробництва, споживання енергії. Альтернативна енергетика становить лише незначну частку серед усіх інших джерел, державне фінансування спрямоване в більшості на підтримку викопних видів палива, а інноваційні фінансові інструменти, оцінки ризиків, новітні стандарти звітності (ESG) поки не є

поширеною практикою для українських структур. Проте можливість розвитку даного напрямку наявна і повинна стати пріоритетною у енергетичній політиці нашої держави не лише для задоволення поточних потреб, а для забезпечення стійкого та низьковуглецевого майбутнього наступним поколінням.

Список використаних джерел:

1. Index Mundi — Crude Oil (petroleum), Dated Brent — [Електронний ресурс] — Режим доступу до джерела: [<http://www.indexmundi.com/commodities/?commodity=crude-oil-brent&months=360>]
2. International Renewable Energy Agency [Електронний ресурс] — Режим доступу: [http://www.irena.org/remap/IRENA_REmap_Ukraine_paper_2015.pdf]
3. Robecosam Smart ESG [Електронний ресурс] — Режим доступу: [<http://www.robecosam.com/en/sustainability-insights/focus-themes/smart-esg/index.jsp>]
4. Українська енергетика UA-Energy.org [Електронний ресурс] : україн. версія / аналітичний центр «Діксі Груп». -Електрон. дані. — К. : Українська енергетика UA-Energy.org, 2012. — Режим доступу: [<http://ua-energy.org/post/25571>]

Міхальцов А.О., Яценко Н.В.,
(ф-т маркетингу, III курс)

ОРГАНІЗАЦІЯ АНАЛІЗУ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

Ефективність аналітичного дослідження, вагомість його висновків та обґрунтованість пропозицій значною мірою залежать від добору виконавців та організації робіт. Під організацією взагалі розуміють створення злагодженої постійної системи для виконання якихось робіт або досягнення певної кінцевої мети. Організація проведення аналітичних робіт включає: призначення керівника роботи; підбір кваліфікованих виконавців; складання плану роботи; забезпечення необхідним інструктивним матеріалом; забезпечення технічними та іншими засобами; контроль роботи та реалізація пропозицій аналітиків; інші.

Проведення на підприємстві аналізу входить у службові обов'язки майже кожного спеціаліста, керівника, службовців, яких стосується прийняття управлінських рішень. Вибір виконавців аналітичних досліджень певною мірою залежить від виду аналізу за

користувачами (внутрішній чи зовнішній аналіз). Аналіз для внутрішніх користувачів (керівники, спеціалісти) виконують працівники різних структурних підрозділів підприємства (табл.1).

Таблиця 1

**ВИКОНАННЯ СТРУКТУРНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ
ПІДПРИЄМСТВА ФУНКЦІЙ З ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ**

Виконавці	Зміст аналітичних функцій
Плановий (економічний) відділ	Планування, аналіз виконання комплексних довгострокових і поточних планів, включаючи виробництво, кадри, фінанси, технічний розвиток, капітальне будівництво. Аналіз ефективності виробництва, капітальних вкладень, господарської діяльності в цілому та її ланок. Аналіз використання ресурсів (земельні, трудові, основні та оборотні засоби, фонд оплати праці, економічного стимулювання), трудомісткості робіт і продукції, фінансових результатів і фінансового стану. Контроль за дотриманням лімітів витрат, виконанням планів, договорів, виробничих завдань. Обґрунтування заходів з підвищення ефективності господарювання
Фінансовий відділ	Аналіз, контроль фінансових операцій, виконання планів за доходами і витратами, надходжень, використання грошових коштів, кредитів, виплат податків у бюджет
Відділ бухгалтерсько-го обліку і звітності (бухгалтерія)	Аналіз надходження і використання матеріальних і фінансових ресурсів, робочої сили. Складання та аналіз звітів про діяльність підприємства. Контроль за збереженням і використанням цінностей, ресурсів, виконанням договірних зобов'язань і фінансового плану. Аналіз цільового використання засобів за об'єктами і статтями
Проектно-конструкто-рський відділ	Аналіз освоєння випуску нових конструкцій, рецептури матеріалів. Пошук резервів покращання якості, зниження собівартості виробів
Виробничий відділ	Аналіз, контроль напруженості, виконання планів виробництва, освоєння нових видів продукції за цехами, ділянками, бригадами, робочими місцями
Відділ кадрів	Аналіз наявності, складу, структури, руху, підвищення кваліфікації працівників. Аналіз і контроль за дотриманням режиму робочого дня і трудової дисципліни, техніки безпеки
Відділ інформаційних технологій	Забезпечення необхідних для аналізу даних, здійснення їх перевірки, зведення, обробки, аналіз за допомогою сучасних інформаційних комп'ютерних систем
Юридичний відділ	Аналіз виконання договірних зобов'язань, штрафних санкцій, претензій, реклаमाцій, дотримання умов трудового законодавства

Тим часом зовнішніми користувачами результатів аналізу можуть виступати банківські, фінансово-кредитні, податкові організації та установи, аудиторські фірми, конкуренти тощо, їх представники теж можуть робити певні аналітичні обстеження з питань, які викликають найбільший професійний і комерційний інтерес.

Проблеми, які виникають при організації аналізу господарської діяльності, можна розглянути як наслідок певних управлінських рішень всередині підприємства або впливу зовнішнього середовища.

В процесі вивчення цього питання, виявлені такі недоліки в проведенні аналітичних досліджень на підприємстві:

- відсутність в роботі співробітників принципу спеціалізації, тобто розподілу обов'язків і відповідальності на місцях як по горизонталі виробничо-комерційного процесу, внаслідок чого відбувається дублювання управлінських звітів різними підрозділами та службами, так і по вертикалі влади;

- недостатня координація роботи співробітників з боку керівництва, делегування обов'язків на кількох найбільш кваліфікованих працівників;

- некоректність визначення керівником цілей, завдань, об'єктів дослідження, термінів виконання аналізу;

- відсутність взаємозв'язку між окремими підрозділами, що відповідають за роботу з персоналом та інформацію;

- психологічна несумісність працівників на різних рівнях управління організацією;

- відсутність взаємозв'язку між окремим програмним забезпеченням підприємства, необхідним для проведення економічного аналізу, або перехід від однієї версії програми до іншої;

- відсутність кваліфікованих фахівців в області планування, нормування, обліку, аналізу, які вміють провести, оцінити і інтерпретувати результати отриманих розрахунків (ресурси на «вході», при прийомі на роботу);

- відсутність навичок і відповідно досвіду для виведення процесу управління на новий, сучасний рівень, а також відсутність на підприємстві системи мотивації працівників до самонавчання і розвитку професійних навичок.

Для подолання цих недоліків в організації аналізу господарської діяльності необхідно, в першу чергу, створити сприятливе організаційне і управлінське середовище. Також, на нашу думку, необхідно:

- створити навчальну та мотиваційну систему персоналу на основі ефективного традиційного підходу: закріплення за моло-

дим фахівцем досвідченого спеціаліста-наставника, котрий в процесі власної професійної роботи навчає молодих працівників. Це найбільш швидко та якісно підвищить професійні навички працівників підприємства відповідно до цілей та стратегії компанії на відміну від масового саморозвитку;

— відмовитися від залучення фахівців зі сторони, аутсорсингу, що може викликати суперечки в принципах управління і власними стратегічними цілями компанії;

— розробити систему «безболісної» взаємодії окремих підрозділів підприємства між собою (особливо під час підготовки і використання інформації в звітний період).

Ці заходи, на нашу думку, підвищать ефективність та якість організації аналізу господарської діяльності підприємства.

Список літератури:

1. Баканов М.І., Мельник М.В., Шеремет А.Д. Теорія економічного аналізу: підручник / М.І. Баканов. — М., 2005. — 536 с.

2. Алексеєва А.І. Комплексний економічний аналіз господарської діяльності: навч. посібник / А.І. Алексеєва. — М., 2011. — 718 с.

3. Мескон М., Альберт М., Хедоурі Ф. Основи менеджменту: посібник / М.Мескон, М.Альберт, Ф. Хедоурі. — М., 2009. — 672 с.

Мішков М.О.

(ф-т фінансово-економічний, магістрант)

ФІНАНСОВА РОЗВІДКА

Глобалізація економіки та світова фінансова криза призвели до диференціації податкових систем, режимів про ведення фінансових операцій, рівнів захисту фінансової інформації про клієнта. Ці процеси формують передумови для зростання ризиків включення фінансових установ до процесів легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом. Для попередження подібних тенденцій протягом останніх років активно розвиваються національні системи фінансового моніторингу. Поступальна боротьба з легалізацією доходів, отриманих злочинним шляхом, забезпечується функціонуванням спеціалізованих підрозділів фінансової розвідки в кожній державі.

Для попередження ухилення від сплати податків та інших фінансових злочинів створюються підрозділи фінансової розвідки, які виконують аналітичні функції збору та обробки інформації. У деяких підрозділах фінансової розвідки є адміністративними органами, в інших — діють в якості поліцейських та юридичних органів.

Специфікою формування моделі фінансової розвідки США є: базовість англосаксонської системи права, чітке законодавче регулювання, розвиток фінансового ринку, висока інформаційна прозорість банківської системи, високий рівень взаємодії та обміну інформацією між правоохоронними органами різних міністерств та відомств. Підрозділом фінансової розвідки США виступає Financial Crimes Enforcement Network (FinCEN) [1].

У Канаді у 2000 р. створено спеціалізований орган фінансової розвідки — Аналітичний центр з фінансових операцій і звітності Канади Financial Transaction and Report Analysis Center (FINTRAC), що підпорядковується Міністерству фінансів Канади [2].

Фінансову розвідку у Німеччині здійснює Zentralstelle für Verdachtsanzeigen [3], що має правоохоронний характер. Особливістю цієї моделі є її висока автоматизованість і ризиковий підхід до оцінки ініціаторів фінансових операцій.

У Франції спеціалізованим підрозділом фінансової розвідки є TRACFIN, який підпорядковується Міністерству економіки та фінансів і Міністерству бюджету й має засекречену діяльність [4].

У Великобританії питаннями фінансової розвідки опікується Служба внутрішніх доходів NCIS / ECU [5], яка підпорядковується Міністерству фінансів Великобританії та взаємодіє з Національною службою кримінальної розвідки, Митно-акцизною службою, Бюро для боротьби із шахрайством, Службою національних розслідувань.

На підставі дослідження специфіки проведення фінансової розвідки в світі визначимо найбільш перспективні напрямки використання окремих особливостей світового досвіду в національній системі фінансової розвідки в Україні. Фінансова розвідка в Україні підпадає під юрисдикцію Державної служби фінансового моніторингу, що має «адміністративний характер»: вона не має «повного виробничого циклу» щодо виявлення фактів відмивання коштів, оскільки здійснює лише частину етапів протидії відмиванню, а саме відпрацьовує отримані повідомлення від фінансових установ, контрольних державних органів та правоохоронних структурі передає останнім матеріали у разі наявності підозр щодо відмивання коштів / фінансування тероризму (таблиця 1).

Таблиця 1

**НАПРЯМКИ ВИКОРИСТАННЯ СВІТОВОГО ДОСВІДУ В ПРОЦЕСІ
РЕФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ
ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ В УКРАЇНІ**

<i>Країна</i>	<i>Особливість, що може бути використана в Україні</i>
Канада	перенесення на наступний бюджетний період невикористаних планових бюджетних коштів
США	широка координація взаємодії органів, що протидіють легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, та фінансування тероризму
Великобританія	заборона передачі інформації про податкові правопорушення іншим державам
Франція	зобов'язання банків надавати підрозділу фінансової розвідки інформацію про відкриті рахунки фізичних та юридичних осіб
Німеччина	Високий рівень координації діяльності підрозділу фінансової розвідки з правоохоронними органами

Водночас існують певні недоліки в організації фінансового моніторингу, що зумовлені самою специфікою фінансової системи України, зокрема:

- низька інформаційна прозорість фінансових посередників;
- нерозвиненість організованого фондового ринку;
- існування можливості уникнення оподаткування через операції в офшорних зонах.

Список літератури:

1. Офіційний сайт Financial Crimes Enforcement Network [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://www.fincen.gov>.
2. Офіційний сайт Financial Transaction and Report Analysis Center [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.fintrac.gc.ca>.
3. Офіційний сайт Zentralstelle für Verdachtsanzeigen [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.bka.de>
4. Офіційний сайт TRACFIN [Електронний ресурс].— Режим доступу: <http://www.economie.gouv.fr/tracfin>.
5. Офіційний сайт NCIS / ECU [Електронний ресурс].— Режим доступу: <http://www.ncis.co.uk>.
6. Офіційний сайт Державної служби фінансового моніторингу України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.sdfm.gov.ua>.

ДЕРЖАВНИЙ БОРГ В КОНТЕКСТІ МОНЕТАРНОЇ ПОЛІТИКИ

Державний борг відіграє значну роль у забезпеченні монетарної складової макрофінансової стабілізації. Нині дослідження проблеми зростання розміру державного боргу в контексті грошово-кредитної політики є особливо актуальним. В Україні державний борг є одним з факторів, що впливає на грошовий обіг, збільшує грошову масу, ціну позикових ресурсів і, як наслідок, на рівень відсоткових ставок на ринку грошей і капіталів.

Пріоритетним у дослідженні проблематики державного боргу як інструменту монетарної політики є аналіз взаємозв'язку державного боргу та рівня інфляції. В Україні ці показники мають подібну тенденцію до постійного зростання. А саме, за період 2008-2009 рр. Державний борг зріс з 9,9% до 24,9%, що вплинуло на ріст інфляції з 112,8% до 125,2%. В наступні роки ситуація стабілізувалась, але починаючи з 2013 році відбулося стрімке зростання розміру державного боргу з 40% у 2013 р. до 109,8% у 2015, що стало одним з факторів спричинення зростання розміру інфляції з 99,7% до 149,6%. На підставі проведених розрахунків встановлено, що зростання державного боргу на 1 % призводить до збільшення індексу споживчих цін на 3,2%.

Отже, державний борг України є одним із факторів розгортання інфляційних процесів. Але така закономірність виконується не завжди. Підтвердженням цього є досвід країн, які також мають великі розміри заборгованості, наприклад Сполучені штати. За останні 10 років частка державного боргу США у ВВП зросла з 64,86% у 2006 році до 106% у 2015 році [6]. А рівень інфляції протягом цього періоду мав незначні коливання і становив приблизно 101%. Існує декілька причин такого стану. По-перше, темп зростання боргу не такий стрімкий як в Україні. По-друге уряд проводить іншу політику щодо напрямків спрямування заборгованих ресурсів. Він спрямовує кошти в економіку через різноманітні кредитні програми: видача коштів комерційним банкам на аукціонній основі, прямі кредити позичальникам та інвесторам за зниженими процентними ставками, а також допомога бізнесу в отриманні грошових ресурсів з метою стимулювання економічного зростання. Основною метою США є отримання конкурентних переваг американських товаровиробників, навіть ціною незначної інфляції та зниження курсу долара.

Крім того варто зазначити, що в Україні основними покупцями державних облігацій є НБУ (77%) та КБ (16%), що є фактично емісійним джерелом фінансування дефіциту бюджету, яке спричиняє розгортання ще більших інфляційних процесів.

Ще однією причиною того, що державний борг США не призводить до дефолту, є питання обслуговування боргу. На сьогоднішній день при державному борзі більшому ніж 100% вартість його обслуговування не перевищує 2 %. В Україні це показник вищий більше ніж в 5 разів.

Також важливими показниками грошово-кредитної політики, що змінюються під впливом боргової політики є дохідність облігацій, облікова ставка та середньозважена ставка за кредитами. За останні 3 роки дохідність ОВДП зросла з 13 до 17%, облікова ставка з 7,5 до 22%, а ставка за кредитами з 13 до 20%. Зростання дефіциту бюджету та державного боргу веде до підвищення попиту на додаткові ресурси та підвищення ціни на фінансові ресурси. Тобто зростання потреби держави у залучення позичкових коштів на внутрішньому ринку закономірно призводить до зростання відсоткових ставок на ринку ОВДП. Приріст суми ОВДП в обігу, зростання абсолютної та відносної суми державного боргу, стають рушійною силою підвищення загального рівня відсоткових ставок в Україні. Тобто вони мають вплив на облікову ставку, а оскільки облікова ставка є орієнтиром ціни на гроші, то підвищується рівень процентних ставок за кредитами.

Визначено, що зростання боргу на 1% спричиняє зростання дохідності ОВДП на 0,2 %. В свою чергу зростання дохідності по облігаціям на 1% спричиняє зростання облікової ставки на 0,7%. А зростання облікової ставки на 1% призводить до зростання середньозваженої ставки за кредитами на 2,5%.

Монетарні показники США мають стабільну динаміку в останні роки. Адже США проводить політику щодо підтримання стабільного рівня облікової ставки задля підтримання максимальної зайнятості населення та стабільного рівня цін. Крім того, облігації США є дуже популярними серед інвесторів в усьому світі.

Отже, на основі проведеного дослідження можна запропонувати такі заходи щодо оптимізації процесу управління державним боргом:

- підвищення інвестиційної спрямованості позичкових коштів;
- реструктуризація державного боргу в Україні має бути спрямована на підвищення частки внутрішніх запозичень, що є засобами перерозподілу доходів всередині країни;
- переведення боргів у довгострокові;

- оптимізація витрати за державним боргом у частині уникнення піків платежів з обслуговування та погашення боргових зобов'язань;
- ефективна координація фіскальної, боргової та монетарної політики.

Список літератури:

1. Вахненко Т.П. Особливості формування державного боргу та управління його складовими в період фінансової кризи / Вахненко Т.П. // Фінанси України №6, 2010 — С. 14-29.
2. Козелецький П.С., Кравченко А.В. Проблеми зовнішнього державного боргу України, його обслуговування та регулювання/ Козелецький П.С., Кравченко А.В. // Економічний простір, 2013 — С. 61-62.
3. Офіційний сайт НБУ. Сайт в мережі Інтернет. [Електронний ресурс] // Режим доступу до матеріалів: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=22249640>
4. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. Сайт в мережі Інтернет. [Електронний ресурс] // Режим доступу до матеріалів: <http://www.minfin.gov.ua/news/borg/statistichna-informacija-schodo-borgu>
5. Скільки заборгували США порівняно з іншими. Українська правда. Сайт в мережі Інтернет. [Електронний ресурс] // Режим доступу до матеріалів: http://www.pravda.com.ua/inozmi/bbc/2014/10/17/7000191/view_print/

Михайлець С.В.,
(фінансово-економічний ф-т, III курс)

ВИДАТКИ БЮДЖЕТУ НА ОБОРОНУ ЯК РУШІЙНА СИЛА ЕКОНОМІКИ

Зростання видатків на оборону в умовах війни призводить до скорочення фінансування інших сфер, а також зменшення капітальних інвестицій в реальний сектор економіки.

Тому в таких умовах особливо актуальним буде дослідити вплив видатків в оборонний сектор на економічний розвиток країни.

До найважливіших показників, що відбивають прагнення держави забезпечити необхідні умови розвитку збройних сил та інших військових формувань, підтримання їхньої бойової готовності в належному стані, є обсяг та рівень видатків на оборону.

Функціональна структура видатків на національну оборону включає видатки: на військову оборону, цивільну оборону, військову допомогу зарубіжним країнам, військову освіту, дослідження і розробки у сфері оборони, іншу діяльність у сфері оборони.

Ефективність витрат на оборону досліджувались багатьма науковцями. У роботах таких науковців як В.М. Федосов та С.І. Юрій видатки на оборону вважаються непродуктивними та такими, що не сприяють приросту ВВП, розвитку продуктивних сил [1, ст. 616].

Проте на думку інших науковців, таких як О.І. Черняк та Г.О. Харламова оборонний комплекс є одним із основних резервів економіки, який може допомогти зберегти за країною статус індустріально незалежної економіки. Також вони вважають, що оборонний комплекс є одним зі стимуляторів розвитку НТР, адже ОПК є тим сектором, в якому зароджуються ноу-хау [2].

На мою думку, обидві точки зору правильні, але за різних умов. Щодо першої думки, то вона стосується надмірних витрат на оборону, що призводить до структурних зрушень в економіці на користь ВПК. Пріоритетність у фінансуванні ВПК зробив економіку СРСР неконкурентною на світовому ринку.

Що стосується другої думки, то вона правильна за протилежних першій умов. Адже оборонний сектор — це не лише армія, це все що забезпечує її. До таких секторів можна віднести — машинобудування, легку промисловість, харчову промисловість, агропромисловий комплекс тощо.

Таблиця 1

ДИНАМІКА ВИДАТКІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ НА ОБОРОНУ [3]

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Видатки ДБУ на оборону, млн грн	6186	6041	6401	9415	11733	9654	11347	13241	14486	14843	27363
Видатки ДБУ на оборону, % до ВВП	1,8	1,4	1,2	1,3	1,2	1,1	1,0	1,0	1,0	1,0	1,7

З таблиці 1 видно, що видатки на оборону в Україні були на рівні 1-1,5 %, але даний обсяг є недостатнім для ОПК, адже забезпечує лише поточні потреби збройних сил. У воєнній доктрині України планується до 2020 року утримувати видатки на оборону на рівні 3 % від ВВП. Даний рівень дозволить не лише забезпечити поточні потреби армії, але і робити інвестиції у науково-технічний розвиток оснащення та у промислово-технічне забезпечення армії.

Підсумовуючи, можна сказати, що капітальні видатки на оборону в Україні призведуть не лише до зміцнення армії, а й до

оздоровлення економіки в цілому, адже армія потребує найновішого озброєння, одягу, амуніції, їжі та багато іншого. Усе це Збройні сили України можуть отримати з внутрішнього ринку, що призведе до швидкого розвитку останнього. Також у майбутньому стане можливим вихід на світовий ринок, що збільшить доходи країни.

Список літератури:

1. Бюджетна система: підручник / В.М. Федосов, С.І. Юрій, О.А. Колот [та ін.] — К. : Центр учбової літератури, 2012. — 871 с.
2. Черняк, О., та Г. Харламова. "Конвергенція витрат на оборонний комплекс та економічного розвитку країни. "Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Військово-спеціальні науки" 31 (2013): 40-45.
3. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. — Режим доступу до ресурсу: <http://www.minfin.gov.ua/>

Мокляк Л.В.

(факультет економіки АПК, II курс)

АНАЛІЗ МІЖНАРОДНИХ РЕЙТИНГІВ ТА МЕТОДИК У НАПРЯМІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ

Вже не один рік ми намагаємося підвищити міжнародну видимість України саме завдяки участі у більшості міжнародних рейтингах, зокрема тих, які показують оцінку нашої конкурентоспроможності через призму впровадження інновацій. І хоча на сьогодні відсутній єдиний узагальнюючий показник, але існує ціла система різних комплексних індикаторів інноваційного розвитку, що як відомо є визначальним чинником економічного та соціального розвитку, а також гарантуванням економічної безпеки.

В сучасному глобалізованому процесі отримують вигоду ті країни, які вибрали інноваційну модель розвитку економіки як основний пріоритет довгострокової стратегії підвищення рівня конкурентоспроможності країни, тому вкрай необхідно дослідити основні міжнародні рейтинги і методики у напрямі впровадження інновацій та визначити місце України у системі цих рейтингів.

Імідж країни — це образ, уявлення про державу як соціально-політичний інститут і країну, яку вона представляє. Мисленнєве уявлення про певну країну виникає внаслідок сприйняття громадськістю комплексу різних чинників — життєдіяльності країни

і держави, її населення, політичної системи і громадянського суспільства, історії, ресурсного потенціалу тощо [1].

Саме система показників та місце держави в рейтингах надає інвесторам з інших країн основну інформацію про стан справ у економіці, політиці, податковому законодавстві тієї чи іншої держави. І на основі цих знань власники капіталу вирішують: чи варто їм вкладати кошти у цю країну, які гарантії того, що буде одержано прибуток та не буде проблем із законодавством.

Рішення щодо проведення дослідження на ринку певної країни приймають на основі оцінок (індексів) провідних рейтингових агентств, які мають репутацію, а результати їхніх досліджень характеризуються високим ступенем достовірності. Звичайно, рейтингові показники мають надзвичайну вагу для уряду України, оскільки є важливим зовнішнім інформаційним джерелом і, у випадку незадовільності, сигналізують про необхідність здійснення адекватних заходів щодо їх покращення [2].

Які ж основні міжнародні рейтинги, які дозволяють оцінити інноваційний та інвестиційний потенціал країни? Звичайно, це показники, які відображають рівень освіти та добробуту населення. До них належить індекс людського розвитку, індекс освіти, коефіцієнт Джині. А також це рейтинги та індекси, які характеризують політичну та економічну ситуацію в країні: індекс економічної свободи, індекс конкурентоспроможності, індекс легкості ведення бізнесу, глобальний інноваційний індекс, індекс сприйняття корупції, індекс нестабільності країн (таблиця 1).

Таблиця 1

РЕЙТИНГ УКРАЇНИ ЗА МІЖНАРОДНИМИ ІНДЕКСАМИ

Індекс	Сутність	Місце України	Пропозиції покращення
1	2	3	4
Індекс людського розвитку	Порівняльна оцінка <u>бідності, грамотності, освіти, середньої тривалості життя</u> , рівня охорони здоров'я, соціальної захищеності, довголіття, екології, рівня злочинності	83 / 187 Оцінка: Країна із високим рівнем людського розвитку	Необхідно збільшити фінансування освіти, охорони здоров'я. Провести ряд реформ у соціальній сфері. Створити чітку законодавчу базу контролю навколишнього середовища та розробити систему покарань за недотримання цих законів
Індекс освіти	Рівень грамотності дорослого населення та комбінований показник сукупної частки учнів	29 / 176 Оцінка: Країна з досить високим рівнем освіти	Реформування системи освіти, забезпечення фінансування закладів для збільшення якості навчання та створення всіх умов

Закінчення табл. 1

1	2	3	4
Індекс Джині	Співвідношення доходів 10% найбагатшої частини населення до 10% доходів найбіднішої [3]	10/124 Оцінка: Країна із невисокою диференціацією населення	На законодавчому рівні необхідно організувати захист біднішого населення, можливе введення прогресивного податку на доходи
Індекс економічної свободи	Здатність населення тієї чи іншої країни самостійно управляти своєю працею та обирати оптимальний вид діяльності	162/178 Оцінка: «Подавлена економіка»	Необхідне реформування податкової сфери, контроль державних витратків, викоринення корупції та вільні трудові відносини
Індекс конкурентоспроможності	Розвиток країни у напрямках, пов'язаних з торгівельною діяльністю і зв'язками з іншими країнами	76 / 144 Оцінка: Країна з ринковою системою	Посилення державного регулювання ринкових процесів, посилення контролю Антимонопольного комітету за станом національних ринків, реорганізація соціальних інститутів
Індекс легкості ведення бізнесу	Порівняння умов створення, ведення бізнесу в різних країнах світу, а саме наявність законів, які сприяють розвитку, прав та свобод підприємства	87 / 189 Оцінка: Країна із труднощами у веденні бізнесу	Створення законодавчої та нормативно-правової бази, яка б забезпечила усі необхідні умови для функціонування малого та середнього бізнесу.
Глобальний інноваційний індекс	Оцінка рентабельності інновацій	64 / 110 Оцінка: Країна з нерозвиненою інноваційною сферою	Створення платформи для розробки ефективних інновацій та надання грантів, пільг, субсидій для введення інновацій у виробництво товарів та послуг
Індекс сприйяття корупції	Оцінка рівня корупції підприємцями та аналітиками	130/167 Оцінка: Країна із дуже високим рівнем корупції	Загальнодержавна боротьба з корупцією, передбачення кримінальної відповідальності, рівність перед законом.
Індекс нестійкості країн	Характеристика політичної стабільності та кримінальної злочинності	110/177 Оцінка: «Погана стабільність»	Зміна структури політичної влади децентралізація та боротьба з корупцією, контроль за діяльністю правосудних органів

Джерело: [4]

Висновки. Міжнародний рейтинг будь-якої країни — це система показників, які дозволяють зрозуміти стан справ у всіх сферах життя суспільства тієї чи іншої країни, в тому числі інвестиційний та інноваційний клімат. Це і показники якості освіти, і економічної свободи, і легкості введення бізнесу і нестабільності тощо. Найкращі показники Україна має у сфері освіти, що характеризує українців як народ із великим потенціалом та високим відсотком населення із вищою освітою. Інші показники далекі від першості, що негативно впливає на кількість інвестицій та введення інновацій. Причин чому так сталося багато: країна перебуває у стані будівництва економіки (неналагоджені зв'язки у виробництві після розпаду СРСР), гальмування розвитку більшості галузей, відсутність платформи для будівництва бізнесу, податковий та адміністративний тиск, складна ситуація у країні. Для вирішення цих проблем необхідно збільшити фінансування соціальних інститутів, посилити контроль за виконанням законів всіма верствами населення, реформувати систему освіти, діяльність податкової служби та створити нормативно-правові акти, які б забезпечували всі умови для функціонування бізнесу та залучення інвестицій.

Список використаних джерел:

1. Швець О.В. Формування політичного іміджу України в міжнародному інформаційному просторі [Електронний ресурс] / Швець Олена Вікторівна : Дис... канд. політ. наук: 23.00.03 / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. — К., 2006. — 237арк. — Бібліогр.: арк. 195–211. —Режим доступу : <http://search.ukr.net/google/search.php?q>
2. Дудка Ю.П. Рейтинги України в міжнародних вимірах та їх вплив на економічну безпеку [Електронний ресурс] / Дудка Ю.П./ Рада по вивченню продуктивних сил України НАН України . —Режим доступу: http://www.investplan.com.ua/pdf/4_2009/11.pdf
3. Сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Міжнародні рейтинги України. — [Електронний ресурс] / Вікпедія. — Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Міжнародні_рейтинги_України

Мороченець Т. І.,
(ф-т фінансово-економічний, IV курс)

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ УМОВАХ

Враховуючи хронічний дефіцит державного бюджету України, недостатність фінансових ресурсів для реалізації соціально-економічних функцій держави, виникнення додаткових фінансових потреб внаслідок загострення геополітичної, соціальної та економічної криз, підвищення податкової конкурентоспроможності України стає однією з доміант структурної перебудови національної економіки.

Виникнення та розвиток такого явища, як податкова конкуренція, спрямоване переважно на спрощення законодавчих умов ведення бізнесу та, меншою мірою, скорочення оподаткування населення, з метою приваблення іноземних джерел податкових надходжень.

Доцільно визначити податкову конкуренцію як систему економічних відносин між країнами, адміністративно-територіальними одиницями та/або їх групами, що виникають в процесі залучення екзогенних та утримання ендогенних мобільних ресурсів, що формують об'єкт оподаткування (реальних та потенційних) за рахунок диференціації податкових інструментів та спрощення процесу податкового адміністрування з метою максимізації темпу приросту ВВП або валового регіонального продукту [1].

Проаналізувавши погляди вчених щодо факторів, які «роз'їдають» цілісність податкової системи країни, слід виокремити наступні:

1. стрімке поширення електронної комерції та електронних трансакцій;
2. застосування електронних грошей;
3. ухилення від сплати податків, відмивання грошей з допомогою офшорних фінансових центрів;
4. зростання обсягів грошових потоків із застосуванням таких похідних фінансових інструментів як деривативи та хеджувальні фонди;
5. обмеженість обміну інформації між податковими органами різних країн;
6. розвиток туризму, міжнародних подорожей, відряджень дозволяє купувати товари за зниженими цінами внаслідок нижчих ставок податків [2].

Основними індикаторами конкурентоспроможності податкової системи країни є загальна кількість податків і зборів, ставки податку на доходи (прибуток) фізичних та юридичних осіб, рівень податкового навантаження, ефективність діяльності податкових органів, стабільність податкового законодавства.

Оцінка податкової системи входить до складу методики розрахунку Індексу економічної свободи — показника, який щорічно розраховується Wall Street Journal і Heritage Foundation для більшості країн світу.

Усі країни за цим індексом діляться на такі групи: з вільною економікою (при величині показника від 80,0 до 100,0); з переважно вільною економікою (від 70,0 до 79,9); з помірно вільною економікою (від 60,0 до 69,9); з переважно невільною економікою (від 50,0 до 59,9); і з невільною (репресивною) економікою (від 0 до 49,9) [3].

За даними станом на 2015 рік рейтинг складався для економік 178 країн, серед яких в загальному підсумку Україна займає 162 місце та потрапила до категорії країн з репресивною економікою.

Низькі позиції рейтингу України були зумовлені значною корумпованістю усіх рівнів виконавчої влади, низьким захистом прав власності та слабким розвитком інвестиційної сфери. Станом на 2016 рік індекс свободи від корупції в Україні становить 26% (до порівняння, в Європі — 66,9%, а у світі — 60,7%) [3].

В контексті дослідження міжнародної податкової конкуренції та визначення податкової конкурентоспроможності України, доцільно зазначити про показник податкової свободи. Станом на 2016 рік він становить 77,6% (у світі — 77,8%), а індекс економічної свободи 46,8% (у світі — 60,7%) [3,4].

Отже, Україна визначила свій зовнішньополітичний напрям розвитку, підписавши угоду про асоціацію з Європейським союзом. Таким чином, стратегія подальшого реформування податкової системи має бути більш наближена до європейських тенденцій. Послідовна і виважена податкова політика дасть можливість забезпечити достатній рівень надходжень до бюджетів усіх рівнів, підвищити конкурентоспроможність вітчизняних підприємств, залучити в країну потенційних інвесторів, а також сприятиме зростанню добробуту усіх верств населення.

На мою думку, для того щоб отримати ефект та оцінити ефективність проведення реформ податкової системи необхідно після внесення змін заборонити будь які перетворення. Це дасть можливість відчутти який конкретно вплив і результат здійснених реформ. Корупція залишається основною проблемою, не лише для

податкової системи, а й для усіх інших сфер, породжує хаос, свавілля і беззаконня, тому будь які реформи не матимуть успіху без подолання корупції.

Список літератури:

1. Цимбалюк І. О. Міжнародна податкова конкуренція: перспективи та реалії / І. О. Цимбалюк // Вісник Приазовського державного технічного університету. Сер. : Економічні науки. — 2012. — Вип. 24. — С. 96–104. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VPDTU_ek_2012_24_16

2. Самусевич Я. В. Реформування податкової системи України в умовах податкової конкуренції // Українська академія банківської справи Міністерства освіти і науки України / Автореферат дисертації. — Суми, 2015.

3. Index of Economic Freedom: Wall Street Journal, Heritage Foundation, [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.heritage.org/index/visualize?cnts=ukraine>

4. Paying Taxes 2015. The global picture, World Bank Group and PwC [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.pwc.com/gx/en/paying-taxes/pdf/pwc-paying-taxes-2015-high-resolution.pdf>

5. Безпалько І. П. Аналіз конкурентоспроможності податкової системи України в сучасних глобалізаційних умовах/ І. П. Безпалько // «Ефективна економіка» — Львів. №10, 2015.

Музиченко Б.М.,
(*ф-т фінансово-економічний, магістрант*)

ЩОДО ПИТАННЯ НЕДОБРОСОВІСНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ В БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВАХ

Стаття 1 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» визначає недобросовісну конкуренцію як будь-які дії у конкуренції, що суперечать правилам, торговим та іншим чесним звичаям у підприємницькій діяльності [1].

Державне регулювання конкуренції в банківській сфері представлено в спеціалізованих законодавчих актах. У Законі України “Про банки і банківську діяльність” у статті 53 “Забезпечення конкуренції у банківській системі” зазначається, що банкам забороняється укладати договори з метою обмеження конкуренції та монополізації умов надання кредитів, інших банківських послуг, установлення процентних ставок і комісійної винагороди. Банку

забороняється встановлювати процентні ставки та комісійні винагороди на рівні, нижчому від собівартості банківських послуг у цьому банку, а також вчиняти будь-які дії щодо впровадження у своїй практиці недобросовісної конкуренції [2].

Основною метою недобросовісної конкуренції в банківській сфері є прагнення банку-конкурента поліпшити або закріпити своє становище чи здобути перевагу на ринку за рахунок послаблення позицій конкуруючих банків і введення в оману клієнтів. На сьогоднішній день основним видом порушень у вигляді недобросовісної конкуренції є випадки поширення інформації, що вводить в оману. Цей вид порушень становить майже 90% всіх порушень у вигляді недобросовісної конкуренції [3].

Недобросовісну конкуренцію проти банків можуть вести конкуруючі банки, клієнти, партнери, кримінальні елементи. Особливістю недобросовісної конкуренції з боку клієнтів може бути неправомірне створення вигідних або сприятливих для них умов укладення угод, незаконного, невиправданого отримання кредитів, поширення неправдивих, неточних або неповних відомостей про банк, особливо у випадках простроченої заборгованості йому, та ін. Характерним є вплив клієнтів на службовців банку з метою запоруки та позитивного вирішення вигідних для клієнтів справ.

Серед дій недобросовісної конкуренції, що можуть застосовуватись банками-конкурентами, можна назвати такі:

- ✓ переманювання клієнтів і співробітників з одного банку до іншого;
- ✓ зрив угод і договорів через поширення неправдивої інформації;
- ✓ незаконне отримання конфіденційної і таємної інформації та її використання з метою завдати шкоди банку;
- ✓ шантаж і компрометація керівництва і провідних співробітників банку;
- ✓ поширення неправдивих, неточних або перекручених, неповних відомостей, що здатні завдати шкоди громадській оцінці діяльності та стану банку;
- ✓ зловживання домінуючим становищем банку на ринку банківських послуг [4].

Причинами, які обумовлюють недобросовісну конкуренцію, є корупція і тінізація економіки, вузькість ринків діяльності суб'єктів господарювання, розходження інтересів ділових партнерів, недостатня професійна підготовка спеціалістів і керівників комерційних структур, неефективні технології виробництва та

застаріле обладнання, що використовуються банками, жорстка податкова політика, криміналізація окремих сфер життя і діяльності населення. Відповідно до чинного законодавства за недобросовісну конкуренцію передбачається адміністративна, цивільна або кримінальна відповідальність.

Як показує практика роботи банків, основними заходами, що використовуються для протидії недобросовісній конкуренції, є:

- ✓ досконале вивчення ринків та їх суб'єктів;
- ✓ вибір методів поведінки з суб'єктами ринку, використання ділових зв'язків і партнерів для вироблення компромісних рішень з конкурентами; створення нормативної бази підприємств, банків, яка б регламентувала порядок взаємовідносин їх персоналу з зовнішнім середовищем;
- ✓ визначення найбільш вірогідних конкурентів і складання прогнозів розвитку взаємовідносин з ними; включення до технологій операцій і угод елементів їх захисту;
- ✓ ведення комерційної розвідки в середовищі конкурентів; періодичне публічне оголошення результатів своєї діяльності [5].

Недобросовісна конкуренція є невід'ємною частиною конкурентної боротьби, а з нею і всієї банківської діяльності. Ігнорувати існування і можливості настання негативних наслідків від такої діяльності в сучасних умовах немає ніяких підстав. Необхідно пам'ятати, що шкода для одного банку від недобросовісної конкуренції, означає користь для іншого. Повністю недобросовісну конкуренцію неможливо вивести з фінансового ринку, адже це хоч і не законний спосіб конкуренції, але дуже дієвий, і ніякі штрафи цей вид конкуренції не знищать.

Список літератури:

1. Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції». [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/236/96-вр>
2. Закон України «Про банки і банківську діяльність». [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
3. Офіційний веб — портал Антимонопольного комітету. [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.amc.gov.ua/amku/control/main/uk/publish/category/89177>
4. Зубок М., Ніколаєва Л. Організаційно-правові основи безпеки банківської діяльності в Україні. — К.: Істина, 2000р.
5. Андрощук Г. Защита от недобросовестной конкуренции // Бизнес-информ. — 1997. — № 7.

Мусійченко В.В.,

студент 4-го курсу, 407 групи юридичного факультету

ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ ПРО ЗАХИСТ ЕКОНОМІЧНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ: ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Після підписання Угоди про асоціацію з Європейським Союзом питання якнайшвидшого реформування антимонопольного законодавства та законодавства про захист економічної конкуренції (далі — ЗЗЕК) в цілому стало нагальним, адже воно включено до пакету реформ, які має провести Україна. Проте, на думку експертів, вищезазначені реформи здійснюються вкрай повільно.

Як свідчить історичний досвід зарубіжних держав, зокрема США кінця XIX століття, наслідками відсутності ефективного антимонопольного законодавства є неконтрольоване зростання впливу монополістичних об'єднань на ринок та ціноутворення, що, в свою чергу, призводить до зниження соціальних стандартів, порушення прав суб'єктів господарювання та споживачів.

На сьогоднішній день засади економічної конкуренції в українському законодавстві регламентуються як Конституцією України, так і низкою законів України: наприклад, Законом України «Про Антимонопольний комітет України», Законом України «Про захист економічної конкуренції», Законом України «Про природні монополії». Важливу роль відіграють ратифіковані міжнародні договори (наприклад, Договір про проведення узгодженої антимонопольної політики, ратифікований 2003 року, Договір «Про співробітництво в галузі розвитку конкуренції» від 2000 року). Серед підзаконних актів нижчого рівня можна відзначити постанови Кабінету Міністрів України, а також інші нормативно-правові акти, видані органами виконавчої влади.

Українське законодавство про захист економічної конкуренції дійсно потребує змін. І слід наголосити на тому, що найбільш логічним, найбільш ефективним з позицій результативності є звернення до вдалого зарубіжного досвіду. В умовах економічної кризи для України актуальним є питання оновлення законодавства — та корисним є досвід тих держав, які вже успішно подолали кризові явища, у тому числі шляхом законодавчого регулювання економіки, а зараз займають провідне місце на міжнародній економічній арені. Зокрема, Сінгапур, який зараз очолює всесвітній рейтинг країн за інвестиційною привабливістю, Японія, США, які переживали значну кризу у часи Великої Депресії, тощо.

Сінгапур у ранні роки правління Лі Куан Ю, відомого реформатора та архітектора «сінгапурського дива» (стрімкого та неочікуваного міжнародною спільнотою економічного зростання держави), мав показник ВВП у 512 доларів на душу населення, один з найнижчих у світі показників життя за межею бідності, та нерозвинену інфраструктуру, недосконалі механізми застосування законодавчої бази. Одним з перших вирішених урядом питань було саме регулювання конкуренції. Для врегулювання потенційних проблем корупції як однієї з перешкод на шляху чесної конкуренції Лі Куан Ю запровадив жорстку систему покарань за хабар, яка включала страту. У той самий час спостерігалось значне підвищення офіційних заробітних плат для державних службовців. Уряд Сінгапуру вважав, що чиновники, «менеджери держави» за словами реформатора, не мають отримувати меншу винагороду, ніж менеджери бізнесу [1]. Заробітні плати посадовців вищої ланки, у тому числі і антимонопольних органів, складали близько мільйона доларів на рік. ВВП на душу населення наприкінці правління Лі Куан Ю в 1990 році складав близько \$14 000.

«Новий курс» Президента США Франкліна Делано Рузвельта серед базових змін у комерційному законодавстві передбачав особливі правила конкуренції. При посередництві державної «Адміністрації відновлення промисловості» підприємці уклали між собою «кодекси чесної конкуренції». Такі кодекси регулювали питання єдиних цін, ринків збуту, заробітної плати тощо. На законодавчому рівні заборонялося отримувати конкурентні переваги за рахунок погіршення становища працівників: збільшення їх робочого дня, зменшення заробітних плат [2]. На підзаконному рівні квотувалися об'єми виробництва.

Керуючись викладеним досвідом провідних світових держав у антимонопольній галузі, питаннях конкуренції та подоланні кризових явищ, в українських реаліях задля подолання кризи видаються доцільними:

1. Забезпечення ефективності системи державного примусу щодо великого бізнесу в антимонопольних питаннях. Для цього мають бути усунені два головних несприятливих елемента діяльності державних структур: надмірний вплив на них з боку представників бізнесу та недостатня кадрова професійність у порівнянні з комерційними структурами. Врегулювати це можливо за наведеним прикладом Сінгапуру: шляхом встановлення належної винагороди для співробітників державного сектору, покарання за хабарництво.

2. Повне сприяння розвитку малого бізнесу. Сьогодні існує проблема лобіювання інтересів корпорацій як в органах законодавчої, так і виконавчої влади. Для малого бізнесу є сенс встановити пільговий режим, спростити процедуру його відкриття, запровадити діючі механізми повідомлення про факти вимагання неправомірної вигоди представниками державних структур. Саме малий бізнес неодноразово називався реформаторами однією з головних рушійних сил відбудови держави після економічної кризи [3].

Список використаних джерел:

1. Lee Kuan Yew. The Singapore Story: 1965 — 2000. From third world to first. HarperCollins Publishers, N.Y., USA, 2000. — 752pp.
2. Lawson, Alan. A commonwealth of hope : the New Deal response to crisis. The Johns Hopkins University Press, 2006. — 304pp.
3. Stiglitz, Joseph E. Freefall : America, free markets, and the sinking of the world economy, 2010. — 361pp.

Мястковська В.С.,
(фінансово-економічний ф-т, IV курс)

ВПЛИВ МОНЕТАРНОГО ТРАНСМІСІЙНОГО МЕХАНІЗМУ НА АКТИВІЗАЦІЮ КРЕДИТУВАННЯ РЕАЛЬНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ СТАГНАЦІЇ

У 2014 році економіка України увійшла в період глибокої та затяжної стагфляції, коли галопуюча інфляція супроводжується стрімким падінням виробництва. Подолання цієї проблеми можливе лише за рахунок активізації розвитку реального сектору економіки. Так як в Україні історично сформувалась банкоцентрична модель розвитку фінансового сектору, відповідно, саме банківська система та її кредитні ресурси мають стати основним джерелом фінансування розвитку економіки України. Це обумовлює необхідність побудови ефективно діючого трансмісійного механізму грошово-кредитної політики Національного банку, що забезпечує передачу імпульсів монетарного регулювання на реальний сектор через відповідні канали. Враховуючи національні особливості нашої економіки, для України доцільним буде виділення чотирьох каналів монетарної трансмісії — процентний, кредитний, валютний канали та канал очікувань економічних суб'єктів.

Процентний канал відображає вплив центрального банку на економіку шляхом регулювання процентних ставок. В українських реаліях його ефективність є, м'яко кажучи, дефективною: істотної кореляції між офіційною ставкою НБУ та кредитними ставками на ринку немає, тобто облікова ставка не виконує своєї функції. Крім цього, серйозним деструктивом процентної політики НБУ є надвисокі ставки за його депозитними сертифікатами: дохідність за ними в середині 2015 року фактично зрівнялася зі ставками за гривневими кредитами в економіку [1]. Таким чином, банкам стало невигідно ризикувати, надаючи кредити підприємствам, адже купівля безризикових депозитних сертифікатів НБУ, в кінцевому рахунку, приносить дохід не менше, ніж ринкові кредити.

Розглядаючи кредитний канал трансмісійного механізму, варто зазначити про значні монетарні диспропорції — поєднання величезного профіциту ліквідності банків з критичним дефіцитом коштів у реальному секторі [2, с. 22]. З 2014 р. різночисто знизилися темпи кредитування банками вітчизняної економіки: обсяги гривневих кредитів зменшилися на 28%, валютних — на 40% [1]. На кінець 2015 року співвідношення обсягу кредитів до ВВП, тобто фінансова глибина економіки, становила 39%, що значно нижче цього показника для інших країн, зокрема, у країн Єврозони у середньому вище 100% [2, с. 38].

В Україні існує системна проблема нестачі «довгих» ресурсів у банківській системі. Внутрішні довгострокові кредитні ресурси банків є обмеженими через вкрай «коротку» та нестабільну депозитну базу в умовах панічних настроїв та недовіри суспільства до банківської системи. Тож саме держава та НБУ мають забезпечити банки та економіку необхідними ресурсами, чого, на жаль, не відбувається. Сутність проблеми полягає в тому, що продуктивна емісія (тобто емісія грошей, що використовувалася б реальним сектором) є недостатньою, а непродуктивна емісія є надмірною. З одного боку, необґрунтована експансія операцій надкороткострокового рефінансування овернайт веде лише до зростання спекулятивних валютних операцій і тиску на курс гривні, а з іншого — безпрецедентні обороти операцій з депозитними сертифікатами НБУ за високими ставками створюють «фінансову бульбашку» з виплатою процентів за рахунок додаткової емісії [2, с. 26]. Загалом упродовж двох десятиліть здійснюється максимальне обмеження монетизації української економіки, що відчутно гальмує макроекономічне відтворення.

Дія валютного каналу передавального механізму тісно пов'язана з кредитним каналом. Частка кредитів в доларах США

в кредитному портфелі банків зросла протягом останніх років до 52%, що свідчить про значний рівень доларизації економіки [1]. Після ліквідації третини банківської системи до існуючих раніше системних проблем додалася нова — зростання концентрації іноземного капіталу на банківському ринку: ринок активів на 60% належить банкам з іноземним капіталом [2, с. 28]. Це загострює системні ризики для національної безпеки України.

Канал очікувань характеризує вплив змін у грошово-кредитній політиці на очікування економічних агентів стосовно майбутньої макроекономічної ситуації. Зважаючи на високу недовіру до дій НБУ, суб'єкти господарювання самостійно закладають прогнози щодо економічної кон'юнктури: формуються песимістичні очікування та блокуються стимули до економічного зростання.

Отже, проведені дослідження дозволяють зробити висновок, що діючий в Україні механізм монетарної трансмісії не відповідає потребам національної економіки. З метою підвищення ефективності функціонування каналів передавального механізму та подолання стагфляційної кризи необхідним є: пошук оптимального рівня облікової ставки та збільшення впливу процентного каналу на економіку; перехід до дискреційної монетарної політики, спрямованої на досягнення оптимального рівня банківської ліквідності та кредитування реального сектору; запровадження особливих умов рефінансування комерційних банків, що здійснюють кредитування пріоритетних галузей економіки; переорієнтація емісійних каналів на стимулювання кредитування виробництва; зниження доларизації депозитного та кредитного портфелів банків; розроблення дієвої комунікаційної політики НБУ; підвищення довіри суспільства до НБУ, банківської системи і національної валюти. Головним пріоритетом України є успішна реалізація стратегії прискореного економічного зростання на базі переходу від моделі відсталої сировинної економіки до розвитку високотехнологічної промислової держави з використанням кредитування національної банківської системи.

Література:

1. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>
2. Проект стратегії розвитку банківської системи України 2016-2020 «Подолання кризи, стабільність національної валюти і банківської системи та економічне зростання». — Київ, 2016. — 86 с.

Назарчук А. В.

(юридичний факультет, III курс)

ПРАВОМІРНЕ ЗАСТОСУВАННЯ СИЛИ В МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ

Відомо, що основною метою міжнародного права є забезпечення миру та співробітництва. Досягнення цієї мети якнайкраще гарантує принцип незастосування сили та погрози силою. Попри всю вагомість даного принципу, він не є нормою *ius cogens*. Адже беззастережне дотримання цього принципу може завдати не менше шкоди міжнародній безпеці, ніж його порушення. Мова йде про правомірне застосування сили.

Статут ООН передбачає можливість правомірного застосування сили лише в двох випадках: для підтримання міжнародного миру і безпеки (ст. 39) та в порядку реалізації невід’ємного права на індивідуальну чи колективну самооборону при збройному нападі (ст. 51) [1].

На наш погляд, гарантування міжнародного миру і безпеки нівелиюється через високу залежність правомірного застосування сили (перш за все самооборони) від Ради Безпеки. Привілейована позиція п’яти постійних членів Ради Безпеки, а саме належність їм права вето, порушує принцип суверенної рівності держав. Адже постійними членами є економічно потужні держави, а саме такі держави часто мають свою зацікавленість у вирішенні міжнародних спорів.

Щодо права на самооборону, то Статут ООН пов’язує його з наявністю агресії. Резолюція Генеральної Асамблеї кваліфікує акти агресії перш за все через застосування сили. Так, у Справі про військові та напіввійськові дії в Нікарагуа та проти Нікарагуа (Нікарагуа проти США) Міжнародний суд постановив, що в звичайовому міжнародному праві постачання зброї опозиції в іншій державі не вважається збройним нападом: «Суд не вважає, що концепція «збройної атаки» охоплює допомогу повстанцям у формі постачання зброї чи логістичної або іншої підтримки» [5, С. 177].

У випадку терористичних актів прийнято застосовувати широке розуміння збройного нападу, що відповідно розширює право на самооборону. Прикладом є терористичні напади Аль-Каїди в США 11 вересня 2001 року. Рада Безпеки фактично прирівняла їх до “збройного нападу”.

За загальним правилом, як це і впливає з ст. 51 Статуту ООН, право на самооборону виникає у відповідь на збройний напад. Проте міжнародному праву відомі й інші підходи до тлумачення цієї норми. Так, превентивна самооборона є забороненою, але за сукупністю наступних ознак все ж може допускатися. Статут ООН не описує критеріїв самооборони, проте такі критерії закріплені у звичаєвому міжнародному праві: самооборона має бути пропорційною, необхідною, невідкладною. Саме таким ознакам має відповідати і превентивний самозахист. На мою думку, виправданням превентивних заходів є сукупність таких чинників: слідування в часі за нападом (настільки це можливо); відповідні стандарти поведінки потенційного агресора в минулому; належна доведеність нападу; цінність об'єкта, якому загрожує небезпека (при загрозі застосування ядерної зброї).

Як бачимо, науці міжнародного права відомо широке і вузьке розуміння самооборони. Практика Міжнародного Суду все ж схиляється до вузького тлумачення. Це можна пояснити можливістю зловживання з боку держав цим правом. Проте, якщо держава переслідуватиме ціль — відновлення миру, застосування самооборони в широкому розумінні як природного права держави буде підтримане міжнародною спільнотою.

Передумовами для підтримання міжнародного миру і безпеки є будь-яка загроза чи порушення миру або акт агресії. Порушення миру означає наявність конфлікту з застосуванням зброї між двома чи багатьма державами. Внутрішні конфлікти вважаються такими, що загрожують миру перш за все при брутальних і масових порушеннях прав людини. Міжнародний тероризм також розглядається як загроза миру та міжнародній безпеці. Практика Ради Безпеки поступово розширює розуміння міжнародного миру і безпеки. Так, в декларації голови Ради Безпеки від 31 січня 1992 року зазначено: «те, що немає війни та військових конфліктів між державами, саме по собі ще не гарантує миру у світі і міжнародну безпеку. Невійськові причини нестабільності в економічній, соціальній, гуманітарній і екологічній сферах стали загрозами для миру і безпеки» [4, С. 336].

За наявності цих передумов Рада Безпеки надає рекомендації або ухвалює рішення про те, які заходи мають бути вжиті. Рада Безпеки застосовує мирні примусові заходи передбачені ст. 41 Статуту ООН, а якщо такі заходи виявляться недостатніми вона може застосувати військові заходи перераховані в ст. 42 Статуту ООН.

Отже, хоч Статут ООН чітко визначає право на індивідуальну чи колективну самооборону, але настільки далеко сягає це право в багатьох випадках є спірним. Щодо підтримання міжнародного миру і безпеки то Рада Безпеки повинна реагувати на будь-які загрози миру і безпеці, що виникають у сучасному світі.

Список використаних джерел:

1. Статут ООН від 26.06.1945.
2. Международное право. Общая часть : учеб. для студентов юрид. фак. и вузов/ И.И. Лукашук. — М. :Волтерс Клувер, 2005. — 432 с. — (Серия «Библиотека студента»).
3. Міжнародне право. Основи теорії: Підручник / За ред. В. Г. Буткевича. — К.: Либідь, 2002. — 608 с.
4. Матіас Гердеген. Міжнародне право / Пер. з німецької. — К.: «К.І.С.», 20011. — 516 с.
5. Краткое изложение решений, консультативных заключений и постановлений Международного Суда 1948 —1991 / Организация Объединенных Наций. — Нью-Йорк: 1993. — 276 с.

Невєров А.Є.,
(фінансово-економічний ф-т, магістрант)

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ВАРТОСТІ ФІНАНСУВАННЯ КОМПАНІЙ НА РИНКАХ, ЩО РОЗВИВАЮТЬСЯ

Оцінка вартості компанії є необхідною передумовою визначення підприємством застави, страхування власної діяльності, продажу бізнесу. Міжнародними стандартами оцінки (RICS — IPMS, IVS) та українським законодавством передбачено використання дохідного підходу, методика якого передбачає застосування ставки дисконтування або ставки капіталізації. У вітчизняній практиці розповсюдженим є використання в якості ставки дисконтування значення WACC або CAPM. Основною проблемою є визначення вартості власного капіталу, що пов'язано із наступними факторами:

- обмеження вибору методів розрахунку;
- проведення умовних коригувань;
- вибір безризикової ставки;
- визначення премії за ринковий ризик;
- складний розрахунок коефіцієнта β .

Вибір методу. Наукові розробки У. Шарпа, Дж. Літнера, Дж. Трейнера щодо моделі CAPM удосконалили такі науковці як Ю. Фама та К. Френч, М. Кархарт, та запропонували розширення кількості змінних вихідної моделі, обґрунтували необхідність врахування таких факторів, як розмір компанії, якість менеджменту, динаміка ціни на акцію. Дослідження Закрі Белло дозволило випробувати дані моделі на достовірність. Так, всі три моделі мають приблизно однакову долю не поясненої дисперсії, але випробування достовірності прогнозних значень показало, що CAPM значно програє як трьохфакторній моделі, так і уточненій моделі Кархарта⁴ [1].

В основі даних моделей лежить залежність між змінами в ціні акції компанії та динамікою індексу ринку, на якому обертається акція (ця залежність виражається в коефіцієнті β). Якщо модель CAPM використовує лише дану залежність, то в трьохфакторній моделі вводяться такі змінні, як премія за розмір компанії (різниця в капіталізації між 30% найменшими та 30% найбільшими компаніями на ринку) та премія за «якість менеджменту» (різниця між 30% компаній із найвищим показником відношення балансової вартості до ринкової та 30% компаній із найменшим значенням даного показника).

На ринках, що розвиваються, основна перешкода для якісного аналізу — недосконалість ринку, обмеженість інформації. Застосування трьох-факторної моделі або уточненої моделі Кархарта можливе лише за умов конкурентного середовища. За умови відсутності конкуренції достовірність результатів значно знижується. Це пояснюється тим, що в умовах низької ефективності фондового ринку, компанії з цих 30%-30% часто будуть ті ж самі. За даними дослідження Джона Гріффіна, значення деяких факторів сильно варіюють між країнами, а це виключає можливість застосування їх середніх значень (в їх основі — специфіка очікувань інвесторів, достатності їх поінформованості тощо) [2].

Модель CAPM має недоліки, які пов'язані із застосуванням безризикової ставки та коефіцієнта β , що значно впливає на якість результату. Дослідження К. Естради показали, що в умовах ринку, що розвивається частка поясненої дисперсії (R^2) складає лише 55% — саме на стільки відсотків модель пояснює зміни вартості фінансування [3].

---

⁴ Вибірка складається з даних американських взаємних фондів за період 1986-2006 рр.

Словацький вчений Сільво Дачман провів випробування моделі САРМ за статистичними критеріями [4] і дійшов висновку, що модель не пояснює природу коливань цін на словацькому фондовому ринку. По-перше, не виконувалась головна передумова САРМ — дохідність активів з нульовою бетою не дорівнює безризиковій ставці, по-друге, в дослідженні спростовано пряму залежність між ризиком і дохідністю. Така тенденція характерна для більшості ринків, що перебувають в кризовому стані. Це пояснюється наступними факторами:

- за кризових умов інвестор прагне виключити з інвестиційного портфелю найбільш ризикові активи;

- втрата інтересу з боку інвестора негативно впливає на фінансування венчурних компаній;

- боргові цінні папери, емітовані венчурними компаніями є об'єктом інтересу лише агресивних інвесторів, що обмежує можливості таких підприємств до залучення фінансування. На європейському ринку частка боргового фінансування венчурних компаній складає лише 15% [5]. Як наслідок, підприємства стають більш чутливими до змін на ринку неборгових цінних паперів.

Безризикова ставка. Вибір безризикової ставки ґрунтується на основних принципах:

- співставність строку обертання безризикового активу життєвому строку компанії;

- доступність безризикового активу звичайним національним інвесторам;

- дохідність безризикового активу відома всім учасникам ринку;

- ймовірність втрати коштів від інвестицій в такий актив мінімальна.

У світовій практиці прийнято застосовувати ставку дохідності за довгостроковими державними облігаціями. Оскільки вітчизняні боргові цінні папери несуть в собі значний ризик втрат, використовувати даний підхід в Україні не доречно. Альтернативою можуть слугувати американські боргові цінні папери (10-річні облігації Казначейства США), але в такому випадку порушується принцип доступності — широке коло національних інвесторів не має можливості придбати дані цінні папери.

Застосування ставки по депозитах у вітчизняних банках призводить до наступних проблем. По-перше, ризики, пов'язані із такими інвестиціями значно перевищують ризики за державними цінними паперами, по-друге, порушується принцип відповідності строків інвестування — в Україні банки не залучають

коштів довше, ніж на один рік (як правило, депозити просто пролонгуються, в окремих випадках можливе незначне збільшення ставки).

Ставка за міжбанківськими кредитами також не використовується оскільки такі кредити не є довгостроковими та включають ризик неповернення кредиту банком. Не доцільно використовувати ставку рефінансування НБУ — кредити обмежені в строках і мають обмежене коло користувачів.

Відомий американський вчений Асват Дамодаран, розглядаючи проблему розрахунку безризикової ставки на ринку, що розвивається [6], вказав наступні критерії вибору ставки:

— безризикова ставка має бути обрана з-поміж ставок для (грошового) ринку тієї валюти, в якій номінована оціночна вартість компанії і обов'язково в тій валюті, в якій компанія отримує основні грошові потоки;

— безризиковій ставці притаманний нульовий ризик реінвестування — ризик втрат, пов'язаних із реінвестуванням майбутніх доходів за ще нижчими ставками.

Премія за ринковий ризик. Припущення моделі CAPM полягають в досконалості ринку, наявності високого рівня диверсифікації і значної кількості гравців. В основі моделі є порівняння премії за ринковий ризик та безризикової ставки, для цього необхідно є історична інформація про динаміку ринку в цілому та динаміку безризикових активів.

Український фондовий ринок перебуває в критичному стані — за даними НКЦПФР падіння торгів на біржовому ринку в першому кварталі 2016р. склало 49,8% в порівнянні з аналогічним періодом попереднього року. Найбільша фондова біржа в Україні була створена в 2008р., ПФТС — в 1996, що значно обмежує статистичну вибірку, а тому і якість аналізу.

Коефіцієнт β . Коефіцієнт β характеризує систематичний ризик компанії, ризик, який не можна диверсифікувати. Він оцінює міру чутливості доходності акції певної компанії (як правило, бета-кофіцієнт для однієї компанії не розраховується, а використовується середньогалузеве значення доходності). Класичний коефіцієнт бета має цілий ряд недоліків і потребує коригування. В основі розрахунку коефіцієнта існує загроза некоректної оцінки активу. Припустимо, що на ринку є 2 акції — А і В такі, що акція А реагує на зростання ринку більш чутливо (показує більші темпи зростання), ніж на його падіння. Акція В — реагує на падіння ринку так само, як акція А на зростання. Коефіцієнт β для обох акцій буде однаковим.

ЗАЛЕЖНІСТЬ ЗМІНИ ЦІНИ АКЦІЇ ВІД ФОНДОВОГО ІНДЕКСУ

Ймовірність	Індекс, %	Динаміка ціни акції «А», %	Динаміка ціни акції «В»
0.25	-20	-10	40
0.25	-10	-5	-20
0.25	10	20	5
0.25	20	40	10

За моделлю CAPM акція «А» буде такою ж ризиковою інвестицією, хоча насправді ризик втратити кошти, порівняно із акцією «В» в реальності буде нижчим.

В умовах, коли акції компанії не є достатньо ліквідними (що є характерним для ринків, що розвиваються), доцільно використовувати 60 значень місячної дохідності акцій компанії. В умовах ринку, що розвивається, для компанії закритого типу проблематичний пошук аналогів акцій, які котируються на біржі. При різних значеннях фінансового левериджу компанії та її аналогу отримане значення коефіцієнта бета може мати невірне значення.

На розвинених ринках існує невідповідність розрахованих коефіцієнтів, що пов'язано із використанням різних джерел інформації. В таких випадках похибка складала до 10%. Дискусійним залишається питання вибору часових меж розрахунку. Якщо розраховувати коефіцієнт для коротких термінів, на результати впливають несуттєві короткострокові коливання. А через високу волатильність українського ринку недоцільно розраховувати коефіцієнти для довгострокових періодів. Розрахунок коефіцієнта потребує великих масивів інформації, будь-які додаткові припущення аналітика мають вагомий вплив на кінцевий результат.

Зазначених проблем повністю вирішити або уникнути неможливо. Їх вирішення потребує пошуку компромісу між витраченими на розрахунки ресурсами і якістю аналізу. В оціночній діяльності, короткі строки не дозволяють розраховувати багатофакторні моделі, проводити численні коригування. Якщо інформаційний ресурс є обмеженим, звіт про оцінку може включати значні спеціальні припущення, що негативно впливають на якість кінцевого результату оцінки.

Список літератури:

1. Zakri Y. Bello. A Statistical Comparison of the CAPM to the Fama-French Three Factor Model and the Carhart's Model Central Connecticut State University — Finance, July 8 2008.
2. John M. Griffin. Are the Fama and French Factors Global or Country-Specific? University of Texas at Austin — Department of Finance
3. Javier Estrada. Systematic risk in emerging markets: the D-CAPM, Department of Finance, IESE Business School, Barcelona, Spain, 2002
4. Сільво Дайчман. Дієвість моделі оцінювання капітальних активів: за даними Словенії. Департамент фінансів, університет Марібор, Словенія. 2013р.
5. Martin Selter, Dr. Thomas Pruever . Venture Capital and Start-ups in Germany. EY outlook, 2015.
6. Aswath Damodaran. Estimating Risk free Rates. Stern School of Business, New York.

Нікіфоренко В.В., Родніченко І.В.,
(ФЕФ, IV курс)

УДОСКОНАЛЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

Екологічна складова будь-якої країни є важливою для розвитку економіки і розв'язань питань соціального характеру. На сьогоднішній день екологічний стан України тільки погіршується і одним з напрямків вирішення цієї проблеми є удосконалення екологічного оподаткування, зокрема цільове використання державою коштів, мобілізованих за допомогою екологічного податку. Рішучим кроком держави у цьому питанні є екологічний податок. Досвід ЄС є важливим для нас, оскільки саме європейські країни у рейтингу якості довкілля мають найвищі позиції.

Ми виділили основні принципи екологічного оподаткування.

Перший принцип екологічного оподаткування — "забруднювач сплачує" — означає, що забруднювачу треба прийняти на себе витрати щодо здійснення заходів із попередження утворення забруднення та боротьби з його наслідками для забезпечення суспільству належної якості навколишнього природного середовища.

Другий принцип — необхідності закріплення цільового використання отриманих коштів. У світовій практиці існує декілька основних варіантів використання надходжень від екологічних податків: фінансування конкретних екологічних програм; скоро-

чення дефіциту державного бюджету; збільшення державних витрат. Але на нашу думку, для країн зі складною екологічною ситуацією, в податковій системі яких екологічні податки були відсутні або знаходили обмежене застосування (наприклад, в Україні), найбільш ефективним напрямом використання надходжень від екологічних податків є фінансування конкретних екологічних цілей.

Третій принцип — стимулююча функція екологічного оподаткування. В Європейських країнах принцип «стимул» є основним, оскільки в даному випадку платник екологічного податку з власних міркувань оновлює технічну базу, переоснащує її задля зменшення кількості викидів і негативного впливу шкідливих речовин на навколишнє природне середовище і відповідно сплачує менше.

Основними причинами невиконання екологічним податком жодної зі своїх функцій в Україні є як обмежене коло об'єктів оподаткування, що не охоплює цілий ряд потужних джерел техногенного забруднення довкілля, так і мізерні ставки екологічного податку, які у багатьох випадках є на один-два порядки нижчими, ніж у розвинених країнах.

Аналізуючи відмінності між підходами до екологічного оподаткування в Україні та в країнах ЄС, можна зробити висновок щодо недосконалості нашого закону або щодо недбалості у деяких екологічних питаннях. Ми вважаємо, що слід трохи коректувати цей податок. Це також пояснюється тим, що при вході до складу ЄС нашій державі також треба звернути увагу на екологічну ситуацію загалом, котра стосується як екологічного податку, так і його механізму справляння, адже країни ЄС, як вже зазначалося, є провідними країнами в цьому питанні.

Тому першою пропозицією буде розширити коло об'єктів оподаткування екологічним податком, включивши до нього виробництво та імпорт ряду енергоносіїв — вугілля, коксу і бурого вугілля, а також тари, пакувальних матеріалів та інших шкідливих для довкілля товарів (акумулятори та гальванічні елементи, автомобільні шини, побутова техніка тощо) зі створенням системи адміністративних (встановлення відповідних правил) і фіскальних (диференціація податкових ставок) важелів стимулювання безпечної утилізації та вторинної переробки шкідливих для довкілля товарів.

Другою пропозицією, відповідно до досвіду країн ЄС, буде ввести податок на шумове забруднення (одна з форм хвильового, фізичного забруднення, до якого є неможливою адаптація організму) та плати за використання природних ресурсів.

Третьою пропозицією є охопити екологічним податком виробництво та імпорт упаковки та товарів в упаковці та внесення законодавчих змін, що додатково сприяли б розвитку галузей перероблення побутових відходів та зменшенню обсягів неперероблених побутових відходів, що захоронюються.

Четвертою пропозицією буде приведення ставок екологічного податку до екологічно виправданого та економічно відчутного рівня для забезпечення виконання ним стимулювальної та природоохоронної функцій. Зокрема, підвищення ставок на розміщення твердих відходів та скиди у водні об'єкти.

Список літератури:

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 №2755-17, поточна редакція. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
2. Податкова система: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни / [В. К. Хлівний, О. М. Тимченко, Ю. В. Сибірянська, А. В. Пислиця та ін.]; кер. авт. кол. В. К. Хлівний. — К.: КНЕУ, 2014. — 372 с.
3. Податкова система: Навчальний посібник. Л. П. Сідельникова, Н. М. Костіна. — Київ: Ліра-К, 2013. — 604 с.

Низова Л. Ю.
(факультет економіки АПК, II курс)

ЕФЕКТИВНІСТЬ ПЕРЕРОЗПОДІЛУ ПОДАТКІВ У ПРОЦЕСІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Усі роки своєї незалежності Україна залишалася централізованою державою. Така система управління мала багато негативних наслідків. Серед них такі як відсутність контролю за чиновниками на місцях з боку місцевих громад, постійний брак фінансування місцевих бюджетів, зосередження влади на верхніх щаблях [4].

Вирішення цих проблем можливе завдяки децентралізації влади, яка передбачає передачу повноважень та джерел фінансування на рівень місцевого самоврядування.

Зокрема, вагому роль у цьому процесі відіграє податкова децентралізація, яка передбачає наближення податків до їхніх платників, внаслідок переведення із загальнодержавних до місцевих. Тобто податки повинні бути спрямовані на ті місця, де вони без-

посередньо були зібрані. Такі зміни направлені на досягнення самостійності управління місцевими грошовими ресурсами на користь регіону.

Сьогодні нововведення у напрямку децентралізації поступово втілюються у життя. З цією метою було ухвалено ряд законів і змін до Бюджетного та Податкового кодексів. Останній з них — Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо особливостей формування та виконання бюджетів об'єднаних територіальних громад» від 26.11.2015 № 837-VIII [3].

Отож, внаслідок цих законів було змінено податки (їхні частки), які є складовими місцевих бюджетів.

Перш за все, ці зміни стосуються податку на доходи фізичних осіб. Нові нормативи встановили, що 60 % цього податку будуть направлятися у бюджети міст обласного значення та районів. Також важливим є те, що кількість надходжень ПДФО до бюджетів територіальних одиниць за січень-березень 2016 року порівняно з відповідним періодом минулого року зросла на 147,7 % (становить 15,9 млрд грн) [2].

Відбулися зміни і в розподілі податку на прибуток підприємств, внаслідок яких відтепер до обласних бюджетів будуть надходити 10 % від податку, який сплачують приватні підприємства [5].

До податкових надходжень належить також збір з роздрібного продажу підакцизних товарів (пиво, алкогольні та деякі слабоалкогольні напої, тютюнові вироби, нафтопродукти). Нові податкові зміни встановили, що продавці мають сплачувати до місцевих бюджетів від 2-5 % від вартості реалізованого ними товару [5].

Децентралізація внесла зміни і до податку на майно, до якого входять податок на нерухоме майно (відмінне від земельної ділянки), транспортний податок та плата за землю.

Відтепер міським, селищним та сільським радам дозволено самостійно вирішувати, якою має бути ставка податку на нерухоме майно (відмінне від земельної ділянки), а також на землю, однак ця ставка не має перевищувати тієї межі, яка встановлена Податковим кодексом. Крім того їхні доходи поповнюються податком на автомобілі з великими об'ємами двигунів (на 25 тис грн за квартал з кожного).

Варто також наголосити, що зі зміною регулювання оподаткування фактичні надходження до місцевих бюджетів від плати за землю за січень — березень 2016 року порівняно з відповідним періодом 2015 року зросли на 156,2 % (5,0 млрд грн) [2].

Крім цього до місцевих бюджетів тепер надходитиме 80 % екологічного податку (а не 35 %) та 25 % від плати за надра [1].

Єдиний податок у повному обсязі надходить до місцевого бюджету. Так само як і туристичний збір та збір за паркування, розміри яких встановлюються безпосередньо на місцях. Надходження за надання адміністративних послуг теж будуть залишатися у місцевих бюджетах [5].

Визначити точні ставки оподаткування на місцях можна через ознайомлення з публічною інформацією міської, сільської або селищної ради.

Однак найголовнішим є те, що відтепер місцева рада може самостійно вирішувати, яким чином розподілити отримані шляхом оподаткування кошти.

Говорячи про реальні наслідки проведених реформ, варто навести наступні показники. За січень — березень 2016 року до загального фонду місцевих бюджетів (без урахування трансфертів) надійшло 30,1 млрд грн. Тобто надходження зросли на 46,0 %, або + 9,5 млрд грн (із врахуванням співставних умов та без аналізу територій, які сьогодні не перебувають під контролем української влади) [2].

Як бачимо, зазначені показники вказують на позитивні зміни внаслідок проведення податкових реформ. Однак, слід пам'ятати про те, що з наданням більшої свободи радам на місцях зростає і їхня відповідальність. Саме тому міські, сільські та селищні ради потребують кваліфікованих керівників, обізнаних в особливостях свого населеного пункту.

Крім того відтепер на місцеві ради буде покладена відповідальність за контроль над платниками податків, які можуть ухилитися від їх сплати. Також ці ради можуть самостійно приймати рішення про пільги для сплати місцевих податків, а подібні норми завжди вимагають чіткого контролю за їх дотриманням. Лише правильне регулювання податкової політики на місцях може принести бажаний результат у вигляді надходжень до бюджету.

Висновки. Звичайно, прийняті зміни у Податковому кодексі ще не можуть повністю задовольняти вимоги децентралізації. Тим не менше, вони надають значно більше свободи радам невеликих територіальних одиниць, а, отже, є початком ефективної реформи децентралізації. Для її подальшого розвитку необхідно продовжити створення об'єднаних територіальних громад, чітко визначити їхні функції та повноваження. При цьому бажано спиратися на досвід децентралізованих країн світу з розвинутою економікою.

Список використаних джерел:

1. Бюджетна децентралізація: доходи місцевих бюджетів за півроку зросли на 37% [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://decentralization.gov.ua/news/item/id/415>
2. Довідка Міністерства фінансів України щодо стану виконання місцевих бюджетів [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua/news/view/vykonannia-dokhodiv-mistsevykh-biudzhetiv-za--rik?category=bjudzhet>
3. Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо особливостей формування та виконання бюджетів об'єднаних територіальних громад» від 26.11.2015 № 837-VIII [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/837-19>
4. Позиція «Ініціативи з підтримки адміністративно-територіальної реформи» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://decentralization.in.ua/pozitsiya-initsiatiyi-z-pidtrimki-administrativno-teritorialnoyi-reformi/>
5. Фінансова децентралізація, або що робити з грошима [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://decentralization.gov.ua/news/item/id/2045>

Норенко А.О.,
(фінансово-економічний факультет, IV курс)

РЕКЛАМНІ КОМУНІКАЦІЇ БАНКІВ

На даний момент людство знає багато різних видів реклами, таких як: поштова реклама, реклама на транспорті, по телебаченню, у друкованому вигляді, тощо. Незважаючи на всю різноманітність видів реклами, на сучасному етапі розвитку суспільства реклама витісняється іншими, більш сучасними видами маркетингових комунікацій — різноманітні масові заходи (флешмоби), інтерактивні завдання в соціальних мережах, за які учасники можуть отримати винагороду, поширення вірусної реклами, тощо.

Але якщо повернутися до українських реалій, то важко знайти банки, які використовують нетрадиційні методи банківських комунікацій. Дослідимо детально один із видів банківської реклами в Україні — відео-реклама. Важливим моментом у дослідженні банківської реклами є її поділ в залежності від того, що рекламується: на іміджеву рекламу та рекламу продуктів/послуг. У ре-

зультаті дослідження були виявлені такі основні напрямки сучасної банківської реклами:

1. Тематика родинного затишку;
2. Звернення до України та її традицій;
3. Реклама у формі порад реальних людей-клієнтів банку;
4. Реклама із залученням відомих особистостей;
5. Реклама з елементами фантастики.

Родинні цінності, маленькі діти, щаслива сім'я та затишний будинок в рекламі покликані викликати теплі емоції у будь-кого. Прикладом української банківської реклами, де використовується така форма подачі інформації може послужити іміджева реклама банку «Прокредит Банк», де показана щаслива сім'я, яка користується послугами названого банку.

Іншим способом знайти прихильність клієнтів є возвеличення України, як Батьківщини, та її традицій. Такі мотиви обрали для себе «Ощадбанк» та «Приватбанк». Прикладом може стати іміджева реклама «Приватбанку» (2014 р.) із закликом: «Для тих, хто любить Україну».

Для того, щоб наблизити потенційного клієнта до банку, використовується реклама у вигляді інтерв'ю з існуючими клієнтами, які дають поради і діляться з глядачами власним досвідом. Такий вид реклами є досить популярним і це пов'язано з тим, що часто перед споживанням якогось продукту/послуги ми звикли знаходити відгуки про цей товар/послугу, а тому підсвідомо прислухаємося до думки оточуючих, навіть якщо вони рекламують щось через екран.

Банки можуть залучати не акторів, а пересічних людей для зйомок у таких роликах. Це робиться також з метою наближення до клієнта, адже необхідно, щоб споживач відчув подібність «радника» до себе. Приклад такої реклами: реклама пакету послуг «Альфа банку» (2015 р.) відбувається шляхом рекомендацій реальних людей-клієнтів банку, які аргументують свій вибір продукції та пропонують її обрати глядачам.

Також банки, як і інші суб'єкти господарювання, не хтують залученням до зйомок банківської реклами широко відомих особистостей. Приклад такої реклами: реклама депозитного банківського продукту банку «Фінансова ініціатива» (2012 р.) з участю відомого українського футболіста Андрія Шевченка. Також для привертання уваги споживачів часто використовується реклама з елементами фантастики. Цей прийом використовується для таких цілей, як звернення реклами на банк або продукт/послугу, кращого запам'ятовування інформації (безглузда інформація краще

сприймається), а також поширення інформації про таку дивну рекламу серед знайомих.

Така хитрість використовувалась у рекламі кредитного продукту «ОТП Банку» (2013 р.), де працівник банку робить фреш із грошей і дає спробувати клієнту, після чого у другого виникає низка ідей як він зможе використати позичені гроші. Існують поодинокі випадки сучасних банківських реклам, які мають інший формат, але лише найбільш популярні випадки були розглянуті та систематизовані.

Для успішності нових рекламних відео-роликів, створених українськими банками радимо враховувати наступне:

- Для комерційних банків, які перебувають в державній власності слід асоціювати свій банк з Україною, звернення до її традицій та символіки;
- Реклама з елементами фантастики найкраще запам'ятовується глядачами, але вона повинна створювати правильні асоціації в свідомості потенційних клієнтів для того, щоб бути ефективною, тому таку рекламу слід використовувати обережно;
- Реклама, де розділяються цінності родинного затишку — універсальна і може використовуватись будь-яким банком і при рекламуванні будь-яких банківських продуктів/послуг;
- Рекламу у формі інтерв'ю слід застосовувати, якщо банк відчуває необхідність підвищити довіру до банку або ж формування у глядача потреби користування продуктом\послугою;
- Реклама із залученням відомих людей спрямована, як на підвищення іміджу банку, так і для підвищення довіри населення, тому може використовуватись банками, які поставили перед собою дві мети одночасно, але необхідно зауважити, що така реклама дорожча від інших.

Список літератури:

1. Архів української реклами: [Електронний ресурс]: <http://www.-adme.ua/>
2. Маркетинг у банку/ Ткачук В.О.: навч.посіб. — Тернопіль: «Синтез-Поліграф», 2006.-225 с
3. Онлайн-служба для роботи з потоковим відео: [Електронний ресурс]: <https://www.youtube.com>
4. Офіційний сайт Національного банку України : [Електронний ресурс]: <http://www.bank.gov.ua/>

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ЗБОРУ АУДИТОРСЬКИХ ДОКАЗІВ

Як відомо, аудиторські перевірки не є схожими між собою. Але є поняття, які є обов'язковими для будь-якої аудиторської перевірки, без яких весь аудит втратить своє значення. До цих понять належать і аудиторські докази.

Згідно з визначенням поданим у МСА 500, аудиторські докази — це інформація, яку використовує аудитор під час формулювання висновків, на яких ґрунтується аудиторська думка.

Саме за допомогою аудиторських доказів аудитор має можливість зробити висновки щодо правильності, точності, достовірності фінансової звітності компанії-клієнта. Тому завданням кожного аудитора є збір необхідної кількості якісних доказів. Мірою кількості МСА 500 називає достатність. На потрібну кількість аудиторських доказів впливають аудиторська оцінка ризиків суттєвого викривлення та якість таких аудиторських доказів. Мірою ж якості є прийнятність, тобто їх доречність та достовірність, для забезпечення підтвердження висновків, на яких ґрунтується аудиторська думка.

Звичайно, немає точно встановленої кількості та якості аудиторських доказів. Кожен аудитор, керуючись своїми знаннями та досвідом сам встановлює їх обсяги[3].

До факторів, що впливають на кількість аудиторських доказів належать:

- ризики, встановлені аудитором на першому етапі перевірки;
- ступінь довіри аудитора до системи внутрішнього контролю, його характеристики;
- рівень суттєвості, встановлений аудитором, та інші.

Також необхідна кількість доказів залежить від якості таких доказів (чим вище якість, тем менше доказів буде необхідно). Однак отримання більшої кількості аудиторських доказів не компенсує їхню низьку якість.

Відповідність — як уже було сказано це міра якості аудиторських доказів, вона характеризується: доречністю та надійністю [2].

Доречність залежить від предмету аудиторської перевірки, а також від твердження, що розглядається.

На надійність доказів впливає джерело їх отримання та їхній характер, а також індивідуальні обставини отримання.

При зборі аудиторських доказів, аудитор повинен керуватися загальними правилами щодо надійності аудиторських доказів. Ці правила полягають в тому, що:

- якщо аудиторські докази отримано з незалежних джерел за межами підприємства, то вони є надійнішими;
- якщо ж аудиторські докази отримані в середині підприємства, то вони будуть тим надійніші, чим ефективнішими вважаються запроваджені підприємством процедури контролю;
- надійність підвищується, якщо аудиторські докази, отримані безпосередньо аудитором (наприклад, в результаті спостереження за застосуванням процедур контролю), є більш надійними, ніж дані, отримані опосередковано або на підставі припущень (наприклад, шляхом запитів щодо застосування процедур контролю);
- оригінальні документи та документальне оформлення підвищує надійність аудиторських доказів.

Міжнародні стандарти аудиту вимагають, щоб аудитор приділяв особливу увагу тому, чи є обґрунтованими облікові оцінки в контексті застосовної концептуальної основи фінансової звітності та відповідного розкриття інформації, а також якісним аспектам облікових практик суб'єкта господарювання, включаючи ознаки упередженості суджень управлінського персоналу.

Отримує аудиторські докази аудитор при виконанні процедур, які виконуються з метою підтвердження відсутності суттєвих викривлень як на рівні фінансової звітності в цілому, так і на рівні тверджень[3].

Під час вибору процедур аудиту слід звертати увагу на те, до якого твердження будуть отримані відповідні аудиторські докази. Наприклад, перевірка матеріальних активів може надати надійні аудиторські докази щодо їх існування, але не обов'язково забезпечить надійними відомостями стосовно прав та зобов'язань чи оцінки майна[2].

Бувають ситуації, коли аудитор не має доступу до певних джерел інформації чи неможливо виконати певну процедуру. У такому разі, аудитору необхідно знайти додаткові джерела інформації, але вони не гарантують необхідні результати.

Результатом цього є те, що аудитор, враховуючи суттєвість інформації, яку підтверджують дані докази, стверджує про недостатність доказів для висловлення думки[4].

Список літератури:

1. А. Чуєнков. Інвестиції: практика та досвід. Необхідність створення внутрішнього аудиту як суб'єкта внутрішньо-господарського контролю — 2010 — №17 — С. 69–72.
2. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг (частина 1): Видання 2014 року / Пер. з англ. мови О.В. Селезньов, О.Л. Ольховікова — К.: Видавництво «Фенікс» 2014.
3. Петрик О. А. Аудит : підручник. — Київ : КНЕУ, 2015. — 498 с.
4. С. Петренко. Бухгалтерський облік і аудит: наук. журнал. Розвиток організаційно-правових форм господарювання нового типу — 2011 — № 7 — С. 37-41.

Олійник Б.В.,

студент 4-го курсу, 401 групи юридичного факультету

ПРОБЛЕМИ СПАДКУВАННЯ КОРПОРАТИВНИХ ПРАВ В УКРАЇНІ

Аналіз норм Господарського кодексу України [1], Цивільного кодексу України [2], Закону України «Про господарські товариства» [3] та інших нормативно-правових актів дає можливість дійти висновку, що однією з найпоширеніших організаційно-правових форм здійснення підприємницької діяльності є товариство з обмеженою відповідальністю.

На сьогодні існує ряд прогалин у законодавстві, яке регулює питання спадкування частки у статутному капіталі товариства з обмеженою відповідальністю (далі — ТОВ).

Оскільки процес спадкування корпоративних прав здійснюється у нотаріальному порядку, доцільно звернути увагу на те, що ні в Законі України «Про нотаріат» [4], ні в Інструкції «Про порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України» [5], жодного слова не сказано про корпоративні права, а тому практично жоден нотаріус не здатен правомірно оформити перехід корпоративного права від спадкодавця до його правонаступників. Проте законодавством не заборонено передавати такі права спадкоємцям, тому потенційно такий підхід є можливим і реальним.

Відповідно до ст. 1218 Цивільного кодексу України (далі — ЦКУ) до складу спадщини входять усі права та обов'язки, що належали спадкодавцеві на момент відкриття спадщини і не припи-

нилися внаслідок його смерті. Але ч. 2 ст. 1219 ЦКУ встановлено, що не входять до складу спадщини права та обов'язки, які нерозривно пов'язані з особою спадкодавця, зокрема право на участь у товариствах та право членства в громадських об'єднаннях, якщо інше не встановлено законом або їх установчими документами. Як зазначається у ЦКУ, а саме у ст. 100 «Право участі у товаристві», право участі у товаристві є особистим немайновим правом і не може окремо передаватися іншій особі.

У той же час ст. 147 ЦКУ та ст. 55 Закону України «Про господарські товариства» вказує на можливість успадкування майнового права на частку в ТОВ. До такого ж висновку дійшов і Верховний Суд України (далі — ВСУ). У п. 9 постанови Пленуму ВСУ від 30.05.08 р. № 7 «Про судову практику у справах про спадкування» [6] судді найвищої судової інстанції вказали, що вирішуючи спір про спадкування частки учасника підприємницького товариства, необхідно враховувати, що це допускається ст. 130, 147, 166 ЦКУ, ст. 55, 69 Закону України «Про господарські товариства» і не підпадає під заборону п. 2 ч.1 ст. 1219 ЦКУ. При цьому успадковується не право на участь у товаристві, а право на частку в статутному (складеному) капіталі.

Варто зазначити, що ЦКУ та Закон України «Про господарські товариства» по-різному регулюють процедуру переходу частки учасника ТОВ до спадкоємця. Так, відповідно до ч. 5 ст. 147 ЦКУ, частка в статутному капіталі ТОВ переходить до спадкоємця фізичної особи або правонаступника юридичної особи — учасника товариства, якщо статутом товариства не передбачено, що такий перехід допускається лише за згодою інших учасників товариства. На думку Н. Міхєєвої, слід отримати згоду саме від кожного окремого учасника ТОВ, що входять до його складу [7, с. 84-85]. У разі ж відмови хоча б одного з учасників спадкоємець не може вважатися таким, що прийнятий до складу учасників ТОВ. В. Кравчук з цього приводу зауважує, що перехід прав на частку допускається лише за згодою інших учасників товариства, а не товариства, як такого [8, с. 350]. Тому згода повинна бути надана кожним учасником. Обмежуватися лише розглядом цього питання на загальних зборах учасників товариства було б неправильно, оскільки рішення зборів як вищого органу товариства, і рішення учасника — це явища різні, особливо, якщо враховувати, що для прийняття рішення на зборах необхідна проста більшість голосів [8]. У свою чергу ч. 2 ст. 55 Закону України «Про господарські товариства» передбачено, що при реорганізації юридичної особи, учасника товариства, або у зв'язку зі смертю громадя-

нина, учасника товариства, правонаступники (спадкоємці) мають переважне право вступу до цього товариства. При відмові правонаступника (спадкоємця) від вступу до ТОВ або відмові товариства у прийнятті до нього правонаступника (спадкоємця) йому видається у грошовій або натуральній формі частка у майні, яка належала реорганізованій або ліквідованій юридичній особі (спадкодавцю), вартість якої визначається на день реорганізації або ліквідації (смерті) учасника. Як бачимо, в Законі України «Про господарські товариства» йдеться про згоду товариства (а не його учасників) на вступ до товариства правонаступника. Окрім цього така згода є обов'язковою умовою для переходу прав померлого учасника ТОВ до спадкоємця незалежно від того, передбачено це статутом чи ні.

Також постає питання: що робити, якщо частка померлого у статутному капіталі ТОВ дорівнює 50 відсоткам статутного капіталу товариства, та іншим учасникам належить 50 відсотків статутного капіталу товариства? Як вирішити питання про прийняття чи відмову у прийнятті до учасників товариства з обмеженою відповідальністю, якщо збори будуть неправомочними відповідно до ст. 60 Закону України «Про господарські товариства», а саме: загальні збори вважаються повноважними, якщо на них присутні учасники (представники учасників), що володіють у сукупності більш як 60 відсотків голосів?

Враховуючи проект Закону України «Про товариство з обмеженою та додатковою відповідальністю» [9], а саме: ст. 18, доцільно запровадити наступне: якщо частка учасника в статутному капіталі товариства перевищує 50%, його спадкоємець (правонаступник) може вступити до товариства. Статут товариства має встановлювати, що згода товариства на перехід частки не вимагається у випадках передання частки (частини частки) учасником дружині, чоловіку або близьким родичам (батьки, діти, брати, сестри); у тому числі внаслідок спадкування; у випадках вступу до товариства спадкоємця.

Список використаних джерел:

1. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436 (із змінами) // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 18-22. — Ст. 144.
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. (із змінами) // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 40-44. — Ст. 356.
3. Про господарські товариства: Закон України від 19 вересня 1991 р. (із змінами) // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 49. — Ст. 682.

4. Про нотаріат: Закон України від 2 вересня 1993 р. (із змінами) // Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 39. — Ст. 383.

5. Про порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України: наказ Міністерства Юстиції України про затвердження Інструкції № 296/5 від 22 лютого 2012 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>

6. Про судову практику у справах про спадкування: постанова Пленуму Верховного Суду України № 7 від 30 травня 2008 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>

7. Михеева Н. Переход к наследникам доли в уставном капитале ООО: спорные вопросы теории и практики [Текст] / Н. Михеева // Хозяйство и право. — 2008. — № 4. — С. 84-85.

8. Кравчук В.М. Припинення корпоративних правовідносин в господарських товариствах [Текст]: дис. д-ра юрид. наук / В.М. Кравчук. — Л.: Б. в., 2009. — 434 с.

9. Про товариство з обмеженою та додатковою відповідальністю: Проект Закону України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>

Ольховікова Т.О, Сауляк А.М.
(ф-т фінансово-економічний, IV курс)

ПОДАТКОВЕ НАВАНТАЖЕННЯ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ОПТИМІЗАЦІЇ

Податкова система України недосконала і має ряд проблем, які потребують негайного вирішення. Стягування податків в Україні є достатньо високим і гальмує розвиток економіки, а це створює загрозу для економічної безпеки держави. Високий рівень ухилення від податків і нерівномірне податкове навантаження на підприємства різного розміру й окремі галузі економіки демонструє низьку ефективність системи оподаткування, яка існує на даний момент.

Також негативним явищем є те, що в Україні найбільше витрачається часу на підготовку та подання звітності та сплату податків, на відміну від Європи та центральної Азії, а також країн ОЕСР. Тобто, замість того, щоб здійснювати свою основну підприємницьку діяльність, платникам податків доводиться значну частину часу витрачати на їх адміністрування і сплату до бюджету.

Аналізуючи макроекономічні показники податкового навантаження на економіку, ми дійшли висновку, що в останні роки його величина коливалася на рівні 34–35% ВВП. До того ж, ВВП

зростав більш високими темпами, ніж податкове навантаження в країні. Для того, щоб детальніше проаналізувати показники податкового навантаження, слід дослідити рівень податкового навантаження в зарубіжних країнах. Порівняно з розвиненими країнами світу, такий рівень податкового тягаря української економіки не є достатньо високим, однак для нашої країни характерним є значне ухилення від оподаткування.

Необхідно поступово знижувати податкове навантаження за допомогою міжнародного досвіду, адаптуючи його до специфіки та умов розвитку нашої країни та створення умов, в яких майже неможливо буде ухилитися від сплати податкових зобов'язань, що призведе до поступового збільшення надходжень до державного бюджету, а також треба подбати про те, щоб податкові надходження були доцільно розподілені. За умови ефективного реформування податкової системи в частині зниження реального податкового навантаження Україна матиме шанси стати серйозним суб'єктом податкової конкуренції на світовому просторі.

Потрібно віднайти рівновагу між тягарем і вигодами оподаткування, між примусом і свідомим вибором сплати податків та зборів, тобто забезпечити баланс потреб і можливостей держави і громадян, публічними і приватними інтересами [1].

Для цього необхідно:

1. Зменшення податкового навантаження на суб'єкти оподаткування завдяки поступовому зниженню податкових ставок та розширення баз їх оподаткування. Зростання надходжень до бюджету має здійснюватись за рахунок збільшення числа платників податків та розширення податкової бази.

2. Збільшення податкової бази доцільно проводити із значної кількості ефективних податків.

3. Помірне зниження і рівномірність розподілу податкового навантаження між платниками залежно від виду діяльності.

4. Вдосконалення систем податкового контролю, які запобігали б ухиленню платниками сплати податкових платежів.

5. Зменшення та ефективне використання податкових пільг, які дуже часто лобіюють інтереси зацікавлених осіб. Зниження загальної кількості податкових пільг сприятиме формуванню справедливої податкової системи.

6. Створення умов для активізації інвестиційних та інноваційних процесів у пріоритетних галузях економіки. Збільшення кількості інвестицій у господарську діяльність підприємств розширить масштаби їх діяльності та доходи суб'єктів господарювання [2, с.243].

Зростання доходів призведе до збільшення ВВП і зменшення податкового навантаження. Ці заходи допоможуть вивести з "тіні" значну частину економіки, зменшать кількість правопорушень податкового законодавства та пожвавлять підприємницьку діяльність, тобто будуть створювати сприятливі умови для економічного розвитку країни та добробуту її населення [3, с.312].

Список літератури:

1. Цимбалюк І.О. Податкове навантаження як визначальник чинник розвитку бізнесу/ І.О. Цимбалюк // Глобальні та національні проблеми економіки. Випуск 9. 2016 с.715-718.
2. Онищенко О. В., Омельченко Д. О. Оптимізація податкового навантаження в Україні / О. В. Онищенко, Д. О. Омельченко // Вісник ОНУ ім. Мечникова. 2015. Вип.5 с. 240-244.
3. Червінська О. С. Аналіз податкового навантаження в Україні та шляхи його оптимізації / О. С. Червінська //НУ "Львівська політехніка" Науковий вісник НЛТУ України. — 2014. — Вип. 24.6.
4. World Bank Group. Doing Business. Economy Rankings [Електронний ресурс]. Режим доступу — <http://www.doingbusiness.org/rankings>.
5. World Bank Enterprise Surveys [Електронний ресурс]. Режим доступу — <http://www.worldbank.org>.

Опанасенко К.С.,

(фінансово-економічний ф-т, магістрант)

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО ПРОЦЕСУ КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ

У більшості банків України кредитування займає найбільшу питому вагу в активних операціях. Це пояснюється специфікою банківської діяльності, оскільки банки як фінансові посередники акумулюють грошові кошти та залучають їх до здійснення кредитних операцій, які в свою чергу мають приносити фінансовій установі очікувані прибутки. Наразі банки не в повній мірі отримують позитивний ефект від проведення кредитних операцій через вплив негативних факторів. Тому постає необхідність визначення особливостей та проблем сучасного процесу кредитування.

Останніми роками процесу кредитування були характерні підвищені умови ризику, які спричинили зростання частки простроченої заборгованості за кредитами, збільшення обсягів резе-

рвів за активними операціями та відповідно зниження якості кредитного портфеля. Частка простроченої заборгованості у загальній сумі кредитів по банківській системі України постійно зростає, так протягом періоду з 01.01.2015 р. до 01.01.2016 р. відбулось її збільшення на 8,6% (з 13,5% до 22,1%). Це свідчить про те, що відбувається порушення фінансової та кредитної дисципліни з боку клієнтів, які не виконують взяті на себе фінансові зобов'язання перед банками. Причинами, які впливають на прострочення заборгованості за кредитами є зниження ділової активності, стрімкий розвиток інфляційних процесів, недостатня платоспроможність населення та нестача коштів у підприємств. Це безпосередньо призводить до погіршення якості кредитного портфеля банку та зменшення доходів банку від проведення таких операцій. [1]

Але слід підкреслити, що незважаючи на незадовільний стан економічних процесів, банки наразі продовжують надавати кредити усім суб'єктам економіки.

Так, обсяги наданих кредитів фізичним особам поступово зростають і в період з 01.01.2016 р. по 01.03.2016 р. обсяги наданих кредитів фізичним особам банками України зросли на 5 238 млн грн. Початок 2016 року характеризується збільшенням загальної суми кредитування суб'єктів господарювання, так з січня по березень 2016 р. збільшення відбулось на 46 993 млн грн і розмір кредитів склав 832 911 млн грн.[1]

В залежності від спрямованості (спеціалізації) діяльності банку, кожен банк обирає власну кредитну політику, стратегію формування кредитного портфеля та затверджує ці положення відповідними внутрішніми документами. Проте суттєвий вплив на процес проведення банком кредитних операцій має також і зовнішнє середовище в якому фінансова установа здійснює свою діяльність. Так, проведення операцій з кредитування у сучасних умовах обумовлюється не лише кредитною політикою банків, а й наявністю ресурсів на ринку. Нестабільна ситуація на ринку вимушує банки надавати переважно короткострокові фінансові ресурси у кредит. Також на ринку постійно відбувається зміна попиту позичальників на кредитні послуги, останні тенденції показують, що у сфері кредитування фізичних осіб відбулось зменшення попиту на іпотечні кредити та збільшення попиту на споживчі кредити. Основними факторами які вплинули на зростання попиту на споживчі кредити стало зниження купівельної спроможності населення та зменшення банківських процентних ставок. Щодо процесу кредитування суб'єктів господарювання,

то необхідно відзначити зниження попиту на довгострокові кредити та на кредити в іноземній валюті.

Отже, особливостями сучасного процесу кредитування є те, що банки працюють в умовах невизначеності та високих ризиків. Саме тому відбувається суттєве нарощення резервів за активними операціями, які мають на меті убезпечити банк від можливих втрат та проводиться досить ретельна перевірка фінансового стану потенційних позичальників.

Список літератури:

1. Матеріали Національного банку України. Офіційний сайт / [Електронний ресурс] // Режим доступу до матеріалів: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807&cat_id=36798

Опеченик В. Д.
(фінансовий ф-т, I курс)

НАЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: ТЕНДЕНЦІЇ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Національна економіка — це структурована економічно й організаційно єдина система, що регулюється інституціональною системою, яка відповідає економічному, політичному та ідеологічному устрою, сформованому в цій країні.

Глобалізація — це складний багатогранний процес всесвітньої економічної, політичної та культурної інтеграції та уніфікації.

Світ стає більш цілісним, близьким і водночас більш взаємозалежним та вразливим до негативного впливу світогосподарських зв'язків. Глобальна конкуренція, необхідність усебічних переваг одночасно мають уживатися із глобальними ризиками, нестабільністю, гнучкістю, потребою постійних змін. Саме тому темою даної роботи є вплив глобалізації на національну економіку, його ефективність та наслідки.

У даній роботі аналізуються переваги та недоліки процесу глобалізації для національної економіки, її спроможність чи неспроможність стати учасником світових інтеграційних процесів.

Основними недоліками й протиріччями сучасного процесу регулювання глобальної економіки є:

- превалювання проблем економічного росту, фінансової стабільності й відсутність належної уваги до соціальних проблем людини;

- структура й процес прийняття рішень на глобальному рівні не є представницькими;
- рекомендаційний, а не обов'язковий характер рішень, прийнятих багатьма міжнародними організаціями;
- відсутність механізмів, які повинні забезпечити обов'язковість дотримання прав людини корпораціями, а не тільки урядами країн;
- різний ступінь вигоди різним країнам від глобального регулювання;
- апарат міжнародних інституціональних структур працює недостатньо ефективно.

Розглянуті недоліки й протиріччя, на думку Лукашевича В.М., свідчать про необхідність корінного реформування сформованої системи регулювання. Сьогодні ця система залишається дезінтегрованою, а діяльність її структурних елементів часто не узгоджується. У динаміці розвитку системи міжнародних організацій досить чітко проступають тенденції суттєвого зростання впливу розвинених країн на функціонування найважливіших світових організацій. Глобалізація корегує неспроможності держави (влади). До фіаско держави відносять:

- обмеженість необхідної для прийняття рішень інформації;
- недосконалість політичного процесу;
- обмеженість контролю над бюрократією.

Одним з основних чинників розвитку та поширення глобалізаційних процесів є міжнародна торгівля. Нині світова торгівля — це одна з найактивніших форм міжнародних економічних відносин. Міжнародна торгівля тісно пов'язана з конкуренцією. В сучасних умовах стає все більш складним домагатися й нарощувати в якій-небудь галузі конкурентні переваги. Вільне переміщення капіталу, технологій, робочої сили веде до вирівнювання умов конкуренції та загострює жорстку боротьбу за ринки.

За результатами досліджень Всесвітнього економічного форуму, Україна у 2015 р. у рейтингу конкурентоспроможності країн світу займала 79 позицію серед 140 країн (між Гватемалою та Таджикистаном).

Україна набула членства в СОТ в 2008 році. Вступ до СОТ сприяв інтенсифікації зовнішньоекономічних зв'язків України з переважною більшістю країн світу і створив реальне підґрунтя для потенційної зони вільної торгівлі з ЄС.

Можна виділити наступні наслідки приєднання України до СОТ:

- утвердження державності України, інтеграція до міжнародної ринкової економіки, набуття повноцінних прав суб'єкта міжнародних відносин;

- диверсифікація та збільшення масштабів експорту;
- досягнення якісно нового рівня економічної та правової політики;
- поліпшення стану інституціонально-економічної системи країни;
- активізація інвестиційних процесів;
- спрощені умови доступу до ринків країн-членів СОТ;
- збільшення надходжень до Державного бюджету;
- зменшення витрат на транспортування товарів національного походження.

Отже, вступ до СОТ потрібний, щоб мати можливість користуватися перевагами багатосторонньої торговельної системи. Але треба чітко усвідомлювати, що СОТ — це лише інструмент, результати застосування якого залежатимуть від спроможності України до реформування законодавства, полегшення ведення бізнесу, технологічного переозброєння тощо.

Література:

1. УДК 351.82:338.242 С.В. МАЙСТРО, к.е.н., доц., професор кафедри економічної політики, ХарРІ НАДУ при Президентіві України Р.Г. МАЙСТРО, к.е.н, доц. кафедри економіки та маркетингу, НТУ «ХПІ» ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.
2. Косик, Я. В. Глобалізація як закономірність розвитку сучасної економіки України [Текст] / Я. В. Косик, О. Ю. Чигрин // Механізм регулювання економіки. — 2011. — № 2(52). — С.191-196.
3. <http://reforms.in.ua/ua/news/ukrayina-u-reytyngu-globalnoyi-konkurentospromozhnosti-2015>

Павицька Ю.І.

(фінансово-економічний ф-т, III курс)

УДОСКОНАЛЕННЯ ОСНОВНИХ НАПРЯМКІВ ДІЯЛЬНОСТІ НБУ ЩОДО ВІДНОВЛЕННЯ КРЕДИТУВАННЯ РЕАЛЬНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ

Україна стоїть перед вибором моделі свого подальшого розвитку, знаходячись під тиском двох сил: українського суспільства та поточної Світової фінансової кризи. Адже відбулося більш чи-

тке розмежування на інноваційні, сировинні та економіки, що розвиваються за багатьма параметрами, і у значній мірі за стилями і інструментами монетарної політики центробанків. У цьому трансформаційному процесі Україні відведена роль відкритої сировинної економіки, тому актуальними є дослідження шляхів удосконалення діяльності НБУ у новій реальності і в контексті його впливу на макроекономічні показники, зокрема, на відновлення кредитної діяльності банків України.

Такий вплив визначається, насамперед, ступенем незалежності і прозорості ЦБ та ефективністю таких напрямів його діяльності, як: провідник грошово-кредитної політики; банк банків; банкір і фінансовий агент уряду та емісійний центри держави.

Статус центрального банку у сировинній економіці зазнає викривлення в силу інституціональних деформацій. На приклад, міжгрупові порівняння (за GMT-індексом, CWN-індексом та індексом транспарентності) [1] засвідчили наступне: рівень незалежності та прозорості центробанків у країнах, сировинних експортерах найнижчий. Це пояснюється недостатнім рівнем розвитку внутрішнього фінансового сектору в сукупності з низькою прозорістю управління валютними резервами, особливостями інституційної структури та вибором на користь режиму фіксованого валютного курсу у сировинних економіках. До того ж інституційні деформації «гонитви за рентою» є причиною проциклічності фіскальної політики, за якою криється так званий «хижацький уряд», «ефект ненажерливості або соціальні конфлікти [1].

Незалежність НБУ за GTM-індексом [6] знаходиться на досить високому рівні, проте він не є незалежним, адже він піддається суттєвому впливу уряду. За індексом Ейфінгера-Гераац [6], НБУ набрав тільки 6 із 15 балів, що свідчить про недостатню прозорість, що веде до зменшення довіри до нього.

Пропозиція: Для України дане питання має принципове значення. З одного боку, вітчизняна економіка не є типовим прикладом ресурсного багатства, а з іншого — продемонструвала високу чутливість до світових сировинних цін. Це означає, що вибір інституціональної модальності функціонування НБУ повинен спиратися на приклади країн, у яких ресурсне багатство не є домінантою. Отже, НБУ має проводити гнучкішу монетарну політику щодо забезпечення цінової стабільності та вдосконалення порядку призначення керівництва.

Метою грошово-кредитної політики є забезпечення стабільності національної валюти, але різкі девальвації гривні, високий рі-

вень доларизації, постійна інфляція є незадовільним виконанням НБУ своєї основної функції.

Механізм ІТ, до якого несподівано перейшов НБУ, передбачає зміну ключової ставки як реакцію на зміну рівня цін, які зараз у найбільшій мірі залежать від дій уряду. Не зважаючи на практичну відсутність кореляції між обліковою ставкою і зміною пропозиції грошей, НБУ прагне досягнути своєї цілі за допомогою процентної політики. А отже, на кожне підвищення рівня адміністративних цін, НБУ реагує підвищенням ключової ставки, тобто стисненням пропозиції грошей.

Пропозиції: Очевидно, що «хижацький уряд» не збирається зупинитися, а ціни на світових ринках знижуватимуться і далі, тому у найближчий час погіршення економічної ситуації в Україні не припиниться. З нашої точки зору в Україні слід застосовувати не настільки жорстку систему ІТ, а залучати нестандартні монетарні інструменти разом з проведенням структурних реформ, аби перейти з класу сировинних економік до класу інноваційних.

У розрізі виконання НБУ функції банку банків досить поширеною є думка, що відновити кредитну діяльність банків можливо і слід за допомогою значного і довгострокового рефінансування з боку НБУ. Проте, проаналізувавши дані щодо попереднього досвіду та стан вільної ліквідності банків, можна зробити висновок про неспроможність цієї гіпотези [4]. Оскільки вливання додаткової ліквідності викликало значну девальвацію національної валюти. У той час, як переповненість банківської системи ліквідністю проявлялась у купівлі банками депозитних сертифікатах НБУ, а не кредитуванні реального сектору економіки.

Більш того рефінансування не допомогло уникнути банкрутств, адже кількість банків скоротилася до 111, і НБУ не збирається зупинитись[3]. Свідченням посилення банківського нагляду є створення Єдиної клієнтської бази позичальників. Такі дії є надмірними, і загрозливими для банківської таємниці в Україні, що може погіршити інвестиційний клімат в країні.

Пропозиції: З точки зору нашого викладача Коптюх О.Г. одним із можливих шляхів удосконалення цієї функції є зміна форми власності НБУ з державної на приватну. Якби акціонерами НБУ стали банки, то відношення між ними стали б більш партнерськими на користь розвитку економіки.

НБУ виступаючи у ролі банкіра уряду здійснює управління ЗВР, проте довга фіксація курсу та політика валютних інтервенцій, хоча на якийсь час і послабила тиск на гривню, але не випра-

вдала себе. В результаті обсяги ЗВР зменшилися до 7,5 млрд. дол. США, хоча наразі показують тенденцію до зростання. Щодо обслуговування Державного боргу України, то виплати за ОВДП стали значно більшими за надходження, а НБУ у свою чергу продовжує збільшувати у своїй власності їх пакет, що є негативною тенденцією.[4]

Пропозиції: В розрізі каналів безготівкової емісії останні роки превалював саме валютний [2], що в кінцевому випадку не виправдало себе. Тому використання цього інструменту відтепер має відбуватися лише з метою згладжування різких коливань валютного курсу. У свою чергу великі обсяги ОВДП є свідченням фіскального домінування, що суперечить обраному режиму ІТ. Тобто, НБУ має як найшвидше звести до нуля фінансування уряду та державного боргу. На нашу думку, НБУ має відмовитися від активного використання валютних інтервенцій, а віддати перевагу кредитному каналу, який і буде стимулювати необхідний економічний розвиток.

Список використаної літератури:

1. Вісник Національного банку України, березень 2016 р.: Козлюк В. «Незалежність центральних банків у сировинних економіках»
2. Вісник соціально-економічних досліджень, 2013, випуск 4 (51): Мельниченко О.В «Роль рефінансування в емісійній діяльності Національного банку України»
3. Макроекономічний та монетарний огляд Національного банку України [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=58037
4. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс] Річні звіти НБУ за 2008-2014 рр. — Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=58023
5. Про Національний банк України [Електронний ресурс]: закон України від 01.05.2016, № 679-14 — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/679-14>
6. Ходакевич, С. І. Аналіз незалежності та прозорості національного банку України : [Електронний ресурс] / С. І. Ходакевич, О. О. Уткина // Глобальні та національні проблеми економіки. — 2014. — груд. (Вип. 2). — С. 1171-1177. — Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/2-2014/240.pdf>.

АДАПТАЦІЯ МЕХАНІЗМІВ МОНЕТАРНОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИНЕНИХ КРАЇН СВІТУ ДЛЯ УКРАЇНИ

Забезпечення макроекономічної стабілізації економіки України потребує застосування ефективних механізмів монетарної політики. Тому, дослідження досвіду розвинених країн з метою його адаптації до національної економіки є актуальним.

Розглянемо досвід використання дієвих монетарних інструментів на прикладі монетарної політики Великобританії, Японії, країн Євросони.

Центральний банк Англії за період кризи зіткнувся з низкою проблем: від'ємний темп приросту ВВП(у 2008 році становив 2,379 млрд, показавши спад приросту на 1 %, та 2,314 млрд, і -5,5 % приросту у 2009 році відповідно), зростання інфляції та безробіття, скорочення споживання домогосподарств [1].

Першою проблемою стала втрата комерційними банками ліквідності, яку планувалося відновити шляхом низки програм. У рамках цих програм було: зниження ставки рефінансування (спочатку до 5,5%, а згодом до 2%) та встановлення її на найнижчій ефективній позначці у 0,5%; надання кредитів комерційним банкам за певною «штрафною» ставкою на аукціонах; програма дисконтного вікна, за якої банки могли займати спеціально створені державні векселі(guils) під широкий діапазон забезпечення і відсоток, який залежав від виду забезпечення та розміру кредиту; скупка ЦБ державних облігацій на суму 175 млрд доларів у 2009 році і 200 млрд у 2010р[3].

Вдала стабілізаційна політика дала змогу Центральному банку Великобританії зупинити спад виробництва і вже в 2010 р. приріст ВВП склав 2,3% порівняно з 2009 р. Після цього Центробанк вдався до активної стимулюючої політики, основним орієнтиром якої була політика «кількісного пом'якшення», завдяки чому вже в 2014 році ВБ перевищила докризові показники ВВП. На засіданні Центробанку 16 березня було прийнято рішення про збереження відсоткової ставки на позначці 0,5% та закупівлю банком державних облігацій на суму 375 млрд доларів.

Монетарні інструменти **Центрального банку Японії** значно відрізняються від Англійських. Це зумовлено тим, що кризовий період в Японії розпочався набагато раніше. Після низки кризо-

вих явищ кінця ХХ ст., економіка Японії знаходилась у періоді 20-річної стагнації, страждала від дефіциту бюджету, колосального зовнішнього боргу (близько 250% ВВП) та дефляції. З приходом до влади нового міністра — Сіндзо Абе та запровадження нової політики розпочалося поживавлення економіки. «Абеноміка» або ж політика «трьох стріл» здійснювалась за рахунок: девальвації ієни, шляхом подвоєння обсягів грошової маси; ведення політики від'ємних відсоткових ставок (-0,1% у 1 кварталі 2016 року) задля досягнення показника інфляції в 1%; скупки банком Державних облігацій на суму 65 трлн ієн [5]. Політика «кількісного пом'якшення» дає японській економіці поштовх до руху вперед. У результаті таких реформ, ВВП у 2015 р. показав стрімке зростання (на 2,2 % порівняно з 2014р.). На початку 2016, у рамках політики кількісного пом'якшення, забезпечується рух грошей в економіку шляхом скупки ЦБ державних облігацій на суму 80 трлн ієн.) [1].

Європейський центральний банк пропонував програму виходу з кризи, яка включала такі пункти: проведення аукціонів на надання кредитів з фіксованою відсотковою ставкою; покупку валютних свопів та угод РЕПО; згладжування амплітуди коливань ліквідності задля стабілізації процентних ставок; продовження програм по рефінансуванню та проведення політики кредитного пом'якшення, що відобразилося у зниженні ставки рефінансування до 1%, звуження коридору процентних ставок до 100 базисних пунктів (замість 200). Як результат, уже в 2014 році ВВП більшості країн повернувся до докризового рівня, а в деяких навіть мав додатній приріст [4].

Сьогодні, ЄЦБ обрав курс «м'якої грошово-кредитної політики». Представник ЄЦБ, Віктор Констансіу, на виступі 14 квітня заявив, що «центробанк і надалі дотримуватиметься низької процентної ставки (0,25 % за кредитами та -0,4% за депозитами) та закупівлі державних та агентських облігацій (на 12.67 млрд євро)».

Висновок. В сучасних умовах прослідковується стійка тенденція до пом'якшення монетарної політики у провідних країнах світу. Вдавшись до збільшення обсягів кредитування (в середньому на 16% порівняно з 2010 роком [5]), зменшення відсоткових ставок (Zero lower bound) та скупки національними банками державних облігацій у великих об'ємах, економіка цих країн значно поживавилась, що проявилось у збільшенні грошової маси (порівнюючи 2009 з 2015: у Японії на 5,5 %, у Великобританії на 21%, у країнах Єврозони на 25%) [5]. Отже, м'яка стимулююча політика є ефективною і забезпечує стабільний і швидкий розвиток .

За стратегією монетарної політики **Національного банку України** на 2016-2017 роки передбачається: політика інфляційного таргетування, збільшення валютних резервів до 17 млрд доларів, усунення структурних та фіскальних, запровадження більш жорсткої грошово-кредитної політики, зменшення інтервенцій на валютному ринку.

Однак, на нашу думку, ця політика має низку прорахунків, як от: відсутність чітких та незмінних цілей, відсутність стратегічних підходів до монетарної політики та відсутність єдиного програмного документу. Весь сенс антиінфляційної політики зводиться до одностороннього стиснення пропозиції грошей, що за умов кризи неприпустимо. На 2015 рік було встановлено межу збільшення грошової бази на 27%, а фактично, згідно з даними НБУ, вона зросла лише на 0,8%. Темпи зростання грошової маси торік були майже втричі менші за номінальне зростання ВВП. Натомість, замість монетарного стимулювання економічної санації, відбулася консервація кризових процесів.

Не складно прослідкувати тенденцію щодо того, що орієнтири НБУ не співпадають із загальносвітовими. Коли економіка перебуває у стані кризи, необхідними є заходи щодо стимулювання економіки. Влада України, на жаль, фокусує увагу лише на декількох проблемах, випускаючи з-під контролю всі інші. Успішна монетарна політика не може спиратися на якусь одну економічну модель. В цьому випадку, доречним буде зауваження голови ВМФ, Крістін Лагард, яка вважає, що: «Всім країнам варто зміцнити співробітництво на регіональному та міжнародному рівні, а також підготувати плани дій на випадок реалізації песимістичних сценаріїв». Лише за умови використання іноземного досвіду, перевіреного часом і демонструючого світу свої плоди, ми зможемо досягти реальних результатів.

Література:

1. <http://data.worldbank.org/indicator/GC.BAL.CASH.GD.ZS/countries/UA-7e-GB?display=graph>
2. Doh T.(2010). The efficacy of large-scale asset purchases at the zero lower bound // *Economic Review*, vol. 95, no. 2, pp. 5–34.
3. Fisher P. (2009). The Bank of England's balance sheet: Monetary policy and liquidity provision during the financial crisis // *Excel Centre*, London, 19 November.
4. Bridges J. and Thomas R. (2012). The impact of QE on the UK economy —some supportive monetarist arithmetic // *Bank of England*, Working Paper no. 442, January.

5. Trichet J.-C., Papademos L. Introductory Statement with Q&A. ECB. Frankfurt am Main. 7 May 2009. <http://www.ecb.int/press/pressconf/-2009/html/is090507.en.html>

Pavliak H-A. K.,
(Faculty of International Economics and Management, II year)

DETERMINANTS OF SOCIAL POLICY IMPROVEMENT IN UKRAINE

Introduction

One of the most important factors of conducting a successful governmental policy in the country is the efficient social policy. That is why I have conducted a research into this issue and analyzed numerous reports compiled by international organizations benchmarking our country against world leaders. A deep analysis of them can certainly help to improve the current situation in Ukraine.

Determinants of Social Policy Improvement in Ukraine. The world's experience.

The ways of social policy making in the European Union are best described in Europe 2020, the EU's growth strategy for the coming decade, which was created by the European Commission in Brussels on March 3, 2010. The Europe 2020 strategy should enable the European Union to achieve improvement due to the following mutually reinforcing priorities:

1. Smart growth (development of knowledge and innovation);
2. Sustainable growth (greener, more resource efficient and more competitive economy);
3. Inclusive growth (high-employment economy and social and territorial cohesion) [3].

The EU sets the following goals for this ambition to be achieved by 2020:

1. 75 % of the population aged 20-64 should be employed.
2. 3% of the EU's GDP should be invested in R&D.
3. The "20/20/20" climate/energy targets should be met.
4. The share of early school leavers should be under 10% and at least 40% of the younger generation should have a tertiary degree.
5. 20 million fewer people should be at risk of poverty [2].

These goals are commonly associated with the Gross National Happiness Index, which determines nine domains for each country to be happy. They are psychological wellbeing, health, education,

culture, time use that includes working hours and sleeping hours, good governance, community, ecological diversity and resilience and, finally, living standards [1].

According to The World Happiness Report 2015, written by John Helliwell, Richard Layard and Jeffrey Sachs, a group of independent experts acting in their personal capacities, Ukraine ranks the 111 place. The happiest people live in Switzerland, Iceland and Denmark [6]

The following pie chart (figure 1) shows how much each domain contributes to overall GNH index. Good health accounts for 15% and is the most important domain, whereas education and good governance account for only 9% [1].

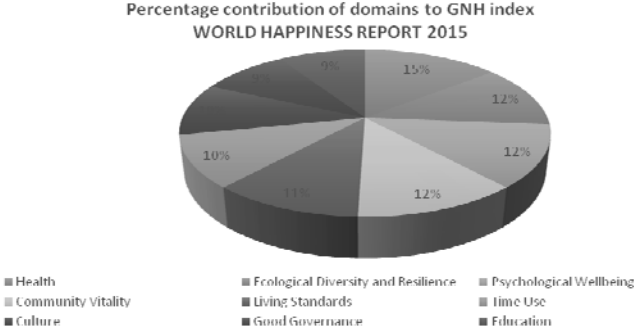

Figure 1

To improve GNH we can look at people who are not happy yet and look at the areas where they lack sufficiency (figure 2). The biggest deprivations are in education 16%, living standards and time 14% each. Health is the lowest contributor to unhappiness followed by community vitality [1].

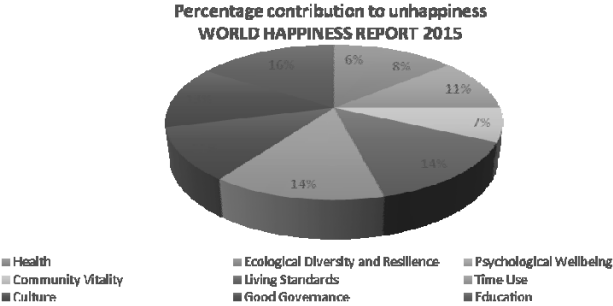

Figure 2

Another important index, which describes the level of social policy, is the Quality of Life Index produced by Numbeo, the world's largest database of user contributed data about cities and countries worldwide [4]. It allows you to see, share and compare information about quality of life and surveys the following about quality of life in the countries:

1. Cost of living and purchasing power;
2. Affordability of housing;
3. Pollution including air, water, etc.;
4. Crime rates;
5. Health system quality;
6. Traffic.

According to this index, Ukraine takes the 52 place among 56 countries. The best quality of life is in Switzerland, Denmark and New Zealand [5].

Conclusion

In conclusion, social policy in Ukraine needs paying more attention to in order that all the needs of our population may be satisfied. The results of my research show that the most important determinants of social policy improvement in Ukraine are education, health, good governance and ecology. Increasing social policy is not only the business of government. It requires civil servants, people in their personal lives, business leaders. That is why the whole population should set a goal of social policy improvement and aim at reaching it.

References

1. A Short Guide to Gross National Happiness Index by Karma Ura, Sabina Alkire, Tshoki Zangmo, Karma Wangdi (p. 13, 52, 67) retrieved from <http://www.grossnationalhappiness.com/wp-content/uploads/2012/04/Short-GNH-Index-edited.pdf>
2. EUROPE 2020 STRATEGY EXECUTIVE SUMMARY (p. 2-5) retrieved from <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:EN:PDF>
3. EUROPE 2020: THE EUROPEAN UNION STRATEGY FOR GROWTH AND EMPLOYMENT retrieved from <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1460390914263&uri=URISERV:em0028>
4. Numbeo retrieved from <http://www.numbeo.com/common/>
5. Quality of Life Index for Country 2016 retrieved from http://www.numbeo.com/quality-of-life/rankings_by_country.jsp
6. WORLD HAPPINESS REPORT 2015 edited by John Helliwell, Richard Layard and Jeffrey Sachs (p. 26-28) retrieved from <http://worldhappiness.report/wp-content/uploads/sites/2/2015/04/WHR15.pdf>

НЕРІВНОМІРНІСТЬ РОЗПОДІЛУ ДОХОДІВ НАСЕЛЕННЯ ЯК ФАКТОР ВПЛИВУ НА РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Диференціація доходів населення є важливим фактором, який стримує економічний розвиток будь-якої держави, звідси й випливає вагомість обраної теми. Не зважаючи на швидкий темп економічних змін у країні, нагальним питанням на сьогоднішній день є нерівномірність розподілу доходів між різними верствами населення, що обумовлює соціальну нерівність у суспільстві та економічні наслідки, що є результатом цього явища.

Виходячи з аналізу нинішньої економічної ситуації, ми можемо прослідкувати зростання соціальної напруженості в країні та поглиблення майнового розшарування населення. Саме тому, доцільним постає дослідження наявності нерівномірного розподілу доходів населення та його вплив на соц-економічний розвиток України.

Для чіткого розуміння обраного питання дамо визначення диференціації доходів населення. В економічній літературі цей термін означає різницю в доступі до власності та влади різних класів, соціальних груп та верств населення в межах певної економічної системи, що відображається в рівні їх доходів. [2]

Диференціація має різні причини, проте основною з них є відсутність справедливої соціальної політики держави, неспроможність профспілок захищати інтереси і працівників, і соціально незахищених верств населення. [3]

На основі статистичних даних за 2008 та 2013-2014 рр [1], які надає нам Держкомстат України ми побудували криву Лоренца та визначили такі показники диференціації, як коефіцієнт Джині та децильний коефіцієнт. Ці роки ми взяли з метою порівняння розподілу доходів під час кризових явищ у 2008 та 2014. Проаналізувавши графік кривої Лоренца, побудованого за вищезазначеними даними, ми дійшли наступних висновків.

У 2008 році майже половина населення отримує лише 5-ту частину від загального обсягу доходу, а найбагатша верства населення, що володіє третиною доходів, складає всього 10%. В той же час, відсоток середнього класу був дуже низький, про що свідчить майже вертикальне положення кривої в межах від 60% до 75% по прямій абсцис (населення). Третя та четверта квінтільні

групи мають однаковий відсоток доходу, що може свідчити про формування класу нуворишів.

У 2013 році на графіку можна виділити 3 явні угруповання: 1-3 квінтільні групи отримують лише 20% від загального доходу, а 4-та і 5-та група по 40% відповідно. Це означає, що на даний період була сформована чітка диференціація. Крива Лоренца за 2013 рік помітно відхилилась від прямої рівномірного розподілу доходів.

Для 2014 року характерним є покращення структури розподілу за рахунок збільшення процента доходів 3-тої групи. Також, спостерігається концентрація половини доходів населення у останній квінтільній групі. Розподіл доходів у 2014 є більш рівномірним ніж у 2013, але все одно далеким від бісектриси рівномірного розподілу.

Порахувавши та проаналізувавши коефіцієнт Джині, що показує нерівність доходів в країні, ми отримали наступні показники:

Таблиця 1

КОЕФІЦІЄНТ ДЖИНІ ЗА 2008, 2013-2014 РОКИ

	2008	2013	2014
Коефіцієнт Джині	0,25343	0,4968	0,4197

Джерело: розраховано авторами на основі даних Державної служби статистики України

Варто відзначити, що у 2008 році розподіл доходів у населенні був наближеним до рівномірного, але вже у 2013 відхилення доходів від абсолютно рівного їх розподілу між мешканцями зросло вдвічі. У 2014 р коефіцієнт зменшився, що свідчить про незначне, але все ж наближення до рівномірності розподілу доходів.

Також ми порахували децильний коефіцієнт для цих років. Для 2008 року вищезазначений коефіцієнт приймає значення 7, а це свідчить про те, що мінімальний дохід 10% найбільш забезпеченого населення України в 7 разів перевищує максимальний дохід 10% найменш забезпечених громадян. Для 2013 та 2014 року коефіцієнт становить 6,6, тобто мінімальний дохід найбіднішого населення збільшився.

При збереженні існуючого стану надмірної диференціації доходів населення посилюється соціальна та політична нестабільність суспільства. Для забезпечення більш рівномірного розподілу доцільними є такі рекомендації, як: поетапне наближення

розміру мінімальних соціальних гарантій до прожиткового мінімуму та захисту грошових доходів від впливу інфляцій; створення незалежної системи контролю над використанням фінансової допомоги; удосконалення інституційного забезпечення реалізації програм подолання бідності та реалізація структурних перетворень і активізація найбідніших верств населення.[4]

Висновки. Отже, невиправдана диференціація доходів викликає скорочення чисельності середнього класу, який пред'являє основний попит на товари та послуги, що послаблює його стимулюючий вплив на економічний розвиток. Не зважаючи на те, що кризи відбувались як в 2008, так і в 2013, можна відмітити значну різниця між розподілом доходів населення. В той час, як у 2008 розподіл наближався до рівномірного, у 2013 спостерігається зміна структури розподілу та локалізація у великої групи населення лише 5-тої частини доходів, і половини усіх доходів у найменшій 5-тій групі. У 2014 році крива Лоренца більш наблизилась до лінії рівномірного розподілу, але все одно показувала великий дисбаланс між % доходу та % населення, що ним володіє.

В Україні є крайня необхідність регулювання з боку держави перерозподілу доходів для отримання позитивних зрушень у формі скорочення бідності та зниження соціального незадоволення в країні.

Список використаної літератури

1. Розподіл населення за рівнем середньодушових еквівалентних загальних доходів [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. — Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/gdvdg_rik/dvdg_u/rozpodil2010_u.htm
2. Курбанов К.Р. Диференціація розподілу доходів як фактор впливу на економічний розвиток країни [Електронний ресурс] / Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму, 2011. № 1 (4). — Режим доступу: <http://duan.edu.ua/uploads/bjulleten2011/13146.pdf>
3. Майборода Т.М. Питання нерівності доходів як важливої складової функціонування економіки / Т.М. Майборода, А.Д. Краснобаєва // Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції імені проф. Балацького О.Ф., м. Суми, 27 травня 2015 р. / За заг. ред.: О.В. Прокопенко, М.М. Петрушенка. — Суми : СумДУ, 2015. — С. 406–407.
4. Фаріон М. М. Диференціація доходів населення України: сучасні реалії. М. М. Фаріон — Наука й економіка / 2014, № 3 (35). — С. 255–261.

Паламарчук А.Н.

(ф-т фінансово-економічний, магістрант)

ЩОДО ПИТАННЯ ІДЕНТИФІКАЦІЯ БАНКАМИ КЛІЄНТІВ

В Україні на даний момент банки не приділяють значної уваги фінансово-господарської діяльності клієнтів, обмежуючись проведенням тільки обов'язкової ідентифікації своїх клієнтів та проведенням моніторингу операцій, однак такий підхід не може в повній мірі протидіяти відмиванню грошей, насамперед це пов'язано з тим, що банк не бачить всієї схеми відмивання, а лише одну дві операції, чого недостатньо. Однак, з розумінням діяльності свого клієнта банк зможе більш ефективно виявляти підозрілі схеми і повідомляти про це фінансову розвідку країни.

У випадку ідентифікації клієнта — фізичної особи все зводиться до формальної процедури визначення особи. Для цього потрібно, якщо особа резидент, подати таку інформацію: прізвище, ім'я та по батькові, дата народження, серія та номер паспорта (або іншого документа, який посвідчує особу), дата видачі та орган, що його видав, місце проживання, ідентифікаційний номер згідно з Державним реєстром фізичних осіб — платників податків та інших обов'язкових платежів. Якщо особа не є резидентом, тоді подається така інформація: прізвище, ім'я, по батькові (у разі його наявності), дата народження, серія та номер паспорта (або іншого документа, який посвідчує особу), дата видачі та орган, який його видав, громадянство, місце проживання або тимчасового перебування [1].

Процедура ідентифікації юридичної особи відповідно до нормативно-правових актів включає визначення для резидентів: найменування, юридичної адреси, документів про підтвердження державної реєстрації (включаючи установчі документи, інформацію щодо посадових осіб та їх повноважень тощо), ідентифікаційного коду згідно з Єдиним державним реєстром підприємств та організацій України (ЄДРПОУ), реквізитів банку, в якому відкрито рахунок, та номер банківського рахунку. Для нерезидентів-юридичних осіб необхідно визначити: повне найменування, місцезнаходження та реквізити банку, у якому відкрито рахунок, і номер банківського рахунку [4]. Суб'єкту первинного фінансового моніторингу надається також копія легалізованого витягу торговельного, банківського чи судового реєстру або засвідчене нотаріально реєстраційне посвідчення уповноваженого органу іноземної держави про реєстрацію відповідної юридичної особи.

Згідно з вимогами НБУ банк повинен ідентифікувати всіх осіб, які мають прямий або опосередкований вплив. Так, із власників, що прямо впливають на клієнта банку (перший рівень), банк повинен ідентифікувати всіх, у кого частка участі складає 10 % або більше. На наступних рівнях частка участі повинна бути 50 або більше відсотків, оскільки такий вплив уже буде ідентифікуватися як непрямий. Вважаємо, при існуючій системі організації ФМ у банку, а також нормативно-правовій базі, така робота може виявитися занадто витратною без отримання при цьому відповідного ефекту. Сама ідентифікація повинна проходити лише до третього рівня деталізації, що з одного боку, дозволяє достатньо детально вивчити клієнта, а з іншого, не витратити марно часові і трудові ресурси банку.

Даний підхід дозволить зекономити часові і трудові ресурси банку, і оскільки для кожного клієнта немає необхідності визначати всіх суттєвих вимог. Його можна використовувати при наявній системі протидії відмиванню грошей, яка на сьогодні існує в комерційних банках України.

Оцінки наявної системи протидії відмиванню коштів, що вживаються банками в Україні, фахівці вважають як «досить ефективні» [3], однак, оцінки загальної фінансової системи України не такі оптимістичні:

«Фінансова система України теоретично може бути використана для перерахунку коштів терористичним організаціям із однієї країни в іншу» [2]. Тому фінансова розвідка планує розширити коло фінансових посередників до обов'язків яких буде входити надання інформації Держфінмоніторингу, до таких посередників відносяться: юристи, нотаріуси, аудитори, бухгалтери та ін. Завдяки таким діям планується підвищити ефективність протидії відмиванню коштів у загальній системі України.

Як зазначають науковці, для успішного входження України до Європейської спільноти, Україні потрібно адаптувати фінансову систему до європейських стандартів. Політики «знай свого клієнта (know you our customer KYC)» — це сучасний стандарт банківської системи у боротьбі з відмиванням грошей. На даний момент чітке визначення операцій, що підлягають фінансовому моніторингу з обов'язковим повідомленням державну службу фінансового моніторингу не може в повній мірі забезпечити захист від відмивання грошей. Тільки повне розуміння баком суті операцій своїх клієнтів з обов'язковою ідентифікацією як власників так і контрагентів дозволить ефективно протидіяти відмиванню грошей. Створення на державному рівні Єдиної інформаційної сис-

теми правильний крок на шляху боротьби з відмиванням грошей, однак, залучення до цієї системи суб'єктів первинного фінансового моніторингу, а в першу чергу банків, дозволить банкам більш ефективно проводити процедури ідентифікації клієнтів і моніторингу їх операцій.

Список літератури

1. Барановський О.І. "Відмивання" грошей: сутність та шляхи запобігання. — Х.: Вид-во "Форт", 2011. — 472 с.
2. Грищенко О. Проблеми боротьби з "відмиванням брудних грошей". [З мережі] <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=1816>.
3. Дмитров С., Турова Я. Теоретичні засади проведення фінансового моніторингу в комерційному банку. Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. Т.12: Збірник наукових праць. Наукове видання. — Суми: Мрія — 1 ЛТД; УАБС, 2005 — 234 с.
4. Коваленко В.В. Фінансовий моніторинг банків. Суми : "Мрія-1", 2010. — 120 с

Пальчевська А.Ю., Жуков О.І
(Фінансово-економічний факультет, IV курс)

УМОВИ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ ТА ПОПИТ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ НА КРЕДИТНІ РЕСУРСИ В ПЕРІОД ВИХОДУ З ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ

Ринкова економіка — форма організації економіки, за якої продукт, що виробляється, стає товаром, тобто виробляється з метою продажу на ринку. Банки так само виробляють продукт, у нашому випадку — кредит для суб'єкта господарювання, котрий має задовольняти потреби останнього за відсотковими ставками, термінами та обсягами.

Актуальність даного дослідження зумовлена необхідністю перегляду діючих стратегій банків на тлі значного зменшення попиту суб'єктів господарювання на кредитні ресурси.

Постановка проблеми. Протягом 2012-2015 років динаміка банківського кредитування не мала стійких тенденцій (Додаток А): кредитні установи спочатку продовжували надавати кошти у позичку, про що свідчить приріст обсягів на 12,82%, але в наступному ж періоді спостерігався значний спад — на 2% відносно 2012 року. У 2015 році спостерігалось незначне нарощування об-

сягів коштів, наданих у кредит — на 4,1%. Враховуючи те, що дані характеризують темпи приросту порівняно з 2012 роком — навіть позитивні зрушення є вкрай повільними для виходу країни з кризи. Протягом аналізованого періоду у структурі кредитів нефінансовим корпораціям переважали короткострокові кредити (до 1 року), що також є негативним явищем для економіки, котра має частку сільського господарства та промисловості (сектори з довготривалим обертанням коштів) у ВВП близько 36% протягом останніх років [1].

Виклад результатів дослідження. Спад попиту на кредитні ресурси не означає, що підприємствам ці кошти не потрібні. Навпаки, дані свідчать, що потреба суб'єктів господарювання у фінансуванні постійно зростає з III кв. 2014 року [2], а на початку 2016 року 35,6% опитаних підприємств відмічають нестачу ресурсів. Згідно з діловими очікуваннями вітчизняних компаній, серед факторів, котрі сьогодні змушують їх уникати або відкладати отримання кредиту найбільш суттєвими є наступні: занадто високі ставки за кредитами, значні коливання курсу гривні до іноземних валют, надмірні вимоги до застави, занадто складна процедура оформлення документів, невпевненість у спроможності вчасно виконувати боргові зобов'язання, наявність інших джерел фінансування [2]. Таким чином, більшість перешкод кредитування зосереджено саме в банківському секторі: складність процедури та її висока вартість. Це підтверджує той факт, що, починаючи з 2015 року близько 50% респондентів оцінюють умови банківського кредитування як жорсткі [2].

В той же час настрої банків, згідно з результатами їх опитувань, залишилися оптимістичними в аспекті нарощення обсягів та підвищення якості їх кредитних портфелів [3]. Хоча так само збільшилася кількість респондентів, що відмічають посилення жорсткості власних стандартів кредитування як цінових, так і нецінових. На це вплинули наступні фактори (в порядку зменшення впливовості показника, станом на кінець 2015 року): інфляційні та курсові очікування, очікування стосовно загальноекономічної активності, підвищення ризику застави, капіталізація банку, його ліквідна позиція. Відповідно до опитувань комерційних банків можна зробити висновок, що у банків, як реакція на підвищення ризику застави, зросли заставні вимоги, зросла так само кількість обмежень, що накладаються на позичальника, збільшення обсягів та строків середнього кредиту також вплинуло на умови кредитування в сторону їх жорсткішання (чим більшим за розмірами та термінами є кредит — тим більшими будуть ризики) [3].

Розглянемо динаміку середніх процентних ставок за кредитами для юридичних осіб до 1 року (Додаток Б). На графіку видно, що за останні 3 роки процентні ставки майже не змінилися, але оскільки збільшилося непроцентне навантаження, ефективна ставка в деяких випадках може сягати 50% річних [5].

Таким чином, жорсткість умов кредитування зводиться до його високої сукупної вартості, яку можна знизити за допомогою наступних інструментів:

- формування ресурсів банку (зокрема, депозитних зобов'язань) у відповідності з його кредитною політикою;
- використання банками валютних опціонів для зменшення ризику девальвації гривні;
- державна підтримка сек'юритизації як методу зниження ризиків застави шляхом встановлення додаткових пільг для інвесторів;
- державна підтримка перспективних галузей економіки шляхом їх пільгового кредитування;
- налагодження комунікацій між банками задля збільшення кількості консорціумних кредитів та одночасного зменшення ресурсного та ризикового навантаження на один банк.

Висновки. Ринкова економіка, яку Україна буде вже довгі роки — це економіка компромісів, і в сучасних умовах банки повинні зрозуміти всю необхідність пошуку такої стратегії кредитування, яка дозволить ефективно використовувати наявні ресурси не лише для максимізації прибутку, а й на благо розвитку економіки України, для чого нами був запропонований відповідний інструментарій.

Література:

1. Сайт Державної служби статистики України: <http://ukrstat.net/#trade>
2. Ділові очікування підприємств України за I квартал 2016 року. — Вип. №1 (41). — Департамент статистики та звітності Національного банку України.
3. Аналітичний звіт «Опитування про умови кредитування» за I квартал 2016 р. — Вип. №5 (17). — Національний банк України.
4. Національний банк України. Офіційний сайт: <http://www.-bank.gov.ua>.
5. Інформаційний портал Finance.ua — чарт кредитів юридичних осіб у гривні: http://charts.finance.ua/ua/credit_deposit/credit_jur/-/4/uah/9.

Додаток А

Таблиця 1

**КРЕДИТУВАННЯ НЕФІНАНСОВИХ КОРПОРАЦІЙ
З УРАХУВАННЯМ ІНДЕКСУ ІНФЛЯЦІЇ У 2012-2015 РОКАХ***

Період	З урахуванням інфляції				Темп приросту (до базового періоду — 2012р.), %	Структура кредитів за строками (до загальної суми), %		
	Усього	у тому числі за строками				до 1 року	від 1 року до 5 років	більше 5 років
		до 1 року	від 1 року до 5 років	більше 5 років				
2012	603 013	295 365	234 234	73 414	-	48,98	38,84	12,17
2013	680 337	352 815	243 684	83 838	12,82	51,86	35,82	12,32
2014	590 926	257 686	253 146	80 094	-2,00	43,61	42,84	13,55
2015	627 725	309 084	230 983	87 659	4,10	49,24	36,80	13,96

*Джерело: розроблено авторами на основі офіційної статистики НБУ

Додаток Б

Середня ставка кредитування юридичних осіб на 12 місяців

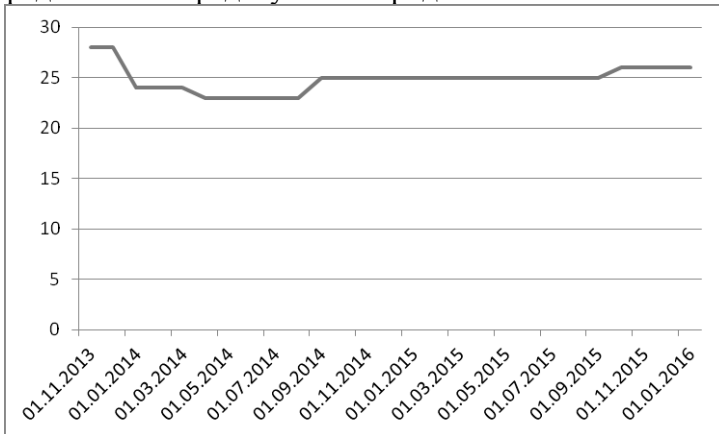

Рисунок 1. Джерело: розроблено авторами на основі [5]

Паляниця А.А.,

(ф-тет міжнародної економіки та менеджменту, II курс)

**ЖІНКИ-ЕКОНОМІСТИ В СУЧАСНОМУ СВІТІ
(НА ПРИКЛАДІ ПОЛЬЩІ ТА УКРАЇНИ)**

**KOBIETY-EKONOMISTKI WE WSPÓŁCZESNYM ŚWIECIE
(NA PRZYKŁADZIE POLSKI I UKRAINY)**

Економіка та бізнес завжди вважалися прерогативою чоловіків, але жінки ніколи не були осторонь, завжди брали активну участь у формуванні глобальної економіки. В Україні жінок на 3,5 мільйони більше, ніж чоловіків, але в житті суспільства важлива роль жінок є очевидною. Українських жінок у парламенті менше 10, в уряді з 25 міністрів лише одна жінка. Без дотримання гендерної політики не може бути ніяких демократичних змін у країні, де половина населення фактично не представлена в органах влади та відчуває дискримінацію в інших сферах життя. Наприклад, рівень жіночої заробітної плати становить 73% від зарплати чоловіків. На сьогоднішній день жінки найчастіше професійно реалізують себе у сфері економіки. Жінки з вищою освітою та високими лідерськими якостями переважно працюють на управлінській роботі. У приватному бізнесі в Україні гендерний баланс більш-менш дотримано: 50,4% жінок, 49,6% чоловіків. Велика частка жінок зайнята у сфері сільськогосподарського виробництва. Сфери торгівлі та послуг — традиційно жіночі діапазони — займають друге місце. Бізнес у промисловості охоплює лише 2% жінок.

Жінок-економістів у Польщі та Україні, які внесли вагомий вклад у розвиток польської та української економіки, можна назвати чимало, з них, наприклад, Ханна Гронкевич-Вальц (Польща) та Елла Лібанова (Україна).

Ханна Гронкевич-Вальц (пол. Hanna Gronkiewicz-Waltz) — польський політичний діяч, юрист. Вона була Главою Національного банку Польщі (1992-2000). У 2006 була обрана мером міста Варшава. Американський журнал "Global Finance" чотири рази визнавав її кращим Главою Центрального банку в Європі. ЗМІ називають її "залізною леді польської фінансів." У 2001-2004 роках пані Ханна була віце-президентом Європейського банку реконструкції і розвитку.

Елла Лібанова — науковець в галузі демографії та економіки праці, академік Національної академії наук України, доктор еко-

номічних наук, професор, заслужений економіст України. Вони є автором понад 200 статей, опублікованих у вітчизняних і зарубіжних наукових виданнях, зокрема, більше 30 наукових публікацій розміщено в міжнародних виданнях. Вона є членом Комітету з Державної премії України в галузі науки і техніки та заступником голови відповідного відділу. Член Координаційного центру з виконання пенсійної реформи, член редколегій журналів "Україна: аспекти праці", "Економіка і прогнозування", "Економіка промисловості", "Економіка України", "Статистика України", "Людина і політика".

Отже, у Польщі та Україні жінки-економісти відіграють важливу роль у становленні сучасної економіки, а чітке дотримання гендерної політики сприятиме зростанню ролі жінки в суспільному житті цих країн.

Księgi, specjalne podejścia, teorie i nawet premia Nobla nie granica. Gospodarka i biznes była zawsze uważana za prerogatywę mężczyzn, lecz kobiety nigdy nie zostawały daleko i brały aktywny udział w kształtowaniu światowej gospodarki. W Ukrainie kobiet na 3,5 miliony więcej, aniżeli mężczyzn, lecz w obecności w publicznym zakresie oczywista przewaga właśnie na boku ostatnich. W naszym parlamencie kobiet mniej 10, w rządzie wśród 25 ministrów tylko jedna kobieta. Nie może być demokratycznych przemian w kraju, w którym większa połowa ludności jest faktycznie nie przedstawiona w organach władzy i dyskryminuje w innych dziedzinach życia. Najpopularniejszym na dzisiaj zakresem, jak dla kobiet, tak i dla mężczyzn, jest gospodarka. Poziom żeńskiej zarobkowej opłaty składa w średnim 73% opłaty mężczyzn. O pewnej nierównoprawności świadczy dołączenie kobiet z wyższą edukacją i jakościami lidera na kierownicze posady. W prywatnym biznesie płciowy bilans zachowuje się mniej więcej: 50.4 % kobiet, 49.6 % mężczyzn. Więcej połowy kobiet jest zajęta w zakresie rolniczej produkcji. Co oznacza przeważnie nisko wykwalifikowaną ciężką fizyczną pracę po hodowli artykułów żywnościowych. Handel i usługi — tradycyjnie żeńskie zakresy — zajmują drugie miejsce. Biznesem w przemyśle zajmują się 2% kobiet.

Kobiety-ekonomistki, które włożyły istotny wkład do rozwoju Polski i Ukrainy: Hanna Gronkiewicz-Walcz i Ella Libanowa.

Hanna Gronkiewicz-Walcz — polski polityczny działacz, ekonomista, prawnik. Z 5 marca 1992 przed 10 stycznia 2001 — prezes Banku Narodowego Polski. Amerykańskie czasopismo „Global Finance” cztery razy przyznawało ją lepszym głową Banku

Centralnego w Europie. W Mediach jej nazywaną "żelazna dama polskich finansów". W 2001-2004 wiceprezydent Europejskiego banku rekonstrukcji i rozwoju. W 2005 była wybrana przez deputowanego polskiego Sejmu od liberalnej partii "Obywatelska platforma". 26 listopada 2006 zwyciężyła w drugim turze wyborów prezydenta Warszawy (53,18 % głosów).

Ella Libanowa — naukowiec w branży demografii i gospodarki pracy, akademik Narodowej Akademii nauk Ukrainy, doktor ekonomiczny habilitowany, profesor, zasłużony ekonomista Ukrainy. Są autorem ponad 200 prac, opublikowanych w ukraińskich i międzynarodowych naukowych edycjach, w szczególności ponad 30 naukowych publikacji w międzynarodowych edycjach — ONZ, Światowego Banku, UNISEF itp. Ona jest członkiem Komitetu do spraw państwowych premii Ukrainy w dziedzinie nauki i techniki i zastępcą przewodniczącego odpowiedniej sekcji. Członek Koordynacyjnego centrum do spraw spełnienia emerytalnej reformy, kolegium redakcyjnego czasopisma "Ukraina: aspekty pracy", "Gospodarka i prognozowanie", "Gospodarka przemysłu", "Gospodarka Ukrainy", "Statystyka Ukrainy", "Człowiek i polityka".

Tak więc, w Polsce i na Ukrainie kobiety-ekonomistki odgrywają ważną rolę we współczesnej gospodarce, a przestrzeganie polityka równości płci zwiększy rolę kobiet w życiu publicznym w tych krajach.

Парипа Ольга Ярославівна

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ БЮДЖЕТНИХ ВИДАТКІВ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Важливою умовою стабільного соціального та економічного розвитку є ефективне планування та управління місцевими бюджетами. В Україні особливо гостро постає питання ефективного здійснення видатків місцевих бюджетів, враховуючи обмеженість фінансових ресурсів при наявності значного обсягу повноважень, адже від ефективності використання коштів місцевих бюджетів залежить як розвиток окремих галузей, так і рівень соціального добробуту населення відповідного регіону.

З метою вирішення даного питання — підвищення ефективності використання коштів місцевого бюджету — в Україні запроваджено програмно-цільовий метод бюджетування, котрий базу-

ється не на традиційному постатейному фінансуванні видатків, а орієнтується на досягнення кінцевого результату. Реалізація програмно-цільового методу на державному та місцевому рівні дозволить налагодити зв'язок між місцевими та державними програмами, а отже і гармонізувати та підвищити ефективність державної та місцевої соціально-економічної політики. Також варто відмітити, що Україна обрала євроінтеграцію як напрям розвитку, а Європейський Союз згідно з Маастрихською угодою та Амстердамським договором вимагає наявність довгострокових бюджетних планів і реальних цілей бюджетних програм, оскільки фінансування з бюджету ЄС надається у програмному форматі і оцінюється ефективністю реалізації програм.

Впровадження програмно-цільового методу планування та виконання бюджетів розпочато в Україні з 2002 року, відколи даний метод почав застосовуватися щодо планування Державного бюджету України. Лише у 2009 році програмно-цільовий метод бюджетування (ПЦМ) почав застосовуватися на місцевому рівні: у пілотному проекті приймали участь Житомирська, Львівська, Луганська області, АРК та 26 міст у перелічених регіонах. У 2010 році даний метод застосовувався у 37 містах, в тому числі і у місті Києві. Протягом наступних років кількість міст, що використовували ПЦМ, зростала та досягнула 692 у 2013 році, даний метод використовували усі міста обласного значення. Повний перехід на програмно-цільовий метод планування та виконання бюджетів було заплановано здійснити у 2014 році. Однак, на практиці з 2015 року ПЦМ застосовується на добровільних засадах за рішенням відповідної ради, а органи самоврядування зобов'язані складати бюджети згідно з ПЦМ, починаючи з 2017 року.

Суть ПЦМ полягає у плануванні та здійсненні видатків згідно з бюджетною програмою, при цьому сенс видатків полягає у отриманні необхідного результату для громади шляхом обрання найбільш прийняттого варіанту його досягнення. При реалізації ПЦМ необхідно здійснювати постійний моніторинг ефективності бюджетних програм для оцінки результативності даної програми та її доцільності. Тому при оцінці видатків необхідно спиратися не лише на кількісні показники, а й на якісні, за допомогою яких можна оцінити отриманий ефект в результаті здійснення видатків. При цьому відповідальність розпорядників коштів за якість та ефективність напрямів фінансування з бюджету посилиться, при здійсненні видатків акцент буде спрямований на показники соціально-економічної ефективності [3].

Міністерство фінансів України сформулювало загальні вимоги до визначення результативних показників бюджетної програми, що включають показники затрат, показники продукту, показники ефективності та показники якості. Показники затрат визначають обсяги та структуру ресурсів, які забезпечують виконання бюджетної програми та характеризують структуру її витрат. Показники продукту використовуються для оцінки досягнення поставленої мети. Показниками продукту є, зокрема, обсяг виробленої продукції, наданих послуг чи виконаних робіт, що передбачені бюджетною програмою, кількість користувачів товарами (роботами, послугами). Показники ефективності визначаються як витрати ресурсів на одиницю показника продукту; відношення максимальної кількості вироблених товарів (виконаних робіт, наданих послуг) до визначеного обсягу фінансових ресурсів; досягнення визначеного результату. Показники якості — це сукупність властивостей, які характеризують досягнуті результати якості створеного продукту, що задовольняють споживача відповідно до їх призначення та відображають послаблення негативних чи посилення позитивних тенденцій у наданні послуг (товарів, робіт) споживачам за рахунок коштів бюджетної програми [1].

В залежності від специфіки програми використовуються або всі 4 категорії, або лише ті, які найповніше оцінюють дану бюджетну програму.

На сьогодні не завжди визначені показники результативності бюджетних програм надають змогу оцінити результат та відображають ефективність використання бюджетних коштів.

Для прикладу, показниками ефективності програми «Забезпечення формування та функціонування системи безоплатної правової допомоги» 2016 року є:

1. середня кількість звернень до Єдиного контакт-центру протягом доби;
2. середня кількість актів надання БВПД, поданих адвокатами, які опрацьовуються одним місцевим центром;
3. середня кількість інформаційних матеріалів з питань надання БВПД, розміщених у ЗМІ однією установою.

Однак, дані показники ефективності не характеризують результативність даних видатків та їх соціально-економічний вплив на добробут населення [2].

Під ефективністю розуміють співвідношення між продуктом у вигляді наданих товарів та ресурсами, використаними на їх створення. Однак, як бачимо, вище перелічені показники є показниками середніх величин, які не дозволяють оцінити ефективність

даної програми та оцінити ступінь досягнення цілі, заради якої і була створена програма.

Показниками якості програми «Забезпечення формування та функціонування системи безоплатної правової допомоги» 2016 року є:

1. частка випадків призначення адвоката для представництв інтересів клієнтів в суді в загальній кількості зареєстрованих звернень клієнтів до місцевих центрів;

2. частка кримінальних проваджень, щодо яких регіональними центрами здійснено моніторинг якості надання БВПД, від загальної кількості таких проваджень;

3. частка адвокатів, які підвищили кваліфікацію, від загальної кількості адвокатів, з якими укладено контракти [2].

Також постає проблема визначення показників, які характеризуватимуть видатки по програмі, та включення до паспорту програми показників, заради нарощування їх кількості та створення видимості глибокого аналізу програми. Таке нарощування показників, які не відповідають меті програми чи неповністю відображають результати провадження програми, не показують користь даних видатків, оскільки така інформація перевантажує програму та перешкоджає якісному аналізу результатів виконання програми.

Згідно з визначенням ефективності, можна вважати ефективною таку бюджетну програму, при реалізації якої на досягнення певного результату було спрямовано менше ресурсів, чи зусиль, або при використанні даного обсягу ресурсів досягнуто більшого ефекту. Такі висновки робляться шляхом порівняння з попередніми періодами або з аналогічними програмами, що реалізуються в інших регіонах, задля покращення фінансування важливих напрямів видатків.

Таким чином, ефективність повинна бути направлена на оцінку рівня надання послуг, що сприяє зосередженню увагу на кінцевих результатах з урахуванням якості надання послуги, а також її впливу на рівень життя на даній території. Визначення ефективності використання коштів бюджету передбачає розробку критеріїв оцінки ефективності діяльності органів влади. Особливо це стосується органів місцевого самоврядування, на які покладено значну кількість повноважень, враховуючи їх безпосереднє наближення до споживача. Критерії оцінки допомагають визначити результативність роботи органів влади, досягнути більшої взаємодії з громадськістю, зробити бюджетний процес більш прозорим для можливості здійснення контролю за використанням бю-

джетних коштів. Вивчення громадської думки також допоможе в оцінці якості надання послуг [4].

Отже, запровадження програмно-цільового методу планування та виконання бюджетів як на рівні державного бюджету, так і на рівні місцевих бюджетів є позитивним явищем, оскільки ПЦМ має низку переваг, таких як орієнтованість на соціально-економічний ефект, акцент на підвищення добробуту платників податків, а середньо та довгострокове планування дозволяє підвищити ефективність видатків за рахунок зменшення проїдання коштів у короткостроковому періоді.

ПЦМ при плануванні та виконанні місцевих бюджетів свідчить про самостійність органів місцевого самоврядування, але для цього необхідно збільшити фінансову дисципліну місцевого самоврядування та дохідну базу місцевих бюджетів за рахунок передання на місцевий рівень інструментів наповнення бюджетів і зацікавлення місцевого самоврядування в розвитку регіонів.

Використані джерела:

1. Наказ Міністерства фінансів України від 10.12.2010 №1536 «Про результативні показники бюджетної програми»
2. Наказ Міністерства фінансів України від 19.02.2016 №450/5/122 «Про затвердження паспортів бюджетних програм на 2016 рік»
3. Планування місцевих бюджетів на основі програмно-цільового методу : навчальний посібник / [Під заг. ред. В.В. Зубенко]; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-П) впровадження». — 5-те видання, виправлене та доповнене — К., 2015. — 120 с.
4. Сивульська Н.М. Видатки місцевих бюджетів: аналіз основних тенденцій фінансування та шляхи вдосконалення /Н.М. Сивульська // Ринок цінних паперів України. — №3-4. — 2015. — С.23-32.

Парицька К.А.

Факультет маркетингу, спеціальність маркетинг, II курс

ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ СТРУКТУРОЮ ФІНАНСУВАННЯ НАУКОВОЇ ТА ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Недостатнє фінансування інноваційної діяльності і науки є постійною перешкодою їх розвитку. Тому вдосконалення управління джерел фінансування науково-технічної та інноваційної діяльності може виступати визначальним чинником соціально-

економічного розвитку країни у середньо- та довгостроковій перспективі.

Для того, щоб об'єктивно оцінити структуру фінансування в Україні слід проаналізувати досвід стимулювання державою наукової та інноваційної діяльності в зарубіжних країнах.

Одним із видів інноваційної інфраструктури в Російській Федерації є наукові парки — це науково-виробничий комплекс, до якого входить дослідницька та промислова зона [2], можуть виступати в ролі «бізнес-інкубаторів» і розташовуються на базі університетів. Ці парки надають малим підприємствам послуги такі як: оренда приміщень, забезпечення доступу до результатів науково-дослідної роботи, телефонне обслуговування, допомога у підготовці технічних проектів, навчання і підбір фахівців, а також організаційні (маркетинг і реклама, організація виставок і ярмарків); навчальні, фінансові (бізнес-планування і прогнозування, сприяння у пошуках джерел фінансування тощо); консультативні (технологічний трансфер, патентування і ліцензування, бухгалтерський облік і аудит, правове забезпечення тощо); діловодство [3].

У США основними джерелами фінансування наукової та інноваційної діяльності є держава та приватні підприємства і організації, процентна частка яких становить 35% та 60% відповідно від загального обсягу фінансування інноваційної та наукової діяльності в країні.

Важливе значення у Сполучених Штатах приділяється підтримці малих інноваційних підприємств, для цього виконуються наступні заходи:

- спеціальна програма підтримки малого інноваційного підприємництва;
- позики по лінії державної підтримки інновацій;
- державні фінансові вкладення;
- створення розгалуженої мережі венчурних фондів;
- фінансування з коштів приватного сектора тощо [4].

У Японії більша частка фінансування наукової та інноваційної діяльності припадає на приватні інвестиції — 80%, інші 20% — це фінансування держави. Державою фінансуються університети та наукові організації.

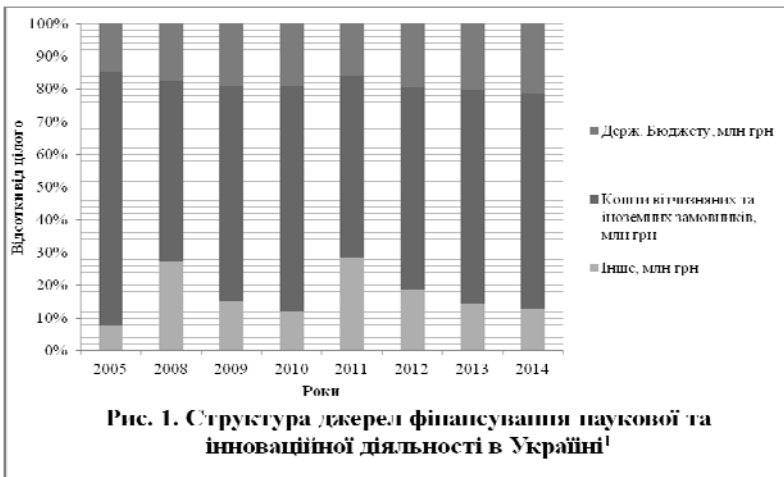
Основними заходи підтримки наукової та інноваційної діяльності з боку держави в Японії є:

- фінансування приватних компаній, що займаються НДДКР наданням державного замовлення;

- пільгове оподаткування науково-дослідної та виробничої діяльності у сфері перспективних НДДКР;
- державні дотації великим промисловим компаніям для закупівлі ліцензій на використання ноу-хау;
- пільгове кредитування перспективних НДДКР;
- створення умов для отримання нових технологій з інших країн;
- залучення позабюджетних джерел фінансування НДДКР [4].

В Україні ж лівова частка у структурі фінансування наукової та інноваційної діяльності належить вітчизняним та іноземним замовникам. У 2005 році частка фінансування такої діяльності становила 77% (рис. 1) від загальної суми або 9950,51 млн грн, частка фінансування з державного бюджету — 15% або 1888,54 млн грн, а загальна сума фінансування наукової та інноваційної діяльності становила 13215,77 млн грн.

Рис. 1. Структура джерел фінансування наукової та інноваційної діяльності в Україні⁵

У 2008 році загальна сума фінансування цієї діяльності збільшилась до 23545,66 млн грн, частка державного бюджету при цьому майже не змінилась і становила 17% або 4120,06 млн грн, але частка коштів вітчизняних та іноземних замовників скоротилась до 56% і становила 13016,52 млн грн, 27% належало іншим джерелам фінансування.

⁵ Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

З 2009 і до 2013 року включно помітна тенденція зросту загального фінансування наукової та інноваційної діяльності. Найбільший обсяг фінансування спостерігався у 2011 році і становив 30271,38 млн грн., це в 1,5 рази більше в порівнянні з 2009 роком. Частка фінансування державного бюджету у цих роках коливалась від 15% до 20% і досягла свого максимуму у 2013 році — 5986,86 млн грн, а частка фінансування вітчизняними та іноземними замовниками помітно коливалась, але у грошах сума постійно зростала і у 2013 році становила 19229,03 млн грн.

Висновок. Щоб в Україні все ж таки розвивалась інноваційна діяльність, необхідно здійснити комплекс організаційно-економічних заходів за досвідом іноземних країн. Фінансування державою наукової та інноваційної діяльності державними замовленнями та виділення державних дотацій промисловим компаніям для закупівлі ліцензій на використання ноу-хау так як це впроваджено в Японії. Створення і вдосконалення наукових парків, для підтримки молодих науковців, за прикладом Російської федерації, та їх малих інноваційних підприємств за рахунок коштів приватного сектора, як у США. Державне фінансування має бути націлене на розвиток фундаментальних досліджень, тому що саме на базі таких досліджень розвиваються прикладні та експериментальні. Отже, держава повинна зробити стійке наукове та інноваційне підґрунтя, на яке у майбутньому будуть спиратись виробнича, аграрна, економічна та соціальні сфери.

Список літератури

1. Технопарк [Електронний ресурс] // Вікіпедія — вільна енциклопедія — Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D0%B5%D1%85%D0%BD%D0%BE%D0%BF%D0%B0%D1%80%D0%BA>
2. Науковий парк — інноваційні перспективи [Електронний ресурс] / Г.Химич // Корпорація «Науковий парк «Інноваційно-інвестиційний кластер Тернопілля» — Режим доступу: http://www.oda.te.gov.ua/data/upload/publication/main/ua/2241/nauka_park.pdf
3. Світовий досвід фінансового регулювання інвестиційно-інноваційної діяльності [Електронний ресурс] / В. І. Дмитрів // Ефективна економіка — 2014. — №7. — С. 1. — Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3214>
4. Фінансування інноваційної діяльності у розвинутих країнах [Електронний ресурс] / М. Мустафін // Україна фінансова — інформаційно-аналітичний портал Українського агентства фінансового розвитку — Режим доступу: http://www.ufin.com.ua/analit_mat/drn/121.htm

Парова О.Є.

(ф-т економіки та управління, магістрант)

МОЖЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ ФЛЕКСІКЬЮРІТІ НА РИНКУ ПРАЦІ УКРАЇНИ

В останні два десятиріччя під впливом процесів глобалізації та інформатизації, переходу до інноваційної економіки відбувається трансформація соціально-трудових відносин, які розвиваються в сторону збільшення цінності людського фактору, підвищення соціальної відповідальності бізнесу, гнучкості та інтелектуалізації трудової діяльності [3].

Ринок праці як головний регулятор трудових відносин стимулює створення нових ефективних робочих місць, збільшуючи при цьому вагу нестандартних форм зайнятості, які будуть більш конкурентними внаслідок їх гнучкішої адаптації. Попит на нестандартну зайнятість продукується не тільки роботодавцями, але також певними соціальними групами: жінками, студентами, пенсіонерами, внутрішньо переміщеними особами, фрілансерами та ін. Набувають поширення малодосліджені форми нестандартної зайнятості: аутсорсинг, лізинг, аутстафінг, робота тимчасових працівників, які наймаються через приватні агентства з працевлаштування, за цивільно-правовими договорами, віддалена зайнятість тощо. В більшості країни Східної Європи сьогодні в секторі запозиченої праці працюють від 2 до 5% всього зайнятого населення, але, на думку аналітиків, світова індустрія лізингу персоналу зростає в середньому на 20 — 30% в рік [3, с. 85].

Стабільність використання нестандартних форм зайнятості в національній економіці характеризують обстеження населення з питань реалізації економічної активності. В цілому, протягом 2006—2014 рр. відчутно зменшується інтенсивність праці в Україні: на 40 % зменшився рівень вторинної зайнятості, на 20 % зменшилась кількість зайнятих, з фактичним робочим тижнем більше 40 годин, а на 10 % менше стало зайнятих, які звичайно працювали більше 40 годин. Також зменшився рівень вимушеної неповної зайнятості (недозайнятості) на 1,7% та скоротився на 0,3% рівень зайнятості працівників, чий звичайний робочий тиждень менше 30 годин [2, с. 280].

Проте масштаби нестандартної зайнятості в національному господарстві нашої країни значні (38,3% від загальної кількості зайнятих), тому необхідним є державне регулювання процесів в

цій сфері, щоб збалансувати інтереси роботодавців і працівників, зайнятих на нестандартних умовах, залучаючи до соціального діалогу державні органи всіх рівнів, профспілки, об'єднання роботодавців та недержавні організації з працевлаштування, які залучають працівників до роботи в нестандартних умовах.

Поширення нестандартних форм зайнятості, підвищення мобільності робочої сили, індивідуалізація трудових відносин вимагають від законодавців прийняття відповідних заходів, спрямованих на збереження балансу між вимогами економічного розвитку та забезпечення соціальної стабільності в країні [1]. На даний момент, одним з інструментів вирішення цієї проблеми виступає реалізація концепції флексикьюриті (flexicurity), яка є найбільш популярною концепцією політики в області зайнятості в країнах Європейського Союзу. Ця концепція направлена на оптимальне поєднання гнучкості ринку праці з нестандартною занятістю (flexibility) та поліпшення соціального захисту працівників, які залучені до роботи в нестандартних умовах (social security), в результаті з'являється концепція флексикьюриті (flexibility + security), або гнучкої захищеності.

Комплексна концепція флексикьюриті відіграє ключову роль у модернізації ринків праці та в досягненні цільового показника рівню зайнятості в 75%, який встановлений в Стратегії Європа 2020 [4]. Країни-члени ЄС прийшли до єдиної думки, що концепція флексикьюриті може плануватися і реалізуватися з використанням чотирьох компонентів: працевлаштування, підприємництва, адаптації та рівних можливостей. Флексикьюриті — це інституційно-процесуальний регулятор ринку праці, покликаний полегшити перехід від стану "незайнятість" до стану "зайнятість" і навпаки. Цим переслідується мета, по-перше, залучити у виробничу діяльність частину економічно активного населення і надати їй можливість отримати заробіток, по-друге, сприяти вимиванню неефективних неформальних робочих місць і переміщенню працівників, які звільняються, у рентабельні та перспективні сфери. При цьому заходи флексикьюриті активно сприяють тому, щоб стан безробіття, офіційно зафіксований або прихований, був відносно короткотривалим; неприйнятними є вимушена неповна зайнятість.

Забезпечення стабільного розвитку економіки з мінімальним зростанням індексу споживчих цін є необхідною умовою, що створює впевненість працівників у майбутньому і є базою для формування моделі гнучкої зайнятості в країні. Створення сприятливого інвестиційного клімату дозволить підвищити конкурентоспроможність підприємств шляхом залучення інвестицій в економіку

України, модернізацію промислової та соціальної інфраструктури, підвищення якості товарів, робіт і послуг, створення додаткових робочих місць, більш ефективного використання трудового потенціалу, зокрема через розвиток нестандартної зайнятості. Сприяння реалізації трудового потенціалу внутрішньо переміщених осіб шляхом залучення до нестандартних форм зайнятості підвищити недостатній рівень їх доходу, запобігти їх соціальній ізоляції та переходу їх в статус економічної неактивності.

Література:

1. Бандур С.І. Розвиток соціально-трудоових відносин як передумова досягнення продуктивної зайнятості населення / С.І. Бандур // Ринок праці та зайнятість населення. — 2014. — №1. — С. 8–13.
2. Гук Л.П. Прогнозування та регулювання розвитку нестандартної зайнятості в Україні // Бізнес Інформ, 2014. — №4. — С. 278-283.
3. Ємельяненко Л.М. Формування та регулювання новітніх форм зайнятості в Україні / Л.М. Ємельяненко // Український соціум. — 2015. — №1(52). — С. 82-91.
4. Ціжма Ю.І. Концепція флексік'юріті та нестандартні форми зайнятості: виклики сьогодення / Ю. І. Ціжма // Бізнес Інформ. — 2013. — № 7. — С. 197-202.

Пасічник М.М.

Обліково-економічний університет, магістрант

АНАЛІЗ КРЕДИТНИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКІВ З ФІЗИЧНИМИ ОСОБАМИ

Кредитування фізичних осіб є одним з основних видів діяльності банків, що забезпечує їх стабільну прибутковість. Невелика частка кредитів фізичних осіб в банках не знімає проблеми кредитних ризиків.

Проблеми банківських кредитних операцій, питання організації та методики обліку і аналізу кредитних операцій банків, приведення їх у відповідність з міжнародними нормами, правилами та принципами досліджували такі учені-економісти, як: Васюренко О.В., Мороз А.М., Дзюблюк О.В., Зіміна О.В., Соломін С.К., Бутинець Ф.Ф., Савлук М.І., Лазепко І.М., Герасимович А.М., Колесников В.І., Кроливецька Л.П., Вітлінський Т.М., Кіндрацька Л.М та ін.

Згідно із Законом України "Про банки і банківську діяльність" банківський кредит — це будь-яке зобов'язання банку надати певну суму грошей, будь-яка гарантія, будь-яке зобов'язання придбати право вимоги боргу, будь-яке продовження строку погашення боргу, яке надано в обмін на зобов'язання боржника щодо повернення заборгованої суми, а також на зобов'язання на сплату відсотків та інших зборів з такої суми.

Підвищення ефективності кредитування фізичних осіб та розвиток цієї послуги — одна з актуальних і гострих проблем на сьогоднішній день. Адже світова економічна криза 2008-2009 рр. призвела до уповільнення діяльності банківських установ, але в 2015 р. ця тенденція змінилася, і наразі на ринку банківських кредитів спостерігається позитивна динаміка.

Основними видами банківського кредитування фізичних осіб є надання позики для купівлі житла (іпотека), кредити для купівлі транспортних засобів (автомобільний кредит) та для потреби купівлі товарів тривалого користування (споживчий кредит).

У процесі аналізу кредитної діяльності часто використовується метод коефіцієнтів. Перелік коефіцієнтів, що характеризують кредитну діяльність банку, є достатньо широким.

Очевидно, що метою проведення кредитних операцій банку є одержання доходів, а тому саме цей параметр кредитного портфеля аналізується на першому етапі. Дохідність характеризується абсолютними (сума доходів у грошовому виразі) та відносними (середній рівень дохідності кредитних вкладень) показниками.

Дохідність кредитного портфеля банку протягом певного періоду загалом залежить від обсягу портфеля та рівня відсоткових ставок за кредитами. Останній є узагальнюючим показником, оскільки через рівень відсоткової ставки опосередковано враховуються й такі чинники, як тривалість користування кредитом (що триваліший термін — то вища ставка), міра ризику, метод нарахування і спосіб сплати відсотків, забезпеченість позички та ін. У цілому дохід за кредитною операцією з фізичною особою (у межах року) можна обчислити за формулою:

$$E_i = y_i * (V_i + C_i) * (t_i / BS),$$

де E_i — дохід за i -ю кредитною операцією з фізичною особою (у грошовому виразі); t_i — відсоткова ставка за i -м кредитом наданим фізичній особі (річна); V_i — сума i -го кредиту наданому фізичній особі плюс сума комісій C_i ; y_i — період кредитування за i -м кредитом (дні); BS — база розрахунку (360 чи 365 днів).

Доходи кредитного портфеля банку формуються також за рахунок проведення заставних та дисконтних операцій з векселями, за якими порядок обчислення доходів інший. Дохід за вексельними операціями з підприємствами і ФСПД (фізичні суб'єкти підприємницької діяльності) формується у формі дисконту та обчислюється за формулою:

$$E_i = d_i * S_i * (t_i / S_i),$$

де E_i — дохід за i -ю вексельною операцією з СГ і ФСПД (у грошовому виразі); d_i — ставка, за якою обліковується i -й вексель (річна ставка дисконту); S_i — сума, на яку видано i -й вексель; t_i — період, який залишився до дати погашення i -го векселя (дні).

Загальний дохід кредитного портфеля з фізичною особою формується за рахунок усіх доходів, одержаних банком від проведення операцій кредитного характеру за певний період:

$$E = \sum_{i=1}^N E_i + \sum_{i=1}^L E_i,$$

де E — дохід кредитного портфеля; N — кількість кредитів фізичних осіб у портфелі; L — кількість інших операцій з фізичною особою кредитного характеру.

Узагальнюючим показником є рівень дохідності кредитного портфеля фізичних осіб, який розраховується як відношення суми доходів від кредитних операцій до обсягу наданих кредитів:

$$d = E / V * 100,$$

де d — дохідність кредитного портфеля за фізичними особами (у відсотках); V — обсяг кредитного портфеля фізичних осіб банку.

Рівень дохідності кредитного портфеля банку залежить від низки економічних чинників: ринкової ставки відсотка, обсягу та структури кредитного портфеля, умов конкуренції на банківському ринку, власних можливостей банку щодо вибору напрямів та об'єктів кредитування. На формування структури кредитного портфеля банку істотно впливає специфіка сектору ринку, який обслуговує певний банк. Наприклад, у структурі кредитного портфеля іпотечних банків переважають довгострокові кредити, а в ощадних установах — споживчі кредити та позички фізичним особам. Факторний аналіз дохідності кредитного портфеля з'ясує, які саме чинники істотно вплинули на формування доходів, та виявляє можливі резерви їх підвищення.

Аналізуючи кредитування фізичних осіб, слід також відмітити, що удосконалення його організаційного та фінансово-економічного механізму дозволить реалізувати величезні можливості цього виду кредитування населення, особливо в частині придбання житла, як способу зменшення напруги в цій сфері, зокрема:

— розширити і вдосконалити організаційно-правову та фінансово-економічну основу банківського кредитування фізичних осіб на партнерських засадах в системі банк — фізична особа;

— забезпечити конкретизацію кредитних схем, їх вибірково динамічність та підвищити надійність кредитування на основі заходів стимулювання розвитку цього виду кредитування;

— удосконалити механізм оцінки кредитоспроможності позичальника та забезпечити зменшення ризику кредитування фізичних осіб.

Реалізація цих, а також заходів щодо впровадження спеціального законодавства буде сприяти зростанню масштабності та якісного рівня банківського кредитування як запоруки прискорення темпів соціально- економічного розвитку держави.

Література

1. Герасимович А.М. Аналіз банківської діяльності: Підручник / За ред. А.М. Герасимовича / А.М.Герасимович, М.Д.Алексєнко, І.М.Парасій-Вергуненко. — К.: КНЕУ, 2004. — 599 с.

2. Арістова, А. Особливості кредитування банками фізичних осіб [Текст] / А.Арістова// Вісник НБУ. — 2008 — № 2. — С. 46-58.

Пастушок С. О.

(фінансово-економічний ф-т, 1 курс)

ДЕЯКІ ПАРАДОКСИ ТЕОРІЇ ЙМОВІРНОСТЕЙ

Наука, яка бере свій початок від азартних ігор, стала однією з головних наук людства. Ця, відносно молода наука, розвивається надзвичайно швидко та, незважаючи на це, все ж має деякі нюанси. Доказом цього є наявність багатьох цікавих парадоксів, які стали поштовхом подальшого розвитку теорії ймовірностей.

Парадокс гральних кубиків. При підкиданні двох кубиків 9 і 10 можна отримати двома способами: $9=3+6=4+5$, $10=4+6=5+5$. Якщо кубиків три, то 9 і 10 отримуються шістьма способами. Чому

ж 9 з'являється частіше на двох кубиках, а 10 на трьох? Галілей пояснив це необхідністю врахувати порядок випадання чисел.

Парадокс де Мерсе. При чотирьох підкиданнях одного грального кубика ймовірність того, що як мінімум один раз випаде 1, більша $\frac{1}{2}$. В той же час при 24 підкиданнях двох кубиків ймовірність того, що як мінімум один раз випадуть дві 1 одночасно, менша $\frac{1}{2}$. Це здається дивним, оскільки шанси отримати одну 1 в шість раз більші, ніж шанси випадання двох 1, а 24 якраз в 6 раз більше 4. Пояснення: При k підкиданнях одного кубика шуканаймовірність дорівнює $1 - (5/6)^k$, що менше 0,5 при $k=3$ і більше 0,5 при $k=4$. Другашуканаймовірність дорівнює $1 - (35/36)^k$, що менше 0,5 при $k=24$ і більше 0,5, починаючи з $k=25$. Отже, «критичне значення» для одного кубика дорівнює 4, а для двох – 25.

Парадокс розділу ставка. Два гравці грають в чесну гру (тобто у обох шанси виграти в одній партії однакові) і домовляються, що весь приз отримає той, хто першим виграє 6 партій. Насправді гра зупинилася тоді, коли перший гравець виграв 5 партій, а другий 3. Як справедливо розділити приз? Ніякого парадоксу тут, звичайно, немає, але невдалі спроби деяких видатних вчених знайти розв'язок, а також неправильні суперечливі відповіді таку легенду створили. За однією відповіддю, приз треба розділити пропорційно виграним партіям, тобто у відношенні 5:3. Тарталья пропонував розділити його у відношенні 2:1. Можливо, він міркував так: оскільки перший гравець виграв на дві партії більше, що складає третю частину необхідних для виграшу 6 партій, то він повинен отримати третю частину, а решту треба розділити порівну. *Пояснення:* Ферма запропонував продовжити гру трьома фіктивними партіями. Таке продовження дасть 8 рівноможливих результатів. 7 з них сприятливі для першого гравця. Значить, справедливим є співвідношення 7:1!

Парадокс незалежності. Розглянемо експеримент з підкиданням двох монет. Нехай подія A — “на першій монеті герб”, подія B — “на другій монеті герб” і подія C — “на одній і тільки на одній монеті випав герб”. Тоді будь-які дві події незалежні, але будь-які дві з них однозначно визначають третю. *Пояснення:* Попарна незалежність не є незалежністю в сукупності. Нагадати відповідне визначення.

Санкт-Петербурзький парадокс. Правильна монета підкидається доти, доки не випаде герб. Якщо це станеться на r -ому підкиданні, то банк виплачує гравцеві $2r$ долларів. Постає питання: яким повинен бути внесок гравця за право грати, щоб гра стала справедливою, тобто середнє значення виграшу було нулем? По-

яснення: Прості підрахунки показують, що середнє значення виграшу дорівнює ∞ , тому гра стала б справедливою лише при такому ж внеску. Хоча математичні викладки коректні, результат неприйнятний, і тому деякі математики запропонували модифікації, що можуть бути реалізовані.

Парадокс роздачі подарунків; травми, спричинені кіньми. Деякі чоловіки вирішили зробити один одному подарунки таким чином. Кожен з них приносить подарунок. Подарунки складаються разом, змішуються і випадково розподіляються серед учасників. Парадоксально, але ймовірність того, що ніхто не отримає свій власний подарунок, менша $\frac{1}{2}$ (крім випадки, коли учасників двоє, і ця ймовірність дорівнює $\frac{1}{2}$). *Пояснення:* Обчислення показують, що $p_n = 1/2! - 1/3! + \dots + (-1)^n / n!$. Якщо збирається щонайменше 6 чоловік, то $p_n \approx 1/e \approx 0.3679$ з точністю до чотирьох знаків після крапки. Ймовірність конкретного співпадання дорівнює $1/n$ і прямує до 0 при збільшенні n .

Проблеми, пов'язані з парадоксами, відносяться до різних типів і зачіпають всі основні розділи логіки й математики. Пояснення парадоксів поглиблює уявлення про логічні закономірності мислення.

Список літератури:

1. Гнеденко Б.В. Очерк истории теории вероятностей Б.В. Гнеденко – М.: Наука, 1988. — 240с.
2. Секей Г. Парадоксы теории вероятностей и математической статистики Г. Секей. — М.: Наука, 1989. — 240с.

Передерій В.О.,
(юридичний ф-т, IV курс)

ЗАХИСТ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ВІД НЕДОБРОСОВІСНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ: ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ

Актуальність теми доповіді обумовлена існуванням у системі ринкових відносин недобросовісної конкуренції, тобто змагальності у середовищі суб'єктів господарювання за споживчий попит на ринку такими методами суперництва, які завдають шкоди

споживачам, конкурентам і суспільству загалом. Основними ж методами недобросовісної конкуренції є: економічне (промислове) шпигунство; підробка продукції конкурентів; підкуп і шантаж; обдурювання споживачів; махінації з діловою звітністю; валютні махінації; приховування дефектів тощо [3]. В Україні недобросовісна конкуренція є особливим видом порушення конкурентного законодавства.

Відповідно до спеціального закону — Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» [2], недобросовісною конкуренцією є будь-які дії у конкуренції, що суперечать торговим та іншим чесним звичаям у господарській діяльності. Господарський кодекс України [1] дублює та уточнює поняття недобросовісної конкуренції.

Відносини, пов'язані з захистом від недобросовісної конкуренції, регулюють Закони України «Про захист від недобросовісної конкуренції», «Про захист економічної конкуренції», «Про Антимонопольний комітет України», Паризька конвенція про охорону промислової власності від 20 березня 1883 року, міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, іншими актами законодавства.

Під час функціонування економічних відносин стикаються інтереси трьох груп суб'єктів: суб'єктів господарювання, кінцевих споживачів, держави, відповідно необхідність захисту інтересів суб'єктів господарювання від недобросовісної конкуренції можна розглядати на декількох рівнях: 1) конкуренція між суб'єктами господарювання на внутрішньому ринку; 2) конкуренція в міжнародному аспекті; 3) вплив органів державної влади на конкуренцію; 4) захист прав споживачів.

Основними цілями захисту інтересів суб'єктів господарювання від недобросовісної конкуренції є: 1) забезпечення рівності суб'єктів господарювання під час здійснення підприємницької діяльності; 2) захист суб'єктів господарювання від проявів недобросовісної конкуренції на внутрішньому чи зовнішньому ринках; 3) запобігання досягнення неправомірних переваг у конкуренції; 4) захист інтелектуальної власності на зовнішньому та внутрішньому ринках; 5) забезпечення реалізації споживачами своїх прав на гарантований рівень споживання, відповідну якість товарів тощо.

Враховуючи стан недобросовісної конкуренції на товарному ринку, а також інші чинники суб'єктами господарювання можуть бути використані різні методи захисту. Кожен метод захисту характеризується своїм рівнем доступності. Підприємства мають

право використовувати легальний законодавчий спосіб захисту, який відображається у формі отримання свідоцтва на право на знаки для товарів і послуг, здійснення міжнародної реєстрації знаків, приєднання до єдиної класифікації товарів і послуг для реєстрації знаків, дотримання умов договору про закони щодо товарних знаків тощо.

В ході дослідження з'ясовано, що недобросовісна конкуренція — явище вкрай небажане для української держави в період побудови ринкових відносин, що відповідають світовим стандартам. Питання захисту як інтересів суб'єктів господарювання від недобросовісної конкуренції, так і інтересів споживачів є надзвичайно важливим.

Що стосується змісту методів захисту, то він впливає зі змісту недобросовісної конкуренції, тому для підприємств перш ніж обирати певний метод потрібно проаналізувати недобросовісну конкуренцію на товарному ринку і вже після отриманих результатів визначати необхідний метод.

Крім того, для вдосконалення системи захисту інтересів суб'єктів господарювання від недобросовісної конкуренції в Україні необхідно: по-перше, вдосконалити роботу системи органів захисту інтересів суб'єктів господарювання, а саме: покращити матеріально-технічне та кадрове забезпечення, викоринити корупційні прояви, вибудувати координацію діяльності між даними органами в процесі боротьби з недобросовісною конкуренцією; по-друге, систематизувати норми законодавства зі створенням єдиного Конкурентного Кодексу; по-третє, модифікувати норми вітчизняного законодавства в напрямку наближення до норм Європейського Співтовариства та ратифікувати міжнародні угоди, які досі не були ратифіковані; по-четверте, провести інформаційно — роз'яснювальну роботу, направлену на висвітлення переваг добросовісної конкуренції як для підприємців, так і для споживачів, порядку захисту їх від недобросовісної конкуренції.

В цілому, для ефективного захисту інтересів суб'єктів господарювання від недобросовісної конкуренції необхідно не просто боротись з нею правовими та адміністративними методами, а створити такі умови, за яких було б не вигідно порушувати правила чесної конкуренції.

Також питання захисту від недобросовісної конкуренції потребує аналізу захисту прав інтелектуальної власності, на об'єкти якої дуже часто посягають конкуренти на товарних ринках.

Література:

1. Господарський кодекс України: Закон України від 02 травня 2003 р. (із змінами) // Відомості Верховної Ради України. — 2003 р. — № 18. — ст. 144.

2. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 07 червня 1996р. (із змінами) // Відомості Верховної Ради України. — 1996 р. — № 36. — ст. 164.

3. Бойко А. Методи захисту від недобросовісної конкуренції. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://conf-cv.at.ua/forum/>

4. Борисенко З. М. Основи конкурентної політики: Підручник. — К.: Таксон, 2004. — 704 с.

Першута Ж.В.

(ф-т інформаційних систем і технологій, магістрант)

СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ЗА РЕГІОНАМИ УКРАЇНИ

Сучасне постіндустріальне суспільство вважає інвестиції головною якісною характеристикою науково-технічного прогресу країни, яка забезпечує інтенсивний та інноваційний шлях розвитку економіки. Прямі іноземні інвестиції (далі ПІІ) є безпосереднім носієм інновацій та виступають найважливішим засобом забезпечення структурних зрушень в економіці країни, зростання технічного прогресу, підвищення якісних показників усіх сфер людської діяльності.

Україна характеризується значною нерівномірністю розвитку регіонів, в першу чергу, економічною, яка спричиняє соціальну нерівність. Більшість економічно відсталих регіонів потребують значних капітальних інвестицій, щоб перейти на новий рівень інтенсивного та інноваційного способу економічної діяльності. Для здійснення цієї мети важливим завданням є проведення комплексного статистичного дослідження тенденцій, закономірностей, пропорційності розвитку прямого іноземного інвестування та оцінювання ефективності розподілу іноземного капіталу в регіональному розрізі.

За результатами аналізу тенденцій вкладення капіталу іноземними інвесторами виявлено, що якщо у 2014 році не вдалося зберегти позитивну тенденцію попередніх років щодо зростання ПІІ в Україні, то в 2015 році відбулося зростання темпів їх приросту.

Надходження іноземного капіталу в економіку країни підвищилось, не зважаючи на події на сході та півдні України.

Було підтверджено тенденцію щодо переважання серед інвесторів вкладення капіталу в промислово-розвинені регіони, такі як м. Київ (49,5%), Дніпропетровську (16,3%), Донецьку (4,4%), Київську (4,1%), Харківську (3,7%), Львівську (3,8%), Одеську (3,8%), Запорізьку області (2,6%), що зумовлено, зокрема, розміщенням пріоритетних для інвесторів видів економічної діяльності саме в даних регіонах.

Значення коефіцієнтів локалізації також підтверджує значну акумуляцію іноземного капіталу в даних регіонах, де вони не перевищують 2% за весь період 2010-2015 рр., в той час як у Тернопільській області значення коефіцієнта становило 19,1% у 2013 році. Про нерівномірний розподіл також свідчить і коефіцієнт концентрації обсягів ПІІ у регіонах України, який коливається від 0,517 у 2011 році до 0,506 у 2014 році та 0,586 у 2015 році, що вказує на високу концентрацію іноземного капіталу в регіонах України, та характеризується зміною тенденцій.

В цілому за період 2010-2015 рр. позитивна динаміка обсягів ПІІ спостерігалася у 12 регіонах України. Значний приріст обсягів іноземного капіталу спостерігався у Полтавській, Тернопільській, Житомирській, Черкаській та Херсонській областях, середні темпи приросту яких вказують на зростання обсягів іноземного капіталу на 60,6%, 55,6%, 53,4 та 55,3% відповідно, та є вищими за середній темп приросту по Україні — 36,7%. Меншими середніми темпами зростання іноземних інвестицій за 2010–2014 рр. характеризуються Сумська і Харківська області — відповідно на 24,7% та 22,3%.

За результатами аналізу структури ПІІ за регіонами за період 2010–2015 рр. 13 областей показали зростання частки ПІІ у структурі іноземного інвестування (найбільше зростання відбулося у Полтавській області — на 0,375 п.п. або 17,2%). При цьому 12 регіонів характеризуються зменшенням їх частки у структурі іноземного інвестування України (найбільше зменшення відбулося у Сумській області — 8, 2%).

За результатами аналізу ефективності інвестиційної діяльності середня капіталомісткість продукції знижувалася у 2011–2012 рр. відповідно на 3,6% та 4,4%, у 2013 та 2014 рр. помітне зростання на 4,9% та 27,1%. У 2013-2014 роках зростання середньої капіталомісткості сталося внаслідок зміни у структурі ВРП регіонів — зросла частка регіонів, середня капіталомісткість продукції яких вища.

Для забезпечення рівномірності розподілу та зниження диференційованого накопичення іноземних активів в окремих регіонах необхідно сформувавши механізм інвестування в Україні, одночасно покращуючи інвестиційний клімат. З іншого боку, регіональна влада має займатися формуванням привабливого для інвестора іміжду територіальної громади, створенням сприятливих умов для надходжень та ефективної реалізації інвестицій.

Список літератури:

1. Мазурок П.П., Гузенко О.П., Вєдькал В.А. Прямі іноземні інвестиції як пріоритетний резерв забезпечення розвитку підприємництва. — Вісник Криворізького економічного інституту КНУ, №2, 2013.
2. Манцуров І.Г., Шустіков А.А. Фінансова статистика: Підручник. — К.: КНЕУ, 2008. — 528 с.
3. Сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс] — Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua — Назва з титулу екрана.

Петренко А.В.,
(ф-т маркетингу, III курс)

АНАЛІЗ ЦІНОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА НА ПРИКЛАДІ КОМПАНІЇ NESTLE

Одним із напрямків маркетингового аналізу є аналіз цінової політики підприємства. Ціни забезпечують підприємству запланований прибуток, конкурентоспроможність продукції, попит на неї. Через ціни реалізується кінцева комерційна мета, визначається ефективність діяльності усіх ланок виробничо-збутової структури підприємства. Цінова політика суттєво впливає на обсяг операційної діяльності підприємства, формування його іміжду у споживачів, на рівень фінансового стану у цілому. Рівень цін на товари, який встановлюється у процесі формування цінової політики, прямо впливає як на рівень доходу, так і на рівень прибутку підприємства [1].

Аналіз цінової політики підприємства полягає у виконанні ряду завдань:

- аналіз впливу ринку на цінову політику;
- аналіз методів ціноутворення;
- виявлення факторів, що визначають цільову політику (витрат, попиту, конкуренції);

— аналіз умов та методів формування початкової ціни на товар;

— оцінка варіантів зміни ціни конкурентами.

Компанія Nestle має у своєму асортименті різні торгові марки, орієнтовані на різних покупців, відповідно, кожна з них має свою, особливу цінову політику.

Ключовим елементом цінової політики є розрахунок базисного рівня цін. Серія продукції Nescafe Classic використовує стратегію середніх цін. Ця стратегія передбачає встановлення цін на рівні, відповідному прийнятій покупцями цінності товару. У свою чергу серія Nescafe Gold і Еспресо орієнтована на покупців з доходом на рівні середнього та дещо вище середнього, які не є чутливими до зміни цін, і цінують якість продукції. На даному ринку монополістичною конкурентці компанії доводиться пристосовуватися до балансу ціна — якість. Для того, щоб відповідати підвищеним запитам споживача і зміцнити лідируючі позиції Nescafe Gold, Nestle направила інвестиції на удосконалення якості продукту. Для сегментування на ринку покупців із доходом вище середнього, де майже відсутня повна монополія, компанія Nestle створила натуральну продукцію — “зелену каву”, яка має більш дорожчий ціновий сегмент, але пропонує виключну якість, якої немає у інших виробників. Така пропозиція є унікальною на своєму ринку і дозволяє компанії утримувати найвищі цінові позиції.

Продукція Nescafe відносно новачки на цьому ринку в Україні. Ринок є насиченим із монополістичною конкуренцією. Результати проведеного дослідження щодо факторів впливу на прийняття рішення стосовно придбання споживачами продукції Nescafe наведено на рис. 1.

Рис.1 Результати аналізу факторів впливу на прийняття рішення стосовно придбання споживачами продукції Nescafe

Існують ще ряд факторів, які необхідно враховувати при формуванні ціни. Найменш контрольованими являються зовнішні фактори. До них належать крім зазначених вище споживачів: ринкове середовище — цей фактор характеризується конкурентоздатністю підприємства, чи є підприємство аутсайдером чи лідером, до якої групи належить — аутсайдерів чи лідерів; учасники каналів товароруку — на цьому етапі на ціну впливають як постачальники, так і посередники. Важливо додати, що найбільшу небезпеку для виробника являє підвищення цін на енергоносії, тому цю галузь намагається контролювати держава; держава впливає на ціну шляхом податків на підприємництво, встановленням антимонопольних та демпінгових заборон [2, с. 256].

Проте існують прийоми, використання яких дозволяє значно зменшити ризику при ухваленні рішень про величину і динаміку ціни конкретних товарів. Аналіз несприятливих ринкових ситуацій, які виникають із-за проблем у ціноутворенні, дозволяє більш повно вирішити поставлене завдання. Для цього аналізуються та узагальнюються конкретні ринкові ситуації і обставини, що є причиною серйозних економічних втрат: зменшення обсягу продажу, прибутку, долі на ринку та інше.

Nestle дещо знизило ціни на найбільш затребувану лінію Nescafe Classic, через появу більш дешевих виробників розчинної кави. Проте, цінові війни на ринку кави трапляються досить рідко, тому конкуренція брендів переходить до формату інформаційних війн.

Отже, аналіз цінової політики є одним із найважливіших елементів маркетингового аналізу, від результатів якого прямо залежать результати діяльності підприємства. В свою чергу, показниками ефективності аналізу цінової політики підприємства є підвищення попиту на продукцію та збільшення прибутку.

Література

1. Корнієв В.Л. Державне управління ціноутворенням на підприємстві в умовах вітчизняного ринку / В.Л. Корнієв // Держава та регіони. Серія Економіка. — 2004. — № 3. — С. 76–82.
2. Маренков Н.Л. Ціни та ціноутворення. — М.: Амур, 2006. — 433 с.
3. Мошенський С.З., Олійник О.В. Економічний аналіз: підручник для студ. вищ. закл./ За ред. Ф.Ф.Бутинця. — Житомир: ПП «Рута», 2007. — 704 с.

Петренко О.М.
(юридичний ф-т, магістрант)

ПОДАТКОВА РЕФОРМА В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС

Угода про асоціацію України з ЄС є угодою, зміст якої розроблено конкретно для України, вона замінює Угоду про партнерство та співробітництво і дає змогу перейти до політичної асоціації та економічної інтеграції. Політичну частину угоди було підписано 21 березня 2014 року, економічну — 27 червня 2014 року.

З метою реалізації Угоди між Україною та ЄС, спільними зусиллями було виокремлено основні пріоритетні напрями, що потребують реформування в Україні. Серед них: конституційна реформа, боротьба з корупцією, реформа в сфері державного управління, податкова реформа.

В Україні податкова реформа є доволі болючим питанням. Майже чи не кожного року ми слідкуємо за змінами в Податковому кодексі України, як результат, 1 січня 2016 року набрали чинності нові зміни.

Першим і важливим кроком щодо реформування податкової системи України стало зменшення кількості податків з 22 до 9: податок на прибуток, податок на додану вартість, податок з доходів фізичних осіб, акцизний податок, рентний податок, мито, екологічний податок, податок на нерухомість та єдиний податок.

Податковими змінами передбачено збільшення у півтора-два рази акцизних ставок: пиво — 2,48 грн/л (з 1,24), кріплені вина — 7,16 (3,58) тощо. По тютюнових виробках збільшилася специфічна ставка, тоді як адвалорна ставка акцизного податку залишилась на рівні 12%.

По пальному змінилися і ставки, і одиниці виміру. Так, для бензину було 202 євро/т, а стало 171,50 євро за 1000 літрів; для дизпалива (важких газойлів) фіскальне навантаження змінилося зі 100 і 132 євро/т до 95 і 125,50 євро за 1000 літрів.

Транспортним податком оподатковуватимуться легкові автомобілі, з року випуску яких минуло не більше п'яти років (включно) та середньоринкова вартість яких становить 750 розмірів мінімальних заробітніх плат.

Одразу зазначимо, що мова йде про легкові автомобілі вартістю понад 1033500 грн. Але така вартість визначатиметься

центральним органом виконавчої влади, за методикою, затвердженою КМУ. Враховуючи те, що норма нова, наразі такої методики, встановленої саме для цієї мети, не існує.

Щодо екологічного податку, то надзвичайно суттєвих змін не відбулось, лише збільшено ставки за викиди в атмосферне повітря окремих забруднюючих речовин стаціонарними джерелами забруднення. Відповідним чином зросли і ставки податку за скиди окремих забруднюючих речовин у водні об'єкти.

Якщо говорити про рентну плату, то природний газ виключено зі складу плати за транзитне транспортування трубопроводами територією України. Знижено ставки рентної плати за видобуток газу. Водночас з'явилася рентна плата за видобуток бурштину — 25%.

Крім того, збільшено ставки за користування радіочастотним ресурсом України, за спеціальне використання води та лісових ресурсів.

Щодо ПДФО, то у 2016 році застосовуватиметься базова ставка 18% до усієї суми бази оподаткування, незалежно від її розміру.

Для платників податку на прибуток у 2016 році повертається квартальний звітний період лише для тих, хто має доходи більш ніж 20 млн грн. Ставки з податку на прибуток залишаються на рівні 2015 року — 18%.

Урегульовано ситуацію з ОСББ щодо норм статутних документів, які б надавали їм змогу бути неплатниками податку на прибуток.

Максимальну ставку податку на нерухоме майно збільшено. У 2016 році за 1 кв. м. дорівнюватиме 3% від мінімальної зарплати, що у 2016 році становитиме 41,34 грн (1378 грн × 3%).

Групи платників єдиного податку залишатимуться без змін — їх буде 4, як і в 2015 році. Але у 3-й групі зможуть знаходитися лише підприємці та юридичні особи, у яких протягом календарного року обсяг річного доходу не перевищує 5 000 000 гривень. Для 1-ї та 2-ї груп ставки єдиного податку не зміняться. Для платників 3-ї та 4-ї груп платників податку ставки єдиного податку збільшуються відповідно до 3% та 5%.

Склад платників податку, об'єкт оподаткування та ставки ПДВ залишаються такі ж самі, як і в 2015 році.

Також варто зазначити, що автоматичне відшкодування ПДВ відмінено. З 01.02.2016 р. запроваджено ведення та офіційна публікація двох реєстрів бюджетного відшкодування ПДВ: один для реєстрації заяв від тих, хто відповідає ознакам, встановленим для автоматичного відшкодування; другий — для реєстрації заяв від тих, хто цим ознакам не відповідає.

У 2016 році встановлено єдину ставку нарахування ЄСВ в розмірі 22% до усіх видів доходів, на які раніше нараховувався ЄСВ. Скасовується утримання ЄСВ з доходів і визначення класу професійного ризику для роботодавців та відповідні перевірки з боку Фонду соцстрахування щодо правильності такого визначення.

Отже, система оподаткування приведена у відповідність з вимогами ЄС. Особливо помітно підвищено прозорість податкової системи та процес адміністрування податків, що спрямовано на спрощення розрахунку податків, зменшення варіативного трактування податкових норм, що, в свою чергу, буде сприяти зменшенню корупції і хабарництва, зменшенню витрат часу підприємств та підприємців на обчислення і сплату податків.

Список літератури:

1. Бюджетний кодекс України//Верховна Рада України від 08.07.2010 № 2456-VI.
2. Податковий кодекс України//Верховна Рада України від 02.12.2010 № 2755-VI.
3. Наталія Ульянова ПДВ-2016: нововведення у сплаті від 27.01.2016 // режим доступу <https://www.rbc.ua/ukr/opinion/nds-2016-novshestva-update-administrirovani-1453898874.html>
4. <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/vidshkoduvannya-pdchv/>

Петрова В.К.,
(ЮР, магістрант)

ЗЛОВЖИВАННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИМИ ПРАВАМИ УЧАСНИКАМИ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРОЦЕСУ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

В Україні, державах, що утворилися після розпаду СРСР, а також у країнах зі «зразковою» демократією однаково стрімко набуває поширення зловживання процесуальними господарськими правами (an abuse of economic proceeding rights) [6, с.35]. За таких умов, коли нормативного закріплення такої правової категорії просто не існує, а уніфікованого підходу в доктрині годі й шукати, невизначеність науки і практики призводить тільки до одного: зловживання процесуальними правами учасниками господарського процесу. Загальнотеоретичне дослідження поняття зловживання правами здійснили Скакун О.Ф., Зайчук О.В., Лазарев В.В., Рогач О.Я. та ін., в конституційному праві дане питання вивчав Крусс

В.І. та ін., в науці господарського права та процесу — Юдін А.В., Резнікова В.В., Полянський Т.Т., Мілетич О.О. та ін. Абсолютно революційне бачення проблеми висвітлив Смітюх А.В. [3, с.296].

У Конституції України відсутня пряма заборона зловживання правами [1]. Проте Т.Полянський вважає, що в Основному Законі навіть існують так звані загальні та спеціальні норми, що вказують на заборону процесуального зловживання через заборону недобросовісної поведінки [6, с.31–33]. В ситуації, що склалась, слід звернутися до категорії добросовісності (лат. *bona fides*), яка вважається а науковій літературі однією із меж здійснення права та розуміється як самостійний правовий принцип, як презумпція, як вказівка на винність або об'єктивну протиправність діяння [4, с. 96–128].

Цивільний кодекс України у ч. 3 ст. 13 вперше закріпив у вітчизняному законодавстві заборону зловживання процесуальними правами. Що ж до зловживання процесуальними правами в господарському судочинстві, то з прийняттям Господарського процесуального кодексу (ГПК) України у ч. 3 ст. 22 закріплюється положення, згідно з яким сторони зобов'язані добросовісно користуватися належними їм процесуальними правами, виявляти взаємну повагу до прав та охоронюваних законом інтересів іншої сторони, вживати заходів до всебічного, повного та об'єктивного дослідження всіх обставин справи [2].

Базисом досліджуваної проблеми є те, що чинне господарське процесуальне законодавство не містить визначення поняття «зловживання процесуальним правом», такий термін взагалі йому не відомий [5, с.30]. Утім ч. 4 ст. 43-4 ГПК України встановлює можливість для суду зобов'язати заявника, який вимагає вжиття запобіжних заходів, забезпечити його вимогу заставою, достатньою для того, щоб запобігти зловживанню запобіжними заходами, яка вноситься на депозит господарського суду. Однак це — чи не єдина згадка про можливість зловживань у господарському судочинстві.

Проаналізувавши положення правової доктрини та законодавства на предмет висвітлення зловживання господарськими процесуальними правами, було виокремлено наступні ознаки даної правової категорії:

1) ключ до розуміння цього поняття криється в принципі добросовісності (*bona fides*), що закріплено в п.6 ст.22 ГПК України та в актах узагальнення судової практики;

2) виникнення зловживання процесуальними правами в кожній правовій ситуації зумовлюється протиборством правових можливостей та *аморальної поведінки* учасника господарського процесу;

3) направленість реалізації суб'єктивного процесуального права учасником господарського судочинства на *мету* іншу, ніж це передбачено законом;

4) наслідком формально правомірної поведінки суб'єкта та здійснення ним процесуальних прав є завдання *шкоди* державним, суспільним або особистим інтересам;

5) *відсутність* формального порушення конкретних юридичних заборон;

6) наявність *суспільної небезпеки* в діяннях учасника господарського процесу, що вчинені в рамках реалізації належних йому процесуальних прав;

7) *двоїста природа* зловживання процесуальними правами учасниками господарського процесу, адже відповідні дії можуть виступати і в якості правопорушення, і як дії, що формально здійснені в межах права, проте мають суспільно небезпечний характер;

8) *існування тонкої грані* між зловживанням процесуальними правами та процесуальними диверсіями [7].

Виходячи з рис, які нам вдалось виокремити, пропонуємо роботу дефініцію, яка, на перший погляд, є дещо громіздкою, проте вичерпною та максимально повною. Отже, *зловживання процесуальними правами* учасниками господарського процесу є формою порушення права чи охоронюваного законом інтересу, що здійснюється внаслідок реалізації уповноваженими суб'єктами належних їм за господарським процесуальним законом процесуальних прав всупереч моральним засадам суспільства та принципу добросовісності, а також з метою іншою, ніж вирішення справи та винесення господарським судом законного та обґрунтованого рішення внаслідок формально правомірної поведінки уповноваженого суб'єкта, що супроводжується завданням шкоди.

Висновки. Можна по-різному називати дане правове явище (процесуальна диверсія [7], правова аномалія [8, с.440–445], посягання на правопорядок, правопорушення тощо), надавати інші варіанти дефініцій, проте впевнено констатуємо, що вироблення єдиного поняття та розуміння даного явища значно спростить роботу як суддів, так і юристів, які представляють інтереси сторін та додасть праву визначеність у цій сфері.

Список літератури

1. Конституція України від 28.06.1996 року № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

2. Господарський процесуальний кодекс України від 06.11.1991 № 1798-ХІІ. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.
3. Правове регулювання економіки: збірник наукових праць / [Головн. ред. В.Ф. Опришко]. — 2014. — № 14. — 408 с.
4. Дождев Д.В. Добросовестность как правовой принцип / Политико-правовые ценности: история и современность / Под ред. В. Нерсеянца. — М., 2000. — с. 96-128.
5. Вдовичен О.О. Законодавче закріплення категорії зловживання правом [Електронний ресурс] / О. О. Вдовичен // Адвокат. — 2009. — № 2. — С. 30-33. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/adv_2009_2_7
6. Полянський Т. Зловживання процесуальними правами: юридичні засоби попередження та можливості їх удосконалення [Електронний ресурс] / Т. Полянський // Вісник Національної академії правових наук України. — 2013. — № 3. — С. 31-38. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vapny_2013_3_6
7. Смітюх А.В. Процесуальні диверсії та зловживання процесуальними правами в умовах правової реальності України / А.В. Смітюх [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://www.google.com.ua/?gws_rd=ssl#
8. Чувакова Г.М. Зловживання правом як вид правових аномалій [Електронний ресурс] / Г.М. Чувакова // Актуальні проблеми держави і права. — 2011. — Вип. 60. — С. 440-445. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdp_2011_60_63

Підручник Р. П.
(фінансово-економічний ф-т, IV курс)

ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МІСЦЕВОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

Місцеві бюджети в сучасних умовах є одним із джерел задоволення життєвих потреб населення. Основним джерелом надходжень місцевих бюджетів мають стати власні доходи, у тому числі місцеві податки і збори. В системі місцевого оподаткування існує ряд не розв'язаних проблем.

Так, з прийняттям Податкового кодексу України, кількість місцевих податків та зборів різко зменшилась — з чотирнадцяти місцевих податків та зборів залишилося лише 4, але це відбулося за рахунок скасування податків та зборів із вкрай низькою або взагалі відсутньою фіскальною ефективністю.

Розглянувши роль місцевих податків та зборів у структурі податкових надходжень місцевих бюджетів, ми можемо побачити,

що ще до 2010 р. існувала негативна тенденція надходжень місцевих податків та зборів до місцевих бюджетів, і в цьому році вони склали 1% у податкових надходженнях місцевих бюджетів. Але ця ситуація змінилась у 2014 р. — даний показник зріс до 2,9%, після прийняття Податкового кодексу України. У 2014 р. — 8%. Однак у 2015 р. відбулося скорочення частки місцевих податків.

Повернемося ще до динаміки надходжень місцевих податків та зборів за 2010-2015 рр. Частка місцевих податків та зборів у структурі доходів місцевих бюджетів у 2014 р. зросла і склала 8%. У 2015 р. величина місцевих податків зросла в 2 рази, однак частка зменшилась у 2 рази. Збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності скасовано з 1 січня 2015 р.

Єдиний податок є найвагомим серед місцевих податків та зборів, який у 2014 р. надійшов у сумі 7,4 млрд грн (92% від усіх надходжень від місцевих податків та зборів), що майже у 4 рази більше за обсяги надходжень у 2011 р.

Піднесення ролі місцевого оподаткування неможливе без запровадження *податку на майно*. Протягом останнього року багато суперечок точилося довкола податку на нерухомість. Так завдяки поправці, внесеної останньої миті, встановлено 3 неоподаткованих бар'єри: 60 м² загальної площі для квартир, 120 м² для будинків і 180 м² — для комплектів змішаної нерухомості.

Основним недоліком є те, що податок на нерухомість остаточно втратив ознаки платежу за розкіш, так як мільйонери і пенсіонери відтепер перед законом рівні. Ще одним із головних недоліків податку на нерухоме майно є те, що з 2015 р. немає ніякої диференціації в оподаткуванні житла. Ніде в Європі «метри» не обкладаються податком, базою оподаткування нерухомості є її вартість — реальна або умовна.

За останні 2 роки відбулися кардинальні зміни транспортного податку. Об'єктом оподаткування на 2015 р. були автомобілі, вік яких не перевищував 5 років, а об'єм циліндрів двигуна становив більше 3 літрів. За кожний такий автомобіль власник повинен був платити по 25 тис. грн. В кінці грудня 2015 р. були внесені зміни. Тепер, у 2016 р., оподатковуватися будуть автомобілі, вік яких не перевищує 5 років, а вартість яких більша 750 мінімальних заробітних плат, встановлених на початку року. Тобто новий — старий податок у 2016 р. хочуть стягувати з автомобілів, які випускаються з 2011 р. і вартість яких більша 1033500 грн.

Вартість автомобіля (об'єкту оподаткування) визначатиметься виходячи з марки, моделі, року випуску, типу двигуна, об'єму

циліндрів двигуна, типу коробки переключення передач, пробігу легкового автомобіля. А тепер питання. А звідки органи МВС можуть взяти відомості про тип коробки передач в автомобілі, а також про фактичний пробіг автомобіля? Суди масово стають на сторону громадян і вважають, що податок на розкіш, прийнятий за кілька днів до настання 2015 р., в даному році платити не треба. З іншої сторони, є підозра, що цей податок взагалі буде збитковим для держави. Затрати на його адміністрування (ведення справ, його стягнення, перевірка даних ТЗ, надсилання повідомлень тощо) можуть перевищити реально стягнуту суму.

Збір за місця для паркування транспортних засобів і туристичний збір. Ці податки не здатні в повній мірі наповнювати місцевий бюджет. Низькою залишається частка надходжень від *туристичного збору* при великому рекреаційному потенціалі нашої країни. На сьогодні ставка туристичного збору встановлюється у розмірі від 0,5 до 1 % до бази справляння збору, тобто вартості всього періоду проживання з урахуванням податку на додану вартість.

Звертаючись до світового досвіду, тут можна підкреслити, що всесвітня організація туризму, яка сприяє розвитку туризму як важливої галузі економіки держав. Бельгії, Данії, Великобританії доходи від місцевих податків перевищують 20% бюджетних доходів. В Німеччині місцеві податки складають 45% загальної суми надходжень до місцевих бюджетів, Франції — 48%, Японії — 55%, США — 65%, Австрії — 72%. Такі дані свідчать про те, що у вказаних країнах місцеві податки і збори є важливим джерелом доходів місцевих бюджетів. Серед розвинених країн, де частка місцевих податків і зборів у доходах місцевих бюджетів є найнижчою і становить 10% в доходах місцевих бюджетів, слід відмітити Італію, Ірландію і Нідерланди.

Отже, існуюча система місцевого оподаткування в Україні має значну кількість недоліків та потребує негайного їх усунення для якісної модернізації національної економіки.

В найближчому майбутньому слід розглянути такі питання як:

- особливу увагу потрібно звернути на посилення ролі місцевих податків, це зокрема стосується такого податку як податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки;
- державі потрібно реформувати туристичну галузь і залучити додаткові кошти на її розвиток;
- потрібно змінити нормативно-правову базу туристичної галузі для чіткого гарантування безпеки туристів і впевненості у захисті їх прав, а також сприяння більшої прибутковості місцевих бюджетів;

- також варто приділити увагу таким питанням, як запровадження справедливих санкцій за порушення податкового законодавства та формування механізму контролю за платниками податків, об'єктами оподаткування і своєчасністю та повнотою сплати податків;
- потрібно підвищувати ефективність бюджетно податкового планування, виявляти резерви зростання податкового потенціалу, а це, в свою чергу, сприятиме поліпшенню фінансового становища місцевих бюджетів.

Список використаної літератури:

1. Податковий кодекс України: прийнятий Верховною Радою України 2 грудня 2010 р. № 2755-17: від 1 лютого 2016 року N 909-19.
2. Корольова Ю.І., Понгоріла О.С. Проблеми та перспективи вдосконалення місцевого оподаткування в Україні. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://int-konf.org/konf042014/761-korolova-yu-pogorla-o-s-problemi-ta-perspektivi-vdoskonalennya-mscevogopodatkovannya-v-ukrayin.html>.
3. Податок на нерухомість наближається до абсурду [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://osbb.jkg-portal.com.ua/ua/publication/one/podatok-na-neruhomst-nablizhajetsja-do-absurdu-42013>.
4. Казуси з місцевими податками [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://styknews.info/novyny/ekonomika/2015/03/28/kazusy-z-mistsevymu-podatkamy>.
5. Сайт «Ціна держави» — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://costua.com/budget/revenue/>.
6. Сайт Державної казначейської служби України — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://treasury.gov.ua/main/uk/publish/category/23593>.

Пилипенко Є.В.

(ф-т інформаційних систем і технологій, II курс)

ЕКОНОМІКО-СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ НА ПРИКЛАДІ ВАТ «МАРИУПОЛЬСЬКИЙ МЕТАЛУРГІЙНИЙ КОМБІНАТ ІМЕНІ ІЛЛІЧА»

Джерелами інформації для написання роботи стали наукові роботи та статті, присвячені вивченню продуктивності праці, а також річні звіти досліджуваного підприємства за 1993-2014 рр., дані первинного обліку та звітності.

ПАТ «Маріупольський металургійний комбінат імені Ілліча» — одне з найбільших підприємств України з повним металургійним циклом. Продукція комбінату експортується більш ніж у 80 країн світу.

Проаналізувавши обсяги валової продукції підприємства, що досліджується, вартість основних фондів та чисельність працівників протягом 1993–2014рр., знаходимо вихідні фактори для дослідження їх впливу на Y — продуктивність праці:

- X_1 — фондівіддача;
- X_2 — фондоозброєність;
- X_3 — фондомісткість.

Економетрична модель має такий вигляд:

$$Y = -90,23 + 1,46x_1 + 0,022x_2 - 35386,24x_2$$

З показників якості моделі видно, що 99,53% загального коливання продуктивності підприємства зумовлене зазначеними факторами, а решта 0,47% — іншими факторами, які в даному разі не було враховано; кореляційний зв'язок між впливовими факторами та продуктивністю є значущим.

Перевірка моделі на мультиколінеарність за алгоритмом Феррара-Глобера виявила залежність між фондівіддачею (X_1) та фондомісткістю (X_3). Звідси з'являється необхідність в усуненні мультиколінеарності. Один із способів — це виведення із моделі «зайвої» змінної. Отже, виключаємо із сукупності X_1 та робимо дослідження на мультиколінеарність скоригованої моделі за тим самим алгоритмом. За виконаними розрахунками, мультиколінеарність усунена.

Проводимо аналогічні дослідження скоригованої моделі та визначаємо, що залишки в скоригованій моделі після вилучення «зайвої» змінної помітно зменшилися. Скоригована модель є адекватною, зв'язок значущий. Економетрична скоригована модель має вигляд:

$$Y = 439,66 + 0,022x_2 - 80687,52x_2$$

Значення показників якості скоригованої моделі змінилися несуттєво. Це говорить про те, що вплив «виключеного» фактору на продуктивність був незначним. Також, на відміну від моделі з трьома впливовими факторами, всі параметри скоригованої моделі є значущими.

Дослідження моделі на автокореляцію (за критерієм Дарбіна-Уотсона) та гетероскедастичність (за параметричним тестом Го-

льдфельда-Квандта) показали їх відсутність. Тобто МНК-оцінки параметрів ефективні, а отже зроблені висновки за цією моделлю є точними. Це свідчить про однорідність спостережень та точність скоригованої моделі.

Отже, проведені дослідження й розроблена економіко-математична модель залежності продуктивності праці в ПАТ «ММК ім. Ілліча» дають змогу зробити висновки і пропозиції щодо підвищення продуктивності праці.

В період 2013–2014 рр. спостерігається тенденція до спаду продуктивності підприємства, що викликано зменшенням чисельності працівників та обсягів основних фондів підприємства, прогнози значення на 2015–2017 рр. теж показують негативну тенденцію, а отже керівним органам підприємства необхідно вживати спеціальні заходи для стимулювання та підвищення продуктивності праці, насамперед:

- збільшення випуску продукції за рахунок повнішого використання виробничої потужності підприємства;
- скорочення витрат праці на її виробництво шляхом інтенсифікації виробництва;
- впровадження комплексної механізації та автоматизації виробництва, більш досконалої техніки і технології виробництва тощо;
- поліпшення підготовки і підвищення кваліфікації кадрів;
- удосконалення організаційної структури управління.

Список використаної літератури

1. Лугінін О.Є. Економетрія : навч. посібн. — Вид. 2-ге. — К. : Вид-во "Центр навч. літ-ри", 2008. — 278 с.
2. Вітлінський В.В., Наконечний С.І. Економіко-математичне моделювання: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2008. — 536 с.
3. Руська Р. В. Економетрика: навчальний посібник. — Тернопіль: Тайп, 2012. — 224с.
4. Наконечний С.І., Терещенко Т.О. Економетрія: Підручник. — Вид. 3-тє, доп. Та перероб. — К.: КНЕУ, 2004. — 520 с.
5. Інформація про «ММК ім. Ілліча» сьогодні [Електронний ресурс] — Режим доступу: <https://ilyichsteel.metinvestholding.com/ua/about/common>
6. Річна інформація ПАТ «ММК ІМ. ІЛЛІЧА» за 1993–2014 рр. [Електронний ресурс] — Режим доступу: <https://ilyichsteel.metinvestholding.com/ua/about/info>

Плахотнікова М. Г.

(обліково-економічний ф-т, IV курс)

ПРОБЛЕМИ ВІДОБРАЖЕННЯ В ОБЛІКУ ТА ФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

Суб'єкти підприємницької діяльності управляють належними їм активами на основі інформації з системи бухгалтерського обліку. Тому вмiла організація обліку стає важливим фактором ефективного використання нематеріальних активів, що набуває першочергового значення у контексті забезпечення успішного розвитку підприємства.

Дослідження теоретичних основ і чинної практики бухгалтерського обліку нематеріальних активів дає змогу визначити низку нерозв'язаних проблем:

- недостатнє дослідження економічної сутності нематеріальних активів;
- проблема ідентифікації при створенні об'єктів власними силами;
- недостатня розробленість наукової класифікації об'єктів;
- необхідність та методика обліку гудвілу підприємства.

В Україні питання обліку та розкриття у фінансовій звітності інформації щодо нематеріальних активів регламентуються П(С)БО 8 «Нематеріальні активи», відповідно до якого нематеріальний актив — це немонетарний актив, який не має матеріальної форми та може бути ідентифікований [3]. Втім, детального розкриття сутності поняття «нематеріальний актив», цей нормативний акт не містить.

Виникає питання, як включити об'єкт до складу саме нематеріальних активів. Для цього слід орієнтуватися на три властивості об'єкта, які можна чітко виділити у визначенні терміна: немонетарність; нематеріальність; можливість ідентифікації.

Відсутність матеріальної форми є звичайно основною ознакою нематеріальних активів. Проте необхідно звертати увагу на те, що деякі нематеріальні активи можуть бути на матеріальних носіях (наприклад, на диску, USB флеш-накопичувачі) або бути частиною апаратного забезпечення певного обладнання. Тому для класифікації активу як нематеріального необхідне професійне судження про те, яка частина є більш суттєвою і чи відповідає така частина ознакам нематеріального активу [2, с.160].

Вітчизняні підприємства також часто мають труднощі з ідентифікацією нематеріальних активів, створених власними силами.

На думку багатьох науковців, п.7 П(С)БО 8 слід доповнити переліком документів, що могли би слугувати об'єктивним свідомством для визнання в балансі нематеріальних активів, отриманих в результаті розробки. Таким підтвердженням можуть слугувати: бізнес-плани із додаванням необхідних технічних, фінансових та інших ресурсів; письмова згода зі сторони кредитора його намірів фінансувати розробку; детальна інформація про проект, яка вказує, що система обліку витрат підприємства може забезпечити достовірну оцінку витрат на створення нематеріального активу власними силами [1, с. 89–90].

Хоча за визначенням, наведеним у п. 4 П(С)БО 8, група нематеріальних активів — це «сукупність однотипних за призначенням та умовами використання нематеріальних активів» [1], неважко помітити, що в основу офіційної класифікації закладений принцип відповідності юридичним правам. Проте, для підприємств може бути важлива класифікація й за іншими ознаками. Альтернативна класифікація таких об'єктів запропонована у табл. 1.

Таблиця 1

АЛЬТЕРНАТИВНА КЛАСИФІКАЦІЯ ОБ'ЄКТІВ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ

Ознака	Група нематеріальних активів
Ступінь участі в господарській діяльності	Функціонуючі
	Не функціонуючі
Ступінь визначення строку корисної дії	Зі встановленим строком
	Без встановленого строку
Ступінь впливу на фінансові результати	Що впливають безпосередньо
	Що впливають опосередковано
Ступінь актуальності	Актуальні на даний час
	Морально застарілі
Ступінь ліквідності	Неліквідні
	Ліквідні
Співінь правової захищеності	Не захищені документами
	Захищені документами

З метою забезпечення адекватності показників фінансової звітності вимогам користувачів інформації висувається значна кількість пропозицій щодо включення до складу об'єктів бухгалтерського обліку внутрішнього гудвілу, що виникає не лише при

придбанні або приватизації (корпоратизації), а й під час звичайної діяльності підприємства. Одними науковцями пропонується вести облік внутрішньоствореного гудвілу на позабалансовому рахунку 010 «Внутрішній гудвіл», інші — пропонують відображати його в складі балансових рахунків, а саме виокремити для цих цілей рахунок 194 «Внутрішній гудвіл» з відповідними аналітичними рахунками.

Якщо перекласти на мову обліку, врахувавши принцип балансової рівності між майном підприємства та джерелами його утворення, внутрішній гудвіл необхідно відображати через об'єкти як активу, так і пасиву. Таким чином, в активі балансу необхідно слід фіксувати комерційні інтелектуальні активи, а в пасиві — інтелектуальний капітал.

Таким чином, в подальшому доцільно значну увагу приділяти розробці методів, які дали б змогу чітко ідентифікувати та достовірно оцінити вартість нематеріальних активів, оскільки це дозволить формувати більшу точну та релевантну інформацію для користувачів для прийняття управлінських рішень.

Список літератури:

1. Білозор Л. В., Бражна Л. В. Нематеріальні активи: складові облікової політики // Збірник наукових праць Хмельницького кооперативного торговельно-економічного інституту. Економічні науки. — 2014. — № 7. — с. 84-95.
2. Бухгалтерський фінансовий облік в Україні: навч. посіб. для студент. вищ. закл. / В.М. Добровський (Бондар М.І., Свідерський Є.І. та ін.); за редакцією В.М. Добровського. — К.: А.С.К., 2009. — 976 с.
3. П(С)БО 8 «Нематеріальні активи», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 18.10.1999 р. № 242.

Полєшко М. В.

(фінансово-економічний факультет, III курс)

ПРОБЛЕМА ЕНЕРГЕТИЧНИХ СУБСИДІЙ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

Багато досліджень останніх років підтверджують вплив енергетичних субсидій на фіскальний сектор та навколишнє середовище. Проблема енергетичних субсидій є актуальною не тільки для України, але і для світової економіки в цілому.

Субсидія — це фінансовий трансфер або зменшення податку від уряду для окремих груп домашніх господарств або сектору економіки. Енергетичні субсидії включають два компоненти: до сплати податків та після [1]. Енергетичні субсидії мають значний вплив на економіку, суспільство та навколишнє середовище.

Субсидії можуть зменшити інвестиції в енергетичний сектор та знижують конкурентоспроможність приватного сектору. Це означає, що енергетичні субсидії призводять до неефективного використання ресурсів в усіх секторах економіки та підвищеного використання дешевої субсидованої енергії. Енергетичні субсидії витісняють інші державні витрати і мають негативний вплив на фінансовий баланс та державний борг.

Крім того, субсидії призводять до підвищеного споживання бензину, вугілля та природного газу, також зменшують стимули для інвестицій в енергоефективність та відновлювальну енергію. Енергетичні субсидії у світі є причиною соціальної нерівності, оскільки найбільше переваг від них отримують вищі верстви населення [3].

Структура бюджетних витрат України показує, що 8 % всіх бюджетних витрат ідуть на енергетичні субсидії до податкування, а найбільша їх частина — на вугільний сектор [2]. Відповідно до досліджень МВФ, Україна є першою у світі за розміром субсидій у відсотках від ВВП. Загальна оцінка енергетичних субсидій після оподаткування в Україні становить 91.07 млрд. US\$ в 2015 [4].

Ситуація в Україні свідчить про необхідність ліквідації енергетичних субсидій та впровадження енергетичних податків, що дасть можливість уряду отримати більші доходи, знизити інші податки та інвестувати бюджетні кошти в інші сектори економіки, які є більш продуктивними.

Впровадження даної реформи має багато перешкод таких як нестача інформації про розмір субсидій в Україні, низьку довіру до уряду та її значний вплив на малозабезпечені верстви населення. Уряду необхідно створити комплексний план реформи, який включатиме заходи для захисту малозабезпечених та впроваджувати її поступово, щоб дозволити домашнім господарствам і підприємствам звикнути до підвищення цін.

THE PROBLEM OF ENERGY SUBSIDIES IN THE ECONOMY OF UKRAINE

Many studies stressed the fiscal cost and environmental impact of energy subsidies in last years. The problem of energy subsidies is actual for economy of Ukraine as well as for the world economy.

A subsidy is a financial transfer or tax reduction from a government to a group of individuals or households or even specific sector of economy. Energy subsidies include two components: a pre-tax subsidy and a tax subsidy (if taxes are below their efficient level) [1]. Energy subsidies have a large impact on the economy, society and environment.

Subsidies can discourage investment in the energy sector and diminish the competitiveness of the private sector. It means that energy subsidies lead to an inefficient use of resources in many sectors of economy and to overuse of cheap subsidized technology. Subsidies crowd-out worthwhile public spending and have adverse impact on fiscal balance and public debt.

Subsidies cause increased consumption of petroleum products, and natural gas, and reduce incentives for investment in energy efficiency and renewable energy [1]. Energy subsidies are highly inequitable because they mostly benefit upper-income groups. It means that energy subsidies are not well targeted [3].

The structure of budget expenditures of Ukraine shows that pre-tax subsidies make up 8 % of all budget expenditures in 2015. The biggest part of pre-tax energy subsidies in Ukraine goes to coal mining [2]. According to the IMF research, Ukraine is biggest subsidizer in percent of GDP in the world. The total estimate of post-tax energy subsidies for Ukraine is 91.07 US\$ billions in 2015 [4].

Current situation in Ukraine emphasizes the necessity of eliminating energy subsidies and implementing energy taxes. It provides opportunities for government to receive more revenues, reduce other taxes, and invest budget money in other sectors of the economy that are more productive.

Implementation of energy subsidy reform has many barriers such as lack of information regarding the amount of subsidies in Ukraine, lack of government credibility and administrative capacity and adverse impact on the poor. It is necessary for the government to design a comprehensive reform plan, which should include measures to protect the poor and implement it gradually in order to allow households and enterprises to adapt to high prices.

References

1. Benedict Clements, David Coady “Energy Subsidy Reform : Lessons and Implications” — IMF 2013 — 194 p.
2. Budget Expenditures in Ukraine [Electronic resource] State Treasury of Ukraine — Access mode : <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/-doccatalog/list?currDir=146477>
3. David Coady, Ian Parry, Louis Sears, and Baoping Shang “How Large Are Global Energy Subsidies?”// IMF Working Paper — 2015 — 41 p.
4. International Monetary Fund research [Electronic resource] Country-level energy subsidies estimates — Access mode : <http://www.imf.org/-external/np/fad/subsidies/index.htm>

Поліна В. В., Вдовиченко О. М.,
(фінансово-економічний ф-т, IV курс)

ПРОБЛЕМИ УХИЛЕННЯ Й УНИКНЕННЯ ВІД ОПОДАТКУВАННЯ

На сьогоднішній день, в умовах нестабільної економічної та політичної ситуації, значно погіршилась платоспроможність як суб'єктів господарювання так і звичайних громадян України. Внаслідок цього, почастишали випадки ухилення й уникнення оподаткування, що призвело до збільшення рівня тінізації економіки у 2015 році до 54% за даними Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [1, с. 5], та до 70% за оцінками експертів [2, с. 152]. Збільшення цих показників до критичного рівня стало поштовхом до пошуку нових шляхів оптимізації існуючої системи оподаткування.

Розглянувши погляди вітчизняних науковців, було визначено, що ухилення від сплати податків — це навмисна несплата податків, що переслідуються законом, та полягає найчастіше у прихованні доходів, фактично одержаних юридичними чи фізичними особами, заниженні відомостей про вартість майна, яке підлягає оподаткуванню або повному їх приховуванню [3, с. 150]. Уникнення оподаткування — це мінімізація податкових зобов'язань законним шляхом з використанням певних положень податкового законодавства [4, с. 57]. Тобто, спільним є вчинення навмисних дій, задля збільшення власного добробуту. А різниця полягає у вчиненні незаконних дій, або використання недосконалої законодавства.

Найголовнішою причиною ухилення від оподаткування є відсутність балансу в економіці України, що має забезпечити ефективне виконання фіскальної функції податків та збільшення стимулювання розвитку економіки [5, с. 1]. Досить важливим залишається зменшення податкового навантаження на населення. У 2015 році, за даними досліджень Світового Банку та аудиторської компанії PricewaterhouseCoopers, цей показник склав 52,2%, внаслідок чого Україна зайняла 107 місце у рейтингу податкового навантаження на бізнес [6, с. 132].

За підрахунками консалтингової компанії Boston Consulting Group, українські підприємства щороку недоплачують у бюджет від 25 до 38 млрд дол. США, співвідношення податкових втрат до ВВП досягає від 20 % до 50 %, а 70 % прибутку приховується від сплати податків [6, с. 136]. Ці показники є результатом відсутності загальної стратегії розвитку для України, збільшення видатків на споживання та зменшення її інвестиційної привабливості. В Україні функціонує досить складна і малоефективна система оподаткування, що має один із найвищих показників витрат часу на адміністрування податків — 171 [7, с. 10].

З метою зменшення податкового тягаря у 2015 році було зменшено кількість податків, а саме: з 22 до 11. Однак деякі податки не скасувалися повністю, а лише були об'єднані в окремо новостворені групи податків. Це свідчить про те, що проблема податкового тягаря залишилася не вирішеною і потребує в майбутньому розробки нових рішень, щодо її подолання.

Ухилення оподаткування є наслідком глобальної проблеми неефективності податкової системи України. Яка в свою чергу не зможе якісно функціонувати без загальних структурних змін, що гальмують збільшення ВВП, і відповідно бази оподаткування. А для цього необхідно виконати ряд заходів, таких як:

1. збільшення інвестицій в економіку України, а саме в аграрний сектор, що дасть змогу збільшити загальний рівень ВВП і покращить добробут населення;

2. застосування прогресивних ставок оподаткування, що дасть змогу зменшити податковий тиск на менш забезпечені верстви населення та збільшити податкові надходження від заможних верств населення;

3. встановлення системи прогресивного стягнення штрафів, що передбачає застосування відсоткових ставок. Це дозволить визначати величину штрафу в залежності від рівня доходу суб'єкта;

4. збільшення відсоткових ставок акцизного податку, та поліпшення контролю за його сплатою. А саме, законодавчо визна-

чити продаж алкогольних і тютюнових виробів тільки у великих торгівельних мережах. Це призведе до зменшення шкідливих звичок у неповнолітніх, та усуне ухилення від оподаткування внаслідок застосування касового обслуговування;

5. збільшення контролю за контролюючими органами. Прийняття жорстких заходів у разі виявлення непотизму, або лобювання інтересів зацікавлених осіб;

6. надання кваліфікованої допомоги при складанні звітності, для зменшення випадків уникання оподаткування через відсутність розуміння самої процедури;

7. збільшення прозорості у податковій системі, для збільшення довіри населення. Використання щоквартальних звітів про величину та структуру податкових надходжень, та про напрямки використання цих коштів.

Список літератури

1. Тенденції тіньової економіки в Україні 9 місяців 2015 року: щорічник [Електронний ресурс] / Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, Департамент економічної стратегії та макроекономічного, 2016. — С. 20.

2. Слюсаренко, В. Є. Податкова система та податкове навантаження як фактор тінізації економіки [Текст] / В. Є. Слюсаренко // Науковий вісник Ужгородського університету : Серія: Економіка / ред. кол.: В.П. Мікловда, В.І. Ярема, В.О. Приходько та ін. — Ужгород: Видавництво УжНУ "Говерла", 2014. — Вип. 2 (43). — С. 152–157.

3. Лещух І.В., Мельник М.І. Податковий контроль в Україні: проблеми та пріоритети підвищення ефективності : монографія. — Львів : ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М.І. Долишнього НАН України», 2015. — С. 330.

4. Бець М. Т., Клим Н. М. Оптимізація податкового планування на підприємствах України. — Вісн. Нац. ун-ту "Львів. політехніка". — 2007. — № 605. — С. 55-61.

5. Балацька О. Ю., Завальнюк І. О., Мацедонська Н. В. Моніторинг податкового навантаження в Україні та його аналіз : матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції молодих вчених та студентів / Вінниця / Тернопільський національний економічний університет. — 2015. — С. 5.

6. PwC Report: Overall ranking and data tables [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.pwc.com/gx/en/paying-taxes-2016/paying-taxes-2016-appendix-3.pdf>

7. Вартість дотримання податкового законодавства в Україні: звіт [Електронний ресурс] / Міжнародна фінансова корпорація, Консультаційна програма з інвестиційного клімату, 2009. — С. 252.

Поліщук В.С.,
(ф-т юридичний, IV курс)

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ НОТАРІАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ УКРАЇНИ

Україна зіткнулася з необхідністю правового врегулювання великого спектру суспільно-правових відносин у зв'язку з анексією території Автономної Республіки Крим (далі-АРК) Російською Федерацією (далі — РФ) та окупацією Донецької та Луганської областей (так званих Донецької та Луганської «Народних Республік» (далі — «ДНР/ЛНР»). З огляду на це, одним із проблемних та актуальних питань є дослідження діяльності нотаріусів, які працювали і продовжують працювати на зазначених територіях.

Важливість правової регламентації даного спектру суспільних відносин зумовлюється тим, що нотаріат — це передусім інститут гарантування законності, дотримання прав громадян, пов'язаних із купівлею та відчуженням нерухомості, реалізацією права на спадкування, посвідчення тих чи інших юридичних фактів.

Завданням дослідження є аналіз чинного законодавства України щодо врегулювання нотаріальної діяльності, з'ясування та характеристика основних проблем, що виникають в результаті функціонування інституту нотаріату на тимчасово окупованих землях нашої держави.

Відповідно до ст. 3 Закону України № 1207-VII від 15.04.2014 «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» (надалі — Закон України № 1207-VII) тимчасово окупованими територіями є сухопутна територія Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, внутрішні води України цих територій; внутрішні морські води і територіальне море України навколо Кримського півострова, територія виключної (морської) економічної зони України вздовж узбережжя Кримського півострова та прилегло до узбережжя континентального шельфу України, на які поширюється юрисдикція органів державної влади України відповідно до норм міжнародного права, Конституції та законів України, а також повітряний простір над зазначеними вище об'єктами.

Також варто зауважити, що згідно з постановою Верховної Ради України № 254-VIII від 17.03.2015 «Про визнання окремих районів, міст, селищ і сіл Донецької та Луганської областей тим-

часово окупованими», у «ДНР/ЛНР» встановлено правовий режим тимчасово окупованої території.

До початку конфлікту на Донбасі нотаріальною діяльністю в Луганській і Донецькій областях займалися як державні, так і приватні нотаріуси, проте з початком збройного конфлікту більшість з них припинило свою діяльність.

Відповідно до наказу Міністерства юстиції України № 953/5 від 17.06.2014 «Про невідкладні заходи щодо захисту прав громадян на території проведення антитерористичної операції», а саме в тимчасово окупованих «ДНР/ЛНР», нотаріальні дії здійснюються приватними та державними нотаріусами інших районів Луганської та Донецької областей. Кабінет Міністрів України прийняв постанову №595 від 07.11.2014 «Деякі питання фінансування бюджетних установ, здійснення соціальних виплат населенню та надання фінансової підтримки окремим підприємствам і організаціям Донецької та Луганської областей», якою зобов'язав перевести всі державні підприємства і установи з територій, які не перебувають під контролем української влади. Даний документ стосувався державних нотаріальних контор у тому числі [4].

Варто відмітити, що на території «ДНР/ЛНР» на сьогодні працює ряд нотаріальних контор, які пройшли необхідну перереєстрацію в Україні, але фактично залишилися функціонувати на окупованих територіях, таким чином маючи доступ до всіх реєстрів. Відтак, це надає їм можливість здійснювати всі необхідні нотаріальні дії, що є грубим порушенням законодавства України з огляду на наступне.

Згідно зі ст. 1 Закону України № 1207-VII тимчасово окупована територія України є невід'ємною частиною території України, на яку поширюється дія Конституції та законів України. Стаття 4 Закону України № 1207-VII визначає, що на тимчасово окупованій території на строк дії цього Закону поширюється особливий правовий режим перетину меж тимчасово окупованої території, вчинення правочинів, проведення виборів та референдумів, реалізації інших прав і свобод людини і громадянина [3].

Так, нотаріуси, які мають українську ліцензію, посвідчують документи, які видаються органами «ДНР/ЛНР», зокрема, з їхніми відповідними печатками. Крім того, вони подають статистичні дані, інформацію про посвідчені заповіти тощо «Міністерству Юстиції ДНР/ЛНР», хоч згідно з українським законодавством, а саме Закону України «Про нотаріат» № 3425-XII від 02.09.1993

та Положення Міністерства юстиції України «Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України» від 22.02.2012 № 296/5 *передача інформації про вчинені нотаріальні дії третіх осіб є порушенням нотаріальної таємниці* [5].

Відтак, вчинені нотаріальні дії та посвідчені юридичні факти в так званих «нотаріальних контрах ЛНР/ДНР» ніяких правових наслідків для України не матимуть. Тобто, фактично громадяни нашої держави та юридичні особи не зможуть реалізувати свої права та законні інтереси, що гарантовані Конституцією України [1].

Також доцільно зазначити, що відповідно до положень ст. 47 Закону України «Про нотаріат» для вчинення нотаріальних дій не приймаються документи, які не відповідають вимогам законодавства Згідно із Законом України № 1207-VII *будь-які органи, їх посадові та службові особи на тимчасово окупованій території та їх діяльність вважаються незаконними, якщо ці органи або особи створені, обрані чи призначені у порядку, не передбаченому законом. Будь-який акт (рішення, документ), виданий органами та/або особами, передбаченими частиною другою цієї статті, є недійсним і не створює правових наслідків.*

Відтак, якщо нотаріусу подаються документи, видані на тимчасово окупованій території, але призначеними всупереч законам України органами чи службовими/посадовими особами, такі документи *є недійсними і не можуть прийматися нотаріусами для вчинення нотаріальних дій*. Так, паспорти, видані мешканцям окупованих територій АРК Федеральною міграційною службою РФ, не можуть вважатися документами, які встановлюють особу та дають змогу визначити обсяг цивільної дієздатності фізичної особи. У разі надходження таких документів до нотаріуса для вчинення нотаріальної дії останній має всі підстави для винесення постанови про відмову [3].

Варто зауважити, що на сьогоднішній день на тимчасово окупованій території АРК не діє жоден український приватний нотаріус згідно наказу Міністерства юстиції України «Про припинення приватної нотаріальної діяльності» № 1087/5 від 07.07.2014 [6]. Відтак, факт призначення нотаріуса, який працює на тимчасово окупованій території, нотаріусом РФ носить протизаконний характер і не визнається на території України.

З огляду на це, всі нотаріальні дії, зокрема посвідчення довіреностей, договорів та інших правочинів, вважаються недійсними та не породжують правових наслідків, якщо вони вчинені нотаріусами на тимчасово окупованій території із застосуванням законодавства РФ.

Таким чином, питання врегулювання нотаріальної діяльності на тимчасово окупованих територіях України є нагальним та потребує ефективного вирішення, так як за своєю правовою природою нотаріат становить систему органів і посадових осіб, на які покладено обов'язок посвідчувати безспірні права та факти, що мають юридичне значення, вчинення інших нотаріальних дій, спрямованих на юридичне закріплення *гарантованих Конституцією України прав і попередження можливого їх порушення*.

Нотаріат є інститутом, який покликаний охороняти інтереси та права осіб, а відтак обов'язком держави, перш за все, має бути забезпечення ефективного та безперешкодного доступу всіх суб'єктів до легітимних приватних/державних нотаріусів незалежно від будь-якої політичної ситуації в країні.

Отже, необхідно на законодавчому рівні забезпечити безперешкодну можливість осіб посвідчувати права, а також юридично значимі факти у нотаріусів, нотаріальні дії яких б мали легітимне значення по всій території України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 1996. — № 30. — ст. 141.
2. Про нотаріат : Закон України від 02.09.1993 № 3425-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. — 1993. № 39. — ст.383
3. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України: Закон України від 15.04.2014 № 1207-VII // Відомості Верховної Ради України. — 2014. — № 26. — ст. 892.
4. Деякі питання фінансування бюджетних установ, здійснення соціальних виплат населенню та надання фінансової підтримки окремим підприємствам і організаціям Донецької та Луганської областей» : Постанова Кабінету Міністрів України від 7.11.2014 №595 — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/595-2014-%D0%BF>
5. Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України : Наказ Міністерства юстиції України від 22.02.2012 № 296/5 — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12>
6. Про припинення приватної нотаріальної діяльності : Наказ Міністерства юстиції України від 07.07.2014 № 1087/5 — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v1087323-14>

Примачик А.Р.

фінансово-економічний факультет, III курс

ВПЛИВ ТРАНШІВ МВФ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Протягом останніх років співробітництво України з Міжнародним валютним фондом є однією з найбільш актуальних проблем, яка обговорюється широким колом політиків, аналітиків та науковців. Адже вплив кредитних коштів на економічний та соціальний розвиток української держави має ряд як позитивних, так і негативних наслідків, які ставлять під сумнів доцільність отримання наступних траншів.

Починаючи з вересня 1992 року Україна є членом МВФ. На початкових етапах співпраці, Міжнародний валютний фонд лише консультував український уряд щодо створення власної грошово-кредитної системи, однак вже із 1994 р. Україна активно отримує кредити від цієї міжнародної фінансової організації та реалізує спільні програми економічного розвитку. В межах кредитних програм, співробітництво України з МВФ поділяють на шість етапів (табл.1.).

Таблиця 1

ЕТАПИ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З МВФ

Етапи/Програма	Транш/Сума	Цілі
I етап 10.1994–3.1995 рр. Системна трансформційна позика (STF)	За період з 10.1994 по 03.1995 отримано \$763,1 млн Загальна сума: 498,7 млн SDR (\$763,1 млн)	— Підтримка платіжного балансу України
II етап 04.1995–06.1998 рр. Трирічні програми Stand-by	1-й: 04.1995–03.1996 — \$0,78 млрд 2-й: 04.1996–06.1997 — \$0,86 млрд 3-й: 07.1997–6.1998 — \$0,247 млрд Загальна сума: 1,318 млрд SDR (\$1,887 млрд)	— Підтримка курсу національної валюти — Фінансування дефіциту платіжного балансу України
III етап 07.1998–06.2001 рр. Програма розширеного фінансування (EFF-Extended Fund Facility)	1998 р. — \$0,226 млрд 1999 р. — \$0,297 млрд 2000 р. — \$0,052 млрд Загальна сума: 0,431 млрд SDR (\$0,575 млрд)	— Поповнення валютних резервів НБУ

Етапи/Програма	Транші/Сума	Цілі
IV етап 10.2008–08.2009 рр. В рамках Механізму фінансування за надзвичайних умов (EFM) програма Stand-by (SBA)	1-й: 10.2008 — \$4,475 млрд 2-й: 14.05.2009 — \$2,813 млрд 3-й: 5.08.2009 — \$3,3 млрд Загальна сума: 7 млрд SDR (\$10,588 млрд)	— Поповнення золотовалютних резервів НБУ (3,875 млрд SDR) — Регулювання платіжного балансу — Підтримка обмінного курсу гривні та ліквідності банківського сектору — Покриття дефіциту бюджету (3,125 млрд SDR) з метою фінансування зовнішніх боргових зобов'язань
V етап 07.2010–12.2012 рр. Програма Stand-by	1-й: 29.07.2010 — 1,25 млрд SDR (\$1,89 млрд) 2-й: 22.12.2010 — 1 млрд SDR (\$1,539 млрд) Загальна сума: 2,25 млрд SDR (\$3,429 млрд)	— Покриття дефіциту державного бюджету (\$1 млрд) — Поповнення валютних резервів НБУ (\$890 млн) — Підтримка реалізації реформ
VI етап 07.2013–12.2015 рр. Програма Stand-by	1-й 2013 р.— 5 240, 5 млн.дол.США 2-й 2014 р.— 1 879,8 млн.дол.США Загальна сума, не включаючи 2015 рік: 7,12 млрд дол США	— Погашення зовнішніх зобов'язань уряду — Покриття дефіциту державного бюджету — Покриття касових розривів — Для виплат зарплат і пенсій — Рефінансування БС

Джерело: складено за даними Міністерства економіки України

Протягом усіх етапів співробітництва України з МВФ було отримано значну суму кредитних коштів, мета використання яких щоперіоду була різною. Однак варто зазначити, що в своїй більшості транші пішли на те, щоб підтримати вітчизняні комерційні банки, а не в реальний сектор економіки, оскільки валовий зовнішній борг України на 2008 р. склав 102,4 млрд дол., а борги українських банків були на рівні 42,1 млрд дол. Наслідки такого витрачання траншів призвели до того, що валовий зовнішній борг зріс на 24,5 млрд дол. і склав 126,9 млрд дол. Проте зовнішній борг комерційних банків зменшився на 18 млрд дол. і склав 24,1 млрд дол. Ці засоби спасли Україну від дефолту і багато банків від банкрутства [1]. Але практично нічого не змінили у реальному секторі економіки і таким чином поступово перетворювалися у додатковий і все більший тягар для української держави.

Варто також звернути увагу на те, що отримані від МВФ транші не абияк впливають на валютний курс, зокрема протягом усіх етапів спостерігається динаміка здешевлення національної грошової одиниці. Так, курс гривні відносно базового 1996 р. мав наступні зміни: за період з 1996 р. до 1998 р. національна грошова одиниця України здешевіла на 48,6 відсоткові пункти, з 1996 р. до 2001 р. — в 3 рази, з 1996 р. до 2009 р. — 4,6 рази, а в 2014 р. порівняно з 1996 р. — у 6,6 рази. В період з 2002 до 2007 рр. кредитів від МВФ Україна не отримувала, саме тоді вартість національної валюти залишалась відносно стабільною і трималась майже на одному рівні [2].

Взагалі, отримання кредитних коштів від МВФ несе з собою залежність України від поставлених кредитором умов, які майже ніколи не збігаються з національними інтересами і часто суперечать підвищенню соціального добробуту населення. Так, збільшення газових тарифів для населення призвело до зниження купівельної спроможності громадян, а жорстке встановлення мінімальних лімітів золотовалютних резервів НБУ і обсягів валютних інтервенцій вплинуло на те, що центральний банк позбувся суттєвих важелів впливу на курсоутворення, бо кількість валюти, яку він може «викинути на ринок», жорстко обумовлюється.

Однак, попри існування негативних впливів отриманих траншів від МВФ, сьогодні Україна не може відмовитися від цих коштів, оскільки співпраця з МВФ може сприяти забезпеченню макроекономічної та фінансової стабільності, створенню достатніх валютних резервів для повернення кредитів із відсотками, підвищення рівня конкурентоспроможності національної економіки, підвищення кредитного рейтингу країни на світовому фінансовому ринку, сприяння удосконаленню банківської та грошово-кредитної системи держави [3].

Таким чином, однозначної відповіді на питання щодо позитивного чи негативного впливу траншів МВФ на економіку України не існує. Значні залучення коштів міжнародної допомоги не в змозі вплинути на економічне зростання в країні, якщо вони не будуть використовуватися належним чином і спрямовуватися на вирішення реальних проблем в економіці.

Список літератури:

1. Іваницька О.М. Вплив траншів МВФ на економіку України / О.М.Іваницька, Г.Ю. Невгад, І.М. Балкова // Науковий вісник Інституту міжнародних відносин НАУ. Серія: Економіка, право, політологія, туризм. — 2014. — №4. — С.14-17.

2. Ігнатова О.М. Статистичний аналіз впливу надходжень кредитних ресурсів від МВФ на коливання курсу національної грошової одиниці в Україні / О.М.Ігнатова, Т.С.Григораш // Молодий вчений. — 2015. — №1(16). — С.96-99.

3. Михайлик О.М. Особливості міжнародного кредитування: МВФ та МБРР/ О.М.Михайлик // Ефективна економіка. — 2015. — №4. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.economy.nauka-com.ua/?op=1&z=3962>

Прокопенко К.М.

(фінансово-економічний факультет, I курс)

«КУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ УКРАЇНО-АМЕРИКАНСЬКИХ ВІДНОСИН»

Культурна складова американсько-українських відносин є надзвичайно важливою, адже американські досягнення у спорті, культурі, науці наштовхують українців навчитися або досягти нових вершин в тій чи іншій сфері. Аналогічно українці демонструють свої таланти американцям. Цей обмін збагачує культуру двох країн.

Культурне співробітництво між Україною та США базується на чотирьох профільних угодах. Існуюча договірно-правова база дозволяє розвивати і поглиблювати усі напрямки двосторонньої культурної співпраці, зокрема забезпечити презентацію американській громадськості традицій, історії та культурно-мистецьких здобутків України.

Різні напрямки українського мистецтва яскраво представлені на теренах США. Це і митецькі виставки, і концерти академічної музики та класичного співу, а також фольклорної музики, гастролі естрадних виконавців та кінопокази. Упродовж останніх років гурт «Океан Ельзи», Національний симфонічний оркестр Одеської Філармонії і Київський Симфонічний оркестр, а також Національний академічний ансамбль народного танцю ім. П.Вірьського вишукано демонстрували свою майстерність на концертних майданчиках Америки. Нещодавно у США з успіхом пройшли кінопокази таких стрічок, як «Поводир», «Хайтарма», «Плем'я» та «Російський дятел». Свою подорож країною продовжує «мандрівна» художня виставка «Революція Гідності: образи українського Майдану 2013-2014», яка вже побувала у столиці США, а з 24 серпня 2016 року експонується у Школі права Арканзаського університету.

Традиційно великий інтерес американської публіки викликає щорічний «День відкритих дверей Посольства» (як правило, проходить на початку травня), під час якого відвідувачі мають змогу поспілкуватися із співробітниками установи, дізнатися більше про нашу країну, у тому числі про останні події в її політичному та економічному житті, ознайомитися з культурними традиціями України, навчитися писати писанку, покуштувати страви української кухні.

Окремі культурні заходи проводяться у м. Вашингтон у співпраці із Конгресом США та провідними політологічними центрами, зокрема Інститутом Кеннана Центру ім. В.Вільсона, Фондом ім. Карнегі за міжнародний мир та Національним демократичним інститутом.

Великою і активною є українська громада США. Численні культурні та громадські заходи, гуманітарна допомога, лобювання інтересів нашої країни в Америці — це далеко не повний перелік сфер і напрямків, у яких відіграють важливу роль і є активними гравцями організації української громади, зокрема: Український Конгресовий Комітет Америки, Українська Федерація Америки, Фундація «США-Україна», Українсько-американська координаційна та ін.

У багатьох містах США успішно працюють школи українознавства, яких в Америці налічується близько сорока. Функціонування цих шкіл базується на ентузіазмі громади і щирому бажанні зберегти і передати наступним поколінням свою мову, культуру і традиції.

Важливою складовою роботи у культурній сфері є тематика Голодомору 1932–33 рр. в Україні. Сьогодні Посольство у тісній співпраці з Крайовим комітетом США з визнання Голодомору геноцидом активно працює над проектом встановлення у центрі м. Вашингтон пам'ятника жертвам Голодомору, який має бути урочисто відкрито восени цього року [1].

Окремим напрямком розвитку культурного співробітництва є наукові обміни між Україною та США, що тривають з початку 90-х років ХХ ст. і здійснюються переважно на кошти американського уряду.

Посольство США координує програми професійних обмінів між українськими науковцями й фахівцями та їх партнерами у Сполучених Штатах [2]. На сьогодні існує велика кількість програм, найпопулярнішими є: 1. програма імені Фулбрайта (наукові обміни) [6]; програма обміну майбутніх лідерів (FLEX) — програма для учнів загальноосвітніх шкіл, яка фінансується урядом

Сполучених Штатів [3]; Professional Fellows Program (PFP) — програма стажування працівників законодавчої влади [4]; програма «Відкритий Світ» для представників різних рівнів державної влади, академічного співтовариства, громадських організацій і ділових структур [5].

Отже, США тісно співпрацюють з Україною у культурній сфері. Американці створюють різні програми, впроваджують свої інвестиції та інноваційні технології, щоб українці мали змогу показати свій талант, набратися досвіду та підняти на вищий рівень розвитку Україну.

Література:

1. Посольство України в Сполучених Штатах Культурне співробітництво між Україною та США // <http://usa.mfa.gov.ua/ua/ukraine-us/culture>
2. Посольство США в Україні. Відділ преси, освіти та культури Посольства США // <http://ukrainian.ukraine.usembassy.gov/uk/public-affairs.html>
3. Американські ради з міжнародної освіти. Програма майбутніх лідерів (FLEX) // <http://www.americancouncils.org.ua/uk/pages/7/>
4. Американські ради з міжнародної освіти. Програма професійних стажувань Professional Fellows Program // <http://www.americancouncils.org.ua/uk/news/361>
5. Американські ради з міжнародної освіти. Програма «Відкритий світ». <http://www.americancouncils.org.ua/uk/pages/13/open-world.html>
6. Програма академічних обмінів імені Фулбрайта в Україні // <http://www.fulbright.org.ua>

Пронько О.А. Тетьора А.М.
(факультет економіки та управління, 4 курс)

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ВЛАДИ У КОНТЕКСТІ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В РЕГІОНАХ

Фінансово-економічна та суспільно-політична криза в Україні останніх років спричинила негативні наслідки у розвитку регіонів. Падіння виробництва, недостатність фінансування, екологічні проблеми та інші проблеми впливають на суспільний добробут на сталий розвиток регіонів. Ці обставини диктують необхідність пошуку шляхів комплексного рішення економічних, соціальних та екологічних проблем в умовах глобалізації. За таких умов важливого значення набуває реформа з децентралізації влади, яка полягає у передачі повноважень регіонам та сприяє участі громадян в прийнятті суспільно важливих рішень.

На початку 2015 року урядом була схвалена «Стратегія сталого розвитку «Україна — 2020», у якій вказано мету, вектори руху, першочергові пріоритети та показники розвитку нашої держави. У Стратегії з приводу децентралізації вказано, що головною ціллю є зміна централізованої моделі державного управління, створення ефективнішої моделі управління територіями, посилення влади громад та реалізація положень Європейської хартії місцевого самоврядування, принципів субсидіарності, фінансової спроможності місцевого самоврядування [1]. Принцип субсидіарності визначено в статті 5 Договору про створення Європейського Співтовариства. Він означає, що рішення повинні прийматися на якомога ближчому до громадян рівні, причому необхідно стежити за тим, щоб ті чи інші дії Співтовариства були дійсно виправданими в рамках національних, регіональних або місцевих можливостей.

Сталий розвиток регіону визначається його здатністю протистояти впливам різного характеру, швидкому поверненню в початковий стан у разі порушення, або досягнення більш високої точки свого розвитку, неухильне підвищення якості життя населення і забезпечення безперервного розширеного відтворення територіально-господарського комплексу [2].

Основними загрозами сталому розвитку регіону в соціально-економічній сфері є такі :

- Недолік фінансових ресурсів стає гальмом у забезпеченні стійкості розвитку регіону
- зростання безробіття, розшарування за доходами населення, що живе на території регіону;
- розподіл повноважень в економічній сфері, між державними органами і регіонами, особливо у бюджетній сфері;
- Пошук джерел інвестицій для структурної перебудови економіки;
- Відсутність чітко розробленої системи кількісних цільових індикаторів стійкості розвитку регіонів [3];

У 2014 р. соціально-економічний розвиток більшості регіонів характеризувався значним погіршенням стану промисловості, відтоком інвестицій, скороченням експорту, зменшенням кількості підприємств, поглибленням проблем безробіття і погіршення соціального добробуту в цілому. За результатами 2014 р. обсяги виробництва скоротились у 16 регіонах (від 0,5 % в Одеській до 42,0 % у Луганській областях). Вагоме зменшення промислового виробництва спостерігалось у м. Києві (на 14,3 %), у Сумській (на 12,1 %), Дніпропетровській (на 7,7%) та Полтавській (на

7,2%) областях. Економічна нестабільність у 2014 р. посилилася відтоком інвестицій у всіх регіонах, крім Івано-Франківської (де обсяг капітальних інвестицій зріс на 26,9 %) і Хмельницької (на 2,6 %) областей [4].

Задля посилення позитивного впливу реформи децентралізації, варто звернути увагу на наступні напрями забезпечення сталого розвитку регіонів:

1. Проведення інституційних перетворень, які сприяють координації дій громадських інститутів щодо забезпечення сталого розвитку регіону.

2. Формування сприятливого інвестиційного клімату, що забезпечить приплив зарубіжних інвестицій.

3. Активна соціальна політика, спрямована на зниження майнової диференціації населення території.

4. Забезпечення більш ефективного використання ресурсів регіону.

5. Сприяння розвитку місцевого самоврядування та передача владних повноважень регіонам для покращення економічних, соціальних та екологічних показників.

Висновки: Децентралізація влади спроможна посилити політичну конкуренцію, поліпшити підзвітність суспільству, знизити політичну нестабільність. Дана реформа може стати ефективним інструментом у забезпеченні сталого розвитку регіонів, вирішенні проблем дефіцитного фінансування, припливу інвестицій, екологічної безпеки та сприяти покращенню соціально-економічних показників регіонів в цілому.

Список використаної літератури

1. Про Стратегію сталого розвитку "Україна — 2020" [Електронний ресурс]/ Указ Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015 — Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>

2. Бородіна О. А. Децентралізація влади в Україні: зміст, ризики, можливості та адміністративна роль громадянського суспільства / О. А. Бородіна // Вісник Приазовського державного технічного університету : зб. наукових праць / ПДТУ. — Маріуполь, 2015. — Вип. 29. — С. 145-153. — (Серія : Економічні науки).

3. Перспективи сталого розвитку регіону / С.М. Гринецька // Економіка промисловості. — 2011. — № 4. — С. 288-296. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

4. Економіка регіонів у 2015 році: нові реалії і можливості в умовах започаткованих реформ: Аналіт. записка / Націон. ін-т стратегіч. досліджень при Президентові України. — К.: НІСД, 2015. — 92 с.

Пузан Марія Миколаївна
(3 курс, 11 група, ф-т МЕІМ)

ЩО ПОТРІБНО ЗНАТИ, ЩОБ ЕФЕКТИВНО УПРАВЛЯТИ MILLENNIALS?

Millennials — це амбітне, впевнене, відкрите до змін покоління, яке народилося після 1980-х рр.; це основа і головний рушій робочої сили, тому не дивно, що саме їх поведінка, звички, вподобання, спосіб життя впливають на те, як працює бізнес сьогодні.

Найбільш ґрунтовні дослідження покоління millennials були проведені американцями (наприклад, загальновідома теорія поколінь Штрауса-Хоуа), які, крім millennials, виділили ще чотири покоління дали характеристику кожному з них, а саме: «The Great generation» («Велике покоління», загартоване покоління, люди, які «вберегли світ» під час Другої світової війни), the silent generation («мовчазне покоління», які народилися 1928-1945 рр. і вирізнялися своїм конформізмом), the baby boomer (люди віком 70 — 52 років, основною характеристикою яких була непостійність) та Generation X («Покоління X», яким зараз 52-46 років та які характеризуються розважливістю та прагненням до ведення власного бізнесу) та Millennials — покоління нового тисячоліття [1].

На основі проведених досліджень, було виділено основні ознаки американських millennials, а саме: відчуття винятковості (особливо завдяки використанню новітніх технологій), неохочість до ризиків (зокрема економічних), тісний зв'язок з родиною, цілеспрямованість та оптимізм [2]. Власне дослідження українських millennials виявило певну невідповідність у характеристиці з американськими millennials.

Так, хоча 89% опитаних студентів і вважають себе унікальними, проте, на їх думку, нові засоби комунікацій не вирізняють їх з-поміж інших (протилежне має місце при опитуванні американських однолітків). Все ж таки, як і американські millennials, українські віддадуть перевагу стабільній кар'єрі у великій корпорації, аніж вкладуть гроші у власний проект. Більшість з опитаних добре ладять з батьками (як і американські millennials) і тому не дивно, що не маючи власного житла українські millennials залишаться жити з батьками. Проте, на відміну від американців, більшість (89%), не знайшовши роботи за спеціальністю, все ж не продовжили б навчання, а пішли працювати «не за дипломом».

Таблиця 1

РЕЗУЛЬТАТИ АНКЕТУВАННЯ СТУДЕНТІВ З КУРСУ КНЕУ

	ТАК	НІ
1. Чи вважаєте Ви себе унікальною людиною?	89%	11%
2. Як Ви вважаєте, купівля найсучаснішого гаджет вирізнятиме Вас з-поміж інших?	11%	89%
3. Якщо вибирати між стабільною кар'єрою у великій корпорації та вкладанням грошей у власний start-up, Ви виберете перше?	55,5%	44,5%
4. Ви купите машину в кредит, а не відкладатимете купівлю, допоки не матимете достатньо коштів?	11%	89%
5. Чи добре Ви ладите з батьками?	89%	11%
6. Чи жили б Ви з батьками, якщо б не мали власного житла?	39%	61%
7. «Не знайшовши роботи за спеціальністю, я:		11%
А) пішов би працювати для здобуття іншої/ додаткової освіти»	89%	
Б) пішов би працювати не за спеціальністю		

Так, хоча 89% опитаних студентів і вважають себе унікальними, проте, на їх думку, нові засоби комунікацій не вирізняють їх з-поміж інших (протилежне має місце при опитуванні американських однолітків). Все ж таки, як і американські millennials, українські віддадуть перевагу стабільній кар'єрі у великій корпорації, аніж вклядуть гроші у власний проект. Більшість з опитаних добре ладять з батьками (як і американські millennials) і тому не дивно, що не маючи власного житла українські millennials залишаться жити з батьками. Проте, на відміну від американців, більшість (89%), не знайшовши роботи за спеціальністю, все ж не продовжили б навчання, а пішли працювати «не за дипломом».

Відмінності у поглядах із старшим поколінням (наприклад, з «Поколінням Х»), яке є основним роботодавцем для millennials, створюють перешкоди для формування ефективного спілкування та взаємодії на робочому місці. Для досягнення максимальної віддачі від millennials, кожен менеджер повинен розуміти, що millennials прагнуть: до відповідальності (для цього менеджер може, наприклад, використовувати методи перепроєктування робіт: ротацию, збагачення та розширення робіт) та швидкого кар'єрного зростання (яке інколи є неможливим, тому менеджер повинен дати чітко зрозуміти millennials, що зростання можливе лише за значний внесок у компанію); до досягнення балансу між роботою та

родиною (навіть за додаткову грошову винагороду millennials не завжди погодяться працювати понаднормово); працювати на організацію з високою корпоративною та соціальною відповідальністю; отримувати максимальну «віддачу» від керівництва [3].

Незважаючи на широту висвітлення питання у закордонній літературі, не всі міжнародні компанії зважають на вимоги та особливості працівників покоління millennials. За опитуваннями компанії National Society of High School Scholars (NSHSS), було складено рейтинг ТОП-25 компаній, в яких прагнуть працювати американські millennials. З 25 компаній, 7 компаній — це компанії, пов'язані з охороною здоров'я. Це є свідченням того, що для покоління millennials важливою є цінність результатів їхньої праці для суспільства в цілому. Проте перші місця займають технологічні компанії (Google, Walt Disney Company), які відомі своєю ліберальною корпоративною культурою. На третьому місці St. Jude's Children's Research Hospital in Memphis, це дослідна лабораторія-шпиталь, який займається тяжкими хворобами дітей (наприклад, дитячим раком). На шостому місці стоять державні лікарні, високо також оцінюються такі урядові організації як FBI (5 місце), the CIA (8 місце), the State Department (18 місце) and the NSA (19 місце), що свідчить про високу довіру та повагу Millennials до своєї держави [4].

Отже, millennials — це особливе покоління, яке змінює не тільки спосіб ведення бізнесу, а й світ в цілому. Millennials вирізняються: відчуттям винятковості, неохильністю до ризиків, тісними зв'язками з родиною, цілеспрямованістю та оптимізмом. Що ж до українських millennials, то, на їх думку, унікальність не залежить від використання новітніх технологій і вони менш оптимістичні. Основними вимогами, які ставлять millennials перед майбутнім роботодавцем, є: високий рівень відповідальності та швидке кар'єрне зростання; висока корпоративна відповідальність; можливість балансувати між роботою та домом; визнання від керівництва. З ТОП-25 компаній, в яких прагнуть працювати millennials, 7 компаній — це компанії, пов'язані з охороною здоров'я. Перші місця займають також технологічні компанії та державні установи.

Список використаних джерел інформації

1. PewResearchCenter, Millennials: A Portrait of Generation Next, February 2010. [Ел. доступ: <http://www.pewsocialtrends.org/files/2010/10/millennials-confident-connected-open-to-change.pdf>]

2. Neil Howe. The Millennial Generation, "Keep Calm and Carry On" (Part 6 of 7) / Howe Neil//Forbes. — September 4, 2014 [Ел. доступ: <http://www.forbes.com/sites/neilhowe/2014/09/04/the-millennial-generation-keep-calm-and-carry-on-part-6-of-7/#67af1f22781d>]

3. Micah Solomon. You've Got Millennial Employees All Wrong; Here Are The Four Things You Need To Know Now/ Solomon Michael //Forbes. — Januar 26, 2016. [Ел. доступ: <http://www.forbes.com/sites/micahsolomon/2016/01/26/everything-youve-heard-about-millennial-employees-is-baloney-heres-the-truth-and-how-to-use-it/#3082b37a54ee>]

4. Susan Adams. The 25 Companies Where Top Millennials Most Want To Work In 2015. / Adams Susan// Forbes. — January 1, 2015. [Ел. доступ: <http://www.forbes.com/sites/susanadams/2015/06/01/the-25-companies-where-top-millennials-most-want-to-work-in-2015/2/#61b43a55edcf>]

Раков Б.В., Сарапін С. І.,
4 курс, ФІСІТ

МОДЕЛЬ ПОБУДОВИ РАЦІОНАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ ПОРТФЕЛЮ ЦІННИХ ПАПЕРІВ З УРАХУВАННЯМ РИЗИКУ

1. Необхідність диверсифікації активів

У певний момент часу інвестор, фінансовий менеджер, аналітик, навіть звичайна людина замислюються над способами раціонального вкладення грошей для отримання прибутку. Вибір здійснюється між варіантами: вкладення у банк під відсотки, інвестування в нерухомість, купівля дорогоцінних металів, торгівля на валютному ринку тощо. Проте найбільш задовільний результат з точки зору надійності, ліквідності та прибутковості дає інвестування в цінні папери.

Для ефективного розподілу інвестицій експерти створюють портфелі цінних паперів, для наукового обґрунтування яких використовуються сучасні технології та інструментарій економіко-математичного моделювання.

2. Сучасна теорія портфельних інвестицій

Г. Марковіц як основоположник сучасної портфельної теорії, запропонував новий підхід до дослідження ефектів ризику розподілу інвестицій, кореляції та диверсифікації очікуваних інвестиційних доходів. За моделлю Марковіца визначаються показники обсягу інвестицій і ризику, що дозволяє порівнювати між собою різні альтернативи вкладення капіталу.

3. Модель ідеального ринку

Для побудови математичної моделі необхідними є деякі припущення, які не підтверджуються в реальному світі. База моделей Г. Марковіца розглядає фондовий ринок як ідеальний, тобто такий, для якого виконується ряд неможливих вимог. Найголовнішою абстракцією є випадковий характер зміни ціни цінного паперу, що описується нормальним законом розподілу випадкової величини. Також на ідеальному ринку всі інвестори повинні бути розумними та раціональними; покупців так багато, що вони не можуть впливати на ціни акцій своїми операціями; на такому ринку відсутня інфляція; цінні папери є нескінченно подільними; відсутні витрати на транзакції.

Хоча дані припущення не підтверджуються в реальному світі, вони мають не надто суттєвий вплив на структуру портфелю цінних паперів. Справді, при побудові портфелю витрачаються сотні тисяч доларів, тому витрати на транзакції можуть бути опущені, всі інвестори намагаються бути раціональними, нескінченна подільність цінних паперів не впливає на реальність побудованої моделі, бо йдеться про тисячі одиниць цінних паперів.

Припущення про випадковий характер зміни ціни акції було досліджено в інших моделях, які ввійшли до пост — сучасної теорії інвестиційного портфелю (Post-Modern Portfolio Theory, PMPT).

4. Математична модель

За теорію Г. Марковіца прогнозована дохідність цінного паперу є математичним сподіванням дохідностей його складових хі:

$$M(X) = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_i$$

Ризик цінного паперу — середнє квадратичне відхилення дохідностей хі:

$$\sigma = \sqrt{\frac{1}{n} \sum_{i=1}^n (x_i - x)^2}$$

Ризик портфеля з двох активів А і В вимірюється середньо-квадратичним відхиленням (коренем із дисперсії):

$$\sigma = \sqrt{x^2 \sigma^2(A) + 2x(1-x)\sigma(A)\sigma(B)\cos(A,B) + (1-x)^2 \sigma^2(B)}$$

Ризик портфеля в векторно-матричній формі можна записати у вигляді:

$$\sigma^2(P) = \bar{X} \cdot \text{cov}(i; j) \cdot \bar{X}^T$$

Отже, можна поставити задачу оптимізації портфелю цінних паперів:

$$\begin{cases} \bar{X} \cdot \text{cov}(i; j) \cdot \bar{X}^T \rightarrow \min \\ \sum_{i=1}^n x_i = 1 \\ x_i \geq 0 \end{cases}$$

Отримано задачу нелінійного програмування, для розв'язання якої доцільно використати параметричний метод штрафних функцій (метод внутрішньої точки).

5. Програмна реалізація

Для побудови портфелю цінних паперів інвестори зазвичай використовують MS Excel. Хоча даний програмний продукт має широкий функціонал і є потужним для математичних обчислень, він є незручним для побудови портфелів цінних паперів: кожного разу при побудові нового портфелю потрібно будувати нову математичну модель. Також в MS Excel відсутнє автоматичне завантаження історичних даних зміни цін акцій. Тому інвестору доводиться в ручному режимі вводити дані, що потребує значних витрат часу та зростанню помилок вводу інформації.

Авторами розроблено програмний продукт, який вирішує задачу побудови портфелю цінних паперів за моделлю Г. Марковіца. Мовою програмування обрано Java, для завантаження даних із Інтернету використовується Yahoo! Finance API. Для оптимізації поставленої задачі використовується JOM Solver, що базується на бібліотеці IPOPT (Interior Point Optimizer, оптимізатор за методом внутрішньої точки).

Програмний продукт дозволяє в автоматичному режимі завантажувати та оброблювати дані цін акцій, будувати портфелі цінних паперів за різних цілей інвестора та здійснювати пост оптимізаційний аналіз.

6. Напрямки подальших досліджень

Розроблений програмний продукт є гнучким щодо розширення: існує можливість обробки Бази Даних портфелів цінних паперів, використання технологій Data Mining, Big Data. Також не-

обхідним є подальші дослідження системи кількісних оцінок ризику портфеля, моделей з невідповідною зміною цін на акції. Доцільним було б інтегрування запропонованої технології із системами ведення історії рахунків, що підтримуються банківським сектором, а також подальша інтелектуалізація моделі в напрямку можливості її "навчання" розпізнавати структурні зрушення та передкризові стани на фондових ринках на базі технологій штучного інтелекту.

Література

1. Вітлінський В.В., Великоіваненко Г.І. Ризикологія в економіці та підприємстві: Монографія. — К.:КНЕУ. 2004. — 480 с.
2. Шапкин А.С., Шапкин В.А. Управление инвестиционным портфелем ценных бумаг. — М.: Издательско-торговая корпорация «Дашков и Ко», 2007г. — 512 с.
3. Инвестиции: Учебник / под ред. В.В.Ковалева, В.В.Иванова, В.А.Лялина — М.: ООО ТК Велби, 2003. — 440 с.
4. Рынок ценных бумаг: Инструменты и механизмы функционирования: учебное пособие / А.Г.Ивасенко, Я.И.Никонова, В.А.Павленко. — 4-е издание, стер. — М. : КНОРУС, 2008. — 272 с.
5. Markowitz H., Portfolio Selection: Efficient Diversification of Investments, 1959.
6. Markowitz H., Portfolio Selection. The Journal of Finance, 1952, pp. 77-91.

Рискаль В.Т.,
(ф-т економіки та управління, III курс)

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Україна першою серед держав СНД законодавчо закріпила курс на науково-технічне оновлення економіки. Була створена солідна норма-тивно-правова база, яка передбачала орієнтацію на інноваційний розвиток економіки та втілення в життя такого курсу. На даний час в Україні існує близько 200 документів, щодо здійснення інноваційної діяльності. Однак багато з них суперечать один одному, є неефективними, не мають практичного застосування та створюють перепони щодо здійснення підприємствами інноваційної діяльності.

Вихідні правові передумови державної інноваційної політики закладено в Конституції України. Стаття 54 гарантує громадянам свободу наукової і технічної, а також інших видів творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав. У цій самій статті визначено, що держава сприяє розвитку науки, встановленню наукових зв'язків України зі світовим співтовариством.

Верховна Рада України, на жаль, не виявила достатньої послідовності: затвердивши законодавчо норми прямої дії, вона легко погоджувалась з пропозиціями виконавчої влади про призупинення дії відповідних статей законів, спочатку тимчасового, а потім і вилучення їх повністю. Таким способом більш ніж наполовину було вихолощено Закон України "Про наукову і науково-технічну діяльність" — реально діють у ньому лише статті про пенсійне забезпечення науковців.

Механізм формування інноваційних програм нашим законодавством взагалі не передбачено.

За даними Державного комітету статистики недосконалість законодавчої бази з усіх причин, що гальмують інноваційну діяльність складає майже 40 %. Ця причина поширює практику ігнорування законодавства або зупинення дії статей законів, що стосуються фінансування та стимулювання науково-технічної та інноваційної діяльності. Прикладом такого ігнорування, навіть зі сторони держави, може бути фактичне фінансування науково-технічної діяльності з Державного бюджету України, яке протягом останніх п'яти років не перевищує 0,4 % ВВП при визначеній статтею 34 Закону України "Про наукову і науково-технічну діяльність" нормі — 1,7 %. Питома вага програмно-цільового фінансування наукових досліджень не перевищує 10 % загальних витрат на науку при законодавчо встановлених 30 %.

На мою думку, також необхідно зосередити увагу на проблемі байдужості держави до інноваційного процесу в Україні. Ця характерна риса була прецедентом ще в 1990-х роках, коли зосереджені на поділу влади «сильні світу цього» не помічали наукового потенціалу України. Хоча на зараз тенденція дещо змінилась, ми не можемо вільно казати, що інноваційні процеси в нашій країні стимулюються, або ж юридично підтримуються на прикладі країн Західної Європи.

Стосовно наших сусідів в країнах Європи, можемо акцентувати те що саме від громадян нашої держави залежить інвестиційна привабливість держави. Саме тому, чим більше інновацій схлине до так званого «державного колективного мозку» тим краще це може бути для економіки країни.

Однак, не зважаючи на демагогію необхідно виділити ще декілька проблем, які стримують масштаби та інтенсивність інноваційної діяльності в Україні, а саме:

- Відверто ворожі військові, політичні, економічні, інформаційні дії російської федерації відносно України. Неспроможність нинішньої влади знайти консенсус, тощо.
- Зниження ділової активності та скорочення економіки держави.
- Високий рівень корумпованості органів державної влади.
- Нестабільність та недосконалість нормативно-правового забезпечення регулювання інноваційної діяльності.
- Декларативний характер державної підтримки інноваційно-активних підприємств.
- Кардинальне зниження курсу національної валюти, а, відтак і суттєве дорожчання вартості залучення науково-технічних ресурсів з-за кордону.
- Значна вартість фінансових ресурсів.
- Обмеженість власних коштів суб'єктів господарювання як потенційних інноваторів, так і споживачів інноваційної продукції.

Підсумовуючи, можемо визначити головні проблеми правового регулювання інноваційної діяльності.

1. Численними підзаконними актами в Україні була створена досить солідна нормативно правова база, якою не тільки передбачалась загальна орієнтація та інноваційний розвиток економіки, а й окреслювались основні механізми втілення в життя такого курсу державою. Проте реальне включення в дію більшості цих механізмів в Україні не відбувалося.

2. Я вважаю що різке стримування інноваційних процесів є також наслідком капіталізму нинішнього світу. А саме, підприємці таких галузей як газо-, нафто- добувна, тощо, розуміють, що при впровадженні більш технологічних, економічних та екологічних обладнань призведе до неминучого зростання конкуренції, а іноді навіть «відмирання галузі».

Список літератури

1. Господарське право : підручник / за ред. Д.В. Задихайла, В.М. Пашкова. — Видавництво : Право. — 2012. — 696 с.

2. Соскін О. Україна : боротьба между капіталізмом и мародерством» / О. Соскін. — Режим доступу : <http://uncp.soskin.info/news/4928/ukrainaboryba-mezhdu-kapitalizmom-i-maroderstvom.html>. — Назва з екрану.

3. Дані Державної служби статистики України. — Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>. — Назва з екрану.

Роговська А. А.,

(ф-т управління персоналом і економіка праці, III курс)

АНАЛІЗ МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ: СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ, ІСТРУМЕНТИ РЕГУЛЮВАННЯ

Проведені дослідження довели, що останнім часом багато компаній приділяють велике значення системі мотивації персоналу. Ця проблема постає перед усіма керівниками підприємств. Адже добре продумана і організована система мотивації є ефективним інструментом як для залучення нового персоналу, так і стабілізації робочих місць.

Мотивація — це вид управлінської діяльності, який забезпечує процес спонукання особи до діяльності, спрямованої на досягнення особистих цілей чи цілей організації.

З'ясовано, що в системі мотивації персоналу використовують: інструменти матеріального стимулювання та інструменти нематеріального.

До інструментів нематеріального стимулювання відносять: умови праці, корпоративна культура, соціальна підтримка, можливість самореалізації. Матеріальними інструментами: премії, доплати, відпочинок за рахунок підприємства, участь у прибутках підприємства.

Було визначено за допомогою опитування «Що надихає українців на робочі подвиги» Міжнародним кадровим порталом HeadHunter Україна в 2015 році, що найбільше працівники віддають перевагу матеріальній винагороді, близько 70%. Тобто головним стимулом, щоб почати працювати краще для офісних працівників є перспектива додаткового доходу: підвищення зарплати, бонуси і премії.

Крім грошового заохочення, значну роль відіграє нематеріальна мотивація. Як показало опитування, для працівників важливою умовою роботи в компанії є цікаві задачі (43%) й можливість просування кар'єрними сходинками (39%).

Проаналізувавши опитування «Які програми мотивації наявні у Вас на роботі», було виявлено, що в Україні більшість роботодавці роблять ставку на матеріальну мотивацію. Проте підвищення зарплат можуть собі дозволити далеко не всі, а лише кожен четвертий роботодавець (27%). Дехто намагається прив'язати винагороду до реальних заслуг співробітника, а тому віддають перевагу виплатам премій і бонусів (43%). Ще чверть прагне підвищувати професійний рівень підлеглих шляхом орга-

нізації внутрішніх корпоративних програм навчання (24%). Також з'ясовано, що майже третина компанії в Україні взагалі не впроваджують програми мотивації персоналу [3].

Обґрунтовано, що відсутність системи мотивації на підприємстві, в організації, установі несе за собою негативні наслідки та впливає на сам розвиток економіки країни в цілому.

По-перше, через низьку і нестабільну заробітну плату на підприємствах посилюється звільнення і пошук нового місця роботи. Це в свою чергу збільшує безробіття, за методологією МОП у 2015 році показник безробіття становив 2,7% порівняно з 2014 він був 2,5%.

По-друге, через відсутність перспектив кар'єрного зростання збільшується й показник плинності персоналу. За допомогою формули:
$$K_{п.к} = \frac{(Чз. - Чн.з.)}{Ч_{сер.}}$$
, де Ч з. — чисельність працівників,

що звільнилися з організації протягом певного періоду; Ч н.з. — чисельність неминуче звільнених працівників за відповідний період; Ч сер. — середньооблікова кількості працівників за відповідний період. Було обчислено, що коефіцієнт плинності кадрів у 2015 році становив 28,6% порівняно з 2014 — 28,2%.

По-третє, через непорозуміння з керівництвом та нецікавими завданням знижується показник задоволеності працюю.

Висновки. Отже, мотивація виступає одним із основних чинників, які безпосередньо впливають на рівень та обсяг виробництва, результативність роботи, конкурентоспроможність підприємства на ринку.

Менеджери з персоналу мають застосовувати такі форми і методи стимулювання людини, які б підвищували результативність її роботи. Працівники повинні розуміти, що досягнувши цілей компанії, вони досягнуть і своїх особистих цілей за допомогою тих благ, які їм запропонує компанія, в якій вони працюють.

Список використаної літератури:

1. Базалійська Н. П. Стан системи мотивації персоналу на вітчизняних підприємствах / Н. П. Базалійська, М. П. Казановська // Інноваційна економіка. — 2013. — № 5. — С. 103–105.
2. Живко З.Б. Проблематика матеріальної мотивації праці в сучасному менеджменті підприємства/ З.Б. Живко// Вісник Національного університету "Львівська політехніка". — 2009. — №640. — С. 271-278.
3. HeadHunter [Електронний ресурс]. — Режим доступу до статті: <https://hh.ua/article/18318>

Рожко О.М.,
(ф-т економіки та управління, II курс)

ЕКОНОМІЧНІ РЕФОРМИ 90-Х РОКІВ В УКРАЇНІ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ МОНЕТАРИЗМУ

Сьогодні Україна в черговий раз стала перед необхідністю вибору шляху для економічних змін. Одним з сучасних факторів розвитку країн світу є лібералізація економіки, яка теоретично обґрунтована в економічній концепції монетаризм — різновиді неконсервативної гілки неолібералізму. Ця концепція розкрита у збірнику "Дослідження у галузі кількісної теорії грошей" (1956) за редакцією професора економіки Чиказького університету М. Фрідмена. Будучи прихильником ліберальної економіки, в цій концепції М. Фрідмен розглядав гроші та грошову систему як вирішальний фактор економічної структури суспільства, тому допускав єдиним необхідним напрямом впливу на економіку з боку держави це грошово-кредитна політика — найважливіший інструмент стабілізації внутрішнього механізму відтворення.

Практичне застосування монетаризму відоме завдяки економічній політиці Маргарет Тетчер у Великобританії та Рональда Рейгана у США. Також ефективною було застосування цієї концепції у Чилі 1973-1989 рр. На економічну політику Чилі 80-х років серйозно вплинула світова економічна криза початку 80-х. Поява більш гнучкого "розумного монетаризму" пов'язане з ім'ям міністра фінансів Чилі Ернана Бучі. Він урізав державні витрати на соціальну сферу, знизив податки на приватні компанії, девальював чилійське песо по відношенню до долара, провів широкомасштабну кампанію приватизації, приділив велику увагу контролю і регулювання макроекономічних показників, посилив роль Центрального Банку. Результати були вражачими: інфляція знизилася до середньосвітового рівня; темпи зростання ВВП піднялися; безробіття скоротилося; вдалося виплатити за зовнішньою заборгованістю, скоротивши тим самим суму зовнішнього боргу.

Зі здобуттям незалежності в 1991 р. Україна віддала перевагу не науково обґрунтованим висновкам вітчизняних та іноземних учених про поступовий перехід до ринку західноєвропейського типу, тобто до ринку з відносно сильним макроекономічним контролем з боку держави та зі збереженням міцного державного сектору економіки, а рекомендаціям експертів впливових міжнародних фінансових організацій — Міжнародного валютного фонду і Світового банку. Суть рекомендацій зводилася до того, щоб

якомога швидше перейти до відкритої децентралізованої системи торгівлі і валютних курсів з метою прискорення інтеграції економіки країни у світове господарство.

Вже з початком переходу до ринкової економіки почався процес лібералізації цін. Але здійснена в 1992 р. лібералізація цін в умовах відсутності конкуренції уже в тому ж році призвела до їх вибухового зростання у 20 разів.⁶ Голова НБУ Віктор Ющенко, будучи прихильником монетаризму, все ж не вбачав в ньому вичерпний механізм впливу на суспільне виробництво, та вважав що з метою забезпечення його динамічного розвитку сучасний монетаризм як політика повинен органічно вплітати в себе і деякі вже перевірені практикою висновки кейнсіанства. Він припинив надання позик без обґрунтування чи пояснення політичних намірів. Як результат, помісячна інфляція впала до 2.1 % у липні 1994 р.⁷ В. Ющенко набув слави “першого героя української стабілізації”.

Кучмівська стабілізація, розпочата у листопаді 1994 р., була логічним продовженням принципів монетаризму: проведена лібералізація майже усіх цін; ціни підскочили на 72%⁸, ціни на більш соціально-чутливі товари, піднімалися поступово; станом на 1996 р. ці ціни було піднято у 15 разів до рівня 60% собівартості.⁹ Результати: дефіцит як явище щез практично умить; сільськогосподарський ринок почав набирати сили; внутрішня торгівля стала практично вільна.

Період 1994–1996 років у банківській сфері характеризувався початком проведення радикальної економічної реформи на основі застосування монетарних методів управління економікою. НБУ встановив та ввів у практику єдині правила діяльності українських банків. Наслідками стали грошова реформа 1996 р.; підвищення інтересу до української економіки з боку міжнародних фінансових організацій; але при цьому комерційні банки втратили найбільш привабливі сегменти ринку: ринок державних зобов'язань та валютний ринок; сукупний капітал українських банків зменшився в середньому на 30 — 35%.¹⁰

Польща мала дещо схожу ситуацію з Україною. І також застосувала постулати монетаризму у проведенні так званої «шокової терапії». За короткі строки Польща вирвалася з глибини соціалістичного провалля до сучасної ринкової економіки. І все завдяки

---

⁶ <http://t009.blogspot.com/2011/06/1990.html>

⁷ <http://voxukraine.org/2015/03/31/inflation-in-ukraine-past-present-and-future-ukr/>

⁸ <http://voxukraine.org/2015/03/31/inflation-in-ukraine-past-present-and-future-ukr/>

⁹ <http://voxukraine.org/2015/03/31/inflation-in-ukraine-past-present-and-future-ukr/>

¹⁰ <http://www.bank.gov.ua/>

швидким реформам. Польський реформатор Лешек Бальцерович нещодавно призначений представником Президента в Кабінеті міністрів і співголовою Групи стратегічних радників з підтримки реформ в Україні. Цілком можливо, що він допоможе уряду нашої країни ефективно провести реформи.

Отже, монетаризм здатний позитивно вплинути на основні макроекономічні показники суспільного виробництва; у 90-х роках українська влада застосувала постулати монетаризму для побудови ринкової економіки; помилкова в теоретичному плані роль держави в ринковій економіці сприяла плутанині в розумінні питомої ваги держави у виробництві і власності на засоби виробництва із значенням її у грошово-кредитній системі й ефективному використанні державних фінансів.

Список використаних джерел

1. Свобода обирати: Книга / Мілтон Фрідман, Роуз Фрідман — М.:Бібліотека Фонду «Ліберальна місія», 2007. — 346–348 с.
3. З історії грошей України / Дорофєєва Н. В., Комаринська З. М. — К., 2000 — 137–140 с.
4. Основи економічної теорії / Чепінога В. Г. — К. : Юрінком Інтер, 2003. — 68–70 с.
5. <http://www.bank.gov.ua/> — сайт НБУ
6. <http://t009.blogspot.com/2011/06/1990.html> — історичні блоги
7. <http://voxukraine.org/2015/03/31/inflation-in-ukraine-past-present-and-future-ukr/> — наукова стаття

Романенко А. Г.

(обліково-економічний ф-т, IV курс)

СУТНІСТЬ АУТСОРСИНГА ТА МЕТОДИКА ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ ЩОДО ЙОГО ЗАСТОСУВАННЯ

Сучасні економічні умови України і світу зумовлюють посилення конкурентної боротьби між суб'єктами господарювання. Тому, поряд із традиційними способами ведення бізнесу, швидкого розвитку набувають нові підходи, які підвищують ефективність виробничо-господарської діяльності підприємства та ґрунтуються на використанні інноваційних інструментів управління. Одним із таких інструментів є аутсорсинг.

В цілому, аутсорсинг — це цілеспрямоване виокремлення найменш прибуткових чи взагалі нерентабельних бізнес процесів

та їх передача стороннім організаціям що спеціалізуються в конкретній області, з метою концентрації на ключових функціях та зменшення витрат. Використання аутсорсингу надає змогу підприємствам покращити фінансово-економічні результати, підвищити рентабельність і конкурентоспроможність на ринку.

Основними перевагами для підприємства при використанні аутсорсингу можуть стати: зниження собівартості функцій, що передаються виконавцю; підвищення якості та надійності виконуваних робіт; концентрація уваги на основних цілях підприємства; доступ до додаткових ресурсів та нових технологій; скорочення операційних витрат; зменшення витрат на навчання персоналу; зростання інвестиційної привабливості компанії; розподіл та зменшення ризиків тощо [1].

Ухвалення рішення щодо застосування аутсорсингу, як правило, супроводжується такими етапами: розгляд можливості передачі окремих функцій на аутсорсинг; оцінка власних можливостей; оцінка можливостей організацій — аутсорсерів; визначення економічної ефективності аутсорсингу; підготовка необхідних договорів та ухвалення рішень; контроль за процесом і звітність реалізації рішення [2, с.24].

Прийняття рішення про перехід на аутсорсинг передуює обґрунтування його доцільності, що передбачає використання таких підходів.

1. Методика оцінки ефективності аутсорсингу через порівняння витрат, понесених на виконання функцій зовнішнім фахівцем та власними силами:

$$СВ + ДДа > ПВа + ВТРа ,$$

Тобто, здійснюється порівняння собівартості бізнес-процесу власними силами (СВ) та можливих додаткових доходів (ДДа) з сукупними поточними витратами (ПВа) і втратами (ВТРа) при купівлі даної послуги в аутсорсера. Виконання співвідношення у формулі свідчить про доцільність переходу на аутсорсинг.

2. Методика оцінки аутсорсингу шляхом розрахунку коефіцієнтів, зокрема, визначення узагальненого коефіцієнту ефективності використання аутсорсингу для бізнес функцій на підприємстві, який формується так:

1) здійснюється розрахунок планового показника витрат на виконання бізнес функцій на підприємстві та фактичного показника витрат на виконання бізнес функцій зовнішнім суб'єктом;

2) визначається економія виконання певних бізнес функцій зовнішнім суб'єктом: $ЕФ = Свп - Сзф$,

де ЕФ — економічний ефект передачі бізнес функцій зовнішньому суб'єкту; Свп — фактичні (планові) витрати у разі виконання функцій власними силами; Сзф — витрати на здійснення бізнес функції зовнішнім суб'єктом,

3) Пророзраховується коефіцієнт ефективності аутсорсингу:

$$Ке = \frac{Еф}{Сзф} = \frac{Свп - Сзф}{Сзф} = \frac{Свп}{Сзф} - 1,$$

де Ке — коефіцієнт ефективності аутсорсингу; ЕФ — економічний ефект передачі бізнес функцій зовнішньому суб'єкту; Сзф — витрати на здійснення бізнес функції зовнішнім суб'єктом.

4) Якщо $Ке < 0$ — не доцільно використовувати аутсорсинг; $Ке = 0$ — доцільність використання аутсорсингу буде залежати від якісних показників; $Ке > 0$ — доцільно використовувати аутсорсинг.

Проте здійснення аутсорсингових операцій пов'язане із певними ризиками для підприємства-замовника, як зовнішнього, так і внутрішнього походження. До таких ризиків відносять: втрата контролю над власними ресурсами та певною частиною виробництва; зниження продуктивності праці власних працівників; загроза рейдерської атаки з боку аутсорсера; ризик витоку комерційної інформації підприємства; навчання чужих спеціалістів замість своїх; відсутність досвіду спілкування з аутсорсинговими компаніями [2, с. 25].

Чинники, що впливають на виникнення ризиків у процесі співпраці підприємства — замовника і аутсорсера, можна згрупувати в такі види: політико — правові, економічні, соціальні, інформаційно-технологічні, структурні. Управління такими ризиками має здійснюватися підприємством протягом усього періоду підготовки і реалізації аутсорсингового рішення.

Планування і реалізація рішення щодо використання аутсорсингу у господарській діяльності підприємств-замовників має ґрунтуватися на визначенні граничного рівня ризику, який це підприємство може взяти на себе та порівнянні його з очікуваним рівнем ризиковості співпраці замовника і аутсорсера. Граничний рівень ризику виконання аутсорсингових операцій — це максимально можливий ризик на який підприємство може погодитись у процесі співпраці з аутсорсером, враховуючи його наявний економічний потенціал, особливості фінансового-економічного стану і розвитку на ринку.

Таким чином, із загостренням конкуренції на ринку вітчизняним компаніям відкривається можливість звернутися до переваг

аутсорсингу, що дозволять суттєво знизити витрати виробництва, а тому підвищити загальну конкурентоспроможність підприємства та його прибутковість.

Список літератури:

1. Білоус О.Г. Глобальний конкурентний аутсорсинг: монографія / О.Г. Білоус, О.В. Гаврилук. — К.: КНЕУ, 2010. — 349, [3] с.
2. Зорій, О. М. Особливості застосування аутсорсингу [Текст] / Оксана Миколаївна Зорій, Тетяна Вікторівна Коваленко // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: С. І. Шкарабан (голов. ред.) та ін. — Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр ТНЕУ “Економічна думка”, 2013. — Том 14. — № 3. — С. 18-28.

Русин Ю. Ю.,
(ф-т фінан.- екон., III — курс)

ЗАХИСТ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ СУБ'ЄКТІВ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У сучасних умовах жорсткої конкуренції на міжнародному рівні за технологічне лідерство, перевагу отримують ті країни, економіка яких все більше базується на інноваціях та пов'язаних з ними нових технологіях. Розвиток інноваційної сфери стає пріоритетним напрямком розвитку економіки країни в цілому.

Для ефективного переходу економіки країни на інноваційний шлях розвитку необхідне досконале нормативно-правове забезпечення.

Нормативно-правовою базою державного регулювання інноваційної діяльності є Закон України «Про інноваційну діяльність». Згідно із цим Законом державну підтримку одержують суб'єкти господарювання всіх форм власності, що реалізують в Україні інноваційні проекти, і підприємства всіх форм власності, які мають статус інноваційних.

Відповідно до ст. 13 Конституції України держава забезпечує захист прав усіх суб'єктів права власності і господарювання. На виконання цієї вимоги, відповідно до ст. 20 Господарського Кодексу України, кожний суб'єкт господарювання та споживач має право на захист своїх прав і законних інтересів шляхами, визначеними нормами чинного законодавства. Варто наголосити, що держава встановлює, гарантує дотримання прав та законних інте-

ресів усіх суб'єктів господарювання. При цьому захист як суспільних, так і приватних інтересів забезпечується державою публічно-правовими засобами.

Право на захист — це передбачена законодавством можливість уповноваженої особи самостійно застосовувати дозволені або санкціоновані законом юридичні засоби впливу на порушника або звернутися до відповідного юрисдикційного органу з вимогою спонукати порушника до певної поведінки.

Найбільш важливою формою захисту є право на звернення за судовим захистом. Носієм цього права є кожен учасник правовідносин, будь-яка заінтересована особа. Його зміст становить не тільки право подання до суду позову чи заяви (скарги), а й можливість подання зустрічного позову чи заперечення проти позову.

Одним з важливих і поширених засобів захисту прав суб'єктів будь-якої господарської діяльності є визнання судом або господарським судом виданого державним або іншим органом незаконного акта, недійсним (повністю або в частині).

Крім того, до інших форм захисту можна віднести звернення до вищого органу зі скаргою на неправомірні дії, звернення до органів, вибраних самими сторонами як арбітрів (третейські суди, міжнародний комерційний арбітраж, спеціалізовані установи [наприклад Комісія з вирішення інвестиційних спорів]).

Права та законні інтереси суб'єктів господарювання та споживачів відповідно до статті 20 Господарського Кодексу України, захищаються способом: 1) визнання наявності або відсутності прав; 2) визнання повністю або частково недійсними актів органів державної влади та органів місцевого самоврядування, актів інших суб'єктів, що суперечать законодавству, ущемлюють права та законні інтереси суб'єкта господарювання або споживачів; відновлення становища, яке існувало до порушення прав та законних інтересів суб'єктів господарювання; 3) припинення дій, що порушують право або створюють загрозу його порушення; 4) присудження до виконання обов'язку в натурі; 5) відшкодування збитків; 6) застосування штрафних санкцій; 7) застосування оперативно-господарських санкцій; 8) застосування адміністративно-господарських санкцій; 9) установлення, зміни і припинення господарських правовідносин та іншими способами, передбаченими законом.

Винятково важливими є засоби щодо забезпечення захисту честі, гідності та ділової репутації підприємців і відшкодування моральної шкоди. Слід зазначити, що порушення цих прав нерідко тягне за собою збитки й у майновій сфері. Закон надає потер-

пілому можливість захищати свою честь, гідність та ділову репутацію способом пред'явлення цивільного позову. За законом, судовому захисту підлягає ділова репутація будь-якого суб'єкта господарської діяльності незалежно від того, фізична це чи юридична особа.

Оскільки поняття «інноваційна діяльність» є досить новим для України, законодавство покликане захищати права та інтереси його суб'єктів є досить не досконалим, наукові дослідження з цього питання є актуальними в умовах сьогодення та мають бути основою для подальшої розроблення нормативно-правової бази яка буде захищати права та інтереси не тільки суб'єктів господарювання в цілому, а і відстоювати інтереси «надії майбутнього» для України у виняткових випадках.

Список літератури

1. Закон України. Про інноваційну діяльність від 4 липня 2002 р. № 40-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 2002. — № 36. — Ст. 266.
2. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436-IV // Відомості Верховної Ради (ВВР). — 2003. — № 18, № 19-20, № 21-22. — Ст. 144.
3. Лаврін О. Захист прав суб'єктів господарювання, його форми та способи / О. Лаврін // Підприємництво, господарство та право. — 2002. — № 11. — С. 59.

Сазонова М. Г.,
обліково-економічний факультет, 3 курс, гр. ООА-301

АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИЙНЯТТЯ ФІНАНСОВИХ РІШЕНЬ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Інформаційно-аналітичні структури на підприємствах повинні забезпечувати можливість одержання регулярної аналітичної інформації з найважливіших аспектів зовнішнього і внутрішнього середовища функціонування суб'єкта господарювання; забезпечувати підготовку аналітичних і прогнозних матеріалів з актуальних проблем стану й розвитку управлінського об'єкта; розробляти ситуаційні моделі вирішення управлінських проблем. Відтак, під аналітичним забезпеченням прийняття рішень в підприємницькій діяльності розуміємо процес якісно-змистовного перетворення задокументованих даних про господарські операції

підприємства в релевантну інформацію, що здійснюється за допомогою технічних та евристичних аналітичних прийомів обробки інформації та уможливило нагромадження знань, використання яких сприяє нормальному протіканню економічних процесів, підтримці стабільного функціонування економічної системи підприємства і її фінансової безпеки.

Необхідно підкреслити, що фінансові рішення на підприємстві пов'язані з фінансовою діяльністю підприємства. Згідно НПСБО 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”[1], фінансова діяльність трактується як діяльність, що призводить до змін розміру і складу власного та позикового капіталів підприємства. Тому сутність фінансових рішень на підприємстві слід визначати у частині розрахунку середньозваженої “ціни” джерел фінансування активів та вибору найкращого варіанту співвідношення власного капіталу та позикового капіталу у структурі пасиву балансу підприємства.

Для прийняття фінансових рішень джерела фінансування активів підприємства необхідно поділяти на зовнішні та внутрішні. До внутрішніх джерел фінансування активів підприємства відносимо нерозподілений прибуток, випуск нових простих акцій, емісію опціонів на придбання акцій персоналом. До зовнішніх джерел фінансування активів підприємства відносимо випуск привілейованих акцій, випуск облігацій, кредити банків, державні субсидії, венчурний капітал.

В процесі аналітичного забезпечення прийняття фінансових рішень на підприємстві джерела фінансових ресурсів доречно класифікувати за правовим статусом у такий спосіб: власний капітал та заборгований капітал (зобов'язання). Для проведення аналітичних процедур інформацію про власний капітал підприємства слід структурувати в розрізі фінансових ресурсів, що отримані на платній основі — «Зареєстрований капітал» (рах.40) та на безоплатній основі — «Нерозподілений прибуток» (рах.44). Для проведення аналітичних процедур інформацію про заборгований капітал підприємства також слід структурувати в розрізі фінансових ресурсів, що отримані на платній основі — кредити банків (рах.50, 60), боргові цінні папери (облігації) видані (рах.51, 52, 62), фінансова оренда (рах.53), довгострокові забезпечення (рах.742) та на безоплатній основі — поточні забезпечення (рах.471) та поточна кредиторська заборгованість (рах.61-69).

Варто зауважити, що у фаховій літературі проблемним науковим питанням є трактування та порядок визначення суми позикового капіталу для прийняття фінансових рішень. На основі наукового узагальнення підходів до трактувань позикового капіталу

провідними зарубіжними і вітчизняними вченими у різних предметних економічних сферах пропонуємо трактувати позиковий капітал як джерело боргових фінансових ресурсів, отримане на платній основі, і визначати суму позикового капіталу за інформацією балансу як різницю між сумою всіх зобов'язань та сумою всієї поточної кредиторської заборгованості підприємства за товарами і нетоварними операціями (сума рядків 1610-1690, 1700).

Для прийняття фінансових рішень найсуттєвіше значення має аналітичний показник, що в зарубіжній практиці трактується як WACC (Weight Average Cost of Capital) та розкриває у відсотках інформацію про середньозважену “ціну” фінансових ресурсів, використаних для фінансування активів підприємства (формула 1).

$$WACC = KS \times WS + \sum KD \times WD \times (1 - T) \quad (1)$$

Нижче наведено авторське трактування факторних ознак, що впливають на формування показника WACC. Зокрема, KS — ставка дивіденду на номінал простої акції, %; WS — частка власного капіталу у структурі “платних” джерел, %; KD — ставка проценту за користування окремим видом зобов'язань, %; WD — частка виду зобов'язань у структурі “платних” джерел, %; T — ставка податку на прибуток (у 2016 році — 18%). Вважаємо, що розрахований у відсотках показник WACC при прийнятті фінансових рішень забезпечує інформацією про рівень фінансових витрат на підтримання економічного потенціалу підприємства.

Зазначимо, що на підприємствах існують такі види фінансових рішень, що потребують здійснення аналітичних процедур з використанням технічних та евристичних прийомів обробки економічної інформації: 1) емісія або облігацій, або акцій; 2) залучення або банківських позик, або капіталу власників; 3) емісія або простих, або привілейованих акцій; 4) або реінвестування прибутку, або виплата дивідендів.

В результаті здійснення аналітичних процедур уможливується отримання такої релевантної інформації, що забезпечує прийняття фінансових рішень: визначається перевищення показника економічної рентабельності активів (розрахованого через ЕВІТ) над “ціною” фінансових ресурсів WACC; розраховується дюрація (середньозважений термін фактичного грошового погашення) довгострокових позик; визначається коефіцієнт фінансової автономії підприємства; визначається сума трансакційних витрат на пошук джерел фінансування; розраховується сума можливих мінімальних податкових платежів та сума очікуваних максимальних дивідендів власникам акцій.

Література:

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [Електронний ресурс] / Мінфін України; Наказ від 07.02.2013 № 73. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>

Самсонов В.С.

(фінансово-економічний ф-т, III курс)

ВПЛИВ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ З МВФ НА ФІНАНСОВУ БЕЗПЕКУ

Сьогодні Україна, як незалежний суб'єкт міжнародної економічної діяльності, попадає під вплив зовнішніх економічних чинників, який притаманний усім елементам економічної взаємозалежності країн. Це обумовлене процесом глобалізації, що проходить і в фінансовій сфері [1]. Внаслідок цього, більшого поширення і значення набуває поняття «фінансова» безпека. Вона має зовнішні та внутрішні аспекти. Під зовнішнім аспектом, на якому ми будемо акцентувати увагу, розуміють фінансовий суверенітет країни, незалежність національної фінансової системи [2]. А тому слід визначити, які негативні наслідки може мати зовнішнє кредитування, в першу чергу від МВФ — міжнародної організації, співпраця з якою активізувалася останнім часом.

Останні роки проводиться політика залучення зовнішніх запитань від МВФ: за період 2007–2015 рр. з-поміж усіх міжнародних фінансових організацій найбільші обсяги кредитів в економіку України надав МВФ — 12,2227 млрд СПЗ (18,738 млрд дол. США), що складає 69 % від загальної кількості отриманих міжнародних кредитів. Співпраця України та МВФ відбувається відповідно до програмам кредитування STF, Stand-by та EFF. [1] І перша трудність, з якою ми стикаємося під час опрацювання даної проблеми — це обмаль достовірної інформації від компетентних фінансових органів щодо обсягів наданих кредитів, яка, окрім того, оприлюднюється із значним запізненням. На балансі НБУ отримані раніше кошти від МВФ не відображаються окремо, немає і чіткої інформації про конкретне використання кредитів. Також зазначимо, що можливості використання SDR є досить обмеженими, тому що вони не є ні валютою, ні цінними паперами.

Особливістю отримання кредитів від МВФ є його політичні та економічні вимоги до уряду тієї країни, яка претендує на отримання позики: розширити базу оподаткування «для забезпечення надходження доходів»; скасувати звільнення від обкладення ПДВ певних видів діяльності; знизити рівень витрат бюджету загалом; «заморозити» мінімальну заробітну плату на теперішньому рівні. Це нашоєхує на думку, що головна ціль надання кредитів — отримання прямого прибутку (що цілком зрозуміло й розумно для будь-якого фінансового інституту).

Кредити від МВФ суттєво впливають і на деякі компоненти фінансової безпеки. Найбільш відчутний вплив здійснюється на боргову безпеку держави. Відповідно до програми погашення кредитів, у 2014 році Україна повинна була виплатити 3,66 млрд дол., а в 2015 — 1,44 млрд дол. Проте частину боргів було реструктуризовано. За словами аналітиків, для погашення заборгованості за попередніми кредитами доведеться брати нові і у великих розмірах, у зв'язку з чим Україна стане частиною глобальної фінансової піраміди. В Україні ж фактично відсутня система оцінки ефективності використання міжнародних кредитів, які використовуються, як правило, на короткострокові потреби. Відповідно рівень зовнішньої заборгованості почне рости, а український уряд втратить незалежність.

Що ж до валютної та, частково, грошово-кредитної безпеки, то ключовим є розуміння впливу траншів на валютний курс. Стабільність валютно-фінансової системи країни та зведення платіжного балансу — одні з головних цілей діяльності МВФ [3]. Як правило, після отримання траншів задовольняється попит на валюту на міжбанківському ринку. Проте виникає питання, чому для стабілізації валютного курсу використовуються кредити, якщо золотовалютні резерви майже на 100% покривають грошову базу [4]. Співпраця з МВФ дозволила скорегувати поточний платіжний баланс та не допустила дефолту у країні. Тому у короткостроковому періоді, як правило, валютна та грошово-кредитна безпека забезпечується.

Отже, проблема фінансової безпеки країни набула особливої гостроти. Вирішення цього питання повинно базуватися на надійній та ефективній системі захисту національних інтересів держави [5]. Ми визначили, що є як негативні, так і позитивні наслідки від кредитування. Однак вважаємо, що процес отримання міжнародних кредитів, їх використання та оцінка ефективності реалізованих проектів мають бути прозорими для громадськості.

Список літератури:

1. МВФ затвердив кредит Україні// Економічна правда [Електронний ресурс]. — Доступ до ресурсу: <http://www.epravda.com.ua/publications/2008/11/6/168210/>
2. Щодо вдосконалення роботи України з МВФ — МБРР. Аналітична записка. Національний інститут стратегічних досліджень при президентові України. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1601/>
3. А.І. Сухоруков «Фінансова безпека держави». — К.: Вища школа, 2013 — с. 300.
4. Ладюк О.Д. Фінансова безпека держави. — к.: Центр учбової літератури, 2007. — С. 34-35.
5. Ревак І.О. Механізм забезпечення фінансової безпеки України: Теоретичний аспект //Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія економічна. — 2009. — №2. — С.1-10.

Сахар О.В.,

(ф-т інформаційних систем і технологій, III-й курс)

БОЛОНСЬКА СИСТЕМА НАВЧАННЯ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ В УЯВЛЕННЯХ СУЧАСНИХ СТУДЕНТІВ

В сучасних умовах відбувається процес реформування вітчизняної системи вищої освіти. Чи не головною ознакою, що визначає успішність цієї реформи, виступає ставлення до неї тих осіб, які безпосередньо й активно залучені в процес освіти, зокрема, студентів та викладачів.

Звідси з метою поглибленого аналізу означеної проблематики автором було проведено соціологічне опитування 73-х студентів факультету ФІСіТу II та III курсів спеціальності прикладна статистика та економічна кібернетика денної форми навчання. Згідно з отриманими результатами можна визначити головні тенденції у розумінні студентами переваг та недоліків Болонської системи навчання, встановити основні методи вдосконалення Болонської системи навчання в Україні загалом.

Таким чином, в процесі проведення соціологічного дослідження з'ясувалося, що чи не найголовнішою ознакою опитаних студентів КНЕУ ім. В. Гетьмана виступає їх пасивність та непоінформованість стосовно питання про Болонську систему навчання. Отже, як з'ясувалося, тільки 20% респондентів зазначили, що достатньо проінформовані та знають усі особливості Болонської освітнього

процесу, 64% опитаних осіб ознайомлені тільки з тією варіацією системи, що існує в КНЕУ ім. В.Гетьмана, також 18% респондентів взагалі не цікавляться даним питанням. Можна припустити, що в студентів не завжди існує розуміння стратегічної мети Болонського процесу, його пріоритетів, а головне, на жаль, не має чіткого усвідомлення власного місця в даній системі навчання в цілому.

Соціологічне опитування засвідчило, що, на думку студентів, основними перевагами Болонської системи виступають: отримання диплому європейського зразка (34% опитаних) та самостійний контроль знань протягом семестру (29% респондентів). Цілком вірогідно, що спільні освітньо-кваліфікаційні рівні, диплом європейського зразка та додаток до нього, ECTS й уніфікована система оцінок дозволяють українським студентам продовжувати навчання та викладати в європейських вишах і навіть працевлаштуватися за спеціальністю за кордоном.

Необхідно зауважити, що таку перевагу Болонської системи навчання як «висока мобільність студента та викладача» відмітили лише 4% студентів. Зауважимо, що академічна мобільність студента в Україні — це можливість упродовж періоду навчання провчитись один або більше семестрів в іншому вищому навчальному закладі, де готують фахівців з цієї ж спеціальності із зарахуванням дисциплін (кредитів) та періодів навчання; ефективніше розвивати інтелектуальний потенціал. Звідси такий низький результат обумовлений означеною вище пасивністю вітчизняних студентів. Варто відмітити, що в КНЕУ ім. В.Гетьмана міжнародна діяльність координується Центром Міжнародної Академічної Мобільності (ЦМАМ), однак більшість студентів або не знають про це, або просто не хочуть використовувати свої можливості повною мірою.

Підкреслимо, що в європейських країнах молодь бере активну участь в освітніх процесах, проте українські студенти переважно скаржаться, що з ними фактично ніхто не радиться в питаннях реформування освітньої сфери. Однак за результатами даного соціологічного дослідження лише 1% опитаних студентів вважають перевагою Болонського процесу збільшення ролі студентського самоврядування. При цьому найвагомішими недоліками Болонської системи студенти вважають великий об'єм самостійної роботи (23% опитаних) та велику кількість студентів у групах (24% респондентів). Також у питанні про вплив Болонської системи навчання на якість освіти у вузі погляди студентів фактично розділились порівну. При цьому 50% опитаних вважають, що дана система позитивно впливає на якість освіти у вузі, а 50% вважають, що якість освіти не залежить від системи навчання взага-

лі. На думку автора, це засвідчує, що Болонський процес навчання стимулює роботу студентів, їм доводиться більш відповідально ставитися до свого навчання, поглиблено засвоювати знання, активно працювати за бали.

Результати соціологічного опитування засвідчили, що 62% респондентів цілком задоволені Болонською системою навчання, при цьому прагнуть змін 38% опитаних студентів. За введення системи оцінювання «автомат» висловили згоду 34% студентів, про запровадження системи оцінювання 60/40 зазначили 26% опитаних осіб. Зауважимо, що 18% студентів вважають, що потрібно оновити матеріально-технічну базу у КНЕУ ім. В.Гетьмана для здійснення повноцінної індивідуальної підготовки, що зокрема, це особливо актуально для студентів факультету ФІСіТу. Підкреслимо, що для вдосконалення Болонської системи навчання у КНЕУ ім. В.Гетьмана 16% студентів висловились про те, що хочуть мати можливість самостійного вибору неосновних предметів для самостійного вивчення дисциплін.

Узагальнюючи результати даного соціологічного дослідження, можна стверджувати, що в цілому студенти КНЕУ ім. В.Гетьмана задоволені існуючою системою навчання. Проте дана система навчання все ж потребує суттєвого вдосконалення, зокрема, Болонський процес має бути максимально адаптованим для потреб вітчизняних студентів та відповідати високим стандартам європейської освіти. Також першочерговими завданнями у вдосконаленні системи освіти у КНЕУ ім. В.Гетьмана мають виступати: можливість формування студентами індивідуального плану, зменшення кількості студентів у групах та поступове оновлення матеріально-технічної бази університету. Крім того, студентам необхідно ліквідувати свою пасивність й неознаність у питанні Болонської системи навчання та брати активну участь у житті навчального закладу загалом.

Список літератури:

1. Головка Л.Л. Болонський процес вимагає подальшого його вивчення / Л.Л. Головка, Н.І. Загребельна // Облік і фінанси АПК. — 2011. — № 2. — С. 58–61.

2. Кудін А. Реалізація в Україні принципів і завдань Болонського процесу: забезпечення мобільності громадян з можливістю їх працевлаштування // Вища школа. — 2006. — № 1. — С. 27–34.

3. Михайльова К. Європейські освітні норми у практиці вітчизняних ВНЗ: студентські оцінки перших років упровадження / К. Михайльова // Вища шк. — 2010. — № 2. — С. 34–40.

Святовець Ю.А.

(ф-т економіки та управління, магістрант)

ІННОВАЦІЙНА КОМПОНЕНТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ

Вступ країни до Світової організації торгівлі (СОТ) та перспектива приєднання до Європейського Союзу вимагають кардинальної модернізації матеріального виробництва на засадах інноваційної моделі розвитку, розширення виробництва інноваційних видів продукції, які за показниками якості та безпечності відповідають вимогам Європейських світових стандартів. Ці обставини і зумовлюють безальтернативність інноваційної парадигми структурної перебудови національної економіки. Основні напрями інноваційної моделі визначені у «Стратегії економічного і соціального розвитку України (2004-2015 рр.) «Шляхом Європейської інтеграції». Безпосередньо з інноваційним розвитком пов'язано забезпечення продовольчої безпеки [1].

Питання пошуку напрямів інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств висвітлюються у працях багатьох вчених-економістів, а саме: В. Андрійчука, М. Бутка, В. Будкіна, В. Геєця, А. Гальчинського, Ю. Губені, Г. Жидяк, Н. Іванової, С. Козьменко, Л. Крючко, В. Кузьменка, І. Макаренко, Р. Тринько, М. Тютюнника, Г. Черевка, В. Юрчишина та інших. Проте враховуючи мінливість зовнішнього середовища, нові ризики та можливості ця проблема не достатньо дослідженою.

Аграрний сектор України, базовою складовою якого є сільське господарство, є системоутворювальним у національній економіці, формує засади збереження суверенності держави — продовольчу та у визначених межах економічну, екологічну та енергетичну безпеку, забезпечує розвиток технологічно пов'язаних галузей національної економіки та формує соціально-економічні основи розвитку сільських територій.

У Законі України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності» серед стратегічних пріоритетних напрямів на 2011–2021 роки були визначені технологічне оновлення та розвиток агропромислового комплексу; впровадження енергоефективних, ресурсозберігаючих технологій, освоєння альтернативних джерел енергії; широке застосування технологій чистого виробництва та охорони навколишнього природного середовища [2].

Проаналізуємо динаміку стану продовольчої безпеки за 2012–2015 роки. Аналіз проведено по трьом критеріям: доступність,

наявність, якість і безпека. Загальний бал за вказаними критеріями у 2012 році становив 56,7, а у 2015 р. — 56,1. Відповідно місце у рейтингу серед 109 країн світу України зайняла у 2012 р. — 52, а 2015 р. — 59. Така ситуація склалась через погіршення показника «наявності» в країні.

Ранжування видів продовольства за приростом коефіцієнта самозабезпеченості в Україні у 2008 та 2014 роках представлено в таблиці 1.

Таблиця 1

**РАНЖУВАННЯ ВИДІВ ПРОДОВОЛЬСТВА
ЗА ПРИРОСТОМ КОЕФІЦІЄНТА САМОЗАБЕЗПЕЧЕНОСТІ В УКРАЇНІ**

Види продовольства	Відсоткові зміни, %	
	2008 рік	2014 рік
Рослинні олії	230	836
М'ясо птиці	75	111
Зернові та зерно обробні культури	144	208
М'ясо та м'ясні продукти	78	101
Флодово-ягідні	66	83
Свинина	70	87
Яйця	102	114
Яловичина	96	105
Овочі	99	101
Цукор	101	102
Картопля	100	100
Молоко	108	102

* Джерело: складено на основі [4]

Такі показники свідчать про те, що Україна може сама забезпечити населення країни необхідними продуктами. Також це дає можливість країні експортувати продукцію, тим самим покращуючи своє економічне становище.

Серед сильних сторін України (значення індикаторів перевищують 75,0) виділено наступні: частка населення, що живе в умовах глобальної бідності (100); втрати продовольства (92,2); імпортні тарифи на сільськогосподарські товари (87,8); безпека харчових продуктів (86,1); достатність харчування (78,2); наявність продовольчої програми соціального захисту (75,0). Серед слабких сторін України (значення індикаторів не перевищують

25,0) виділено наступні: політична стабільність (22,2); валовий внутрішній продукт на душу населення (9,5); державні витрати на сільськогосподарські науково-дослідні роботи (0); корупція (0).

Таким чином, український аграрний сектор з потенціалом виробництва, що значно перевищує потреби внутрішнього ринку, може сприяти розвитку національної економіки та її ефективній інтеграції у світовий економічний простір, а інноваційна складова цього сектору забезпечить зростання доходів задіяного в аграрній економіці сільського населення, кількість якого становить понад третину всього населення країни, а також забезпечити мультиплікативний ефект розвитку інших галузей національної економіки.

Література:

1. Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004-2015 рр.) «Шляхом Європейської інтеграції» / Авт.кол.: А.С. Гальчинський, В.М. Геєць та ін.; Нац. Ін.-т стратег. дослідж.; Ін.-т екон. Прогнозування НАН України, М-во економіки та з питань європ. Інтегр. України. — К.: ІВЦ Держкомстату України, 2004. — 416 с.
2. Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.rada.gov.ua.
3. Стратегія розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/806-2013-%D1%80>
4. Офіційний сайт аграрної політики та продовольства України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/>

Семірськова Х.,
(ф-т маркетингу, 3 курс)

ПРОСУВАННЯ КОМПАНІЇ ТА ЇЇ ТОВАРІВ АБО ПОСЛУГ ЗА ДОПОМОГОЮ СОЦІАЛЬНОЇ МЕРЕЖІ INSTAGRAM

Для більшості спеціалістів, які працюють у сфері інтернет-маркетингу, проблема вибору найбільш ефективної соціальної мережі для просування товарів або послуг нині є вкрай актуальною. Адже відома чимала кількість соціальних мереж, ефективно використовуючи які, підприємства можуть доводити інформацію до цільової аудиторії та формувати свій власний імідж. Серед всієї кількості соціальних мереж варто виділити Instagram як один з найбільш дієвих інструментів побудови сильного бренду, що наявні на даний момент. Соціальна мережа Instagram вже ши-

роко використовується не лише туристичними фірмами, закладами харчування та роздрібними торговцями, а й іншими компаніями, незалежно від сфери та напрямку їх діяльності.

Instagram є суто візуальною платформою, що об'єднала близько 400 млн користувачів з усього світу, які є значно схильними до залучення та взаємодії із компаніями та брендами. Так, рівень залученості користувачів Instagram перевищує відповідний показник Facebook у 58 разів, а Twitter майже у 120 разів [1]. Крім того, Instagram входить у десятку найбільш використовуваних мобільних додатків у світі і поступається своїм числом лише таким відомим соціальним мережам як Facebook, YouTube та Google [2].

В Україні станом на жовтень 2015 року було зареєстровано 830 тис. користувачів. Абсолютними лідерами за кількістю зареєстрованих людей виявилися Одеса, в якій налічувалося 77 тис. користувачів та Харків (68 тис.). Серед аудиторії Instagram переважають жінки (66%), в той час як більшість зареєстрованих знаходиться у віці 18–34 років [3].

Для того, щоб залучати нових користувачів в Instagram або розширити наявну аудиторію, підприємство може вжити наступні заходи:

Розміщувати контент у найбільш ефективний час.

Дослідження показали, що найбільш сприятливим часом для розміщення контенту в Instagram є 17.00-18.00 година у вихідні дні, а також 20.00 годин у понеділок [4]. Для більш ефективного підходу щодо розміщення контенту можна застосовувати спеціальні додатки для аналізу активності в Instagram, включаючи аналіз, що здатний ідентифікувати максимальну активність на основі досліджень попередніх публікацій. Наприклад, безкоштовний додаток Iconosquare чи платний інструмент для аналізу Totems.

Розміщувати якісний контент.

Як відомо, Instagram надає широкі можливості для роботи із візуальним контентом, що є ефективним засобом стимулювання купівлі продукції. Користувачі Instagram винагороджують мистецтво фотографій, а тому компанії, які постачають якісні та емоційні фотографії, в кінцевому підсумку можуть розраховувати на бажання з боку користувачів придбати товар або послугу, їх прихильність та лояльність до торгової марки або бренду.

Використовувати хештеги.

Хештег — найкращий спосіб залучення цільової аудиторії до перегляду контенту. Крім того, це засіб досягнення цільової аудиторії та потужний інструмент пошуку в Instagram. Золотим правилом хештегів є використання їх у кількості не більше п'яти

одночасно. Хоча дослідження показали, що зі збільшенням кількості хештегів збільшується середня кількість уподобань, причому, зростання спостерігається навіть при досягненні максимально допустимого числа Instagram- 30 хештегів.

Більше того, підприємство повинно не лише розміщувати контент самостійно, але й активно реагувати на публікації цільової аудиторії, пропонуючи різноманітні привілеї тим користувачам, які активно взаємодіють із компанією.

Використані джерела:

1. Офіційний сайт: PewResearchCenter [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.pewinternet.org/>
2. Офіційний сайт: Nielsen [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.nielsen.com/>
3. Офіційний сайт: Admixer [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://sales.admixer.ua/>
4. Офіційний сайт: SumAll [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://blog.sumall.com/>

Сєдов Є.С.

(фінансово-економічний ф-т, IV курс)

ДЕЯКІ АСПЕКТИ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПЛАТНИКІВ

На сьогоднішній день фіскальна функція податків вже не є такою визначальною, як це було раніше. Все більше уваги починає приділятися соціальній функції. Адже загальноприйнятим є той факт, що менеджмент компаній відповідальний за прийняті рішення не тільки перед своїми акціонерами, але і перед суспільством і державою. Чудовим механізмом реалізації даної функції є корпоративна соціальна відповідальність платників.

Корпоративна соціальна відповідальність у найбільш загальному, «приземленому» тлумаченні — це раціональний відгук організації на суперечливі очікування заінтересованих сторін (стейкхолдерів), спрямований на стійкий розвиток компанії [1, с.6].

Корпоративна соціальна відповідальність (КСВ) — це відповідальність компанії за вплив її рішень і дій на суспільство, навколишнє середовище шляхом прозорості та етичної поведінки, яка сприяє сталому розвитку, у т.ч. здоров'ю та добробуту суспільства [2, с.115].

Аналізуючи основні мотиви реалізації політики корпоративної соціальної відповідальності компаній, можна виокремити такі як:

- особиста зацікавленість вищого керівництва компанії;
- благодійне інвестування;
- сфокусована благодійність;
- партнерські вигоди;
- альтруїзм [3, с.73].

Залежно від активів, компанії застосовують ті чи інші інструменти, що визначають для неї переваги впровадження КСВ (табл. 1).

Таблиця 1

ІНСТРУМЕНТИ РЕАЛІЗАЦІЇ КСВ ПЛАТНИКІВ [3, С.74]

Активи	Інструменти реалізації	Переваги
Фінансові ресурси	Благодійний рахунок	Адресність допомоги, гнучкість та швидкість прийняття рішення
	Грантові програми	Організованість та системність допомоги, гнучкість та швидкість прийняття рішення, можливість зміни пріоритетів
	Операційні програми	Оперативність реагування, ефективне використання коштів
	Корпоративний фонд	Перерозподіл благ, ефективне надання та перерозподілу благодійних коштів, започаткування та підтримка практик благодійності
Товари та майно	In — kind giving програми	Економія часу, зусиль та коштів; створення нових бізнес можливостей, іміджеві переваги
Час	Корпоративне волонтерство	Покращення іміджу компанії, розвиток партнерських відносин з громадою, пропаганда та розвиток благодійної діяльності
Професійні послуги	Pro bono послуги	Залучення нових клієнтів

В будь-якому випадку, компанії, що використовують практики КСВ у своїй діяльності, розраховують отримати певні бізнес вигоди, а саме:

- розширення доступу до нових ринків за рахунок використання міжнародних стандартів;

- формування позитивного іміджу компанії за рахунок підвищення лояльності клієнтів, вартості бренду, налагодження партнерських зв'язків;

- залучення нових клієнтів та інвесторів;

- підвищення вартості акцій компанії та збільшення обсягів продажів;

- удосконалення виробничих процесів — зростання продуктивності праці, ріст прибутковості діяльності, економія витрат при використанні екологічно безпечного устаткування [2, с.117].

Становлення та стрімкий розвиток стратегічної благодійності у світі зумовив виникнення таких нових інструментів її реалізації як:

- соціально відповідальне інвестування, що полягає у створенні фондів соціальних інвестицій;

- соціальне підприємництво;

- соціальні венчурні фонди [4, с.13].

КСВ в Україні є відносно новою практикою. Основними популяризаторами КСВ в Україні виступають провідні транснаціональні корпорації та великі українські підприємства, які в основному відносяться до категорії великих платників податків. Це, зокрема, Сіменс Україна, Проктер енд Гембл Україна, Ніссан Мотор Україна, Тетра Пак Україна, Кока-Кола Бевериджис Україна, Вітмарк Україна, Ернст енд Янг, Хюндай Мотор Україна, Київстар [2, с.126].

Впровадження корпоративної соціальної відповідальності, як зазначено вище, є досить вигідним інструментом для самої компанії. Адже таким чином вона має змогу не тільки покращити свій імідж, але й впливати на свою прибутковість. Це в свою чергу позитивно впливає на суму податків (у т.ч. податку на прибуток), яку сплачує дана компанія. Більше того, через механізм КСВ держава має змогу реалізовувати масштабні проекти соціально-економічного та екологічного характеру, які, враховуючи ситуацію в країні, не є пріоритетними, і кошти на які не завжди закладені в Державному бюджеті.

Отже, важливість впровадження і розвитку КСВ не викликає сумніву. Тому, за результатами проведеного дослідження можемо запропонувати наступне:

- запровадити державну систему відзнак для сумлінних підприємств, які впроваджують КСВ;

- пришвидшити впровадження національних стандартів соціальної звітності відповідно до міжнародних стандартів;

- активно пропагувати корпоративну соціальну відповідальність платників у ЗМІ.

Список літератури:

1. Колот А.М. Корпоративна соціальна відповідальність: сучасна філософія, проблеми засвоєння // Економіка України. — 2014. — № 3 (628). [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN-&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/EkUk_2014_3_7.pdf
2. Петрашко Л.П. Корпоративна соціальна відповідальність в українській бізнес-практиці // Міжнародна економічна політика. — 2011. — Вип. 1-2. — С. 115-141.
3. Петрашко Л.П. Стратегічна корпоративна філантропія: оцінка вітчизняних практик // Економические науки. — 2011. — №217. — С. 72-74.
4. Гулевська-Черниш А. Практика благодійної діяльності бізнес-компаній в Україні: сучасний досвід / За заг. ред. А. Гулевської-Черниш. — К.: Салютіс, 2010. — 60 с.

Сирмамій В.В.

Факультет інформаційних систем і технологій , IV курс

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Інвестиційна привабливість — це узагальнююче поняття, що відображає думку певної групи інвесторів відносно співвідношення рівня ризику, рівня прибутковості і вартості фінансових ресурсів в тій або іншій державі, регіоні або галузі.

Україна, будуючи свою економіку на ринкових засадах також включається у світовий туристичний процес. Однак, успішна інтеграція України до європейського туристичного простору вимагає дотримання міжнародних норм і стандартів якості туристичних послуг, будівництва й обладнання доріг, готелів, кемпінгів та інших об'єктів туристичної інфраструктури. Успішна реалізація таких завдань значною мірою залежить від інтенсивності інвестиційних рішень на рівні окремих підприємств чи регіонів. Особливо гостро постає необхідність оцінки інвестиційного забезпечення, оскільки саме інвестиційний клімат в цілому та інвестиційна привабливість окремих видів туристичної діяльнос-

ті та туристичних районів впливають на темпи розвитку та структурні зрушення в економіці країни.

Інвестування туристичної галузі передбачає сукупність умов, ресурсів і заходів, необхідних для здійснення інвестиційного процесу. Оцінка інвестиційного забезпечення здійснюється за чотирма основними напрямками:

- ✓ за джерелами інвестування;
- ✓ за галузевим принципом;
- ✓ за об'єктом інвестування;
- ✓ за інноваційним аспектом.

Стратегічними цілями інвестиційної політики в галузі туризму, на наш погляд, повинні бути:

- створення законодавчої бази та забезпечення гарантій інвестиціям в туристичний бізнес, як іноземним, так і внутрішнім;
- формування сприятливого іміджу країни, її туристичних регіонів;
- створення сприятливого інвестиційного клімату;
- стимулювання припливу капітальних вкладень у реконструкцію і будівництво сучасних туристичних комплексів, санаторіїв, готелів, відповідних до міжнародних вимог і стандартів;
- розробка нових турів, які повинні ураховувати етнокультурні, геополітичні, екологічні чинники туристичної місцевості.

Проаналізувавши динаміку туристичних потоків України слід зазначити, що не дивлячись на кризові періоди вітчизняної економіки туристична діяльність має позитивні тенденції. Після вступу України до ЮНВТО відзначається активне реформування туристичної сфери, що знайшло виявлення у створенні нового іміджу українського туристичного продукту, який є конкурентоспроможним як у нашій країні, так і за кордоном; у комплексному підході до розвитку туризму на регіональному рівні, а також у підтримці розвитку малого та середнього бізнесу, про що свідчить зростання кількості туристів і обсягів надання їм послуг. На даний час актуальним завданням для України є вихід на світовий ринок туристичних послуг, зокрема, з метою використання багатих рекреаційних та унікальних бальнеологічних ресурсів, лікування і відпочинку населення, розвитку спорту, і саме це визначає необхідність пошуку шляхів підвищення інвестиційної привабливості туристичної індустрії України.

Таким чином, стан туристичної галузі визначається соціально — економічними та політичними процесами, що відбуваються в Україні, відтворюючи перебіг реформування суспільного життя. В цілому можна відзначити формування певних тенденцій розви-

тку туризму в Україні: поживлення туристичної активності чергується із спадами, відтворюючи в цих коливаннях не лише стан внутрішнього ринкового середовища, але і світової ринкової кон'юнктури, де імідж України залишається ще невизначеним; спостерігається тенденція перевищення виїзного потоку над в'їзним в структурі міжнародного туризму; в структурі туристичних потоків як з України, так і до України за мотивацією переважає приватний туризм; в географічній структурі туристичних потоків як з України, так і до України домінуюче значення мають країни — сусіди. Значний туристичний потенціал України та наявність всіх ознак самостійної галузі економіки свідчать про необхідність вироблення чіткої інвестиційної політики в сфері і впровадження дійових механізмів її реалізації на міжнародному, регіональному та національному рівнях.

Список літератури

1. Колесник О.О. Оцінка інвестиційного забезпечення розвитку туризму в Україні [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://tourlib.net/statti_ukr/kolesnyk6.htm.
2. Новиков В.С. Инновации в туризме. — М.: Академия, 2007. — 208с.
3. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Савчук В.П., Прилипко С.И., Величко Е.Г. Анализ и разработка инвестиционных проектов. — Учебное пособие. / В.П. Савчук, С.И. Прилипко, Е.Г. Величко. — К.: Абсолют — В, Эльга, 1999. — 304 с.

Сич А.І.

(ф-т фінансово-економічний, II курс)

ОХОРОННІ ПОСЛУГИ В УКРАЇНІ

Однією із первинних потреб кожної людини є потреба у безпеці. У сучасному світі і, зокрема, в Україні для підтримання цього стану існує велика різноманітність охоронних служб, як держаних так і приватних, які забезпечують безпеку як фізичним так і юридичним особам.

Охоронні послуги є досить специфічним видом професійної діяльності. Суб'єктам господарювання, що надають послуги з охорони майна, а також охорони фізичних осіб, необхідна ліцензія на охоронну діяльність. В Україні вартість послуги для отримання

мання ліцензії на охоронну діяльність складає від 4 000–5 000 грн (залежно від кількості послуг, які пропонує охоронна компанія, та їх специфіки) строком 15–22 робочих днів [1]. Слід зазначити, що на сьогодні порядок видачі ліцензій на зайняття охоронною діяльністю в повній мірі відповідає діючому законодавству України. Безперечно, регуляторна політика держави має не стояти на місці і кожний час вдосконалюватися, для того, щоб найкращим чином відповідати інтересам громадян.

Нормативне регулювання охоронної діяльності в Україні визначається тим, що протягом 20 років в Україні не існувало закону, що регулює сферу охоронних послуг. Лише у 2012 році, прийняли Закон України «Про охоронну діяльність», що визначає правові та організаційні засади здійснення охоронної діяльності, її суб'єктів, а також загальні засади взаємодії суб'єктів охоронної діяльності з державними [2]. Метою вдосконалення нормативного врегулювання охоронної діяльності, були неодноразові внесення змін до закону. Останні доповнення до закону були здійсненні у 2015 році щодо взаємодії з органами внутрішніх справ та права на короткострокову напівавтоматичну нарізну вогнепальну зброю.

З 2014 року у Україні відзначається відчутний ріст злочинності. Тому задоволення потреби в охороні є актуальним в Україні, де існує складна кримінальна обстановка — громадяни й окремі підприємства прагнуть убезпечити себе, купуючи засоби захисту для себе й свого майна або користуючись послугами охоронних структур.

Сьогодні ринок охоронних послуг в Україні представлено Державною службою охорони при МВС України, та майже трьома тисячами недержавних охоронних підприємств. Різноманітність та вартість послуг у кожній охоронній фірмі варіюють. Серед основного спектру послуг можна виокремити наступні: охорона будинку (квартири, офісу), фізична охорона, відеоспостереження, фізична охорона, тривожна кнопка та інші.

Для того, щоб компанія користувалась попитом на ринку охоронних послуг необхідна злагоджена політика просування та маркетингу. Сучасна реклама охоронних служб, переважно, представлена в мережі Інтернет «Каталогом фірм, які надають охоронні послуги» та окремих рекламах на різних інтернет сайтах [3].

Оскільки, здійснення охоронної діяльності — це сфера, яка завжди була пов'язана з ризиком для життя, не тільки для самих працівників охорони, але і для оточуючих, то підбір працівників охоронних служб потребує виявлення як кваліфікаційних ознак

так і наявність фізичних, психічних навичок та прийомів. Виходячи з цього передбачається обґрунтованим обов'язкове проходження працівниками недержавних служб охорони відповідної експертизи.

Законом України визначено перелік засобів, якими можуть користуватись працівники охоронних служб та компаній у процесі здійснення охоронної діяльності та за певних конкретних умов, серед них: автомотозасоби, дубинки, рації, травматична зброя, спеціальні засоби індивідуального захисту, відеоспостереження та інші [1].

Характерним для ринку охоронних послуг в Україні є їх порівняно дешевизна, що сприяє зацікавленості іноземних партнерів у співробітництві, проте, з іншої сторони, несприятлива ситуація в країні негативно впливає на дану інтеграцію. Також для даної галузі є характерні високі вхідні бар'єри та значне число фірм, які мають свої філіали у багатьох точках країни та багаторічний досвід у даній сфері діяльності, тому для організації охоронної компанії необхідно буде здійснити складний процес входу в галузь, провести широку маркетингову політику для зацікавленості клієнтів.

Основними загрозами для сучасного ринку охоронних послуг є невисокий середній рівень прибутковості вітчизняних підприємств у даній сфері діяльності, що не дає можливості значного розширення ринку охоронних послуг. Відчутну загрозу несе нестабільність політичної ситуації, що ускладнює стратегічне планування охоронної діяльності.

Охоронна діяльність характеризується застарілістю технологій у наданні послуг. Не розробляються і не втілюються ефективні технології, які змогли забезпечити якісно-новий рівень надання охоронних послуг, як наслідок зменшити злочинність. За результатами конкурсу з якості надання охоронних послуг, який проводився в Україні востаннє у 2012 році під гаслом «Європейській Україні — європейську охорону» провідні позиції отримали охоронні компанії «Шериф», «Сіріус» та «Комсервіс».

Список літератури

1. Юстикон [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://justicon.ua/ua/uslugi/lits/litsenzii/okhrana/litsenziya-na-okhrannuyu-deyatelnost.html>
2. Закон України «Про охоронну діяльність». — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4616-17>
3. Каталог фірм, які надають охоронні послуги [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://lifeinua.com/katalog/poslугy_servis/ohoronni/

Сіренко Я.С.

(ф-т економіки та управління, III курс)

ПРІОРИТЕТИ АНТИКРИЗОВОГО РЕФОРМУВАННЯ ТАРИФНОЇ ПОЛІТИКИ У ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНІЙ СФЕРІ

Тарифна політика в житлово-комунальній сфері України, яка на сьогодні перебуває на стадії активної трансформації, була успадкована ще з радянських часів та передбачала, що населення сплачувало лише невелику частку від реальної вартості послуг, а різниця в тарифах покривалася з бюджету країни. Це давало змогу утримувати платоспроможність зарплат та пенсій, водночас породжувало нову проблему — подвійні виплати на користь населенню в отриманні послуг (субсидії та субвенції).

У зв'язку з цим, метою дослідження є вивчення якості та результативності сучасної житлово-комунальної сфери України, а також обґрунтування пріоритетних напрямів реформування тарифної політики для населення.

Зі зміною влади 1992 року та незалежності для України поставила нова проблема: залишити стару систему ЖКГ, чи оновити її та запровадити певні ради для кожного із будинків, мешканці якого змогли б самостійно вирішувати, хто надаватиме їм послуги. Влада обрала перший варіант, і, як результат, на сьогодні маємо високі тарифи за низького технічного й фінансового стану підприємств галузі, і, так само, нерозв'язані проблеми оплати праці та пенсій.

В Україні наразі відбувається абсолютно неефективне запровадження нових тарифів. Їх підвищення породжує ще більший тягар для населення. Люди неспроможні оплатити великі рахунки, і, тим самим, несвідомо породжують заборгованість комунальним підприємствам.

Міністерство регіонально розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України визначило середню суму плати за житлово-комунальні послуги в опалювальний сезон в розмірі від 927 до 2242 грн в залежності від розміру квартири. Між тим, вартість ЖКП складає приблизно 18% від середньої зарплати українців. В той час, в Білорусії планують чергове зменшення тарифів до 50% від 14 березня.

Житлово-комунальному господарству України завжди не вистачало коштів для оновлення газогонів та каналів водопостачання, капітальних ремонтів та іншого. І в таких випадках завжди

було винне населення, яке свідомо не сплачувало за користування послуг та вводило житлово-експлуатаційні контори в боргові ями. Низька заробітна плата широких верств населення України породжує неплатоспроможність тарифів, а тарифи настільки високі, що низька заробітна плата їх не покриває. За даним Держстату України з січня по грудень 2015 р. населення країни сплатило за житлово-комунальні послуги 48,6 млрд грн (95,4% нарахованих за цей період сум). Серед регіонів найвищий по країні рівень оплати за житлово-комунальні послуги спостерігався у Черкаській та Вінницькій областях (119,0% та 118,8% відповідно переплата), найнижчий — у Тернопільській (68,8% оплати нарахованої суми).

Проведені нами розрахунки показали, що в Україні субвенції за 2015 рік для підприємств, що надають послуги населенню покрили лише 1,15% нарахованої суми оплати за використання, тоді як борг за використання житлово-комунальних послуг склав 4,6% (табл. 1). При цьому, держава змушена була ще й оплатити населенню субсидії, сума яких на 2015 рік склала 2,345 млрд грн. Подібна тенденція простежується протягом реформ останніх років.

Таблиця 1

**ХАРАКТЕРИСТИКА СУБСИДІЙ НАСЕЛЕННЮ НА
ОПЛАТУ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ**

Рік	Виплачені субсидії (грн)	Кількість сімей (одиниць)	Середній розмір субсидій (грн)	Нараховано підприємствами за послуги (грн)	Перераховано підприємствами за послуги бюджетних коштів (грн)	Заборогованість підприємствами за послуги (грн)
2012	92 416 715	1 845 337	202	1 889 579 826	1 905 719 530	3 381 651 477
2013	272 459 098	1 734 860	206,9	1 729 879 747	1 676 644 614	391 342 593
2014	348 813 149	1 510 141	335,3	1 686 492 931	1 530 894 997	490 087 054
2015	2 345 955 013	5 392 929	1090,9	19 879 865 558	12 703 862 972	7 682 782 069

Джерело: складено автором за даними Держстату України.

Іншою проблемою є збитковість та нерентабельність підприємств ЖКГ. Держава спрямовує значні кошти на покриття заборгованості населенням за послуги, субсидії та субвенції, проте і їх виявляється недостатньо. Або ж ці кошти не доходять до підприємств через розкрадання бюджету, або ж жодна із систем ЖКГ та

його фінансування на даний момент не спроможна швидко реагувати на зміни та впроваджувати новітні, економічні технології.

Отже, проведені дослідження показали неефективність тарифної політики у житлово-комунальній сфері України. Основні пріоритетні напрями її реформування визначені в таблиці 2.

Таблиця 2

ПРІОРИТЕТИ РЕФОРМУВАННЯ ТАРИФНОЇ ПОЛІТИКИ В СФЕРІ ЖКП В УКРАЇНІ

Технологічний напрям	Соціальний напрям	Економічний напрям	Правовий напрям
Енергозберігаючі технології (сонячні батареї, сила вітру)	Підвищення свідомості громадян	Підвищення платоспроможності населення, підвищуючи рівень ВВП	Правове закріплення принципу — чим більше споживаєш, тим більше платиш*
Відповідність кількості використаних ресурсів (газу, води, світла) тарифам	Роз'яснювальні заходи щодо повернення субсидій для населення	Створювати приватні підприємства ЖКГ та контролювати їх кількість (державою)	Ліквідація старої системи «ЖЕКів», та формування Рад житлових будинків, які самостійно зможуть вирішувати у якого підприємства купувати послуги ЖКГ
Встановлення лічильників майже у примусовому порядку	Надання субсидій залежно не від доходів, а від наявного майна та активів в оборотах	Можливість оплати комунальних платежів частинами	Контроль за утворення монополій у цій сфері та добросовісна конкуренція

Примітка: *В інших країнах світу принцип абсолютно протилежний, проте якщо покласти тягар сплати комунальних послуг на населення відбудеться ще більша заборгованість. Тому на період виходу з кризи та становлення нових підприємств ЖКГ ця умова є необхідною.

Підвищуючи тарифи, держава створює для себе борги та додаткові витрати: населення неспроможне оплачувати, а уряд дає субсидії населенню, підприємства стають нерентабельними через борги населення, а уряд знову ж таки дає дотації, щоб підтримати. Однак проблема саме в тому й полягає, що дефіцит ринкових механізмів при надлишку важелів адміністративного характеру унеможлиблює підтримку нереальних тарифів, що зрештою і довело житлово-комунальне господарство до його занепаду.

Універсального методу вирішення такої проблеми у світовій практиці, на жаль, не існує. Будь-які зміни потребують часу, як

для переоснащення будівель за сучасними стандартами, так і для підготовки населення до цих самих змін. Відмова від бездумного підвищення тарифів, використання дієвих методів ефективного використання коштів та їх спрямування на модернізацію сфери повинно стати є першим кроком на шляху до забезпечення ефективності житлово-комунального господарства в Україні.

Список літератури

1. Державна служба статистики України. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Київська міська державна адміністрація. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://kievcity.gov.ua/>
3. Кузьменко В. В. Проблема монополізму в Україні / Кузьменко В. В., Бойко А. І. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.rusnauka.com/15_APSN_2010/Economics/67989.doc.htm
4. Електронний портал «Україна комунальна» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://statistic.jkg-portal.com.ua/ua>
5. Башнянин Г. І., Щедра О. В. Мікроекономічна теорія. Навч. пос. — Львів: Новий світ, 2007. — 640 с.
6. Филлюк Г. Социально-экономические последствия монополии: теоретический и практический аспекты / Г. Филлюк // Экономика Украины. — 2008. — №1.

Скіпальська В.А.

(ф-т економіки та управління, III курс)

МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ У СТИМУЛЮВАННІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Інновації це — двигун науково-технічного розвитку, без якого в сучасних умовах глобалізації неможливий економічний розвиток. Затверджена Стратегія сталого розвитку України має на меті «стати державою з сильною економікою та з передовими інноваціями» [7]. Один із шляхів стимулювання інновацій — державне регулювання, а саме закупівлі.

Сучасний стан інноваційної сфери України обумовлено довгостроковим негативним впливом загальноекономічних проблем, пов'язаних зі структурною деформованістю економіки країни, домінуванням в ній низькотехнологічних галузей, які об'єктивно малосприятливі до сучасних наукових досягнень.

В Україні відсутній дієздатний механізм реалізації визначених державою пріоритетів інноваційного розвитку, а також система об'єктивної оцінки ефективності використання коштів, які вкладаються в цю сферу, що не дозволяє сконцентрувати ресурси на підтримку ефективно працюючих наукових колективів і наукових шкіл і забезпечити їх оснащенням, сучасною технологічною базою.

Згідно «Індексу інноваційного розвитку» у 2015 році Україна займає 64 місце. У динаміці 2009–2012 рр. найвищу позицію у рейтингу Україна займала в 2011 році — 60 місце, а найнижчу у 2009 р. — 79 місце [8]. Такі коливання пояснюються змінами у Законодавстві щодо оподаткування, спрощення системи реєстрації бізнесу. Незмінними лідерами даного рейтингу є Швейцарія, Велика Британія, Швеція, Фінляндія, Нідерланди і США.

Інвестиції у інновації за рахунок власних коштів підприємств складають левову частку загальної обсягу інвестицій. Державних інвестицій — вкрай маленька частка, аби процес стимулювання спрацьовував.

Історично склалося, що державні закупівлі є важливим інструментом технологічного розвитку як в економічно розвинених країнах, так і в країнах наздоганяючого розвитку. При державних закупівлях у сфері технологій державне агентство надає фірмі контракт, що містить замовлення на розробку конкретної технології або виробу. Проте для всіх винятково важливу роль відіграють питання збору інформації, участі в ризиках і навчання для підвищення інтелектуального рівня споживачів [6].

В Китаї за останні кілька років розроблено і впроваджено в практику комплекс планів і заходів, за допомогою яких вдалося стимулювати розвиток вітчизняних інноваційних продуктів. Найбільшою перевагою, яку одержали товари, акредитовані як інноваційна продукція вітчизняного виробництва, є наявність пільг у системі державних закупівель. Великий обсяг державних закупівель дає можливість розвиватися різним галузям промисловості.

В Європейському Союзі малі та середні підприємства грають головну роль в процесі впровадження інновацій. Але інвестори і банки часто ухиляються від фінансування стартапів та новостворених малих та середніх підприємств через ризики [3]. Ця перешкода створювала проблему доступу до фінансування малого та середнього бізнесу. Це можна назвати в даному контексті прогалиною ринку, і за допомогою інноваційної спрямованості державних закупівель така вада ефективно усувається в ЄС.

Серед ключових шляхів удосконалення інноваційної політики ЄС, прописаних в стратегії «Європа-2020» є і такі як: підвищення ролі держави у стимулюванні інноваційних процесів в економіці; розвитку нових форм співробітництва і партнерства держави, бізнесу і науки; розширення практики використання інноваційно орієнтованих державних закупівель [3].

Стратегічний метод державного стимулювання інноваційного розвитку це — система державних закупівель, які є довгостроково орієнтованими, регулярними, відповідними державній інноваційній політиці та направлені на підтримання перспективних галузей економіки та захист національних виробників на ринку інноваційних технологій [4]. Тобто система державних закупівель технологій стимулює інноваційну діяльність шляхом формування первинного замовлення.

Частка оголошень в Україні про державну закупівлю в галузі наукових досліджень в 2012 р. становила 0,55% із обсягу оголошень у всіх галузях. У 2015 р. ця частка зменшилась до 0,17% всього обсягу кількості оголошень, а у 2016 р. (аналіз даних за 1 квартал 2016 р.) частина державних закупівель наукових досліджень і розробок становить 0,13%. Щодо переможців даних конкурсних торгів, то розподіл не змінився у 2015 р. порівняно із 2012 — 99% — вітчизняні учасники, 1% — іноземні [5].

Якщо порівнювати ЗУ «Про проведення державних закупівель» і «Про публічні закупівлі», то головна відмінність — «Двоступеневі торги» мають назву «Конкурентний діалог», а таких видів процедур як «Запит цінових пропозицій» і «Попередня кваліфікація учасників» — не передбачено у новому Законі. Також у новому Законі йдеться про електронну систему закупівель: веб-портал, на якому всі замовники зобов'язуються розміщувати оголошення про конкурсні торги і звіти [1,2]. Така реформа дозволить процедурі закупівель бути прозорою і уникнути корупції під час здійснення державних закупівель.

Отже, система стимулювання інноваційного розвитку державними закупівлями в Україні не є ефективною. Підвищення результативності такого напрямку інноваційного розвитку можна досягнути завдяки втіленню таких напрямів:

- 1) спрямування стимулюючого променя в малий та середній бізнес у вигляді державних закупівель у сферу інновацій це — не тільки шлях до розвитку, а і зниження зловживання становищем монополій у процесі державних закупівель;

- 2) дотримання принципів організації державних закупівель в ЄС, врахування досвіду Китаю: перейняти організаційні моменти

та взяти до уваги акредитацію інноваційної продукції вітчизняного виробництва;

4) пропаганда ефективності підписання контракту за державними закупівлями та орієнтація на довгострокове співробітництво;

5) формування на рівні політики країни цілей інноваційного розвитку і стимулювання підприємства більшою кількістю замовлень.

Список літератури

1. Закон України "Про здійснення державних закупівель" // Відомості Верховної Ради України. — 2014. — № 24.

2. Закон України "Про публічні закупівлі" // Відомості Верховної Ради України. — 2016 — № 9.

3. Землянкін А. Нова інноваційна політика Європейського Союзу: досвід для України / Землянкін А. І., Підоричева І. Ю. // Регіональна економіка. — 2013. — №. 2. — С. 193–202. Режим доступу: [file:///E:/Загрузки/gegek_2013_2_24%20\(2\).pdf](file:///E:/Загрузки/gegek_2013_2_24%20(2).pdf)

4. Катроша Л. В. Система державних закупівель в Україні: теоретичні аспекти. — 2012. Режим доступу: http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/1836/5/12klvuta_COVER.png

5. Наукова та інноваційна діяльність в Україні, "Статистичний збірник." — К.: ДП «Інформаційно-видавничий центр Держстату України — 2011 р.. — С. 179.

6. Наукова та інноваційна діяльність в Україні, "Статистичний збірник." — К.: ДП «Інформаційно-видавничий центр Держстату України — 2014 р. — С. 195.

7. Указ Президента України "Про Стратегію сталого розвитку «Україна–2020» від 12 січня 2015 р. — К. — 2015р. — С. 2.

8. Global Innovation Index / ed.S. Dutta, INSEAD. — The Business School of The World, 2009-2015.

Скляр І.В.

(ф-т фінансово-економічний, IV курс)

ТЕРМІНАЛИ САОООБСЛУГООУВАННЯ ЯК ОДИН ІЗ ПЕРСПЕКТИВНИХ КАНАЛІВ ПРОДАЖУ БАНКІВСЬКИХ ПРОДУКІВ В УКРАЇНІ

Сучасний розвиток світового господарства характеризується проникненням інформаційних технологій у всі сфери суспільства. Банківський сектор не є винятком: запровадження нових тех-

нологій доставки продуктів до споживачів дає змогу банкам оперативніше та якісніше здійснювати операції. До того ж, умови, в яких на сьогодні оперує банківський сектор є такими, що банки, які не впроваджують інновації, не зможуть бути конкурентоздатними на ринку.

Вагомий внесок у питання розвитку каналів збуту продуктів банку зробили такі вчені, як: І. Карчева, В. Виноградня, В. Трохименко, В. Міщенко, М. Ніконова, І. Пасічник, К. Базадзе та інші. Незважаючи на те, що дане питання постійно знаходиться в об'єктиві вітчизняних науковців, вони приділяють набагато більшу увагу послугам на основі технології інтернет-банкінгу, а не таким каналам збуту продукції як термінали самообслуговування, мобільні відділення тощо.

Термінали самообслуговування являють собою програмно-технічні комплекси самообслуговування (ПТКС), які, крім традиційного зняття готівки, надають можливість здійснювати грошові перекази, оплачувати рахунки, купувати різного роду ваучери, поповнювати рахунки мобільних телефонів тощо [4].

Згідно [6] рівень проникнення інтернету серед дорослого населення в Україні становить 49,2%. До того ж, враховуючи, що більшість даної категорії є громадяни віком 18–29 років, які проживають у містах із населенням більше 100 тис. осіб, то стає очевидним, що інтернет-банкінг не може охопити всі категорії споживачів комерційного банку.

Суттєві збитки, яких зазнали банки під час кризи, змусили керівництво змінити стратегію розвитку, активно шукаючи можливості зменшення витрат на підтримку конкурентоспроможності [3]. Запровадження терміналів самообслуговування дозволяє банками продовжувати стратегію експансії, зменшуючи свої витрати на підтримку точок продажу. Дослідження проведені Deutsche Bank доводять, що витрати на утримання мережі відділень складають 60% витрат роздрібною банківської мережі [1, 5]. Таким чином банківські термінали самообслуговування дозволяють звести до мінімуму витрати банку на підтримання точок продажу.

Враховуючи порівняно невеликий розмір самого терміналу, він може бути розміщений не тільки у банківських відділеннях, а якомога ближче до потенційного споживача — в магазинах, точках сплати комунальних послуг тощо.

Основною послугою, яку споживають користувачі банківських терміналів самообслуговування є переказ коштів та поповнення рахунків. Дохід від даних операцій формується у вигляді

комісій, тому дані операції для банку є одними із найменш ризикованих.

Вищезазначені фактори дають змогу кредитній установі проводити більш адресні маркетингові заходи задля залучення більшої кількості клієнтів до терміналів самообслуговування. Наприклад, перспективним виглядає встановлення нульової комісії на оплату комунальних послуг через термінали, які розташовані в установах, які надають ці послуги. Даний захід стимулювання збуту підвищить ймовірність того, що клієнти, які сплачують комунальні послуги, також скористаються іншими послугами терміналу.

На сьогодні в Україні автоматизовані відділення та мережі терміналів самообслуговування станом на 01.01.2016 р. пропонують лише 24 із 127 банків, що складає 19% банківської системи України: 71% банків I групи (10 із 14 банків), 50% банків II групи (7 із 14 банків), 13% банків III групи (3 із 24 банків) і лише 5% банків IV групи (4 із 75 банків). З цього можна зробити висновок про низький рівень впровадження автоматизованих відділень та терміналів самообслуговування в Україні [1]. Деякі банківські установи надають перевагу використанню мережі терміналів внутрішньодержавних небанківських платіжних систем перед створенням власної мережі.

Отже, можна сказати, що термінали самообслуговування є одним із перспективних каналів продажу банківських продуктів, впровадження яких дає змогу банкам оптимізувати власні витрати на роздрібну мережу, розширити географію своєї присутності, наростити обсяг платежів та комісійних доходів. Незважаючи на незначну поширеність загалом по банківській системі, лідеру ринку вже активно використовують їх, чим здійснюють перехід від традиційного обслуговування клієнтів через мережу філій та відділень до застосування сучасних високотехнологічних альтернативних каналів.

Список літератури:

1. Карчева І. Сучасні тенденції інноваційного розвитку банків України в контексті концепції банк 3.0 / І. Карчева / Фінансовий простір — № 3, 2015. — с. 299–305.
2. Міщенко В., Ніконова М. Розвиток безготівкових роздрібних платежів і технологій самообслуговування клієнтів в Україні / В. Міщенко, М. Ніконова / Вісник Національного Банку України — № 1, 2013. — с. 20–25.

3. Пасічник І., Базадзе К.. Трансформація каналів продажу банківських послуг у контексті забезпечення конкурентоспроможності банків / І. Пасічник, К. Базадзе / Вісник Національного банку України — № 10, 2014. — с. 28–33.

4. Трохименко В.І. Розвиток дистанційного обслуговування на ринку банківських послуг України / В.І. Трохименко / Економічна наука — №4, 2012. — с. 76–80.

5. Офіційний сайт Deutsche Bank [Електронний ресурс]. — Режим доступу : www.deutsche-bank.de

6. Прес-реліз Київського міжнародного інституту соціології. Динаміка використання Інтернет в Україні [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.kiis.com.ua>

Скрипченко К.Г.
(фінан.-екон. ф-т , III курс)

ПРАВОВИЙ СТАТУС КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ У СФЕРІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Інноваційна діяльність — діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоспроможних товарів і послуг [1]. Значення інновацій у сучасній економіці надзвичайно швидко зростає. І якщо ще донедавна впровадження інновацій було крайнім заходом у жорстокій конкуренції на ринку, то тепер вони стали необхідністю функціонування будь-якого підприємства в ринкових умовах. Необхідність управління інноваційною діяльністю, з одного боку, пов'язана із зростаючим значенням інновацій для стабілізації соціально-економічного розвитку суспільства та зміцнення національної безпеки, з іншого, обумовлена обмеженістю ринкових механізмів в галузі отримання та впровадження науково-технічних результатів. Тому тема правового статусу Кабінету Міністрів України як основного виконавчого органу у цій сфері є як ніколи актуальною.

Законодавство України у сфері інноваційної діяльності базується на Конституції України і складається із законів України «Про інноваційну діяльність», «Про інвестиційну діяльність», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про наукову і науково-технічну експертизу», «Про спеціальний режим інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків», та

інших законодавчих актів, що регулюють суспільні відносини у цій сфері.

Діяльність же Кабінету Міністрів України (далі КМУ) у сфері інноваційної діяльності та його правовий статус по-перше регламентуються ЗУ «Про Кабінет Міністрів України» [2]. За статтею 1 цього закону визначено, що КМУ несе відповідальність перед Президентом України і Верховною Радою України, підконтрольний і підзвітний Верховній Раді України. Також законодавчо визначено, що одним із основних завдань КМУ є забезпечення розвитку і державної підтримки науково-технічного та інноваційного потенціалу держави.

Далі в контексті визначення правового статусу КМУ доцільно виділити його повноваження у сфері інноваційної діяльності. Стаття 8 ЗУ «Про інноваційну діяльність» визначає повноваження КМУ у цій сфері [1]. Кабінет Міністрів України: здійснює державне управління та забезпечує реалізацію державної політики у сфері інноваційної діяльності; готує та подає Верховній Раді України пропозиції щодо пріоритетних напрямів інноваційної діяльності; здійснює заходи щодо їх реалізації; сприяє створенню ефективної інфраструктури у сфері інноваційної діяльності, тощо.

Важливим ланцюгом у державній системі інноваційної діяльності є державні інноваційні фінансово-кредитні установи, які створюються КМУ для здійснення фінансової підтримки інноваційної діяльності суб'єктів господарювання різних форм власності. Державна інноваційна фінансово-кредитна установа підпорядковується спеціально уповноваженому центральному органу виконавчої влади у сфері інноваційної діяльності і діє на основі Положення (Статуту), що затверджується Кабінетом Міністрів України.

КМУ створив державну наукову установу "Український інститут науково-технічної експертизи та інформації" [3]. Основною метою діяльності УкрІНТЕІ є створення системи формування національних інформаційних ресурсів з науково-технічної та інноваційної діяльності і засобів доступу до них та побудова системи інформаційно-аналітичного обслуговування користувачів усіх рівнів — від державного до студентського.

КМУ затвердив проект «Концепції Державної цільової економічної програми розвитку інноваційної інфраструктури». Мета цієї програми — створення умов для розвитку інноваційної інфраструктури, надання допомоги науковцям, інноваторам та підприємствам. Строк виконання — 2017–2021 роки.

У висновку потрібно відмітити, що стан інноваційної діяльності в Україні важко вважати задовільним. Незважаючи на наявність значного наукового потенціалу та досвід створення технологічно складної продукції, країна з року в рік втрачає свої позиції на ринках високотехнологічних товарів і послуг, що у сучасному світі розвиваються найбільш динамічно. Кабінет Міністрів відіграє у цьому також значну ролі. Підтвердженням цього є те, що Кабінет Міністрів України проводить експертизу розроблених Міністерством освіти і науки стратегічних пріоритетних напрямів інноваційної діяльності, організовує їх публікацію в засобах масової інформації та обговорення в Національній і галузевих академіях наук України, в громадських наукових та науково-технічних організаціях. Також КМУ кожного року подає до Верховної Ради стратегічні пріоритетні напрями інноваційної діяльності.

До недоліків діяльності КМУ у сфері інноваційної діяльності можна віднести неефективний контроль за виконанням постанов та указів. Хоча Міністерство освіти і науки України періодично подає звіти про виконання плану заходів, але на мою думку, вони залишаються без належного аналізу та коригування дій. Крім того, більшість своїх функцій щодо реалізації державної політики у сфері інноваційної діяльності КМУ перекладає на підпорядковані його органи. Виходячи з цього, для покращення цієї ситуації потрібно створення покращеної нормативно-законодавчої бази, контрольної служби за реалізацією державної інноваційної політики. Крім того, важливе значення має збільшення відповідальності КМУ, що може суттєво підвищити його ефективність.

Список літератури

1. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 16.10.2012 №5460-VI– [Електронний ресурс] // Правова база : [сайт] / Верховна Рада України : [сайт]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/40-15>

2. Закон України «Про Кабінет Міністрів України» від 16.02.2016 №1005-VIII — [Електронний ресурс] // Правова база : [сайт] / Верховна Рада України : [сайт]. — Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/794-18>

3. Постанова КМУ «Про утворення державної наукової установи «Український інститут науково-технічної експертизи»» від 25.11.2015. №1027 – [Електронний ресурс] // Правова база : [сайт] / Верховна Рада України : [сайт]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1027-2015-%D0%BF>

РЕКЛАМА ЯК ВПЛИВОВИЙ ЧИННИК РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ОСОБИСТОСТІ, ЇЇ ВПОДОБАНЬ, ЦІННОСТЕЙ, СТЕРЕОТИПІВ

Сьогодні сучасне суспільство неможливо уявити без засобів масової інформації, які суттєво впливають на соціалізацію особистості, формування її поглядів, смаків, трансформуючи та спрямовуючи їх у певне русло через навіювання цінностей, «модних» стереотипів. Саме тому актуальною проблемою є вплив ЗМІ, зокрема реклами, на формування та розвиток сучасної особистості. На прикладі реклами пропонуємо з'ясувати, як інформаційний простір впливає на особу, чи може він призводити до зміни її життєвих позицій, цінностей.

Розглядаючи рекламу як соціальний феномен і специфічний соціальний інститут, можна виділити економічну складову в наслідках рекламного впливу і соціальну. Зупинимось на соціальному аспекті функціональної значущості реклами в суспільстві. До неї віднесемо наступні функції:

— **соціалізація.** Можна зазначити, що реклама формує бажання використовувати матеріальні, соціальні, культурні можливості, а також змушує діяти у напрямку задоволення цього бажання. Як правило, ці дії відповідають інтересам суспільства в цілому;

— **сприяння прогресу.** Реклама відкриває особистості нові знання та уявлення про нові способи вдосконалення свого життя, прискорює впровадження технічних і нетехнічних нововведень в різні сфери соціальної практики;

— **вплив на інтеграцію суспільства.** Реклама транслює на різні аудиторії тексти, образи, моделі поведінки, що сприяють формуванню в суспільстві єдиних цінностей, норм, стереотипів. На думку американського соціолога Д. Бурстина, реклама в середині XIX століття сприяла усвідомленню американцями себе як нації через уніфікацію потреб і смаків населення, визначення споживчих пріоритетів та перетворення товарів у символи країни. Не випадково США донедавна асоціювалися з такими товарами-символами, як кока-кола, жувальна гумка, джинси — товарами, які широко рекламувалися у всьому світі;

— **вплив на диференціацію суспільства.** Суспільство є складною системою, що складається з різних великих і малих со-

ціокультурних груп. Реклама сприяє як інтеграції суспільства, так і соціокультурній диференціації, оскільки спрямована, як правило, не на все суспільство, а на окремі прошарки та групи споживачів. Представляючи тій чи іншій аудиторії набір бажаних для даної соціокультурної групи товарів, бажану модель споживання, вона сприяє ідентифікації членів групи, виокремлення їх від інших груп;

— **сприяння становленню демократичного суспільства.** Реклама з'являється там, де є можливість вибору (споживчого, політичного), вона обслуговує право людини на вибір.

— Якщо говорити про соціально-психологічні наслідки рекламного впливу, то можна виділити наступні функції реклами:

— **формування думок і поглядів, стереотипізація свідомості** — людина сприймає, оцінює який-небудь реальний об'єкт, орієнтуючись на вже наявну в неї в голові картинку цього об'єкта — стереотип;

— **фальсифікація реальності** — підміна у свідомості об'єктивної реальності рекламною реальністю.

Сучасна реклама давно вийшла за межі своєї основної функції — стимулювання попиту на товари та послуги, зараз вона здатна формувати та реформувати всі наявні потреби особистості, цінності, стереотипи. Фактично, реклама створює культурні форми, іміджі, установки, оцінні судження, що набувають масового характеру.

Як вберегти себе від впливу реклами та негативної інформації?

На сьогодні лікарі-нейробіологи вже зареєстрували захворювання під назвою «**інформаційний токсикоз**», симптоми якого схожі до токсикозу вагітних. Допомогти уникнути чи позбутися його можуть такі дії як дозування отриманої інформації, зміна виду діяльності, застосування водних процедур, налаштування на позитивне мислення, звернення за допомогою до психологів, психотерапевтів.

Мінімізувати вплив реклами можна, дотримуючись таких принципів:

— **дефіцит** — купуючи товар, запитувати себе про те, чи сплачуємо ми лише за товар, або, можливо, доплачуємо за дефіцитність;

— **прихильність** — обираючи товар, запитувати себе: «А чи не купую я його лише тому, що ним користується чергова телезірка?»;

— **авторитет** — відфільтровувати поради експертів, які звертаються до нас з рекламних роликів. При пошуку інформації запитувати поради у людей, яким ми довіряємо;

— **соціальний доказ** — шукати відгуки людей на форумах чи книжкових інтернет-магазинах. На повну об'єктивність можна не розраховувати, але це краще, ніж сподіватися на кількість проданих екземплярів.

Реклама зараз є впливовим чинником розвитку особистості, молодого покоління з новими принципами сприйняття світу, навколишньої дійсності. Вона формує стійку споживчу психологію, яка може впливати на взаємини між різними демографічними, соціальними групами в суспільстві та призводити до соціального напруження, конфліктів. Очевидно, що залучення уваги громадськості до тих чи інших товарів, послуг та ідей може нести не тільки позитивний, але й негативний вплив. Тому суспільство зобов'язане виробляти механізми захисту від недобросовісної, нетичної, недостовірної реклами.

Список використаних джерел:

1. Арне У. Современная реклама / У. Арне, К. Бове. Тольятти: Издат. дом "Довгань", 2001.
2. Савельева О. О. Социальные функции рекламы [Электронный ресурс]. URL: http://www.ar-da.ru/stat_soc1.htm
3. Селиверстов С. Социальная реклама. Искусство воздействия словом. М.: Изд-во Бахрах-М, 2006. 288 с.

Смирнова Д. В.
(ф-т маркетингу, II курс)

ВИКОРИСТАННЯ ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНИХ МОДЕЛЕЙ І МЕТОДІВ В ТРАНСПОРТНІЙ ЛОГІСТИЦІ

Найбільш важливу мету, яку переслідують підприємства, організовуючи собі транспортну підсистему, є економія витрат пов'язаних з усіма стадіями просування товару. Транспортна оптимізація здатна забезпечити великим підприємствам економію в розмірі від 10 до 25% сумарних транспортних витрат, підвищити якість обслуговування клієнтури.

Транспортна логістика — функціональна сфера логістики, що оптимізує логістичні операції на шляху матеріального потоку від постачальника до кінцевого споживача, що здійснюється з застосуванням транспортних засобів. Основна задача транспортної логістики полягає у переміщенні певної кількості товару в певне місце, найоптимальнішим маршрутом за певний час та з най-

меншими витратами. Можливі критерії оптимізації транспортної задачі: мінімум фінансово-матеріальних затрат; мінімум витрати часу на перевезення; мінімум об'єму транспортних засобів; мінімум приведених витрат.

Моделі і методи транспортної логістики: економіко-математична модель макрологістичної системи (виробничо-транспортна задача); моделі вибору перевізників; Моделі і методи для маршрутизації перевезення: маятникові маршрути; транспортна задача; моделі розподілу послуг; моделі всередині виробничих транспортних систем.

Найпоширенішим класом задач лінійного програмування є саме транспортна задача. Вона є одним з найпростіших моделей та методів лінійного програмування. Ефективність транспортної задачі була перевірена на прикладі підприємства і результати показали, що транспортну задачу доцільно використовувати для досягнення бажаного результату.

Припустимо, що компанія в якій ми працюємо має два офіси, звідки товар постачають семи споживачам розміщених в різних куточках міста. Кожен офіс у змозі постачати необхідну нам кількість товару.

Задача полягає в тому, щоб раціонально обрати, саме з якого офісу і якому споживачу потрібно поставити товар, щоб мінімізувати загальні транспортні витрати. Необхідно скласти такий план перевезень, при якому запаси всіх споживачів повністю задоволені і сумарний кілометраж був мінімальним, при цьому вирішивши наступні завдання:

1) Мінімізувати відстань, яку проїжджають кур'єри, для доставки товару. Враховуючи місцезнаходження постійних клієнтів та розташування складу та філії.

2) Чи варто частину товару завозити не на склад, а до приміщення філії, враховуючи, що денна норма товару, на складі не може бути меншою, ніж 25 ящиків.

3) З'ясувати чи доцільно змінити адресу розташування складу, адреси Лісова 15 на адресу вул. Западєнська, Вітряні гори, враховуючи те що, витрати на оренду м2 приміщення не збільшаться.

4) Куди буде доцільніше доставляти товар з Одеси в приміщення філії чи на склад, якщо з'являться нові споживачі за адресами вул. Панча 7 та пр-т ак. Глушкова 9А.

При виконанні поставлених завдань логістичному відділу необхідно враховувати, що на складі працює кур'єр з власним авто, а з філії відправляють пішого кур'єра. Завдання було вирішено за допомогою побудови та розв'язку транспортної задачі.

Отримавши результати ми побачили, що початкова відстань перевезення складала 985 км, а після оптимізації зменшилась до 148 км, а це є значно вигіднішим для підприємства. У процесі розв'язку ми також побачили, що навіть нове розташування офісів не зменшить нашої сумарної відстані, тому ми дійшли висновку, що оптимальним варіантом для нас буде залишити старе розташування офісів.

Використовуючи транспортну задачу ми отримали, що нові способи оптимізації маршрутів з урахуванням запасу офісів, потреб споживачів, відстані між офісами і споживачами. Транспортна оптимізація забезпечила підприємству, яке досліджували, зменшення відстані на доставку в розмірі майже 80% (враховуючи, те що представництво є представником малого бізнесу), а враховуючи середню вартість кілометра перевезень для підприємства — 2,8 грн, це становить майже 2500 грн в день витрат на транспортування.

Список використаних джерел

1. Тихомирова А.Н., Сидоренко Е.В.. Математические модели и методы в логистике: Учебное пособие. М.: НИЯУ МИФИ, 2010. – 320 с.
2. Мир науки и инноваций. — Выпуск 2(2). Том 1. — Иваново: Научный мир, 2015 — 79 с.
3. http://www.dlab.irtc.org.ua/e_centre/e_centre_1/kuzkin/lect2_1.html

Spazheva Kateryna

Institute of International Relations (National Aviation University)

DEVELOPMENT TRENDS OF WORLD FINANCIAL CENTERS IN THE ERA OF GLOBALIZATION

Global financial centers play an important role in the global economy moving huge amounts of capital and forming an international capital market with all its segments — the market of bank loans, securities, gold and currencies [1].

More recently, a number of analytical papers have been issued with different classification of global cities. One possible type of classification is associated with a major specialization of financial centers. Thus, in Western Europe London is known primarily due to eurocurrency operations, gold and futures contracts. Zurich plays a role of the gold market; Singapore is a stock accumulator region and so on.

To turn into a developed world financial center, the city must have all the necessary elements to support both its domestic and international operations: the stability of the financial system and stable currency; the availability of modern technologies in stock exchange; beneficial geographical location; qualified and highly-skilled personnel; freedom of production, consumption, savings and investment [2].

According to the data of the report on the index of Global Financial Centres Index 17 (GFCI17) 2015 which is calculated by the financial consulting company Z / Yen Group [3], the leaders are London, New York, Hong Kong, Singapore and Tokyo. Leaders among financial centers over the period of the last five years are more or less the same, only places are changing. Another famous ranking of world financial centers is International Financial Center Development Index [4] calculated by Chicago Mercantile Exchange, Dow Jones & Company and the Chinese Xinhua News Agency. It shows that the championship among leaders is sufficiently stable. However, in 2014 Hong Kong was supplanted by Singapore, the top ten excluded Zurich and Sydney, and Beijing is rapidly climbed to the 9th position.

So, major modern features of the world financial centers are the following: (1) enhancing the role of financial centers in countries with emerging markets; (2) consolidation of financial centers; (3) strengthening the role of regional centers in Asia, Latin America, Middle East and Africa; (4) the world's financial centers are gradually transforming into powerful informative, analytical, organizational and managerial systems; (5) increasing impact of offshore financial centers.

To sum up, global financial centers are gradually converting their vectors to new emerging markets seeking new opportunities for development and coping with the up-to-date technological tendencies.

Спажева К.Л.

Навчально-науковий інститут Міжнародних відносин НАУ

НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ СВІТОВИХ ФІНАНСОВИХ ЦЕНТРІВ У ЕПОХУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Світові фінансові центри відіграють важливу роль у світовій економіці, переміщуючи величезні маси капіталу та формуючи міжнародний ринок капіталу з усіма його сегментами — ринками банківських кредитів, цінних паперів, золота та валюти [1].

Останнім часом з'явився цілий ряд аналітичних робіт фахівців, які виділяють різні класифікації глобальних міст. Один можливий тип класифікації пов'язаний з основною спеціалізацією фінансових центрів. Таким чином, в Західній Європі Лондон відомий в першу чергу за рахунок євровалютних операцій, золота і ф'ючерсних контрактів. Цюрих відіграє роль ринку золота, Сінгапур є фондовим акумулятором регіону і так далі.

Для того, щоб перетворитися в розвинений світовий фінансовий центр, місто має мати всі необхідні елементи для підтримки як своїх внутрішніх, так і міжнародних операцій: стабільність фінансової системи і стабільна валюта; наявність сучасних технологій на фондовій біржі; вигідне географічне положення; кваліфіковані і компетентні кадри; свобода виробництва, споживання, заощаджень та інвестицій [2].

Згідно із даними доповіді по індексу *Global Financial Centres Index 17 (GFCI17)* 2015 року, який розраховує фінансова консалтингова компанія *Z / Yen Group* [3], лідерами є Лондон, Нью-Йорк, Гонконг, Сінгапур і Токіо. Лідери серед фінансових центрів протягом останніх п'яти років більш-менш такі ж самі, тільки місця змінюються. Іншим відомим рейтингом світових фінансових центрів є *International Financial Center Development Index* [4], що розраховується Чиказькою товарною біржею, компанією Доу Джонс і китайським інформаційним агентством Сінхуа. Він показує, що першість серед лідерів є досить стабільною. Проте, у 2014 році Гонконг був витіснений Сінгапуром, в десятку не ввійшли Цюрих і Сідней, а Пекін стрімко піднявся на 9 позицію.

Таким чином, основні сучасні особливості світових фінансових центрів є наступні: (1) підвищення ролі фінансових центрів в країнах з ринками, що розвиваються; (2) консолідація фінансових центрів; (3) посилення ролі регіональних центрів в Азії, Латинській Америці, Близькому Сході та Африці; (4) фінансові центри світу поступово перетворюються в потужні інформаційні, аналітичні, організаційно-управлінських системи; (5) підвищення впливу офшорних фінансових центрів;

Як висновок можна сказати, що глобальні фінансові центри поступово змінюють свої вектори на нові ринки, що розвиваються, шукаючи нових можливостей для розвитку і слідуючи за сучасними технологічними тенденціями.

References / Список використаних джерел:

1. Kluchnikov I. K. Financial Centers: the theory and the development mechanisms / I. K. Kluchnikov, O. Molchanov, O. I. Kluchnikov. — SPb.: Publishing house SPSUEF, 2012. — 330 p.
2. Jaccard, P & Neoh, E. (2009). RMB Internationalization — The Birth of a Global Currency. Citigroup.
3. <http://www.zyen.com/research/gfci.html> – official site of Z/YenGroup (Global Financial Centres Index).
4. <http://www.sh.xinhua.org/> – official site of Xinhua (DowJones International Financial Centres Development index).

Суплякова О.В.

(обліково-економічний факультет, магістрант)

ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО АВТОМАТИЗАЦІЇ

Сучасність і постійні зміни умов діяльності підприємства вимагають найновіших методів управління. Значної уваги потребують аналітичні розрахунки, які особливо необхідні за умов розширення бізнесу. Аналіз і подальша інтерпретація його результатів займають багато часу, тоді, коли в умовах, що постійно змінюються, необхідно реагувати швидко, оперативно і результативно. Тому при неякісному забезпеченні управлінського процесу страждають як якість отриманої інформації так і якість результату від застосування цієї інформації для прийняття управлінських рішень. Звідси, впровадження інформаційних технологій для проведення економічного і фінансового аналізу надзвичайно важливі для стабільної роботи сучасного підприємства [1].

На практиці виокремлюють *основні напрямки аналізу діяльності підприємств*, що вирішуються з використанням програмних продуктів: аналіз фінансового стану підприємства; аналіз, орієнтований на вироблення стратегічних управлінських рішень з розвитку бізнесу; аналіз, результати якого потрібні для тактичних рішень управління підприємством. До автоматизованих аналітичних систем можна віднести: системи автоматизації фінансового аналізу; засоби автоматизації внутрішнього аналізу господарської діяльності; системи автоматизації аналізу інвестиційних проектів; інтелектуальні аналітичні системи. Так, інформаційні системи фінансового аналізу *дозволяють*: проводити аналіз і оцінку окремих

показників фінансового стану об'єкта; визначити тенденції їх зміни; здійснювати статичне і динамічне порівняння показників. Для цього використовуються дані стандартної бухгалтерської і статистичної звітності; дані інших відкритих джерел інформації.

Системи автоматизації фінансового аналізу бувають: автономні програми; інтегровані до складу програмних засобів обробки облікової інформації [3, с. 10–12]. Крім того, на ринку комп'ютерних програм є універсальні аналітичні програми і спеціальні, що використовуються в окремих галузях економіки (ІНЕК-АФСП, Audit Expert, БЕСТ-Ф, ІНЕК-аналітик, ІНЕК-інвестор, Project Expert тощо). Значні переваги серед них мають ті інформаційні системи, які дозволяють користувачеві змінювати алгоритми розрахунку показників, і навіть створювати власні методики зі своїм набором розрахункових показників. Це значно розширює рамки використання системи, але, з погляду розробників, значно ускладнює створення системи і, отже, підвищує її вартість [2, с. 311–314].

Порівняльні характеристики основних систем автоматизації фінансового аналізу представлені в таблиці 1 [2, с.340-341].

Таблиця 1

**ПОРІВНЯЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ СИСТЕМ
АВТОМАТИЗАЦІЇ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ**

Функціональні можливості	Модуль «Фінансовий аналіз» «Галактики»	«БЕСТ-Ф»	«ІС-АФСП»
Імпорт початкових даних	З системи «Галактика», текстових файлів і електронних таблиць	З системи «БЕСТ-4»	З будь-яких облікових систем у форматі TXT
Перевірка взаємозв'язку початкових даних	Є	Є	Є
Зміна шаблонів введення початкової інформації	Можливо	Можливо	Можливо
Перетворення початкової інформації в інший стандарт фінансової звітності	Можливо	Неможливо	Можливо
Об'єм реалізованих (підготовлених розробниками) методик аналізу (кількість аналітичних розрахункових показників)	Аналіз фінансового стану підприємства за методикою Ковальова і ін.	Аналіз структури майна, платоспроможності, фінансової стійкості і ін.	Методик аналізу — 6; аналіз активів і пасивів аналітичного балансу, доходів і витрат, притоку і відтоку грошових коштів і ін.

Закінчення табл. 1

1	2	3	4
Наявність реалізованих методик, затверджених офіційними органами	Немає	Є	Затверджених методик — 14
Настройка і зміна шаблонів методик	Є	Є	Є
Можливість створення призначених для користувача методик	Є	Є	Є
Диференціювання результатів аналізу залежно від галузевої приналежності підприємства	Є	Є	Є
Представлення результатів аналізу в графічному вигляді	Є	Є	Є
Текстовий висновок за наслідками аналізу	Немає	Немає	Є
Інструменти експорту даних	Є	Є	Є
Інші	Продумана ідеологія системи, широкий діапазон можливостей. Не зовсім зручний графічний редактор, відносно висока вартість і складність системи	Зручний довідник функцій, велика кількість реалізованих функцій, зручний табличний редактор	Комплексна оцінка фінансового стану; графічний ролик, порівняння підприємств за показниками і рядками балансу, пошукова система, будь-яка кількість валют

Модуль «Фінансовий аналіз» системи «Галактика» пропонує користувачам широкі функціональні можливості. Проте слід відмітити, що складність і ефективність використання модуля залежить від напрацювання так званих «шкіл» аналізу, тобто якості його методик, напрацьованих користувачами у відповідній версії системи.

Сучасна розробка компанії «Інтелект Секрвіс» система «ІС-ПРО» також реалізує аналітичні процедури, які були започатковані в попередніх розробках «БЕСТ-Ф», дозволяє застосовувати найбільш відомі методики аналізу вітчизняних і зарубіжних економістів або реалізувати власну. Результати аналізу представляються як у вигляді аналітичних таблиць, так і у вигляді графіків.

Своєрідним еталоном для розробників аналітичних програм є розробки фірми «ІНЕК». Одним з представників систем є система «ІС-АФСП». При роботі з програмою можна не тільки проводити фінансовий аналіз на основі розрахованих аналітичних таблиць і графіків, але і отримати автоматично підготовленою в текстовому вигляді докладний висновок з фінансового стану підприємства. Система готує також коротке резюме про фінансовий стан підприємства, що містить текст і графіки [2, с.341].

В умовах розвитку ринкової економіки необхідно організувати господарську діяльність відповідно до вимог об'єктивних економічних законів, як найповніше використовувати переваги, закладені в різноманітних формах власності. Реалізувати ці можливості допоможуть фінансовий і економічний аналіз, а також системи, що базуються на сучасних інформаційних технологіях.

Література:

1. Бізнес-Софт — Програмні продукти для фінансового аналізу підприємств [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.i2r.ru/>
2. Соколова Г.Н. Информационные технологии экономического анализа. М.: ЛТД, 2002. — 560 с.
3. Швиданенко Г.О., Сучасна технологія діагностики фінансово-економічної діяльності підприємства: монографія — К.: КНЕУ, 2002. — 192 с.

Сухомлин Б. А.
(МЕiM, 2 курс, 3 група)

ІННОВАЦІЙНЕ УПРАВЛІННЯ ДИНАМІКОЮ ВАЛЮТНОГО КУРСУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Валютна політика є особливою і невід'ємною частиною грошово-кредитної політики України. Для української економіки дане твердження є аксіомою, адже держава активно залучена у зовнішньоекономічну діяльність (частка експорту та імпорту у ВВП 45-60%), крім того, в країні існує обмеженість внутрішніх кредитних ресурсів, що потребує зовнішнього фінансування.

Оцінка діючої валютної політики України в період до 2014 року дозволила виділити характерні її ознаки. Так, зокрема, НБУ де-факто, проводив політику таргетування обмінного курсу, яка підтримувала стабільність і вузькі коливання резервної валюти. У тому ж році Національний банк переходить до політики таргето-

ваної інфляції, яка широко використовується як країнами, що розвиваються (Польща, Чехія, Угорщина), так і розвиненими державами. Як результат, контроль за валютним ринком послаблюється, запроваджується режим плаваючого валютного курсу.

Лібералізація валютних ринків відкрила прямий шлях для валютних спекулянтів, які стали головною причиною девальвації гривні. Дезорганізація економічних механізмів, втрата довіри населення до банківської системи, висока інфляційна вразливість до курсових шоків миттєво провокує інфляційне розкручування і ще більшу доларизацію економіки. Таким чином, у кризовий період, попри інфляційний таргет, держава повинна в першу чергу відрегулювати стан валютних ринків, оскільки це може призвести до інфляційно-девальваційної спіралі.

В умовах лібералізації валютного курсу вдосконалення потребує і нормативно-правове забезпечення валютної політики.

Досвід країн з ринковою економікою.

Туреччина впродовж останніх років проводить політику таргетованої інфляції. В країні діє один із найліберальніших у світі валютних режимів, який здатен саморегулюватися; адекватна і поступова політика Турецького Національного банку. Передумовами до переходу стали: низькі темпи інфляції, незалежність центрального банку, довіра населення до ТНБ, наявність надійної фінансової системи. Як бачимо, валютна політика Туреччини була зваженою і послідовною, саме тому країні вдалося безболісно змінити таргет монетарної політики.

Чехія, одна з країн, яка перейшла до політики інфляційного таргетування і відпустила валютний курс, розпочала реформи в умовах відносної фінансової стабільності, загалом, за рахунок значних обсягів валютних резервів. Після утворення незалежної Чехії у 90-х роках ХХ ст. країна запровадила режим фіксованого валютного курсу крони, а для стабілізації валютного курсу широко застосовувалася практика валютних інтервенцій. Після того, як Чехія перейшла до режиму таргетованої інфляції, країна не тільки спромоглася досягати відповідного рівня цін, а й ревальвувати національну валюту.

Польща проводячи реформування, на початковому етапі запровадила фіксований валютний курс спочатку до долара США, а потім до мультивалютного кошика. Такі дії, головним чином, допомогли стримати темпи інфляції. Наступним кроком у реформах валютної політики, було введення валютних коридорів. Згодом Центральний банк Польщі впроваджує вільне плавання валютного курсу. Тим не менш, НБП активно використовував

обмінний курс, як засіб для боротьби з інфляцією. Останнім кроком на шляху до лібералізації валютних ринків стало скасування всіх обмежень руху коштів між Польщею і країнами ЄС.

Висновки: проведення НБУ неефективної політики щодо регулювання валютних ринків змушує шукати нові стратегії і можливі виходи з економічної кризи для української економіки. Вивчення досвіду країн світу дозволяє сформулювати наступні пропозиції:

- Змінити чинне законодавство з урахуванням посилення лібералізації валютного ринку, що дозволить валютній політиці бути більш гнучкою і адаптованою до зовнішніх і внутрішніх шоків;

- Введення прив'язки гривні до мультивалютного кошику задля лібералізації валютного ринку, зменшення впливу НБУ на нього і послаблення доларизації економіки;

- Скасування режиму обмежень на рух капіталу та валютні операції;

- Проведення політики інфляційного таргетування варто реалізовувати паралельно з моніторингом НБУ ситуації на валютних ринках і у разі потреби втручатися, задля запобігання виникнення девальваційно-інфляційної спіралі;

- Розвиток ринку деривативів, строкових контрактів для можливості авторегуляції валютного ринку і хеджування валютних ризиків. При цьому Центральний банк має утримуватися від озвучення курсових орієнтирів монетарної політики.

- Повернення доступу населення до валютних переказів з-за кордону Примусова конвертація таких переказів в національну валюту зменшує приплив приватних капіталів в Україну.

Література:

1. Сорківська З. Зарубіжний досвід реалізації валютної політики в контексті забезпечення макроекономічної стабільності / З. Сорківська // Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє. — 2013.

2. Устенко О, Зименко М. Взаємопосилена інфляційних та девальваційних процесів в Україні: визначення причин та шляхи їх усунення / О. Устенко, М. Зименко //Український центр економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумков — 2015.

3. Шпек Р, Блінов О. Нова валютна політика України: на що потрібно звернути увагу / Р. Шпек , О. Блінов //Український центр економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумков — 2015.

4. Юрчишин В. Глобальний контекст валютної політики і напрямки посилення стійкості національної грошової одиниці в Україні / В. Юрчишин //Український центр економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумков. — 2015. — С. 5–45.

ОСОБЛИВОСТІ ГОЛЛАНДСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Голландці п'ють багато молока, їдять багато сиру і є найвищими людьми у світі. Чи є зв'язок між цими фактами? Любов Голландії до всього молочного значною мірою є наслідком географічних особливостей. Чотириста років тому, велика частина сьогоденішньої країни лежала під водою, а решта території була сильно заболочена.

"Сідниці світу, — писав один мандрівник у XVII столітті, — Голландія сповнена судин і крові, але не має кісток". Утім, у наступні кілька століть голландці реалізували масштабний проект трансформації своєї країни. Вирили тисячі каналів, а болота осушили за допомогою сотень вітряків, які відкачували з ґрунту воду. Невдовзі на нещодавніх болотах щасливо паслися тисячі корів. Найпопулярніша порода — чорно-білі фризькі корови — здобула світову славу.

Відомо, що фризька корова на ім'я Полін Вейн навіть жила у Білому домі; вона забезпечувала свіжим молоком президента Вільяма Говарда Тафта і дала "інтерв'ю" газеті Washington Post. Молоко полюбилися голландцям як напій у ті часи, коли чистої питної води не вистачало. Те, що не випивали, переробляли на масло чи сир, який часто називали за іменем міста, де його продавали, наприклад, Гауда.

Можна було б подумати, що молочна дієта шкідлива для талії, але голландці лише ростуть. У середині XIX століття середньостатистичний голландець мав 1 м 63 см заввишки — на 7,5 см нижчим, ніж середньостатистичний американець. Та за півтора століття споживання молока і сиру голландець перегнав і американця, і усіх інших. Сьогодні середній зріст чоловіка у Нідерландах — 1 м 83 см, а жінки — 1 м 70 см. Колись голландці вважалися найнижчими у Європі, а зараз стали найвищими у світі.

Голландці часто вивішують з вікон на вулицю полотнища прапорів. Важливий футбольний матч або державне свято — вони користуються будь-якою слушною нагодою. На водійських кабіні трамвая є пристосування для кріплення прапорів, а на більшості житлових будинків — підставки для держаків. Навіть святковий пікнік у парку обов'язково прикрашають яскравими різнокольоровими прапорцями.

Найвеселіше свято в Голландії — це Koninginnedag, день народження королеви, офіційно відзначається в кінці квітня. У цей день голландці перетворюють міські і сільські площі в один великий блошиний ринок. Торгувати можуть все, всім і всюди. Будинки прикрашають національними прапорами та помаранчевою матерією (на честь династії Оранських-Нассау).

Приблизно 20% дорослих голландців самотні. У деяких районах неповні сім'ї складають більше 50% від загального числа, і лише у 12% дітей батьки живуть разом. Стосунки багатьох пар ніяк офіційно не оформлені. Нерідко самі батьки, хоча інститут шлюбу користується в Голландії великою повагою, умовляють нащадків, щоб ті спершу пожили кілька років разом і лише згодом йшли до вівтаря.

У голландців тільки один-єдиний гріх вважається неприпустимим — забути про чие-небудь день народження. Ось тому в кожному голландському будинку до дверей туалету пришпилений календар, де зазначені дні народження всіх рідних і близьких.

День народження — головна подія в житті голландців. До іменинника на чашку кави приходять рідні та близькі. Вони обов'язково приносять з собою букет квітів й — іноді — невеликий подарунок. Сівши гуртом, вони провадять увічливу бесіду, їдять торт, п'ють каву. Приміщення, де проходить свято, прикрашене різнобарвними стрічками і прапорами. До речі, майте на увазі, якщо вам у гостях подали склянку портвейну або хересу, то, отже, зустріч наближається до кінця, пора і честь знати.

Голландці все виставляють на загальний огляд. Навіть консервовані овочі в магазинах продають в скляних банках. У туалеті унітази мають спеціальний піддон — і кожен житель Нідерландів може щодня проводити інспекцію роботи свого кишечника.

Голландці, щоб переконати сусідів (так заодно і себе) в тому, що їм приховувати нічого, будують будинки з великими вікнами і на ніч не запинають штор. Крізь них видно, який фільм дивляться сусіди, що у них на вечерю, чи кричать вони на своїх дітей. Чистота вікон — найперша турбота домовласників, і тому з вулиці вночі чудово видно освітлені кімнати. Мешканці будинків, що виходять вікнами просто на вулицю, вішають не жалюзі, а невеликі екрани (тонкий папір у дерев'яній рамі) або клеять на скло вузькі матові смужки з пластмаси. Але не заради того, щоб перепинити допитливим поглядам доступ до кімнати, а щоб не зустрічатися з надокучливими поглядами перехожих.

Голландці прагнуть показати всьому світу: вони не роблять нічого ганебного. Однак ніхто не наважиться заглядати у вікна.

Це було би вторгненням у приватне життя. Як не дивно, саме в одній голландській телевізійній компанії виник задум програми «Великий Брат», коли мільйони глядачів, сидючи біля блакитних екранів, упиваються інтимним життям людей, змушених співіснувати в одному приміщенні. Ця передача якнайкраще ілюструє ідею «життя без штор», порушуючи при цьому заборону на втручання в чуже життя.

Та що там говорити про простих громадян, коли відвертими стали й урядовці. Так, наприклад, міністр охорони здоров'я, жінка 65 років, із задоволеним виглядом повідала, що одного разу викурила сигарету з марихуаною. І з нею, за її словами, нічого не сталося. У сфері міжособистісних відносин така відкритість обертається безупинною відвертістю, яку іноземці знаходять щирою.

Досить цікава нація та культура. Деякі особливості захоплюють дух, а деякі приголомшують, та що може бути краще, ніж щасливі люди, які отримують задоволення від проведення свят чи звичайних буденних обідів.

Список літератури

1. Електронний ресурс: <http://www.langust.ru/>
2. Весь мир: страны, флаги, гербы. (Энциклопедический справочник). — Минск: Харвест, 2009. — 704 с.
3. Бусыгин А.В. Побеждающее море: о Голландии и голландцах. — М.: Мысль, 1990. — 207 с.

Терещенко В. М.,
(юридичний ф-т, III курс)

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ДОГОВІРНИХ ВІДНОСИН У СФЕРІ ТРАНСФЕРУ ТЕХНОЛОГІЙ

Основа комерційного успіху трансферу технологій (ТТ) — це правове і фінансове забезпечення науково-інноваційної сфери та особливо сфери ТТ.

Умови договорів про трансфер технологій поділені в Законі України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» (ст. 19) (далі — Закон) на дві групи: істотні й такі, які повинні також включатись до договорів [1]. Останні можна позначити як спеціальні, тобто необхідні для певних видів договорів, наприклад, ліцензійного договору, хоча в самому Законі на

це і не вказується. Виходячи з цього, законодавець прагнув провести певну уніфікацію істотних умов досліджуваних договорів.

До істотних, тобто відсутність яких є підставою для визнання договору недійсним, відповідно, їх має містити кожний договір про трансфер технологій, відносять такі: перелік складових технологій, що передаються (з визначенням їх функціональних властивостей та гарантованих показників); ціна технологій чи розмір плати за їх використання; строки, місце та спосіб передачі технологій та/або їх складових та інші.

В старій редакції Закону перелік істотних умов налічував 18 пунктів. При порівняльному аналізі можна зауважити, що законодавець узгодив зміст ст. 19 Закону з положеннями абз. 2 ч. 1 ст. 638 ЦК України [2]. Тобто врахував критичні зауваження науковців, зокрема О. П. Орлюк, щодо широкого підходу до визначення істотних умов таких договорів. Тим самим, більш чітко сформулювавши ці умови, спростив порядок укладення договорів про трансфер технологій [3, с. 72-73].

Але істотні умови, наприклад, ціна технологій чи розмір плати за їх використання (підпункт 2, п.1, ст. 19 Закону) не зазначають випадку укладення безоплатного ліцензійного договору чи договору про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності на технологію, до того ж і ЦК України не містить імперативу цих договорів як лише оплатних. То ж договором може бути передбачена можливість безоплатної передачі майнових прав набувачеві [4, с. 10-11].

Умови, які також повинні включати договори в літературі позначають як спеціальні. Вони є необхідними для певних видів договорів. Їх перелік визначено у ч. 2 ст. 19 вищевказаного Закону.

З аналізу даної норми можна зробити висновок, що більшість умов стосуються ліцензійного договору. Тому незрозуміло навіть до договору про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності, який спрямований на зміну володільця виключних майнових прав, повинен включати умови щодо ліцензії.

Це є серйозним недоліком Закону, оскільки наданням статусу обов'язковості таким умовам, не надається розмежування щодо умов для окремих видів договорів про трансфер технологій.

В частині договірної врегулювання відносин в Законі міститься відсилка до ЦК України, до договорів про трансфер технологій відповідно будуть застосовуватися як вимоги статей Закону щодо договорів про трансфер технологій, так і вимоги ЦК України до договорів по розпоряджанню майновими правами інтелектуальної власності. Тобто відбувається дублювання норм,

що лише обтяжує договірні відносини. Оскільки більшість істотних умов зафіксована в ЦК України і регулюється ним.

Так, ЦК України передбачає, що в ліцензійному договорі визначаються, зокрема: вид ліцензії, сфера використання об'єкта права інтелектуальної власності (конкретні права, що надаються за договором, способи використання зазначеного об'єкта, територія та строк, на які надаються права, тощо), розмір, порядок і строки виплати винагороди за використання об'єкта права інтелектуальної власності (ч. 3 ст. 1109 ЦК). Проте поряд з цим в ньому містяться і наступні загальні правила: 1) щодо виду ліцензії: якщо у договорі не зазначено вид ліцензії, то вважається, що за ліцензійним договором надається невиключна ліцензія (ч. 4 ст. 1109 ЦК України); 2) у разі відсутності в договорі умови про територію, на яку поширюються надані права на використання об'єкта права інтелектуальної власності, дія ліцензії поширюється на територію України (ч. 7 ст. 1109 ЦК України).

Навіть за відсутності цих умов у договорі він вважається укладеним, оскільки диспозитивні правила, передбачені ЦК України, перетворюють наведені умови з істотних у звичайні, а відтак, вони не потребують окремого погодження, і про них не обов'язково застерігати у договорі. Звідси виникає колізія в законодавстві.

Потрібно зазначити, що за своїм характером обов'язкові умови є більш ініціативними. Наприклад, страхування технологій та їх складових; проведення робіт з удосконалення технологій та їх складових і порядок надання сторонами інформації про ці вдосконалення; надання консультацій та послуг з проектування, асистування та навчання кадрів, які забезпечують реалізацію технологій, і управлінського персоналу особи, якій передаються права на технологію та її складові. Доцільніше було б не прописувати ці норми як обов'язкові, а надати їх узгодження на розсуд сторін договору.

Іванова К. Ю. пропонує таку редакцію: «Договори про трансфер технологій можуть включати також умови щодо...» з чим не можна не погодитись [5, с. 128]. Адже помилково зазначати такі умови як обов'язкові, якщо за своєю суттю вони такими не є.

Також важливим є розгляд обмежень щодо укладення договорів про трансфер технологій. З одного боку, подібні обмеження можна вважати порушенням принципу свободи договору. Але, виходячи з того, що впровадженням такої норми законодавець привів у відповідність державне регулювання діяльності у сфері трансферу до європейської практики такі обмеження є виправдані.

ними. Тобто їх потрібно враховувати у випадках, якщо правочин зачіпає інтереси України чи Європейського Союзу або ж якщо в результаті цього правочину може бути завдана шкода таким інтересам.

Таким чином, законодавство в сфері трансферу технологій потребує внесення змін. По-перше, перерозподіл норм Закону на істотні, які єдиними будуть визначені як обов'язкові. По-друге, зазначення в законодавстві окремих випадків щодо відсутності у договорі такої істотної умови як ціна. По-третє, чіткий поділ при визначенні умов щодо окремих видів договорів у сфері трансферу технологій. По-четверте, надання законодавцем тлумачень щодо обмежувальних умов в договорах у сфері трансферу технологій.

Список літератури:

1. Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій: Закон України від 14.09.2006 р. № 143-V // Відомості Верховної Ради України, 2006, № 45, ст. 434.

2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, №№ 40-44, ст.356

3. Орлюк О. П. Коментар до Закону про трансфер технологій / О. П. Орлюк // Інтелектуальна власність. — 2006. — № 10.— С. 72-73.

4. Кодинець А. Договірні відносини у сфері передавання майнових прав інтелектуальної власності / А. Кодинець // Теорія і практика інтелектуальної власності. — 2015. — Вип. 2. — с. 10-11.

5. Іванова К. Ю. Договори про трансфер технологій: спірні питання / К. Ю. Іванова // Журнал «Порівняльно-аналітичне право». — 2013. — Вип. 3-2. — с. 126-128.

Тимченко О.В., Білойван О.А,
(ф-т фінансово-економічний, IV курс)

ПРОБЛЕМИ СПРАВЛЯННЯ АКЦИЗНОГО ПОДАТКУ З НАФТОПРОДУКТІВ ТА АЛКОГОЛЬНИХ НАПОЇВ

Сучасний стан України в економічній, політичній та соціальній сферах характеризується значною напруженістю з все більш чіткими рисами системної кризи. Саме в такий час особливої актуальності набуває проблема побудови досконалої системи формування доходної частини державного бюджету через ефективне адміністрування податкових платежів.

Проблеми котрі наявні в акцизному оподаткуванні України суттєво знижують його фіскальну ефективність.

Останніми роками ставка акцизного податку на алкогольні напої постійно зростає. Проте таке підвищення ставок не завжди є ефективним засобом обмеження споживання продуктів, які викликають стійку залежність. В даному випадку швидше відбувається ефект заміни, тобто перехід споживачів від однієї категорії алкогольних виробів до інших, більш дешевих [1].

Проаналізувавши динаміку підвищення ставок акцизного податку на алкогольні вироби та надходжень до бюджету за цим податком бачимо, тенденції зовсім різні. В той час як ставка акцизного податку досить різко зростає, надходження за цим податком мають більш пологі зростання. Коефіцієнт еластичності показує, що при зростанні ставки акцизного податку на 1%, надходження до бюджету зростуть лише на 0,076%, що показує нееластичність цього показника. Це пояснюється тим, що, поперше, населення починає замінювати вироби на більш дешевші. Другою причиною такої різниці є те, що в Україні досить розвинений тіньовий сектор і при підвищенні ставок оподаткування значна частина йде в тінь і таким чином зменшується база оподаткування. Слід зазначити, що збільшення тіньового ринку є наслідком не лише підвищення ставок акцизного податку, але і закритості ринку для нових учасників [2].

Безумовно, що цей ринок є джерелом корупції у контролюючих органах. Крім того, тінізація ринку алкоголю позбавляє державу можливості контролювати якість споживаних напоїв, а також контролювати вікові обмеження на реалізацію цих напоїв.

Актуальним питанням на сьогодні виступає проблеми справляння акцизного податку на нафтопродукти. Важливо сказати, що акцизний податок на нафтопродукти, є досить потужним джерелом надходжень у багатьох країнах світу. Зокрема це можна побачити у країнах ЄС, де частка акцизного податку з нафтопродуктів в податкових надходженнях бюджету становить в середньому 7,0 %, в Україні — 2,5 %. Це свідчить про неефективне використання України можливостей надходжень з даного податку.

За період з 2005 по 2015 рр. частка таких надходжень у структурі акцизного податку є недостатньо стабільною. Оскільки досить часті зміни в ставках за даним акцизним податком призводять до нерівномірності доходів. Адже за умови встановлення високих ставок на нафтопродукти, що може призвести до скорочення попиту на ці товари. Протягом 2013–2014 рр. в Україні ставки на бензини моторні не змінювались і в середньому в 2 ра-

зи менші за мінімальний рівень ставок, запроваджений в ЄС від 27.10.2003 "Про реструктуризацію системи Співтовариства з оподаткування продуктів енергії та електроенергії" [3]. Причиною цьому є те, що в Україні розуміють, що купівельна спроможність громадян в рази нижча, а акцизний податок з бензину на пряму впливає на його кінцеву вартість.

До загальних методичних підходів оцінки обсягів «тіньового» ринку алкогольних напоїв відносяться:

1. порівняння даних продажу підакцизної продукції в роздрібній торгівлі з ustalеними обсягами споживання;
2. порівняння даних завантаженості виробничих потужностей лікєро-горілчанних заводів (ЛГЗ) із фінансовими результатами їх роботи;
3. порівняння базових і звітних даних медичної статистики про кількість отруєнь сурогатними алкогольними напоями;
4. узагальнення результатів опитування експертів ринку алкогольних напоїв.

Отже, акцизний податок займає значну частку у системі оподаткування як в Україні, так і в інших країнах світу. Але, проаналізувавши динаміку справляння акцизного податку в Україні приходимо висновку, що вплив держави на регулювання ринку алкогольних напоїв та нафтопродуктів досить малий. Держава наразі спроможна регулювати лише легальний сектор економіки. Темпи приросту ставок акцизного податку на алкогольні напої та нафтопродукти значно перевищують темпи приросту надходжень до бюджету за цими податками. Основні проблеми його функціонування пов'язані, насамперед, зі зростанням фіскальних можливостей та зменшенням регулюючого впливу цього платежу.

За результатами проведеного дослідження можемо запропонувати наступне:

1. підвищити ставку акцизного податку на нафтопродукти, з метою досягнення Європейського рівня ставок оподаткування та зростання фіскальної ефективності цього податку;
2. підвищити штрафні санкції за нелегальне виробництво алкогольних напоїв.

Список використаної літератури:

1. Хлебнікова І. І. Вплив специфічного акцизу на параметри розвитку ринків алкогольних напоїв та тютюнових виробів в Україні / І. І. Хлебніков // Глобальні та національні проблеми економіки. — 2015. — Випуск 6. — С. 830 — 834.

2. Коваль О. Парадокси алкогольного ринку. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ngoipr.org.ua/blog/paradoksi-alkogolnogo-rinku/>
3. Олефір В. О. Оцінка обсягів нелегального обігу підакцизних товарів / В. О. Олефір // Економіст. — 2013. — №10. — с. 4 — 8.

Тімаков А.О. (Факультет міжнародної економіки та менеджменту, 2 курс)

ДЕВАЛЬВАЦІЯ ГРИВНІ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Валютний курс та валютно-курсова політика центрального банку та уряду є одними з ключових детермінант як ефективної зовнішньої політики, так і внутрішньої економічної стабільності держави. В розрізі кардинальних змін, що відбулися з валютним ринком України за останні два роки, тема набула нового розголосу.

Через велику кількість причин відбувається зниження курсу гривні. Як відомо, з одного боку девальвація може стимулювати експорт і відігравати позитивну роль у процесі розвитку економіки. Але, нажаль, частіше девальвація відіграє лише негативну роль. Тому визначення причин, аналіз та пошук шляхів подолання девальвації є нагальним для сьогодення України.

Валютний курс — це один з найважливіших інструментів, зміна якого супроводжується зміною економічного середовища в країні, а його коливання спричинюють зміну макроекономічних факторів таких як ВВП, реальна зарплата, прожитковий мінімум і інших.

Починаючи з 2014 р. гривня послідовно дешевшала щодо долара. За два роки гривняновила історичні мінімуми 2008–2009 років, і встановила новий рекордний мінімум знецінення, знизившись до 30 гривень за долар. В минулих роках девальвація була більше пов'язана з таким екстернальним чинником як економічні кризи. Так як девальвували і інші валюти, то наш курс стабілізувався, а іноді навіть можна було спостерігати ревальвацію.

Причинами ж обвалу гривні в 2010-х слугували наступні: відсутність ресурсів для підтримки курсу гривні на належному рівні і неможливість виконання зобов'язань перед іноземними партнерами, паніка серед населення, зменшення міжнародних резервів країни, від'ємний платіжний баланс, великий державний борг, спекулятивні бульбашки, а також висока інфляція та маніпуляції з грошовою базою і регулюючою політикою [1].

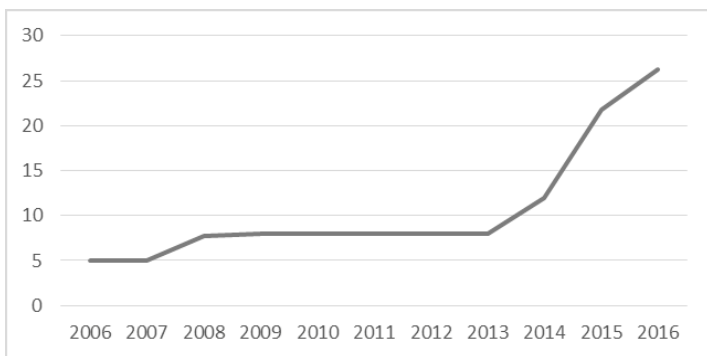

Рис. 1. Динаміка валютного курсу гривні з 2012 по 2016 роки

З іншого боку, Україна стала не єдиною країною з такими проблемами, гривня зазнала найбільше падіння за 2015 рік у порівнянні з усіма національними валютами країн СНД. Економічна теорія стверджує, що знецінення валюти має позитивний вплив на експорт великих економік, чий ресурси є в достатку і репутація глобальна. Але, на жаль, в Україні цей загальний макроекономічний закон не діє взагалі. Оскільки імпорт майже в два рази перевищує над експортом (як в кінці 2015р.), девальвація привела до більш дорогого імпорту, ніж зростання доходів від експорту може компенсувати.

Девальвація гривні здешевила український експорт, але, поза тим, не стимулювалася економіку через відсутність імпортозаміщення. Так, девальвація знижує витрати і допомагає експортерам. Однак в кожному доларі продукції, що експортується з країни закладено до 30, а іноді і більше процентів імпорту енергоносіїв, сировини, комплектуючих, устаткування. Тому девальвація має позитивний короткостроковий ефект для виробництва, який, проте, швидко "з'їдається" подорожчанням імпорту [2].

Можна сказати про наявність в Україні «голландської хвороби» тому, що базис економіки України становлять металургія, зокрема чорна, сільське господарство, машинобудівна та хімічна промисловості, які у своїй сукупності дають 80% українського експорту, однак в ідеалі через зростання експортних доходів повинен зростати приплив іноземною валюти, який не відбувся.

До негативних наслідків можна віднести той факт, що вплив девальвації на імпорт набагато більший, ніж на експорт. Це відбувається тому, що імпорт знижується як результат зміни цін всередині країни значно швидше і має основний ефект на еконо-

мічне зростання. Також відбувається зниження конкурентоспроможності: за прогнозами МВФ зернові культури повинні подешевшати ще на 6%. Ще одним негативним ефектом є збільшення паніки серед вкладників банків. Вагомою причиною є також погіршення стану НАК "Нафтогазу" і необхідність негайного перегляду тарифів.

З іншого боку спостерігаються і позитивні ефекти : зменшення безробіття, зниження імпорту призводить до збільшення попиту на вітчизняні товари. Варто зазначити, що у держави з'явилася можливість зберегти золотовалютні резерви, з'явилася можливість продовжити співпрацю з МВФ та іншими міжнародними фінансовими інституціями, а також можливість поліпшити (в короткостроковому періоді) бюджет країни. Але, беручи до уваги той факт, що в цьому році НБУ наголосив на продовження підвищення цін, то позитивні ефекти девальвації, скоріше за все, будуть нівельовані.

Аби зберегти позитивні результати та знівелювати негативні, в Україні варто внести зміни до деяких законодавчих актів, фіксувати курс валют при заключенні імпорتنих контрактів, скорочувати обсяги імпорту, стимулювати обсяги внутрішніх інвестицій і звичайно стабілізувати політичну ситуацію.

Підсумовуючи вищевикладене, зазначу: політика девальвації є корисним та ефективним інструментом поліпшення торговельного балансу та конкурентоспроможності України серед інших країн світу. Однак, в Україні занадто високий рівень експорторієнтованості (про що свідчить її відсоток в ВВП), тобто, країна стає вразливою від ситуації на світовій арені та коливань на міжнародних валютних ринках, що ставить під сумнів її доцільність. Цей факт робить і без того непросту макроекономічну ситуацію в країні ще складнішою. Зазначені вище факти є загрозою перспективності розвитку економіки та економічного зростання України.

Список використаних джерел:

1. Лизогуб І. Причини девальвації гривні. [Електронний ресурс] / Pro Capital Investment — 2015 — Режим доступу: http://pro-capital.ua/-ua/press_center/invest-digest/investor/prichiny-devalvaczii-grivny/
2. Сологуб Д. Девальвація гривні здешевила експорт ,але не стимулює економіку України [Електронний ресурс] / «Уніан» Інформаційне агенство — 2015 — <http://economics.unian.ua/finance/1063534-devalvatsiya-grivni-zdeshevila-eksport-ale-ne-stimulyue-ekonomiku-ukrajini-nbu.html>

ОБРОБКА ВЕЛИКИХ ДАНИХ ЗА ДОПОМОГОЮ R

На сьогоднішній день потік даних зростає з великою швидкістю. Дані надходять з різного роду платформ (Facebook, Twitter, Instagram), пристроїв (терміналів, на кшталт Приват24), величезні масиви даних генеруються в наукових експериментах.

Великі дані (Big Data) — це сукупність методів роботи з великими об'ємами структурованої чи неструктурованої інформації. Аналізуючи дані, можна створювати нові сервіси та продукти, оптимізувати бізнес, а отже, заробляти гроші. По суті технологія Big Data не є чимось принципово новим. Просто на сучасному етапі розвитку людства, з'явилися технології, що дозволяють збирати, зберігати, обробляти і аналізувати величезні обсяги даних. Це призвело до того, що, докорінним чином став змінюватися принцип підходу до аналізу даних.

Говорячи про інструментарій в підходах Big Data, слід зазначити, що необхідність обробки якісно нових обсягів структурованих і неструктурованих даних показала: традиційні підходи до їх зберігання і обробки стали неефективними, а отже, необхідні нові технології. З огляду на масштабність завдань, перед бізнесом постало завдання не тільки вибору адекватного інструментарію з аналізу інформації, а й побудови оптимальної обчислювальної інфраструктури, яка була б ефективною і не дуже дорогою.

На сьогоднішній день існує безліч різноманітних методів аналізу масивів даних, в основі яких лежить інструментарій, запозичений з статистики та інформатики (наприклад, машинне навчання). Найбільш поширеними програмними продуктами, які дозволяють в повній мірі використати сучасні методи аналізу даних при роботі з Big Data є: SAS, Wolfram Mathematica, Matlab, Stata, Statistica та ін., повні версії яких з підтримкою є досить дорогими.

Окремо виділимо, Phyton та R — це дві мови програмування, які є безкоштовними і популярними засобами аналізу даних. Слід зауважити на тому, що працюючи з R, на відміну від Phyton, користувач зіштовхується з найбільш зручним та простим варіантом для опрацювання великих даних. Важко знайти західноєвропейський чи американський університет, де не працювали би з R. До того ж чимало серйозних та відомих компаній (наприклад, Boeing) встановлюють R для роботи.

R — мова програмування, яка використовується для статистичної обробки даних і їх візуалізації, а також це об'єктно-орієнтовне програмне середовище з відкритим вихідним кодом в рамках проекту GNU. R застосовується скрізь, де необхідна обробка даних. Підкреслимо, що R, являє собою не тільки статистичний пакет у вузькому сенсі слова, а й пропонує потужні засоби візуалізації даних, а найновіші засоби для інженерних обчислень. R без особливих проблем може використовуватися і там, де зараз прийнято використовувати комерційні програми аналізу рівня MatLab/MathCad/Octave. З іншого боку цілком природно, що основна обчислювальна потужність R найкраще проявляється при статистичному аналізі: від обчислення середніх величин до вейвлет-перетворень тимчасових рядів. Таке явище пояснюється тим, що R підтримує широкий спектр статистичних та чисельних методів і має гарну розширюваність за допомогою пакетів. Пакети являють собою бібліотеки для застосування спеціфічних функцій обробки даних або окремо для спеціальних областей аналізу даних. Таким чином, R широко використовується як статистичне програмне забезпечення для аналізу даних і фактично є стандартом для статистичних програм.

Список літератури:

1. Шипунов А. Б., Балдин Е. М. "Наглядная статистика. Используем R!" — 2014 р.
2. <http://www.inp.nsk.su/~baldin/DataAnalysis/R/R-01-intro.pdf>
3. <https://cran.r-project.org/doc/manuals/r-release/R-intro.html>

Ткаленко Н.А.

(фінансово-економічний факультет, II курс)

ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ В ЕНЕРГЕТИЧНІЙ СФЕРІ УКРАЇНИ

На сьогодні перед українським урядом постало питання щодо забезпечення надійності енергопостачання в країні. Гостроти цій проблемі додає втрата звичних джерел постачання енергії у зв'язку з погіршенням взаємовідносин з Росією та військовим конфліктом на основній території вітчизняного видобутку паливних корисних копалин. Постає завдання диверсифікації джерел

енергопостачання, розвитку альтернативної енергетики, подальшої розробки вітчизняних родовищ корисних копалин. Все це вимагає значного інвестування, що залежить від низки чинників, які формують інвестиційний клімат.

Інвестиційний клімат являє собою поєднання інвестиційної привабливості та інвестиційної активності, що формує платоспроможний попит на інвестиції. Сучасна наука виділяє дві групи методів щодо оцінки інвестиційного клімату: методи оцінки окремих інвестиційних характеристик та методи оцінки інтегральних інвестиційних характеристик [1, с. 253–259]. Проаналізуємо інвестиційний клімат в енергетичній сфері, виходячи із першого підходу, який передбачає оцінку природно-ресурсного та економічного потенціалу країни; політичних, правових та інших чинників ринкового середовища; інфраструктури тощо.

Варто відзначити, що Україна посідає 4 місце в Європі за покладами сланцевого газу, 8 місце в Європі за запасами вугілля. В нашій країні є великі запаси уранових руд (понад 100 тис. т); діє 15 енергоблоків сумарною потужністю 13 888 МВт; у Передкарпатті та Донецькій області, на шельфі Чорного і Азовського морів нараховується 0,395 млрд барелів нафти [2]. Наявний і значний потенціал основних видів відновлюваних джерел енергії (за оцінкою "Z-Україна" він складає 98 млн т умовного палива). Даний потенціал є об'єктивною передумовою для інвестицій.

Щодо економічного потенціалу нашої країни, то для його оцінки доцільно проаналізувати динаміку ВВП (табл. 1).

Таблиця 1

ДИНАМІКА ВВП В УКРАЇНІ ПРОТЯГОМ 2010-2014 РОКІВ*

Рік	ВВП у фактичних цінах, млн грн	ВВП у цінах попереднього року, млн грн	Індекс фізичного обсягу, % до 2010 р.	Частка ВВП, що припадає на ПЕК, %
2010	1 079 346	949 619	100,0	19,7
2011	1 299 991	1 138 338	105,5	21,5
2012	1 404 669	1 303 094	105,7	20,6
2013	1 465 198	1 404 293	105,7	19,7
2014	1 586 915	1 369 190	98,8	19,2

* — без урахування тимчасово окупованої території АР Крим і м. Севастополя, за 2014 рік — також без частини зони проведення АТО

Джерело: складено за даними Державної служби статистики України. — Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2005/vvp/vvp_ric/vvp_u.htm

Як бачимо, протягом 2010–2013 років обсяг реального ВВП зростав, а в 2014 р. скоротився, що пов'язано із політичною кризою, несприятливою ціновою кон'юнктурою на зовнішніх ринках, скороченням промислового виробництва тощо, — все це обмежує інвестиційні можливості країни.

На інвестиційну діяльність також впливає ступінь зносу основних засобів. За даними Держстату України за 2014 р. він становить 83,5%, при чому ступінь зносу у добувній промисловості та розробленні кар'єрів — 65,3% і є другим за величиною за видами економічної діяльності [3]. Найбільша частка вироблення електроенергії (57,5%) припадає на ТЕС, що використовують переважно вугілля, обсяги власного видобутку якого у зв'язку з військовим конфліктом зменшились, тим самим змушуючи збільшувати його імпорт, що збільшує собівартість виробництва такої електроенергії та кінцевої ціни для споживачів.

Основним чинником ринкового середовища, що впливає на інвестиційну привабливість енергетичної сфери є ступінь її монополізації. Відповідно до звіту Антимонопольного комітету за 2013 рік 46,5% ринків ПЕК є монополізованими. Цей показник є найвищий по Україні (для порівняння ступінь монополізації АПК — 1,9%, гірничо-металургійного комплексу — 0,5%, будівництва — 3,3%, транспорту і зв'язку — 33,3%, торгівлі — 3,3%) [4]. Порівняно з 2012 р. він зріс на 33 в.п. Негативно впливають на інвестиційну активність високий рівень інфляції та постійна зміна законодавства.

З позицій інвестиційного потенціалу, інвестори зацікавлені у фінансуванні рентабельних підприємств. Станом на 2014 рік прибутковими є 51,4% підприємств добувної промисловості (рівень рентабельності — 14,8%) та 50,4% підприємств постачання електроенергії, газу, пару та кондиціонованого повітря (рівень рентабельності — -0,5%) [3]. Дані показники рентабельності свідчать про низьку інвестиційну привабливість енергетичної сфери.

Таким чином інвестиційний клімат в енергетичній сфері України є несприятливим, що пов'язано з політичною та економічною кризою, інфляційними тенденціями, високим ступенем монополізації ПЕК, застарілою і неефективною регуляторною системою, що гальмує розвиток підприємництва; домінуванням ТЕС у виробленні енергії, високим рівнем зносу основних засобів, що є однією з причин низької рентабельності в енергетичній сфері. Тому задля покращення інвестиційного клімату у даній сфері потрібно забезпечити політичну та економічну стабільність, удосконалити законодавство, створити умови для диверсифікації джерел енергопостачання.

Література:

1. Боярко І.М., Грищенко Л.Л. Інвестиційний аналіз: Навч. посіб./ Боярко І.М., Грищенко Л.Л. — К.: Центр навчальної літератури, 2011. — 400 с.
2. COUNTRY COMPARISON : OIL — PROVED RESERVES // CIA World Factbook (Світова книга фактів ЦРУ США) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2244rank.html>
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Звіт Антимонопольного комітету за 2014 рік [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=110270>

Токова Ю. Ю.

(ф-т інформаційних систем і технологій, магістрант)

КЛАСТЕРНИЙ АНАЛІЗ КОНКУРЕНТНОГО СЕРЕДОВИЩА ПЛАСТИКОВИХ КАРТ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ УКРАЇНИ

Пластикова картка є невід'ємним атрибутом при відкритті рахунку в банку, Популярність пластикових карток пояснюється стрімким розвитком науково-технічного прогресу, зокрема появою мережі Інтернет, яка в свою чергу розпочала новий етап розвитку ринку банківських послуг, що характеризується надзвичайно високою динамікою фінансових потоків. Тому досить актуальним є дослідження конкурентного середовища пластикових карток.

Розвиток ринку сучасних фінансових послуг, у тому числі на підрунті економіко-математичних методів, стали провідними темами досліджень відомих зарубіжних економістів. Ці проблеми відображено і у вітчизняній науковій літературі, зокрема, у дослідженнях Левицької Т.В. [2]. Внукова Н.М. та Кострюкова Т.В. за головну ідею свого дослідження ставлять оцінку якостей платіжних систем для визначення попиту і формування пропозиції карткових продуктів банку [1].

Метою даного дослідження є визначення регіонів з високим та низьким рівнем розвитку ринку пластикових карток для визначення доцільності подальшого впровадження електронних пристроїв та поширення пластикових карток комерційним банком у тому чи іншому регіоні.

Для дослідження ринку пластикових карток доцільно використувати такі показники:

- кількість платіжних карток в обігу;
- кількість активованих платіжних карток;
- кількість банкоматів;
- кількість терміналів;
- кількість підприємств торгівлі.

Значення даних показників наведено на сайтах [4, 5].

Попередній аналіз статистичних даних показав, що станом на 2016 р. на території України нараховується 59306608 платіжних карток, які знаходяться в обігу, але з них активованих 30837750, тобто лише 51% банківських клієнтів користується пластиковими картками, з яких найбільшу кількість мають Київський регіон 14%, Дніпропетровський регіон 11,9% та Харківський регіон 6,9% найменшу кількість активованих карток має Чернігівський регіон 2%, Чернівецький регіон 1,4% Волинський регіон 1,9%.

Для визначення регіонів з високим та низьким рівнем розвитку ринку пластикових карток було обрано метод кластерного аналізу. Розрахунки виконувались за допомогою пакету програм «STATISTICA».

У ході роботи за методом k- середніх було отримано чотири кластери регіонів: регіони з високим рівнем розвитку ринку пластикових карток (кластер 4), — середнім (кластер 3), низьким (кластер 1) та дуже низьким (кластер 2) рівнем розвитку ринку пластикових карток.

На рис.1 представлені центри кластерів, отримані в пакеті «STATISTICA».

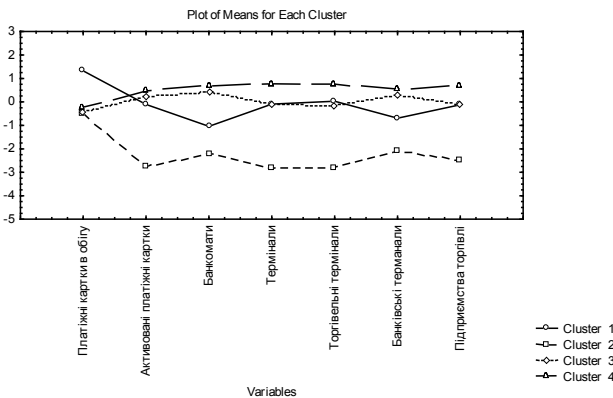

Рис.1 Центри кластерів регіонів

Склад отриманих кластерів представлено у табл. 1.

Таблиця 1

**РЕЗУЛЬТАТИ КЛАСТЕРИЗАЦІЇ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ
ЗА РІВНЕМ РОЗВИТКУ РИНКУ ПЛАСТИКОВИХ КАРТОК**

Кластер 1	Кластер 2	Кластер 3	Кластер 4
Дніпропетровська	Донецька	Вінницька	Волинська
Київська	Луганська	Закарпатська	Житомирська
Львівська		Запорізька	Кіровоградська
Харківська		Івано-Франківська	Миколаївська
		Рівненська	Одеська
		Сумська	Полтавська

Таким чином можна зробити висновок, що кращими регіонами для встановлення додаткових терміналів, банкоматів комерційними банками України є Львівська, Київська, Дніпропетровська, Харківська області. У даних регіонах варто встановлювати додаткові термінали, банкомати та співпрацювати з підприємствами торгівлі. Також банкам рекомендується розвивати мобільний банкінг, та презентувати клієнтам нові класи карток.

Список літератури

1. Внукова Н.М., Кострюкова Т.В. Управління розвитком платіжних інструментів у банку. Режим доступу до документа http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Fkd/2009_1/R1/8.pdf.

2. Левицька Т. В. Особливості використання сучасних інформаційних технологій і платіжних пластикових карток у банківській системі / Т. В. Левицька, О. М. Камець, В. В. Живко // Актуальні проблеми економіки. — 2009. — № 10. — С.24–29.

3. Офіційний сайт «Фінансовий портал» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://000.fin.org.ua>.

5. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://000.bank.gov.ua>.

УПРАВЛІННЯ ОФІЦІЙНИМИ ВАЛЮТНИМИ РЕЗЕРВАМИ КРАЇНИ

В умовах фінансової нестабільності, наслідком якої сьогодні в Україні є валютна та банківська криза, надзвичайно великої актуальності набувають питання ефективного управління золотовалютними резервами НБУ та пошуку джерел їх поповнення. Світова практика свідчить про те, що достатні обсяги золотовалютних резервів дають можливість монетарним органам влади інтервенційними заходами протидіяти чинникам, що спричиняють порушення рівноваги на фінансовому ринку.

Так, до складу валютних резервів деякі країни включають стабілізаційні фонди, призначенням яких є згладжування волатильності валютного курсу при несприятливих змінах цінової кон'юнктури та спекулятивних впливах міжнародних гравців. При цьому, як показує досвід, державний резерв формується та утримується у найбільш високоліквідних активах (див. табл. 1).

Таблиця 1

УПРАВЛІННЯ ОФІЦІЙНИМИ РЕЗЕРВАМИ ДЕЯКИХ ІНОЗЕМНИХ КРАЇН

Країна	Заходи
Норвегія	У 1990 р. урядом був створений Державний нафтовий фонд, який визначається рівнем цін на нафту і виконує дві базові функції — стабілізаційну та ощадну. Щорічно обсяг відрахувань до Фонду затверджується парламентом країни. Гроші у Фонд надходять за умови профіциту платіжного балансу. Парламентарі приймають рішення щодо використання зарезервованих фінансових ресурсів. Керує поточними активами Фонду центральний банк, а напрями інвестування визначає Міністерство фінансів
Чилі	Мідний стабілізаційний фонд. Уряд країни щорічно визначає довгострокову ціну на мідь і розраховує обсяг коштів, що перераховуються до Фонду. Фінансові ресурси Фонду прирівнюються до золотовалютних резервів. Уряд Чилі вправі використовувати кошти Фонду лише у разі, якщо ціна міді падає нижче базової вартості. Також кошти Фонду використовуються для покриття зовнішнього боргу та субсидування цін на бензин. Центральний банк країни здійснює оперативне управління резервами Фонду, виходячи з урядових рішень

Країна	Заходи
Венесуела	Фонд макроекономічної стабілізації, створений у 1998 р., який формується, виходячи із середньої ціни на нафту за останні 5 років. На цій основі розраховуються базові доходи бюджетів урядів і компаній, всі надходження понад базову величину направляються у Фонд. Його коштами керує центральний банк та інвестує їх в іноземні фінансові активи. Рішення про витрачання коштів Фонду приймає парламент

У теорії фінансів існує поняття «коефіцієнт Ренді», згідно з яким обсяг валютних резервів має становити не більше 30% державного бюджету. Найбільш розвинуті країни Заходу тримають валютні резерви в мінімальних розмірах. Так, у 2015 році валютні резерви Єврозони становили 350,7 млрд дол. США, зокрема Німеччини — 63,4 млрд доларів, Франції — 59 млрд доларів, Італії — 50,9 млрд доларів¹¹.

Винятками є Китай та Японія, золотовалютні резерви яких на сьогодні є найбільшими у світі. Валютні резерви Китаю стрімко зростають і вже становлять майже 3,5 трлн доларів США. Значне резервування наявних валютних ресурсів є одним із шляхів захисту від «перегріву економіки». Китай формує значні обсяги золотовалютного резерву та розміщує їх у США, вкладаючи у найбільш високоліквідні активи цієї країни. Таким чином, уряд Китаю формує «могутній фінансовий щит», що оберігає економіку від зовнішніх фінансових потрясінь.

В Україні спостерігається динаміка постійного скорочення резервів. Так, порівняно з 2010 роком, у якому вони становили 34 576 млн дол. США (найбільше зафіксоване значення за роки незалежності України), у 2015 році обсяг резервів знизився на 38,5%, незважаючи на залучення кредиту МВФ для їх поповнення¹².

Падіння обсягів ЗВР протягом останніх 10 років обумовлювалося багатьма причинами, серед яких до головних можна віднести: здійснення валютних інтервенцій; погіршення інвестиційного клімату та відтік іноземних інвестицій у зв'язку з політичною нестабільністю; погашення зовнішніх боргових зобов'язань України перед іноземними кредиторами, зокрема перед МВФ; зниження обмінного курсу гривні.

Необхідним елементом валютної політики центрального банку, пов'язаної з формуванням та управлінням офіційними золо-

¹¹ Статистика Міжнародного Валютного Фонду. [Електронний ресурс] / International Monetary Fund. – Режим доступу: <http://www.imf.org/>

¹² Офіційний сайт Національного банку України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/>

товалютними резервами країни, є визначення їх оптимальної структури.

На сьогоднішній день в структурі резервних активів України найбільшу частку у 91,42% становить іноземна валюта, а саме долар США та євро, у вигляді готівки та цінних паперів.

Європейським Центральним банком сформовано модель оптимальної валютної структури резервів, яка передбачає диверсифікацію активів та розрахунок частки відповідної валюти у їх загальній структурі в залежності від трансакційного попиту на цю валюту.

Дана модель для долару та євро має наступний вигляд:

$$S_{US} = \frac{1 + e_{US}}{1 + \pi} S$$
$$S_E = \frac{1 + e_E}{1 + \pi} S,$$

де e_{US} (e_E) — зміцнення (знецінення) долара (євро) до відповідної валюти;

π — темп інфляції;

S — випадкова змінна, що варіює в межах від нуля до одиниці і визначає рівень «раптової зупинки», несподіваного відпливу капіталу.

Модель можна застосувати для валютної структури резервів України, де e_{US} (e_E) — зміцнення долара та євро до гривні відповідно, π — темп внутрішньої інфляції.

Відповідно до розрахунків, євро та долар мають корелювати між собою приблизно в однакових обсягах у структурі валютних резервів України.

З огляду на вищезазначене, політика управління золотовалютними резервами, яка включає їх наповнення та диверсифікацію, набуває вкрай актуального значення для України сьогодні.

Враховуючи усі фактори, які впливають на розвиток вітчизняної економіки, доцільним є проведення наступних заходів:

- запровадження режиму фіксованого валютного курсу;
- створення сприятливого інвестиційного клімату для формування позитивного сальдо рахунку операцій з капіталом;
- диверсифікація резервів у розрізі портфелю валют та фінансових інструментів.

Інформаційні джерела:

1. Офіційний сайт Національного банку України / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/>
2. Державна служба статистики України / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Офіційний сайт Міжнародного Валютного фонду. [Електронний ресурс] / International Monetary Fund. — Режим доступу: <http://www.imf.org/>
4. Офіційний сайт Світового банку / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.worldbank.org/>
5. Офіційний сайт Європейського Центрального банку. [Електронний ресурс] / European Central Bank. — Режим доступу: <https://www.ecb.europa.eu/>

Троян В.О.

(ф-т фінансово-економічний, II курс)

ПРОМИСЛОВЕ ШПИГУНСТВО: СУТЬ ТА ФОРМИ ПРОЯВУ

Промислове шпигунство — це різновид економічного шпигунства або одна із форм недобросовісної конкуренції, якому властиве діяльність із незаконно добутих відомостей, що становлять комерційну цінність [1, с.18].

Суб'єктами ж промислового шпигунства, тобто особами, які безпосередньо організують та здійснюють заходи по отриманню інформації можуть бути підрозділи безпеки інших банків, підприємств, організацій, детективні агентства та приватні детективи, спецслужби держави

Головне місце у діяльності промислових шпигунів займають три основні джерела необхідної їм інформації:

- людина як виробник і носій інформації,
- документ як зберігач інформації,
- процес виробництва як матеріальне втілення інформації.

Об'єктом промислового шпигунства є інформація з обмеженим доступом важливого значення набуває виявлення джерел носіїв інформації до яких якраз і прагнуть отримати доступ промислові шпигуни [2, с. 211].

Такими носіями можуть бути різного роду документи (фінансові, правові, з питань кадрової роботи, розвитку банку, його технологій, системи безпеки), електронні носії (диски, дискети,

комп'ютерна техніка), креслення, схеми, карти, плани, патенти, розрахунки, протоколи, акти, аудіо- та відео матеріали, а також працівники банків, клієнти, партнери та інші особи, які можуть бути обізнані з таємницями банку [2, с.212].

Промислове шпигунство зазвичай наступну мету:

- отримання конфіденційної інформації конкурентів;
- здобуття конкурентної переваги на ринку, через витіснення або знищення конкурента [1, с.20].

За сукупністю форми та методи промислового шпигунства поділяються на дві групи:

1. Агентурні методи;
2. технічні методи.

Агентурний метод одержання інформації — основа основ будь-якого виду шпигунства. Тут можливі два напрями діяльності: вербування або впровадження своєї людини до компанії конкурента.

Технічний метод полягає в одержанні інсайду за допомогою технічних засобів. До таких технічних засобів належать: мікрофони, електронні стетоскопи, лазерні мікрофони, радіо закладки, тощо. Використовується наступний комплекс заходів:

- прослуховування телефонних дзвінків;
- підкидання непомітних жучків в вигляді дрібничок в офіс або в телефони;
- негласне приховане відео спостереження;
- несанкціонований вхід в базу даних компанії через мережу інтернет або несанкціонований вхід до особистих даних компанії в соціальних мережах [3, с 37].

Є ще один універсальних метод який використовують і при комерційній розвідці і в промисловому шпигунстві. Він називається «Пірнавання у сміттєвий контейнер». Зазвичай ми гадаємо, що те потрапило до сміттєвого кошику, є знищеним. На жаль, це не так. Сміття не тільки дає цінну інформацію про діяльність фірми, а й конфіденційну інформацію про звички й уподобання співробітників. Наприклад, у 2002 році розгорівся скандал навколо корпорації Oracle, що найняла детективів, аби ті довели, що Microsoft негласно спонсорує низку громадських організацій з метою впливати через них на громадську думку [3, с. 39].

Список літератури

1. Демидов Б., Величко А., Волощук І., Тайный фронт // Національна безпека України. — Вип. №7-8/2005. — с.17–23.

2. Зубок М. Захист підприємницької діяльності від недобросовісної конкуренції і промислового шпигунства. — К.: КНТЕУ, 2008, 375 с.

3. Березин І. Промислове шпигунство, конкурентна розвідка, бенч-маркінг, й етика цивілізованого бізнесу// — Практичний маркетинг. — 2005 — 22.07 — № 101, С. 36–40.

Федоренко С.А.,

Обліково-економічний факультет, магістрант

СИСТЕМА РЕЙТИНГОВИХ ОЦІНОК ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ

Банківська криза, що завдала великої, часом непоправної шкоди українським банкам, поступово стихає. Нинішні клієнти ставляться до банків із великою пересторогою, бо мало хто бажає повторити долю вкладників, що чекають на подачку від Фонду гарантування вкладів чи оббивають пороги банківських відділень, щоб витягувати власні доларові депозити по одній купюрі на добу.

З другого боку, депозитні ставки перебувають на максимальних рівнях. Середньозважена гривнева ставка за річними строковими вкладками становить понад 21%, за доларові депозити банки в середньому обіцяють майже 9% річних, за вклади в євро — 8%. Не дивно, що український вкладник відчуває спокусу на свій страх і ризик знову зв'язатися з банками.

Незважаючи на привабливі рекламні пропозиції, досвідчені клієнти банків для збереження коштів і нервів активно цікавляться не тільки прибутковістю, а й життєздатністю обраних фінансових установ. Щоб відповісти на питання «Чи вдасться банку утримати шоковий удар?», ми рекомендуємо хоча б орієнтовно оцінити силу можливого стресу, подумати, чи варто довіряти банкам взагалі, і тільки після комплексної оцінки фінансової звітності, репутації та структури власності починати ділову співпрацю.

Як свідчить травматичний досвід останніх років, відкривати депозит бажано лише після комплексного оцінювання фінансової звітності, репутації та структури власності банку.

Для того, щоб не втратити власних коштів, виникає необхідність в розробленні універсальної методики оцінювання життєздатності банків.

Так проаналізувавши, велике різноманіття рейтингових оцінок життєздатності банків. Взявши з кожної найкраще, було створено новий метод оцінки життєздатності банків:

1. Відповідність капіталу активам = Власний капітал/Чисті активи. Діапазон присвоєння балів — $>17\%$ — 5 бал; $12-17\%$ — 4 бал; $8-12\%$ — 3 бал; $4-8\%$ — 2 бал; $0-4\%$ — 1 бал.

2. Коефіцієнт проблемності кредитів банку = Сума недійсних кредитів/Кредитний портфель банку. Діапазон присвоєння балів — $<8\%$ — 5 бал; $8-20$ — 4 бал; $20-30\%$ — 3 бал; $30-40\%$ — 2 бал; $40\%>$ — 1 бал.

3. Коефіцієнт ефективності діяльності банку = Фінансовий результат банка/Середій капітал. Діапазон присвоєння балів. $>8\%$ — 5 бал; $8-3\%$ — 4 бал; $3-0\%$ — 3 бал; $0-(50\%)$ — 2 бал; $<(50\%)$ — 1 бал.

4. Коефіцієнт ліквідності банка = Високоліквідні активи/Зобов'язання. Діапазон присвоєння балів $>10\%$ — 5 бал; $10-7\%$ — 4 бал. $7-4\%$ — 3 бал. $4-1\%$ — 2 бал; $>1\%$ — 1 бал.

5. Коефіцієнт підтримки банка акціонерами. Діапазон оцінки лежить в межах від 5 до 1 бал. В залежності від кінцевих акціонерів банка.

6. Коефіцієнт безперебійної роботи банка. Діапазон оцінки — не зафіксовано випадків — 5 бал; залежно від частоти і тяжкості зафіксованих випадків виставляється оцінка від 4-1 бал.

Сума загального заліку для банку розраховується шляхом додавання чисел, отриманих від множення балів на вагу кожного фактору. Чим більше значення загального заліку, тим вищі шанси у банку вистояти в кризовий час.

Критерій рейтингових оцінок:

1. 4.1 і більше — Високий рівень життєздатності банку.

2. 3.1 — вище середнього рівень життєздатності банку.

3. 2.1 нижче середнього рівень життєздатності банку.

4. 1-2 — низький рівень життєздатності банку.

Від стану фінансової стійкості банків значною мірою залежить спроможність банківської системи здійснювати свою діяльність, її місце і роль у процесах економічних перетворень. Фінансова стійкість є не лише основою стабільної банківської системи, а й важливою економічною категорією, оскільки відсутність або низький рівень фінансової стійкості будь-якого суб'єкта господарювання, у тому числі і комерційного банку, веде до його неплатоспроможності й у кінцевому результаті — до банкрутства.

Від стану фінансової стійкості банків значною мірою залежить спроможність банківської системи здійснювати свою діяль-

ність, її місце і роль у процесах економічних перетворень. Фінансова стійкість є не лише основою стабільної банківської системи, а й важливою економічною категорією, оскільки відсутність або низький рівень фінансової стійкості будь-якого суб'єкта господарювання, у тому числі і комерційного банку, веде до його неплатоспроможності й у кінцевому результаті — до банкрутства.

Література:

1. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: [http:// bank.gov.ua](http://bank.gov.ua).
2. Рисін В.В. Рейтингова оцінка діяльності банків як інструмент аналізу фінансового стану / В.В. Рисін // Проблеми розвитку фінансово-кредитних установ в сучасних умовах — 2013.
3. Коваленко В.В. Стратегічне управління фінансовою стійкістю банківської системи: методологія і практика: монографія / В.В. Коваленко. — Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010 — 228 с.
4. Тимошенко О.П. Стійкість банківської системи України: теоретичний аспект / О.П.Тимошенко // Науковий вісник БДФА: Збірник наукових праць: Економічні науки. — Чернівці, БДФА, 2008. — С. 59-65.

Федорова А. А.

(факультет економіки та управління, IV курс)

ІННОВАЦІЙНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Визначальним фактором успішної імплементації ряду реформ в Україні є розбудова якісної системи вищої освіти та формування наукового суспільства, яке б могло генерувати нові ідеї та використовувати їх у процесі забезпечення економічного зростання. Враховуючи сучасний інтернаціональний характер економічних і соціальних процесів, Україна має докласти зусиль, щоб сформувати систему вищої освіти, яка відповідає світовим нормам і стандартам.

Незважаючи на значну увагу до необхідності реформування вищої освіти в Україні, недостатньо проаналізованим залишається інноваційний механізм забезпечення практичної реалізації змін. У свою чергу, більш детальний аналіз потребують шляхи забезпечення результативного моніторингу якості освіти, стимулювання міжнародної співпраці, а також розвитку науки.

Головним кроком на шляху до реформування української освіти стало прийняття 1 липня 2014 року Закону «Про вищу освіту» [3]. У процесі дослідження було виявлено, що основними аспектами реформи стали: формування Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯВО), зміна умов акредитації навчальних закладів, зростання академічної автономії ВУЗів, впровадження електронної звітності ВНЗ про освітню та фінансову діяльність, зростання ролі студентського самоврядування, удосконалення процедури виборів ректорів та деканів, покарання за плагіат, регламентація об'єктивного процесу відбору та прийому на навчання абітурієнтів, підвищення академічної мобільності студентів, надання студентам можливості обирати навчальні програми і окремі дисципліни, формування конкурентної системи держзамовлення, підвищення розміру стипендіальних виплат та гарантування цільового фінансування наукових розробок університетів.

На основі дослідженого матеріалу про реформу вищої освіти в Україні, нами був проведений SWOT-аналіз (таблиця 1), що включає фактори внутрішнього та зовнішнього середовищ, які як сприяють реалізації реформи, так і стримують її.

Для посилення позитивних аспектів та усунення недоліків у впровадженні освітньої реформи, вважаємо за доцільне виконати наступне: 1) Сформувати інвестиційну модель фінансових ресурсів ВНЗ; 2) Розділити НАЗЯВО на дві окремі агенції: 1 — для акредитації ВНЗ та суміжних завданнях, 2 — для оцінки якості навчальних планів і програм. 3) Оптимізувати розподіл місць державного замовлення по спеціальностям; 4) Стимулювати розвиток професорсько-викладацького складу; 5) Розширити можливості і повноваження студентів; 6) Активізувати науково-дослідницьку співпрацю; 7) Зробити освітні програми привабливими для іноземних студентів.

Висновки. Реформа вищої освіти України регламентує основоположні зміни вищої освіти, результатом яких має стати повноцінна інтеграція України до європейського простору, а також дієвий механізм самовдосконалення навчальних закладів. Вирішальну роль в ефективності визначених заходів відіграє їхня практична реалізація та контроль за якістю освіти, на противагу закріплення необхідних змін лише на папері. Задля успішної реформації системи освіти обов'язковим є високий рівень відповідальності усіх учасників процесу, а національна система вищої освіти має стати максимально доступною і систематизованою аби освітня реформа не була приречена на втрати.

Таблиця 1

SWOT-АНАЛІЗ РЕФОРМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

<p>Зовнішнє середовище</p> <p>Внутрішнє середовище</p>	<p>Можливості</p> <ul style="list-style-type: none"> • Підвищення академічної мобільності студентів у процесі світової інтеграції • Удосконалення освітніх методик та державного управління сферою вищої освіти за рахунок міжнародного обміну досвідом • Притік іноземних студентів в Україну 	<p>Загрози</p> <ul style="list-style-type: none"> • Посилення еміграційних процесів серед студентів • Незабезпеченість випускників робочими місцями • Зменшення фінансування вищої освіти з боку населення за рахунок зниження платоспроможності
<p>Сильні сторони</p> <ul style="list-style-type: none"> • Удосконалена законодавча база • Підвищення автономії ВНЗ • Розширення повноважень студентського самоврядування • Уніфікація вступних умов для абітурієнтів 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Адаптація процесу вищої освіти до інтересів студентів 2. Активізація міжнародної співпраці між ВНЗ для студентів та викладачів 3. Підвищення якості та привабливості вищої освіти в Україні за допомогою найкращих навчальних методик 4. Корегування нормативних актів та стандартів вищої освіти відповідно до світових вимог 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Забезпечення відповідності вищої освіти потребам на ринку праці 2. Корегування процесів вищої освіти відповідно до побажань студентської спільноти 3. Приваблення уваги економічних суб'єктів до фінансування ВНЗ, залучення інвесторів
<p>Слабкі сторони</p> <ul style="list-style-type: none"> • Зменшення обсягів фінансування вищої освіти • Відсутність результатів діяльності НАЗЯВО • Недосконала система звітності ВНЗ • Невідповідність державного замовлення та вибіркових дисциплін пріоритетам абітурієнтів 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Корегування діяльності НАЗЯВО відповідно до кращих світових практик 2. Збільшення обсягів фінансування вищої освіти за рахунок притоку коштів іноземних студентів 3. Забезпечення повної звітності ВНЗ на основі світового досвіду державного контролю за діяльністю вузів 4. Задоволення інтересів студентства за рахунок підвищення академічної мобільності 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Приваблення уваги іноземних агентів та інвесторів до фінансування вищої освіти 2. Приведення у відповідність потреб студентів та вимог ринку праці 3. Залучення до роботи НАЗЯВО з метою підвищення якості та привабливості вітчизняної системи вищої освіти 4. Заохочення ВНЗ до прозорості діяльності задля підвищення довіри студентів до ВНЗ України

Джерело: Складено автором на основі [1,2,3,4]

Список використаної літератури:

1. Вахович І. М. Стан і проблеми вищої освіти в Україні / І. М. Вахович, Л. І. Іщук, С. О. Пиріг // Економіка та управління національним господарством. — №1(151) — 2014. — С. 63-69.

2. Дебати про фінансування вищої освіти [Електронний ресурс] // CEDOS. — 2016. — Режим доступу до ресурсу: <http://goo.gl/MwXw5t>
3. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 №1556-VII. [Електронний ресурс] / Законодавство ВРУ. — Режим доступу: <http://goo.gl/RsBAk8>
4. Шульга Н. Д. Сутнісні характеристики поняття «державна освітня політика» [Електронний ресурс] / Н. Д. Шульга // Київський транспортно-економічний коледж. — 2014. — Режим доступу до ресурсу: <http://goo.gl/6vv7pX>

Філозоф Ю.О., Мотрунецька Л.С.
(фінансово-економічний ф-т, IV курс)

ФІСКАЛЬНА РОЛЬ ВЕЛИКИХ ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ В УКРАЇНІ

Не дивлячись на те, що частка великих платників податків у загальній кількості платників є незначною, проте вони сплачують більше 1/2 податкових надходжень до бюджету і відповідно мають велике фіскальне значення як для своїх регіонів, так і для країни в цілому. В час економічної кризи, яка спіткала Україну, розвиток, а також прибуткова діяльності таких великих підприємств має вирішальне значення для подальшого економічного розвитку держави. Цим і обумовлюється актуальність даної теми. [1]

Слід зазначити, що в умовах економічної кризи може виникнути бажання збільшити ставки оподаткування саме для ВПП, адже ця категорія підприємств менше піддається негативним кризовим явищам, є більш стійкою у фінансовому відношенні. Проте збільшення ставок оподаткування або ж введення нових податків може негативно позначитися на господарській діяльності таких суб'єктів, призведе до того, що вони провадитимуть активну тіньову діяльність, не декларуватимуть свої доходи тощо, оскільки бути великим платником податків стане не вигідно у фінансовому відношенні.

Формуючи загальний образ великих платників податків України, можна сказати, що найбільша кількість зареєстрованих ВПП по Україні припадає на Київську область — їх питома вага у загальному обсязі великих платників становить 46,53%, а самих підприємств налічується близько тисячі. Це пов'язано із тим, що саме у столиці зосереджено політичне та економічне життя країни, а тому процес концентрації головних бізнес-структур у Києві вбачається природним. Практично кожний господарюючий суб'єкт, що

здійснює активну фінансово-господарську діяльність та має розгалужену регіональну структуру по всій Україні, створює головний офіс у столиці. Зокрема, на початок 2016 року в п'ятірку найбільших платників податків м. Києва за рік входили такі підприємства як: «Київенерго», яке сплатило 94 млн грн до бюджету, «Промінвестбанк»-89 млн грн, «Київстар»-87 млн грн, «МТС Україна» — 85 млн грн і «Епіцентр К»-71 млн грн відповідно [2].

Крім цього, у Києві провадять свою діяльність також підприємства, засновані компаніями зі світовим ім'ям, такі як «Луї Віюттон Україна», «Проктер енд Гембл Україна», «Метро Кеш енд Кері Україна», «Кока-кола-Україна Лімітед», «Джонсон і Джонсон Україна», «Аліко Україна», «Тойота-Україна», «Нестле Україна» і т.ін. У першій трійці за кількістю ВПП також Дніпропетровська області (8,16% загальної кількості ВПП). Крім цього, у таких областях як Одеська (4,48%), Львівська (4,43%), Харківська (3,68%) та в АР Крим (2,55%) кількість зареєстрованих великих платників перевищила 50 одиниць станом на 2014 р. [3].

Говорячи про фінансове значення ВПП, хотілось би звернути вашу увагу на табл.1, де ми можемо побачити яку частку у доходах бюджету становлять саме надходження від цієї категорії платників.

Таблиця 1

ПИТОМА ВАГА ПОДАТКОВИХ ПЛАТЕЖІВ, АКУМУЛЬОВАНИХ СДПІ З ОВП У ДОХОДАХ ТА ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕННЯХ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ У 2009-2015 РР*

Показники	Роки						
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Мобілізовано податкових платежів СДПі з ОВП, млн грн	48602,0	59827,8	55980,7	59290,4	67634,9	103351,6	142284
Доходи Державного бюджету, млн грн	202771,0	231543,3	302798,4	331524,8	324275,1	336767	485908
Податкові надходження Державного бюджету, млн грн	141986,3	157800,3	249830,9	261528,6	249434,0	261979	367922
Питома вага податкових платежів, мобілізованих СДПі з ОВП, у доходах Державного бюджету, %	23,97	25,84	18,49	17,88	20,86	30,68	29,28

Закінчення табл. 1

1	2	3	4	5	6	7	8
Питома вага податкових платежів, мобілізованих СДПІ з ОВП, у податкових надходженнях Державного бюджету, %	34,23	37,91	22,41	22,67	27,12	39,45	38,67

*Складено авторами за даними [2] та Державної фінансової служби України.

Як бачимо, частка платежів, акумульованих СДПІ з ОВП, у податкових надходженнях Державного бюджету коливалася в межах від 22,41% до 37,91% із середнім значенням — 30,94%.

Таким чином, є усі підстави стверджувати, що великі платники є найбільш «податково активною» категорією платників в Україні, адже та сума коштів, які спрямовуються ВПП до Державного бюджету, може, без перебільшення, забезпечити фінансування таких важливих напрямів функціональної класифікації видатків як освіта і охорона здоров'я, або навіть соціальний захист (за підсумками 2013 року обсяг видатків із Державного бюджету за вказаними напрямками склав 43822,4 млн грн) або ж здійснення видатків із спеціального фонду Державного та місцевих бюджетів.

Загалом, результати проведеного аналізу свідчать про цілком виправданий привілейований статус великих платників, виражений через запровадження в країні спеціалізованого підходу до їх податкового супроводження, — у процесі податкового обслуговування великих платників. З огляду на високу податкову активність ВПП, вважаємо стратегічно важливим усілякими способами сприяти їх добровільній сплаті податків через оптимізацію податкового супроводження в Україні.

Список літератури:

1. Пислиця А. В. Підходи до визначення ефективності великих платників податків / А. В. Пислиця // Фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання: зб. матер. III Всеукраїнської науково-практичної конференції, 19-21 лютого 2015 р. — Кременчук, 2015. — 296 с. — С. 139-141.

2. Ватаманюк О. С. / Оцінка податкової активності великих платників у формуванні доходів державного бюджету України/ О. С. Ватаманюк // Молодий вчений. — 2015. — №6(21). — Ч.1. — С.81-86.

3 Обсяги реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємств за їх розмірами за регіонами у 2013 році [Електронний ресурс]: Офіційний сайт Державної служби статистики України. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Фоміна Д. В.

(фінансово-економічний ф-т, IV курс)

ПОДАТОК НА НЕРУХОМЕ МАЙНО: ПРОБЛЕМИ ЙОГО ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ, СВІТОВИЙ ДОСВІД

Податок на нерухомість — це основа власних прибутків громад. Нерухомість є зручним об'єктом оподаткування. Це зумовлено такими її властивостями, як візуальна наочність, тривалість існування, постійність місцезнаходження, необхідність державної реєстрації. В Україні податок на нерухоме майно є джерелом надходжень до місцевих бюджетів: фактичні надходження до місцевих бюджетів від податку на нерухомість за 2015 рік складають 49,6 млн грн [1].

Впровадження податку у 2012 році мало сприяти наповненню місцевих бюджетів, а також реалізації принципу справедливості оподаткування.

Станом на 2016 рік, згідно з Податковим Кодексом, оподаткуванню підлягає загальна площа об'єкта нерухомості (житлової і нежитлової). Власники нерухомості не сплачують податок за 60 кв. метрів включно (для квартир/ри); 120 кв. метрів включно (для житлового/вих будинку/ків); 180 кв. метрів (для різних типів нерухомості, одночасного володіння квартирою/рами та будинком/ками) [2].

Основні проблеми справляння податку на нерухоме майно в Україні:

1. нерозвинуте технічне забезпечення;
2. порушення принципу соціальної справедливості;
3. ухилення від сплати податку;
4. соціальне невдоволення «справедливим» податком.

На сучасному етапі податок на нерухоме майно існує приблизно в 130 країнах, але значимість його різна. У більшості розвинутих країн світу базою оподаткування є ринкова вартість майна, або певний відсоток від ринкової вартості [3]. Така база оподаткування застосовується у Голландії, Швейцарії, Данії, Швеції у Європі, Чилі, Південній Кореї, Канаді. Хоча в кожній країні є характерні риси оподаткування, у ході інтеграційних процесів податкові системи почали зближуватися, й утвердилися загальні принципи, у відповідність до яких були приведені норми національного законодавства. Однак, при цьому національні податкові системи не втратили своїх особливостей. Отже, до основних

принципів, які характерні для більшості європейських країн, відносять:

1. об'єктом оподаткування, як правило, виступають саме земля, будівлі та споруди;

2. податок сплачується власниками нерухомості, також платником податків може бути орендар або обидва вищезазначених особи;

3. при визначенні бази оподаткування зазвичай використовується ринкова вартість оподатковуваних об'єктів;

4. при визначенні вартості нерухомого майна зазвичай використовується не індивідуальна оцінка кожного окремого об'єкта, а масова оцінка на основі застосування стандартних процедур розрахунку вартості об'єктів для цілей оподаткування;

5. податок на нерухоме майно є, переважно, місцевим податком, надходить до місцевих бюджетів. Він може також бути федеральним податком, але розподілятися між бюджетами всіх рівнів;

6. поділ нерухомості на житлову і таку, що використовується для комерційних цілей [4].

У США ставки податку на нерухомість диверсифіковані, встановлюються як відсоток від вартості майна. Ставки залежать від середньої вартості майна у штаті: так у Луїзіані сплачують — 0,18 %, в той час як у Нью-Джерсі, зокрема і в Нью-Йорку, де вартість майна найбільша, — 1,89 % вартості майна [5]. Існують соціальні пільги для пенсіонерів: 40 штатів з 50 пропонують не враховувати присадибні ділянки, які зменшують оціночну вартість будинку.

У Великій Британії стягується єдиний податок на майно, яке використовується для ведення підприємницької діяльності (national non-domestic rate — NNDR). База оподаткування в — прогнозована сума річної орендної плати. Вона стягується з власників чи орендарів нерухомого майна виробничого або невиробничого призначення. Податок збирається щорічно [6].

У Данії платником податків є власник нерухомості. Нерухоме майно, що знаходиться в Данії може обкладатися трьома видами податку на нерухомість:

1. місцевий податок на нерухомість (kommunal grundskyld) 0,6% до 2,4%;

2. окружний податок на нерухомість (amtskommunal grundskyld) 1%;

3. місцевий податок на нерухомість, що використовується для комерційних цілей (doekningsafgift) не може перевищувати 1% [7].

У Швеції державний податок на нерухомість (statlig fastighets beskatt) накладається на всі види нерухомості, яка може бути використана для проживання, в комерційних і виробничих цілях. Оподатковувана база — оцінена вартість майна на дату на два роки раніше, ніж відповідний податковий рік (за цей час органи, які проводять оцінку, можуть проаналізувати всю інформацію, необхідну для оцінки). Податкова ставка становить 1,3% на будинки, розділені на орендовані квартири і блоки квартир (hyreshus), 1,0% на приміщення, які використовуються в комерційних цілях і 0,5% на промислову власність [5].

За результатами проведеного дослідження можемо запропонувати наступне:

1. змінити застосування методу, заснованого на площі об'єкта на метод, заснований на вартості об'єкта, оскільки він є більш справедливим і застосовується в більшості розвинених країн світу;

2. запровадити розмежування цілей використання нерухомості: для комерційної і не комерційної діяльності. Залежно від цілей використання нерухомості можна вводити різні ставки оподаткування і що може по-різному оподатковуватись.

Перспективи подальших наукових пошуків у даному напрямку пов'язані з шляхами удосконалення функціонування державного реєстру, оскільки інформація має бути актуальною та достовірною.

Список літератури:

1. Офіційний сайт Державної казначейської служби України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://treasury.gov.ua/>

2. Податковий кодекс України : прийнятий Верховною Радою України 2 груд. 2010 р. № 2755-VI: від 24 грудня 2015 року N 909-VIII

3. Податкова система: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл./ [Лютый І. О., Демиденко Л. М., Романюк М. В. та ін.]/ за ред. І. О. Лютого. — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 456 с.

4. Карлін М. І. Податок на нерухомість у країнах ОЕСР та в Україні: історія і сьогодення: [Електронний ресурс]. — режим доступу: <http://esnuir.eenu.edu.ua/handle/123456789/3053>.

5. Фрадинський О.А. Вітчизняний та світовий досвід еволюції оподаткування нерухомого майна / О.А. Фрадинський // Вісник Хмельницького національного університету. — 2010.

6. Аблязова Е. З. Світовий досвід оподаткування нерухомості / Е. З. Аблязова // Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова, 2013. — Т.18. — Вип. 3/1. — С. 7–10

7. Мелько Ю. Податок на нерухомість в Україні: перспективи впровадження [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://city-institute.org>.

Фомкіна В.І.,
(ф-т економіки та управління, IV курс)

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Система соціального захисту покликаний забезпечувати усім громадянам країни рівні можливості для підтримання певного рівня життя, а також підтримувати окремих соціальних груп населення. Під впливом фінансових криз, що декілька разів вражали економіку України, кількість громадян, які потребують соціального захисту, періодично збільшується. В умовах хронічного дефіциту державного бюджету це породжує низьку дієвість та адресність сформованої системи та потребує нових кардинальних реформ. З урахуванням пріоритетності євроінтеграційного процесу на сучасному етапі антикризове реформування економіки України повинно здійснюватись у напрямку запровадження якісних та кількісних стандартів організації систем соціального захисту країн ЄС.

Часті реформи системи соціального захисту в Україні, що здійснювались, переважно, в результаті політичної передвиборчої боротьби діючої влади та її опонентів, не дозволили досягти бажаного позитивного результату та суттєво покращити рівень життя громадян. На сьогодні понад 35% українців є бенефіціантами соціальних виплат, при цьому видатки держави на фінансування системи соціального захисту складають 5,5% ВВП. Водночас, в країнах ЄС середній рівень державних витрат на соціальний захист становить близько 27% ВВП [1]. Попри це, розміри соціальних виплат в Україні на сьогодні не спроможні задовольнити реальні потреби вразливих верств. В порівнянні з такими державними гарантіями, як прожитковий мінімум, наявні рівні виплат по соціальному захисту ілюструють тенденцію до якісного зменшення в порівнянні з 2008 роком. Тож, реформування соціального захисту в Україні, в першу чергу, повинно спрямовуватись на підвищення розмірів виплат та забезпечення адресного надання соціальних допомог задля підтримки найбільш нужденних категорій громадян.

На сьогодні в процесі євроінтеграційних реформ Україна здійснює поетапне впровадження директив ЄС щодо реалізації соціальної політики, що передбачено відповідним планом заходів на 2016-2017 рр. [2]. Компаративний аналіз законодавства у сфері соціального захисту, що на сьогодні на наднаціональному рівні запроваджено в ЄС та на державному рівні в Україні, показав існуючу потребу їх детального узгодження (табл. 1).

Таблиця 1

КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ ТА УКРАЇНІ

Нормативно-правові акти ЄС	Рівень інтегрованості нормативно-правового акту Україною
Єдиний європейський акт (ЄСА) з 1986 р. і Хартія Співтовариства про основні соціальні права працівників з 1989 р.	Більшість прав прописані в українській законодавчій базі у таких нормативно-правових актах, як Кодекс законів про працю України, Конституція України, Закони України «Про охорону праці» від 14.10.1992 р., «Основи законодавства України про охорону здоров'я» від 19.11.1992 р.
Угода про соціальну політику і Протокол, прийняті в Маастрихті, вони є Додатком до Договору про Європейський Союз	Рівень державної гарантії встановлює Кабінет Міністрів України. В свою чергу, Кабінет Міністрів наділений такими повноваженнями згідно Закону України «Про Кабінет Міністрів» від 09.12.2015.
Біла книга про ріст, конкурентоспроможність і зайнятість (1993 р.)	Нормативно-правові акти (положення та постанови) Державної служби зайнятості України
Зелена книга "Європейська соціальна політика, роздуми для Союзу" (1993 р.)	Відсутні нормативно-правові акти.
"Європейська соціальна політика: шлях для Союзу. Біла книга" (1994 г.)	Частково гарантується Конституцією України та стратегіями сталого розвитку, наприклад «Україна-2020»
Лісабонський договір про внесення змін у Договір про Європейський Союз і договір про створення Європейської спільноти» (підписаний 13 грудня 2007 р., набув чинності 1 грудня 2009 р.)	Деякі цілі визначаються стратегіями сталого розвитку «Україна -2020», її попередньою версією «Україна-2015» і т.д.

Джерело: розроблено автором.

Система нормативних актів, прийнятих інституціями ЄС, встановлює загальні для усіх держав-членів рамки і орієнтири у сфері розвитку соціального права, водночас, законодавство ЄС не визначає єдиного розміру державних гарантій, — це питання регулюється на національному рівні самостійно кожною країною-учасником об'єднання.

Для обґрунтування заходів щодо антикризового реформування системи соціального захисту України та її адаптації до стандартів

ЄС нами досліджено досвід соціальних реформ Хорватії, яка останньою приєдналась до європейського співтовариства та здійснила рішучі кроки в напрямку вирішення поточних кризових проблем [3]. Враховуючи такий досвід, а також встановлені нами невідповідності в законодавстві соціального захисту України та ЄС, з метою підвищення ефективності реалізації соціальної функції державою вважаємо за необхідне передбачити такі інституційні перетворення: консолідація громадського управління матеріальними допомогам в єдине вікно з метою забезпечення єдиної точки обслуговування бенефіціантів соціальних виплат; створення спеціальних соціальних центрів — всеосяжна інформаційна система, з метою покращення доступу бенефіціарів до повного переліку соціальних послуг та допомог; пропорційне збільшення соціальних виплат населенню до рівня прожиткового мінімуму та їх узгодження з динамікою середньої заробітної плати в країні; надання універсальної сімейної допомоги, на одержання якої мають право всі працюючі особи, які мають дітей до 15 років, незалежно від рівня їх доходу, що стимулює працівників до поєднання роботи та виховання дітей; збільшення кількості спеціалізованих соціальних послуг безробітним та успішне повернення їх на ринок праці; введення в дію другого та третього рівнів пенсійної системи, що передбачають пенсійні виплати на засадах обов'язкового та добровільного страхування; раціоналізація переліку пільгових пенсій та їх подальше їх зменшення.

Поточний кризовий період економічного розвитку України погіршує спроможність уряду до наближення вітчизняної системи соціального захисту до стандартів ЄС. Втім, подальше її реформування в напрямку адаптації європейської практики дозволить суттєво покращити рівень життя населення.

Список літератури

1. European Commission Database [Електронний ресурс] // Eurostat. — 2015. — Режим доступу до ресурсу: <http://ec.europa.eu/eurostat/-/data/database>.
2. Європейська інтеграція. Перелік директив. [Електронний ресурс] // Міністерство соціальної політики. — 2015. — Режим доступу до ресурсу: <http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/publish/article?>
3. Фомкіна В.І. Антикризові соціальні реформи Хорватії в умовах євроінтеграційного процесу [Електронний ресурс] / Валерія І. Фомкіна // Антикризове управління економікою України: нові виклики: Матеріали III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції: К.: КНЕУ. — 2015. — Режим доступу: <http://ir.kneu.edu.ua:8080/handle/2010/14707>.

**КРЕДИТНИЙ ПОРТФЕЛЬ БАНКІВ УКРАЇНИ:
РЕАЛІЇ, ПРОБЛЕМИ ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ
УПРАВЛІННЯ В КРИЗОВИХ УМОВАХ**

Запорукою стабільного функціонування банківських установ є забезпечення належного рівня якості кредитного портфеля банку, тобто мінімізація частки проблемних кредитів. Причини виникнення проблемної заборгованості можна поділити на зовнішні та внутрішні (Табл. 1) [1, с. 1082].

Таблиця 1

**ОСНОВНІ ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ ПОЯВИ ПРОБЛЕМНИХ КРЕДИТІВ
ТА ПРОБЛЕМНОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ДЛЯ БАНКУ**

Причини		Наслідки
Зовнішні	Внутрішні	
-зміни у законодавстві; -конкуренція між банками; -погіршення фінансового стану позичальника, його банкрутство; -економічний спад та політична нестабільність у країні; -підвищення рівня безробіття; -підвищення рівня інфляції	-некомпетентність працівників кредитного відділу; -помилки при структуруванні кредиту; -використання неперевіреної усної інформації про позичальника; -неякісна оцінка кредитоспроможності позичальника	-загроза неплатоспроможності та зниження репутації банку; -фінансові збитки від недоотримання суми кредиту та від недоотримання відсотків за кредитом; -погіршення якості активів банку та потреба у формуванні нових резервів; -загроза відпливу з банку висококваліфікованих працівників через зниження можливостей їх матеріального стимулювання; -замороження коштів у неприбуткових активах банку; -зменшення власного капіталу банку внаслідок падіння ринкової вартості його акцій

Джерело: [1]

З ціллю мінімізації ризиків банками здійснюється процеси управління проблемними активами. Виокремлюють два основні види методів роботи з проблемними активами: внутрішньо- та зовнішньобанківські. До перших відносять наступні: пролонгація кредиту, зміна схеми кредиту, надання клієнту кредитних каникул, переведення кредиту з однієї валюти на іншу.

До зовнішніх методів варто віднести передачу проблемних активів третій особі в управління, без оптимізації балансу банку; передачу/продаж проблемних активів пов'язній фінансовій компанії зі здійсненням оптимізації балансу; продаж проблемних активів непов'язаній фінансовій компанії на умовах факторингу, а також сек'юритизація активів [2].

Світова фінансова криза 2008 року негативним чином вплинула на якість кредитних портфелів комерційних банків України. На початок 2008 року частка проблемних кредитів становила всього 1,3%. Аналізуючи дані рис. 1, можна стверджувати про

зростання частки проблемної заборгованості клієнтів вітчизняних банків у 17 разів (до 22,1%) із початку світової фінансової кризи 2008 року до 2016 року.

В абсолютному вираженні обсяг простроченої заборгованості на початок 2008 року становив близько 6,3 млрд грн, в той час як на початок 2016 року ця цифра зросла майже в 34 рази і становила понад 213 млрд грн, що зумовлено перш за все значною часткою кредитів в іноземній валюті.

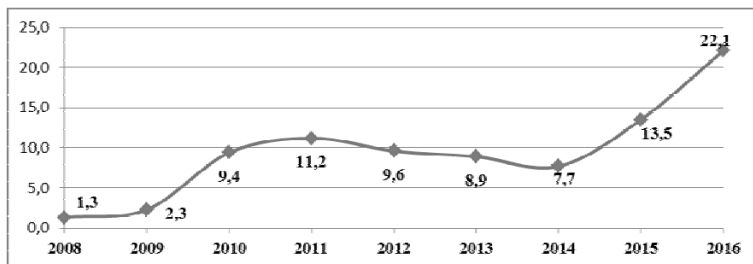

Рис. 1. Частка простроченої заборгованості за кредитами у загальній сумі кредитів, %

Джерело: побудовано авторами на основі [3]

Значне зростання частки проблемних кредитів в 2015 році зумовлено погіршенням фінансового стану позичальників у результаті складної політичної ситуації, економічної кризи, девальвації гривні в три рази, значного рівня інфляції (24,9% в 2014 році та 43,3% за підсумками 2015 року), а також ведення бойових дій на території України.

Слід звернути увагу, що Національний банк України розглядає лише «прострочену» частину кредитів і не враховує реструктуризовані та пролонговані кредити, тобто реальний обсяг проблемних кредитів в банках України значно більший.

Таким чином, реальні дані про сукупний проблемний кредитний портфель українських банків можна отримати лише за допомогою експертних оцінок рейтингових агентств. Наприклад, агентство Standard & Poor's оцінює обсяг проблемних кредитів у близько 40% сукупних кредитів. А міжнародне рейтингове агентство Fitch Ratings стверджує, що поки що частка проблемних кредитів в портфелі українських банків становить 45-50%. [4]

Як показує практика, вирішення проблеми управління проблемними кредитами банку треба шукати у зовнішніх методах і на це є певні причини: спеціалізована установа, що сфокусована

саме на роботі з проблемними кредитами, набагато ефективніше керує цими активами і, як результат, має більше шансів для того, щоб забезпечити виплати по цьому виду активів.

Якщо говорити про Україну, то в нашій країні механізм передачі проблемних активів має свої форми прояву. Першим методом, що хотілося б зазначити в даній роботі є передача активів у так званий поганий банк. Поганий банк (токсичний банк/госпітальний банк) являє собою установу, що створюється для скупівлі низької та неліквідних активів інших банків, що іменуються в світовій практиці токсичними активами [5].

Основними перевагами зазначеного механізму роботи з проблемними активами є можливість розформування резервів шляхом усунення проблемних кредитів із балансу банку, відсутність витрат на непрофільну діяльність зі стягнення проблемної заборгованості, підвищення рівня ліквідності банку за умови надходження коштів від продажу активів.

Має бути створена спеціалізована держустанова, в обов'язки якої входила б реструктуризація проблемних активів, що залишилися в проблемних зонах нашої держави (АРК і зона АТО). Під роботою з даними активами мається на увазі їх викуп та/або прийняття на баланс, обслуговування і повернення, у т.ч. через міжнародні суди. В різних регіонах світу (Корея, Скандинавські країни, Велика Британія) було отримано великий позитивний досвід використання таких інститутів, які дають змогу мінімізувати витрати для держави.

Підсумовуючи вище сказане, слід зазначити, що ідеального способу боротьби з проблемними кредитами виокремити не можливо — кожен має свої переваги та недоліки. Проте, на нашу думку, найкращим методом боротьби з проблемними кредитами є їх уникнення шляхом проведення своєчасної та ґрунтовної оцінки платоспроможності позичальника. Якщо говорити про юридичних осіб, то варто ретельніше проводити моніторинг ситуації в галузі, в яку кредитуються кошти.

Література:

1. Яременко О.Р. Проблемні кредити банків: сутність, сучасний стан та методи їх регулювання / Глобальні та національні проблеми економіки. — 2015. — №8 — С. 1080-1085. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.global-national.in.ua/archive/8-2015/226.pdf>
2. Болгар Т.М. Управління проблемними кредитами банків в сучасних умовах господарювання. — Режим доступу: http://www.businessinform.net/pdf/2014/1_0/248_255.pdf
3. Офіційний сайт НБУ: <http://www.bank.gov.ua/control/uk/index>

4. A Strategy for Resolving Europe's Problem Loans / International Monetary Fund //European Department, Legal Department, and Monetary and Capital Markets Department // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/sdn/2015/sdn1519.pdf>

5. https://uk.wikipedia.org/wiki/Поганий_банк

Хоменко Є.С.,

обліково-економічний ф-т, магістрант

АНАЛІЗ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТА КОНКУРЕНТНИХ ПОЗИЦІЙ БАНКІВ

Формування в Україні засад ринкової економіки створює основу для конкуренції між її учасниками. Це стосується і банківської сфери. Саме тому визначення конкурентоспроможності кожного окремого комерційного банку, його стабільності, надійності в порівнянні з іншими банками є дуже важливим як для інвесторів, клієнтів банків, так і для всього банківського сектору в цілому.

Актуальність теми визначається проблемою оцінювання конкурентоспроможності банків. Її вирішення пов'язане, зокрема, з розробкою методів оцінювання і аналізу конкурентоспроможності банку та розробкою шляхів її забезпечення. Мета дослідження — розглянути методи оцінювання конкурентоспроможності банківських установ, на основі яких можна здійснити вибір найбільш стійкого та надійного банку, фінансовий стан якого не викликає сумнівів.

Теоретичні, методичні, економіко-організаційні питання оцінювання конкурентоспроможності сучасних банківських установ стали провідними темами досліджень відомих іноземних та вітчизняних вчених-економістів Портера М.Е., Дениелса Д.Д., Радеби Л.Х., Волощука І. Заруби Ю., Лютого І., Федулової Л., Фоміна І., Юрчука О. та інших.

Слід зазначити, що банківська конкуренція є одним з різновидів ринкової конкуренції. Доцільно було б визначитися з трактуванням самого поняття «конкурентоспроможність». Воно є більш складною ринковою характеристикою установи, значно ширшою від поняття стійкості і надійності. Для того щоб зрозуміти, що таке конкурентоспроможність банку, проаналізуємо підходи до визначення терміну «конкурентоспроможність». Термін «конкурентоспроможність» трактується деякими авторами як «реальна чи потенційна можливість підприємств виготовляти

та збувати товари, які за ціновими та неціновими характеристиками є більш привабливими, ніж товари конкурентів». Це визначення, на наш погляд, носить дещо однобокий характер, базуючись, перш за все, на концепції конкурентоспроможності товару, та у меншій мірі віддзеркалює ефективність функціонування суб'єкту, ступінь його адаптації до мінливості зовнішнього середовища.

У роботах класика теорії конкуренції — М. Портера — під конкурентоспроможністю розуміється «властивість суб'єкту ринкових відносин виступати на ринку нарівні з присутніми там конкуруючими суб'єктами». Аналізуючи це визначення, слід відмітити, що воно не несе у собі елементи випередження, лідерства, які повинні бути властиві суб'єктам економічного суперництва, що намагаються перевершити досягнення конкурентів.

Вивчення банківської конкуренції дозволяє визначити, що під банківською конкуренцією не слід розуміти відносини, які складаються виключно між комерційними банками. Її слід розглядати як процес суперництва, що здійснюється в динаміці, між суб'єктами банківського ринку, одночасно зацікавленими в досягненні однієї й тієї ж мети, в ході якого вони прагнуть забезпечити собі міцне положення на цьому ринку.

Формування довгострокових планів компанії, правильний розподіл фінансових ресурсів між складовими стратегічного портфеля фірми відбувається за допомогою застосування інструменту, створеного Бостонською консалтинговою групою. Звідси назва інструменту — матриця БКГ.

Матриця БКГ (англ. BCG matrix, інша назва: матриця «зростання — частка ринку» Бостонської консалтингової групи) — інструмент для стратегічного аналізу і планування в маркетингу. Створена засновником Бостонської консалтингової групи Брюсом Д. Хендерсоном. Матриця БКГ — один з найбільш відомих методів класифікації напрямків діяльності компанії (виробництва продуктів, надання послуг тощо) за критерієм потенційної прибутковості. Тобто, це простий рейтинг продуктів фірми за критерієм прибутковості. Така класифікація та поділ діяльності компанії на групи допомагає визначити адекватну стратегію та фінансування заради досягнення лідерських позицій чи прибутковості напрямку (продукту, послуги).

Оцінюючи конкурентоспроможність окремого конкретного банку, необхідно перш за все брати до уваги основні її чинники, а саме: здатність вчасно і адекватно реагувати на зміни в економічній ситуації; наявність заходів по зміцненню вузьких місць банку в порівнянні з конкурентами; імідж та репутація банку; можли-

вість надання комплексу банківських послуг; відкритість банку для клієнтів (як існуючих так і потенційних); впровадження інноваційних видів послуг; оновлення існуючих технічних потужностей; удосконалення менеджменту, управлінської та організаційної структури; розвиток філіальної мережі; рівень навичок та професіоналізм персоналу, можливість швидко вирішувати проблемні питання.

Список літератури:

1. Парасій — Вергуненко І. М. Оцінка конкурентоспроможності банків на основі матричного аналізу/ І.М.Парасій-Вергуненко // Бухгалтерський облік та аудит. — 2008. — № 11. — С. 25 — 31.
2. Герасимович А.М. Аналіз банківської діяльності: Підручник / За ред. А.М. Герасимовича / А.М.Герасимович, М.Д.Алексєенко, І.М. Парасій-Вергуненко. — К.: КНЕУ, 2004. — 599 с.
3. Кіндрацька Л.М., Семеніченко Ю.К., Тюхляєва М.Ю. Облік у банках: Навч.- метод. посіб. для самост. вивч. дисц. — К.: КНЕУ, 2006. — 404 с.
4. Кіндрацька Л.М. Фінансовий та управлінський облік в банках: Підр. / Л.М.Кіндрацька Л.М.— К.: КНЕУ, 2008 р. — 816 с.

Хоміч В. Д.

(ф-т інформаційних систем і технологій, 4 курс)

КАПІТАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ ЯК ОСНОВА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

Капітальні вкладення — важливий елемент в забезпеченні стабільності розвитку усіх галузей економіки України. Наприклад, недостатній обсяг таких вкладень в основний капітал зумовлює неможливість процесів відтворення та оновлення основних засобів підприємств. Ураховуючи наявність основного капіталу з високим рівнем зносу, а також низького обсягу інноваційної діяльності, на підприємствах України складається ситуація випуску неконкурентоспроможної продукції. Оскільки питання дослідження інвестицій в основний капітал має багатоаспектний характер, це обумовлює актуальність дослідження.

Загальний обсяг капітальних інвестицій в Україні за 2015 рік становив 251 млрд 154 млн грн, що на 20,3% більше обсягу інвестицій за 2014 рік. Найбільший приріст капітальних інвестицій за аналізований період відбувся в 2015 році (20,25% стосовно 2014

року). За період 2012–2014 рр. спостерігалось зниження темпів зростання інвестицій.

В 2015 році найбільша частка капітальних інвестицій (30,79%) припадає на машини, обладнання та інвентар. Наступними за розмірами капітальних інвестицій розподілилися такі активи: інженерні споруди, житлові будівлі та нежитлові будівлі (19,52%, 17,32% та 14,83%, відповідно). 6,92% капітальних інвестицій напямлені транспортні засоби.

Станом на 2015 рік найбільший ступінь зносу мають основні засоби, що належать до сфери діяльності транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності — 97,9%, промисловості — 60,3 %, зокрема добувної промисловості і розроблення кар'єрів — 65,3%. Найменший рівень зносу мають основні фонди у сфері діяльності мистецтва, спорту, розваг та відпочинку.

Найбільший обсяг інвестицій в основний капітал в 2015 році отримує промисловість у розмірі 84168 млн грн, що стосовно загального обсягу інвестицій в основний капітал становить 33,5%. Порівняно з попереднім періодом цей показник зменшився на 17,4%. Незважаючи на показники зносу основного капіталу, підприємства, що працюють у сфері транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності, отримують менший обсяг інвестицій у розмірі 16278 млн грн або 6,5% від загального обсягу вкладень.

У зв'язку зі зменшенням фінансування капітальних вкладень із боку держави в період 2012–2014 рр., основним джерелом капітальних вкладень у 2015 році стали власні кошти підприємств: величина їх питомої ваги в сукупній структурі інвестицій в основний капітал становила 67,4%. Але в 2014 році істотно погіршилися фінансові результати вітчизняних підприємств (збиток 524 млн грн).

Обсяги наданих кредитів на інвестиції в основний капітал в 2015 році, порівняно з 2014 роком, скоротилися на 15,1%, а порівняно з 2011 роком — скоротилися на 62,5% у зв'язку з нестачею внутрішніх та зовнішніх коштів підприємств.

За період 2010–2014 роки основним джерелом фінансування інновацій були власні кошти підприємств, частка яких у загальному обсязі фінансування інноваційних робіт коливалася з 84,98% до 52,92% (найвищий рівень у 2014 р. — 84,98%, найнижчий у 2011 р. — 52,92%). Найбільша величина обсягу коштів іноземних інвесторів становила 2411 млн грн в 2010 році (29,7% в питомій вазі загальних витрат на фінансування інноваційно — інвестиційної діяльності підприємств). Найгірший показник зафіксовано в 2011 році — лише 57 млн грн.

Важливим показником при оцінці інвестування в економіку є капіталомісткість. Оптимальним значенням капіталомісткості вважається 25%. В 2015 році на 100 грн ВВП припадало 12 грн 70 коп. капітальних інвестицій. Найвище значення капіталомісткості зафіксовано в 2010 році: на 100 грн ВВП припадало 41 грн 50 коп. капітальних інвестицій.

Протягом 2010-2015 років капіталомісткість зменшувалася. Найбільше зменшення відбулося в 2012, порівняно з 2011 — майже на 0,2 од. ,в т. ч за рахунок інвестицій — на 0,166 од. та за рахунок ВВП — на 0,03 од. В 2015 році, порівняно з 2014 роком капіталомісткість скоротилася на 0,06 од., в т. ч за рахунок інвестицій — капіталомісткість зросла на 0,021 од, а за рахунок ВВП — скоротилася на 0,028 од.

Значення капіталомісткості та її динаміка лише підтверджують факти недостатнього інвестування в економіку, капітал підприємств та інновації.

Необхідно спрямувати науково-технічний потенціал на забезпечення потреб інноваційного розвитку економіки України й організацію виробництва високотехнологічної продукції; розробити та впровадити інструменти державної підтримки інноваційної діяльності; збільшити бюджетне фінансування інвестиційно — інноваційної діяльності підприємства.

Література.

1. Статистична інформація / Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Investments and Ukraine [Electronic resource] // Investor Relation Agency. — 2012. — Режим доступу: <http://www.ua-ir.com.ua/ru/investments>.
3. Dolan E.Dzh. (Microeconomics) : — SPb. : Literaplus, 1996.
4. Shamanska O.I. (The investment algorithm of development of enterprise`s resource potential) — 2010. — № 6.

Цейтлок Н. І.

(ф-т фінансово-економічний, II курс)

ОСОБЛИВОСТІ ОХОРОННОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

В Україні в умовах розвитку ринкового середовища дедалі більшого значення набувають питання безпеки бізнесу, що є одним з обов'язкових чинників підтримання усталеності економічного та соціального розвитку країни, підвищення її обороноздатності,

виключення або мінімізації ймовірності виникнення соціальних, трудових, міжнародних та інших конфліктів, що загрожують безпеці держави. Проведені в Україні процеси приватизації засвідчують, що в її економіці значний сектор відведено недержавним господарюючим суб'єктам — комерційним банкам, акціонерним товариствам, спільним підприємствам тощо, які пропонують споживачам широкий спектр товарів, робіт і послуг. Будучи порівняно новими структурами у вітчизняній економіці, вони здійснюють вагомий вплив на економіку держави, беруть участь, а зазвичай і продукують розвиток сучасних технологій, створюють робочі місця, збільшують податкові надходження до бюджетів країни тощо [1].

Як результат, на сьогодні український бізнес усе більше має потребу в охороні. На думку учасників ринку, це викликано не ростом активності криміналу, а розвитком самого підприємництва. Для того, щоб захистити себе від неприємних переживань за своїх дітей та власність, юридичні особи звертаються до найму професіоналів [2].

Ринок охоронних послуг України доволі широкий. Крім Державної служби охорони при МВС України, майно, приватну власність, спокій і сон громадян охороняють недержавні підприємства безпеки, які функціонують вже понад десять років і характеризуються незмінною затребуваністю. Як відомо, попит породжує пропозицію, що, у свою чергу, викликає конкуренцію. У таких умовах підвищуються вимоги до рівня професіоналізму співробітників охоронних структур [3].

Проте все ж, за світовими мірками приватний охоронний бізнес в Україні ще не увійшов у фазу зрілості, зараз він в стадії активного розвитку. Мовайде не про кількість охоронних агентств, яких чимало, а в першу чергу про якість роботи недержавних охоронних підприємств. Що й казати, якщо Закон, який регламентує відносини у сфері надання охоронних послуг, депутати Верховної Ради прийняли тільки в 2012 році. І, за оцінками експертів, він не є досконалим і потребує доопрацювання [4].

Через низький якісний бар'єр для входження на ринок охоронних послуг в столиці отримали ліцензії близько 1300 фірм. Тому що вимоги для отримання ліцензії на охоронну діяльність в Україні недостатньо жорсткі, якщо не сказати символічні. По-перше, на відміну від тих же туристичних операторів, бажаним отримати охоронну ліцензію зовсім не потрібно мати банківську гарантію, яка підтверджує фінансове забезпечення відповідальності суб'єкта господарської діяльності. По-друге, немає жорст-

ких вимог до рівня матеріально-технічної бази і наявності цілодобової оперативної служби реагування. По-третє, на момент створення нової фірми зовсім не обов'язково мати підготовлений кваліфікований персонал. Іншими словами, вийти на ринок охоронних послуг дуже просто, чим з успіхом і користуються «диванні генерали» [4].

Також, сьогоднішні реалії такі, що велику частину товарів і послуг ми шукаємо через Інтернет. Для придбання певного товару нам достатньо почитати про нього інформацію і знайти пропозицію за найбільш прийнятною ціною. І вибір буде зроблений. У випадку з пошуком охоронної фірми, якій ви маєте намір довірити своє майно і безпеку людей, абсолютно неправильно орієнтуватися лише на яскравий і динамічний сайт компанії, хоча він теж скаже багато про що. Навіть спілкування з менеджером з продажу охоронних послуг буде не достатньо, щоб дати об'єктивну оцінку реальному стану фірми. Його мета — розрекламувати те, що він продає, при цьому гучні обіцянки далеко не завжди будуть підкріплені юридично.

Вважаємо, цілком доцільним є пам'ятати певний перелік правил, які стануть вашим орієнтиром в перенасиченому світі пропозицій від охоронних компаній.

1. Дізнайтесь про майбутнього партнера якомога більше.
2. Відвідайте офіс підприємства.
3. Зустріньтесь з керівництвом та персоналом охоронної фірми.
4. Дізнайтесь про вимоги керівництва до підготовки охоронців.

Ще однією особливістю охоронного бізнесу в Україні є надання переваги дешевому товару. На сьогодні, експерти ринку відзначають, що український бізнес звик дешево купувати продукт за назвою «безпека». Вітчизняні бізнесмени, займаючи стійку позицію вибирати «те, що подешевше» стосовно всіх сфер життя, найчастіше програють у головному[1].

Найбільші гравці українського ринку охоронних послуг визначають, що даний сегмент в нашій країні сильно залежить від платоспроможності підприємств, яка з кожним роком становиться все гірше. Керівництво починає заощаджувати, та в першу чергу зменшуються витрати на охорону. Проте все ж, враховуючи економічну та політичну нестабільність в країні, які тягнуть за собою підвищену активність криміналітету, вважаємо, фірмам, які оперують досить значними об'ємами майнового, інтелектуального та фінансового капіталу, не варто заощаджувати на охороні свого бізнесу.

Список літератури:

1. Федоткин С. Н. Основы частной охранной деятельности. — М., 2001.
2. Варналій З. Основы підприємництва: Навчальний посібник/ Захарій Варналій, — 3-ге вид., виправл. і доп.. — К.: Знання-Прес, 2006. — 350 с.
3. Конституція України [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
4. Закон України «Про охоронну діяльність» від 22.03.2012 № 4616-VI. [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://kodeksy.com.ua/-pro_ohoronnu_diyalnist.htm

Цвид М.О.

(ФІСІТ, магістрант)

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ МОДЕЛЕЙ ОЦІНКИ ЙМОВІРНОСТІ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА НА ПРИКЛАДІ ПАТ “УКРТЕЛЕКОМ”

Стійка тенденція до збільшення кількості фінансово неспроможних підприємств в умовах сучасної світової економічної кризи призвела до того, що процедура банкрутства стала масовим явищем, що охопило майже всі країни та галузі. Банкрутство підприємств у країні негативно впливає на її економічне здоров'я. Якщо вчасно і правильно оцінити ситуацію, то є можливість виправити її і, відповідно, уникнути такого негативного наслідку як банкрутство. Діагностика фінансового стану підприємств є одним з інструментів антикризового управління, який дозволяє виявити перші ознаки загрози банкрутства та встановити причини неплатоспроможності суб'єктів господарювання. Але методична база діагностики критичного стану суб'єктів господарювання України потребує значного удосконалення.

Існує велика кількість моделей оцінки ймовірності банкрутства підприємства [1-4], проте не всі вони можуть адекватно і коректно відображати реальну фінансову ситуацію у компанії. У даній роботі було проведено дослідження переваг та недоліків цих моделей, результати якого представлено у табл. 1.

**ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА МОДЕЛЕЙ
ІМОВІРНІСТІ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА**

Назва моделі	Переваги	Недоліки
Двохфакторна модель Альтмана	* Найпростіша для розрахунків.	* Розроблена виключно для США та повністю не враховує вітчизняні економічні умови; * Недостатність показників.
П'яти факторна модель Альтмана	* Висока точність навіть при збільшенні терміну прогнозування; * Модифікація моделі дозволяє використовувати її для підприємств, чії акції не котируються на біржовому ринку.	* Може використовуватися лише у випадку однорідності та репрезентативності подій банкрутства; * Може використовуватися лише для компанії, що розміщують акції на фондовому ринку; * Не адаптованість моделі до реалій національної економіки; * Не враховує всіх внутрішніх джерел фінансування.
R-модель	* За схожістю розвитку української та російської економік може використовуватися для національних підприємств; * Адапована до умов перехідної економіки; * Враховує результативність операційної діяльності підприємства.	* Відсутність у моделі показників, які характеризують платоспроможність підприємства; * Відсутність у моделі показників фінансової стійкості; * Не враховує всіх джерел фінансування; * Наявність колінеарності між коефіцієнтами рентабельності; * Не містить показника ринкової капіталізації.
Модель Фулмера	* Вірогідність — 1 рік — 98%, 2 роки — 81%; * В моделі задіяна велика кількість факторів (показників); * Враховує розмір підприємства; * В моделі присутні показники, пов'язані з інвестиціями.	* Розроблена для застосування в банківській практиці; * Модель була створена з урахуванням специфіки західних країн; * Необхідна корекція на національну валюту; * Не містить показника ринкової капіталізації; * Тісний взаємозв'язок багатьох факторів між собою (наявність мультиколінеарності); * Неадапованість моделі (вагові коефіцієнти) під реалію національної економіки.

Назва моделі	Переваги	Недоліки
Модель Г. Спрінгейта	<ul style="list-style-type: none"> * У цілому похибка прогнозування не перевищує 10 %; * Не враховується ринкова капіталізація, тобто коло підприємств не обмежується акціонерними товариствами; * В моделі наведені показники ділової активності підприємства та фінансової стійкості. 	<ul style="list-style-type: none"> * Показники точності прогнозування зменшуються з часом; * Модель є модифікацією моделі Альтмана, яка є застарілою; * Модель була створена для підприємств США і Канади; * Коефіцієнти наведені в доларах; * Модель створена для оцінювання кредитоспроможності підприємств; * Не враховує всіх можливих джерел забезпечення заборгованості.
Узагальнена модель О. Терещенка	<ul style="list-style-type: none"> * Широка критеріальна шкала оцінювання; * Системний і комплексний підходи; * В моделі задіяний показник «грошовий потік»; * Використання показників, для розрахунку яких потрібна доступна інформація з форм фінансової звітності підприємства. 	<ul style="list-style-type: none"> * Високий ступінь складності ухвалення рішення в умовах багатокритеріальності завдання; * Модель можна застосовувати лише для підприємств США, Європи; * Наявність колінеарності між показниками моделі; * Не враховує процес розвитку підприємства; * Відсутність коефіцієнту капіталізації прибутку; * Не враховуються галузеві особливості.
Модель Матвійчука	<ul style="list-style-type: none"> * Розроблена саме для українських підприємств; * Обґрунтованість показників; * Відсутність мультиколінеарності. 	<ul style="list-style-type: none"> * Виділення лише двох класів стану підприємства при побудові дискримінантної моделі не завжди достатньо для оцінки реальної фінансової ситуації; * Відсутність прив'язки можливості банкрутства до часу.

Розроблено автором.

Для проведення аналізу моделей оцінки ймовірності банкрутства було обрано ПАТ «Укртелеком» [5]. Публічне акціонерне товариство «Укртелеком» — одна з найбільших компаній України, яка надає повний спектр телекомунікаційних послуг в усіх регіонах країни. Проаналізувавши стан підприємства за допомогою ряду моделей слід зазначити, що результати доволі розбіжні, що вказує на явні недоліки методів. Але, необхідно підкреслити, що усі підходи мають під собою раціональний початок, розвиток якого покладено в основу напрямків їх удосконалення.

Отже, можна зазначити, що найбільш адаптованими до вітчизняних підприємств моделями визначення ймовірності банкрутства, є узагальнена модель О. Терещенка та модель А. Матвійчука. Для того, щоб прогноз був більш обґрунтованим, рекомендується комплексно використовувати одночасно кілька методів прогнозування ймовірності банкрутства підприємства, що дозволить значно підвищити ступінь вірогідності отриманих результатів.

Список літератури

1. Матвійчук А.В. Нечіткі, нейромережеві та дискримінантні моделі діагностування можливості банкрутства підприємств / Нейро-нечіткі технології моделювання в економіці. КНЕУ. — 2013, Вип. №2.
2. Трошина О.В. Використання дискримінантних моделей для прогнозування банкрутства підприємств / Економічні науки. — Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2010. — Т. 10. — С. 8–10.
3. Фучеджи В.І. Характеристика методів та моделей діагностики кризового стану підприємства / Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку: зб. наук. праць. — Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2010. — С. 240–245.
4. Чібісова І.В. Методи оцінки і прогнозування банкрутства підприємств / І.В. Чібісова // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. — 2012. — № 22. — с.1-6.
5. http://www.ukrtelecom.ua/about/finance/financial_reports.

Циганок О.В.

(обліково-економічного ф-ту, студентка 4 курсу)

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ПАРЛАМЕНТУ В УКРАЇНІ

Сучасна глобалізація усіх суспільних процесів вимагає від органів державної влади швидкої реакції на будь-які зміни. Така реакція можлива лише у тому випадку, коли вище державне керівництво має бажання та можливість слідкувати за часовими тенденціями.

Мета дослідження полягає у розкритті змісту функціонування електронного парламенту як засобу автоматизації та оптимізації роботи парламенту України.

Основними завданнями роботи є: розкрити засади функціонування електронного парламенту у провідних країнах світу, охарактеризувати сучасний етап становлення електронного парламен-

ту, розглянути ефективність впровадження системи, виявити проблеми та перспективи впровадження електронного парламенту в Україні.

Об'єктом дослідження є електронний парламент як автоматизована система здійснення діяльності органів державної влади.

Предметом дослідження є процес впровадження електронного парламенту у Верховній Раді України з ймовірними проблемами та перспективами їх вирішення.

Електронний парламент — орган законодавчої влади, що як один із центрів політичної влади спрямований на забезпечення ефективної взаємодії між парламентарями і представниками громадянського суспільства з використанням інформаційно-комунікаційних технологій на засадах верховенства права, прозорості, доступності та підзвітності діяльності [2].

Основною метою впровадження комплексу є ефективне використання наявних інформаційних ресурсів та уніфікація процедур обробки інформації при реалізації повноважень ВРУ.

Основною програмного комплексу «Е-Парламент» є відповідні автоматизовані системи ВРУ стосовно реалізації процедур законодавчого процесу, автоматизації документообігу, кадрового забезпечення, функціонування інформаційно-пошукових систем та ін.

На сучасному (першому) етапі йдеться про оцифрування документів, модернізацію робочих місць (діловодів, працівників юридичного та науково-експертного управлінь, комітетів), запровадження Wi-Fi та мережевої інфраструктури, оновлення серверних ресурсів, створення модельної зали для засідань комітетів, перехід на безпаперову роботу парламенту (е-комітети, е-порядок денний пленарного засідання, е-протоколи, електронні приймальні), забезпечення функціонування сервісу е-петицій, порталу відкритих даних.

Подальше забезпечення інформатизації діяльності парламенту на другому етапі стосуватимуться інфраструктурних, інформаційно-навчальних, комунікативних тактичних кроків (розробка та імплементація програмних рішень; навчання народних депутатів і працівників Апарату ВРУ щодо роботи в новому інформаційному середовищі; введення новітніх електронних продуктів і сервісів; налагодження результативної співпраці з громадськістю та приватним сектором).

Найбільші проблеми при впровадження електронного парламенту у багатьох країнах світу, розподілених за групами доходу, зокрема й в Україні, що відноситься до групи країн з доходом нижче середнього, відображено у таблиці 2.1, де розподілено пе-

решкоди за часткою відповіді користувачів цієї програми електронного парламенту [1, с. 15].

Таблиця 2.1

**РОЗПОДІЛ ПЕРЕШКОД ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ПАРЛАМЕНТУ
ЗА ЧАСТКАМИ ВІДПОВІДЕЙ КОРИСТУВАЧІВ ПРОГРАМИ**

Проблема	Низький рівень	Нижче середнього	Вище середнього	Високий	Усі
1	2	3	4	5	6
Необґрунтована сума фінансових ресурсів	68%	76%	61%	41%	59%
Необґрунтовані затрати на найм робочої сили	42%	47%	47%	48%	47%
Брак знань у користувачів	32%	42%	29%	30%	33%
Брак стратегічних планів щодо впровадження програми	47%	26%	29%	20%	27%
Брак зобов'язань лідерів парламенту	11%	21%	22%	4%	15%
Брак доступу до найкращих здобутків	26%	21%	12%	7%	14%
Відсутність підтримки міжнародної спільноти	21%	11%	6%	2%	8%
Відсутність контролю за фінансовими ресурсами	0%	11%	8%	2%	6%
Ринок інформаційних технологій не здатний сам себе забезпечити	5%	8%	6%	2%	5%
Доступ громадян до ПК та Інтернету	5%	5%	6%	0%	4%
Неповноцінний доступ до Інтернету в парламенті	5%	8%	2%	0%	3%
Непридатне енергозабезпечення	11%	3%	0%	0%	2%

Окрім традиційного оцифрування роботи парламенту світовою спільнотою запропоновано такі технології, як: аудіо чи відеосупровід діяльності, системи внесення інформації до веб-сайтів, системи перетворення документів у цифрові формати, ТВ-трансляція, мобільна комунікація пристроїв, додатків для членів

програми, онлайн-трансляція, соціальні медіа, репозитарії документів, системи створення та редагування документів, радіо-трансляція пленарних засідань, програмне забезпечення для перетворення надиктованих слів у текст, системи управління електронними повідомленнями від громадян.

Оцифрування роботи парламенту призведе до ефективнішої взаємодії громадськості із урядом країни. На сьогодні уже переведено паперову роботу в електронний вигляд, встановленні обладнання та програмних засобів для здійснення працівниками уряду своїх функцій. Повноцінний запуск цієї програми планується у вересні 2016 року.

Список використаної літератури

1. Світовий е-парламент : Звіт ООН 2012. — (Міжпарламентський союз). — Режим доступу: // www.pdp.org.ua/images/stories/materials/GLOBAL_E-parlament_Report_2012_ukr.pdf
2. Барікова А. В Україні запущено електронний парламент // Центр політико-правових реформ. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://pravo.org.ua/ua/news/20871323-v-ukrayini-zapuscheno-elektronniy-parlament>
3. Програмний комплекс «Е-парламент». — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://rada.gov.ua/uploads/documents/36112.pdf>
4. Дорогих С.О. Інформаційна діяльність парламенту: сучасні проблеми та шляхи їх вирішення // Правова інформатика. — № 2(42). — 2014 р.
5. Баклан І.В., Селін Ю.В. Електронний парламент: методологія прийняття рішень у процесі нормотворення // Юридична наука. — №1. — 2013 р.

Цоколенко А. С.,
фінансово-економічний ф-т, III курс

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ БАНКУ В ПОСТКРИЗОВИЙ ПЕРІОД

Фінансова криза загострила проблеми розвитку системи банківського кредитування в Україні. Найбільш суттєве значення має зростання простроченої заборгованості та обсягів безнадійних кредитів, що призводить до погіршення якості кредитного портфеля банку. У той же час аналіз тенденцій банківського кре-

дитування засвідчив, що більшість банків в посткризовий період для підтримання конкурентоспроможного потенціалу збільшують обсяги наданих кредитів при збереженні ризику їх неповернення.

Кредитний портфель як специфічний об'єкт управління являє собою сукупність кредитів, що має певну структуру, відповідає цілям і вимогам банку за прибутковістю, ризиком, ступенем ліквідності та напрямками кредитування. Розмір кредитного портфеля оцінюється за балансовою вартістю всіх кредитів банку, у тому числі прострочених, пролонгованих, сумнівних. У структурі балансу банку кредитний портфель розглядають як єдине ціле та складову частину активів банку, котра має свій рівень дохідності й відповідний рівень ризику. Тому дохідність та ризик — основні параметри управління кредитним портфелем банку.

Аналіз якості кредитного портфеля банківської системи України свідчить, що до 2015 року обсяг наданих кредитів зростає. У той же час, частка простроченої заборгованості досягла свого максимуму (13,5%) у 2014 році, і у порівнянні з 2013 роком, зросла на 75,32%.

Для покращення якості кредитного портфеля банку необхідно вирішити проблему з існуючими проблемними кредитами, а також не допустити появу нових.

На рівень простроченої заборгованості банків мають змогу впливати:

- банки (в особі акціонерів, членів правління, аналітичних підрозділів);
- спілки та інші об'єднання банків, що покликані відстоювати інтереси кредиторів з окремих питань;
- держава (в особі Національного банку, інших контролюючих органів та установ, комітетів Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України);

Зазначені суб'єкти можуть брати пряму чи опосередковану участь у розробці регламентуючих документів, спрямованих на регулювання простроченої заборгованості банків.

Загалом є три варіанти для вирішення проблеми простроченої заборгованості банків:

А) покластися на менеджерів рекапіталізованого банку або власників банку в справі очищення балансу.

Б) здійснити сегрегацію кредитів, які вчасно обслуговуються, й безнадійних кредитів.

В) допомогти банкам розробити заходи з реструктуризації простроченої заборгованості.

Аспект інформаційної відкритості роботи з проблемною заборгованістю банків є надзвичайно важливим в умовах виходу з фінансової кризи.

В умовах виходу країни з кризи важливість ефективного функціонування реєстру проблемних позичальників складно переоцінити. В ідеалі всі банки повинні мати прямий доступ до реєстру, при видачі кредитів керуватися його даними і не видавати свідомо проблемні кредити.

Діапазон рішень проблеми простроченої заборгованості банків України в умовах виходу з фінансової кризи досить широкий: від ліберальних методик самостійної роботи банку з боржником до залучення третіх сторін або навіть категоричного банкрутства боржників, які відверто ігнорують намагання банку розв'язати проблему. Але першочерговим є створення правових умов як для управління простроченою заборгованістю банків, так і для попередження її утворення.

Список літератури:

1. Манжос, С. Б. Управління якістю кредитного портфеля банку в умовах посткризового розвитку економіки // Економіка і регіон. — 2014. — №5.

2. Основні показники діяльності банків України [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807&cat_id=36798.

Червінська А. С.

(Факультет економіки та управління, IV курс)

МЕХАНІЗМИ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В КОНТЕКСТІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Актуальність: Територіальна громада — це жителі, об'єднані постійним проживанням у межах села, селища, міста, що є самостійними адміністративно-територіальними одиницями, або добровільне об'єднання жителів кількох сіл, що мають єдиний адміністративний центр [1]. Територіальна громада є інструментом, що дозволяє реалізовувати основні соціально-економічні права громадян та залучати їх до участі в формуванні державної політики на місцях.

Постановка проблеми: На сьогоднішній день одним із головних завдань реформування адміністративно-територіального устрою України в контексті децентралізації є забезпечення економічної спроможності та самодостатності територіальних громад шляхом створення дієвих механізмів їх фінансового забезпечення. Проте, на даний момент в українській економіці існує ряд негативних факторів, що не лише стримують ефективність фінансового забезпечення територіальних громад, але й не дозволяють громадам повноцінно розвиватись та сприяти процесам соціально-економічного розвитку країни.

Результати дослідження: До основних повноважень територіальних громад належать: формування бюджету громади та забезпечення її економічного розвитку, зокрема — шляхом розвитку підприємництва на місцях та залучення коштів від потенційних інвесторів; розвиток місцевої інфраструктури та культури; надання соціальної допомоги населенню; забезпечення громадської безпеки та порядку на території громади; надання адміністративних послуг; управління освітніми та медичними закладами в межах законодавчо установлених повноважень.

Наразі, завдяки докорінним змінам у законодавстві, територіальні громади нарешті мають у своєму розпорядженні достатні обсяги фінансових ресурсів, а місцеві бюджети — стабільні джерела доходів та майже повну автономію. Так, у 2015 році приріст надходжень до загального фонду місцевих бюджетів, порівняно із 2014 роком, становив 36,8%, перевищивши показники минулого року на 10 мільярдів гривень [2].

Таким чином, громадяни відтепер мають реальний фінансовий стимул до об'єднання та співпраці з метою формування спроможних територіальних громад.

Однак, активізація процесу утворення й розвитку територіальних громад в Україні стримується під впливом низки негативних чинників.

Зокрема, спостерігається недосконалість управління фінансовими ресурсами на місцевому рівні, а також суттєва диференціація громад за рівнем їх бюджетної забезпеченості та небажання сильніших громад об'єднуватись із слабшими. Також, доходи місцевих бюджетів сільських територіальних громад часто не забезпечують досягнення ними фінансової спроможності.

Іншим негативним чинником, що стримує розвиток територіальних громад, є недостатня обізнаність громадськості щодо процесів децентралізації та низька якість інформаційного забезпе-

чення. Актуальною є також проблема відсутності забезпечення ефективного зворотного зв'язку між центром та регіонами.

Важливим аспектом, що стримує ефективність механізму розвитку територіальних громад, є громадська позиція українського населення, а саме — патерналістські та апатичні настрої, що панують серед громадян, і тотальна недовіра більшості українців до органів представницької влади.

Отже, механізмами розвитку територіальних громад під час процесу децентралізації в сучасних соціально-економічних умовах в Україні є:

- Покращення якості управління громадами за рахунок формування сучасної управлінської еліти та навчання місцевої влади на всіх рівнях;
- Забезпечення належного рівня фінансування громад шляхом продовження процесу фінансової децентралізації, а також пошуку нових позабюджетних джерел фінансових ресурсів;
- Стимулювання розвитку сільських територіальних громад за рахунок стимулювання державою підвищення обсягів інвестиційних потоків до села та урбанізації сільських територій;
- Підвищення рівня інформаційної забезпеченості шляхом посилення обізнаності населення в питаннях, що стосуються цілей та завдань реформи децентралізації;
- Зростання рівня громадянської активності та самосвідомості українців.

Необхідними кроками також є уніфікація та стандартизація адміністративних та соціальних послуг, що надаються населенню органами місцевого самоврядування, та удосконалення системи планування території громад [3].

Говорячи про механізми розвитку територіальних громад в Україні, доцільно також звернути увагу на успішний зарубіжний досвід.

Основними аспектами децентралізації в Скандинавії стали фінансова децентралізація, налагоджена взаємодія між органами місцевого самоврядування та центральною владою, а також високий рівень довіри населення до уряду. Причиною успішного розвитку місцевого самоврядування у Польщі є постійна підтримка реформи політичними лідерами та висококваліфікованими експертами, а також високий рівень суспільної підтримки. В Грузії також вказують на неможливість ефективного здійснення місцевого самоврядування без активної участі громадян.

Висновки: Отже, механізмами розвитку територіальних громад в контексті децентралізації задля забезпечення гідного рівня

життя населення є достатній рівень фінансування громад, чіткий розподіл повноважень між органами місцевої та центральної влади, підготовка кваліфікованих кадрів, розвиток інформаційної політики та, головне, — ініціативність та економічна активність громадян.

Список використаної літератури:

1. Закон України Про місцеве самоврядування в Україні від 04.04.2016 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>

2. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/>

3. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>

Чернишова В. В., Корчинський В. В.
(ф-т інформаційних систем і технологій, IV курс)

СКОРИНГОВА МОДЕЛЬ ОЦІНКИ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ КЛІЄНТІВ БАНКІВ НА ОСНОВІ ІНСТРУМЕНТАРІЮ НЕЧІТКОЇ ЛОГІКИ

На сьогоднішній день ситуація в банківській сфері є дуже нестабільною, а загальний стан банківської системи України можна охарактеризувати як критичний. Про це свідчить значна кількість негативних тенденцій, зокрема зростання частки простроченої заборгованості у загальній сумі кредитів з 7,7 млн грн у 2014 році до 23,6 млн грн у 2016 році [1], що, в тому числі, спричинило введення тимчасової адміністрації та ліквідацію 75 банків упродовж 2014-2016 рр. [2]. Для виходу банківського сектору з кризової ситуації потрібно звернути увагу на існуючу модель кредитування, оскільки саме дохід від кредитів є основною дохідною статтею балансу банків. Згідно з досвідом країн Західної Європи найбільш ефективною і справедливою системою кредитування є модель скорингової оцінки, що в Україні, на жаль, мало розвинена. Більшість вчених, як зарубіжних, так і вітчизняних (А. Камінський [3; 4], В. Вітлінський [5], Р. Андерсон [6]), розробку скорингових

систем здійснюють із застосуванням класичного економетричного інструментарію, шляхом побудови скорингових карт.

На підготовчому етапі створення скорингової моделі було розглянуто рекомендації НБУ з проведення оцінки кредитоспроможності позичальника. Проаналізувавши дані рекомендації, для побудови моделі скорингової оцінки було попередньо відібрано більше 60 якісних та кількісних показників, що мають різну значущість впливу на кредитоспроможність позичальника. Після детального аналізу цих показників на основі статистичних даних кількох банків було вирішено залишити 18 найбільш вагомих параметрів. Вихідною змінною був клас кредитоспроможності — 0 та 1 для надійних та неплатоспроможних позичальників, відповідно.

Для моделювання кредитоспроможності позичальника було застосовано інструментарій нейронних мереж перцептронного типу, реалізований у Neural Network Toolbox в пакеті MATLAB. Для налаштування нейронної мережі було сформовано навчальну вибірку із 2000 спостережень, половина з яких описує неплатоспроможних позичальників, а друга половина — платоспроможних. Тестова вибірка була сформована з 5000 спостережень.

На тестовій вибірці побудована скорингова модель продемонструвала точність визначення надійності позичальників на рівні 93%. В результаті налаштування параметрів моделі на навчальній вибірці було отримано ваги міжнейронних зв'язків, за якими можна робити висновок про те, які критерії мають найбільший вплив на результативний показник (кредитоспроможність позичальника).

Так, за допомогою нейромережі було визначено 9 найвпливовіших критеріїв для визначення кредитоспроможності. Далі було вирішено застосувати відібрані показники для створення моделі на нечіткій логіці в Fuzzy Logic Toolbox у пакеті MATLAB. Необхідно було сформулювати для дев'яти вхідних та одного вихідного показника функції належності для кожного з їх термів, а також набір правил, за якими система може перетворювати вхідні параметри на вихідні.

Таким чином, на основі показників, що були обрані як найбільш значущі, було побудовано модель на нечіткій логіці скорингової оцінки для визначення кредитоспроможності позичальника. При експериментальному дослідженні адекватності моделі на нечіткій логіці на входи моделі була подана інформація щодо позичальника, котрий виконав зобов'язання перед банком, і на виході була отримана оцінка 0,276, що характеризує платника як надійного. Для позичальника, що не сплатив за кредитом, був

отриманий розрахунок 0,724, що характеризує позичальника як ненадійного. Зазначені результати моделювання свідчать про адекватність побудованої моделі.

Перелік використаної літератури:

1. Основні показники діяльності банків України [Електронний ресурс] // НБУ. — 04.03.2016 — Режим доступу до ресурсу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807.
2. Реорганізація та ліквідація [Електронний ресурс] // НБУ. — 23.05.2016 — Режим доступу до ресурсу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=75535&cat_id=17823466.
3. Камінський А.Б., Писанець К.К. Скорингові технології в кредитно-му ризик-менеджменті // Бізнес-інформ. — 2012. — № 4. — С. 197-201.
4. Камінський А.Б., Писанець К.К. Структура та інструментарій ризик-менеджменту у споживчому кредитуванні // Теоретичні та прикладні питання економіки. Збірник наукових праць. Випуск 27, том 2 (за заг. ред. проф. Єханурова Ю.І., Шегди А.В.) — К.: Виданничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2012. — С. 169-175.
5. Вітлінський В. В. Кредитний ризик комерційного банку [Текст]: навч. посіб. / В.В. Вітлінський, О. В. Пернарівський. Я. С. Наконечний, Г. І. Великоіваненко. — К.: Т-во «Знання», КОО, 2000. — 251 с.
6. Anderson, R. A., 2007. The Credit Scoring Toolkit: Theory and Practice for Retail Credit Risk Management, Oxford University Press: UK. 790.

Чічун Л. О.

Факультет інформаційних систем і технологій, IV курс

АНАЛІЗ МІЖНАРОДНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЗИЦІЇ ТА ІНВЕСТИЦІЙНИХ РЕЙТИНГІВ ЯК ОСНОВА ДЛЯ ОЦІНКИ МІЖНАРОДНОЇ ФІНАНСОВОЇ ІНТЕГРАЦІЇ І ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ УКРАЇНИ

На сьогодні зростає актуальність аналізу інтеграції України до світової економіки у фінансовому секторі. Перевагою міжнародної фінансової інтеграції є залучення іноземних інвестицій і фінансової допомоги від міжнародних організацій. Для України необхідність залучення інвестицій зумовлена недостатністю внутрішніх ресурсів та заощаджень для інноваційного розвитку і трансформації економіки. Щоб інвестиції вільно надходили в країну, економіка повинна бути відкритою для потоків капіталу. Крім того, країна має бути інвестиційно привабливою для інвестора.

Інформацію про потоки капіталу, а саме вартість і структуру зовнішніх фінансових активів та зобов'язань, містить звіт «Міжнародна інвестиційна позиція». Сальдо цього звіту визначає чи є країна боржником (сальдо є негативним), чи кредитором по відношенню до *Іншого світу* (сальдо є позитивним). Аналіз МІП України упродовж останніх 10 років набуває від'ємних значень, а це означає, що країна є боржником.

Співвідношення сумарного обсягу зовнішніх активів і зобов'язань з валовим внутрішнім продуктом дає змогу оцінити *ступінь Міжнародної фінансової інтеграції країни, або IFI*. Позитивне зростання цього показника в Україні у 2014-2015pp на 73%, на жаль, є реакцією на різке зменшення ВВП внаслідок девальвації гривні, а не збільшення зовнішнього обороту активів і зобов'язань.

Для країни-боржника іноземні інвестиції як джерело капіталу є більш привабливими, ніж кредитні ресурси. Через невисоку інвестиційну привабливість Україна нарощує зобов'язання переважно за рахунок кредитних ресурсів. Так, у 2015 році зобов'язання за рахунок операцій зросли в результаті надходження прямих інвестицій на 3050 млн дол., портфельних інвестицій на 620 млн дол. і кредитів на 7078 млн дол. Частка кредитів у цих надходженнях становить 65,9%. Малий обсяг інвестицій в Україну є ключовим показником несприятливого інвестиційного клімату.

Оцінку інвестиційної привабливості можна провести на основі міжнародних рейтингових оцінок. Так, за результатами досліджень Європейської бізнес асоціації (ЄБА) показник **індексу інвестиційної привабливості** за 4 квартал 2015 року склав 2,57 з 5 можливих, залишаючись в негативній площині (є нижчим за 3 бали). Ще одним індикатором є рейтинг за **індексом економічної свободи** (Index of Economic Freedom). На початок 2016 року Україна посіла **162 місце** з 178 країн, набравши 46,8 балів, і ввійшла до числа країн з невеликою економікою. За рейтингом **Doing Business 2016**, який публікує Світовий банк спільно з Міжнародною фінансовою корпорацією, Україна посіла 83 місце з 184 країн.

Відомі міжнародні агентства Moody's Investors Service, Standard & Poor's, Fitch IBCA також надали свої кредитні рейтинги, які стосуються в основному державних зобов'язань. Так, на кінець 2015 року Україна отримала такі оцінки:

1) S&P: оцінка «В-» (емітент платоспроможний, але несприятливі економічні умови найімовірніше негативно впливають на його можливості і готовність проводити виплати по боргах);

2) Moody's: оцінка «Саа3» (боргові зобов'язання з рейтингом Саа вважаються зобов'язаннями дуже низької якості і схильні до дуже високого кредитного ризику);

3) Fitch: оцінка «СС» (висока ймовірність дефолту).

Позиції, які посідає Україна в різних міжнародних рейтингах, формують украї непривабливий імідж. В очах іноземних інвесторів Україна є надто ризикованою та непривабливою для інвестування країною. Інформація щодо оцінок і методології складання рейтингів є відкритою, тому вітчизняні державні інститути мають можливість використати міжнародні оцінки для проведення реформ, які вплинуть на підвищення місця країни у рейтингу.

Таким чином, перед Україною постає важке завдання створення такої виваженої політики, яка здатна мінімізувати негативні аспекти, пов'язані із фінансовою інтеграцією і глобалізацією (вивезенням капіталу з країни, нарощенням боргу, залежністю стану вітчизняного фінансового ринку від світового), а також яка сприяє покращенню інвестиційної привабливості і конкурентоспроможності національної економіки.

Література:

1. Гура А.О. Інвестиційний клімат в Україні: сучасний стан та напрями покращення [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://zenodo.org/record/20720/files/-----_15X-188-196.pdf

2. Даниленко Т.В., Єліференко Л.С. Іноземне інвестування в умовах інтеграції України у світову економіку [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.pdaa.edu.ua/np/pdf/36.pdf>

3. Єрін Д. Л. Міжнародна інвестиційна позиція в системі макроекономічних індикаторів [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=-2&I21DBN=UJ

4. Міжнародна інвестиційна позиція [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>

5. Офіційний сайт проекту Doing business [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://russian.doingbusiness.org>.

6. Офіційний сайт Європейської Бізнес Асоціації [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.eba.com.ua>.

7. Index of economic freedom 2015. Heritage Foundation [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.heritage.org/index>.

8. Ukraine. Credit Rating [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.tradingeconomics.com/ukraine/rating>

СЕК'ЮРИТИЗАЦІЯ ЯК МЕТОД ОПТИМІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ РИЗИКОМ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ

Сек'юритизація — це процес перетворення неліквідних активів, або групи активів у цінні папери і продаж їх на ринку.

Цей процес дозволяє банкам отримати ліквідність з активів, які в іншому випадку не можуть бути продані на ліквідних ринках. Також, таким чином банк зменшує свої кредитні ризики: при продажу частини кредитного (в основному іпотечного) пулу зменшується ризик несплати частки позичальників по своїх зобов'язаннях.

В Україні недостатньою мірою розкрито сутність та механізм складного інноваційного механізму сек'юритизації, що призводить до нерозуміння її значення суб'єктами економіки та незастосування на практиці. Ситуація погіршується відсутністю спеціалізованого українського законодавства.

Підхід НБУ до дефініції «сек'юритизація» з погляду ідентифікації ризиків банку полягає в трактуванні сек'юритизації активів як перерозподілу ризиків шляхом трансформації активів банку у цінні папери для продажу інвесторам. Банк емітує цінні папери від власного імені або через дочірні установи, однак такі папери «прив'язуються» до конкретних активів банку, отже сплата доходу та погашення цінних паперів залежить від отримання банком доходу та основної суми кредитів. Проте, наведена дефініція не відповідає світовій практиці визначення «сек'юритизації активів» у частині відсутності зобов'язання щодо безумовного списання активів з балансу оригінатора та здійснення емісії цінних паперів через спеціальну юридичну особу, яка не може входити до сфери контролю чи консолідації оригінатора[1].

У світовій практиці сек'юритизація, в основному, проводиться у формі продажу ABS та MBS. Типова схема сек'юритизації активів може виглядати наступним чином: оригінатор (банк, який надав кредит), збирає в єдиний пул надані кредити та продає цей пул спеціально створеній юридичній особі (SPV-компанії), яка виступає емітентом випуску цінних паперів і фінансує купівлю пулу кредитів за рахунок продажу цінних паперів інвесторам. Оригінатор регулярно отримує платежі від позичальників і направляє їх сервісному агенту по угоді, відслідковує також неплатників [2].

Недоліки, пов'язані з асиметрією інформації щодо позичальників можна розглядати з позиції банку та з позиції ринку.

З позиції банку, активний продаж ABS та MBS може призвести до втрати довіри інвесторів до банку. Інвестори вважатимуть у такому випадку, що банк продає безнадійні активи і перестануть купувати його облигації.

З позиції ринку, асиметрія інформації може призвести до того, що банки продаватимуть свої токсичні активи при незнанні про це покупців.

Яскравим прикладом асиметрії інформації є оцінка ринку ABS у Великобританії до кризи 2008 року та опісля. Напередодні кризи доля ринку ABS з найвищим рейтингом (AAA) оцінювалась у 60%. У 2011 стандарти оцінювання змінились і доля ринку скоротилась до 25%.

Сек'юритизація потребує здійснення наступних етапів:

I етап — підготовчий (до 6 міс.):

— формування пулу однорідних активів (за рівнем ризиків, терміном обігу, періодичністю платежів тощо), їх структурування;

II етап — основний (близько 6 міс.):

— підписання договору на організацію так званого мандату між позичальником і банком;

— проведення процедури перевірки позичальника банком;

— розробка схеми транзакції і залучення додаткових учасників;

— проведення презентації перед інвесторами та підписання договорів.

Отже, сек'юритизація активів є досить складним процесом, в якому задіяна велика кількість учасників, а за послуги банку необхідно сплачувати комісійну винагороду.

В Україні сек'юритизація неможлива з наступних причин:

- Відсутність розвинутого ринку цінних паперів
- Нестабільність банківського сектору
- Значна ризиковість активів банків

Основною метою сек'юритизації є зростання ліквідності банку шляхом трансформації та подальшого продажу довгострокових активів. Похідною метою є трансферт частки ризиків [3]. Ефективною сек'юритизація є тільки тоді коли банк продає не токсичні активи, бо в іншому випадку втрачається довіра до банку та отримують збитки інвестори.

В Україні сек'юритизація як інноваційна фінансова техніка має велике майбутнє. Актуальними перевагами механізму сек'юритизації для банків є: диверсифікація джерел фінансування, розширення кола інвесторів шляхом виходу на міжнародні грошові ринки та ринки капіталу; підвищення гнучкості корпоративного фінансування; зменшення навантаження на власний капітал; залучення ре-

сурсів на більш довгий термін; залучення більш дешевих кредитних ресурсів завдяки високому забезпеченню позики сек'юритизованими активами, при цьому первинний власник зберігає можливість використання доходу від сек'юритизованих активів.

Список літератури:

1. Наумов Д. Сек'юритизація — інноваційний фінансовий механізм / Д.Наумов // Банківська справа. — 2009. — №1. — с.65–83.
2. Фурсова В. Теоретичні аспекти класифікації сек'юритизації активів / В. Фурсова // Вісник НБУ. —2009. — № 11. — С. 56–59.
3. Бобиль В. Сек'юритизація банківських активів у контексті управління портфельним кредитним ризиком / В. Бобиль, М. Соловей // Вісник НБУ. — 2010. — № 1. — С. 22.

Чорна Н.М.,
(фінансово-економічний ф-т, III курс)

ДЕРЖАВНІ ВИДАТКИ НА ОСВІТУ В УКРАЇНІ: ЇХ ЕФЕКТИВНІСТЬ ТА ДОЦІЛЬНІСТЬ ЗБІЛЬШЕННЯ

Частка видатків на освіту в Зведеному бюджеті України стабільно зменшується. Тож виникає питання: наскільки проблемною є ця ситуація для України та чи доцільно за сучасних умов підвищувати державне забезпечення освітньої сфери.

Видатки на освітню галузь відносяться до поточних видатків бюджету. Стаття 61 Закону України «Про освіту» визначає необхідний обсяг бюджетних асигнувань на сферу освіти в розмірі не менше 10 % від валового внутрішнього продукту [1]. Однак реальний рівень видатків на освіту за часи незалежності України коливався в межах 4-6 % ВВП (таблиця 1), а періодичне їх збільшення зумовлювалося виключно інфляційним фактором.

Таблиця 1

ВИДАТКИ НА ОСВІТУ В УКРАЇНІ

Показники	2011	2012	2013	2014	2015
Видатки на освіту в зведеному бюджеті, млн грн	86254	101561	105539	100110	121072
Частка видатків на освіту у зведеному бюджеті	20,7 %	20,6 %	20,9 %	19,1 %	16,9 %

Джерело: побудовано автором за даними [2]

При цьому основними видатковими статтями ЗБУ є фінансування середньої освіти (42 % всіх витрат), вищої освіти (30 %), дошкільної освіти (12 %) та професійно-технічного навчання (6 %). Близько 4 % витрачається на позашкільну освіту й роботу з дітьми, ще 1 % — на післядипломну освіту [2].

Однак актуальним є питання ефективності та результативності використання цих коштів. Міжнародним індикатором якості освіти є Індекс рівня освіти, який, за останніми даними, становив 0,796. До показників, що надають можливість виявити ефективність використання бюджетних коштів на шкільну освіту, належать, зокрема, результати міжнародних досліджень знань учнів, що проводяться такими екзаменаційними системами, як PISA (Programme for International Student Assessment), TIMSS (Trends in Mathematics and Science Study) та PIRLS (Progress in International Reading Literacy Study) [3].

Що стосується вищої освіти, то тут найголовнішою ознакою ефективності бюджетних видатків може стати наявність українських навчальних закладів у рейтингу найкращих університетів світу. За даними 2014–2015 років лише 6 українських університетів ввійшли до списку 800 кращих (при тому, що за рахунок держави наразі фінансується близько 300 ВНЗ), що чітко відображає неефективність використання виділених на цю сферу коштів [4]. Дані щодо ефективності видатків на освіту зустрічаються в доповідях Світового банку, а також матеріалах ОЕСР та щорічних всесвітніх доповідях з освіти Інституту статистики ЮНЕСКО.

Про ефективність державного фінансування освітньої сфери в нашій державі можна судити спираючись на відповідний іноземний досвід. Серед європейських держав одні з найвищих показників у даній сфері має Фінляндія. Освіта в даній країні, починаючи з дошкільної освіти й закінчуючи старшими класами середньої школи, є безкоштовною. Загальні видатки на освіту загалом перевищують середні по ОЕСР показники майже в 1,5 рази та охоплюють близько 6,5 % ВВП країни [5].

У світовому масштабі доцільно розглянути досвід Південної Кореї. Характерним для даної країни є безкоштовне навчання у віці від 6 до 15 років та приватні внески за навчання як доповнення до державного фінансування для середньої вищої школи. Місцеві шкільні системи охоплюють близько 80 % всіх надходжень з центрального бюджету Міністерства освіти, науки й техніки, а також фінансуються за рахунок надходжень, що передаються від органів управління, внутрішніх активів, місцевих

облігацій, шкільних вступних внесків та плати за навчання. Приватні школи діють в основному за рахунок плати за навчання й підтримки з боку приватних донорів та організацій. На освіту в Південній Кореї витрачається близько 7,6 % ВВП, що є третім за величиною показником в країнах ОЕСР, після Ісландії та Данії.

Тож, як показує міжнародний досвід, державні видатки на освіту є невід’ємною умовою повноцінного функціонування даної галузі, тому їх збільшення, за наявності такої можливості в держави, дуже доцільне. Однак важливий не лише обсяг видатків, а й ефективне їх використання, що є доволі проблематичним в Україні. Першочерговими заходами по боротьбі з даною проблемою мають стати моніторинг з боку компетентних органів, подолання корупції, масового “штамбування” непридатних дипломів та неспроможності налагодити діалог між університетами та ринком праці, проведення зовнішньої експертизи та ліцензування діяльності освітніх закладів [6].

Список літератури:

1. Закон України "Про освіту" від 23.05.1991 № 1060-XII [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1060-12/page3>.
2. Видатки бюджету України на освіту [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу: <http://cost.ua/budget/expenditure/>.
3. Освітня політика. Портал громадських експертів [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу: <http://education-ua.org/ua/articles/181-pisa-2012-de-i-chomu-zagubilasya-ukrajina>.
4. Рейтинг університетів світу [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу: <http://www.topuniversities.com/university-rankings/world-university-rankings/2014#sorting=rank+region=+country=+faculty=+stars=false+search>.
5. Сайт центру дослідження міжнародної освіти. [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу: <http://www.ncee.org/programs-affiliates/center-on-international-education-benchmarking/top-performing-countries/>.
6. Проект «Популярна економіка: ціна держави». Як стати Південною Кореєю? [Електронний ресурс]. — 2016. — Режим доступу до ресурсу: http://cost.ua/files/south-korea_zvit.pdf

Шаманська К.С.,
(юридичний ф-т, IV курс)

ЕЛЕКТРОННІ ДОКАЗИ В ГОСПОДАРЬСЬКОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

Загальновідомо, що сучасний світ стрімко розвивається, науково-технічний прогрес йде вперед, впроваджуються нові технології у повсякденне життя. Змінюючи всі сфери життя людства стрімкий науково-технічний прогрес торкнувся і господарського процесуального права.

Немає жодних сумнівів у тому, що нормативно правове регулювання інституту доказів у господарському процесі не відповідає соціальним реаліям. Навіть незважаючи на те, що вивченням даної теми займалися: В.М. Бутузов, В.Б. Вехов, С.Й. Гонгало, М.А. Іванов, Т.Е. Кукарнікова, Л.Б. Краснова, А.В. Касаткін, Ю.М. Літвінов, В.В. Лисенко, В.О. Мещеряков, Д.В. Пашнев, М.М. Федотов, інститут електронних доказів у господарському процесі є недостатньо дослідженим. Актуальність даного дослідження обумовлюється відсутністю у законодавстві норми, якою би регулювався процес прийняття, визнання допустимими електронних доказів у господарському процесі.

Відповідно до ч. 2 ст. 32 чинного ГПК України в господарському процесі встановлюються такі види доказів: 1) письмові; 2) речові; 3) висновки судових експертів; 4) пояснення представників сторін та інших осіб, які беруть участь у процесі. Також у ст. 34 згаданого Кодексу піддаються нормативному закріпленню такі властивості доказів, як належність та допустимість. Якщо належність означає, що надані суду докази повинні стосуватися саме даної справи, то допустимість припускає, що обставини справи, які відповідно до законодавства повинні бути підтверджені певними засобами доказування, не можуть підтверджуватися іншими засобами доказування. Таким чином, виникає певне протиріччя, оскільки електронні докази не є у переліку визначених у законодавстві засобів доказування. Так, судова практика виходить з того, що якщо допустимість електронних доказів прямо не встановлена законом, то вона відсутня, навіть незважаючи на те, що у ч. 2 ст. 8 Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» (2003 р.) чітко закріплена норма, згідно з якою допустимість електронного документа як доказу не може бути спростована лише на підставі того, що він має електронну форму.

При цьому ст. 6 вищезазначеного закону передбачено, що обов'язковим реквізитом такого документа є електронний підпис. У свою чергу, відповідно до ст. 1 Закону України «Про електронний цифровий підпис» електронний цифровий підпис є видом електронного підпису, отриманого за результатом криптографічного перетворення набору електронних даних, який додається до цього набору або логічно з ним поєднується й дає змогу підтвердити його цілісність та ідентифікувати підписувача, тобто накладається за допомогою особистого ключа та перевіряється за допомогою відкритого ключа. Наприклад, у підрядчика відсутні акти приймання виконаних робіт (а отже і винагорода), а замовник при цьому зовсім відмовляється платити за виконані роботи. У тому випадку, якщо даний факт можна встановити лише з електронного листування, воно, відповідно до чинного ГПК, не буде прийнято як допустимий доказ, оскільки не містить електронного підпису керівника юридичної особи [3, с. 16].

22.01.2016 року Всеукраїнською громадською організацією «Асоціація суддів України» було запропоновано законопроект нового ГПК України. В ст. 88 даного законопроекту запроваджено інститут електронних доказів, однак, таким чином, що електронні документи, підписані електронним цифровим підписом, приймаються судом до розгляду як письмові докази. Документи, отримані за допомогою факсимільного, електронного чи інших аналогічних засобів зв'язку без електронного цифрового підпису, приймаються судом до розгляду як письмові докази у випадках і в порядку, які встановлені законом або договором.

Очевидно, що електронний документ, який має бути створений за допомогою певної системи, доступ до якої отримується за наявності спеціального електронного ключа, що видається уповноваженим органом [2, с. 13] не може бути застосований як доказ, оскільки у переважній більшості випадків мова йде про інформацію, яка поширюється засобами, доступ до яких спеціально не регулюється та не потребує наявності електронного ключа (соціальні мережі, електронна пошта тощо) [2, с. 13].

Таким чином, можна зробити висновок, що у проекті нового ГПК України хоча і запроваджено інститут «електронних доказів», проте немає чіткого визначення даного поняття. На нашу думку, необхідно доповнити новий ГПК України, у якому дати визначення електронних доказів, а саме: електронні докази — це будь-які збережені дані або дані, що передаються з використанням комп'ютера, на підставі яких суд може встановити наявність або відсутність оспорюваних обставин.

Також, доцільно внести зміни до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань», а саме запровадити обов'язкове автоматичне отримання фізичними особами-підприємцями та керівниками юридичних осіб електронного цифрового підпису після реєстрації фізичної особи-підприємця або юридичної особи. Дані зміни забезпечать економію часу на отримання електронного цифрового підпису та запровадять його використання суб'єктами господарювання у процесі здійснення їх діяльності. Як наслідок, така збережена інформація, що передається електронними каналами зв'язку, буде визнана Господарським судом як допустимий електронний доказ.

Список використаних джерел

1. Батурин Ю.М. Проблеми комп'ютерного права / Ю.М. Батурин. — М.: Юрид. лит., 1991. — 272 с.
2. Лежух Т. Застосування електронних доказів справах про захист честі, гідності та ділової репутації / Віче. Додаток «Наукова бібліотека». — 2013. — № 16. — С. 13-15.
3. Присяжнюк О.О. Електронні докази у господарському процесі: проблеми формалізації / О.О. Присяжнюк, О.П. Євсєєв / Проблеми конституційного, господарського і трудового права. — 2011. — № 117. — С. 13-23.

Шамаріна Н.В.
(ф-т МЕІМ, 4 курс)

ДОСВІД ЄС У СФЕРІ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

В умовах глобалізації усе більше корпорацій намагаються бути соціально відповідальними. Сам термін «соціальна відповідальність» став поширеним у 1970-х рр., хоча різні аспекти соціальної відповідальності були предметом діяльності організацій та урядів ще наприкінці XIX століття, а в деяких аспектах навіть раніше.

На сьогоднішній день є велика кількість визначень поняття «корпоративна соціальна відповідальність», які взаємодоповнюють один одного. Всесвітня рада підприємців зі сталого розвитку (World Business Council for Sustainable Development) вважає, що

дане поняття означає підвищення компанією якості життя працівників та їх сімей, а також місцевих громад та суспільства в цілому [4, ст. 6.].

У Зеленій книзі «Створення умов для поширення соціальної відповідальності бізнесу в Європі», яку у 2001 р. опублікувала Європейська комісія, корпоративна соціальна відповідальність є концепцією інтеграції соціальних та екологічних аспектів у діяльність компанії та в її взаємовідносини із зацікавленими сторонами на добровільних засадах [1].

Якщо порівнювати всі визначення корпоративної соціальної відповідальності, то загалом її можна розглядати з трьох основних позицій: як (1) концепцію залучення соціальних і екологічних аспектів у діяльність бізнесу на засадах добровільності та взаємодії між різними зацікавленими сторонами (групами впливу); (2) внесок бізнесу у досягнення цілей сталого розвитку, який передбачає збалансованість економічних, соціальних та екологічних цілей суспільства, інтеграцію їх у взаємовигідні приписи та підходи; (3) спосіб покращити ефективність роботи компанії як у короткостроковому, так і довготривалому періодах [2].

Наприкінці 1970-х рр. відомий вчений А. Керролл запропонував поділити корпоративну соціальну відповідальність на чотири типи, які відповідають очікуванням суспільства від компаній: економічну, правову, етичну та дискреційну [3]. Економічна відповідальність передбачає отримання компанією прибутків, правова — дотримання законів, етична передбачає діяльність, яка не шкодить суспільству. Дискреційну відповідальність А. Керролл пов'язує зі сферою, в якій суспільство ще не сформувало чітких очікувань, і вона є такою за змістом, що передбачає індивідуальний добровільний вибір менеджера.

Отже, можна зробити висновок, що поняття «корпоративна соціальна відповідальність» є неоднозначним явищем. З одного боку, це вимога суспільства до корпорацій діяти більш відповідально та зважати на суспільні проблеми. З іншого боку, це винахід корпорацій, за допомогою якого вони рекламують, захищають та позиціонують себе у суспільстві, заробляючи лояльне ставлення та прихильність до себе.

Основними міжнародними принципами, які сьогодні підтримуються та використовуються ЄС є Глобальний договір (UN Global Compact), ISO 26000, Керівні принципи ОЕСР для багатонаціональних підприємств, тристоронні декларації Міжнародної організації праці (МОП), які містять принципи, що стосуються

багатонаціональних корпорацій і соціальної політики, Керівні принципи ООН з бізнесу та прав людини.

У 1996 році було створена Європейська бізнес-мережа корпоративної соціальної відповідальності, яка сьогодні виступає в якості платформи для багатьох корпорацій. У 2010 році організація виступала однією із розробників 10-річної стратегії «розумного, стійкого та інклюзивного» розвитку ЄС, яка має назву «Європа-2020». Спеціально для європейських країн у стратегії «Європа-2020» були створені нові принципи корпоративної соціальної відповідальності, які можуть повністю інтегруватися в економіку та політику держав ЄС. Основними принципами, на яких має будуватися відповідна стратегія успішної європейської компанії, є такі: відповідальність за результати діяльності; добровільність та прозорість діяльності; підзвітність; узгодженість із цілями сталого розвитку суспільства; врахування потреб та очікувань заінтересованих осіб; інтегрованість у довгострокову стратегію розвитку організації; відповідність правовим (в тому числі — міжнародним) та етичним нормам, прийнятим у суспільстві.

Варто також зазначити, що у контексті стратегії «Європа-2020» у 2010 році була запущена ініціатива «Підприємство 2020», яка покликана створити основу для кращого партнерства між бізнесом та європейськими інституціями.

З моменту свого запуску ініціатива «Підприємство 2020» стала європейським рухом для компаній, які прагнуть до розробки інноваційних бізнес-практик і співпраці із зацікавленими сторонами, щоб забезпечити вирішення сучасних і майбутніх потреб суспільства.

Завдяки стратегіям «Європа 2020» та «Підприємство 2020» у ЄС нарешті з'явилася модель «ідеального соціально відповідального» підприємства, до якої повинні рухатися всі європейські компанії. Тому, тепер у Європейській Комісії є змога адекватно та ефективно оцінювати рівень корпоративної соціальної відповідальності європейських підприємств та виявляти найкращих не лише в певних галузях чи окремих країнах ЄС, а й створювати загальний рейтинг для всієї європейської спільноти.

Отже, соціальна відповідальність є добровільною ініціативою, і для її повноцінної реалізації важливо щоб компанії взаємодіяли з внутрішніми та зовнішніми групами впливу. Корпоративна соціальна відповідальність в ЄС згідно зі стратегією «Європа-2020» сприятиме лише економічному зростанню та підвищенню конкурентоспроможності європейських корпорацій і економіки загалом.

Список літератури:

1. Зелена книга «Створення умов для поширення соціальної відповідальності бізнесу в Європі» / Європейська комісія, Брюссель. — 18.7.2001. — СОМ (2001) 366. — К. 2010. — 34 с.
2. Ткаленко С.І. Соціальне інвестування в контексті корпоративної соціальної відповідальності: український акцент // Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Економічні науки. Випуск 9 / Кам'янець-Подільський: ФОП Сисин Я.І., 2014 — С.254-258.
3. Carroll A. B. 1979. A three-dimensional conceptual model of corporate performance / A. B. Carroll // Academy of Management Review. — Vol. 4(4). — P. 500.
4. Corporate Social Responsibility Report // World Business Council for Sustainable Development [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.wbcsd.org/pages/edocument/edocumentdetails.aspx?id=82&nosearchcontextkey=true>

Шарак В.О.

(Факультет Інформаційних Систем і Технологій, IV курс)

СТАТИСТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ПРОПОРЦІЙ МАКРОЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ ЗА ТАБЛИЦЯМИ «ВИТРАТИ-ВИПУСК» В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Світовий досвід свідчить: таблиці Витрати-Випуск є потужним інструментом аналізу та прогнозування соціально-економічного розвитку країни, що дає повну характеристику процесу відтворення та слугує основою для розроблення національної економічної політики.

З метою підвищення якості проведення аналізу, було запропоновано розглядати економіку з точки зору поділу на три основні групи:

- видобувні види економічної діяльності,
- обробні види економічної діяльності,
- види економічної діяльності, що надають послуги.

Виходячи з того, що структура за видами економічної діяльності за будь-якими напрямками досить інертна і щорічні зміни рівнів незначні, проаналізовано інформацію за 2009, 2011 та 2013 роки (з кроком у 2 роки). Варто зазначити, що у роботі розглянуто таблиці «Витрати-Випуск» України 2009, 2011, 2013 рр. у споживчих цінах.

З 2009 по 2013 роки спостерігається поступове збільшення частки випуску видобувних видів економічної діяльності в загальному випуску України (на 2,4 п.п. з 12,3% до 14,7%). Протилежними за напрямками тенденціями характеризуються валові випуски обробних та видів економічної діяльності, що надають послуги: за весь період їх частки, незважаючи на зміни у тенденціях, зросли відповідно на 0,9 п. п., та 1 п. п. Інтенсивність структурних зрушень за весь період зросла на 1,3 п. п., що є наслідком зміни змісту КВЕД у 2010 році.

Аналіз вартісної структури валового випуску України свідчить про поступове зростання питомої ваги валового прибутку, змішаного доходу (на 1,3 п.п.) та оплати праці (на 1,1 п.п.) та зменшення питомої ваги проміжного споживання (на 3,4 п.п.) у валовому випуску видів економічної діяльності, що надають послуги. В обробних ВЕД, вирізняється найбільша частка проміжного споживання у валовому випуску (78%), що вказує на нерациональне використання ресурсів, застарілість технологій виробництва, надмірну витратність вітчизняної економіки та високу матеріаломісткість виробництва ВВП, порівняно з іншими країнами світу, зокрема з Польщею, де частка проміжного споживання не перевищує 50%. Варто зазначити, що в Польщі, аналогічно до України, найбільша частка проміжного споживання належить обробним видам економічної діяльності.

Порівнявши макропропорції двох країн, зроблено висновок про приблизно однакову витратність економік обох країн: в Україні у 2013 році на 100 грн валової доданої вартості припадало 92,5 грн проміжного споживання, у Польщі на 100 злотих ВДВ — 91,8 злотих проміжного споживання. Проте, проаналізувавши матеріаломісткість у галузевому розрізі, слід наголосити на пропорційності розподілу проміжного споживання Польщі між усіма видами економічної діяльності. Натомість в Україні має місце значне переважання частки проміжного споживання саме в обробних ВЕД, що може свідчити про значне відставання технологій виробництва в даних галузях.

Використання розглянутих методів математичного моделювання дозволило спрогнозувати макроекономічні показники, які є індикаторами розвитку країни. Так, існуючі значення валового випуску України та Польщі за останній період були доведені розрахунками за допомогою статистичного моделювання. Зроблений прогноз показав, що співвідношення проміжного споживання до ВДВ в Україні зросте на 1,4 п. п. у прогнозованому році, порівняно з 2013 роком; а в Польщі зменшиться на 0,2 п. п. у прогнозованому,

порівняно з попереднім періодом. Частка ВДВ у валовому випуску України зменшиться на 0,4 п. п., Польщі — зросте на 0,9 п. п. за відповідні роки.

Використані статистичні методи аналізу економіки дозволило кількісно оцінити структурні зрушення, що відбуваються в процесі розвитку економіки під впливом ринкових та кризових перетворень. Поєднання моделі таблиці «Витрати-Випуск» з можливостями математичного моделювання допомогло враховувати тенденції взаємозалежного впливу показників в ході прогнозних розрахунків, як і було продемонстровано у роботі.

Література.

1. Polish input-output table at basic prices in 2010 (goods and services according to divisions of PKWiU) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://stat.gov.pl/en/topics/national-accounts/annual-national-accounts/-input-output-table-at-basic-prices-in-2010,5,2.html>

2. Класифікація видів економічної діяльності (КВЕД-2010) / Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://kved.ukrstat.gov.ua/KVED2010/kv10_i.html

3. Польська класифікація виробів та послуг (Polska Klasyfikacja Wyrobów i Usług) / Portal Podatkowo-Księgowy [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.klasyfikacje.gofin.pl/pkwiu/0,0.html>

4. Статистична інформація / Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Шевченко-Наумова О.А., Куцевол М.А.
студент, спеціальність «Міжнародна економіка»

СВІТОВА ПРАКТИКА ФОРМУВАННЯ ВИСОКОТЕХНОЛОГІЧНИХ КЛАСТЕРІВ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Сучасний розвиток світової економіки характеризується загостренням конкурентної боротьби між країнами, регіонами, корпораціями та фірмами. Суттєвим чинником посилення цього процесу є становлення та розвиток високотехнологічних кластерів. В Україні економічна політика знаходиться під тиском необхідності швидкого забезпечення економічного зростання, активізації експорту та зайнятості, маючи при цьому дуже обмежені фінансові ресурси, тому стимулювання розвитку кластерів набуває ще більшої важливості через порівняно незначні затрати ре-

курсів з боку уряду та позитивний ефект і високу привабливість для інвесторів.

Кластеризацію національної економіки можна поділити на три етапи: створення галузевих кластерів; створення технологічних кластерів; поява інноваційних кластерів [1].

В Україні донедавна реалізовувалися лише перший і другий етапи кластеризації національної економіки. Нині відбувається формування нормативно-правової бази реалізації кластерного підходу саме в інноваційних процесах [1]. Так, Державне агентство України з інвестицій та інновацій працює над створенням 10 національних інноваційних кластерів [2].

У США інноваційний кластерний розвиток повністю передано на рівень штатів і федеральний уряд не може безпосередньо вплинути на процес прийняття рішень. В американських кластерах важливу роль відіграють університети, в яких зосереджена основна маса досліджень, які отримують урядові та комерційні гранти та власні мають фінансові фонди. Однак, як для застосування в Україні досвіду США у розвитку інноваційних кластерів, то на жаль, американська модель володіє найнижчим ступенем застосовності, так як її ефективність істотно залежить від ступеня розвитку ринкових інститутів і конкуренції [3].

В японській економіці в створенні інноваційних кластерів вирішальна роль відводиться регіонам в особі місцевих органів самоврядування і підприємств. Відмінна риса японських інноваційних кластерів — провідна роль великої компанії, що знаходиться на передових рубежах нових технологій і реалізує внутрішню економію від масштабу. Успішний приклад, який демонструє особливості японської політики щодо розвитку кластерів, — «Долина Саппоро» [3].

В Україні ж державна політика у сфері підтримки інноваційних кластерів може використати такі інструменти з японської моделі: пільгове оподаткування для підприємств; зменшення державних мит і встановлення податкових пільг для індивідуальних винахідників; державні програми по зменшенню ризиків і відшкодуванню ризикових збитків.

Європейська кластеризація активізувалась з 1968 р., із створенням Генерального Директорату з регіональної політики. В 2000-х рр. на рівні Європейського Союзу було створено мережу організацій, що покликані сприяти як міжкластерній взаємодії так транскордонному розвитку [4]. В рамках регіональної політики, політики щодо розвитку науки і техніки, промислової політики реалізується підтримка кластерів. В економічній стратегії ЄС

«Європа–2020» одним з пріоритетних напрямків визначено «просування кластерів» [4].

Серед прикладів успішних кластерних об'єднань кластер є долина Медікон (на території Данії та Швеції), Лондонський фінансовий сектор Сіті (Великобританія), «Силіконова Долина ХХІ сторіччя» в Німеччині [4].

З аналіз досвіду країн Європи в області формування й реалізації стратегії розвитку інноваційних кластерів визначено такі особливості: застосування кластерного підходу є закономірним етапом у розвитку економіки; найбільш успішні кластери формуються там, де здійснюється або очікується прорив в області техніки й технології виробництва з наступним виходом на нові ринкові ніші.

Враховуючи український контекст та світовий досвід, доцільним було б почати процес підтримки кластерів з обмеженої кількості пілотних кластерів (наприклад, п'яти), паралельно розпочавши підготовку широкомасштабної програми підтримки. Має бути зведений до мінімуму. Збалансоване поєднання малих і середніх підприємств та великих регіонів утворюючих компаній забезпечуватимуть міцну основу функціонування кластеру. Для реалізації стратегії зі створення високотехнологічних кластерів в Україні необхідно здійснити такі заходи:

—впровадження сучасних інвестиційних проектів створення кластеру з чітким обґрунтуванням їх конкурентоспроможності та розрахунковим підґрунтям досягнення високих показників окупності інвестицій;

—закладання в основу інвестиційної політики держави реального інвестування;

—впровадження нових форм і методів управління розвитком економіки регіонів, зокрема, проблемних і депресивних територій;

—залучення до діяльності кластерів органів регіонального управління та місцевого самоврядування, академічних інститутів, університетів.

Список використаних джерел:

1. Хаустов В. Актуальність формування науково-технологічних кластерів в Україні та Росії / В.К. Хаустов. // Актуальні проблеми економіки. — 2012. — С. 86–98.

2. Єрмак О.О. Інструменти формування інвестиційно-інноваційного середовища в Україні/ О.О. Єрмак // Економіка і регіон. — 2010. — Вип. 3(26). — С. 66–70.

3. Вишлова-Пилева І. І. Територіальні кластери як інструмент підвищення ефективності регіонального управління: зарубіжний досвід / Ірина Іванівна Вишлова-Пилева. // Кластери як інструмент регіонального розвитку : матеріали науково-практичного семінару. — 2012. — С. 22–26.

4. EU cluster Portal [Електронний ресурс] // http://ec.europa.eu/growth/smes/cluster/index_en.htm

Шквара Л. В.,
(обліково-економічний ф-т, IV курс)

ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

У рейтингу, який складається щороку Світовим банком спільно з PwC — Doing Business, на 2016 рік за показником «Оподаткування» Україна посіла 107 позицію зі 193, розділивши сусідство з Ганою (106 місце) і Фіджі (108 місце) [1]. Це на 1 сходинку нижче, ніж на 2015 рік, проте на 57 вище за 2014. Показник «Податкова свобода», складова Індексу економічної свободи, який щорічно розраховується Wall Street Journal і Heritage Foundation, вказує, що зі 100 можливих балів у 2015 році вітчизняна податкова система набрала 78,7 балів, що на 0,4 менше, ніж у 2014 [2]. Розглянувши оцінку різних показників, що враховуються при складанні даних рейтингів міжнародними експертами, виокремимо найсуттєвіші недоліки податкової системи України.

Проблема ухилення від оподаткування є однією з найгостріших в Україні і вирізняє нашу країну з-поміж більшості європейських держав [5; с.138]. Це спричиняє ситуацію, коли найбільше податкове навантаження покладено саме на законослухняних платників, що не використовують податкові пільги чи схеми ухилення від податків. Непропорційний розподіл податкового навантаження виявляється в тому, що 1 % загальної кількості компаній сплачує близько 90 % усього податку на прибуток [6; с. 59].

Також до вагомих проблем вітчизняної податкової системи можна віднести складність адміністрування податків. Ці дані підтверджують звіти Державної служби статистики щодо витрат, пов'язаних з адмініструванням податків, які вказують на те, що в 2014 році з 9360,9 грн, які в середньому сплачує у вигляді податків громадянин України за рік, 143,2 грн витрачається на адміністративні витрати системи оподаткування.

Згідно з дослідженням «Європейський бізнес асоціації» Податковий Індекс Асоціації, який ґрунтується на експертних оцінках ефективності та легкості оподаткування, з п'яти можливих балів у 2015 р. загальний рейтинг вітчизняної податкової системи оцінили лише в 2,25 балів [3].

Серйозним недоліком податкової системи України була і залишається нестабільність податкового законодавства. Та попри велику кількість щорічних змін, в ПКУ все ще залишається багато суперечностей, що дає недобросовісним платникам податків простір для ухиляння від сплати податків. Прикладом є пункт 70.12 статті 70, що не дає можливості застосовувати санкції щодо платника податків, який не вказує реєстраційний номер в документах, де це вимагається чинним законодавством.

Підсумовуючи все вище зазначене, можна з впевненістю сказати, що існує ще ціла низка моментів у вітчизняній податковій системі, які вимагають вдосконалення, а іноді — кардинальних змін. Перерахуємо ті, що є найнеобхіднішими на думку автора. В першу чергу, слід переорієнтувати принципи роботи контролюючих органів фіскальної служби, оскільки на даний час їх діяльність зосереджена навколо платників які свідомо реєструються в установленому порядку, майже не звертаючи увагу на тих, хто не реєструє господарську діяльність, не подає чи припиняє подавати фінансову звітність.

Також варто запровадити рівномірний розподіл податкового навантаження між платниками податків, що відповідав би реальним можливостям населення. Це стосується, насамперед, податку на нерухомість, коли за однаковими ставками оподатковуються і майже не придатні для проживання будинки, і розкішні замки олігархів. При цьому найважливішим фактором, що визначає суму податку, є площа житла, а оціночна вартість зовсім не враховується [7].

Наступним, не менш важливим завданням є «реальне» спрощення податкової системи України. У таких європейських країнах, як Швеція, Данія, Велика Британія застосовується найбільш ефективна, прозора та проста система сплати податків — Єдиний рахунок. Ця система дозволяє платнику податків одним платіжним дорученням сплатити грошові зобов'язання за всіма податками та зборами, обов'язковими до сплати, та стовідсотково запобігає допущенню помилок при перерахуванні коштів [8; с. 60]. У свою чергу слід проаналізувати і відредагувати суперечливі статті законодавства та зменшити кількість нормативно-правових актів.

Література:

1. Ease of Doing Business in Ukraine [Електронний ресурс] — Режим доступу <http://www.doingbusiness.org>
2. 2015 Index of Economic Freedom [Електронний ресурс] — Режим доступу <http://www.heritage.org>
3. European Business Association [Електронний ресурс] — Режим доступу <http://www.eba.com.ua/lobbying/committees/item/4069-eba-tax-committee?lang=uk#eba-tax-index>
4. Степанова Д. С. Фіскальні ефекти адміністрування податків в Україні [Електронний ресурс] — Режим доступу <http://www.e-u.in.ua/-ukr/im/118/1/4.pdf>
5. Крамаренко О. А. Основні проблеми ухилення від сплати податків// Реформування податкової системи України в контексті глобалізаційних викликів: зб. матер. наук.-практ. інтернет-конференції / Держ. фіск. служб. України, Нац. унів. ДПС України, Наук.-досл. центр з проблем оподатк. — Ірпінь, 2014. — с. 138–139.
6. Коротун В. І. Перспективні напрями підвищення фіскальної ефективності податкової системи України// Економіка, фінанси, право. — 2014. — № 8/1. — С. 57–59.
7. Тищенко В. М. Пріоритетні напрямки податкової політики держави / В. М. Тищенко // Водний транспорт. — 2015. — Вип. 1. — С. 148–152. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vodt_2015_1_26
8. Деменко О. Є. Принципи адміністрування податків [Електронний ресурс] / О. Є. Деменко // Європейські перспективи. — 2013. — № 1. — С. 55–61. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evpe_2013_1_13

Щербина І.Ю.

(Національний авіаційний університет, IV курс)

THE POSSIBLE WAYS OF RESTRUCTURING THE GOVERNANCE OF EUROZONE TO SAFEGUARD THE EUROPEAN ECONOMIC AREA AGAINST ASYMMETRIC SHOCKS

The project that was once meant to be the crowning glory of European integration — the euro, a single European currency — has now, for several years, been causing European leaders major problems. Since 2009, following the global financial crisis, the euro has been a source of uncertainty to the point where some feared for the future of its existence. According to Eurostat, in July 2015, 17.5 million people across the Eurozone were unemployed equal to 10.9 per cent of the working population [4]. The events of the past years have rocked the euro on its very foundations, and have put pressure on

the Eurozone and its leaders to come up with structural solutions to ensure a sustainable future for the common currency.

When considering the past, present and future of the single currency, it is important to distinguish between politics and economics. Many economists have used the Optimum Currency Area (OCA) theory to argue that the euro was, economically speaking, not a good idea [7]. According to this theory, pioneered by Robert Mundell in 1961, the four main factors that determine whether a region could form an OCA are: labour mobility within the area, capital mobility, economic homogeneity, and the existence of an economic risk-sharing system. However, the euro was created as a part of political project within the larger process of European integration [3].

It is also important to note that before the European Central Bank was established, many, mainly Southern European countries, had traditionally had semi-independent central banks that were tasked with promoting economic growth and employment. As a result, countries lost the ability to shape their own monetary policy.

After the introduction of the single currency and with borrowing costs going down for countries in the Eurozone, governments of countries with current account deficits turned to borrowing more in order to keep their economies running. As a result, wages in these countries rose more quickly than productivity, making their exports uncompetitive [1]. Large macroeconomic imbalances within a currency area, such as high government debt and low competitiveness in some countries, make it incredibly difficult to apply a single monetary policy to the area in question, and will inevitably benefit some countries at the expense of others.

Thus, we may see that the introduction of the single currency has made the economies of the Eurozone more intertwined and interdependent, increasing the risk of financial contagion.

And so, taking into account all the recent events, we may conclude that the certain amendments in the treaty on the creation of position of European Finance Minister, which will combine the offices of Commissioner responsible for the Economic and Monetary Union (EMU) and chair of the Economic and Financial Affairs Council (Ecofin) are required. Secondly, the European Finance Minister should be appointed to further coordinate the economic and fiscal policies of the individual Eurozone countries by the European Council acting by qualified majority. And finally, the Council of the European Union has to increase the resources allocated to the structural and cohesion funds in the EU budget.

Можливі шляхи реструктуризації системи управління Єврозоною для забезпечення захисту ЄЗ від асиметричних ризиків

Проект, який мав вінцем європейської інтеграції — євро, єдина європейська валюта — тепер, протягом кількох років, став причиною серйозних проблем для європейських лідерів. З 2009 року після глобальної фінансової кризи, євро став джерелом невизначеності, яке, навіть, загрозувало його існуванню. За даними Євростату, в липні 2015 року, 17,5 мільйонів чоловік по всій Єврозоні були безробітними, що становило 10,9% працездатного населення [4]. Події останніх років торкнулись подій створення євро, і змусили Єврозону та її лідерів шукати структурні рішення для забезпечення сталого майбутнього для єдиної валюти.

Розглядаючи минуле, сьогодення і майбутнє єдиної валюти, важливо усвідомлювати різницю між політикою та економікою. Багато економістів використовували теорію оптимального валютного простору (ОСА), щоб довести, що заснування євро було поганою ідеєю з економічної точки зору [7]. Відповідно до цієї теорії Роберт Манделл в 1961 році створив чотири основні чинники, які визначають спроможність регіону сформувати ОСА: мобільність робочої сили в межах регіону, мобільності капіталу, економічна однорідність, та існування економічної системи розподілу ризиків. Однак, євро було створено як частина політичного проекту в рамках більш широкого процесу європейської інтеграції [3]. Важливо також відзначити, що до того, як Європейський центральний банк був створений, багато країн, в основному Південної Європи, традиційно покладали завдання сприяння економічному зростанню і зайнятості населення на незалежні центральні банки. В результаті, країни, втратили можливість формувати свою власну грошово-кредитну політику.

Із введенням єдиної валюти та зменшенням позичкових витрат для країн Єврозони, уряди держав, які мали дефіцит поточних рахунків, стали позичати ще більше, аби зберегти стабільність економіки. В результаті заробітні плати в цих країнах росли швидше, ніж продуктивність праці, що робило їх експорт неконкурентоспроможним [1]. Великі макроекономічні дисбаланси в межах валютної зони, такі як високий рівень державного боргу і низька конкурентоспроможність в деяких країнах, зробили неімовірно складним застосування єдиної грошово-кредитної політики в регіоні, та неминуче призведуть до того, що одні країни будуть процвітати за рахунок інших.

Таким чином, введення єдиної валюти зробило економіку Єврозони більш взаємопов'язаною і взаємозалежною, збільшуючи ризик фінансових криз.

А тому, беручи до уваги останні події, ми можемо зробити висновок про те, що деякі поправки до договору щодо створення посади міністра європейських фінансів, який поєднуватиме посаду Комісара відповідального за економічний і валютний союз (ЕВС) та місце головуєчого в Раді з економічних та фінансових питань (Екофін) повинні бути зроблені. По-друге, міністр європейських фінансів має бути призначений для подальшої координації економічної і фіскальної політики окремих країн Єврозони кваліфікованою більшістю Європейської Ради. І, нарешті, Раді Європейського союзу необхідно збільшити обсяг ресурсів, що виділяються на структурні фонди в бюджеті ЄС.

Literature:

1. Ash, T. G. (2014). The Crisis of Europe / Foreign Affairs. Retrieved 26 April 2016, from <https://www.foreignaffairs.com/articles/europe/2012-08-16/crisis-europe>
2. Krugman, P. Revenge of the Optimum Currency Area / P. Krugman 2012. Retrieved 25 April 2016 from: http://krugman.blogs.nytimes.com/2012/06/24/revenge-of-the-optimum-currency-area/?_r=0
3. McNamara, K. This is what economists don't understand about the euro crisis — or the U.S. dollar / R/ McNamara, 2015. Retrieved 26 April 2016 from: <http://www.washingtonpost.com/blogs/monkey-cage/wp/2015/07/21/this-is-what-economists-dont-understand-about-the-eurocrisis-or-the-u-s-dollar/>
4. Unemployment statistics — Statistics Explained / Eurostat, 2015. Retrieved 26 April 2016, from http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/unemployment_statistics

Юрченко К.В.

(ф-т МЕіМ, III курс)

ДОКАЗОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ: РАЦІОНАЛЬНІСТЬ ТА ІНТУІЦІЯ В ПРИЙНЯТТІ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

В основі прийняття правильного управлінського рішення лежать не напівправда та домисли, а беззаперечні факти та обставини, характерні для конкретного підприємства. Однак далеко не всім підприємцям це відомо. Сліпе копіювання модних та популярних управлінських практик та рішень, які працюють на інших

підприємствах, інколи призводить до непоправимих помилок, які коштують підприємству достатньо дорого. Тому, головною метою цієї статті є надання практичних рекомендацій щодо прийняття успішних управлінських рішень опираючись на постулати доказового менеджменту.

Взяти за основу постулати доказового менеджменту запропонували професори Стендфордського університету Джефрі Пфедфер та Роберт Саттон у своїй книзі «Жорсткі факти, небезпечна напівправа та повний нонсенс: переваги доказового менеджменту». Їм вдалося адаптувати вдалий досвід використання доказової медицини до менеджменту та цим підняти теорію менеджменту на якісно новий рівень. Головними принципами доказового менеджменту згідно з Дж.Пфедфером і Р.Саттоном є наступні:

1. Приймати жорсткі факти, якими б вони не були, та створити таку культуру організації, в якій люди були б мотивовані казати тільки правду, навіть якщо вона не завжди приємна.

2. Ставитися до організації, як до незавершеного прототипу, наприклад, стимулювати експерименти та навчання методом спроб і помилок.

3. Завжди зважати на можливі недоліки та побічні ефекти того чи іншого управлінського рішення.

4. Уникати прийняття рішень, що засновані на непротестованих припущеннях та на некритичному бенчмаркінгу.

Головною ідеєю доказового менеджменту є те, що якісні управлінські рішення повинні базуватися на комбінації критичного мислення та найкращих доступних доказів. Під «доказами» розуміється інформація, факти та дані, які доводять (або заперечують) припущення та гіпотези. Хоча всі менеджери використовують докази для прийняття управлінських рішень, багато з них не звертають достатньо уваги на надійність цих доказів. В результаті приймаються невірні рішення, засновані на недостовірних переконаннях і фактах, та ідеях популяризованих гуру менеджменту. Слепе копіювання модних та популярних управлінських практик та рішень, які працюють на інших підприємствах, інколи призводить до непоправимих помилок, які коштують підприємству досить дорого.

Згідно з принципами доказового менеджменту, найкращими джерелами доказів є:

- наукова література (висновки емпіричних досліджень, опублікованих в наукових журналах);
- організація (дані, факти та цифри зібрані в межах організації);
- практики (професійний досвід і судження практиків);

- стейкхолдери (цінності та проблеми людей, на які можуть вплинути управлінські рішення).

Менеджери, які керуються в своїй діяльності фактами, повинні мати ґрунтовні знання статистики і пам'ятати, що не можна робити висновки на основі невеликої кількості інформації або одиничного досвіду інших компаній. Одиничний випадок успіху компанії внаслідок застосування певної управлінської практики не завжди означає, що саме це рішення менеджера привело до успіху, адже може існувати безліч інших, не взятих до уваги фактів, які могли вплинути на вдалий розвиток подій. Аналіз великої кількості як успішних, так і неуспішних компаній буде більш ґрунтовним та корисним джерелом інформації.

Прикладом може бути розвиток іншої науки на основі фактів — доказової медицини. До середини XIX ст. кровопускання вважалося панацеєю від усіх хвороб, доки лікар П.Луї не поставив цей догмат під сумнів. Він проаналізував велику кількість пацієнтів з однаковими хворобами, яким кровопускання робилось на різних стадіях хвороби та дійшов висновку, що подальший стан пацієнтів ніяк не залежав від застосування такого методу лікування.

Іншим прикладом може бути інтернет-служба Yahoo, домашня сторінка якої щогодини має більше мільйона відвідувань. Yahoo проводить експерименти, які дають результати менш ніж за годину, випадковим чином призначаючи кілька сотень тисяч відвідувачів експериментальною групою. Yahoo може проводити одночасно близько 20 експериментів, маніпулюючи можливостями сайту, такими, як кольори, розміщення реклами, а також розташування тексту і кнопок. Ці маленькі експерименти можуть мати великі результати. Наприклад, один з експериментів показав, що просте переміщення вікна пошуку з боку до центру домашньої сторінки може принести достатню кількість додаткових "кліків", що дадуть компанії мільйони доларів прибутку від реклами за рік.

Недоліком доказового менеджменту є те, що інколи виникає необхідність приймати рішення в умовах дефіциту часу і немає можливості чекати на результати статистичних досліджень. Але навіть за таких обставин можна спробувати знайти більш-менш систематизовані дані, а не покладатись на власну інтуїцію. Можна шукати інформацію по схожим проблемам і накладати результати на власну ситуацію, або ж спробувати проаналізувати підходи, які використовують інші компанії в різних країнах. Проте не варто очікувати, що прийняті на основі доказового менеджменту рішення виявляться стовідсотково вірними. Завжди існує ймовірність помилки, але за такого методу вона значно менша.

Отже, найбільш важливим моментом є те, що доказовий менеджмент починається з критичного мислення. Це означає, що завжди потрібно ставити під сумнів припущення, особливо тоді, коли припущення сприймається кимось як факт. При прийнятті управлінського рішення завжди необхідно задавати питання: "Що є доказом для цього?" і «Чи є це найкращими наявними доказами?». Слідування зазначеним вище рекомендаціям забезпечить прийняття якомога якісніших управлінських рішень, які сприятимуть розвитку і процвітанню будь-якого бізнесу.

Використана література:

1. Мирський М.Б. Хірургія від давнини до сучасності (Нариси історії) [Текст]/ — М., 2000.
2. Jeffrey Pfeffer, Robert I. Sutton Hard Facts, Dangerous Half-Truths And Total Nonsense: Profiting From Evidence-Based Management/ Harvard Business Review Press. — 2006.
3. Barends, Rousseau & Briner. Evidence-Based Management: The Basic Principles [Електронний ресурс]/ Center for Evidence-Based Management/ Режим доступу: <http://www.cebma.org/wp-content/uploads/Evidence-Based-Practice-The-Basic-Principles.pdf> — 2014.
4. Tom Coupe. Evidence-based management. Презентація [Електронний ресурс]/ — Режим доступу: <http://www.slideshare.net/Kyiv-SchoolofEconomics/evidencebased-management-by-tom-coupe> . — 2016.

Яковенко Дана

(факультет економіки та управління, ФЕтаУ, 2 курс)

ФІСКАЛЬНА СТІЙКІСТЬ ЯК ПІДҐРУНТЯ ДЛЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Проблема фіскальної стійкості, що пов'язана з платоспроможністю уряду будь-якої країни, зокрема і України, досить значуща для розвитку економіки. Деякі несприятливі умови, такі як збільшення державного боргу, неправильний перерозподіл фінансових потоків, тривалий трансформаційний період, сповільнюють темпи економічного розвитку. Вважаємо за необхідне здійснювати дослідження фінансової стійкості, адже вона є підґрунтям для досягнення позитивних тенденцій інноваційного розвитку економіки.

Фіскальна стійкість означає уникнення надмірного накопичення державних зобов'язань, що накладають тягар на майбутні покоління, забезпечуючи спроможність уряду надавати необхідні суспільні послуги, у т. ч. із соціального захисту під час кризи, а також коригувати політику у відповідь на нові виклики [1]. Держава повинна слідкувати за своєю платоспроможністю для того щоб уникнути дефолту чи реструктуризації та дотримуватися співвідношення державного боргу і ВВП на безпечному рівні.

Існує ряд критеріїв що визначають фіскальну стійкість, які розглянемо на прикладі нашої країни.

1) Показник ВВП на особу за паритетом купівельної спроможності. В Україні за 2015 рік він становить 7,8 тис. дол США [2]. Це значно нижчий показник ніж в східноєвропейських країнах який складає 15–25 тис.дол США.

2) Показник боргової залежності уряду (співвідношення державного та гарантованого боргу до ВВП).В Україні на травень 2015 року становить 90,6% і у майже 1,5 рази перевищив критичний рівень, встановлений ст. 18 Бюджетного кодексу України та Копенгагенськими критеріями членства в Європейському Союзі (60%) [5].

3) Частка боргу в іноземній валюті у загальній сумі державного боргу. На кінець 2015 р. досягла 62,3%, що у 1,57 рази перевищує критичне значення показника для країн з ринками, що формуються (40,3% — за методикою МВФ) [3].

4) Рівень покриття загального обсягу прямого державного та гарантованого державою зовнішнього боргу міжнародними резервами у десять разів нижчий, ніж під час фінансової кризи 2008–2009 рр., і становив на початок 2015 р. лише 19,4%, що на тлі хронічно від'ємного сальдо поточного рахунку зумовлює високу ймовірність невиконання державою зобов'язань перед зовнішніми кредиторами [4].

Негативний вплив розглянутих показників, які перевищують безпечні рівні боргової залежності, призводить до зниження фіскальної стійкості в Україні в період 2015 року та створює загрозу для державних фінансів України на майбутні періоди.

Для покращення ситуації в Україні можна створити відділ оцінювання та моніторингу фіскальної стійкості як окремий підрозділ Міністерства фінансів України. Крім того, потрібно внести корективи в правила збалансування боргу, зокрема знизити законодавчо максимально прийнятий рівень державного боргу з 60% до 45 % ВВП та забезпечити стабільність в межах цього значення на майбутні роки, розширити фіскальний простір шляхом залу-

чення коштів приватних інвесторів для фінансування вадливих державних інвестиційних проектів.

Більшість зарубіжних країн проголосили корективи у фінансовій політиці, які передбачають скорочення видатків та введення тимчасових податків, удосконалення пенсійної системи та бухгалтерського обліку в державному секторі. Збільшилися витрати, пов'язані зі старінням населення в тому числі видатків на охорону здоров'я, довгостроковий догляд і пенсії. Тому розраховуючи фіскальну стійкість використовують ще показник впливу видатків пов'язаних із старінням населення до ВВП, тому що в інтересах будь-якої країни є зменшення цих видатків. Найкраще з цим справляється Швеція, у якої показник впливу видатків пов'язаних зі старінням населення до ВВП складає 1,1%, коли ж в Україні цей показник складає 7,2%.

Аналіз показників фіскальної стійкості в Україні виявив неефективну роботу сектору державного управління. Для уникнення дефолту в найближчі роки, запропоновано знизити законодавчо максимально прийнятий рівень державного боргу з 60% до 45 % ВВП для забезпечення стабільності в країні на майбутні роки. Також доцільним для України буде розробка фіскальних правил, які посилюватимуть позитивний вплив фіскальної політики на економічний розвиток в довгостроковому періоді. Збереження довгострокової стійкості державних фінансів має стати пріоритетною метою уряду, а показники фіскальної стійкості повинні використовуватись для інноваційного розвитку економіки як один із інструментів у процесі розроблення, коригування та реалізації стратегії бюджетної реформи.

Список використаної літератури

1. Богдан І.В. Стійкість державних фінансів України та оцінка фіскального розриву на період до 2020 року/ І.В. Богдан//Управління державними фінансами. —2015. —С.61-77

2. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

3. Офіційний сайт Мінфіну України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/>

4. Моніторинг факторів, що створюють ризики стійкості державних фінансів України/Національна академія наук України ду «Інститут економіки та прогнозування Нан Україн »// —2015. —С.1-13

5. Фінансові баланси [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://finbalance.com.ua>

Яковенко Н.П.,
(ф-т економіки та управління, магістрант)

ПОДАТКОВИЙ ЗАШМОРГ ДЛЯ ДЕРЖАВНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

На сьогодні в Україні функціонує понад 870 державних підприємств, від ефективності діяльності яких значною мірою залежить стан економіки нашої держави, особливо її стратегічних галузей, зокрема, енергетики, транспорту, військово-промислового комплексу. Проте у сучасних кризових умовах, коли зміцнення державного сектору є життєво необхідним для України, фінансова політика держави не тільки не стимулює розвиток державних підприємств, а й призводить до їх занепаду і банкрутства. Так, Постановою Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 року №1156 з 2016 року запроваджено відрахування державними унітарними підприємствами частини чистого прибутку у розмірі 75% до Держбюджету [1]. Це ще більше погіршує стан державних підприємств, негативно впливає на економіку в цілому і тому вимагає невідкладних і рішучих дій, спрямованих на виправлення існуючої ситуації.

Основними чинниками розвитку підприємств є справедлива податкова система та інвестиції. На сьогодні держава практично зовсім не виділяє коштів на розвиток державних підприємств. І якщо раніше єдиним джерелом для такого розвитку був прибуток підприємств, то після прийняття вищезгаданої постанови Кабінету Міністрів підприємства практично повністю втрачають це джерело, а з ним і зацікавленість у збільшенні своєї прибутковості.

Так, у 2016 році державному підприємству необхідно сплатити з прибутку, наприклад, з суми 1000 грн: 180 гривень (18%) — податок на прибуток (згідно Податкового кодексу), 615 гривень (75%) — відрахування до державного бюджету частини чистого прибутку (згідно постанови Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. №1156), 110,17 грн — авансовий внесок з податку на прибуток при виплаті дивідендів (18% від суми дивідендів згідно ПКУ). Особливо важко доводиться підприємствам, що входять до складу концерну «Укроборонпром», який об'єднує близько 130 підприємств оборонної промисловості. Серед них ДП «Антонов», холдингова компанія «Артем», завод «Арсенал», завод імені Малишева та багато інших стратегічно важливих для України промислових об'єктів. Державний концерн установив для підприємств регулярні річні (квартальні) внески у розмірі

18% від чистого прибутку. Тобто у нашому прикладі внески на утримання «Укроборонпром» складатимуть 147.6 грн (18% від 820 грн). Тоді всього потрібно виплатити з 1000 грн валового прибутку 1053,3 гривні податків та внесків до концерну, що робить підприємство неплатоспроможним.

Результатом проведення такої державної фіскальної політики буде повне вимивання оборотних коштів підприємства та виникнення загрози банкрутства.

Стратегією національної безпеки і оборони України, затвердженою Указом Президента України від 26 травня 2014 р. №287 [2], передбачено, що одним з основних завдань підвищення обороноздатності держави є модернізація і випереджальний розвиток оборонно-промислового комплексу, нарощування його виробничих потужностей, вироблення конкурентоспроможних на світовому ринку озброєнь і військової техніки, імпортозаміщення та збільшення власного виробництва. Як же цього можна досягти при нинішній фіскальній політиці та ще й в умовах податкової дискримінації державних підприємств? Чому державні підприємства повинні сплачувати додаткових 75% від свого прибутку? Адже рівноправність і підтримка державних підприємств зафіксована на законодавчому рівні. Так, згідно ст.13 Конституції України [3] та ст. 318 ЦКУ [4], «всі суб'єкти права власності рівні перед законом».

Розуміючи абсурдність ситуації, в якій опинилися державні підприємства України, доцільно звернутися до досвіду передових країн світу, в більшості з яких державні підприємства оподатковуються за такими ж ставками, як і приватні або ж взагалі звільняються від сплати податків. З огляду на світову практику фіскальної політики прослідковується тенденція зменшення кількості податків (у ЄС їх кількість коливається від 7 до 16) та одночасне спрощення всієї процедури оподаткування. Так, досліджено, що середня у світі ставка оподаткування падає щорічно на 1п.п., а країни з високою нормою вилучення доходів змушені трансформувати систему оподаткування з метою запобігання відтоку капіталу і кваліфікованих спеціалістів.

Таким чином, зниження податкових ставок і забезпечення прозорості податкової системи, яка б стимулювала розвиток державного та приватного сектору — пріоритетне завдання для України на сьогодні. Його реалізацію слід доручити спеціально створеному органу державної влади — Міністерству промисловості, яке відповідатиме за збереження і ефективність діяльності промислових підприємств України.

Аналіз світового досвіду показує, що для сталого розвитку економіки ставка сукупного оподаткування не повинна перевищувати 40%. При цьому державні підприємства повинні отримувати фінансування на науково-технічний розвиток та освоєння новітніх технологій.

Замість того, щоб знищувати державні підприємства надмірними податками необхідно підвищити оподаткування дивідендів та припинити офшоризацію економіки. Податки повинні бути справедливими і мінімальними, а платити їх повинні всі без виключення! Лише в такому разі можна буде розраховувати на будь-які позитивні зрушення в економіці України.

Література

1. Постанова КМУ від 30 грудня 2015 року №1156. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP151156.html

2. Указ Президента України №287/2015 Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/2872015-19070>

3. Конституція України. Прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 року// Голос України. —1996. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>

4. Цивільний кодекс України (із сайту Верховної Ради України) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/435-15/page6>

5. Біла Л.М. Спільні і відмінні риси податкових систем країн Європейського Союзу та України/ Л.М. Біла/Електронне наукове фахове видання. — 2015 — №6 — с.656-660.

Янківський А.В.,
(ф-т міжнародної економіки, III курс)

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ

Мотивація — це процес спонукання кожного співробітника і всіх членів його колективу до активної діяльності для задоволення своїх потреб і для досягнення цілей організації. Мотивування являє собою процес формування такого психологічного стану людини, який зумовлює її поведінку, здійснює установку до діяльності, спрямовує і активізує її [3]. Мотивація ґрунтується на двох катего-

ріях: потреби — відчуття фізіологічної або психологічної нестачі чого-небудь і винагороди — те, що людина вважає цінним для себе. Потреби, в свою чергу, поділяються на первинні (фізіологічні) і вторинні (психологічні), винагороди — внутрішні і зовнішні.

Сучасні теорії мотивації, засновані на результатах психологічних досліджень, доводять, що істинні причини, що спонукують людину віддавати роботі всі сили, надзвичайно складні і різноманітні. На думку одних учених, діяльність людини визначається її потребами. Інші дотримуються позиції, що поведінка працівника є також і функцією його сприйняття і очікувань.

Основними задачами мотивації праці на вітчизняних підприємствах повинні стати:

- формування в кожного співробітника розуміння сутності і значення мотивації в процесі праці;

- навчання персоналу і керівного складу психологічним основам спілкування у фірмі;

- формування в кожного керівника демократичних підходів до керування персоналом із використанням сучасних методів мотивації.

На даному етапі розвитку суспільства все більшого розповсюдження набуває така форма мотивації праці на підприємствах як матеріальне стимулювання праці, яке представляє собою процес формування і використання систем матеріальних стимулів праці для заохочення працівників до плідної праці.

Але незважаючи на це, нематеріальне стимулювання праці все ж таки залишається найвагомішим методом стимулюванні праці.

Сучасна практика зарубіжних та деяких українських підприємств свідчить про тенденцію до суттєвих змін в системі мотивації персоналу. Для працівників, перш за все працюючої молоді, характерні інші ціннісні орієнтації спонукальних мотивів до трудової діяльності. При цьому на перший план висувуються самореалізація і саморозвиток (нематеріальна мотивація).

Варто зауважити, що кожна людина індивідуальна, і в кожній людині є індивідуальні потреби, які вона бажає задовольнити працюючи на підприємстві. Таким чином, при побудові системи мотивації керівнику слід пам'ятати, що не можна мотивувати всіх працівників однаково.

Пропоную розглянути деякі з цих прикладів.

Деякі американські компанії замість систематичного підвищення тарифу і окладу сплачують своїм працівникам одноразову винагороду готівкою за виконане завдання. В результаті праців-

ники зацікавлені у виконанні встановлених завдань. Так, в компанії "Марс інк" всі службовці отримують щотижневу 10%-ну надбавку за відсутність запізень на роботу. Крупні компанії "ІБМ", "Лінкольн", "Таппарварс", "Макдональдс" своїм працівникам, які відзначились, вручають подарунки, значки, медалі тощо.

«ВВН Україна»: найуспішнішим за підсумками півріччя працівникам відділу продажу, крім грошової премії надається можливість 3 години пограти в боулінг або більярд. Також таких співробітників щомісяця нагороджують 10 літрами пива, тижневою путівкою на двох за кордон або швейцарським годинником. Крім того, щасливий продавець протягом 6 місяців може не дотримуватися в робочий час ділового дрес-коду і не відповідати на дзвінки начальства після 18.00.

Брітш Американ Тобакко Україна: премію отримує кожен працівник, який привів у компанію нового співробітника.

«ВКонтакті»: Співробітники петербурзького офісу соціальної мережі харчуються за талонами. Пообідати можна, пред'явивши талон (кожний одержує по одному на робочий день) в одному із чотирьох ресторанів на околицях штабу розробки.

Існує, ще безліч таких прикладів успішного, ефективного, в деяких випадках, нестандартного мотивування персоналу. Але все ж таки спостерігається така тенденція, що вітчизняні підприємства питанням з мотивації персоналу приділяють малу увагу, а якщо і приділяють, то на досить примітивному рівні (премії, підвищення зарплатні і т. п.). Українським підприємствам не вистачає нестандартності у цих питаннях, індивідуальності, особливості рішень щодо окремого працівника.

Отже, щоб глибоко розуміти поведінку працівників та впливати на неї належним чином, сучасному менеджеру потрібно володіти теорією й методами мотивації в повному обсязі, вміти визначати причини низької продуктивності праці й ефективно мотивувати працівників до її підвищення.

Висновки. Мотивація праці є вирішальним фактором в управлінні персоналом організації. Сучасні українські організації найчастіше використовують погрози звільнення, штрафи, премії та невеликі виплати на свята. Дані методи не відзначаються високою ефективністю, тому варто запозичувати досвід зарубіжних компаній. На основі досвіду зарубіжних компаній щодо мотивації праці можна зробити висновки про те, що потрібно враховувати відмінності між окремими людьми та різними країнами. Тому варто впроваджувати деякі елементи цих систем мотивації. Лише після запровадження ефективної системи мо-

тивації праці можливе досягнення конкретно вираженої зацікавленості працівників у ефективній діяльності підприємства.

Список джерел і літератури:

1. Азарова А.О. Дослідження множини чинників нематеріальної мотивації на підприємстві / А.О. Азарова, О.А. Ковальчук // Економічний простір. — 2010. — № 5. — С. 53-58.

2. Бердник А. А. Мотивування персоналу підприємства в сучасних умовах господарювання [Електронний ресурс] / А. А. Бердник // Технології та дизайн: економіка, фінанси, менеджмент. — 2013. — №1(6). — режим доступу до журн.: http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/td/2013_1/13baasug.pdf

3. Іванченко Г. В. Особливості використання нематеріальних стимулів на вітчизняних підприємствах / Г. В. Іванченко // Економіст. — 2010. — №3. — С. 21-23.

4. Ісайкіна О. Д. Мотиваційний процес в сучасному аспекті менеджменту персоналу [Електронний ресурс] / О. Д. Ісайкіна. — Режим доступу до журн.: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Evu/2012_18_1/Isaikina.pdf

5. Поліщук Д.І Мотивація як чинник підвищення продуктивності на підприємстві / Я.Д. Качмарик, Д.І. Поліщук // Науковий вісник НЛТУ України — 2011. — Вип. 21.8. — С.209-213.

Ярошенко Сергій,
(ФЕФ, 2 курс, КРД-201)

РОЛЬ ІПОТЕЧНОГО КРЕДИТУВАННЯ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

Основним показником, який характеризує економічну ситуацію в країні, є динаміка ВВП. У своїй роботі ми ототожнюємо поняття економічне зростання і зростання ВВП. З точки зору макроекономіки зростання ВВП можна описати формулою: $\Delta Y = m_e \times \Delta E$, де ΔY — приріст ВВП, m_e – мультиплікатор витрат, ΔE — приріст автономних витрат. При чому в макроекономіці автономні витрати тотожні інвестиціям, тому що витрати для однієї зі сторін є інвестиціями для іншої, тобто початкову формулу можна трансформувати: $\Delta Y = m_e \times \Delta I$, де ΔI — приріст інвестицій [2, с. 223].

Отже, для зростання ВВП необхідні інвестиції в певний сектор економіки. Але постає питання, як обрати сектор інвестування? З точки зору держави, пріоритетною сферою для інвестування є галузь з найбільшим мультиплікатором. Це можна пояснити тим, що для такої галузі обсяг необхідних інвестицій для досягнення заданого рівня економічного зростання буде найменшим. Загальновідомим є той факт, що саме інвестування в будівельну галузь є локомотивом для економічного зростання. Простіше це можна пояснити цифрами. Мультиплікатор у сфері будівництва становить 5,2, тобто з 1 гривні, інвестованої в будівництво, приріст ВВП становитиме 5,2 гривні. Надалі ми будемо розглядати лише сферу житлового будівництва, через значну не насиченість цього ринку, а отже і наявність значних резервів для економічного зростання. Основною перепорою, що стримує інвестування в житлове будівництво, є недоступність для більшості населення іпотечних кредитів, що пов'язано з високими процентними ставками за кредитом, які роблять іпотеку «золотою» [1, с. 392]. Іншою перепорою є небажання банків кредитувати на довгий строк, бо наразі не стабільна економічна ситуація в країні, а отже не має впевненості у наступному дні. Цим же можна пояснити і високі процентні ставки за кредитами. Далі опишемо механізм, який дозволить нівелювати дані перепони, а отже відкрити шлях до інвестування в будівництво і, як результат, до зростання ВВП.

Етапи реалізації програми:

1. Отримання довгострокового кредиту в розмірі 1323 млн дол. США, під 3% річних на розвиток реального сектору економіки від Європейського Банку Реконструкції та Розвитку.

2. Уряд розроблює заходи, щодо призначення уповноважених банків для іпотечного кредитування населення строком на 16 років під 5% річних (різниця — для покриття ймовірних валютних ризиків) на відповідну суму в гривнях. Вимогою уряду є додержання умов первинного, вторинного, третинного та четвертинного кредитування економічних суб'єктів. Повернення тіла кредиту банками здійснюється одноразово в кінці терміну, проценти сплачуються щорічно.

Первинне кредитування — зобов'язання банку видати всі отримані за програмою кошти, як іпотечне кредитування 1 етапу строком на 15 років.

Вторинне кредитування — право банку видавати нові кредити, але лише з тих коштів, які надійшли, як виплата за іпотекою і лише юридичним особам на розвиток сфери виробництва, і не бі-

льше ніж 25% від суми, що надходить за виплатами. Залишок повинен видаватися в іпотечне кредитування 2 етапу.

Третинне кредитування — право банку видавати нові кредити будь-яким економічним суб'єктам, але лише з тих коштів, які надійшли, як виплата за іпотекою 2 етапу, і не більше ніж 25% цієї суми. Інша сума видається, як іпотечне кредитування 3 етапу. Це кредитування, ще можна назвати «соціальним».

Четвертинне кредитування — право банку видавати нові кредити будь-яким економічним суб'єктам, з коштів отриманих від третинного кредитування.

Саме такий порядок забезпечить послідовний розвиток економіки, і не призведе до простого «проїдання» кредитів.

Тепер розрахуємо вигоди, які отримає економіка. За наведеною вище формулою розрахуємо приріст ВВП:

$$\Delta Y = m_e \times \Delta I = 5,2 \times 48195 \text{ млн грн} = 25614 \text{ млн грн}$$

У 2015 році ВВП склав 1979458 млн грн, а отже за таких умов приріст ВВП у відсотковому відношенню склав би 12,66 %.

Держава має стимулювати іпотечне кредитування, бо так вона в змозі виконати одразу декілька завдань:

- 1) дати поштовх до економічного зростання;
- 2) забезпечити людей житлом;
- 3) відновити банківську систему.

Крім цього треба помітити той факт, що при середній ставці податку 19,5% держава поверне надану банкам позику через 2 роки, тільки вже у формі податків. Після повернення коштів держава матиме змогу знову запустити цю програму.

Отже розвиток іпотечного кредитування — це суттєве джерело, яке може відновити банківську систему, а також вивести країну з кризового стану. Крім цього іпотечне кредитування розв'язує ще одну важливу соціальну проблему — відсутність житла для молодих сімей. Якщо розв'язати цю проблему, то ланцюгово буде вирішено багато інших соціальних проблем.

Література

1. Гроші та кредит: підручник / [М. І. Савлук, А. М. Мороз, І. М. Лазенко та ін.]; за наук. ред. М. І. Савлука. — 6-те вид., перероб. і доп. — К. : КНЕУ, 2011. — 589 с.

2. Макроекономіка: підручник / [А. Г. Савченко]. — К. : КНЕУ, 2005. — 441 с.

3. Електронний ресурс Державної служби статистики України: <http://www.ukrstat.gov.ua>

Яценко О.В.

(фінансово-економічний факультет, IV курс)

ФІСКАЛЬНЕ ЗНАЧЕННЯ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ ТА ЗБОРІВ ПІСЛЯ ПРИЙНЯТТЯ ПКУ

На сьогодні в Україні проводиться реформа децентралізації місцевої влади та відповідно фіскальної системи. Це зумовлено перш за все нестабільним економічним становищем, що є наслідком діючого воєнно-політичного конфлікту, а також неефективною організацією податкової системи України, зокрема її децентралізованої складової, яка не слугує основним стабільним джерелом надходжень до місцевих бюджетів, а отже і не забезпечує місцеву владу ресурсами для виконання власних зобов'язань. Саме тому питання доцільності змін системі місцевого оподаткування є актуальним на сьогодні.

В Україні новий етап застосування місцевих податків і зборів розпочався після проголошення незалежності. Місцеві податки і збори фактично було роздержавлено, виведено зі складу державних податків, і вони почали розглядатись як доходи місцевого самоврядування [1]. Податковий кодекс України, який набув чинності з 1 січня 2011 р., змінив механізм наповнення місцевих бюджетів у частині місцевих податків і зборів, замість 14 місцевих податків і зборів стало 5. А з 1 січня 2015 р. були внесені зміни до ПКУ, за якого їх кількість була зменшена до 4 [2].

Такі зміни в податковому законодавстві зумовлені значними витратами на адміністрування місцевих податків і зборів, які формували незначну частину податкових надходжень загального фонду місцевих бюджетів. А саме, протягом 2007—2010 років надходження від місцевих податків та зборів до місцевих бюджетів становили в середньому 0,8 млрд грн, що становило лише 1,4% податкових надходжень до Державного бюджету України. Зокрема протягом досліджуваного періоду спостерігається тенденція до зменшення цієї частки із 1,61 % у 2007 році до 1,2 % у 2010 році [3]. Найвагомішу частку у структурі місцевих податків та зборів за даний період становив ринковий збір, на який припадало близько 62 %.

Наведена статистика свідчить, що у період із 2007 по 2010 роки місцеві податки і збори не відігравали істотної фіскальної ролі. За таких умов неможливо використовувати місцеві податки і збори як важливий інструмент зміцнення фінансової автономії місцевих бюджетів [4].

Якщо ж аналізувати частку місцевих податків та зборів у податкових надходженнях протягом 2011–2013 рр., то можна побачити тенденцію її зростання. У 2011 році вона становила 3,43 %, у 2012 — 6,35%, у 2013 р. — 8,02%. Тобто за три роки частка місцевих податків та зборів зросла на 4,59 %. Такий приріст зумовлений включенням єдиного податку після прийняття Податкового кодексу до групи місцевих податків і зборів.

Протягом трьох років усі показники зростали, окрім збору за місця для паркування автотранспортних засобів. Щодо ж податку на нерухоме майно, то, згідно зі статистичними даними, у 2011 році надходжень взагалі не було. У 2013 році даний податок збільшився на 22,54 млн грн. Лівову частку, у структурі надходжень місцевих податків і зборів у 2013 році, склав єдиний податок (90,76%). Також — від 1 липня 2013 року, 5 відсотків акцизного податку, що відноситься до загальнодержавних зборів, надходитиме у місцеву казну [5].

Аналізуючи ефективність такої зміни структури місцевих податків та зборів можемо побачити, що у 2013 році до місцевих бюджетів надійшло 7 314 млн грн, що склало 4,02% надходжень до Державного бюджету України. Тобто вже у перший рік після прийняття Податкового кодексу України спостерігаються позитивні зрушення у надходженнях від місцевого оподаткування. У 2014 ці надходження склали 8 056 млн грн, або 4,26%, а у 2015 — 23 548 млн грн, що становило 9,61%. Тобто спостерігається зростання фінансового ефекту місцевого оподаткування в Україні, що, звичайно, свідчить на користь проведених законодавчих змін.

Також можна прослідкувати не лише збільшення частки місцевих податків та зборів у загальній кількості податкових надходжень, але і збільшення їх номінальної величини. Проте це збільшення не має вагомого впливу, адже більша частина такого зростання викликана впливом інфляційних процесів в Україні [1].

Окрім цього можна виявити, що наріжними залишаються проблеми адміністрування, збору та розподілу коштів місцевих бюджетів. Невирішеною залишилась проблема збалансування місцевих бюджетів у межах країни. Гострою є також проблема неготовності бізнесу працювати легально та сплачувати податки.

Для вирішення цих проблем мають бути прийняті певні заходи, якими ми вбачаємо:

➤ Забезпечення публічного діалогу між посадовими особами державної влади, провідними ученими, представниками бізнесу та громадянами для вирішення питань реформ в системі місцевого самоврядування;

- створення робочих груп для розроблення нових актів, що регулюють відносини у сфері місцевого самоврядування;
- контроль органів державної фіскальної служби щодо прийняття рішень стосовно міських бюджетів з урахуванням лише потреби у коштах;
- введення жорсткого контролю за їх цільовим використанням відповідно до визначених строків.

Список літератури:

1. Тарасюк Михайло, Руденко Ірина Місцеві податки і збори у контексті реформування оподаткування в Україні / М.В. Тарасюк, І.В. Руденко // ВІСНИК КНТЕУ. — 2012. — № 6. — С. 291–296.
2. Податковий кодекс України — [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
3. Інформація щодо стану виконання місцевих бюджетів / Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>
4. Офіційний сайт Державного казначейства України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua>
5. Василенко А. В. Місцеве оподаткування в Україні у контексті зарубіжного досвіду / А.В. Василенко // Економічний вісник університету (ДВНЗ Переяслав — Хмельницький державний педагогічний університет ім. Г. Сковороди). — 2011. — № 16–1. — С. 351–355.

Яценко К. С.

(Факультет економіки та управління, IV курс)

ФІНАНСОВІ ВИКЛИКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Відомо, що протягом останніх майже 100 років з надр Землі було видобуто корисних копалин більше, ніж за всю історію людства. Середні підрахунки в розвіданих родовищах світу свідчать, що нафти вистачить на 15–25 років, газу — на 30–50 років, вугілля — на 100–200 років, за сучасних темпів видобутку та споживання.

Важливим фактором розвитку країни є перехід до сталого використання та зменшення залежності економіки від традиційних джерел енергії.

На сьогоднішній день забезпечення інтеграції зусиль щодо економічного зростання, прагнення до соціальної справедливості і раціонального природокористування є надзвичайно важливою задачею, котра, проте, вимагає значних фінансових ресурсів.

Згідно з визначенням ООН сталий розвиток — це розвиток суспільства, що дає змогу задовольнити потреби нинішнього покоління, не заповдіюючи при цьому шкоди можливостям майбутніх поколінь для задоволення їхніх власних потреб [3].

Відповідно до Міжнародної конференції з фінансування розвитку серед джерел фінансового забезпечення сталого розвитку виділяють [4]:

- внутрішні фінансові ресурси (у вигляді цільових програм, зокрема);
- міжнародні фінансові ресурси;
- міжнародне співробітництво для розвитку;
- міжнародна валютна система.

На сьогоднішній день в Україні функціонує приблизно 300 загальнодержавних програм (комплексна програма реалізації національного рівні рішень, прийнятих на Всесвітньому саміті зі сталого розвитку, на 2003–2015 роки; Загальнодержавна програма реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2009–2014 роки; Державна цільова економічна програма „Українське вугілля” на 2010–2015 роки; Державна цільова екологічна програма проведення моніторингу навколишнього природного середовища; Державна цільова соціально-економічна програма будівництва (придбання) доступного житла на 2010–2017 роки та ін.), 180 регіональних («Про Національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні»; Програма створення і використання матеріальних резервів для запобігання, ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру та їх наслідків у Дніпропетровській області до 2022 року» і т. д.), та приблизно 200 програм місцевого та районного значення (Інвестиційна програма капітального будівництва і т. д.) [2].

Крім того, до внутрішніх фінансових ресурсів відносять капітальні інвестиції та витрати на охорону навколишнього середовища, які були розглянуті у роботі.

Аналізуючи динаміку рейтингу України за індексом екологічної ефективності (ЕПІ) та витрати на охорону навколишнього середовища, робимо висновок, що певний взаємозв'язок існує, адже збільшення фінансування з 2012 року призвело до покращення позиції України (з 102 по 44 місце). Варто зазначити, що найбільшу частку у загальному фінансуванні займає фінансування за рахунок коштів власних підприємств, найменшу — за рахунок місцевих бюджетів. Найкраща позиція у рейтингу припадає на 2016 рік (44 місце), що співпадає із найбільшим фінансуван-

ням. Лише з державного бюджету планується потратити у 15 разів більше, ніж, скажімо, у 2010 році.

2) Міжнародні фінансові ресурси надходять до країн-реципієнтів здебільшого як допомога від міжнародних фінансових організацій та через прямі зарубіжні інвестиції. З такою метою у 1991 році було організовано незалежну фінансову організацію Глобальний фонд навколишнього середовища. Для України даною організацією фінансувалось 18 проектів, з яких 6 орієнтовані на збереження біорізноманіття в Україні, ще 6 пов'язані зі зміною клімату, цільовою областю інших були речовини, що загрожують озоновому шару планети, та стійкі органічні забруднювачі [5].

Отже, забезпечення економічного зростання, за якого ефективно вирішуються найважливіші проблеми життєзабезпечення суспільства без виснаження, деградації та забруднення довкілля потребує значних фінансових ресурсів. Існує чотири методи фінансування концепції сталого розвитку: внутрішні фінансові ресурси (у вигляді цільових програм, зокрема); міжнародні фінансові ресурси; міжнародне співробітництво для розвитку; міжнародна валютна система.

Задля ефективного впровадження концепції сталого розвитку в Україні, важливим є пошук нових джерел фінансування, якими можуть стати:

- впровадження податків та реформ спрямованих на акумуляцію внутрішніх фінансових ресурсів;
- отримання коштів від державних та приватних інвесторів як внутрішнього, так і зовнішнього походження
- отримання грантів від екологічних фондів тощо.

Література:

1. Амоша О. І., Міхальова, К. В. Про фінансове забезпечення реалізації програм сталого соціально-економічного розвитку/ О. І. Амоша, К. В. Міхальова // Ефективна економіка. — 2014. — №1.

2. Сталій розвиток суспільства: навчальний посібник / А. Садовенко, Л. Масловська, В. Серета, Т. Тимочко. — 2 вид. — К.; 2011. — 392 с.

3. Международная Конференция по финансированию развития — Eurocommerce. The use of LCAs on plastic bags in an IPP context, Brussels. — 2004. — p. 15.

4. Neumayer E. Do double taxation treaties increase foreign direct investment to developing countries? //Journal of Developed Studies, — № 43(8). — pp. 1501–1519.

5. Офіційний сайт британської організації дослідників NEF [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.neweconomics.org/>

Наукове видання

ІННОВАЦІЙНИЙ РЕСУРС СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ПРОГРЕСУ УКРАЇНИ

***Збірник доповідей
83-ї наукової конференції студентів КНЕУ
25-27 квітня 2016 р.***

*Художник обкладинки Т. Зябліцева
Коректор Ю. Пригорницький
Верстка О. Федосенко*

Підп. до друку 30.11.16. Формат 60×84/16. Папір офсет. № 1.
Гарнітура Тип Таймс. Друк офсетний. Ум.-друк. арк. 37,54.
Обл.-вид. арк. 42,72. Наклад 100 прим. Зам. 16-5208.

Державний вищий навчальний заклад
«Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»
03680, м. Київ, проспект Перемоги, 54/1

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи (серія ДК, № 235 від 07.11.2000)

Тел./факс (044) 537-61-41; тел. (044) 537-61-44
E-mail: publish@kneu.kiev.ua